ГЛАСНИК
СРПСКОГ УЧЕНОГ ДРУШТВА

2-ги ОДЕЉАК

ГРАЂА ЗА НОВИЈУ СРПСКУ ИСТОРИЈУ.

5

КЊИГА ПЕТА

СПОМЕНИЦИ

ИЗ

БУДИМСКОГ И ПЕШТАНСКОГ АРХИВА

од год. 1749—1780.

ПРИКУПИО, ИСПИСАО И ПРИРЕДИО

Проф. ГАВРИЛО ВИТКОВИЋ

РЕДОВНИ ЧЛАН СРПСКОГ УЧЕНОГ ДРУШТВА,

и поч. члан. Матице српске.

У БЕОГРАДУ

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1874.

ГЛАСНИК
СРПСКОГ УЧЕНОГ ДРУШТВА

2-ги ОДЕЉАК

ГРАЂА ЗА НОВИЈУ СРПСКУ ИСТОРИЈУ.

КЊИГА ПЕТА

СПОМЕНИЦИ
ИЗ
БУДИМСКОГ И ПЕШТАНСКОГ АРХИВА
од год. 1749—1780.

ПРИКУПИО, ИСПИСАО И ПРИРЕДИО

Проф. ГАВРИЛО ВИТКОВИЋ

РЕДОВНИ ЧЛАН СРПСКОГ УЧЕНОГ ДРУШТВА,

и поч. члан. Матице српске.

У БЕОГРАДУ

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1874.

СПОМЕНИЦИ

ИЗ

БУДИМСКОГ И ПЕШТАНСКОГ АРХИВА.

од год. 1749—1780.

ПРИКУПИО, ИСПИСАО И ПРИРЕДИО

Проф. ГАВРИЛО ВИТКОВИЋ

РЕДОВНИ ЧЛАН СРПСКОГ УЧЕНОГ ДРУШТВА
и поч. члан Матице српске.

ЗБИРКА ТРЕЋА.

Предговор.

Прошле године подпомогнут од Матице српске и од родољубиве опћине сомборске набавио сам неколико историјских споменика из доба 1581. до 1690. године. Од ових сам неке печатао у почетку ове збирке, а остале споменике, због неке сметње, оставио сам за четврту збирку.

Даље сам печатао у овој збирци 63 споменика из доба од 1690. до 1749. године, као допуну прве и друге збирке.

Осем ових допуна, има још 97 споменика, као продужење од друге свеске, из перијода од 1749. до 1779 године.

Од старијих споменика најзначајнији су они под бр. 2 и 3. који садрже тако звана „Statuta Valachorum,“ што је критички пропратио наш заслужни покојник владика Лукијан Мушицки.

У овим збиркама има важних података о свима народним саборима, почевши од првог сабора у митрополицком градићу Сечују у Барањи 1700 године под патријархом Чрнојевићем, све до сабора године 1780. у Карловцима.

Многи од ових сабора нису били познати, све до сада, кад су о њима у овим збиркама подаци изнесени. А није се знало ни какви су били ти сабори.

И заслужни књижевник госп. Јиречек, који је по званичним изворима написао познату расправу „Actenmässige Darstellung etc." неке саборе није споменуо. Велику заслугу стекао је госп. Јиречек, што је у поменутој брошири изнео за нас важне податке. Но је погрешно тврдио да је било изборних и расправних сабора. Из ових споменика јасно се види, да су сви сабори били само од једне врсте. Потоме су ови споменици и по томе важни, што доказују право стање ствари, о којој се толико до данас препирало.

Кад сам ову збирку предузео, имао сам на уму, све што су изказали о важности ових споменика, неки наши и страни писци, који се користили овом историјском грађом у својим велеважним расправама."

Тако сам најбрижљивије прикупио и у овој збирци печатао све податке о важном сабору од године 1744 по примедби заслужног писца др. Грегера, који у својој важној историјској расправи „Les Serbes de Hongrie" etc. на стр. 121. вели: „Purquoi les Serbes des Hongrie ne publient-ils point les débats de ce Congrès, comme ils ont publié ceux du Congrès de 1790?"

Од какве су користи и колико су важни ови споменици из будимског и пештанског архива, о том су до данас исказали своје мишлење и наши и страни важни писци.

Биће од користи, да се зна, како суде важни и стручни људи о овим споменицима.

Ево шта вели неки стручњак критичар у 64, 65 и 66 броју прошло годишње Заставе:

„Међу појединим гранама на стаблу народа нашега, није најмаловажнија ова грана, која политички одцепљена од осталог народа, од векова у земљама аустро-угарске круне навале западне културе, туђинског насиља одбија."

„Грдна је несрећа за народ наш, што је на толико страна растројен. Велика је незгода за нас, што смо про-

ређени, те је непријатељ могао овде онде пробити редове наше и опасан нам постати. Но „ђе несреће ту и среће има.“ Срећа је за цео народ српски, што је онај део његов, који у Аустро-Угарској живи, на ударцу јевропске образованости, па се ова преко њега као оно светлост кроз призму разлева и међу цео народ шири. У том обзиру имају Срби у Аустро-Угарској исту улогу, као оно Јоњани у Малој Азији, који су из отаџбине своје, из Грчке, отишли, па се населили у тој земљи. Као што је међу Јоњанима поникла прва јелинска образованост, па се одатле и у отаџбину њихову ширила — тако је исто било, бар у новије време, и код Срба у Аустро-Угарској.“

„С тога је одвећ нужно, да се живот овога дела нашег народа проучи и на видик изнесе, да се историја борбе његове са туђинским живљима верно нацрта, како би остали делови народа клице образованости, које овде поникоше, и на своје земљиште пресадили, како би се и они научили од овостране браће своје, како се ваља на политичком и културном пољу борити са себичним и властољубивим туђином. Па шат и за нас Србе дође једном време да и ми, као и оно велики Петар, рекнемо: „Непријатељи ће нас научити, како ће мо их побеђивати!“

„Да би се историја народа којег написати могла, нужно је имати све оне изворе, из којих се може црпсти, што је он све починио на бојном и политичком, на црквеном, друштвеном и просветном пољу.“

„С тога је велика заслуга оним људима, који прикупљају таке изворе. Ови су извори материјал, градиво, из којега се може зидати зграда народне повеснице, која као сказаљка показује славу и величину или ништавост и срамоту народа.“

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

„Срби у Угарској, као сваки свестан народ, од увек су тежили за самоуправом на политичком и црквеном пољу. — — Пр. В. износи податке, који доказују, да је та свест у народу нашем увек будна била, и да је народ наш још пре стотину и више година уживао гдекоје право, које му се пориче данас, у времену уставности и самоуправе!“

„— — — — Међу (тим) споменицима имаде их, који се тичу јавног и приватног живота. Може ко рећи, да су ови последњи маловажни, да их неби требало на видик износити, а ми велимо, да и те ваља саопштавати, јер се и из обичног, друштвеног живота може пресудити просветно стање тадањег нараштаја српског. Зар нас не би на прилику занимало, кад би имали података о приватном животу Срба од најстаријег па до најновијег времена? Зар не би желили знати, како су стари Срби живели у својој породици, како су се понашали у свима приликама живота, какви су им обичаји били, у чему су време проводили, какав су језик говорили и т. д. — — — — — —“

„Међу споменицима — — — — — — имаде и такових, који се на црквено-просветни живот ондашњег народа нашег односе.“

„Ми — — — — ћемо само неке — споменути, — — како би се наша читалачка публика уверила, да — — — — — — — — (ту има) података о стварима, које до сад непознате беху.“

„Тако из (ових) споменика дознајемо, да су држани неки народни сабори, за које се још досад ни знало није.“

— — — — — — — — — — — — — — — —

Ко жели, да се увери о важности ових података, нека прочита — — —, шта вели уважени писац „Les Serbes de Hongrie“ доктор Грегер у својој поменутој велеважној историјској расправи, где на страни 95 говори о првом сабору у Крушедолу год. 1707.

— — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — „L'importance de cette pièce demeurée jusque là ignorée prouve combien il serait utile de fouiller les archives des anciennes communautés serbes de la Hongrie — — — — N'est-on pas fondé à craindre que beaucoup de titres précieux ne soient détruits? Ce n' est pas sur les Magyars qu'on peut compter pour les conserver". — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — —

За боље обавештење, и да би што већу пажњу обратили на ове историјске споменике, навешћемо неколико речи из познате расправе „Zur Lösung der Serbischen Kirchenfrage. Von einem gew. Congress-mitglied (Buda-Pest 1873)"

„— — Aus den jüngsten Publicationen der an altem Urkunden und Documenten so reichen Archive der serbischen Kirchengemeinde zu Ofen, kann heut zu Tage jedermann ersehen, dass besagte Diozesanversammlungen im Bereiche der jetzigon Ofner Diozese unter dem historischen Namen congressus particularis im 18. Jahrhunderte Zeit im Gebrauche waren, und selbe noch ein mehreres in ihren Wirkungskreis einbezogen hatten, als dieselbe Institutionen von heute.

Die berührten Publicationen, die eine reiche Fundgrube, für die Geschichte der serbischen Kirche im 17-ten und 18-ten Jahrhunderte abgeben, erweisen ferner zur Genüge dass die heutigen Reformbestrebungen der Serben am kirchlichen Gebiete schon dazumal gang und gebe waren. Man lese Instruktionen der Ofner Kirchengemeinde, die sie ihren jeweiligen Congressdeputirten ertheilt, man vergleiche die Propositionen, die sie so zahlreich den damaligen Congressen unterbreitet haben, und man wird sich völlig überascht fühlen, alles das, was man heute

in Kirchenangelegenheiten von liberalen Gemeinden und deren Deputirten anstrebt, schon damals angeregt und verfochten zu finden. Diejenigen also, die da behaupten, dass die heutigen Bestrebungen nur einigen exaltirten Köpfen entstammen, verweisen wir auf das Studium der Protokolle und Documente der Ofner Kirchengemeinde, und sie verden die feste Ueberzeugung gewinnen, dass die heute angestrebten Reformen im serb. Kirchenleben schon vor Jahrhunderten ihre begeisterten Vorfechter gefunden haben. Die serbischeu Kirchengemeinden zu Ofen, Pest und St. Endre waren im ganzen 18, Jahrhunderte die rührigsten und angesehensten Vorfechter liberaler Reformen und haben mit ihrer Intelligenz und jeweiligen Opferwilligkeit den serbischen Metropoliten dermassen imponirt, dass selbe nicht leicht eine wichtige Angelegenheit unternommen, ohne vorher die Gläubigen der besagten drei Kirchengemeinden um Rath und Unterstützung angegangen zu haben". — — — — — — — —

Ове зналачке оцене и поуздано мишљење уважених писаца нека обрате пажњу сваког родољуба на важност ових споменика, у којима се огледа прошлост нашег народа у Аустро-Угарској.

И још једну и последњу реч свему нашем народу.

Ми обично нашу немарност доцкан увиђамо, кад се више неда исправити. Сећајмо се јадиковања браће Хрваћана у једном скорашњем броју књижевног листа „Вијенца," за изгубљеним архивима из војничке крајине, које су туђинци преотели, и који су за навек за нас изгубљени.

Та судба предстоји свима нашим архивима.

У таквим околностима смемо ли скрстити руке, и мирно чекати, да нам туђинци преотму свуколику историјску грађу, да нам униште успомене наше прошлости.

Народ, који поштује успомене својих праотаца, тај ће се потрудити да их набави и онда заслужује да их има, и да се шњима дичи и поноси.

Но без моралних и материјалних жртава неможе се ништа постићи.

Ко тако мисли, нека докаже делима.

У Београду на дан заузећа градова 1874.

Проф. Г. Витковић.

1.

У овој трећој збирци донећемо накнадно све оне споменике, које смо набавили, пошто је прва збирка била већ печатана. У овој сбирци изнећемо неке споменике из почетка XVII. века, из времена дакле, кад су Турци господарили у Будиму и у осталој Угарској.

Ову је привилеђију даровао ћесар Леополдо I. становницима вароши Пеште, који су били од три народности, Срби, Мађари и Њемци, овом привилеђијом од 23. Октобра 1703 год. постала је Пешта, као што је некада била, краљевска варош. Све три народности добише равна права, као што су још имале за време, турског господарства. Србима је потврђено јамачно старо право, да стоје под својим сопственим од њих изабраним мађистратом (таначом), имајући своје судије, и таначнике, и своју опћинску автономну управу. (Signanter quidem Rasciani Graeci Ritus, qui non in alterius, quam ipsiusmet civitatis protectionem seu jurisdictionem amplius assumi possint).

У овај повељи изрично се каже, да је ћесар ову милост учинијо, што се становници пештански јуначки држали противу Турака, и најзад и противу Мађара усташа. Да су Срби у овој дуготрајној борби најзнатнију улогу имали, о том сведочи писмо будимског уенерала Пфеферсхофена (види збирку I. бр. 7). А да су Срби били у великом броју, видисе и отуда, што је њих 700 непрестано под оружјем стајало. (Види збирку II, бр. 151).

У ово време год. 1703 имали су Срби 200 кућа, а да је било много Срба у Пешти, доказује и то, што је варошки мађистрат у нарочитој представци, жалијо се ћесару Карлу VI. због наглог множења српских становника О том сведочи споменик у другој збирци под бр. 151.

NOS LEOPOLDUS.

Divina favente clementia, electus Romanorum Imperator, et Germaniae, Hungariae Bohemiae etc. Rex, Archidux Austriae, etc. Memoriae commendamus, tenore praesentium significautes, quibus expedit, universis. Quod

Nos peritius considerantes, quantum gloriae accedat Regibus et principibus, ex multitudine populorum, quantum decoris et roboris acquirant regna et provinciae, in divitiis, et amplitudine civitatum, quam expediens sit, principibus, ut populis servandis, beneficiisque tribuendis, ac civitatibus magnificandis, es fovendis omni studeant diligentia, utpote ex quibus regni, et regum accedant commoda; has pro suis obsequiis liberalissime condignis studeant decorare honoribus, quatenus, et regnantium ex hoc laudetur providentia, et regni ipsorum status uberius commodi, et profectus suscipiat in crementum: dignum insuper existimantis, ut principes ea, quae fidelibus subditis suis liberaliter largiuntur, quo iisdem stabiliter uti valeant, regiorum suorum privilegiorum patrocinio memoriae commendent sempiternae. Hinc posteaquam superioribus, non ita dudum evolutis temporibus, Deo ter optimo maximo rei Cristianae miserto, justaeque causae nostrae opitulante, eam gloriosis armis nostris Caelitus clementer placuit impertiri benedictionem, ut non solum ferocissimos immanissimi hostis Turcarum, et Ottomannici imperii insultores, (quibus praeter amplas praefati regni nostri Hungariae partes, ipsum quoque in inferiorem Archiducatum Austriae, ferro, flamma, et ultimo propemodum excidio, hostiliter divastaverat, ipsamque provinciarum nostrarum metropolim, Residentiamque nostram, Viennam, arctissima, aliquot, hebdomadarum obsidione cinctam, ad extremum usque Constrinxerat) feliciter repressissemus; verum etiam offensivo, contra eundem naturalem hostem, bello, felicibus auspiciis suscepto, et in plures annos gloriose continuato, tot fere victorias, quot praelia numerassemus, et universa quasi in praefato regno nostro Hungariae, ac adjacentia Slavoniae fortalitia, ac munimenta, ac cum famosissima regia olim sede Buda, etiam Pestum, ab

immani jugo Ottomanico, cui prope sesqui alterum saeculum, misere subjectum gemebat, feliciter eripuerimus, et vindicaverimus, jamquc per Dei gratiam, nùmerosis, populis, et hospitibus populari fecerimus, pristinoque statui, quasi postliminio, asservimus; benigno revolventes animo, quod ejusdem Pestiensis civitatis cives, ab antiquo vel ex eo, quod eadem etiam inter ceteras Liberas et Regias praefati Regni Nostri Hungariae civitates numerabatur, universis iis, si non amplioribus libertatibus, et praerogativis. quibus aliae Liberae ac Regiae Civitates nostrae, tum ex indultu divorum condam Hungariae regum, tum etiam positivis regni Constitutionibus usos et fruitos fuisse, manifesto constaret; sed et antiqua eorum privilegia, memoratos Cives, et incolas, variis et amplis libertatibus, gratiis, praerogativis, Concessionibus munificentissime dotatos fuisse, sat, superque testatum redderent. Tum igitur ob ıd, tum etiam ob nonnulorum fidelium nostrorum, pro parte prudentum, et circumspectorum modernorum Consulis, Iudicis, caeterorumque Senatorum, ac juratorum Givium, inhabitatorum, adeoque totius Communitatis praefatae civitatis nostrae Pestiensis demissam supplicationem, nostrae propterea factam Majestati; sed et adtentis, st consideratis, fidelitate et fidelium servitiorum meritis, eorundemque incolarum. hospitum, et civium, qua ipsi a tempore Civitatis ejusdem gloriosae recuperationis, suique in eandem, collocationis, et inhabitationis, ac alias etiam semper, pro posse suo, et virium facultatumque exigentia, speciali semper sollicitudine, et cura, sacrae praeprimis praefati regni nostri Hungariae Coronae, uti et Majestati nostrae, pro locorum et temporum varietati, constanter, et alacriter exhibuissent, et impendissent parique posthac promptitudinis obsequio, semet exhibituros, et impensuros pollicerentur, similiter, in conte-

stationem debitae suae et homagialis fidei, gratiosique obsequii specimen, pro redemtione, juris armorum, certam summam pecuniariam effective persolvendam, et in publicas necessitates convertendam obtulissent. Volentes Nos quoque, benignitatis, et munificentiae nostrae, eosdem cives, et incolas nostros participes reddere, ac, ut ipsi in pristinum decus, felicioremque conditionem, nostra clementiae restitui, taliterque stabiliri valeant, ac in sera etiam posteritate fidelitatem, et fidelia, servitia per Majestatem nostra, Augustaque Domo Austriaca, Sacroque Regni Diademate, bene merendi Studia, eo magis incitetur, et calcar acquirat, ac stimulum, praementionatam civitatem nostram Pestiensem, cum huis civibus, hospitibus, et incolis, in antiquum postliminii jure, Statum reponendam, et praefato Regno nostro Hungariae, ejusdemque Statibus, et Ordinibus reincorporandam, et in super id iisdem clementissime concedendum, et annuendum esse duximus, ut universis, et singulis juribus, et praerogativis, immunitatibus, et privilegiis, tum regni articulis, tum etiam generali reliquarum Liberarum, Regiarumque Civitatum nostrarum Consuetudine, eidem competentibus, libere uti, frui, et gaudere valeant, et quarto regni Statui, rursus cum sessione, et voto, prout antiquitus fuissent, uniantur, ac ad generales regni diaetas, per regales evocentur, pro peculio Sacrae Coronae habeantur, nec ab ea, unquam separari alienari, vel opignorari ullo pacto possint, ac valeant: Magistratus et cives collectivo nomine sumpti, pro vero et indubitato regni nobile censeantur, publicas contributiones non secus, quam cum regno et Taxas diaetales adinstar reliquarum Civitatum nostrarum Liberarum, ac Regiarum, praestare sint obligati, jus territoriale, in suis territoris et praediis, hactenus etiam quiete possessis, signanter vero, Sz. Laszlo, et Burgundia, sic dictis,

cum universis eo Spectantibus aliis de lege regni, nomine pertinentiarum intelligendis, ad instar aliorum Dominorum terrestrium, cum jurisdictione dominii, fructu et utilitatibus adpertinentibus, habeant, et super hujusmodi fundis, ac aedificiis, urbarium conficere, et illud licito, et legitimo modo dirigere, impositaque servitia velut dominis terrestribus consueta, a quocunque possessore, exinde Colligere, ipse Magistratus, imperturbate possit ac valeat; prout et in possessionibus, pagis, et bonis quibusvis, quae ab antiquo ad se bono jure pertinuisse praetenderent; respectu quorum tamen, prius, sub delegata Commissione nostra, quo ad ejusmodi bona neoacquistica, Clementer ordinata, ejusmodi peaetensa jura sua edocere, et legitimare, iisdem incumbet. Ad decimas vero minores, utpote agnellorum, et apum ipsi cives Pestienses, sed nec ad nonam, vel in vicem hujus etiam quampiam praestationem, contra antiquam civitatum libertatem, per neminem ullo pacto Cogi possint. Et quia Commercium civile in educillando praecique, et macellando, aut alio quocunque nomine adpellatum, nemini in civitate, aut ejus territorio competit; hinc nulli pariter, prout nec clero, praeterquam ab antiquo privilegiato, nec Comitatui, Nobili, Cameratico, aut militi nisi qui jus Civitatis, more solito, consecutus fuerit, tale commercium aperte, vel occulte, ac directe vel indirecte exercere, nec vina externa, ad educillandum, sine praevio magistratus consensu, anvehere liberum erit; attentatum vero, per quemcunque, hocce educillandi beneficium, plenam ipse magistratus civilis id impediendi et turbandi habeat facultatem. Pro bono porro et publico civitatis commodo, singulis angariis, intra annum per XIV. dies, tota civitas, hactenus etiam usitati jure educilli, fruetur. Interea vero nulli civium, nisi in diversoriis pro solis divertentibus, educillare liberum

erit. In suis porro propriis territoriis, jus pascuationis lignationis, venationis, ancupii, et majorum piscium piscationis, cum reditibus similium piscationum, etiam in Danubio, ad medietatem usque fluvii extensionem, videlicet territorii sui, ac ibidem comprehensis insulis, ad ipsam civitatem aliunde pertinentibus, molendinis etiam, nec non jure itidem riparum, portus, seu Trajectus Danubialis, vectigalisque, tum navium Statione, tum etiam transmigrantium, rebusque ac personis vectigalium, solutioni obnoxiis colligendis et percipiendis. Praeterea diversoriis, tabernis, pharmacopolis, et balneis, cum potestate quoque ibidem inquirendi et corrigendi, uti et physico, seu medico ordinario, pro Communitate suscipiendo, ac etiam officina pristina, domibus seu adificiis ad cocturam et adustionem calcis, laterum, tegularum, et similium exstructis, cum fructu inde emergente, uti, et omnibus proventibus, pro Communi civitatis bono applicandis, similiter lapicidinis in territerio existentibus, theatris, domibus jaculatoriis, et aquaeductibus aliisque locis publicis, foris, jus item braxandi sine ullo onere, cum facultate, ad extraneam et alienigenam cerevisiam invehendam, erga tamen jam practicatam nonnullorum grossorum, pro hospitalis, sen Xenodochii duntaxat conservatione, Colligendam, concedenda, pro memoratis civibus Pestiensibus salvum, et illaesum permaneat. Auctoritatis etiam solius erit Magistratus, pondera et mensuram aridorum, ac liquidorum, observare, ac hunc in finem, libram etiam publicam et mensuram legalem, erigere, et statuere, et his, injuste utententes, vel defraudantes punire. Nec non in ordinariis nundinis, forisque publicis, aut actus temerarios et violentos curam habere advenientibus mercatoribus, institoribus, aliisque hominibus, protectionem, territorialem, adhibere ad opera quoque ad manufacturas, ut sine dolo, fuco et fraude,

sed et juxta cujuslibet artis leges solidae sint, adtendere, et providere; de pergulis, Stationibus, venditisque pecoribus, moderatam et alibi etiam consuetam collectam ac telonium, penes speciale superinde optentum benignum privilegium nostrum exigere; cives etiam, et incolas in medium sui recipere: Judeos et Zingaros non admittere: super orphanos, et bona eorum; curam habere: tutores et curatores, rationibus dandis obnoxios constituere: Parochum seu Plebanum, cum beneficiis, et oneribus, canonice legalibus, denominare et cui competit praesentare: cives ipsos, pro Communi civitatis necessitate, et ad jurisdictionis tuitionem ad praestandas operas adigere, collectas iisdem, legibus regni conformes, ac in reliquis etiam Liberis, et Regiis civitatibus nostris, receptas imponere, et municipalia inter se Statuta, Constitutionibus tamen patriis, minus contraria condere: denique, jure caducitatis et retractus, jurisdictioneque privative in civitate, ejus territorio, magistratualique judicatu in politicis, civilibus, et criminalibus, virtute juris gladii, eidem plene competendis cum potestate, super quibuscunque delictis, cognoscendi, incaptivandi et exequendi, signaque jurisdictionalia erigendi in criminalibus quidem sine adpellatione, juxta leges regni et statuta, ac jura municipalia et communia (salva, ad sedem Tavernicalem, juxta veterem usum, et consuetudinem, provocatione) uti, frui, et gaudere: judicatui porro magistratuali, omnes et singuli cives, et incolae inhabitantes, ibidemque, ex opificio artificio, quaestura, vel ex fundo civili sive nobiles, sive ignobiles et cujuscunque nationis, et signanter quidem R a s c i a n i G. R., (qui non in alterius, quam ipsiusmet civitatis protectionem, seu jurisdictionem amplius assumi possint) et praeter Communia onera communiter sufferenda, quo ad cunctas causarum species in proprio ter-

ritorio exortas, civiles, et criminales, reales et personales, (exemptis tamen legaliter privilegiatis) judicio tam possessorio, quam petitorio, subesse debeant: hoc per expressum declarato, ut nemo a vera orthodoxa, Romano-Catholica religione alienus, in concivem, ullo sub praetextu, admittatur, aut toleretur. Praedeclarati demum cives, hospites et incolae memoratae civitatis nostrae Pestiensis, liberam etiam Iudicis et consulis, praesente nihilominus regio commissario nostro, ad restaurationem magistratualem, de more in aliis Liberis, ac Regiis Civitatibus nostris, observato, exmittendo, electionem, in die consueto singulo biennio habituri sint, ita, ut selectus civium rite, a Judice vel consule convocatus, in domo civica, officiis prius resignatis, juxta votorum pluralitatem, in praesentia, ut praemissum est, Commissarii nostri regii, civium oratoris, jurati notarii singillatim a civibus colligendorum, vel priorem confirmare, vel aliam, ex Senatu electum, pro Consule et Judice, medio etiam juramenti ordinarii, in Parochiali ecclesia, ante altare desumendi, in eadem die, denominare valeat: similiter, magistratus ex XII. numero senatoribus, uno vel altero demortuo, alium idoneum, habito virtutis, et prudentiae ratione. in locum ejus substituendi, uti et contra Senatus jura delinquentem, a functionibus pendendi, munia civilia distribuendi, curam super proventibus civitatis habendi, et ab officialibus debitas rationes exigendi, et exequendi, habeat facultatem. Quo vero praefati cives, hospites et incolae praespecificatae civitatis nostrae Pestiensis supra declaratis benignis concessionibus, libertatibus, et praerogativis, aliis aeque Liberis, ac Regiis Civitatibus nostris Communibus, et legibus ac constitutionibus regni potissimum contentis, et adprobatis, omni cum tranquilitate et quiete saneque et imperturbate uti, frui ct gaudere va-

leant, atque eatenus impedimentum, et cujus vis dissensionis ansa, submoveatur, omnem omnino domorum, et fundorum in, vel extra civitatem existentium, sine consensu, aut in praejudicium ipsiusmet Communitatis, exemptionem, et liberationem, cautam esse volumus, et vetitam: immo per expressum statuimus, ut si quae bona immobilia, sive hareditatis, sive alio quocuque titulo ad ecclesiasticam vel exteram et alienigenam personam devolvi contingeret, tali similia bona intra annum, nisi medio tempore se jurium, et beneficiorum civilium consortem, et participem reddiderit, civibus divendere, teneatur; secus penes magistratum stabit, praevia aestimatione, et praetio, eorundem possessori exoluto, eundem ab ejusmodi bonis amovere. Ac, ut juris municipalis cursus, et jurisdictio civilis, sarta, tecta conservetur, et hinc neutiquam turbetur, et confundatur; per expressum volumus, et declaramus, ne ullus alius, seu militares, seu camerales ofiiciales nostri, nec etiam Comitatus cum praejudicio legum, et dictae civitatis nostrae Pestiensis, quampiam jurisdictionem nostram exercere, judicium contra cives ferre, vel aliis actibus jurisdictionibus, in specie vecturam, vulgo Vorspann, indebita impositione et similibus, in eos procedere, et semet immiscere, ac in exequendo actu criminali, in portis, seu alibi, judicium civile impedire praesumant. Cumque justi pro injustis, ac innoxii, pro reorum excessibus, non debeant quoquomodo impediri, hinc prout saepe fatos, incolas, hospites et cives praefatae civitatis nostrae Pestiensis, ubique locorum, aliorum debita, in persona, vel rebus suis arestari, et detineri facere, immo et debitorem civem absque postulata praevie et denegata justitia turbari et arestari, cautum omnino, et vetitum esse volumus, et jubemus, ita a quibuslibet vectigalibus, tributis, teloniis, tricessimis, intra ambitum praefati

regni nostri Hungariae prout et violenta, in domos ipsorum, invitis hospitibus, et praeter, magistratualem assignationem, cujuscunque conditionis hominum, condescensione, quartiriis, et hospitalitate, antiqua eorum, et reliquarum et Liberarum, et regiarum civitatum nostrarum libertate id exigente, exemptos, et supportatos esse declaramus; ita tamen et ea conditione, ut praerepetiti cives, incolae et hospites, in omnibus aliis civitatibus nostris Regiis, se conformare, et ingratitudinis et infidelitatis nota, et macula, sub poena amissionis et ablationis horum et aliorum omninum privilegiorum et libertatum suarum, perpetuo sibi cavere, hocve insigne beneficium, et non vulgarem gratiam et clementiam nostram in ipsos collatam, de Majestati nostra haeredibusque et successoribus nostris legitimis, videlicet Hungariae Regibus, omni fide, constantia, et fidelitate, jugiter demereri studeant et debeant. Immo reponimus, reincorporamus, eximimus, supportamus, decernimusque, et con firmamus, salvo tamen quoad omnia, et singula praemissa, jure alieno, praesertim vero Ecclesiarum Dei. — Quo vero perpetuum, et Celebrius hujus nostrae benignitatis, et clementiae, erga praefatam civitatem nostram Pestiensem, declaratae, exstet documentum, eademque pleniore beneficio decorata, clarius in oculos incurrat hominum, antiqua armorum ejusdem, quibus antehac dudum a divis olim Hungariae regibus Condecorata, et nobilitata, ac iisdem usa fuerit, insignia, etiamnum exstantia clementer adprobaverimus, roboraverimus, ratificaverimus, et confirmaverimus, et sigillum in hanc ut sequitur formam, in posterum etiam, futuris et perpetuis temporibus, ac usum Cerae rubrae, in sigillando, et quavis sigilli eorundem appressione, benigne concesserimus: Scutum videlicet erectum, coelestini coloris, duobus cornucopiis, ex istisque diversis floribus eminentibus

circumcinctum, in cujus meditullio, turris, rubris tegulis, sine lateribus tecta, et quadratis lapidibus, solide muro et propugnaculis constans, portaque, in bifariam aperta, et patente, Contractisque, de more, intra ipsius portae, introitum suspensis, et pendulis locata esse cernuntur: quemadmodum haec omnia in praecipuo suo capite, praesentis diplomatis nostri, pictoris edocta manu, et artificio propriis, et geminis Coloribus suis, clarius depicta et ob oculos intuentium lucidius posita esse conspicientur, decernentes, et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes, ut memoratae nostrae Civitatis Pestiensis, cives, hospites et incolae, ac eorum posteri, et successores universi, sigillo, ejusdem Civitatis praevio modo armorum insigniis notato, et insculpto, universas, et quaslibet litteras quacunque de caussa, in medio eorundem emanandas, cera rubra sigillare, hujusmodique sigillo, in cera coloris praenotati, quibuscunque litteris ipsorum adpensa, seu apressa, perinde sicut litteris, seu sigillis aliarum Liberarum ac Regiarum civitatum nostrarum, cera similis coloris in sigillo utentium vigor et fides adhibeantur, adhiberique debeant, effective et indubitanter. In cujus rei memoriam firmitatemque perpetuam, praesentes litteras Nostras secreti majoris sigilli impendentis, quo ut Rex Hungariae utimur, munimine roboratos, iisdem civibus, et incolis annotatae Civitatis nostrae Pestiensis, pro ipsis eorumque posteris et successoribus, in aevum valituras, dandas duximus, et Concedendas. Datum per manus fidelis nostri nobis dilecti Reverendi Ladislai Matthyasovsky, Episcopi Nitriensis, locique ac comitatus ejusdem supremi, ac perpetui comitis, Consiliarii nostri, et Aulae nostrae per Hungariam Cancellarii, in Civitate nostra Vienna Austriae die 23. Octombris MDCCIII. etc. Leopoldus. Ladislaus Matthiasovsky, Episcopus Nitriensis. Ladislaus Hunyadi.

2.

Предговор покојног владике Луке Мушицког о привилеђијама и статутима тако названих Влаха, или управо Срба крајишника источне и западне цркве, који се још у половини XV. века из Старе Србије, Босне, Херцеговине и осталих српских земаља доселише, и настанише између Драве и Саве, пошто су староседиоци Хрвати од турског напада избегли у планинске пределе Штајерске Крајнске, и од Блатног језера, до Најсидлерског језера на граници Угарске и доље Аустрије где су и данас познати под именом „Wasser-Croaten." Као што су Турци српску рају називали „Власима", тако су и хрватски племићи називали српске досељенике; што су позније примили и узаконили немачки и маџарски племићи, назвавши оне заслужне крајишнике, који су их кроз толике векове од турске навале бранили, поружним именом Влаха. То потврђује пок. Мушицки у току овог предговора овим речима: „Хорвати бо и Славонци рімокатолическаго вѣроисповѣданія своих же сонаредниковъ Хорватовъ, Славонцевъ, и всѣхъ греческао неунитскаго вѣроисповѣданія людеи называютъ по презренію Валахами Власами, даже и до сего дне."

Ова расправа пок. Мушицког нашла се у артијама наше породице. Мушицки је са мојим покојним стрицом Михаило Витковићем до смрти стајао у најтешњем пријатељском отношају и преписци. Овај предговор написан је још год. 1807-е.

„О прівілегіахъ Влаховъ въ Славоніи Хорватскои и проч.

Кромѣ прівілегіи, народу сербскому, восточнаго православнаго неѹнитскаго благочестія, въ 1690. 1691. 1695. и проч. годахъ благоутробнѣише изданныхъ, упоминаются въ Корпѹсѣ правъ мадьарскимъ, еште некая, народу сего благочестія въ Славоніи и Кроаціи подъ именомъ Влаховъ извѣстному, уже прежде сего времене всемилостивѣише дарованная.

О сихъ пишется въ Корпѹсѣ правъ Мадьарскихъ во Артікѹлѣ 40. 1635. года сице:

Subreptitia Valachorum privilegia cassantur.

Articulus 40-us.

Posteaquam Sacratissima Sua Ceasarea et Regia Majestas, benigne se se resolvere dignata est, nunquam eandem ilius itentionis fuisse, ut prescripti Valachi, in praejudicium juris alieni, privilegiis aliquibus donati fuisent: Quinimo ut medio Comissionis Dominis terestribus pro cujuscunque justa pretensione satisfactum fieret, benignissime intendisse; Eadem proinde eorumdem Valachorum privilegia, qualitercunque et quandocunque, subquacunque verborum forma emanata, cassantur, et annihilantur.

A., Similiter annihilantur an. 1659. a. 90. an. 1681 Ar. 64. Confer etiam 1715. 113.

„Повнегда его свѧштенѣишее цесарское и кралѣвское величество, благоутробно рѣшити изволѣша, ѩко они не имѣша никогдаже намѣреніе, еже предписанным Влахомъ даровати привилегіѩ на предосѫжденіе правъ иннаго:

„Но паче благоѹтробнѣише его величества намѣреніе бысть, да бы комиссіѩ господамъ земанскимъ каждаго праведному требованію удовлетвореніе учинила; зато убо тѣхже Влахов прівілегіа, како бы она, и когда нибудь, и коимъ нибудь изреченіѩ видомъ издана была повушаются и уничтожаютсѩ.

Изъ реченіи оныхъ узаконеніѩ сего: Како бы она, когда нибудь, и коимъ нибудь изреченіѩ видомъ издана била, видѣти можемъ, ѩко или различна быша прівілегіѩ таѩ въ различныхъ временехъ, и от различнихъ Дікастеріи торжественно издана, или ѩко мадьарскимъ чиномъ невѣдома быша, но они по представленію токмо Хорватовъ во Діетѣ находѩш-

тихсѧ во обште противу таковыхъ прівілегіи написаша, коихъ сами негли и невидѣша.

Въ Артікулѣ 90. 1659. года пишетсѧ:

Privilegia et Statuta Valachorum in praejudicium Regni et Sacrae Coronae confirmata cassentur.

Articulus 90.

De privilegiis et statutis Valachorum antea cassatis, jam vero recenter ex Cancellaria Germanica, in praejudicium Regni et Sacrae cofirmatis, renovatur Articulus 40. Anni 1635.

B., Confirmatur Anni 1681. 64. Allegatur Anni 1715. Articulus 113.

О прівілегіахъ и ѹстановленіѧхъ влаховъ прежде покошенныхъ, но паки новѣише изъ канцеларіи нѣмецкіѧ, на предосѹжденіе кралѣвства и св. крѹны его, потвержденихъ ȏбновлѧетсѧ Артікѹлъ 40 1635 г.

Обштее изложеніе: на предосѹжденіе кралѣства и крѹни его, разно можетъ разѹмѣтисѧ, но слѣдѹюштіи абіе Артікѹли 91. и 92. тогоже 1659 год. подаваютъ оными рѣчми: Valachi utcunque privilegiati: т. е. ѧкоже нибѹдъ опрівілегирани, нѣкіи обштіи предосѹжденіѧ образъ: о коемъ негли Леополдъ I. того времене краль и императоръ не премногѹ пештисѧ хотѣлъ.

Pivilegia Valachorum, in praejudicium Regni emanata; iterato cassantur.

Articulus 64.

Statuta et privilegia Valachorum, in praejudicium Regni et Sacrae Coronae, prouti Antea per Articulos 90. Anni 1659. et 40. 1635. cassata extitissent; ita et nunc, tum per prius, forte etiam ex

post extradata; cassantur et mortificata esse pronunciantur.

A., Allegatur Anni 1717. 113.

То есть;

Ѹстановленія и привілегія Влаховъ, предосѹдителная кралѣвствѹ, и свѧтои крѹнѣ его, ꙗкоже прежде Артікѹлами 90. 1659. и 40. 1635. года покошена быша тако и нинѣ и оная, ꙗже прежде и ꙗже негли и послѣди издана суть, покошаются и умершвлена обꙗвляются.

Извѣстно есть, ꙗко по 9 годахъ по семъ Артікулѣ тоиже блаженыя памяти императоръ Леополдъ I. Народу Сербскому — поводомъ исшествія въ сія прѣдѣлы патріарха Арсена Черновича съ частію народа — даровалъ благоѹтробнѣише прівілегіа, до нынѣ еште суштествуюштая, регуламентами 1770. и 1777. годовъ и изяснителнымъ рескріптомъ 1779. года издаными, опредѣленая; коя аште и всегда неугодна была чиномъ кралѣвства венгерскаго, во время обаче Леополда II. Блаженыя памяти императора и кралѧ от самыхъ Мадьарскимъ чиновъ Артікѹломъ 27. 1791. г. потверждена быша рѣчми оными: Juribus ceteroquin Regiae Majestatis circa Negotia cleri — — — — — nec non privilegiorum ipsorum — — — eidem Altefatae Regiae Majestati porro quoque in salvo relictis.

О прежнихъ же прівілегіахъ Влаховъ опомянѹти имѣемъ: ꙗко не подобаетъ разѹмѣти, аки би оная истиномѹ Влашкаго ꙗзика народѹ, сіесть во Валахіи, въ темешкомъ Банатѣ, и въ прочихъ ко онымъ предѣломъ пристоꙗштихъ комітатѣхъ живѹштемѹ народѹ истинныхъ Влаховъ издана была; но издана сѹть народѹ славенскаго ꙗзика Сербскомѹ, Славонскомѹ и Хорватскомѹ во оныхъ предѣлех тогда обытаюштемѹ, благо-

честія православнаго восточнаго неунитскаго: Хорвати бо и Славонцы рімокатоліческаго вѣроисповѣданія своихъже сонародниковъ Хорватовъ, Славонцевъ, и всѣхъ Греческаго неунітскаго вѣроисповѣданія людеи называютъ по презрѣнію **Валахами Власами**, даже и до сего дне.

Поводомъ убо тѣхже Хорватовъ и Славонцевъ римокатоліческаго исповѣданія случилося, да и Мадьяри такоже прівілегія народу Хорватскому и Славонскому дарованая Влаховъ прівілегія, и народъ оный восточнаго неунетскаго вѣроисповѣданія Влаховъ народъ во Артікулѣхъ горе помянутых называютъ. Кое со всѣмъ извѣстно быти можетъ каждому Артікулы онаго времене прочитавающтему; (на при: Арт. 14. 1604. года: idem fieri dicitur etiam in Slavonia et Croatia per Valachos, qui nuper ex ditione Turcica eo se contulerunt. Арт. 9. 1608. года — — — De militibus confirniariis et Valachis in Hungaria Sclavonia et Croatia in Bonis DD. etc. ubique existentibus. Арт. 32. 1618. ex quo Valachi in Regnis Croatiae Slavoniae in teris D. D. et N N. residentes etc. Арт. 24. 1630. года. Pro negotii Valachorum in Sclavonia et Croatia exsistentium exsecutionis et effectuationis Complemento etc. Арт. 33. 1635. Porro, qui Valachorum in fundis praefatarum Regnicolarum Croatiae et Sclavoniae exsistentium etc. Арт. 51. 1638. ratione restitutionis Valachorum etc. Арт. 46. 1647. Ad Valachorum in confiniis Regni Croatiae et Sclavoniae degentium resitutionem etc. Арт. 30. 1649. Sclavi et Praedaucii et Valachi in eadem Comissione (Varasdinensi) etc. Арт. 89. 1659. de restitutione Valachorum in confiniis Sclavonicis et Croaticis Comorantium. — — — — etc.

Sclavorum quoque et Praedauciorum sub potestate eorundem Capitaneorum remanentium etc.) идѣже и самая мѣста и предѣли обитанія тѣхже прівілегіалныхъ Влаховъ въ Славоніи въ Хорватскои, и въ прочихъ онаго времене краишныя міліціи предѣлехъ означаются. Извѣстноже есть и от тѫдѫ, что во оныхъ предѣлехъ никогдаже обытавахѫ истинніи Власи или Влахи. Но вешть со всѣмъ извѣстнѫю нѣсть нѫжды обширно доказывати.

По сказанихъ доселѣ видится, аки бы оная Влаховъ прівілегія настѫпившимъ за народъ сея церкве Леополда I. императора и краля прівілегіамъ (1690, 1695. годовъ) ѫстѫпити и престати имѣла; Но въ корпѫсѣ правъ Мадьарскихъ находится даже и до 1717. года Артікѫлъ 113, въ коемъ просятъ чини кралѣвства, да бы оны прежднѝ Артікѫли 40. 1635. и 90. 1650. годовъ. въ дѣиствіе приведенни были; слѣдователнѣ, акибы еште сѫшествовала была оная Влаховъ прівілегію:

Находится въ нашеи народнеи и митрополітскои архівѣ нѣкіи (подъ сѫмнѣніемъ автентичними?) въ копіи: Articuli Legum et Statutorum, Comunitati Valachorum inter Savum et Dravum fluvios degenti extradati, т. е. Артікѫли законовъ и ѫстановленіи за обштество Влаховъ междѫ рѣками Савою и Дравою обытаюштихъ, издани, кои от блаженыя памюти императора и краля Фердинанда II. въ Регенсбѫргѣ (Ratisbonae) дне 5. Октомвріа 1630. года первыи кратъ издани; от императораже и краля Фердинанда III. во Віеннѣ дне 22. Аѵгѫста 1642. года. А от императора и краля Леополда I. дне 21. Февряара 1850. года, и на конецъ от императора и краля Карла VI. равнѣже во Віеннѣ дне 16. Апріліа 1717. года, чрезъ военнѫю

дворнѹю канцелларію образомъ онымъ: Nos Carolus и проч. обраштающтеся на Леополдово, потомъ Фердинанда III. таже Фердинанда II. Изданіе, и по всюдѹ зачинающте: Quorum quidem Articulorum tenor etc. от слова до слова преписанни и потвержденни сѹть; тако да копія сія сего последняго императора и краля Карла VI. повторяюштаго всѣхъ прежде себе бывшихъ, и изданіе и потвержденіе единовкѹпнѹю цѣлость Артікѹловъ сихъ и ѹстановленія представляетъ.

Изъ сихъ ѹстановленіи Фердинанда II. имп. и кр. видится, до во оное его время цѣлое оное Влаховъ обштество, междѹ Савою и Дравою стояштее раздѣлено было на три дістрикта главна, коимъ предстояли верховніи капетани (Supremi Capitanei Crisiensis, Coprivczensis et Ivaniczensis) Крижевачкіи, Копривичкіи, и Іваничкіи, всякое мѣсто имѣло своего кнеза и и старешины, и во всакомъ дістріктѣ былъ единъ верховныи судія (Supremus Judex) съ осмъ сосѣдателями, кои вси каждыи годъ отъ святомъ Георгіи промѣняеми были. Въ потвржденіи Карла VI. ко горнимъ тремъ именуюштся еште два дістрікта т. е. Гьургьевачки и Петринскіи, кои негли между тѣмъ временемъ (отъ 1630—1717 года) приросли.

Опредѣленіе отъ стаата намѣряемое цѣлаго сего Влаховъ обштества было естъ военное дѣло, и отбрани нарочно же противу турковъ, они убо были міліціа краишна. Зато, хотя внутренная икономическая, судеиская и прочая цівілная дѣла ихъ отправляли, своимъ верховніи ихъ судіи; въ дѣлѣхъ обаче поліціи вышшія, военныхъ кріміналныхъ и во иныхъ важныхъ судили, или дістріктуалныхъ оныхъ верховнихъ судеи ревидирали судъ верховніи капетани: По сугубому то естъ своему взиранію, яко граждани, или

поселители кралевства, и ѩко воини сугубою властъ, между собою имѣли гражданскꙋю и военнꙋю. Но по простотѣ предметовъ и по смѣшенію обоихъ заниманіи, многаѩ дѣла и не была, и могла раздѣлена быти.

Раздѣленаѩ содержаніѩ и надписи ихъ Артікуловъ сутъ слѣдуюштіи.

I. De Magistratibus — о магістратахъ Art. 10.

II. De Judiciis — о судилиштахъ Articuli 9.

III. De rerum Dominio — о притѩжаніи вештеи Articuli 9.

IV. De delictis privatis ct publicis — о преступленіѩхъ частныхъ и обштиц Articuli 12.

V. De Re Militari — о Воинствѣ Articuli 13.

По сему расположенію, по наименованію разныхъ предметовъ и по самому латинскому куріалному стілу судѩште, премного клонилосѩ урежденіе сіе мадѩрскаго кралѣвства урежденію, и ако от людеи во ихъ службѣ стоѩштихъ устроено было.

О церкви свѩштенствѣ, т. е. клирѣ или благочестіи ничего въ сихъ Артікулѣхъ не находитсѩ.

Кромѣ сихъ Артікуловъ и установленіи имѣло оное Влаховъ обштество, и особенаѩ своѩ повреждeніѩ сихъ изданаѩ: ибо хотѩ по времени поврежденіѩ сих установленіи от Леополда I. императора (21. Февруара 1650.) разсуждаюште во артикулѣ 90. 1659. года правъ мадѩрскихъ рѣчми оными: recenter ex Cancellaria Germanica in Praejudicium Regni confiirmatis, сіѩ уставовленіѩ а не инаѩ прівілегіѩ разумѣти бысѩ могла: ничимъ менше въ самыхъ сих установленіѩхъ пишетъ Фердинандъ II. на нѣкоемъ мѣстѣ: Cum nuper a Nobis etiam singulari Nostrae successorumque Nostrorum Legitimorum Hungariae Regum, Protectionis et Directionis Di-

plomate donati fuissent. И паки на иномъ мѣстѣ (de Re Militari Art. 7). Cum vero tota Valachorum Comunitas rebus potissimum bellicis ac Militaribus vacet, ob idque singularibus privilegiis gaudeat.

Имѣли убо они подъ именемъ Влаховъ народи, и покровителство и управителныѧ прівілегіи особенною діпломою изданныѧ, а кромѣ тѣхъ имѣли горе помѧнутыѧ Артікули законовъ и уставленіи особеннымъ такожде и торжественнимъ образомъ отъ тогоже Імп. и кр. Фердинанда II. даророванниѧ, ради всѣхъ дѣлъ своихъ судеискихъ, икоміческихъ, и прочихъ управленіѧ служаштихъ на подобіе днешніѧ уредбы (Grenz Einrichtung, Grenz System etc.) за военu краину.

Каковаго содержаніѧ была прівілегіѧ сіѧ імп. и кр. Фердинанда II. неизъѣстно намъ естъ: ибо ѧ ихъ доселѣ ни видѣхъ, ниже читахъ гдѣ нибудъ. Вѣроѧтно обаче видитсѧ, ѧко она основателнаѧ уложеніѧ за весъ Народъ сего благочестіѧ во инныхъ предѣлѣхъ, и за церковъ нашу содержавала; и ѧко или на противобореніе чиновъ кралѣвства мадѧрскаго абіе 1635 года, или что вѣроѧтнѣ естъ, наступившу уже времени Леополда I. подавшаго потомъ Народу Српскому и всеи церкви нашеи сего благочесіѧ вообште прівілегіами своими новое самобытіе, подъ всеобштимъ союзомъ вѣроисповѣданіѧ, противу коего провинціи права противуборити не могла, сіѧ Влаховъ зовомаѧ въ Славоніи Фердинанда II. прівілегіѧ со всѣмъ престала, и въ премолчаніе приведена; уложеніѧ же оннаѧ и артикули 1630 года издани, и далше силу свою имѣли. Отсюду убо толковатисѧ можетъ и оное премѣнителное и непостоѧнное наименованіе мадѧрскихъ правъ въ горе приведенныхъ противу сихъ

привилегіи артикулѣхъ: „Privilegia et Statuta Vallachorum, таже паки: Privilegia et Statuta Vallachorum etc.“

Сеѧ ради причины преставшимъ уже, или несущимъ онымъ Влаховъ прівілегіѧмъ, но паче наступившимъ Леополда I. имп. и кр. Рацкому или Іліріческому (а не Влаховъ) народу дорованнымъ, Мадѧри на діеты 1715 года артикуломъ 113 просѧште нѣкіѧ комісіи за изправленіе недостатковъ и тѹжебъ своихъ одавна уже представлѧемыхъ и повторѧемыхъ приводетъ онныѧ артикулы 1635 года 40 и 1659 год 90 противу прівілегіи Влаховъ ѹстроенныѧ, да бы въ дѣиствіе приведени были; хотѧ имъ извѣстно было, ѧко пянаѧ уже и Леополдъ I. и Карлъ VI. блаженыѧ памѧти імператори и крали Рацомъ даровали прівілегіѧ. Поелику т. е. была она прівілегіѧ или не была во оное времѧ артикули они стоѧли и при Гражданскомъ житіи обитатели оны по оными артикули и установленіѧми управлѧеми были.

Паки сеѧ истыѧ ради причины Артікулы они законовъ и устанѹвленіи Влаховъ обштества въ Славоніи и Кроаціи Фердинанда II. имп. и кр. Карла VI. блаженыѧ памѧти имп. и кр. 1717. года, ѧкоже горе видѣхомъ, потверждени быша. И от сего 1717. негли даже до 1736 года, егда тако зовомаѧ Хілбурсхаузенова краишнаѧ уредба изишла, оныхъ предѣловъ краишницы по оными Фердинанда II. и III. Леополда I. и Карла VI. Артикѹлами управлѧеми были. По Хілбурглхаузеновои наступали прочіѧ едина за другою за военіѧ краины Системы безъ различіѧ закона и народа; и тако, ѧкоже по горе сказанимы прівілегіѧ Влаховъ, уступала прівілегіѧмъ Сербскому Народу данымъ, тако Артікулы они, кои болше от единаго столѣтіѧ Влахомъ токмо т. е. нашего восточнаго не-

унітскаго закона людемъ, за управленіо служили, и отличную ихъ въ оныхъ предѣлѣхъ самобытность, противу мадярскихъ противословіи содержавали, на конецъ — якоже вѣроятно быти видится — уступили мѣсто онымъ уредбамъ, коя за всю военную краину вообште, во всѣхъ прямо турецкія державы предѣлѣхъ безъ различія закона и народа, от Августнѣишаго дома, аустріискаго издаваемы былы.

Сія довлѣютъ о прівілегіяхъ.

3.

Ова „Statuta Valachorum“, о којима је била реч у пређашњем броју, ћесар Фердинандо II. српским крајишницима између Драве и Саве живећим, за њихове велике заслуге подарио 15. Новембра 1627 године, овом својом повељом.

У овој повељи, која је изишла из Угарске дворске канцеларије похваљују се корисне услуге, које су Власи или Срби крајшници чинили целоме Хришћанству, а особито круни Угарској Колике је заслуге стекла ова војничка српска насеобина, још у почетку XVI. столећа сведочи она „Пручка либела,“ коју је даровао син Фердинанда I. надвојвода Карло, који је управљао Штајерском. А у истој либели пручкој обећана је Србима крајшницима од аустријских сталежа, покрај уживања земље, коју они држаху и брањаху, још годишња плата за то, што се ови Срби крајшници подхватише, да чувају границе Аустријске и Штајерске противу свакога непријатељског насртаја.

Позније су ћесари Рудолфо II. и Матија II. потврђујући она права, јавно признали, да су ови назови Власи обема краљевинама те како помогли тиме, што су турке задржали од даљег упадања у ове краљевине.

NOS FERDINANDUS SECUNDUS

Dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, etc. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, ac Superioris, et inferioris Silesiae, Marchio Morauiae, et utriusque Lu-

satiae, Comes Habsburgi, Tyrolis et Goritiae etc. Memoriae, commendamus Tenore praesentium, significantes, quibus expedit Vniuersis. Quod nos, clementer considerantes, dignitatis, et eminentiae regalis fastigia, ad quod DEI praepotentis, nutu et dispositione, nos quoque constitutos esse agnoscimus, id cumprimis curae et sollicitudini incumbere, ut regna et ditiones, populosque sibi subditos ea lege et gubernatione moderari satagat, quatenus et salutem populi constabiliendam, sibi maximopere cordi fuisse constare possit, et tutamen limitum ditionum suarum, longe lateque pro possibilitate propagare adlaborasse; Hinc est, quod nos quoqe, inde ab initio regiminis et gubernationis nostrae, quo regni istius nostri Hungariae, et Regnorum ditionumque — ejusdem Sacrae Regni Coronae subditorum, habenas moderandas suscepimus, eorum quoque mediorum et adminiculorum procurandorum curam, haudquaquam nobis deponendam existimauimus, ut etiam regnorum nostrorum Croatiae et Sclavoniae, iniuria temporum per hostes Turcas, non solum multis cladibus attritam et Vastatam, Verum etiam potiori, ex parte, in seruitutem sibi subiugatorum securitati et tranquilitati, quam optime prospectum esse potuisset; Unde etiam ad instar Suaram Majestatum, quondam Rudolphi Secundi, et Matthiae similiter Secundi Romanorum Imperatorum, et Regum — Hungariae, praedecessorum nostrorum, felicis recordationis, qui nimirum nationi Valachorum, sub certis ductoribus et Antesignanis, ex ditionibus Turcarum emigrarent, ac in domiciliorum loca, quae pro nunc in partibus Slavoniae et Croatiae incolunt, collocarentur, peculiaribus gratiis et favoribus, prosecuti fuerunt, sub quorum etiam clientela et protectione, absque quorumnis impetitione et turbatione hactenus permanserunt; Nos quoque considerantes et expertum plane habentes,

dictam nationem Valachorum, militarem operam eorum, excubandoque et Vigilias agendo, quae pro bono et emolumento partium illarum, et etiam locorum Confiniariorum, (inde a tempore emigrationis, et condescensionis, in sedes ac domicilia, quae etiamnum incolunt) exhibuerunt et expenderunt, etiam communi Reipublicae Christianae rebus, non nihil commodi atulisse: Cupientes deinceps quoque tam regno isti Slavoniae adiacentibus partibus securiori et tranquilliori permansioni, et etiam communi statui ditionum, Sacrae regni nostri Hungariae Coronae optime consultum esse, non secus ac praelibati praedecessores nostri, benigne inclinamur, uti imposterum pariter, absque cujusuis impedimento ac impetitione, non secus quam hactenus, in sedibus ac domiciliis secure permanere possint, utpote, quorum clientelam et directionem nobis, met clementer reservandum esse duximus, ita nimirum, ut a quopiam alio; quam Majestate nostra, aut vero successoribus notris Legitimis, scilicet Regibus Hungariae moderationem et directionem, accipiant, et agnoscant, a nobisque futuris temporibus, Praefectum seu Gubernatorem, pro beneplacito nostro nominandum, et constituendum, aut per successores nostros nominandos et constituendos, a quibus nempe dependentiam habeant, iisdemque subiectionem et obedientiam praestare, sineque quorumuis iniuria, laesione, damnificatione aut quavis molestiae illatione, vitam ducere debeant; prouti etiam nos quoque de secura et tuta permansione ipsorum, in ditionibus Sacrae Coronae, ubi nempe domicilia et sedes mansionem susceperunt, clementer prospecturi, ipsosque superinde, assecuratos reddituri sumus; ut quiete et tranquiete degere possint, in partibus quidem ditionum ad ius Sacrae Regni nostrae Coronae, Fiscumque nostrum regium, per Caducitatem, aut alium quemuis titulum

devolutorum ac spectantium, ex peculiari indulto et concessione nostra.

In aliorum vero regnicolarum, qui ius hareditarium, in territoria ejusmodi habere dignoscerentur, per commutationem, aut alias contentationes, per nos iisdem proprietariis et dominis terestribus impendendas. — In quorum omnium fidem et documentum, proquo assecuranda et affidanda praemissa natione Valachorum, qua in debits consuetaque ac hactenus constanter declarata fidelitate, et obsequio, juxta necessitatis exigentiam, fuisse et permansisse Majestati nostrae Commendata extitit, eademque natio postmodum etiam pari obsequio, constantiaque ac fidelitate, alacri studio perdurare debebit, ac obligata erit. Praesentes Literas nostras secreto et authentico sigillo nostro, quo ut Rex Hungariae utimur impendenti communitatis dandas duximus et concedendas. Datum in civitate nostra Vienna die decima quinta Mensis Novembris, Anno Domini Millesimo, Sexcentesimo Vigesimo septimo; Regnorum nostrorum romani nono, Hungariae et reliquorum decimo, Bohemiae vero anno Undecimo.

4.

Ово су она „Statuta Valachorum,“ која је издао српским крајишницима између Саве и Драве живећим ћесар Фердинандо II 5. Октомбра 1630. год. у Регенсбургу.

NOS FERDINANDUS SECUNDUS DIVINA FAVente clementia, electus Romanorum Imperator semper Augustus: ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, etc. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Marchio Moraviae, Dux Lucemburgae, superiorisque et inferioris Silesiae, Wirthembergae et Thekae, Princeps Sueviae, Comes Habsburgi, Tyrolis Ferreti, Kiburgi, e

dictam nationem Valachorum, militarem operam eorum, excubandoque et Vigilias agendo, quae pro bono et emolumento partium illarum, et etiam locorum Confiniariorum, (inde a tempore emigrationis, et condescensionis, in sedes ac domicilia, quae etiamnum incolunt) exhibuerunt et expenderunt, etiam communi Reipublicae Christianae rebus, non nihil commodi atulisse: Cupientes deinceps quoque tam regno isti Slavoniae adiacentibus partibus securiori et tranquilliori permansioni, et etiam communi statui ditionum, Sacrae regni nostri Hungariae Coronae optime consultum esse, non secus ac praelibati praedecessores nostri, benigne inclinamur, uti imposterum pariter, absque cujusuis impedimento ac impetitione, non secus quam hactenus, in sedibus ac domiciliis secure permanere possint, utpote, quorum clientelam et directionem nobis, met clementer reservandum esse duximus, ita nimirum, ut a quopiam alio; quam Majestate nostra, aut vero successoribus notris Legitimis, scilicet Regibus Hungariae moderationem et directionem, accipiant, et agnoscant, a nobisque futuris temporibus, Praefectum seu Gubernatorem, pro beneplacito nostro nominandum, et constituendum, aut per successores nostros nominandos et constituendos, a quibus nempe dependentiam habeant, iisdemque subiectionem et obedientiam praestare, sineque quorumuis iniuria, laesione, damnificatione aut quavis molestiae illatione, vitam ducere debeant; prouti etiam nos quoque de secura et tuta permansione ipsorum, in ditionibus Sacrae Coronae, ubi nempe domicilia et sedes mansionem susceperunt, clementer prospecturi, ipsosque superinde, assecuratos reddituri sumus; ut quiete et tranquiete degere possint, in partibus quidem ditionum ad ius Sacrae Regni nostrae Coronae, Fiscumque nostrum regium, per Caducitatem, aut alium quemuis titulum

devolutorum ac spectantium, ex peculiari indulto et concessione nostra.

In aliorum vero regnicolarum, qui ius hareditarium, in territoria ejusmodi habere dignoscerentur, per commutationem, aut alias contentationes, per nos iisdem proprietariis et dominis terestribus impendendas. — In quorum omnium fidem et documentum, proquo assecuranda et affidanda praemissa natione Valachorum, qua in debits consuetaque ac hactenus constanter declarata fidelitate, et obsequio, juxta necessitatis exigentiam, fuisse et permansisse Majestati nostrae Commendata extitit, eademque natio postmodum etiam pari obsequio, constantiaque ac fidelitate, alacri studio perdurare debebit, ac obligata erit. Praesentes Literas nostras secreto et authentico sigillo nostro, quo ut Rex Hungariae utimur impendenti communitatis dandas duximus et concedendas. Datum in civitate nostra Vienna die decima quinta Mensis Novembris, Anno Domini Millesimo, Sexcentesimo Vigesimo septimo; Regnorum nostrorum romani nono, Hungariae et reliquorum decimo, Bohemiae vero anno Undecimo.

4.

Ово су она „Statuta Valachorum," која је издао српским крајишницима између Саве и Драве живећим ћесар Фердинандо II 5. Октомбра 1630. год. у Регенсбургу.

NOS FERDINANDUS SECUNDUS DIVINA FAVente clementia, electus Romanorum Imperator semper Augustus: ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, etc. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Marchio Moraviae, Dux Lucemburgae, superiorisque et inferioris Silesiae, Wirthembergae et Thekae, Princeps Sueviae, Comes Habsburgi, Tyrolis Ferreti, Kiburgi, e

Goritiae, Landtgraviuus Alsatiae, Marchio Sacri Romani Imperii Supra Anasum Burgoviae, ac utriusque Lusatiae, Dominus Marchiae Sclavonicae, Portus Naonis et Salinarum. Memoriae commendamus, tenore praesentium, significantes, quibus expedit Vniversis. Postquam ineffabili Dei Optimi Maximi munere, ad Majestatis nostra culmen sublimati, Reipublicae gubernacula gerimus, nil unquam antiquius, chariusve habemus, quam ut providentiae nostrae studia, in ea praecipue conferamus, qua ad Christianitatis augmentum, stabilimentumque cedere, ac cunctis ditionibus et populis, qui Clementiae et Sceptrorum Nostrorum, parent Imperio, quoquo modo utilia esse possint. Unde cum tota Valachorum Communitatas, ex Antecessorum Nostrorum Divae memoriae Rudolphi Secundi, et Matthiae Romanorum Imperatorum, et Hungariae Regum, concessionibus et gratiis, jam a triginta ab hinc annis, in partibus Regni nostri Sclavoniae, inter Szavum et Drauum, domicilium habuerunt, nuper a nobis etiam singulari Nostrae, Successorumque Nostrorum, Legitimorum Hungariae Regum, protectionis et directionis Diplomate donati fuissent, Nos jam ulteriori benignitatis Nostrae cura, cum ipsorum Valachorum, tum totius Christianae Patriae commodo, et tranquillo ac securo statui et conseruationi, in aliis quoque, quae a benigna directione nostra dependent, utiliter prospectum esse cupientes, eidem Valachorum Communitati, inter praedictos Szavum et Dravum commoranti, sequentes Legum et Statutorum Articulos, quorum norma imposterum vitam ducant, et gubernentur, secundum praesentem rerum statum et conditionem, clementer concedendos, et sanciendos praescribendosque duximus, ut nimirum Regna, ditionesque nostrae, contra infensissimos Christiani nominis Turcas, ac alios hostes, non minus egregia, et fideli hujus Populi militari opera

ac fortitudine, quam certarum etiam tramite, atque vi Legum, quarum observatione, inter eosdem Valachos tam in toga, quam in Sago, juxta Justitiae et' disciplinae incrementa, vel maxime Omnipotentis Gratia, et Benedictio fructifere conciliari, ac bene Christianoque more recte vivendi ratio, salutariter conservari possit, tanto magis ac firmius munirentur, obvallarenturque.

Quorum quidem Articulorum tenor talis est.

DE MAGISTRATIBUS.

Articulus I.

Cuilibet pago Valachorum, inter dictos fluvios Szavum et Dravum habitantium, suus sit Judex, sive Knesius, Vir Scilicet ad id genus officii obeundum sufficiens, et idoneus, qui statuto, ad id tempore Mense nimirum Aprili, ante festum Sancti Georgii, a sui pagi communitate, pro uno anno eligatur, et electus Generali ad ipsius notitiam significetur.

Articulus II.

Quemadmodum universa Valachorum Communitas in trium Capitaneorum Supremorum, nimirum Crisiensis, Copronczensis, et Ivanicensis districtibus, commoratur ita quoque in quolibet Capitaneatu, separatim eligatur, et constituatur Supremus Judex, vir peritus, legumque patriarum gnarus, qui una cum octo Assessoribus, judicibus in suo districtu praesideat, ac universas causas et controversias secundum praesentia statuta, cognoscat et decidat. Electio autem Judicis, et octo Assessorum, in vel circa festum Sancti Georgii, eo fiat modo, Ut nimirum omnes Knesii sui districtus, una cum duobus vel tribus Senioribus, vel Juratis, ex unoquoque pago, in certo ejusdem Ca-

pitaniatus loco conveniant, ibique Judicem et octo Assessores, pro districtu sui Capitaneatus, rite eligant. — Qui Judices et Assessores, ita in quolibet Capitaneatu electi Generali proponentur, et ab eo, nomine Nostro, nullis legitimis obstantibus causis, confirmabuntur, aut si qua Legitimae causae obstare viderentur, illae statim nobis significabantur. Singulis ante annis, iidem Supremi Judices, tempore et modo, quibus dictum est, per Knesios et Seniores pagorum in quolibet Capitaneatu Libere ab officio removebuntur, vel si ita visum fuerit, idque patriae commodum et utilitas suaserit, in eodem officio relinquentur, et a Generali memorata ratione denuo confirmabuntur.

Articulus III.

In delictis publicae tranquilitati et utilitati contrariis, atque aliis etiam criminalibus, poenam sangvinis in ferentibus. Knesii delinquentes, absque mora comprehendere, et Capitaneo Supremo sui districtus, ad manus Profosii, tradere teneantnr: interim autem Supremus Judex, cum suis Assessoribus, statim causas cognoscat ut iisdem delinquentes, cum talis delicti, et criminis rei judicati fuerint, ad Regimen Bellicum transmittantur, ibique servato juris ordine, non in pecuniae vel bonis, sed solum in corpore, vel opere publico vel aliis supliciis puniantur.

Articulus IV.

In levioribus autem Knesii reos carceri includant, donec vel ab ipsis idonee caveatur, vel tempus juris dicendi appropinquet, et tunc judicio sistantur ac contra eos, servatis de jure servandis procedatur.

Articulus V.

Knesiorum muniis non solum id in cumbet, ut in suis districtibus, cunctarum numerum domorum, et familiarum, nec non omnium capitum virilis sexus, decimum septimum aetatis annum excedentium, exacte sciant, eumque utrumque numerum in Cathalogo descriptum habeant, sed et unusquisque patrum familias eosdem masculos, annum decimum septimum excedentes, in suis domibus alant, sollicitae curae habebunt.

Articulus VI.

Si quis ex Turcia vel aliunde migrans, sub hoc vel illo Capetaneatu sedem figere voluerit, id cum praescitu Supremi Capitanei fieri necesse est, sin autem Valachus, qui jam semel in aliquo loco sedem fixit, vel alias ibi legitime commoratus est, domicilium, in eodem Capetaneatu mutare velit, id ut cum solo Supremi Judicis, Assessorum, et Knesii praescitu fiat, sufficit.

Articulus VII.

Knesii summa vigilantia et studio, omnia delicta et malefacta pracauere conabuntur, quod si vero, quispiam ex iis, de praevaricatione, et collusione cum reis, in quocunque delicto, judicialiter convictus fuerit, extunc Supremus Judex, et Assessores, talem Knesium, tanquam iufamem officio movebunt, juxtaque ob ipsum factum, pro ejus qualitate, mulcta merita afficient, vel si enormitas delicti poenam sanguinis mereri judicabitur, ad Regimen Bellicum transmittent, alio interim idoneo viro, in locum legitime subordinato.

Articulus VIII.

Tenebuntur insuper Knesii, advigilare, ut fures quamprimum capiantur, et Profosio

suo assignentur, res autem, furto ablatae, apud Judicem Supremum deponantur, ut ibi servatis de jure servandis, suis dominis restituantur.

Articulus IX.

Omnia Conventicula et Congregationes, extra eas, quae pro eligendis Knesiis, Judicibus et Assessoribus, modo quo supra dictum est, legitime celebrabuntur, in universum, sub poena vitae interdicta sunto. Si quas autem necessitas exegerit, ex praescitu Generalis instituantur.

Articulus X.

Juramentum autem Judicum, Assessorum et Knesiorum, per Deum vivum, et per gloriosam Dei genitricem Virginem Mariam, per Omnes Sanctos et Electos Dei, in Articulos praemissos concipiatur, addito insuper ut, promittant ex Deo, Christianae Reipublicae, Nobis et Successoribus Nostris, legitimis Hungariae Regibus, Generali et Supremis Capitaneis, fidem et obedientiam exhibituros, omnia Reipublica perniciosa, et bonis moribus contraria, revelaturos, et quod omnibus et singulis, coram se causantibus, absque cujusvis persona, divitis scilicet et pauperis, acceptione, omnibusque prece, praemio, favore, et amore, et odio postpositis, et remotis, prout scilicet secundum Deum, et ejus Justitiam cognoverint, justum et verum judicium, et judicium, atque executionem, in omnibus rebus facient, pro suo posse, Sic ipsos Deus adiuvet et omnes Sancti.

DE JUDICIIS.

Articulus I.

Omne Judicium, una cum supremo Judice, ex octo Assessoribus Valachis, ut supra memoratum est juratus consistere debet, quibus insuper Notarius et ipse jura-

tus adjungatur. Unius autem vel duorum assessorum absentia, judicium non impediat, et si Judex supremus ipse judiciis interesse nequeat, ipsius loco proximus in ordine assessor praesideat.

Articulus II.

Judicis officium sit una cum Assessoribus dies judicialis praefigere, ita tamen, ut termini citationum et evocationum ultra quindecim dies non excedant. Semper autem tertia citatio peremptoria sit.

Articulus III.

Reus in causam attractus, ad Actoris instantiam, in jus vocetur, tumque respondere non teneatur, nisi rite et legitime citetur.

Articulus IV.

Reus si tribus vicibus per literas judiciales, sive birsagiales citatus, non comparuerit, contra eum in contumatiam, procedatur, et Actori finale judicium et justitia administretur, ipseque contumax in expensas condemnetur.

Articulus V.

In citationibus pro primo sigillo, quinquaginta denarii Ungaricales, pro secundo duplum et pro tertio triplum solvatur, ita ut causa finita et decisa haec byrsagia in duabus partibus pro Judice et Assessoribus, et in tertia pro parte victrice exigantur.

Articulus VI.

Nullae exceptiones dilatoriae, praeter impedimenta legitima admittantur, ac de cetero etiam, processus in omnibus sumarius sit, et sine strepitu et figura judicii

ordinarii observetur, adeoque factum et merita rei duntaxat simpliciter et de plano considerentur, et secundum allegata et probata judicetur, finaliter autem decissiones et sententiae in casibus, qui in istis statutis specificati non sunt, secundum Regni Jura ferantur.

Articulus VII.

In testimoniis deponendis, non more Sclauonico in alterius animam iurabitur, sed qulibet reorsim, de visu et scitu examinatus juramento testabitur. Quis autem melius probaverit, Judicis et Assessorum erit determinare.

Articulus VIII.

Nullus ad juramentum praestandum, nisi jejunus admittatur.

Articulus IX.

A Sententia Judicis intra decendium ad Generalem appellare fas esto. Quod si non fiat, elapsis fatalibus, sententia transeat in rem judicatam. Appelans autem, appellationem suam intra uuum introducere, ac intra duos alios menses, prosequi obligatus sit. Alterutro enim non ita observato, appellatio pro deserta habeatur, et sententia executionem sortiatur, et qui male-appellaverit in expensas damnabitur.

Articulus X.

Sententia, ubi uulla appellationes interposita fuerint, elapso decimo die, per Knesios vel unum ex Assessoribus executioni, demandentur. Qui autem parere recusaverit, secundum qualitatem delicti puniantur, vel etiam si enormitas resistentiae, id ita meruerit ad Regimen Bellicum remittantur; Procedente nihilominus executione.

DE RERUM DOMINIO.

Articulus I.

Cuilibet Pago vel Oppido, sui certi limites determinentur.

Articulus II.

Si quis de frumento adhuc in agris existente vel de aliis rebus mobilibus cum alio convenerit, emptorque hoc duobus vel tribus testibus probare poterit contractus validus esto.

Articulus III.

Qui autem domos, uti etiam agros, et alios fundos vendere vel oppignorare, aut quocunque alio titulo, et quacunque de causa, alio dare voluerit, id ut coram Knesio, duobusque vel tribus testibus faciat, necesse est, alias contractus nullam vim habeto.

Articulus IV.

Cuique si fundum suum aliter adire non potest per agrum vicini sui consueto tempore eundi vehendique jus esto. Sed quantum fieri poterit, vicini agro ab ipso parcatur.

Articulus V.

Si quis rem suam alteri ad certum tempus oppignorarit, illoque tempore elapso debitum non solverit, tunc ad instantiam debitoris, de redimendo pignore per Knesium admoneatur, et nisi id intra tres menses fecerit, pignus per eundem Knesium, et duos vet tres Seniores pagi aestimetur et de eo creditoribus debitum, cum eo quod interest exolvatur, residuum vero domino pignoris restituatur.

Articulus VI.

Rebus alienis contra pactum, et voluntatem sui proprietarii damno ejusdem utens, eidem proprietario pro arbitrio Judicis, secundum justam damni aestimationem satisfacere teneatur.

Articulus VII.

Testamentariae dispositiones, coram Knesio et quatuor, vel quinque testibus fide dignis, aut coram Sacerdote, et duobus vel tribus itidem fide dignis testibus celebrentur, adhibito tamen semper Notario, vel loco ipsius duobus aliis testibus legitimis.

Articulus VIII.

Patre familias absque liberis defuncto, major natu frater vel proximus agnatus, una cum vidua relicta familiam gubernet. — Quod si vero defunctus, juxta viduam, liberos quoque reliquerit, ipsa vidua una cum tutoribus vel curatoribus familiae praesit, et junior liberorum cum reliquis nullo sexus discrimine habito, ex aequo ad hareditatem admittatur.

Articulus IX.

Boves, equos, vaccas, oves, capras, porcos, Vinum, ac frumentum, omnis generis, cuilibet Valachorum, sicut aliis regnicolis intra et extra Capitaneatum sui districtus secundum legitimam Regni consuetudinem, ac Regia decreta, observatis observandis, praestitisque praestandis, pro libitu vendere et emere, inducere et educere liberum et permissum sit.

DE DELICTIS PRIVATIS ET PUBLICIS.

Articulus I.

Omne furtum, cujus precium triginta, vel effractione simul commissa Viginti florenos Hungaricales non excedit, a Judicibus Supremis, Vincullis, vel opere publico puniatur. Majora autem furta committentes, ad Regimen Bellicum mittantur, ibi non pecuniariis poenis, sed supliciis corpori infligendis coercendi.

Articulus II.

Ita etiam si quis secunda vel tertia vice in furto deprehensus sit, atque ejusmodi furta duabus vel tribus vicibus comissa, quadraginta fiorenos excedant, et ipse ad Regimen Bellicum, in corpore poenas soluturrus transmittatur.

Articulus III.

Si quis violenta manu, alteri quippiam suripuerit, vel abstulerit, ille rapptum cum damno illato restituat, nec non quatuor, vel pro arbitrio judicis plurium sed ad summum decem florenorum Ungaricalium paenam luat, si vero insuper aliquem etiam absque lethali laesione percusserit, vel vulneraverit, ei pecuniaria mulcta maior, sed ad summum sedecim floreni solvendi sunto. Attamen si reus utroque casu pauperioris sit conditionis, vel ob enormitatem delicti, alias id ita videatur, is carcere aut opere publico, aut alia eiusmodi animadversione castigetur.

Articulus IV.

Si cujuspiam iumenta vel animalia alteri damnum fecerint illud damnum per vicinos aestimetur, et ab animalis domino sarciatur. Ac interim damnom passo liberum sit, ipsum animal quod damnum fecit, donec sibi satisfiat, retinere.

Articulus V.

Si quis vero alterius animalia post aestimationem, et damni compensationem adhuc detinuerit, ad id quod interest tenebitur.

Articulus VI.

Si quis alterius jumenta noxam committentia, ex malitia verberaverit, vel occiderit, is animalium domino compensato prius, quantum ipse noxae passus est, damnum refundat, et nihilominus ob malitiam pro qualitate facti puniatur.

Articulus VII.

In rixis et tumultibus, qui cum sanguinis profusione fient, reus quinque, vel etiam pro arbitrio judicii plures sed ad summum octo fiorenos Hungaricales, ac laeso expensas et damna, nec non Chyrurgo debitam mercedem solvat. In aliis vero, quae absque sanguinis efusione, vibratis gladiis, sola percussione, ad vibicum signa, vel alio insolentiori modo committentur, florenos Ungaricales medium aut integrum, aut ad summum etiam quatuor pendat. Ansam quoque talium rixarum et tumultuum praebentes, singuli medium, vel ad summum tres florenos Ungaricales solvant. Ita tamen, ut in arbitrio sit judicii reos, jam dictarum mulctarum vice, sicut in tertio Articulo, pro qualitate persona, vel facti aliis in corpore supliciis afficere.

Articulus VIII.

Post tales autem rixas et tumultus, et si laesa pars, ob suam offensionem, nullam ad Judicem deferret querelam, nihilominus tamen contra reos, si judicia ob enormitatem facti ita videbitur, ex officio erit inquirendum, et pro qualitate facti procedendum.

Articulus IX.

Fornicarii manifesti, uti et ipsae fornicariae, vinculis in pane et aqua, per aliquot dies, vel opere publico puniantur. Adulteri vero et raptores, Regimini Bellico judicandi, ac etiam in corpore castigandi, subiiciantur.

Articulus X.

Inobedientes filii, vel etiam gravius in parentes peccantes, a Judicibus pro gravitate facti, carcere vel similibus supliciis coerceantur, vel etiam si delictum Judicibus — ita enorme videatur, ad Regimen Bellicum transmittantur. Sin autem levior sit filiorum culpa, contra illos absque parenum accusatione judicialiter non procedatur.

Articulus XI.

Pecuniaria mulcta pro Judicum et ceterorum Officialium salariis, aliisque judicii expensis, applicentur.

Articulus XII.

Profosio ab incarceratis, et arestatis personis, imposterum non ultra Viginti quinque denarios exigere permissum sit.

DE RE MILITARI.

Articulus I.

Qui ex Valachis stipendia merent, jure militari, ut reliqui nostri stipendiarii, in omnibus subsint, et sua munia fideliter obeant, quod et de reliquis intelligendum qui licet stipendia non habeant, nihilominus militaria munia obeunt, et eorum respectu immunitate donati sunt.

Articulus II.

Vojvodae sint viri militares, illibatorum morum, et vitae integritate praediti, ac quovis suspicionis vitio carentes; si tamen casu quocunque in alicuius crimini genere suspecti haberentur, vel etiam de maleficiis accusati forent, causae tales coram Capitaneo vel Vice-Capitaneo, ac suis officialibus militaribus, inter quos semper aliquot et ad minimum tres vel quatuor Vojvodae sint, examinentur, et prout visum fuerit, rei vel poena merita per eosdem afficiantur vel ulterius ad Regimen Bellicum dirigantur.

Articulus III.

Eadem ratione si Vojvodae quempiam ex suis Harimiis alicuique delicti reum vel accusatum habuerint, id ipsum etiam Capitaneus vel Vicecapitaneus cum officialibus militaribus et tribus Vojvodis judicialiter examinent, et si delictum levius fuerit in reos pro qualitate animaduertent, in gravioribus autem eosdem ad Regimen transmittant.

Articulus IV.

Ita etiam coeteros omnes lites et controversiae, fundos ac alia bona immobilia non concernentes, quae inter vel contra Vojvodas et Haramiales, aliosque omnes salariatos milites motae fuerint, praescripta ratione cognoscantur et dirimantur, quae autem circa fundos, aliaque res immobiles orientur, ea solis Judicibus et Assessoribus subsint decidendae.

Articulus V.

In Vojvodarum, uti etiam Vexilliferorum, aliorumque officialium, demortuorum, vel etiam judicialiter ab offi-

ciis depositorum loca, alii bene meriti, per communitatem Generali commendabuntur.

Articulus VI.

Salaria et stipendia a Vojvodis Haramialibus, militibus solventur et distribuentur, juxta modum et consuetudinem antiquam.

Articulus VII.

Cum vero tota Valachorum communitas rebus potissimum bellicis ac militaribus vacet, ob idque singularibus privilegiis gaudeat, ideo omnes et singuli, ipsorum sive stipendiarii sint, sive non, ad secandum desertum et sylvas, inter Szavum et Dravum singulis annis, relictis tantum in munitionibus vigilibus sufficientibus, sint obligati, ut nimirum eo labore Turcis et inimicis, omnis ad illa loca aditus, et in Christianos impetus intercludatur. —

Articulus VIII.

Similiter Castella in sui defensionem extructa, et adhuc extruenda suis laboribus coadiuvabunt.

Articulus IX.

Insidias, et machinationes suspectas, fideliter ad nos, vel Generalem nostrum deferent.

Articulus X.

Fines patriae, in omnibus tribus Capitaneatibus, ne ullus Christiani nominis hosti pateat aditus, praeter salariatos milites etiam ceteri cuncti Valachi stipendio carentes, suis sufficientibus excubiis et vigiliis semper tueri ac custodire obligati sint.

Articulus XI.

Quocunque autem tempore, quod Deus clementer avertat, quidam impetus aut suspicio majoris momenti oriretur, ex omnibus omnino Capitaneatibus, quotquod inveniuntur Valachi, imo ipsa juventus, decimum octavum annum excedens, ad Turcas et hostes, coniunctis, viribus, omni ex parte cum vita et sanguinis effusione propulsandos, — subito erunt parati, adeoque militaribus signis, ad hoc — per Generalem deputatis, excitati intra vel ad summum tres horas, cum omni Bellico apparatu, semper ad minimum sex vel septem millia militum Valachorum, in unum locum congregabuntur, donec et qui longius distant percepto signo accurrere, seque cum illis coniungere, vel alia, ubi necessitas id requisiverit, secundum Generalis dispositionem convolare possint. —

Articulus XII.

Si contra hostem extra Provinciam ducentur, absque stipendio in partibus Turcis subjectis, per quatuordecim dies, in aliis vero Provinciis per octo dies, casstra Generalis sequentur, quibus elapsis, ut reliqui stipendia accipient.

Articulus XIII.

Et quia pauci stipendiarii inveniuntur, plurimaque pars salario caret, Generalis noster, illis omnibus utriusque conditionis, prout hactenus moris fuit, plumbum pro conficiendis globis, et pulverem tormentarium, ad sufficientiam suppeditabit.

Quapropter omnibus et singulis Nostris Ministris et Officialibus, aliisque Subditis et Fidelibus, cujuscunque status, gradus, conditionis vel praeminentiae existant, praesertim vero Regimini Nostro Bellico, nec non praesen-

tibus ac futuris, Confiniorum Regni Nostri Sclavoniae Generalibus, nec non Supremis Capitaneis, caeterisque omnibus militaribus Officialibus Nostris, hisce benigne ac serio committimus attque mandamus, ut praememoratam Valachorum Communitatem, inter Szavum et Dravum commorantem secundum clementem nostram, et Successorum Nostrorum Legitimorum Hungariae Regum voluntatem, prascriptis Legum et Statutorum Articulis quiete et absque omni molestia, impedimento, et perturbatione, uti frui, et gaudere sinant, illosque in eisdem manuteneant, atque defendant, et nihil contra eorum tenorem et continentiam attentent, aut faciant, aut ab aliis quovis modo attentari et fieri permittant. Quatenus Nostram, Successorumque Nostrorum indignationem ac poenam gravissimam evitare volverint. Harum testimonio literarum, manu Nostra propria subscriptarum, et Sigilli Nostri appensione munitarum. Datum in Nostra et Sac.: Romani Imperii civitate Ratisbonae, die quinta Mensis Octobris. Anno-Domini Millessimo Sexcentessimo trigesimo Regnorum Nostrum Romani duodecimo, Hungariae, et reliquorum decimo tertie. Bohemiae vero anno decimo quarto.

5.

Ћесар Фердинандо III. по молби племените господе Петра Капелета, Сигисмунда Вали, Петра Фогаш, Јована Раца и Петра Манастерлије, потврђује привилегије Срба из Комарана и Ђура, која су издата овим Србима још од праотаца овога ћесара. У овој потврди вели ћесар, да су ови Ђурци и Коморанци потомци Срба са ковинског острва из вароши Српског Ковина, којима потому припадају сва права ових њихових дедова.

„NOS FERDINANDUS TERTIUS."

Dei Gratia Electus Romanorum Imperator Semper Augustus, ac Germaniae Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque Rex, Archidux Austriae,

Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Marchio Moraviae, Dux Luxemburgi, ac Superioris, et inferioris Slesiae, Wirthemberge, et Thekae, et Princeps Sueviae, Comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, et Goritiae, Landgravius Alsatiae, Marchio Sacti Romani Imprerii supra Anasum Burgoviae, ac superioris, et inferioris Lusatiae, Dominus Marchiae, Sclavoniae, portus Naonis, et Salinarum. Memoriae commendamus tenore praesentium Significantes quibus expedit universis. Quod fideles Nostri Nobiles, Petrus Kapelleth, Sigismundus Wally, Petrus Foghas, Joannes Racz, et Petrus Monasterly coram Nobis personaliter constituti, suis ac reliquorum Rascianorum in oppidis nostris Regiis Revcomaromiensi, et Jaurinensi degentium, commorantium, nominibus et in personis exhibuerunt, et praesentarunt certas quasdam Literas nobis Divorum quondam Ungariae Regum, Praedecessorum videlicet nostrorum felicium recordationum Privilegiales, super certis Libertatibus et immunitatibus Keviensibus olim Rascianis, ipsorumque Posteris, et successoribus clementer collatis, emanatas, ex insertas. — Quorum quidem Rascianorum Keviensium ex Linea, seu Prosapia cum superius nominati Specificati Rasciani, ac Socii eorundem in annotatis oppidis nostris degentes condescendisse, Turcarumque diram ob crudelitatem, et tyrranidem necessitati, ad hasce partes tutioris, et tranquillioris sui mansionis, et suorum incolumitatis erga migrasse asserantur. Supplicatum extitit Majestati Nostrae nominibus, et in personis eorundem, quorum supra debita cum instantia humillime quatenus easdem universas Literas Privilegiales, omniaque et Singula in eisdem contenta, ratas, gratas, et accepta habens, approbare, roborare, et ratificare, ac pro iisdem, velut ex Linea, seu ut praemissum est, Prosapia antela-

torum Keviensium descendentibus, ipsorumque Posteris, ac Successoribus perpetuo valituras gratiose cofirmare dignaremur. Nos itaque hujusmodi hummillima supplicatione eorundem nostra, modo quo supra porrecta Majestati Regia benignitate exaudita, clementer et admissa praetactas Literas Privilegiales universas coram nobis productas, et representatas non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio, ac suspicione carentes non minus, quam si praesentibus Literis nostris de verbo ad verbum insertae, et inscriptae essent, quoad omnes earundem continentias, clausulas et articulos eatenus, quatenus eaedem rite, et legitime existunt emanatae, ratas, gratas, et accepta habentes (in quantum in continuo hujusmodi Libertatum, et immunitatum usu fuissent, ac etiamnum essent) approbavimus, acceptavimus, roboravimus, ac pro praefatis Rascianis, ipsorumque Posteris, et successoribus innovamus perpetuo valituras gratiose confirmavimusque. Annuentes insuper iidem affulgentibus futuris beatioribus temporibus, id est, propulsato Divina benignitate Christiani nominis hoste Turca, rursus ad propria redire, ibidemque residere ac omnibus et Singulis illis Privilegiis, Libertatibus, et immunitatibus ad instar praememoratorum Keviensium Praedecessorum uti praemissum est, suorum ipsorumque Posteri ac Successores Universi, per omnem vitam suam uti frui et gaudere possint ac valeant. Saluis juribus alienis, praesertim vero Ecclesiarum Dei. Harum nostrarum Secreto Sigillo nostro, quo ut Rex Ungariae utimur, impendent communitarum vigore et testimonio Literarum. Datum per manus fidelis nostri Nobis dilecti Reverendi Georgii Szelepcheny Episcopi Ecclesiae Nitriensis, Locique, ac Comitatus Ejusdem supremi, et perpetui Comitis, Consiliarii nostri ac Aulae nostrae per dictum Regnum nostrum Ungariae, Cancellarii, in Arce nostra Regia Posoniensi die

24. Mensis Junii Anno Domini 1655. Regnorum nostrorum Romani 19, Ungariae, et reliquorum 30. Bohemiae vero anno 28.

Ferdinandus.

Georgius Szelepcheny
Episcop. Nitr.

(L. S.)

Andr. Ruthkay m. p.

Praesentem hanc Copiam cum suo Originali per omnia concordare testor infrascriptus. Viennae quinta Decembris 1696.

Tho. Leop. de Priesen Sac. ac Caes. Majestatis Cancell. ac Aulicae intimae Registrator et Taxator.

Confirmatio antiquorum Privilegiorum in Insula Revcomarom dicta, rursusque ad propria.

6.

Ориђинално писмо славнога Јована Тукулије Оберштера поморишке крајне, који је год. 1716 принца Јевђенија са аустријском војском најкраћим путем кроз ритине провео, и довео до Сенте на Тису, где је потом Јевђеније изненађене Турке под Султаном Муставом II. коначно разбијо. Овај Јован био је оснивач славне породице Тукулија.

„Господарꙋ часномоу табанском бировꙋ.

Симь нашимь писаніем вестно творꙋ вашеи милости ради сего старца именемь Радивоѥ, како ми овде приходи данас, има сина ꙋ мене слꙋжи, штаѥ отꙋда побегао заедно жентꙋрином и онꙋ жентꙋринꙋ по ее дѣлꙋ есмо сатворили и протерали, а сего старца више реченога, сина его Стоишꙋ есмо пріели ꙋ слꙋжбꙋ, и код нась слꙋжи. Того ради приде сеи старац, приде ка нам и сина зва и синь нехоте ити него говори; да он пріиде к немꙋ, и он старь чловекь, како плоть ослаблен, иште

своего подпора, да би могал свою старос пріемь прикрмити до коначнаго дне, и хоће прити к сину. Того ради молю вас не станите му, на пут, и незадржите да има слободно оштествіе, а ми хоћемо вам служити что о потребѣ буде. Прочее здравствуите о госп. у самиренію, и поздравлаю сав танач ваш опште скупа; то ми сатворите. Желат се вам добра и готов служити.

Маіа 10. 1715.

у Араду.

Іоанъ Попович Тукеліа.

7.

Јован је рођен у Тукуљи у селу на познатом острву ковинском, два сахата од Будима. Он се у први мах подписивао Поповић „Тукуліа", а то и јесте право презиме, и тек позније се подписује „Текели." Јованов унук заслужни Мецен наше просвете Сава подписивао се Тюкули (Tököli). У Сави је изумрла ова дична породица, но ће њихово име живети навек у српском народу.

„Доброродни господару приетелу Зако.

Примио самъ ваше часно писмо, и разумео самъ васака, што нам сте писали по заради Миаила. Ви сами знате како сам му дао 40 ф. и шестъ куна, него де питао ћурчиію колико е харча било за поставу, и колико је и оште куна узео Мимило, и дао сам му три самура, да направи колчакъ што су млого плаћали самуре. — Текъ самъ чуо да онъ о тога поставу направиіо, и дао сам му кадъ е ктео отићи из Беча 12 дуката крменьцлиа* и онъ рече, чекаи ме стриче сада неимамъ, него чекамь Иосифа, да донесе амо восакъ горе, паке ћу ти онда вратити, него ме почекаи, него вас молимъ госп. приетелу поздравте господара бирова, кои е сада, и остале поштене боларе и ешкуте, е даби ми то наплатили

* Кремниц рудничка варош, где су до скоро ковани дукати. —

от Иосифа неговога ортака, а ћурчиа зна, коликои е арча отишло за поставу, юре сам му дао за арач око ћурдие тамам 40 фор. а башка опо 12 дуката, а тамо има наши људи, по киме ми можете те новце послати и трговаца, и поздравте господара брата Николу и господара капетана Маноила, и све поштене господаре кои успитаю за нас, и сотим желимъ да васъ ова книга у добром здравлу најђе, писа у Араду.

Месеца Ноемвриа
данъ 26. 1720 года.

Іоанъ Поповичъ Текели
обрштер поморишке краине.

8.

Јован Тукулија ожениo се из из Будима са тетком Митролита Ненадовића, а иначе стајаше и сродној свези са будимским знатним породицама Милутина и Ђуке Стевановића, од којих је Милутин био биров год. 1723, а Ђука је био изасланик будимских Срба у Бечу. Породица Стевановића још није изумрла. и Димитријевића иначе Чукурханлије давно су изумрли.

Господару бирову табанскомь и осталим ешкутом и кметовом, кои се у танач призиваю часно поздравіе — и прочее.

Симь нашим писмом обзнанюем вашеи милости како шилем то момче капетана Јорге сина, а мени кума, именем Јосифа; те га дужи мои рођакь и брать Никола Чукуранлиа, до ако мі е право има дваесть или трыесеть книга писао, а ние ми тастамента послао, а говори да му наплатимь, а а немогу турски наплаћивати, него христиански судом, они се не састаю очи на очи, да испитам, а моа работа и онаи ово еште Маріа покоина Иорге капетана домаћица била Николине книге доходиле она се ніе тужила, баба што скоро починула того детѣтета такођерь ние се тужила, него свѣ говорила, да

ꙋ своmь дꙋћанꙋ имао на себи Иоргина дꙋга, а сад калва ꙋмрьо, тада и Иорга свое ꙋзео, а Никола нимао шта, па окревꙋо на Иоргꙋ. Тако сꙋ они казивали, што сꙋ починꙋли, кои сꙋ знали, а то дѣте и сестра мꙋ ништа и незна, ѕато, зашто е давно было, а Никола мени пише, да е Иорги дао ꙋ рꙋке; па незнам на кою ћꙋ странꙋ то дѣте како е ходило а саде боловало изгꙋбило е свꙋ очинꙋ што имао сермию, ако бꙋде еште таи дꙋгь, више мꙋ, ни новаць неостае. А дрꙋго што и реко несастаю се, да видим што е право, ако ли ћꙋ насиловати, да ꙋзме без сꙋда, боим се Бога, и мои ће после мене остати сиротни Никола ніе дао ништа Иорги него неком Иоргинꙋ калви именем Паваль, а тада и он и калва био о себи како и свакога, а опет братꙋ Николи исъходим из атара зато на вас шилем, да видите по правди и по своиои дꙋши а не по Николи или по дететꙋ, него безь тастамента или свѣдочбе, али клетве, да не наплаћꙋете, а наипослѣ, како ви видите по своиои дꙋши, тако чините, и тако да остане, и мени мало цѣдꙋле пошалите, како сте и намирили; и ако би дѣте непристало, ви мени пишите ћꙋ от него ꙋзети до новца, како ви реквете, а сад Никола нека ꙋ нега недира, ако ли би Никола вас непослꙋшао, него ѕдрꙋгим сꙋдомъ, ꙋзео богме, акоміе и брат, лѣпо ће и натраг дати, и срамотніе, зашто и то дѣте на мою паролꙋ шалем. А дрꙋго, ради брата Николе, већ сꙋ ми рад тога негове книге досадиле, зато што сад ви ꙋчините, то мꙋ нека се нада брат Никола, како да мꙋ е ꙋ цепꙋ, ако сꙋд докона, ако ли недокона, а он да опрости, паке нека се напіе кафе или ракіе. Затим и што е брат Никола пріе ꙋ кꙋма Михаила дирао то ніе от реда, негова милость неима ништа с кꙋма Михаилом чинит, или са его домаћицомь а с моиом кꙋмомь, они сꙋ истога и сви Іоргини дꙋгова и подꙋжица изашли, него со тимь дѣтетом нека види, ако што до-

конасте он ће му платити, а кумь Михаило ни новпа зато неће дати. Него вас пакь молимь а и брата могь Николу, ако доконасте, да дете плаћа, маню му суму учините, заштое е онь сирома, ружно прошав от луде памети, а от добра оца и матере, сад се сећа,. али куд му драго, кад изгуби из руку што има, а да хоће се и садь сетити може Богь поуздати. Пакь вамъ препоручуем и брату Николи, што доконате текма да знам, а от него ништа неистежите, што ви учините, тако ће бити, а да му нерекнете даи сад новце, или коме затворь, зашто и самь то дите на мою паролу послао, и силом отерао, а он неби тамо отишао, а наивећма ради брата Николе, да се то поправи, што е право, а негово буде, ако суд доконa, ако ли недокона а оно, како саму више рекао у ракію.

Опрости брате Никола, што се шалим, ради кафе. Прочес: здравствуите, о господа господарь благи желатель васакого бировъ и васих кои су у таначу, и мои брать Никола желател васакога добро вам и готов служити.

Іоанъ Попович Тукуліа.

9.

Мајсторско писмо цеха (еснафа) Сабовског у Будиму од године 1724.

„Ми цехмаисторъ аћамештеръ и остали сви маистори сабовскаго цеха сіе кралѥве слободне вароши будимске Табани назџануемь съ овимь — — — — — прѣпоручуемо се свима и свакимь начелно именитимь сабовскимь маисторомь, коим би се сіѥ предложило разумети. Како саи поштени маисторски момакь — — —. — — — — — — — — — — занать саи сабовски учио и служио у сего своега поштенога маистора Ненада Илича, како и праведно саде ѥсте

изучио занать, и достоинно обслужио свое уреченно године, при семь своемь маисторь; како и ми саде засведетелюемо сіе наше цеховно писаніе сась ударенимь симь истимь нашимь великимь цеховнимь печатомь, и нашимь рукопотписаниемь подписато и дато.

Здe у Будимскои долнои вароши кралевскои Табани ва лето господние 1724 месеца Ферфара 19. дань.

10.

Јевта Петровић цехмајстор (устабаша), сабовског еснафа у Будиму и Орестије Радишић аћамајстор (аћа-отац) дају мајсторско писмо Јанку Михајловићу 19. Јуна 1723.

„Ми цехмаистор Ефтимие Петровић и аћа мешчер Орестие Радишић са остали сви скупшчно маистори цеха и реда нашега сабовскога, кои смо пребиватели код мацарског кралевскогъ слободногъ начела, и резиденц града Будима, у кралевскои слободнои вароши Табахани, под властию Пресветлаго римскаго цесара, и краля Унгарскаго. К тому ми с овим братским и приятелскимъ добрим поздравлением и препоручиванием, знано творимо свакому много чувеному, и доброноштеному цеху, и реду маисторскоме сабовскоме, и поштеним господарем маистором, коим би се годе принело ово наше писмо прочитати, или читато чути, да имаю за истину веровати, како сеи добри и пошчени маисторски слободни момак Јаков Михаиловић обслужио и досталo свое уречене године, покорством своим пошчено, право, и верно, сваким пачином, по воли доброи своего сего добро пошченога маистора, Јанка Михаиловића без никакве кривице, тако и осталим нашим свим скупшчно маистором, старим и младим, у покорству своему добар и пошчен био, и с нашом овом добром воліом писмо наше саде издаемо му, и подтврђуемо печатом нашим цеховним, коимно

слободно да му буде ходити, где би годе хотео бити по мести сваки. И да не би сте му забранили ради братства и приятелства, него да би сте га примили и наместили по обичаю реда маисторскога. Къ тому ми Вами остаемо свако време дужни на служби. Дато у Будимскои кралевскои слободнои вароши Табани мца Юніа 19. дне 1723 лето.“ (М. П.)[1]

11.

Јован Мишковић цехмајстор сабовског еснава у Новом Саду издаје мајсторско писмо Сави Крагујевићу 5. Новембра 1755.

„Міи пошченородни маистори, Совокупалшисе при тому Господара маистора Иоана Мишковича цехмаистора, за Сиега юношу, по извешченију Его маистора Петра Коневића, како есть право и верно одслуживалъ, и у свакои верности пребивао, и свою годину калвалуком почтено изполнио, и за сие Міи почтенородни маистори негове верности юноше Саве Крагуєвича ему свободное писмо даемо Ми почтено-родни маистори цека Сабовскаго, да идеже би Пришел у кою варош или — ти место, да имаю его слободно примити за сего. И ми препоручуемо се и ему Писмо дасмо 1755 год. мца Ноемра 5. день. въ Новомъ Саду Петраварадинскомъ. Ю маисторъ Іоанъ Мишковичъ, Цекмаистеръ са свим маистори.“ (М. П.)[2]

---

[1] Печат је у величини рубље с овим надписом: „печаг савга цеха врши Табани“ т. ј. Печат сабовскога цеха вароши Табани, с великим — између две гранчице — отвореним маказама.

[2] Печат је у величини једног новчића, а на њему се само крајеви од маказа виде, друго је спало.

12.

Протокол сабовског мајсторског суда у Будиму 18. Септембра 1723 год. при цехмајстору Орестију Радишићу и аћамајстору Драгутину Војмировићу. На истом протоколу подписати су 49 мајстора сабовских.

„Протокол Маисторског Суда Вароши Будимске Табани Сабова зде Датум дна 18. Сектемріа 1723. — При нас Цехмаистору Орѣстию Радишичу, и Аћамаистору Драгутину Воимировичу, намѣшчен и подписат, такођер и при нас остали Маистора Старіи и Млаћи, кои смо сви овде при цѣху:

1. Маистор Ненад Иллич. 2. Вуча Иоановичъ. 3. Антоние Милошевич. 4. Стоян Попович. 5. Михаило Милосавлевич. 6. Ђурка Ианкович. 7. Иллия Сабов. 8. Милутин Попович. 9. Станое Иоанович. 10. Ђурађ Сабов. 11. Стоян Сабов. 12. Вица Стефанович. 13. Алекса Алтунбабич. 14. Орестѵе Радишич. 15. Доичин Цвѣич. 16. Иван Радимирович. 17. Степан Маркович. 18. Иован Иванович. 19. Груя Ракич. 20. Иован Степић. 21. Ианко Михаилович. 22. Урош Живанович. 23. Драгутин Воимирович. 24. Павао Максимович. 25. Станое Урошевич. 26. Продан Радоевич, 27. Максим Вуилович. 28. Радосав Димитрович. 20. Иован Сабов. 30. Иосиф Николич. 31. Иаков Ненадович. 32. Ефтимие Петрович. 33. Нешко Владисавлевич. 34. Степан Савич. 35. Иован Лукич. 36. Иован Доичинович. 37. Ненад Савич. 38. Ђорђие Паунович. 39. Димитар Юнкович. 40. Иосиф Милинкович. 41. Иосиф Иосифович. 42. Петар Иванович. 43. Антоние Неделкович. 44. Тодор Иовичић. 45. Лазар Хрнагич. 46. Неделко Юковлевич. 47. Ристо Иованович. 48. Спасое Веселинович. 49. Никола Симеунович.

13.

Лазар Груић цехмаистор сабова у Бајн издаје мајсторско писмо Георгију Пачићу 25. Марта 1760 год. Од ове је породице био наш песник капетан Јовач Пачич, који је у Будиму умръо 1848 године.

„Ми Цехмаистер Лазар Груич и аћамаистор Георгіи Штаидл, вкупѣ с прочими Господарн Маистори почтеннаго цеха сабовскаго: Иже с нами сутъ биватели Привилегиате Вароши Баискиѧ, комитата Бачкаго, под властию же всепресвѣслѣишаго и самодержавнѣишаго Римскаго Императора, и Еѧ цесаро крал. Велич. Маріи Терезіи от иже цес. крал. Величества Всемилостивѣишіи помиловани, и Цеховскими Артикулами утверждени сушче. Со сим всѣм и всѧкому Благородному лицу, иже би сие наше писание читал, или читаемо слишал, вѣдомо творим: како сеи доброродни юноша Георгіи Пачић, сии рожден и воспитан въ вароши Баи, у Господара Теодора Веселиновића достопочтеннаго Маистора, ест право, вѣрно частно и достопочтенно служил, и кромѣ всѧкаго порока своѧ уреченаѧ лѣта довершил. Неменше и прочим Господаром и почтенним Маистором, тако младштим, ѩкоже и старѣишим, во всѧкои покорности и послушаніи всегда показовалсѧ. Тѣмже издахом ему сие свободное писание, Цеховскою печатию подтвержденное за всегдашнюю Его сигурност и болше вѣроѩтие с которим да може свободно ходити, аможе на мѣрение имѣет, въ здѣшних провинцах и почтенних варошах себѣ обичнаго служениѧ ѩскати. Того ради идѣже би пришел и сие наше писание показал, да би сте его у почтенни наш Цех сабовски, ради помѧнутих добродѣтелеи, и вѣрнаго служениѧ его, а наипаче ради братсва и любве христиѩнскиѧ любезно примити, и у ред сабовски по чину и уставу Почтеннаго цеха

нашего поставити неотрекли, но благоволили: усердно молим и препоручуем. С коим остаем Вашим братолюбиіам Више именованнаѧ Братиѧ Ваша, со всѣми Маистори честопоминаемаго Цеха ко услугам всегда Готови. — Дано въ привелегиате Вароши Баи месеца Марта 25. 1760.“ (М. П.)[1]

14.

Протокол

„Маисторског Сабовског Суда вароши Табани дне 30. Июниѧ 1723.

Данаске доконасмо ми Маистори на ову Прилику доле изображену по имену нас свих Маисторов, поpеду како имамо Шатор пети едан до другога равно и еднако на свакому месту, где ходимо повашару местном, и да неима едан другоме купца испод шатрих и дућаних звати, ако би и едан педал от среде шора стаѡо, или ходио, паки би нѣга маистор кои на свою страну зовнуо, под шчроф ѥ три талира — Тако от данаске саи оглашени маисторски сенденц (пресуда), да има едан и сваки маистор своме калфи заказати и наразумити саи сенденц маисторски за обдржаванѣ вазда, да неби кои зато своим безумним противением подпао под саи врху именити немилостиви шчров, еже врху лежит написани. — При нас цеховном цеху маистору Орестию Радишичу, аћамаистору Драгутину Воимировичу, и осталои цѣлои скупшчини маист. овде.

---

[1] Печат је дугуласте форме добро сачуван с овим латинским надписом: „Sigillum. Oppidi. Baia. Cetus. Sartorum.“ На њему се види један венац, а у венцу два једно другоме окренута лава на стражњим ногама стојећа, од којих онај с десне стране у десној, а с леве у левој шапи држи доље крајеве отворени мавааза.

15.

Протокол.

„Маисторскога сабовскога суда вароши Табани дна 27. Юлиа лета 1724.

Зде данаске на скупчини бивши ми маистори сви поимену да прохесапимо нашего цехмаистора Орестиа Радишиħа, и аħамаистора Драгутина Воимировиħа, кои хесап ове године бивши право нам данаске предложише по имену да су примили кое какви новаца и маисторски новаца и другога доходка сума 203 фор. 66 нов. — пође трошка издадоше из руку наполіе сума 196 фор. 73 нов. и претече маисторски новаца готови преко свега харача цело 7 фор. и придаше новоме цехмаистору Доичину Цвеиħу и аħамаистору Стевану Савиħу доруке, прво предадо стару и нову привилегию и с париама, и парию старе привилегие рацким езиком. Паки два протокола велика и велики декрет царски с печатом. Мемориале бечке захтеване от цара латинским езиком, хесапе рацке, немачке, мачарске. Контракте и читула сабовска атештаци Ђинħошке[1]) и пештанске, и книга шегртска, и мастило цеховно, и сва три печата цеховна, барıак цеховни и свеħа нови маисторски 29, и велики свеħа машала 6. — и ове године нарадише Солгало мешчера, да послужи поимену маистора Петра Антича и одслужи свои младу годину.

16.

„12. Октомвриа 1724. доконание.

Оженене калфе у цех да се пишу, аколи неħею (да маистор посал недае), кои би ово непослушао шчроф едан талир.

[1] Gyöngyös варошица у Хевешкој жупанији, од куда је Ракоци писао будимским Србима год. 1707.

17.

Заклетва.

Іована Поповића, и Ђеорђиа Еремића године 1724 месеца Децембріа трећи дан.

Ја Іован попа Николић свјатеишаго цесарскаго и кралевскаго величаства васе милостивне префелеђие цеховне пошченог заната сабовског сад примети: заклинемсе са Богом живим, и са пречистою Богородицею дѣвою Марином, и са васем стими, изабраними Божіим да ја светеи царскаго и кралевскаго величества васе милостивне превелеђие словеса цеховна наша от првога артикула до последнег, и от слова до слова шчо заповеда, а и маисторски добар ред васе послужно право и истински служити, и слушати, држати, и обдржавати, а и свим пошченим господаром маистором старим и младим послушан пòкоран и несупротиван хоћу бити; и едног шегрта држаћу, а докле цеховне новце неисплатим и доволе маисторске калфу нећу држати, тако мене Боже сачувай, пречиста мати Божиа дѣво Мариа, васе сти и изабрани Божіи. —

18.

Протокол.

„Маисторског сабовског суда вароши Табани дна 29 Октомриа 1722.

Данаске зде Пошченоме Цеху, наразумише маистори Н. Н, да саи маистор Іован Мали дае шити напару импелиром:

Резолутум.

Тако бист одговор, да саи маистор Іованац дође зде на скупшчину данаске, и пришао есте; тако и ми маистори данаске питасмо, сего именоватог маистора,

15.

Протокол.

„Маисторскога сабовскога суда вароши Табани дна 27. Юлиа лета 1724.

Зде данаске на скупчини бивши ми маистори сви поимену да прохесапимо нашего цехмаистора Орестиа Радишића, и аћамаистора Драгутина Воимировића, кои хесап ове године бивши право нам данаске предложише по имену да су примили кое какви новаца и маисторски новаца и другога доходка сума 203 фор. 66 нов. — пође трошка издадоше из руку наполіе сума 196 фор. 73 нов. и претече маисторски новаца готови преко свега харача цело 7 фор. и придаше новоме цехмаистору Доичину Цвеићу и аћамаистору Стевану Савићу доруке, прво предадо стару и нову привилегию и с париама, и парию старе привилегие рацким езиком. Паки два протокола велика и велики декрет царски с печатом. Мемориале бечке зактеване от цара латинским езиком, хесапе рацке, немачке, мачарске. Контракте и читула сабовска атештаци Ђинћошке[1]) и пештанске, и книга шегртска, и мастило цеховно, и сва три печата цеховна, барјак цеховни и свећа нови маисторски 29, и велики свећа машала 6. — и ове године нарадише Солгало мешчера, да послужи поимену маистора Петра Антича и одслужи своы младу годину.

16.

„12. Октомвриа 1724. доконание.

Оженене калфе у цех да се пишу, аколи нећею (да маистор посал недае), кои би ово непосл8шао шчроф едан талир.

[1] Gyöngyös варошица у Хевешкој жупанији, од куда је Ракоци писао будимским Србима год. 1707.

17.

Заклетва.

Іована Поповића, и Ђеорђиа Еремића године 1724 месеца Децембріа трећи дан.

Ја Іован попа Николић светеишаго цесарскаго и кралевскаго величаства васе милостивне префелеђие цеховне пошченог заната сабовског сад примети: заклинемсе са Богом живим, и са пречистою Богородицею дѣвою Марином, и са васем светими, изабраними Божіим да ја светеи царскаго и кралевскаго величества васе милостивне превелеђие словеса цеховна наша от првога артикула до последнег, и от слова до слова шчо заповеда, а и маисторски добар ред васе послужно право и истински служити, и слушати, држати, и обдржавати, а и свим пошченим господаром маистором старим и младим послушан покоран и несупротиван хоћу бити; и едног шегрта држаћу, а докле цеховне новце неисплатим и доволе маисторске калфу нећу држати, тако мене Боже сачувај, пречиста мати Божиа дѣво Марија, васе свети и изабрани Божіи. —

18.

Протокол.

„Маисторског сабовског суда вароши Табани дна 29 Октомриа 1722.

Данаске зде Пошченоме Цеху, наразумише маистори Н. Н, да сам маистор Іован Мали дае шити напару импелиром:

Резолутум.

Тако бист одговор, да сам маистор Іованац доће зде на скупшчину данаске, и пришао есте; тако и ми маистори данаске питасмо, сего именоватог маистора,

эли давао напару шити импелиром; како зде данаске наразумели есу маистори дае давао шити, и он тако зде заклесе нам, да ние никоме давао шити напару кроме сему Продану Кошарушичу да дао есте две доламе велике абене, напару шити; а другом ние ником, аколи паки буде дава и іошче кому шити, сам зде обеѣасе да шчроф да маистором дванаест форинти.

Резолутум.

Таки бист сему Продану Кошарушичу да зде маистором на скупшчину доѣе саде, и пришао есте и каза право маистором да е нему напару шио, 3 менте абене, две доламе, 8 чакшира, и 5 сукни мазуланки. — Зато свое дело, сам маистор Іован осуждеи бист немилостиво шчрофу, како и сам иошче подписуе се саде, ако потим паки кадѣ давати буде кому импелиру, или калфи напару шити, да се ексцире се целог маисторлука лиши. Зде еже врху.

19.

Протокол.

„Суда сабовског зде у Табани лета 1725. Фебру-ара 18.

Принесе тужбу калфа именем Момир на свога маистора Ѣуку Пауновича, да га е неприлично био, шчо се нестои у пошченои привилегіи, да се калфе бию, и по туѣи домови бити и претеривати, а момче оно есте по артикулу есте отишао, руфета нашего нареѣеном аѣамаистору дому, како есте обичаи реда маисторского, и ови П. маистор Ѣука есте дошао у више именовати дом аѣамештера Степана, и есте паки онога калфу есте неприлично био и онога пошченога аѣамаистора псовао и говорио, ово е кога бием он хунцфут, и онаи

есте дупловани, кои га примио, и дошао поштеному цеху, и ние се хотео ондак покорити, и поштени манстори доконаше за негово непокорство, и послаше га господару варошкоме бирову на арипте, после тога, опет есто онога истога калфу одзвао есте своие дому, и опет га е био, после заказа мансторски.

Доконание.

Докона поштена правица непокорству ради манстора Ђуке Пауновича, да штрофа, по Артикулу 2 ф. и плати едну, а едну остане дужан.

Доконание калфе.

Доконаше поштени манстори оному калфи оному е доста штрофа, што е био биен, и после запреЋено у далЂ, ако бисе у чему постизао, да се у руфету ниа бити от калфе биен.

20.

Протокол будимског сабовског суда од 24. Јуна 1725 год.

1725. Іюнія 24. Сабраше се поштени манстори Сабови, и прегледаше калфе мансторске, како кои плаЋа калфама, како ти испитиваше по реду, какоти задржа се на манстору Николи ТадиЋу испиташе пошто плаЋа калфи и рече, дао сам Цвиану 30 фор. и рекоше манстори ели то истина, и рече Никола есте, пак пебила е истина, него посведочи негов калфа Цвеиан да е дао нему Никола 50 фор. и пране, то се види дае слагао М. Никола. И котоме узео калфе наиболЂ, и од манстора старии с новци есте премамио, и вишу цену есте дао, него што Артукулу пише.

Докона пошчена скупшчина.

Да оваи М. Никола има отступити од пошчене правице да се има опралити, и гледати, како да опет буде примао ка цеху.

21.

Протокол будимскег сабовског суда од 26. Јуна 1726 год.

На 1726. месеца Іюния 26. дне при цехмаистору Доичину Цвеићу и аћамаистору Степану Савићу: сабраше се сви поштени маистори сабови: позаради Петра Вучина и по заради госпоће Стамене Вучине домаћице. И тако нађоше пошчени маистори, да е служио 5 година и првим хаком био га е погодидио покоини маистор Вуча за 12 фор. и едну абу и чизме: и тако маистори наћоше право: други хак 25 ф. како се другим калфам плађа, а трећи хак 40 фор. четврти хак 50 фор. и пети хак 50 фор. и своие новаца дао двадесет и седам форинти Стамени е дао доруке.“

22.

Протокол будимског сабовског суда од 11. Јануара 1728 год.

„1728. Йнуариа 11. дан у Табани. Саи Маистор Петар Иванович од сего Поштенога Танача вароши Табане протокол Екстракт приднесе поштеноме Цеху и пошченим маистором предложи, кои протокол сведочи да учинену нехотицу и хрсуство есте диаволским наветом есте се искупио. Того ради есте пошчени Цех Маисторски и пошчени Маистори речени протокол Екстракт хотеше послушати, а сврху тога хотеше и маистори познати га чиста и испралена од такога дела. Зато шчрофовашега II. М. 4 фр. кои шчроф плати лепо.

Доконание.

Кои би пак унапред овог П. Маистора непознавао и нему тако напред преднео, зато п: ц: и Маистори доконаше, да последуе више уписатом шчрофу.“

23.

„Скупшчина П. Маистора Сабова 29. Авг. 1728. — При п. цехмаистору Иосифу Милинковичу, Аћамаистору Степану Савићу, остали п. м. Заузрок п. м. старога цехмаистора Иосифа Николића, кои есте принео тужбу на П. С. правицу наово га М. Атанацка, шчо е о прошадшем вашару пешчанском шчо е нега безчастио и сваким непотребним непошченим безчастним речма псовао, и повраћао речи, шчогод нему негов маистор говорио он Атанацко свему нему натраг повраћао, и сврху тога нему М. рекао, од сад не познаем те ни за гулиша, и више тога шчо и срдце своега М. есте угризао ради негова детенцета, шчо му е рекао, нека Бог не чуе и не прими, а све у тога рекао М. Атанацко: незаповеда ми цех, нити пак оваи тако П. Варошки Танач не може ми заповедати зашчо сам пургер. П. Маистор заповеда ми . . . .

Доконато.

Да оваи маистор Атанацко има за свою учинену кривицу и онако злословие подлећи штрофу, шчо право П. М. есв изнашли 12 фор. без сваке речи подлећи, и ко том да одсада веће никаком П. М. да не су противи и у напред тако злослови, тако под штроф подписуе си. — Атанацко Јанковић с. р. стоим на томе писму.“

24.

Суд сабовски у Будиму решчо 15 Мавта 1731 год. да нов свилени барјак еснавски начини.

„Сего 14. Марта 1731. При Цехмаистору Иосифу Милинковичу Аћамаистору и остали пошчени маистори заедно бише на скупу и договор чинише ради барџка цеховнаго. Ест ли свила пошченим маисторомъ по воли, да се нови барџк начини, почто стари барџк цеховни есте остарио и подерат и неможе далше служити, зато све пошчени маистори у пошченои скупшчини единодушно и единомислено договорно рекоше и доконаше, да се барџк начини, онако на подобие Немачко, кое и почесе и скроисе 1. свиле Дамачка зелена 14 рифи по 4.60 нов. — 63. фор. — Докле се свила донела пође трошка на то 2 фор. 85 ден. — Молер маистору 120 фор. Слусеру 30 фор. Тишлеру 9 фор. гомбари . . . .“

25.

Наредба сабовског еснафа у Вудиму 27. Јуна 1731. године због земаљских вашара, и плаћа калфама.

„1731. 27. Юніѧ. Цехмаистор Иосиф Милинковичъ Ађамаистор и остали пошчени маистори и пошчена скупшчина цела. За узрок уредбе, шчо по между. П. маистори но имамо уредбу, на вашари и по вашари, куде се ходи по мачарскои земли, од кое неуредбе има цела пошчена скупшчина укорение, и укори злу од други цехова и редова, на кое и пошченом цеху хоће се и у напред зазорно чинити, ако се неизкорени помежду маистори ова неуредба, тако ова пункта последуюшча, шчо е на укорение пошченому цеху и пошченои скупшчини, да се искорени.

1. Сваки П. Маистор и стари и млади да од данас имаю се поред ове уредбе садане обдржавати, како ти калфам, кои на годину плаћаю, при цеху погодбу да чине, и кои пошчо калфу при цеху погоди, онако нека плаћа, ако ли се постигне те више плати хоће имати штроф.

2. Калфе кои послую на неделю код маистора, нека сваки маистор свом калфи исплати шчо е код кога заслужио, пак нека га пошле ка цехмаистору и цехмаистор хоће свакога калфу наредити, гди ће пословати и по колико ће пословати и цена еднака.

3. По вашари преће Сабата да ни едном маистору нит калфи да не буде слободно продавати ако се на ком постигне она залога хоће у котробонт отити, и сврху тога немилостиво хоће се штрофовати.

4. Маистори како кои ими свое старие П. место онако нека свою шатру на оном месту пошчено нека справи, без свакога прекословия и перереке, ако се кои почне прерицати хоће се немилостиво штрофовати.

5. Кад се шатра справи и хеспап под шатром кад се преће Сабата нареди оваи хеспап под оном шатром истом нека остае и да се преко шора преносити хеспап от кое зазорно види се, и П. цех и П. маистором на ком се постигне да хеспап почне преко шора преносити, онаи исти хеспап хоће се у контробант узети, и онаи П. маистор и калфа сврху контробанта штроф 12 талира штрофовати кои после Сабата почне преносити.

6. Сваки маистор калфама напару да не дае пословати или ти фушером кои П. маистором хлеб од уста краду, онаким забрануе се тога чинити, ако се на ком постигне онаи хеспап у контробонт хоће се узети и сврху тога штроф 12 талира.

7. На вашари гди ѥ су тесна и кратка места и не могу сви маистори у она 2 шора стати, те почну ешче 2 шора себе чинити, тако и у ѥдном и другом шору стари П. маистори сврху и напред да начине своје шатре, пак после млади маистори после стари маистора покорно да имаду справити гдие ком свое место." —

26.

Објава, којом се убица Јозеф Петровић, који је per contumatiam осуђен, позива, да за 15 дана представе будимском таначу на суђење.

„Зашто бо ови Іосефъ Петровичь, овде ꙋ рацкои вароши овога пребиватељѧ, Івана Блажевича са едним ꙋдарцем ꙋдарио такимь начиномь, од коега ꙋдарца помало времена есте ꙋмрео, и онъ невидимо побегао одавде. За ради тога есте било прековано на очити мести овака иста стваръ, ꙋ коемь есте био понꙋђенъ да се представи сꙋдꙋ, и званъ есте био до 15 дана, а кадъ веће они дни прошли есꙋ, а онъ себе пред сꙋдъ ние ставио, заради тога есте пао ꙋ великꙋ срамотꙋ перъ контꙋмаціамь* предо биенъ есте да од овога пољѧ и хатара бꙋдимскога есте протеранъ, аколи пакъ би онъ себе иоште натрагъ повратио, иоште може тако бити како сꙋдъ и правда собом доноси. Ꙋчинено ꙋ Бꙋдимꙋ 13 Авгꙋста 1728.

Бировъ и Таначъ.

27.

Горња објава на мађарском језику.

Minek utánna azon Joseph Petrovics itten az Ráczvárosi Lakós, azon közben ő Blásevics Jánost olyformán

* Per contumaciam, због самовоље не дошав на суд.

meg ütötte, hogy azon elvett ütes utan csak hamar megishala, ennek utanna ő magat innét kiszabaditvan számkivetésben mene, erre való nézve az nyilván való, és illendő helyekre való Citaló, es visza hivó Levelek altal hivatatott volt legyen, hogy ő 15 napok alatt elő alyon, de mivel azon üdők immar elfolyván magát elő nem alitotta az Törvcny eleiben, azert ő az gyalazatnak törvényevel meg győzetettven, es ezen Budai határbúl proscribaltatik, es Szamkivetettetik; olyformán hogy ha történet szerint, meg ennek utánna ő elő jönne és kézben keritődnék, megis meg leszen az, az mit az igazság magával hoz, és tanit. Datum Buda die 23. Augusti 1728.

28.

Пошто позвани Јосиф Петровић није се вратио за 15 дана то је осуђен „per contumaciam.“

„Даемо на знане свакоме коме се належе знати како овога месеца Іюла 18. днева око полноћи, то есть 12 сахати, оваи Іосифь Петровичь или Мазговлевичь, овога Ивана Блажевича ударио, овде у Табани от коего ударца оваи исти Иванъ Блажевичь, после ние више живио него 11 сата, и после умрео. Зато исто ово дае се овомь Іосифу Петровичу или Мазговлевичу на знане от овога 28. днева Іюліа у кои се дань ово приковало буде да се има ставити до 15 дана, ако ли пакь неби ктео се ставити до они 15 дана, пак и оште битиће правда онака кабо судь собомъ носи и правда научава. —

Daje se na znanye, Svakome, Kome se nalexi, Kako ovoga meseca Julya 18. Dneva obnocs u 12 Satha, Joseph Petrovics, ili ti Masgovlevics, Ivana Blasevicsa, Po glavi Jednim udarczom udario, ovde u Tabani, od

kojega udarcza isti Ivan Blaxevich, Posle toga nije vise xivio, nego 11 Satha, i Posle toga umreo. Zaradi toga, daje se istomu Josephu Petrovicsu, ili Masgovlevichu na znanye, da od ovoga Vrimena kako se ovo Prikuje to jest 28. Julya, od onoga istoga vrimena, da se ima Staviti Prid Szud do 15 dana, ako li bi Pak ne bi se ktio Staviti na Szud, Joster bitiche Pravda, onako, kako zakon, i Szud Szobom donosi, i Pravda naucsava.

Quoniam die 18. July anni currentis circa mediam noctem Josephus Petrovics alias Masgalovics Joannem Blasevics uno ictu hic in Taban percusisse dicitur, ex quo etiam ictu Idem Joannes Blasevics mortuus est, adeoque idem Supranominatus Josephus Petrovics alias Masgalovics e die hujus affixionis citatur, ut intra quindenam compareat, Seque defendat, casu quo autem non comparuerit, fiet tamen, quod juris et justitiae ordo dictaverit. —

Nachdeme den 18. July lauffenden Jahres gegen Mitter-Nacht der Joseph Petrovics sonsten auch Masgalovics den Johann Blasevics mit einem Schlag hier in Taban geschlagen zu haben, gesaget wird, von welchen Schlag auch dieser Johann Blasevics gestorben ist; wird also obgesagter Joseph Petrovics sonsten Masgalovics von den Tag an dieser Anhafftung citiret, und berufen, dass solcher sich innerhalb 15 Tagen stelle, und defendire; Im Falle er aber nicht erscheinen sollte, wird dann noch geschehen, was Recht und Gerechtigkeit mit sich bringet.

Ofen, den 30. July 1728.

(L. S.)

N. N. Judex Primarius
et Jurati Assessores ibidem.

29.

Јован Лукић маистор и Кузман Поповић калфа потврђују своју погодбу пред старешинама сурсабовског јеснафа.

„Године 1722. овог 27. днева месеца Юлия при цех-маистору Ефтимию Петровичу и Аћа-маистору Орестию Радишичу оваи маистор Иован Лукић овога Кузмана Поповича на Сурсабовски занат, од данас за три године да служи, есте уговорио; и за уговорно писмо платити 3 фор. и єдну годину за 40 фор. од више реченнога маистора изкупи пред свима маисторима."

30.

Сабовски суд истражује оне што који кришом раде без знања јеснафа.

Протокол.

Маисторских калфих сабовског сꙋда вароши Табани дна 15. Сектемвріа 1723. — От нас послани бивши три маистора по имену Антоніе Неделкович, Іосиф Ненадовић, и Атанацко Грчић, да траже калфе по махали по кућа да нешию, на пару, и нашавши они сего Стоꙗна Стоишића на тавану, а он шие менте маистора Ђуке Юнковича, са своим братом Стоишом Н. Фурдачиским момком, и узели су от них оне менте 3 и принеше овде нам у цех; — зато ми призвавши сего више именитог маистора, и калфу и питаше какое давао шити сему калфи, и посведоченем каза, да ние давао шити на пару веће на неделю, и плаћао му по 1. ф. 25 ден.

Резолутум.

Бист одговор сему маистору, и калфи да су они знали заказ цеховни, да се Партич[1] калфам недае но-

[1] Јамачно партик-portéka-еспап.

сити дома да шию: и на неделю да се више неплаћа от форинте, и да буде о своиои рани калфа. Зато преступление криви су били обадва подпаст под шчроф они. — При цехмаистору аћамаистору и скупшчини.

31.

Протоколи о маисторским шегртима од год. 1723.

„Протокол маисторских шегрта по имену каде кои уговорити се будет при нас цеховном цехмаистору Орестию Радишичу и Аћамаистору Драгутину Воимировичу зде у Табани дна 20. Септемріа 1723.

32.

Јована Стефановића шегрта родом из Ричана код Лепавине у Славонији прима сабовски јеснаф у шегрте.

Протокол.

„Маисторског Сабовског Суда Вароши Табани дна 17. Ноемріа 1723. — При насъ Цех-маистору Орестию Радишичу и аћа-мешчеру Драгутину Воимировичу, уговори шегрта именем Иована Стефановича родом из Ричана от Липавина, да служи от саде 1 једну годину и четири месеца, и да се от себе одева са свим оделом, и плати за уговор 2 фор., а едну остаде дужан, и ту плати трећу форинту, зде еже врху, и његова книга за нега јемац.“

33.

Маистор Продан Радојевић пријављује својим старешинама свог шегрта Ђуру Радосављевића, за кога је Порук отац поменутог шегрта.

Протокол.

„Сабовског Суда Вароши Табани дна 17. Ноемріа 1723. — При нас Цех-маистору Орестию Радишичу

и аћа-маистору Драгутину Воимировичу; уговори маистор Продан Радоевич шегрта именем Ћиру Радосавлевича, да служи и да учи занат, от саде едну годину дуго, а до ако служио три године, и от саде да га отац одева, а маистор да му дае Папуче и Калчине; и за нега Порук би негов саи отац до 30. фор. ако би побегао или кою шчету учинио, тако бист емац други маистор Ненад Илич, и уговорске новце маистор Продан отби, от негови новаца кое дао у рефену сума три форинте.“

34.

Уговор с продаји и куповини од 12. Декембра 1727 год.

„Декемра 12. 1727. Дае на знане свакоме добропоглавним господарем трговцем судиами кои би ово писмо прочатео да имаю веровати и за истину држати; како узесмо а Ненад Савић и а Теодор босанкин от овога господара Нађ Гргела и Сабо Ишчвана лана 400 ока з џакови, свака ока по 25 новаца и томе писму тако и тому контракту учинисмо рок за 10 недела, и ако би ми неположили новце до термина да имамо ми положити негова фарачага[1] 10 фр. І нато полажемо печат и крст верованіа ради. † Теодор босанкин, а ненад Савић (М. П.) Іош ти више писани новаца дадосмому за пут 2 фор.

35.

Маистор Доичин Цвејић потврђује погодбу са својим калфом.

„1728. Януаріа 18. при цехмаистору Іосифу Николичу и аћамаистору Іосифу Миланковичу погоди таи М. Доичин Цвеич калфу именем Момира Петровича за едну годину дана за четрдесет форинти, и едне чизме

[1] За труд.

и калчине; а своега маистора право и верно да служи, ако би кою шчету учинио да се има своега хака лишити.

36.

Мајстор Орестије Радишић пријављује свог сина и шегрта цеховним старешинама.

„1728. Июлиа 2. у Табани. При цехмаистору Іосифу Милинковичу и Аћамаистору Степану Савићу уговори маистор Орестие Радишић шегрта сина своюга именем Илию Орестиевича, да од сада има своега маистора и оца право и верно да служи 4 године дана, а отац да га одева, и сва потребна дае му отац доламу и чакшире чизме и капу, а од матере каћице и кошуле, и за нега бих добар негов отац Орестие. и маистор Іосиф Николич, и Стеван Савич, до 30 фор. ако би кою шчету учинио, плати за уговор. 150 нов..“

37.

Јеснаф сабовски у Будиму предаје београдском посланику Стевану одређену помоћ за зидање цркве у српском Београду.

„Сего 6. Фер. 1733. Сего више писатог датума, бише пошчени маистори реда нашего Сабовскога, на скуп заради овога посланика от Белиграда именоватога Стефана, котори нарежден юсте да попроси милостине, на цркву белиградску, по препоруки преосвешченнѣишаго господина Митрополита, да се подаруе, за кое ова пошчена скупшчина юдиногласно саветно рекоше, да се да из општине даде овом посланику па свету цркву милостиню, кое и подароваше 36 форинти, и предадосмо реченном посланику именоватом Стефану милостиню на свету црков белградску, и ту бивши на скупу господин биров Орестие Радишич, Антони

Милошев, Доичин Цвеић, Степан Савић, Ѩнко Михаелов, Павал Максимов, Станое Урошевичъ, Дмитар Ѩнковичъ, Ђука Паунов, Атанацко Ѩнкович, Петар Милованов и варошки нотар Іосиъ Ненадовичъ.

38.

Децемрна 25. 1733. Ва тан дан погоди маисторъ Димитриа Антониевич погоди калфу именем Павла да служи за годину хака му би 15 форинти и плата 150 новч."

39.

Лацко Стојановић пријављује свог шегрта цеховним старешинама.

„Сего 25. Марта 1734. — При цехмаистору Ефтимию Кнежевичу, Аћамаистору Іосифу Милинковичу, уговори М. Лацко Стоѩнович шегрта именем Іована Живковича из Алмаша, да послужи своега маистора право и верно, од данас три године и пол, а маистор да ради своега шегрта негов виноград са свои новци а на виноград шчо буде пошло трошка, од онога прихода виноградска, да приме свое новце потрошене, а преко тога шчо буде претекло на момче да дае маистор халине приличне да не ходи голо ни босо и бих за нега ѥмац негов очух и мати до 30 форинти, ако би кою шчету учинио, и негов маистор Лацко плати за уговор 3 фор."

40.

Стеван Веселиновић ослобођава свог калфу Михајила.

„1735. Ѩнуариѩ 30. Ослободи маистор Стефан Веселиновић калфу именем Миѩила Филиповића више-

речено плати свое Ослобоћенѣ 1 фор. Миꙗило Филипович за прву годину шчо ние отслужио и шчо ние фандрова 3 године и зато плати 30 фор.“

41.

Својеручно писмо Бранка Тукулије синовца Јовановог а оца ђенерала Петра Тукулије. Овај Бранко био је, као војнички старешина поморишке крајне посланик на народним саборима. А године 1735 са главним капетаном Пером Сегединцем. Заком, Шевићем и Чорбам на челу покрета и вођ поморишких крајишника. Пошто је издајством неумрли капетан Пера Сегединац заробљен од кукавичких жупанијских хајдука, Бранко се некако срећно довије, и окренувсе на мађарске усташе, опрости се рђавих посљедица.

„Добродномȣ господарȣ бировȣ, и осталим господаром сȣдиама часно поздравленіе сатвораемъ.

Посих симъ писаніемъ нашимъ ꙗвлꙗмо се вами, како добрим и поштеним господаром, по заради сего милитара и почтенога момка, Ꙗнка Аћимовића, кои сие писаніе наше и хоште придати, како естъ из вашега почтенога вароша, овде долазио вашъ човекъ наиме Стоꙗнъ Ристићъ, и ȣзео од еднога маистора казанъ, за 113 фор. и словомъ велимъ сто и тринаестъ форинти, пакъ онаи маисторъ нега ніе толико познао, него метнȣвъ кезеша[1], овога више именоватога момка, до термина, а терминъ одавно прошао, а овде човекъ навратъ нанос от нега новци иште, говорећи: ти си кезешъ и платишъ за нега, и незнам, а іоштъ после термина, на свомъ трошкȣ ишао, пакъ ние могао ȣзети, него ȣчинише рокъ међȣ собомъ, да хоште саде о светога Георгіи све цело дати и платити без речи, свише и трошакъ и трȣдъ еговъ. Того ради, саде пишем вашим господством, ако они међъ собом

---

[1] Кезеш = јемац.

лепо намирити немогꙋ, а ви по вашемꙋ правомꙋ сꙋдꙋ ꙋчините имъ сатисфакцію, ако неѣете за исто по перъвомꙋ вашемꙋ човекꙋ, и трꙋдбꙋ и трошакъ531 неговъ све цело хоштемо наплатити, него и ради приателства да имате наплатити како вам е писато. Съ коимъ остаемъ вазда вашъ добаръ желатель.

Ва Арадѣ месеца Априла 17.

1733 года.

Бранко Текели капетанъ.

42.

Мајстор Нестор Николић пријављује свога шегрта Нестора Николића из Сент-Андрије.

„1743. Декемриа 25. — При цехмаистор Петру Кнежевичу и аѣамаистору Ђеорђию Ѥремичу уговори маистор Нестор Николич шегрта именем Нестора Николича родом из Сентандрее да послужи право и верно своега маистора от сад за 3 године; а от оца све одело, и бише за нега Поруци негов отац има Стоѩн Милинкович до 30 фор. ако би кою кривицу учинио, или ако би оставио свог маистора, да има изнова схужити и плати цеховско дуговане негов отац 3 фр.

43.

Жалба будимских Срба владици Василију противу својих свеѣеника написана 5. Јуна 1749 год. у општинској седници.

„Мемориалъ по савештаню лѣта 1746 Юніѩ 5. и послати 20. сице согласꙋеть.

Преосвештенѣишіи и словеснѣишіи госп. госп. Архіереи госп. нам милостивнѣиши.

Вашемꙋ преос. на здѣшніѩ свѩштеники, есми за их непристоиное по званію ихъ содержаніе нѣкои кратъ тꙋжбено предлагали, смирено иштꙋште, чтобъ ваше пр.

имъ запретили своемꙋ званію противнаꙗ нечинили, и междꙋ людми, гдѣ они о всꙗкомъ согласіи и благомъ ꙋспѣхꙋ старати се должни, скандал нестворили. Но что намъ ваше пр. единъ, потом и дрꙋгіи крать писмено такыꙗ тꙋжби предложити повелѣли, какіꙗ мы вь понизности нашеи и доносимъ, ꙗкоже:

1. Бꙋдꙋчи сарандаре держати имѣютъ, не хотꙗть, какь и доселѣ мнилосꙗ, и обичаи был катадневни такыꙗ держати, но все праздникомъ, и еште на прежде освештенои, и то и неслишати было, они противъ правила оправлꙗють; потомъ:

2. Престолъ и проскомидію, ꙗко дѣло своеꙗ должности, нехотꙗть назирати, чисто держати от праха чистити, но такое дѣло мирскимъ имъже прикасатисꙗ сꙗтымъ вештеи токмо сꙗштеникомъ непристоино безъ сꙋмненіꙗ оправлꙗти оставлꙗютъ, потомъ и ꙋмивалницꙋ пренебрегаютъ, тако что от вонни противниꙗ неможеть чловекь кь неи ни пристꙋпити слѣдователно:

3. На самыи Сошествіꙗ свꙗтаго Дꙋха торжествени великіи праздникъ на ꙋтреныи съ единиꙗ страни господина ꙋчителꙗ диакъ пошлъ а съ дрꙋгіꙗ небылъ и ныи, токмо попъ Гаврилъ, самъ нехотѣлъ дрꙋгꙋю странꙋ держати, и тако самомꙋ диакꙋ „рабы Господа“ пѣтіемъ окончати требало. Наипаче:

4. Егда опрѣделитсꙗ на нѣкои празднични данъ, литиꙗ носити нехоштꙋтъ надлежаштиꙗ но онои молитвы вь церкви назначити, каковꙋю и своего мѣста читати но ставшс на пишци листо сѣми и овамо премѣштꙋть, и тѣмъ смѣтеніе бываетъ и иныи нашъ смѣютсꙗ како наи више.

5. О задꙋшницахъ какь по обичаю виновь церковъ доноситсꙗ, они единъ по дрꙋги бокалъ дочекивають, и сѣдше вь церкви пиють, а ꙗко ꙋ насъ

сѫтъ иныѧ церкви[1] слѫжавки, то видѧштіи по вароши разносѧтъ и тѣмъ смѣютсѧ рѫгаюштесѧ, что рацки попови вь церкви дѣлають. Ничто менше:

6. Вь началѣ правила церковнаго, во времѧ пѣніѧ единъ къ дрѫгои страны посилаеть диака, иди реци цицъ коки нека свира (а таи цицъ кока есть нѣкіи хегедѫшъ и чловѣкъ пиѧница) и тѣм смѣхотвореніе междѫ собою чинѧтъ, что невѣми приличнo ли сѧштеникомъ во времѧ молитвы а предъ толикимъ народомъ тоѧ дѣлати; а ѩко —

7. Обичаи былъ всегда ѫ насъ и по дрѫгихъ местахь хранитисѧ, гдѣ повише народа въ церкви обретаетсѧ, женамъ вь препратѣ цѣливати, нинѣ то престало и и треба женамъ крозь люде проходити, и натомъ гдѣ и люди мѣстѣ целивати и мироносатисѧ, желила бы оставлѧетъ, о чем мы напоминѧли имъ и до нинѣ од ѫпорства нехотѧтъ, невѣмъ из коеѧ причини послѫшати, а что еште

8. Недавно два пиѧриста[2]) и 6 попова плаветни[3]) церьковъ посмотрѣти, какъ и много кратъ слѫчилосѧ, пришли. А они код сѧштенныѧ трапези, не разсѫдивше свое невѣжество, дали сѧ съ ними диспѫтѫ и како незнають, тако равнимъ образомъ, и отговоритисѧ немогли, то поносно имъ отговорили: вѣдаемъ чьто ни грамматисте нѣсте, а такова вика вь церкви, кавь бы почитаи въ бирцаѫзѣ была, из мѣждѫ ихъ.

9. Попа Гавріила скоро всѧкаго дьне піѧна, а нѣкогда и по ѫлицахъ поводѧштагосѧ видѣти, от чего намъ великаѧ бываетъ срамота, и зазоръ от иныѧ

---

[1]) Друге вере.

[2]) Пијаристе римски калуђерски чин, што се бавио школама.

[3]) Плаветни попови. Римски калуђери реда Премонстратинаца носише плаву мантију.

церкви намъ немалыи наноситсѧ. А нѣгдѣ до толѣ пиетъ, ѧко немоштенъ на ногахъ стоѧти, но принꙋдитсѧ господина домꙋ его на своѧ лѣђа възѧти и до пиѧци отнести, сврхꙋ того:

10. Попъ Гавріил вь невои на піѧци болти не само чьто нѣкоторіѧ господари и безь того псꙋетъ и безъчесить, но еште и за господина нашего бирова ꙋдарѧсѧ S. V. посѣдалиштꙋ говорилъ, толикога ѧ держимъ прстомъ пꙋцалъ и ꙋстнама перскалъ.

11. Господина ꙋчителѧ есмы сьдоволеніемъ в. пр. кь намъ пріити великою молбою ꙋбѣдили на таковь конецъ, чьтобъ не токмо наши свѧштеници, но и весъ здѣ народ, от него поꙋчиласѧ, ѧкоже ового малаго ўремене и не малаѧ полза проповѣдію его вь насъ и ꙋчиниласѧ. А сѧштеници наши, чьтобъ имѣли от него ꙋ многихь вештехъ церковныхъ поправлѧтисѧ и от него ꙋ многихъ вештехъ церковних драгіѧ наꙋки пріимати, то во преки и противъ правилахъ церковныхъ, и натꙋралнихь, завистию побѣждени, почали нѣкіѧ плетки чинити и по людма разсѣѧвати, аки бы то господинъ ꙋчителъ, не Бога ради, но своеѧ слави ради слꙋжилъ. Ѧкоже и пришедшіѧ из Грабовца калꙋгери (како слишимъ) дали в. пр. информꙋ, ако бы то госп. ꙋчителъ по них во еже съ нимъ слꙋжити писалъ, чьто нѣстъ истинна. Но оныхъ калꙋгеровъ магистер отшелъ на домовинꙋ свою, тако они, ꙋченное незаборавити пришли здѣ ꙋчитисѧ; но они како за сіѧ калꙋгери, тако и за бившаго здѣ діакона все таковими плетками чинѧтъ, и чѣмъ могꙋтъ тѣмъ досаждиваютъ, како разꙋмѣхомъ еште да и вашемꙋ преосвешт. предложили, да господинъ ꙋчителъ имѧ его преосвешт. на слꙋжби не поминаетъ, и то нѣстъ истинна, но все сꙋтъ лѣвыѧ и неправыѧ информи. А правдꙋ сказати — да они завистию все то чинѧтъ; како видѣти по ихъ постꙋп-

кахъ и неприличнихъ по нѣкихъ мѣстахъ бесѣдахъ говориша бо, да они оттѹдѹ господина ѹчителѧ хоштѹтъ прогнати и безчестно оправити, можетъ быти за то, что имъ чинъ проповѣдничести отѧтъ, и неимѣютъ прилики высокаго своего ѹченіѧ народѹ препродавати. — Ибо во времѧ проповѣди вси прилежно слово божіе и со благоговѣніемъ слѹшаютъ, а попъ Гавріилъ въ то времѧ въ коемъ какъ видимъ дѹховни и мирски началники честъ словѹ божію творѧште оное слѹшаютъ. А единомѹ неповолно видитсѧ, и словѹ божію рѹгаѧсѧ негли изъ таковыѧ же причины и диака господина ѹчителѧ дерзнѹлъ предъ народомъ за коси взѧти и во олтаръ тѹрити, таѧ и подобнаѧ сѹтъ многа, чьто они творѧтъ и ѧвно о себѣ всѣмъ даютъ знати, чьто они чинъ, благолѣпіе, и драгое ѹченіе ненавидѧтъ, и желаютъ по своимъ волѧмъ живити.
11. Престависѧ здѣ Стоико изъ Бѣлграда, и его жена что могла дала сіесть за 4 глави Евангеліѧ 4 фор. на странѹ вашего преос. 3 дѹк. свештеникомъ за бденіе 12 фор. и проч. За опело 4 фор. и тако ѹчинено чтобь тѣло изъ бирцаѹза третиаго часа по полѹдни погрѣблосѧ, и на таи конецъ народъ собралсѧ вь тое времѧ на часъ особливо сарандаръ изтѧзозовати, и тако народъ до полъ шестаго часа имѣлъ чекати, из чего не малаѧ срамота и поносъ церкви на носитсѧ, над всѣмъ тѣмъ.

12. Господина ѹчителѧ есмы съ доволеніемъ. Того ради ѧко ихъ первои код вашего преосв. инстанціи вси обште предлагаемъ изволите ваше преос. ихъ дѣла промотрити, что он во вароши вь церкви и противь званіѧ своего чинѧтъ, попа Гаврила и сьнимъ попа Константина, конечно изь вароши на дрѹго коие мѣсто пресѣлите, ихъ бо рады во великои есми сѹмнени, что ѹже на нѣколикаѧ мѣстѣ они сказаша, да ѹниѧтами

бити хоштѫтъ и то вел. преос. можете совершенно вѣровати и что скорше ихъ от свюдѫ двигнѫти и преместити, дотлеже горшее от нихъ не родитсѧ зло, из таковаго би назѣреніѧ ѩкоже и видитсѧ отметѫвше страхь и видѣніе своимъ волѩмъ вдошасѧ и во всѣмъ противотворѧтъ, о чемъ мы вь понізности ѩвихомъ да можете ваше преос. за ранѣе ихь намереніа предварити, да церковъ и мы вь покои останемъ. А за прочаѧ ѫредбѫ и и чинорасположеніа междѫ нами от вашего преос. ѫ напредакъ болшее імѣти ѫповаюшти остаемъ и пребиваемъ вашего преосвештенства.

Всенижаиши

Бировъ и Тапачъ.

44.

Сабовски јеснаф у Будиму по ново избрао за цехмајстора Дојчина Цвејића, и аћамајстора Степана Марковића 30. Јуна 1725 год.

Скупштина.

„Табан дна 30. днева месеца Іюниѧ године 1725. пред господином комесаром Вулфом, поновисмо цехмаистора Доичина Цвеића, и аћамаистора господара Степана Марковича одсад у напредну ову годину да послуже овоме пошченоме цеху и маистором; такожде за ову годину предадоше хесап, да су примили новаца двеста и педесет форинти, и шест новаца, а от тога есу потрошили стотину, и деведесет фор. новаца 6; а тих готови новаца сума шесет форинти, то еднаго кsurveyтум и ударише се, да онолико колико су примили, едан тал потрошили есу, а друго у готову наће се, и оваи хесап пред госп. комесаром есте прегледат и за прави приемлен. И за ову годину поставимо солгало мешчера маистора Петра Орестиевича.

Joannes Casparus Wolff с. р.

45.

„1727. месеца Єнуария 1 дна. При цехмаистор Орестию и аћамаистору Продану Радоевичѹ почне се маистору Лази Живковичу, ради они маисторски новаца, шчо есте био дужан у пошчени цех како сума последуе 66 фор. цели и кантора и ош че код немачки маистора, шчо е било неисплаћено сума 3 фр. 50 ден. и то све прохесапивши, кое да єсте издао у рефену онда бившую бѣчку како претол сведочи. 11 фор. и сад више уписатог дна положи готови новаца цело кое примише 15 фор. ипак у рефену г. Заке Грчића 5 фор. 50 ден. 1728. Іуния 30. даде готово 4 ф.“

46.

Сабовски јеснаф прима за мајстора калфу Арона Николића у Будиму 9. Маја 1729 год.

„9. Маія 1729. у Табани. При цехмаисороу Іосифѹ Милинковичу аћамаистору Стевану Савићу приде на пошченом цеху оваи калфа под именем Арон Николич, и преда на молитву да га приме у пошчени цех и ред маисторски, како пошчени маистори єдан по другом саветно и договорно учинише никаква фалѣра на нему, него лепо частно и пошчено примише и префатише. И положи 30 фр. сад готово а 20 фр. до гредушча стаго апостола Петра и Павла, а оно 50 ф. до године дана да га пречекамо.“

47.

Како су разводили брак год. 1744 у Шиду Живко Смајлов и његова жена Марта,

„Како ми здѣ подписати атестирамо или ти сведочимо, за сію тамошнюю Марту, коія есте несрећно сочеталася овамо браку со мном Живком; и никаковаго

измеждꙋ нас не бист смешениа, и она мене оставила самоволно и отишла аможе хошчет: и аз тѫю ожидах, и никаковаго гласа обрѣтох, и по том аз поях другꙋ женꙋ, и церковним браком сочитася, и она аможе хошчет, нека иде, и кто хошче тѫю пояти одъ мне мꙋ просто, и аз парац никогда бити хошчꙋ, и подписꙋюся, со Мартиним братом и за свидѣтелствꙋю тако, да аз инꙋю имѣю женꙋ, има два лѣта. 1744. Ноем. 2. у Шидꙋ. — Живко Смаилов. Петр Пеичин.

48.

Патријарх Арсен IV, позива будимск. владику Василија, да се придружи закључку остали братија, у цели, да се још једном моли царица Марија Тереза, да би се првашње преиначене привилеђије обновили. Том приликом је при поднашању ове молбе изрекао огорчени Патријарх оне значајне речи царици: „или браните нас од неправеднаго усилованіа штатов мажарских, и садржите нас по привилегіах нам од вас дарованим, или вољу нам самим даите, да се ми сами бранимо, како знамо, или даите нам свободу, да сви пођемо, мали и велики, куда хоћемо. — — — И за овакое острое предложеніе наредбом мажара чрез фелдчера варадинског во лаксиру или портаціи отровлен бист Јуна 18„ (1747 год.) Од ког отрова скончао јадан Патријарх 7. Јануара 1748 год. Тако су смела мађарска господа српске старешине тровати некажњено,

„Преосвештеннѣиши госп. епискꙋп, о христѣ брате любезнѣшыи:

Понеже на саобштение цесаро-кралевскаго решкрипта на насъ подъ 21 ден: лета протекшаго посланаго, и всебе многа милостивним привилегиама нашим и древнемꙋ обичаю несогласна содржештаго, готово всех госп. братиа архиепископовъ сложено и саобразно мнение и волѧ явлена естъ, даби за ослабление онаквих новитетовъ, код истога цесаро-кралевскаго величаства, еште единоже колено преклоненое молили, вь неглиби милостъ полꙋ-

чили и в напредъ непреломно поред милостиве изданих и потврждених провелегиιах жити и умрети. Тако неопозихом уготовати зде прилагаеми и насв. цесаро-кралевскаго величаства послати се имуштии ответъ, и вашему преосвештенству равно и всем братиιам сложениιа онога ответа саобштити, ιако да изволите или цело сице да ответсвуетсе, апробирати, или где от сего откинути или приметнути, и то обаче что скорше, да би забавлением и продолжением дело неохладнело, и очистили би се сего еште доброго и способнаго времене, а зане ва много поминаемом решкрипте уставленаιа, нетакмо насъ духовнихъ напросто всего славнаго народа нашего касаетсе, тако вѣдали будетъ преосвештенство ваше вештъ сию с поглавитими народа ва епархии вашеи обретаюштими се саобштити, сврху тога благорасудно разговорити се, заключити, и заключенаιа намъ ιавити что скорше, сицеви сложени ответъ свештено цесаро-кралевском величаству чочно послати, или обаче нечто приметнути отιати потреба будетъ. Во ожиданию того повтораемь препоруку, еже стем непоринути. И пребиваем, вашего преосвештенства.

Вь Карловцѣ 25. Ιануара 1747. года.

Благъ желатель.
Арсеніе четврти.

49.

Патријарх Арсен IV, у свом писму владици будимском, Василију препоручује, да мир и слогу са Будимцима поврати и утврди.

„Преосвѣштеннѣишіи господинъ епискупъ о христѣ брате любезнѣишыи.

Вашего преосвештенства два посланнаιа от 13. и 16. сего посланнаιа на едно получихомъ, и мы на первое вашему преосвештенству ιавити можемъ, да вь знаемо

и матеріи ея цесар. кралев. велич. есмо послали, Богъ сь нимъ благаю да устроитъ пожнѣти. Во второмъ же видѣхомъ свештенников будимских, на тужившихъ се парохіанъ своихъ предложеніе реплику и отговоръ, хотѣли быхомъ паче всего, да бы могла оваква буна и раздоръ вь миръ и болшіи редъ премѣнила се, а доклѣ о семъ самы чтоли би устроимъ, требуемъ от вашего преосвештенства вь том мнѣніи, вольи и разсужденіи, како би се могло миромъ и любавію на добаръ конацъ довести да горше конфузіе небудетъ, како о том что скорше отвѣта вашего чаяти будемъ, занеже на писаніе танача будимскаго днес полученное отговорити отложихом докуд от вашего преосвештенства зактеваемое мнѣніе неполучимъ. Въ прочемъ пребивающте вашего преосвештенства.

Вь Карловцѣ 25. Февруара
1747 года.

Благ желатель
Арсеніе четврти.

50.

Патријарх Арсен IV. налаже владици будимском да затворену цркву Будимцима отвори због велики поста.

„Преосвештеннѣиши господинъ епископъ о христѣ брате любезныи.

Во отвѣтъ многочестнаго вашего писаніа, нам под 6-мъ сего посланнаго, можемъ явити, да за утоленіе между свяштенством и людством мірскимъ будимске долне вароши, зажежене конфузіе и метежа, у свое време подобающти разискъ, и судъ уредити, заключили есмо и вашему преосвештенству на тои конецъ явити, да свяштеникомъ остро, и нераспустно наложите, и повелите, цръковныя обряди и служби чрезъ святу чети-

редесятницу точно и неослабно, въ мирѣ, тишинѣ, безъ распре, или за трудъ, оправляти, и служити, и совершати, тако и прочее время до от насъ наредитисе имущтаго разиска, аште нежелаютъ да иначе сь вами поступимъ за пренебреженіе службъ божіихъ, еже все повторяюште, тако да отслужуетсе имъ, налагаемъ, а есми вашего преосвештенства.

Въ Карловцѣ 21. Марта
1747 года.

Благъ желателъ
Арсеніе четврти.

51.

Сент-Андрејски биров и танач јављају владици будимском, да су једног от 3 учитеља московских они задржали, а другог Пештанци.

„Преосвештенѣиши госп. госп. нашъ отецъ, и благодетель милостивеиши!

По должности нашеи прежде даже вазхотехомъ савештати дело наше, вазхотехомь преосвештенство ваше нижаише симь нашимь писаниемь посетити, и подворити. Сехь пришли трие учителие, изъ Москве, изъ котори юдиного биватељие кралевске вароши пештанске, задржали и погодили науке ради своихъ чедиях за школа мештера за мали хакъ, такожде и ми сабравши се, юдинаго от остатнѣ ради бисмо били примити и држати, науке ради детиштъ наших, котори учителы, латинскимъ, немецкимъ, и словенскимъ юзикомъ изкусны сутъ. А наипаче нехотехомъ сие дело конечно доконати, но препоручуемсе прежде преосвештенѣишему чину, да би о томъ промотрили, намже доволили таковогь учителя примити, ми хоштемо негову конвенцію изъ обштинске касе положити и платити хоштемо, и на послуженію и вашему преосвештенству са васакимъ смирениюмъ бити,

такожде и нашимъ чедиꙍмъ велми потребна наѵка, коего ради препокорно и нижаише препорѵчамо се на первои пошти милостивеиши ответь и резолѵцию ожидаюште, что скоршеѥ, понѥже такови ѵчитель, аште себи место ненаидетъ, паки Москвѵ одходитъ. Сотимь остаем преосвештеннеишемѵ госп. гос. милостивнѣишемѵ отцѵ нашем.

Ꙋ Свети Андреи месеца Юлиꙗ
7. дне 1747. года.

Нижаиши слѵжителые, Свети Андреиски
биров, и таначь.

52.

Указом својим од 8. Декембра 1741 наређује Марија Терезија краљевском персоналу, да прими и преслуша посланике будимске српске општине, јамачно у парници са поповима. (Види број 54 и 55).

MARIA THERESIA

Dei Gratiae Romanorum Imperatrix, ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae etc. Regina, Archi-Dux Austriae, Nupta Dux Lotharingiae, et Barri, Magna Dux Hetruriae etc. Fideli Nostro Egregio Emerico Csejtey Totae Nostrae Judiciariae Regiae Jurato Notario Salutem et Gratiam, expositum est Majestati Nostrae Nomine et in Persona Prudentum ac Circumspectorum N. N. Judicis ac Juratorum totiusque Communitatis Civium videlicet Graeci non uniti Ritus Suburbii Liberae ac Regiae Civitatis Budensis Tabaniensis. Qualiter quidem Exponentes in facto certorum quorundam Negotiorum Suorum coram clarius declarandorum Fassionibus, et Attestationibus nonnullorum Fidelium Nostrorum Reverendorum, Honorabilium, Spectabilium, ac Magnificorum, item, et Egregiorum Prudentum, ac Circumspectorum, Sed et Ignobilium, ac alterius cujus-

cunque Status et honestae Conditionis utriusque sexus tam Ecclesiasticae, quam Saecularis quoque dignitatis, dicti Regni nostri Hungariae quorumcunque Comitatuum Hominum quibus videlicet ea manifeste constarent. Ad praesens pro Jurium Suorum tuitione, plurimum indigerent, essentque eadem necessaria: Ac proinde iidem Exponentes medio Sui certam quandam pro parte sui attestationem, seu Testium Inquisitionem fieri ac celebrarari facere vellent lege Regni admittente. Cum autem Veritatis Confessio, et Fidedignorum Dominorum testimonia nemini forent deneganda: Pro eo tibi Harum Serie, firmiter praecipientes benigne commitimus, et mandamus, quatenus acceptis praesentibus, praefatos Universos et Singulos, Reverendos Honorabiles Spectabiles ac Magnificos item Egregios, Prudentes, ac Circuspectos Sed et Ignobiles, ac alterius cujuscunque Status, et Honestae Conditionis utriusque Sexus, tam Ecclisiasticae quam Saecularis quoque Dignitatis, dicti Regni Nostri Hungariae quorumcunque Comitatuum Homines, quosvidelicet praefati Exponentes, vel homo eorundem duxerit nominandos, simul vel divisim Constitutos, personaliter accedas ab iisdemque Sub onere Solutionis Sedecim Marcarum gravis Ponderis in Generali Regni Decreto superinde expresso contentarum (siqui forsitan praesentibus admoniti Testimonium Veritatis perhibere recusaverint) per eos quorum inserest vigore praescripti Generalis Regni Decreti irremissibilitates exigendarum Sui in praesentiam citatis et accersitis, a Spiritualibus quidem ad Conscientiae eorum Puritatem, a Secularibus vero ad fidem eorundem Domino Deo debitam, Fidelitatem que Majestati Vestrae, et Sacro Diademati Nostro Regno observandam, qualis ipsis de iis omnibus rebus, et Negotiis de quibus videlicet, Nominibus et in Personis praefatorum Exponentium fuerint irogati, constituerit certitudo Veritatis, suo modo rescias, inquiras et experiaris, veram

plenam, atque omnimodum certitudinis Veritatem. Et post haec insuper hujusmodi Fassionibus et attestationibus dictorumque Testium inquirendorum Nominibus ac rescitae Veritatis universorumque coramque declarandorum serie, ad Fidelem relationem suam coram Personali Praesentia Nostra Regia fiendam, literas tandem Relutarias Testimoniales, sub Sigillo Nostro Judiciali et autentico Jurium eorundem Exponentium futura pro Cautela necessaria modis omnibus extradari, hijusmodique per te peragendae Inqusitionis Exemplar sub subscriptione, et Sigillo Juris in Archivum Personalatis Nostri deponi, et resignari volumus et jubemus comuni svadente Justia. Non secus facturus. Datum in Libera Regiaque Civitate nostra Pestiensi Die Decima Octava Decembris Anno Millesimo Septingentesimo Quadragesimo Septimo.

53.

Из овога писма од 15. Марта 1747. види се онај неред, који је постојао у Будиму због неуредних свештеника, које је заклањао владика будимски. (Види бр. 52, и 54, 55, 57.).

„1747. года Марта 15. дне при сабраніи танача, паки днесъ ниже подписатіи от народа совѣта ради позвашася, а особливо ключа ради цьрковнаго, гдѣ и на коемъ мѣстѣ иматся держати, о чемъ како и пропрошлаго 13. Ферфара естъ совѣштамо, и нынѣ, то есть въ церковнѣи келіи и дѣже от 49 лѣтъ бывалъ, и отъ селѣ непрестанно да бȣдетъ, да его во всякомъ слȣчае можемъ како свештенникъ, тако и церковныи сынъ могȣтъ имѣти; а понеже свештеници слȣжбы церковниѧ отправлѧти престаша, что ȣ их рȣках ключа необрѣтаетсѧ. Тако от народа два чловѣка быша послани а имѣнно попȣ Іоаннȣ его вопросити: хоштȣмь ли они вь церкви слȣжити или ни? Онь же отвѣтствовалъ, да имѣютъ от гос. владики повелѣніе ключа не

прiимати, ниже слȣжбы отправлꙗти. На то ȣчинено днесъ недѣлою и праздникомъ и катадневно обычно и въ свое времꙗ, звона да звонꙗтъ, а мештери со своими дiꙗци часови въ лишени свештениковъ да читаютъ, такоже ȣтреню и вечернȣ.

Госп. биров Петръ Кнежевичъ.
Петаръ Димичъ.
Ћира Краиђъ.
Ђȣка Еремичъ.
Iоаннъ Станковичъ.
Iоаннъ Миличъ.
Петръ Павловичъ.
Лацко Iосиповичъ.
Сѵмеонъ Андреичъ.
Николаи Давидовичъ.
Данилъ Апостоловичъ.
Томасъ Димшичъ.
Ђȣрка Поповичъ.
Iоаннъ Паскȣловичъ.
Ꙗнко Николичъ.
Тодоръ Стефановичъ.
Мишко Остоичъ.
Петръ Ноничъ.
Милȣтинъ Стефановичъ.
Георгiи Налбантъ.
Несторъ Пантеличъ.
Теодоръ Живковичъ.
Гооргiи Iоанновичъ.
Кирилъ Кȣклендеровичъ.
Кȣзманъ Месарошъ.
Iосифъ Стефановичъ.
Iоаннъ Продановичъ.
Петръ Дожичъ.
Крста Стоиковичъ.

Васа Павловичъ.
Гавриль Іоанновичъ.
Стефанъ Богдановичъ.
Михаелъ Томичъ.
Мишко Грвичъ.
Іоаннъ Божичъ.
Димитріи Івановичъ.
Михаелъ Поповичъ.
Атанацко Ѭнковичъ.
Ѭковъ Ненадовичъ.
Димитріи Леитенантъ.
Николаи Станковичъ.
Ісакъ Лазичъ.
Петръ Миличевичъ.
Николичъ Несторъ.
Іліѩ Радичъ.
Петръ Стоѩковичъ.
Іліѩ Стоѩковичъ.
Іоаннъ Цветиновичъ.
Свмеонъ Ввичъ.
Димитріи Никетичъ.
Лазаръ Радоичичъ.
Василіи Ловчевичъ.
Лазаръ Павловичъ.

54.

Будимци у свом писму од г. 1747. моле се и залтевају одсудно, да владика Василије уклони оне неуредне попове, због којих је од толико година постајала распра, и владика је шта више Будимце отлучијо од црквени од закона. (Види 52, 55, 57.)

„Преос. и слов. и проч.

Конечно видимъ да ваше преос. всѩколикіѩ от цѣліѩ вароши встменіѩ и писменніѩ на именованна два свештеника, много кратъ предложеніѩ тѫжби презрѣ-

сте, и невѣмъ чего ради ни вачто до днесъ вмѣнисте и имъ безчинствующтимъ и пребезчестнимъ, болшу вѣру емлете, нежели нам добріѧ, смиреніѧже и кроткіѧ свештенника желающтимъ имѣти у себе повѣристе; из каковаго то узрока чинитсѧ, да они велики страхъ и стидь свештеннику лѣнстствующтіи оложше не токмо от прежнихъ непрестаютъ, но и от тамошнаго. И ми ѧкоже видимъ, неоштуштеннаго наказаніѧ пришедше, на ново начали мерзскіѧ слова говорити, за которіѧ аште бы они мирски были, от нихъ еште здѣ могли бы сатисфакцію инако имѣти, но ѧко от свештениковъ и съ нами въ такую Гарезъ пришедшіѧ, что ни въ кое время межд нами можетсѧ миръ даровати, и лучше быти, но еште инаѧ сврху нихъ сатисфакціи неиштемъ, кромѣ то, чтобъ ихъ измежду насъ двигнути, да миръ светыи водворитсѧ между народомъ свештеники нынѣ видимъ. — Зато ваше преос. и немислите учинити, а они отъ туду вземше силу на горшаѧ простираютсѧ, а видѣти из следующтихъ ихъ нелѣпихъ словахъ: „нѣколико кучади навалило насъ да изтераютъ,“ али ако би сто хилѧда фор. потрошили, тога неће учинити и проч. Еште то они по onоликомъ от вашего преосвѧштенста написаномъ казаніи, како могоша то говорити, и на далше безчестити, из того совершенно познаетсѧ, да ніе увѣштаніѧ, ни показаніѧ, ни рани могутъ ихъ надалше съ нами умирити, и болшаго лѣкарства не изобрѧштетсѧ, развѣ ихъ что скорше, то болше, от насъ на иное мѣсто преставити, и натом ихъ преселеніи, здѣ ва вароши миръ утвердитсѧ, и добро будетъ и ваше преосв. съ нами, и мы съ вашимъ преос. у покоимсѧ и миръ сѧтыи уживати будемъ, егда причина измежду насъ возметсѧ. Аште ли то ваше преосв. неучинѧтъ и своеѧ юрисдикціи непоштедатъ, ваше преосвештенство смотрите, они код насъ далше небудутъ остати, ниже

ихъ мы терпѣти можемъ, и того ради чрезъ иныи способъ есмы совѣштали ихъ премѣстити, и ваше преос. простити изволите, все что при концѣ написасте насъ гонителми церковни и именѵюште; мы нѣсми гонители церкви сытыя, но заштитницы и сѫштія здѣ создатели; а вѣмии то да народъ естъ церковъ, а не оная два безчиника, которихъ дѣла не сѫштенства, но и живота ихъ касаетсѧ, и на далше докѵдъ пріидетъ непоштедивше ихъ о всѣмъ ꙗвити хоштемъ, аште ихъ оныя сами непрѣселите. Вь прочемъ мы себе какъ и прежде из всего извиняемъ всегда остаемъ. вашемѵ преосв.

Всенижаиши
Бировъ и Таначъ.

55.

Патријарх српски Арсен IV. одговара 11. Априла 1747. год. на просбу будимских Срба, што је њему прађена од будимског магистрата због немирних попова. (Види бр. 52, 53, 54, 57).

„Преосвештенѣишіи господинъ епископъ о христѣ брате любезнѣшыи.

Сея почти от слав. бѵдимскаго магистрата пріахомъ танача бѵдимске долне вароши именемъ всего обштества ондѣшнаго закона нашего предложеніе и тѵжбѵ предатѵ противъ свештениковъ Гаврила и Константина сь прилогомъ тефтера нѣкоего, да за два лѣта милостине, венчаница, и провода есѵ до 3980 фор. 57 гл. примила на великое онаго народа ѵдрѵченіе. Поред когео славныи магистратъ проситъ нас, да бы за оволико приходовъ изтезаніе развидѣли, и ѵ напред наредили, да толико недаютъ, свештенике Гаврила и Константина двигнем от онѵд, и дрѵгих два въ мѣсто их слѵжити имъ, да послемъ, и за от сих свештеников обтѵженых

учиненна безчестіе таначу, и особно нѣкоимъ сатифакціы учинимъ, да небы прилику имѣлъ славни магистратъ на прошеніе далшее танач сврху свештеников оних имъ инимъ образомъ азистенцію и сатисфакцію дати. На сіе обаче мы частопоминаемому магистрату отписаемъ ꙗвлꙗюште, да мы ему таначу уже под 21-мъ прошлаго месеца Марта есмо ꙗвили, да на лице мѣста онамо единаго архіереа и къ нему потребна лица (егда Р. архіереи на позваніе первое здѣ саберутсе), на инквизицію оних тужбь и метежа послати будемъ, а понеже госп. архіереи на первыи терминъ здѣ быти немогоше тако оставленъ другіи на 24. денъ градуштаго месеца Маꙗ, гдѣ тогда наредити се иматъ комиссіа за разискъ того дѣла, како и неможетъ иначе быти, когда на толико дѣло сіе подвижесе. Зато сіе все вашему пресвештенству за извѣстіе ꙗвлꙗемъ, да вѣдасте себе поред того управлꙗти, а свештеникомь всѣм остро повелѣти, да вь мирѣ званіе свое и служби црковныꙗ до толѣ по закону отправлꙗютъ, даже до поменутаго развидѣніꙗ, ниже да дерзнутъ каковъ нов метежъ составлꙗти. Како уповаюште, да наредити будете, и недати прилики, да бы между тим временем имѣлъ таначъ на ново магыстрату или пам тужити се, пребываем вашего преосвештенства.

Вь Карловцѣ 11. Априла
1747. года.

Благъ желатель.
Арсеніе четврти.

56.

Православна конзисторија сентандрејска напада на честитог јеромонаха Дијонисија Новаковића родом Далматинца, а сва та омраза поникла из мржње неких простих и глупих попова, који су зазирали од научног Дионисија, кога су Будимци и Пешт ипнеи

свеколика јепархија поштовали. Дионисије са његове научности стекао је штовање и љубав целога народа. Видићемо даље, да су истог Дионисију по предлогу будимске јепархије завладичили године 1748. (Види бр. 61, тач. 2.)

„Совімъ тебе ієромонахꙋ Діонісію Новаковичꙋ приказꙋемъ понеже да некое новіе обичае ваноситисѧ от тебе почелісе, то естъ елико синодь росиски, толико ихъ вел. Елисаветꙋ царицꙋ московскꙋю, на слꙋжбахъ божіихъ вазгласно и пꙋплично почелси споминати, такожде и правило церковное обычно свечера оправлѧти, ештеже и блаж. господина патріарха нашего безчастити, и рꙋгати по трапезахъ и пред людми мирскими поносити, и порицати, кое то све весма намъ и обычаемъ нашимъ противно естъ, ибо ми сваки решпектъ високо славнои потенціи московскои одаемъ и синодꙋ ихъ росискомꙋ, а должностъ нашꙋ кодъ васе светлеишаго дома аꙋстрискаго творити непрестаемъ, и како верни вазали, и ꙋнтертони нашꙋ всемилостивѣеишꙋ цесарицꙋ и кралицꙋ Марію Терезію, обичаи имѣмъ на божихъ слꙋжбахъ кодъ свѧтаго олтара молабствовати и пꙋблично и вазгласно возносити. Зато и тебе по семꙋ водити се должностъ твоѧ била, и от сваке конфꙋзіе и помешателства, кодъ свештенства и людеи ꙋводити се, а не противо творити, и поꙋштавати, ибо ти како проповедникъ слова божіѧ себе вменѧешъ бити, но сіѧ знаменіѧ нисꙋ проповедническа, но више безделническа, и прочаѧ доволно дивим се, да си се могалъ ꙋ сіѧ пꙋстити, и прочаѧ аꙋторитатъ простирати, и свештеникомъ тамошнимъ парохомъ заповедати. За коѧ таковаѧ твоѧ ꙋсꙋжденаѧ и противнаѧ творенія, како диоцезални и дѣиствителни епископъ несматрае что ти чꙋжде страни человѣкъ Далмаціанъ, но за нинѧ подъ моею юрисдикціею дꙋховною обретаеши се, и тебе како дꙋховнои персони остро подъ ве-

ликое наказаніе повелеваемъ, да имашъ от свега тога, абіе себе задержати, и нашемꙋ консисторіꙋмꙋ дꙋховномꙋ здѣ без ꙋмедленіꙗ на отвѣтъ предстати. Издаде се изъ консисторіꙋма.

Ꙋ Сентъ Андреи. 1747. года.

Септемвріꙗ 12.

57.

Будимски танач пред нотаром кралевске табле Четењием и арадским митрополитом изјављује, да неће више попа Гаврила и поп Косту, но захтевају њихов премештај. (Види број 52 53, 54, 55.).

„1748. года Ꙗнꙋара 3 дне.

Днесъ паки не точію въ присꙋдствіи цѣлаго танача и госп. от Табꙋли регіе нотара госп. Четенꙗ собравши істіи от народа люди, кои и госп. преос. арадскомꙋ митрополитꙋ по совершеніи от него инквизиціи скꙋпа ишли сказати, да попа Константина и попа Гаврилъ нехоштемъ, и от здѣ да се конечно двигнетъ, тіи істіи и днесъ савокꙋпившесꙗ сказаше паки, да тогда ишли помꙗнꙋтомꙋ господинꙋ митрополитꙋ сказали тако и нынѣ вси потвердиша. Како и 2. Септ. прошлаго 1747. год. сказаше.

58.

Пуномоћије, које је у слоб кр. варош Пешта православна српска општина, посланику на сабор у Карловцима год. 1748 Ђорђу Дамјановићу издала.

„Пленипотенціꙗ.„

Понеже еꙗ цесарокралевское величество ꙋнгарско бохемекое, и еꙗ авгꙋстнѣиши пресвѣтлеиши аꙋстріиски дворъ, на наше обштенародное понизнѣише и ꙋмилнѣише прошеніе сврхꙋ издато милостивѣише резолꙋціе естъ намъ доволила, и допꙋстила: генералніи конгресъ

нъ Карловцы резиденціи архиепископ держатисе имѹштемъ, и тамо исте реченне резолѹціе по редѹ ѹслишавши разѹмети; такожде обштенародне и партикѹларне тѹжби, и тежби пропонирати. Того ради ми низѹ подписати восточнаго благочестіѩ синови и свѧтиѩ ставропигическіѩ свѧтаго великомѹченика Георгіѩ церквы ктитори, и свободніѩ кралевскіѩ вароши Пешти жители, от нашего малаго сабраніѩ депѹтирта нашего и посланика наредисмо; по именѹ благороднѣишаго господина ритмаистера Георгіѧ Дамѩновича от славніѩ регементи іліричесціѩ и здѣшниѩ кралевск. свободніѩ вароши гражданина и жителѩ, сіимъ нашимъ полномоштіемъ сподобаюштомже инстрѹкциомъ тамо во генералномѹ конгресѹ отсилаемо, даюште силѹ и полномоштіе емѹ вишереченномѹ господ. дажеби они тамо на генералномѹ конгресѹ ѹстменно и писменно, ѹ име наше чтолибо, пропонирати, совештавати, заключити, колико обштенароднаго дѣла, толикоже и нашего партикѹларнаго дѣла ради: томѹ ми нижше подписати всѧческіи и всемѹ контенти и неотложно доволніи, и сице крепко и вѣроѧтно да бѹдетъ, ако би ми вси въ персони своеи тамо присѹтствовали, коего виштего вѣроѧтиѩ ради ставропигическимъ печатомъ потврждѹемъ, но еште за ѹтолити всѧкое сѹмненіе и сѹшпицію и своими собственими рѹкоподписаніи и печатми подкреплюемо.

Дато изтіѩ стрвропигіическіѩ свѧтаго вел. мѹченика Георгіѩ восточніѩ католическіѩ апостолскіѩ церкви во славнои свободнои кралевскои вароши Пешти.

Авгѹста 2. дна

1748. года.

(М. П.) Јован Хажи Комарсосъ.

(М. П.) Аврамъ Продановичъ.

(М. П.) Аврамъ Срдановичъ.

(М. П.) Николаи Филиповичъ.

(М. П.) Іованъ Живановичъ.
(М, П.) Матеи Надаши Малешь.
(М. П.) Хриз. Јоан Поповичъ.
(М. П.) Врета Костовичъ.
(М. П.) Стефанъ Георгиевичъ.
(М. П.) Никола Братковичъ.

59.

Пуномоћно писмо издато 19. Августа 1748 год. од будимске српске општине посланицима својим на опште-народни сабор у Карловцима.

Ово је пуномоћије напечатано из протокола сувременог, и по оригиналу, и гласи овако.

„Vollmacht.

Wür N. N. Richter, geschworene Gerichts-Beisitzer und Gemeinde Graeci Ritus in der königl. freien Haupt-Stadt Ofen geben hiermit zu vernehmen, dass nach deme auf allergnädigst ergangener Verordnung Sr. kais. und königl. Majestät Eine gemeinsame Versammlung zu Erwählung Eines Würdigsten Metropoliten in Carlovicz zu halten ausgeschrieben, und wir auch hier zur gewöhnlichermassen Einen Bevollmächtigten aus unserer Gemeinde abzuschücken, eingeladen worden, wir Solchem nach unser gänzliches Vertrauen auf die uns von mehrern Jahren her bekannte Experienz, auf Richtigkeit, Eifer, und geschickte Gemüthsgaben des Herrn Peter Knesevics gesezet, auch demselben hiermit und in Kraft gegenwärtigen den Gevald und Vollmacht aufgetragen, dass derselbe in Nahmen und an-statt unser bey sothanen Congress als unser Gevollmächtigter erscheinen und nicht allein in denen Ihn mitgegebenen Instructions-Punkten die nöthige Vorstellung machen, und hierüber um eine abhelfliche Mass ansuchen, sondern auch in anderen, diese Gemeinde betreffenden Angelegenheiten, das

Nöthige, was zum Besten dieser Gemeinde gedeyhen wird, nach Seiner bekannten und vorhin schon bezeugten Geschicklichkeit und Liebe zu unserer Gemeinde befördern solle, könne, und möge, allermassen wir ihme diese Vollmacht hiermit kräftigst ertheilet, auch dasjenige, was er diesfalls thuen und handeln wird, als ob es von uns selbsten geschehen wäre, vorgenehm halten und approbiren, gegen jedermänniglich Ihm vertreten, und so viel es nöthig schadlos halten wollen und sollen. Zu mehrer Bekräftigung dessen haben wir ihme diese Vollmacht unter Ausser-gewöhnlichem Insiegel und Unterschrift ausgefertiget. So geschehen.

Ofen, den 19. August 1748.

N. N. Richter und Geschworener
und ganze Gemeinde G. R.
in Ofen.

60.

Путни лист, који је издао кнез Шовски 15. Декембра 1748 год. слугама Арсена Ћурића.

„Знано творимо сваким добрим почтеним господаром, кои се находе под власћу светлаго цесарскаго кралевства, како и Арсен Ђурић из Бачке вармеће из села Шова, кои есам погубио свое волове на пештанском пазару, то ест волова 7.; паки даем писмо свое и печат сеоски болшаго ради верованя тим моим момком именем Георгие и другом Стеван, да би им било слободно ходити, и мое добро тражити, и добри господара питати, и люди есу добри, и добрим путем ходет. Дато у Шова Декемріа 15. 1748 год. Кнез Станко, Арсен Ћирић газда. (М. П.)*

---

* Печат је мало мањи од садашњега новчића с натписом: „Село Шове.“ — Из овог самог надписа види се, да су године 1743 у селу Шове зар сами православни Срби жи-

61.

Инструкција, коју је дала будимска српска општина Петру Кнежевићу свом изасланику на карловачки сабор 1748 год.

„Інстрꙋкціꙗ.“

Нашемꙋ полномоштномꙋ депꙋтиртꙋ господинꙋ Петрꙋ Кнежевичꙋ, имꙋштемꙋ на всемилостивѣишемꙋ от еꙗ цес.-кралевскомꙋ велич. за избрание и поставленіе архіепископа и митрополита, резолвиратомъ обштенароднομъ саборѣ въ Карловцѣ со осталими, обоего сословіꙗ депꙋтирти, по нарежденію и от насъ обштихъ обрѣстисꙗ, и именемъ цѣлаго обштества нашего, долженъ не токмо въ слѣдꙋюштихъ пꙋнктахъ начиномъ себе содержавати за нашꙋ особнꙋ и всего обштества ползꙋ, но и по осталихъ гос. депꙋтиртовъ мнѣнію, чтосꙗ за благо обрꙗштаетъ соединꙗꙗсꙗ трꙋдитисꙗ по возможности къ совершенію приводити, ꙗкоже биша.

1. Избраніꙗ главы церковныꙗ, то естъ архіепискꙋпа и митрополита чтосꙗ касаетъ, обштимъ честнаго клера и слав. народа гласомъ, по тенорꙋ нашихъ милостивѣишихъ привилегіахъ кои изберетсꙗ, того нашъ депꙋтиртъ признатъ архиепископомъ и митрополитом долженъ.

вили. Арса Ћирић каже да је бољег веровања ради сеоски печат дао ударити на своје писмо, — на које се и тадашњи кнез „Станко“ подписао, — а сеоски печат — као символ оне општине — јавно сведочи; ко су били Шовљани пре 114 година? Па сад питамо: дије онај српски сеоски печат? Употребљавали се онде и данас? или је у касније време зар новим не српским печатом замењен, а стари српски гдегод забачен, што касније онамо доселивши се несрби преотеше мах, па староседиоце православне Србе из првенства истиснуше! По шематизму Калачке и Бачке р. к. диецезе од год. 1843 било је у Шовама 21 кат., 1746 прав. 739 лут., 839 калв., и 20 изр. душа, — а таки на 4 године касније по Рејешовом шематизму наше православне цркве било је онде — у Шовама — 1440 правосл. душа.

2. Полномоштныи нашъ депутиртъ всею силою, со обоего сословія народомъ да трудится, чтобъ учителъ и проповѣдникъ слова божія господ. Діонисіи Нbackовичъ, на Епархію, имуштаго быти Архіепископомъ за его къ народу доселѣ показанія заслуги, архіереемъ осуштенъ и поставленъ былъ.

3. Општенародныя вепте не токмо по спецификаціах да изыштутся, но и умерших архіереы супстанціи во обштину прішедшія, съ цѣлости ли они сутъ, или ни да развидится.

4. И приходи преставлшагося ихъ блажен. во время Его такожде и разходи бывшія, и наколико они возходили разсмотрыти.

5. Унапредак чинно во всѣмъ быти имѣло, и то како уредити надлежитъ, со осталими народними за обштую ползу разсмотренія не отложити.

6. За уштедити народъ имуштихъ при дворѣ цесар. велич. от бываемыхъ ради обидъ, что солицитирати от презмѣрнаго трошка; да опредѣлися обштенародная от давныхъ временъ желаемая во Вѣнѣ от трѣхъ чиновъ ондѣ присно пребывати имуштая полномоштпая на народню платю депутація. А не како дослѣ, всякіи по себе трошки чинити бывало, а друзи и ти горѣ за скудостъ немогуштимъ, или поступити о своемъ дѣлѣ и незнаюштимъ, аште и великую обиду касаюштуся и цѣлаго народа терпятъ, якоже не давно на Шошкотъ показася, жители сами поступити неизкусни, своему архіерею тужбы предложивше, презрѣни от него быша, ни самъ потрудися, ни иныя о томъ трудится опредѣли, жителемъ церковъ взяша, и из нея вся вепти, и самую страшную таину покупивше изнесоша, а имъ до 30 днеи Шошкотъ и домы оставити повелѣша. и тако въ самое дѣиство произведеся, и люди сиромаси не имѣвше кому

прибѣгнути, за единаго ондѣ попа прегрѣшеніе разыдошася.

7. Неученія бы и діаки младыя весма непопити и паство таковимъ души христіянскія неврučати; от невѣдѣнія бо воли божія и закона его, многая себѣ и другимъ бѣдствія еште и самую смертъ наносятъ; якоже нѣкіи попъ во епархіи будимской у сѣлу Жумбергу Моусеи, за нѣкое своимъ духовнимъ сыновомъ омштеніе явивъ судіамъ исповѣданныхъ ему грѣховъ, пятерицу человѣкъ смерти предалъ, себе же во Осечкую (јепархију) салвиралъ епархію, другіи же попъ у сѣлу Ланчугу Василіи разпятіе Христово при пути бывшее долу низринувъ, о чемъ аште бы увѣданъ былъ, коликую бы себѣ бѣду, а церкви срамоту учинилъ. А попъ Шошкотскіи Ажи-Павелъ начто себѣ привѣде, мнимъ и цѣлои Европи явлено. Од какоже архіереи его многія на его тужбы бывшія презиралъ, его за разумнаго быти почиталъ. Зато и духовнаго консисторіума сосѣданія его сообштити чинилъ, что все от невѣдѣнія чинится.

8. Произходитъ да свяштеници мертва тѣлеса на сокаку толикимъ людемъ въ позоръ стояштым цѣнятъ и колика срамота бывала мы искусили.

9. Недавно у сѣлу Жанкуртарану (Адоњу) случилося, да ондѣ суштіи попъ, кои весма мало, или ничего званія дѣло свое исполняетъ, далъ чрезъ свою попадію звонити, а самъ нѣкамо отишалъ. Въ то време пришедшу плебаношу[1] въ церковъ, вопросилъ попадію, камо попъ? пріимилъ во овѣтъ я незнамъ, и тогда попадію натеравалъ кад звонила, да облечется и служитъ. На послѣдакъ разумети еи далъ, да попъ убо даетъ звонити, службы же нечинитъ, и тѣмъ заключилъ, ако онъ служити нехоштетъ, я ту служити хошту.

[1] Плебанош римски парох.

10. Господа архіереи не токмо при своеи кійждо разиденціи, но и во епархіи, гдѣ бы прилика и потреба была, училишта содержавали, того въ народѣ небывало бы, но всякъ во своемъ чинѣ израдствовалъ бы церкви утвержденіе а христіанству красота была бы.

11. Римскія праздники нашымъ людемъ конечно праздновати налагаетсѧ, а наши пакъ праздновати и тако должни, егда еште къ тѣмъ и непогодная времена случатсѧ, тако едва что нашего закона чловѣк своеи потреби урадѣти можетъ над свѣмъ тѣмъ.

12. Что саборно со осталими депутирти трактиратисѧ за прилику видитъ, токмо бы вся оная обштимъ привилегіамъ согласна была, соединитисѧ во обштеи ползѣ, нашему полномоштнику препоручаетсѧ.

Данно въ Будимскои долнои вароши Табани дне Аугуста 4. 1748 года.

62.

Народ и Танач српски у Будиму на свом састанку 19. Јулија 1748 саборно наредише избор посланика на опште-народни Сабор у Карловце.

„1748. Юлиа 19.

Вь присудствіи почтенаго танача и народа днес сабрати сабора ради бити имуштаго о избрани новаго архиепископа и митрополита, тако заключиша, на саборь убо ити, трошакъ же к тому належешти отъ цркви да будетъ. Сие доконавше сутъ сіи.

Господин бировъ Димичь.

Давидовичь.

Еремичь.

Андреичь.

Станковичь.

Павловичь.

Изъ обштества.

Орестіе Радишичъ.
Петаръ Давидовичъ.
Димитріе Лаитманъ.
Петаръ Стоиановичъ.
Атанасіи Іоановичъ.
Іліа Пешковичъ.
Ђука Живковичъ.
Живань Петровичъ.
Іосифь Стефановочъ.
Кузманъ Радоичичъ.
Іованнъ Белиа.
Владисавъ Лаушевичъ.
Стоианъ Радинъ.
Никола Радоичичъ.
Іоанъ Јанковичъ.
Димитріе Івановичъ
Живанъ Трифуновичъ.
Іоаннъ Мулитиновичъ.
Несторъ Николичъ.
Павелъ Радуловичъ.
Павелъ Владисавлевичъ.
Симонъ Лазаревичъ.
Павелъ Киричъ.
Томас Димчичъ.
Михаилъ Кузмановичъ.
Момир Петровичъ.
Прокопіе Трифуновичъ.
Срећко Ісаковичъ.
Іліа Радишичъ.
Іоаннъ Пашкулъ.
Стоико Груичъ.
Симеонь Дамиановичъ.
Стефанъ Краичъ.

Никола Марковичь.
Давид Давидовичъ.
Васа Павловичь.
Стефань Станковичъ.
Ісакь Лазичъ.
Димитріе Симижіѧ.
Гаврилъ Іоанновичъ.
Петаръ Чолошевиѣ.
Іоаннъ Вȣкаиловичъ.
Лазаръ Живановичъ.
Ђȣка Паȣновичь.
Милȣтинь Стефановичъ.
Фрȣша Робоћань
Ѳодоръ Стефановичъ.
Димитріе Никетечъ.
Лазарь Радоичичъ.
Лазаръ Павловичъ.
Гаоргіе Налбантъ.
Ѳеодоръ Живковичъ.
Ефтиміе Стоѧновичъ.

63.

Сабор свију Срба православних у Пешти дао је ову „Инструкцију“ свом посланику на опште народни сабор у Карловце год. 1748 Ђорђу Дамјановићу бившем капетану у Илирико-расцијанској хусарској регименти.

„Інштрукціѧ.“

Нашемȣ полномоштномȣ депȣтиртȣ госп. Георгію Дамѧновичȣ, имȣштемȣ на все милостивѣше от еѧ цесаро крал. вел. за избраніе и поставленіе архіепископа и митрополита, резолвиратомъ обштенародномъ саборѣ вь Карловцѣ со осталими обоега сословіѧ депȣтирти, по нарежденію и от насъ обштихъ обрестисе, и именемъ

цѣлаго обштества нашего, долженъ нетокмо въ слѣдующтихъ пунктах начиномъ себе содержавати за нашу особну и всего обштества ползу, но и по осталих гос. депутиртовъ мнѣнію, что са за благо обраштетъ соединайса трудитиса, по возможности ко совершенію приводити:

1. Избраніа глави церковніа, то естъ архиепископа и митрополита что са касаетъ, обштимъ честнаго клера и славнаго народа гласу, по тенору нашихъ милостивѣиши привелегіахъ, кои изберетса того нашъ депутиртъ признатъ архиепископомъ и митрополитомъ долженъ:

2. Церковь восточнаа католическаа и апостолскаа свѧтаго велик: мучен: христова Георгіа ставропігіа у свободнимъ кралевскомъ месту Пешти, да будетъ потврждена по все милостивѣишои издатои Ставропигіи достоинніа памѧти свѧтопочившаго гос. гос. блаженеишаго Арсеніа Черноевича бивши Свѧто и Перво-Јустинианскіа катедри Архиепископъ и всемъ Сербомъ, и Болгаромъ Патріархъ и изводителъ Перви Православнаго Христианскаго народа, из тиранскаго Јга и работи, подъ сенъ и државу Светеишаго непобедимаго римскаго цесаро-кралевскаго велічества.

3. Православны Хрістиани Восточніе церкве свободніа крал. вароши Пешти да будутъ свободны по издатои привилегіи варошкои и у свакихъ варошкихъ офиціахъ да будутъ ако же и римлани равно.

4. Которіи сутъ здѣ жители и въ напредакъ пріити будутъ восточнаго благочестіа свободне здѣ домъ купити и пургеромъ бити: и которіи от коего художества и купечества и показао би себе достоина, да се примитъ у цехъ, да се може своимъ художествамъ купсчествомъ живити и вь свою восточную церковъ на молитву при ходити.

5. Всякое собраніе, когда бировъ поставляется, порціи расписуется, и квартира уреждение и прочая дѣла о вароши надлежаштая, что би и восточнаго благочестія церкве католици, како есте добита правица, со обштомъ службомъ и трошкомъ, и како клятва положена у ребелінско време, равни да будемо сваком свободи якоже и Римляне:

6. Полномоштни нашъ депутиртъ всею сілою, со обоего согласія (сословія?) народомъ да трудится, чтобъ учителъ и проповѣдникъ слова божія господин Діонісій Новаковичъ, на епархію, имуштаго бити архиепископомъ, за его въ народѣ доселе показаніе заслуги, архиереемъ освяштенъ и поставленъ билъ.

7. Господинъ архиепископъ или епископъ безъ суда церквы незатварати, и клятви на христианы неналагати, и проповѣдъ слова божія невозбраняти проповѣдати въ церквы.

8. Обштенеродныя вешти нетокмо по шпецификаціях да изиштутся, но и умерших архиереевъ субстанціи во обштину пришедшія, въ цѣлост, или они сутъ или ны, да развидитсе, и приходки преставлшагося ихъ блаженства во време его, такожде и разходи бившия, и на колико они восходили разсмотрѣти, и въ напредакъ чинно во всемъ бити имѣло, и то како уредити надлежитъ, со осталими народними за обштую пользу разсмотреніе неотложити.

9. За уштедити народъ имуштихъ придворѣ цесарс. велич. од биваеми ради обидъ, что солицитирати отъ безъмѣрнаго трошка, да определится обштенародная от давных временъ желаемая во Виенне, от трех чиновъ онде присно пребивати имуштия полномошная, на народнюю платю депутація, а не како дослѣ, всяки по себе трошки чинити бивало, а друзи ити горѣ за студость немогуштіи, или поступити о своемъ дѣле и незнаюш-

тимъ. Аште и великую обиду касаюштуся и цѣлаго народа трпятъ, якоже недавно на Шошкотъ показа́се, жители сами поступити неискусни, своему архиерею тужби предложивше презрены от него биша, ни самъ потрудился, ни иния о томъ трудитися опредѣли, жителемъ церковъ възяша, и из нѣя вся вѣшти, и самую страшную таину покупивше изнесоша, а имъ до 30 днеи Шошкотъ и доми ихъ оставити повелеша, и тако всякое дѣиство произведеся, и люди сиромаси неимевши кому прибегнути, за единаго ондѣ попа прегрешеніе разидошася.[1]

10. Чтоби неученыя и діаки младія весма на свяштенство не производити до совршенаго вѕраста и цѣлаго разума; по правилу свиатихъ апостолъ таковимъ неискуснимъ у божественому писанію пастви души християнскія неврдчати, от невѣденія бо воли божыя и закона его, многая себе и другимъ бѣдствія еште и самую смертъ наносятъ.[2]

11. Господинъ архиепископъ и митрополитъ и прочіи госп. архиереи что би киждо въ напредакъ при своеи резиденціи и во епархіи гдѣ би прилика и потреба била училишта содержавали того, в народѣ небивало би, но вьсякъ во своемъ чинѣ изредствоваль би церкви утврждение а хрістіанству красота и благочестія воспитаніе.

12. Что би госп. архиепископъ и епископъ, таини касаюштыяся обштеству народному въ коим либо месте на парохиалнаго свяштеника писма не атресиралъ, но на ктитори церковнія.

13. 1744. года, споменути се 24 пункта[3] предложенныхъ сего года паки представити нинѣшнему сабору.

---

[1] Види будимске инструкције тачку 7 и 9, под број 61. на Страни 97.

[2] Сравни будим. Инструкције тачку 7 број 61.

[3] Види другу збирку Спом. буд, број 137 Стр. 303—309.

64.

Народ и Танач српски у Будиму, на свом састанку од 4. Августа 1748, изабраше Петра Кнежевића и Гаврила Станковића за посланике на опште-народни сабор у Карловце.

„1748. Августа 4.

Како почтени танач, тако и народ ниже писати по имену сваки, данас наредише госп. Петра Кнежевича за депутирта от наше вароши у Карловац на сабор да иде, и диюрне на сваки дан по 2 и по фор. от цркве да има, такожде и госп. Гаврил Станкович да са шним пође, и овим трим варошам, како Табани, тако Пешти и Сенть-Андреи у помоћ да буде, и ове три вароши на дань плаћу 150 новч. да има.

Доконато.

При господару бирову Петру Димичу.

Кнежевичу.

Давидовичу.

Савичу.

Краичу.

Станковичъ.

От народа присутствуюшти

Господинъ Алекса Прерадовичъ.

Овестіе Радишичъ.

Димитріе Лаитенантъ.

Степанъ Марковичъ.

Павловичъ.

Стефановичъ.

Апостоловичъ.

Петарь Чолошевичь.

Тома Путниковичь.

Мишко Грuичъ.

Паваль Киричь.

Лазаръ Радоичичъ.
Димитріе Івановичъ.
Іоанъ Ꙗнковичъ.
Гаврило Іоановичъ.
Іоанъ Белꙗ.
Давид Давидовичъ.
Павалъ Радȣловичъ.
Іоанъ Миливоевичъ.
Михаилъ Кȣзмановичъ.
Ђȣка Паȣновичъ.
Димитріе Симижіꙗ.
Іоанъ Пашкȣлевъ.
Кȣзманъ Радоичичъ.
Фрȣша Робоћанъ.
Іосифъ Стефановичъ.
Стоꙗнъ Радинъ.
Владисавъ Лаȣшевичъ.
Томас Димшичъ.
Ефта Стоꙗновичъ.
Милȣтинъ Стефановичъ.
Срећко Ісаковичъ.
Михаилъ Поповичъ.
Петаръ Стоꙗновичъ.
Іліꙗ Пеꙗковичъ.
Теодоръ Живковичъ.
Димитріе Никетичъ.
Керста Стоиковичъ.
Лазаръ Павловичъ
Симонъ Даміꙗновичъ.
Ісакъ Лазичъ.
Симонъ Лазаровичъ.
Атанасіи Іоанновичъ.
Георгіе Налбанъ.
Прокопіе Трифȣновичъ.

Живко Петровичъ.
Несторъ Николичъ.
Теодоръ Стефановичъ.
Никола Марковичъ.
Ђука Живковичъ.

65.

Нова инструкција васцелог Сабора будимских Срба одобрена саборно на оштем састанку 7. Августа 1748 год. коју је поменути сабор издао својим посланицима на опште-наредни сабор у Карловцима год. 1748.

„Інштрукціа.“

Нашему полномоштному депутирту господину Петру Кнежевичу, имуштему на всемилостивнѣише от еѧ цесаро-крал. о сѫштеннѣишаго величества, за избраніе и поставленіе архиепископа и митрополита, и иныхъ дѣлъ народныхъ, резолвиратом обште-народном саборѣ въ Карловцѣ, со остали обоега сословіѧ народними депутирти, по нарежденію и от нась обштихъ обрѣстисѧ, и и имѧнем цѣлаго обштества нашего долженъ, не токмо въ слѣдуюштихъ пунктахъ начиномъ себе содержавати за нашу особну и всего обштества пользу: но и по осталыхъ госп. депутиртовъ мнѣнию, что сѧ за благо обрѧштетъ, соединѧѧсѧ трудитисѧ, нѣкаѧ настроинаѧ, ко отвраштенію, а другаѧ же по возможности къ совершенію приводити; ѩкоже:

1. Избраніѧ главы церковныѧ, то есть архиепискупа и митрополита что касаетсѧ, обштимъ честнаго клера и славнога народа гласом, по тенору нашихъ милостивѣишихъ привилегиахъ, кои изберетсѧ, того и нашъ депутиртъ архиепископомъ и митрополитомъ признатъ долженъ.

2. Полномоштныи нашъ депутиртъ всею силою со обоего сословіѧ народомъ да трудитсѧ: чтобъ учитель

и проповѣдникъ слова божія гос. Діонисіи Нова-ковичъ на епархію имѹштаго быти архиепископом и митрополитомъ, за его вь народѣ доселѣ показанія заслѹги архіереем освештенъ и поставленъ билъ.

3. Обште-народныя вешти не токмо по спецификаціахъ да изиштѹся, но и преставлшихся архіереевъ сѹбштанціи во обштинѹ пришедшія въ цѣлостим они сѹтъ или ни, разсмотрѣти. Ничто менше,

4. И приходи преставлшагося ихъ блаж. во время его такожде и разходи бывшія, на колико они восходили, разсмотрѣти.

5. Ѹ напредакъ во всем чинно быти имѣло, и то како ѹрядити надлежитъ, со осталими народними за обштѹю ползѹ разсмотрѣнія.

6. За ѹштедити народ, имѹштъ при дворѣ цесаро-крал. вел. о бываемыхъ ради обидъ, что солицитирати, отъ пребезмѣрнаго трошка, да опредѣлится обште народная от давнихъ временъ желаемая вь Вѣннѣ, отъ трѣх чиновъ ондѣ присно пребывати имѹштая полномоштная на народню плаћѹ депѹтація, а не како люслѣ всякіи по себѣ трошки чинити бывало. Почто многимъ ити горѣ сами за скѹдостъ немогѹштимъ, или и постѹпити о своемъ дѣлѣ не знаюштымъ, аште и великѹю обидѹ касаюштѹся и цѣлаго обштества терпятъ. Якоже недавно на Шошкотъ показася, жители сами постѹпити неискѹсни, своемѹ архіерею тѹжбы предложивше презрѣни от него обаче быша. Ни самъ потрѹдися, ни иныя о томъ трѹдитися опрѣдели, жителемъ церковъ взяша, и изнея вся вешти, еште и самѹю страшнѹю таинѹ покѹпивше изнесоша, а имъ жителемъ до 30 днеи Шошкотъ и доми оставити повелѣша, и тако въ самое дѣиство произведеся, и люди сиромаси не имѣвше комѹ прибѣгнѹти, за еднаго ондѣ попа прегрешеніе толь люто пострадавше разидошася того ради.

7. Неȣченіꙗ и младыꙗ діꙗки от нюдъ непопити, и паство дȣши христіанскіꙗ таковимъ неврȣчати; от невѣденіꙗ бо воли божіꙗ и закона его многаꙗ себѣ и дрȣгимъ бѣдствіꙗ, и самȣю еште смертъ наносꙗтъ. Ꙗкоже нѣкіи попъ во епархіи бȣдимскои ȣ селȣ Шȣмбергȣ Моисеи, за нѣкое своимъ дȣховнымъ сыномъ отмштеніе, ꙗвивь сȣдіамъ исповѣданныхъ емȣ грѣховъ, пꙗтерицȣ человекъ поносной предалъ смерти. Дрȣгіи же попъ ȣ сѣлȣ Ланчȣгȣ такожде во епархіи бȣдимскои Василіи распꙗтіе Христово при пȣти бившее безмѣстною продерзостію долȣ низринȣлъ; о чемъ, аште бы ȣвѣденъ билъ, коликȣю бы себѣ бѣдȣ а церкви срамотȣ ȣчинилъ. А попъ шошкотскіи Хажи-Павелъ начто себѣ и емȣ врȣченȣю паствȣ приведе, мнимъ и цѣлои Еропи ꙗвлено, обаче его владика премлогіꙗ на его от цѣлаго сѣла бывшіꙗ тȣжби презиралъ, и нехотѣлъ по препорȣки вармеђе, спаіе, и онаго мѣста людеи, его двигнȣти, докȣдȣ самъ очевистно невидѣ самаго попа пагȣбȣ, и хрістіановъ онаго мѣста конечнȣ съ церквію пропадлостъ. Тогда аште от праваго сердца было прослѣзивсꙗ казалъ; ꙗ кривъ, ꙗ грешань, а дасам слȣшалъ люды небы того было, о чемъ нашъ депȣтиртъ все предлагати долженъ, да его Владики небреженіем не само много зла чипитсꙗ, но и боꙗтисꙗ, да горше еште нестанетсꙗ, почто онъ немаритъ,

8. Да свꙗштеници тѣлеса мертвыхъ, толикихъ людемъ въ позоръ стоꙗштимъ на піꙗци, цѣнꙗтъ, и колика из того срамота бывала, мы искȣсили, в предъ не бывало би. К томȣ

9. Что бы епископи за прегрѣшеніе без сȣда церкви незатваралъ. Како что нашъ бȣдимскіи 1746. лѣта 15 днеи затворилъ.

10. Людеи безъ извѣдѣніѧ от сообштеніѧ вѣрныхъ неотлȣчавати, како ȣ нас 1747 господина Милича и Блажовскаго отлȣчили, а потом инквизицію чиниша.

11. Епископъ проповѣдъ слова божіѧ во своеи епархіи невозбранивъ бы, како нашъ въ Сент-Андреи и ȣ Алмашȣ недопȣшталъ.

12. Господа архіереи не токмо при своеи кіиждо резиденціи, но и во епархіи своеи, гдѣ бы прилика и потреба была, ȣчилишта что бы содержавали, и ȣченіамъ ревновали, да бы всѧкъ во своемъ чинѣ изрѧдствовалъ добродѣтелію, а не безчинствовалъ, и званію своемȣ противна чинилъ.

13. Попъ ȣ селȣ Жанкȣтаранȣ, далъ чрез свою попадію звонити, а самаго въ церквы и небыло ȣ сѣлȣ. Но плебаношȣ оного мѣста пришедшȣ, попадію во одеждȣ облештисѧ и слȣжити натеривалъ, а на послѣдкȣ заключилъ; ако попъ нехоштетъ слȣжити вамъ въ церквы, ѧ ћȣ, а боѧтисѧ таковаго слѣдованіѧ почто и Шошкотаном из Тарника плебаношъ казалъ: небȣдетъ много проити времене, и еште едино мѣсто тѣмъ же начиномъ пропаднетъ.

14. Почто нашъ владика конечно свое званіе архіереиское о клинȣ обѣсилъ, самъ епархію непосѣштаетъ, ни инаго в место себе разȣмнаго посѣтити посилаетъ, поповом самовластіе допȣстилъ, на ихъ тȣжбы непріемлетъ многимъ нестроеніамъ отворени пȣтъ держитъ, и тако нȣжда, всѧкомȣ злȣ возроштати, а добродѣтели ȣмалѧтисѧ.

15. Римскіѧ праздники праздновати налагаетсѧ, нам ȣбо что нашего націона чловекъ празднȣѧ и своеѧ церкви праздники; можетъ себѣ ȣрадѣти, о чемъ осталимъ тȣжбамъ соединивше еѧ цесарокралев. велич. за облагченіе предложити.

16. Особна дѣла со здѣшними свѧштениками, а имѧно попа Гаврила и попа Константина от тѣхъ аште и при саборѣ надлежало бѹдетъ, предлагати наш пленипотенціалъ, како о томъ извѣштенъ предлагатъ и отъ вѣтствоватъ, показѹѧ ихъ вины да можетъ над всѣмъ тѣмъ.

17. Составшіисѧ со осталимя народними депѹтирти, что и прочаѧ кромѣ сего за пользѹ и приликѹ въ ними разсмотрити, токмо бы оно нашимъ обште-народнимъ привилегіамъ точно и согласно было во всѣмъ соединѧтисѧ препорѹчаем, изъ чего бы точію обштаѧ или какова и особлива полза могла быти, прилѣжно да потрѹдитсѧ. Издадесѧ въ Бѹдимской вароши 1748 года.

Авгѹста 7 дне.

Бировъ и Таначъ,
и всѣцелое обштество здѣ.

66.

Опште народни сабор у Карловци 1748 године прописао ову заклетву, коју је новоизбрани Митрополит Исаја Антоновић у цркви пред народом положити марао.

„Заклетва архіепископа“.

Во имѧ отца, и сина, и Свѧтаго Дѹха, аминь.

Ѩ Ісаіи Антоновичъ ниже подписавшіисѧ заклинѧюсѧ Богомъ Вседржителемъ, пресвѧтою и нераздѣлимею Троицею, Пречистою Дѣвою Богородицею, частнымъ, и животворѧштимъ Крестомъ господнимъ, свѧтымъ еванrеліемъ, и всѣми свѧтими ѹгодниками божіими: да вѣрѹ свѧт. православно-восточніѧ Ієрѹсалим. и апост. церкве законъ же и догматы ѥѧ свѧтихъ апостоль седмихъ соборовъ, и девѧтъ помѣстнихъ, непоколебимо, цѣло и не измѣнно во всѧ дни жизни моеѧ, и до послѣднаго издиханіѧ моего сохранѧти хоштѹ. Тѵпиконъ потомъ црkве восточніѧ православніѧ во цѣлости содержати, и тѣмъ

церковніѧ службы правити непремѣнно, притомъ въ таинствахъ церковныхъ, ѩко же въ послѣдованіи божаственныѧ литургіи, тако и въ прочіихъ службахъ, и ектеніахъ никаковаѧ ново-умишленіѧ рѣчи, и церемоніи отнюдъ невносити, ашче бы что мнѣ и благолѣпно видѣлосѧ, то без собора прочихъ архіереевъ и клера церковнаго согласіѧ неваводити, аште ли діаволскимъ коим наважденіемъ от свѧтыѧ нашеѧ православныѧ восточніѧ Ѥрусалимскіѧ церкви, олтарѧ еѧ, догматовъ же свѧтыхъ апостоль, и богоносниxъ отецъ преданіи отступилъ бы, да буду проклѧтъ, пресвѧтаѧ и нераздѣлимаѧ Троица, Пречистаѧ Дѣва Богородица, и частныи и животворѧштіи Крьстъ, и свѧтое Евангеліе да ми непоможетъ, и вси свѧтыи да будетъ мнѣ въ день страшнаго суда божіѧ супарници, и от архіепископата, и митрополитства, и того достоинства власти же и наименшаго управителства церковнаго лишенъ, и отлученъ всѧчески да буду; такожде и вештеи церковныхъ имѣніи архі-епископо-митрополитскихъ, под каковимъ-либо именемъ оны были бы, движимихъ и недвижимих, властенъ собою взѧти да небуду обоего сословіѧ духовни и мирскіи инаго архіепископа себѣ избрати да имѣют, и могутъ. Посихъ же от урежденіи училиштъ регуларнихъ, елико при архіепископіи, тако и прочихъ мѣстъ, елико потреба и прилика видѣлабисѧ, устроити, и о напредку тѣхъ старатисе враинѣише же попеченіе имѣти обѣштаваюсе. Проповѣдника слова божіѧ за обучавати народъ закону божію и благочестію христіанскому, въ резиденціи архі-епископской на собственномъ иждивеніи непрестано неизмѣно держати обвѧзуюсѧ. Тако ми Богъ во Троицѣ свѧтеи помоглъ, и пречистаѧ Дѣва Богородица, и животворѧштіи крстъ господнь свѧтое евангеліе, и вси свѧтіи угодници божіи. Каковое мое обѣштаніе собствено-руч-

нимъ имене моего подписаніемъ и печатію подтверждаю. Вь Карловцѣ Авгѵста 26. дне 1748. года.

Ісаіи Антоновичъ.

67.

У оригиналном спису пештанском налази се још и приложени предлог, који је опште народни сабор у Карловцима године 1748 пре митрополитовог избора доконао, захтевајући од присутних владика, да га потпишу.

П ѵ н т ы.

Которыѧ свѧштеннаго и мирскаго чина по милостивѣишеи цесаро-кралев. величества: резолѵціи, собравшіисѧ на саборъ карловачкіи полномоштіи депѵтирты прилично закteваютъ, чтобъ имѵштіи быти архі-епископъ и митрополитъ слѣдователно и ти православни ӑрхіереи не отложно содержавати, и за обштѵю ползѵ, и Бога ради исполнѧвали своерѵчно подписали, и печати своими потвердили.

1. Всемилостивѣишимъ сь немалимъ кровепролитіемъ приобрѣтеннимъ обштенароднимъ привилегиамъ сигѵрное и безбѣдное мѣсто обрѣсти и опредѣлити; к томѵ.

2. Обштенародныѧ тѵтори, числомъ 6 персонь, то есть от дѵховнаго милитарскаго, и цивилнаго чина по два избравше поставити, и юраментомъ вѣрности ихъ обвѣзати.

3. Предреченіи тѵтори нетокмо обштенародныхъ привелегіи сигѵрно состоѧніѧ, по своемѵ юраментѵ краинее попоченіе носили, и обштенародныѧ по спецификаціи имъ предати се имѵштаѧ вешти опазно хранили, и по всѣхъ не отстѵпно по инстрѵкци от народа имъ датисѧ хотѧштимъ себѣ содержати; слѣдователно:

4. Новопоставлѧеми архі-епископъ и митрополитъ болшаго ради дѣлъ народныхъ вь пред ѵставленіѧ что бы со опрѣдѣленними народними тѵторы непрѣсекомо

кореспондиралъ, от важнихъ дѣлъ народнихъ совѣтовался, и никаковыя излишпія обштеству надлежаштія трошки чинилъ бы; еште менше:

5. Отнюд никаковыя сумы на кредитъ народни и свои особливни взимати, и народъ подъ дагомъ суштіи тѣмъ отягоштати, иначе бо вь противных случаю никоимъ образомъ такову долгу подлешти ниже о немъ знати хоштетъ. Како:

6. Духовному чину излишенныя, и частыя трактацы нетворити, такожде монашескому званію возбраняя ясстія сами употребливати, ниже иныхъ подобнаго чина за отвратити публичныя соблазни попуштати дерзаюштія же правилному подлагати наказанію, чтобъ тѣмъ уставы свытыхъ отецъ непопиралися. И сіе:

7. Архі-епископъ, и епископы не имѣли бы кь своему сродству и фамиліи своеи толикаго пристрастія, что бы ихъ окресть себе содержавали и чрезъ ихъ каковыя рекомындацыи и препоруки пріимали; еште менше имъ от церковнаго стяжанія аки божіяго имѣнія, на убытакъ обштества сапоможенія бранепа. Подобно:

8. Архі-епископъ на празднія вдовствуюштеся епархіи без вѣдомости, и согласія собора архі-ерейскаго собственым, и партикуларнимъ своимъ соизволеніемъ епископа непроизводилъ бы, кого ни двору цесарскаго и кралевскаго величествія репрезентиралъ, ниже епископа изь епархіи кромѣ выни благословнія, и согласія клера, народа и другую премѣшталь. А наипаче:

9. Вь суштомъ нинѣ состояни діецеза архі-епископска ни вь наименшемъ чемъ да умалится, ниже частъ кою инои епархіи приложити да можетъ, но вь тоиже цѣлости хранити, и содержати иматъ. Паки:

10. Наново созидаемыя церкви архі-епископъ, и епископы за освяштеніе тетахи неналагали бы, и тую

истязовали, но приличною дискреціею удоволствовали быся. Притомъ единонадесятыи:

11. Служителіе архі-епископскіе, и епископіе, каковаго нибудъ они достоинства, да не имѣютъ власти во время визитаціи церкви затворыти, свяштенство арестовати, глобити, безчествовати, бити, и от свяштенства отлучати, но выни ихъ написавше, своему принципалу доложити. Такожде:

12. Архі- епископъ, и епископы согрѣшаюштія от сообштенія вѣрнихъ да не отлучаютъ, по праведнимъ судомъ, вына ихъ расправляти. Потомъ

13. Приходяштимъ всякаго чина, и достоинства людем имуштимъ код архі-епискупа и епискуповъ, о чемь предлагати сподобни имъ приступъ вь себѣ давати, а не оставляти ихъ пред дверми долго чекати и вь ходнику сь нимь солицитирати, ниже

14. Архі-епископъ, и епископы имѣнія монастирска и вешти того неграбити, ниже какова истязанія от нихъ вь повцахъ чинити.

15. Свитакъ вь прошломъ карловачкомъ соборѣ 1744. изложеныи уставлени чрезъ архі-епискупа и епископе да утвердится, и елико сами оного держати, толико и по всихъ епархіахъ имъ подложенномь свяштенству заповѣдати преко свитка выше от людеи конечнѣ неизтязовати, да единъ кратъ бываемая от народа тужба и над мертвецомъ творимиія погодбы престану нужно.

16. Како архі-епископъ по своему положенному юраменту, тако и вси епископи во своихъ епархіахъ училишти да поставляютъ, и дѣти суштія во епархіахъ поученію да принуждаваютъ, а убогія же учити хотяштія за ихъ корму попеченіе пастирское да имѣютъ. Тако

17. Умерших тестаменти некварити опрѣделеннымъ вь немъ на страну архі-епискупа, и епископовъ, контенти

быти, умирающтихъ же безь наслѣдиковъ имѣніѧ по тенору милостивѣишихъ привелегіи да относитсѧ.

18. Не ученныѧ и младыѧ от нюдъ за интересъ свои во свѧштеника непроизводити, и паство души христиански таковымъ неврučати, от невѣдѣніѧ бо воли божіѧ и закона его многаѧ себѣ, и другимъ бѣдствіѧ нанесоша, ѧко же на многихъ мѣстахъ ихъ немаліѧ соблазни ѧвишасѧ.

19. Аште вь коемъ мѣстѣ или себѣ обрѧштетсѧ свѧштеникъ лѣниви, правила церковнаго неисполнѧѧ паче же литургіи, піѧница, людемъ досадитель, ихъ безчествуѧ сь ними сварѧетсѧ, крамоли между людми твораѧ, и съ ними вь согласіе жити нехотѧшти; таковіи, на предложени жителеи от мѣста онаго, архі-епископъ, и епископи иное без медлѣніѧ, за утолити нестроиности, да преселит.

Прилогъ.

Умирающтаго епископа субштанцію по тенору милостивѣишихъ привелегіи, во обштество относити; обаче тако разумѣти, понеже архі-епископъ от своихъ доходковъ содержаватисѧ можетъ, тако она субштанціѧ без нарежденыхъ туторовъ да примитсѧ, ѧко вешти во архіву, тако новци у касу узети.

Милостинѧ не на истѧзани, но на доброхотномъ даѧни стоитъ, что кои дати можетъ, тѣмъ и контенти да бываютъ.

Никоимъ начиномъ епископъ на архіепископатъ промовирани, епискупи имуштему на его епархію поставитисѧ, резиденцію свою продати, но сь церковію да останетъ паки епискупи кроме каковыѧ цѣны, и како епископъ во архиепископа производими резиденцію митрополитску не купуетъ, но тупе наслѣдуетъ, тако и онъ своѧ продати да неможетъ. Тако сочинено вь ре-

зиденціи архі-епископо-митрополитскои, вь Карловцѣ месеца Авгвста 26. дне 1747.

Ісаіе Антоновичъ.
Василіи Димитріевичъ.
Висиріонъ Павловичъ.
Георгіи Поповичъ.
Александръ Андреевичъ.
Павелъ Ненадовичъ.
Софроніи Іоановичъ.
Іоаннъ Георгіевичъ.

68.

Ево документа, из кога се види, да је будимска епархија године 1748. по својој вољи изабрала за владику духовника Дијонисија Новаковића, који се од више година бавио као учитељ и проповедник у Будиму. И овај изабрани владика године 1749 би потврђен. Владика Дијонисије бејаше родом из Далмације, као што читамо у IV. Гласнику, од год. 1854, у чланку „Сказаніе о Житіи преосвяштенихъ архіепископовъ всея сербскія и приморсcія земли“ на страни 65. „Діонисіи Новаковичъ, родом изъ Далмаціи, постригомъ монастиря Саввинна, преизяшних и високих наукъ ради и сладкихъ проповѣден его, Будимцевъ и Сент-Андреевъ при високославнои цесарскои хофдепутаціи исходотаиствован декретъ от двора, а его Діонисіа рефлектирало се, по томь на саборѣ 1749 за избраніе архіепископа, бившемъ, помянути Будимци и Сент-андренци всѣми силами, и различними рекомендаціами настояли, и принуждали синод архіепископски, да би помянутога Новаковича во епископа Будимскаго посвятиля, еже и слѣдовало.“

Тако вели безимени писац, савременик, о Дојонисију Новаковићу, а из будимског списа видећемо, да је сушта истина, што је о владици Дијонисији онај незнани писац написао.

Тај будимски спис или управо записник епархијске скупштине по оригиналу, гласи овако:

„По внегда преосвештеныи епископ, нашъ бвдимскіи, столно-белиградскіи, сечвиски и про. госп. Василіи Димитріевичъ сеи временыи вѣчнимъ животомъ окончалъ,

а намъ во епархіи сеѧ сꙋштым, по всемилостивѣишихъ цесарокралевскихъ общтенароднихъ привилегіахъ, инаго вмѣсто его епископа имѣти предлежитъ, есмы мы ниже подписати обште жители сеѧ епархіи, не по коемꙋ простомꙋ пристрастію, или неразсꙋдномꙋ мнѣнію на господина словеснѣишаго ꙋчителѧ и проповѣдника слова божіѧ господина Діонисіѧ Новаковича нашꙋ склоность обштꙋ и сердечное желаніе, и вь первыхъ еште нашихъ, от насъ ꙋже изданныхъ, и нашимъ полномоштнымъ врꙋченныхъ пленипотенціахъ ѩвили. Но ѩко ихъ словесность всѧкими добродѣтелними нравами освидѣтелствована мꙋдростію и ꙋченіемъ преизѧштна обрѣли, и не малыѧ междꙋ намъ ꙋченіемъ своимъ показаныѧ плоды искꙋсили: Что не токмо кь расширенію чести и славѣ божіеи, но и его цесар. кралев. велич. интересꙋ слꙋжаштіѧ познали, и всѧческіи сана архіереискаго достоина его быти свидѣтелствꙋемъ. Того ради сіе наше настоѧштіе писаніе, нашими подписи и печаты потвержденное, идѣже бы оно и на кꙋю либо высокꙋю инстанцію нашими полномоштними депꙋтирти предложено всенижаише, прочтенно и ꙋ разꙋмѣно было, от насъ обштих быти ꙋвѣраемъ. И что бы вси обште единим сердцемъ, единою мыслію, и единимъ горѧштимь захтеваніем вишереченнаго слов. ꙋчителѧ и проповѣдника слова божіѧ господина Діонисіѧ Новаковича, а не инаго, за нашего епископа и пастирѧ имѣти, не токмо мы чина мирскаго, но и вси свыштеннаго во всецелои епархіи обрѣтаюштіисѧ алчно и прилѣжно желаемъ, и намъ Его слов. всемилостивѣише епископомъ даровати всепокорно и Бога ради единаго просимъ. Тако издадесѧ вь Сент-Андреи 12. Декембра 1748 года.

(М. П.) Гаврилъ Михаиловичъ, парохъ бꙋдимскіѧ церкви.

(†) Антоніи Іосиповичъ, парохъ бꙋдимскіѧ церкви.

(М. П.) Іоаннъ Берзовичъ парохъ бꙋдимскіа церкви.

(М. П.) Монастырꙗ свѧто-арханггелскаго обштежителнаго Грабовца смиреныи игꙋменъ ıером. Арсеніи Теофановичъ съ братіею.

(М. П.) Ісаіꙗ ıеромонахъ парохъ Острогонскіи.

(М. П.) Петаръ Свѧштеникъ парохъ коморанскіи.

(М. П.) Смиренныи Харалампіи Белꙋшевичъ парохъ преображенскіи.

(М. П.) Попъ Симеонъ Радивоевичъ.

(†) Попъ Петръ Реличъ.

(М. П.) Н. Н. бировъ и таначъ гречанскаго закона вь Бꙋдимѣ со всемъ обштествомъ.

(М. П.) Мы обште жители вароши острогонскіа.

(М. П.) Николаи Божичъ. Іоанъ Добровичъ, и обштество гречаскаго закона ꙋ Ковинꙋ.

(М. П.) Мы обште жители вароши Коморанскіа гречаскаго закона.

(М. П.) Константинъ Белоꙋшевъ парохъ ђꙋрскіи.

(М. П.) Попъ Николаи Івановичъ.

Попъ Іванъ Івановичъ.

М. П.) Попъ Димитріи Стоꙗновичъ.

(†) Попъ Георгіи Николичъ.

(†) Попъ Петръ Веселиновичъ.

(†) Попъ Бошко Миловановичъ.

(†) Попъ Димитріи Помазкіи.

(†) Попъ Андреи Помазкіи.

(†) Попъ Аврамъ калазкіи.

(†) Попъ Авраамъ чобанскіи.

(М. П.) Попъ Іосифъ батскіи.

(М. П.) Василіи ıеромонахъ ковинскаго монастырꙗ намѣстникъ.

(М. П.) Попъ Петръ Ловренскіи.

(М. П.) Попъ Андреи жапкꙋртаранскіи.

(†) Попъ Кꙋрилъ Дамꙗновичъ.

(†) Попъ Ісаакъ Пантеліискіи.

(М. П.) Попъ Андреи Столнобѣлградскіи.

(М. П.) Бировъ и ешкꙋти мѣста Помаза.

(М. П.) Бировъ и ешкꙋти сѣла Калаза.

(М. П.) Бировъ и ешкꙋти сѣла Чобанца.

(М. П.) Бировъ батскіи и сѣло со остали жители.

(†) Христіяни жанкꙋртаранскіи мѣсто печата полажꙋ свои крстъ.

(М. П.) Бировъ и ешкꙋти сѣла Алмаша.

(М. П.) Бировъ и ешкꙋти сѣла Пантеліе.

(М. П.) Обштество греческаго закона ꙋ Столном Бѣлградꙋ.

69.

Митрополит Исаја Антоновић умре у Бечу 22. Јануара 1749 и би сарањен у будимској цркви. Ради избора новога митрополита би сазван општенародни сабор у Карловце месеца Јула 1749 год. за комесара би послат командант града Варадина фелдмаршал лајтнант Кристијан барон Хелфрајх. За митрополита би једногласно избрат карлштатски владика Павле Ненадовић (родом из Будима). По предлогу краљевског комесара смањен је број владика на 7. (Будимски, Бачки, Пакрачки, Темишварски, Карансебешки — Вршачки, Горњокарловачки и Костајнички). Комесар предлагаже, да се арадски јепископат укине, но сабор реши да се укине владичаска столица у Костајници· На овом сабору одређен је број посланика 75.

„1749. года Юніа 11. дне.

Днесъ въ присꙋдствіи танача собрася обштество ради за избраніе новаго архиепископа и митрополита, имꙋштаго быти обштенароднаго сабора, емꙋже терминъ, како из писма намѣстника архіепископскаго госп. архіерея бачкаго (Висарјона Павловича) извѣстія есть, святыхъ апостоль Петра и Павла, и перві ити на таковъ соборъ всеобште опробирато, а трошакъ, како и прошлаго бывшаго сабора, от церкви да бꙋдетъ,

и определися депутиртомъ госп. — — — — — — — — — и диурну по начину прошлаго сабора да имѣутъ.

П р и с у д с т в у ю ш т і и.

Госп. Петръ Димичъ.
Петръ Кнежевичъ.
Васо Саввичъ.
Георгіи Еремичъ.
Краичъ.
Андреичъ.
Миличъ.
Станковичъ.
Пауловичъ.
Іосиповичъ.
Апостоловичъ.

О т о б ш т е с т в а.

Симеонъ Дамяновичъ.
Николаи Давидовичъ.
Орестіи Радишичъ.
Александер Прерадовичъ.
Крста Стоиковичъ.
Димитріи Леитенантъ.
Ілія Радишичъ.
Кузманъ Радоичичъ.
Цвея Черноевичъ.
Янко Михаиловичъ.
Петръ Стояновичъ.
Михаило Поповичъ.
Милутинъ Стефановичъ.
Іоаннъ Янковичъ.
Іоанъ Поповичъ.
Іованъ Продановичъ.
Николаи Станковичъ.
Ілія Пеаковичъ.
Лазаръ Пауловичъ.
Лазаръ Радоичичъ.
Іованъ Божичъ.
Ѳеодоръ Стефановичъ.
Петръ Чолошевичъ.
Атанацко Янковичъ.
Срећко Іоановичъ.
Васо Павловичъ.
Атанацко Івановичъ.
Василіи Пантеличъ.
Яковъ Ненадовичъ.
Ефтиміи Стояновичъ.
Степанъ Марковичъ.
Давидъ Давидовичъ.
Димитріи Никетичъ.
Стефанъ Станковичъ.
Ђука Живковичъ.
Адамъ Томичъ.
Петръ Барбиръ.
Іосифъ Античъ.
Михаилъ Кузмановичъ.
Вуа Кузмановичъ.
Павелъ Ћириђъ.
Стоянъ Милинковичъ.
Іоаннъ Миливоевичъ.
Стефанъ Іовичичъ.

Николаи Киричъ.
Іоаннъ Паскѕловичъ.
Іосифъ Петровичъ.
Димитріи Ивановичъ.
Ісаакъ Лазичъ.
Павелъ Лазаровичъ.
Несторъ Николичъ.
Несторъ Пантеличъ.
Павелъ Владысавлевичъ.
Момиръ Петровичъ.
Гавріилъ Івановичъ.
Іваннъ Радивоевичъ.
Димитріи Николичъ.
Живко Петровичъ.
Ђѕрка Поповичъ.

70.

Пуномоћије, које је дала српска православна општина будимска на свом саборном састанку 19. Августа 1748 год. свом изасланику на карловачки опшенародни сабор Петру Кнежевићу,

На овај сабор по предлогу илирске дворске депутације од 9. Маја 1748 год. За комесара одређен био ђенерал Енгелс-Хофен, онај исти, што бејаше на сабору 1744. Узалуд је маџарска дворска канцеларија интригирала, да и од њихове стране буде комесар, као оно 1744 год. Остаде при једном комесару Енгелс-Хофену. (Види Cabinets-Archiv бр. 26 од 1748, и Confirmations Akt бр. 2. Cabinets-Archiv). Било је свега 70 посланика.

По предлогу сабора изродисе питање, да ли ће тројицу кандидовати или једног: но је по 5 § комесарове инструкције остављена слобода народу, кога узхте бирати од јепископа за митрополита, јер се изриком исказује у поменутој инструкцији: „indeme es Uns jederzeit bevorstehet, einem etwa erwählenden Uns nicht anständigen Subjecto die Confirmation nicht zu ertheilen.

На овом сабору изабран је за митрополита Исаја Антоновић јепископ Арадски (родом из Будима 27. Августа).

Полномоштіе

Мы Н. Н. бировъ и таначъ, со обштеством закона греческаго ѕ цесарокрал. свободнои вароши Бѕдимскои, со симъ даемо на знанѣ, что по все милостивѣишемѕ ихъ цесаро-крал. величествѕ издатомѕ ѕреждению едино обште совокѕпленіе, за изабраніе единаго достоинѣишаго митрополита ѕ Карловци имѣти, есть расписато, и ми тако къ томѕ по обычномѕ начинѕ единаго пол-

номоштнаго от нашего народа како и есмо позвати, мы потомꙋ наше цѣлое повѣрованіе имѣемо, тако и прежде от выше лѣтъ познато естъ нами дѣло, просто сердечіе, ревностъ, и способнаго нрава, господара Петра Кнежевича поставлѧмо и намѣрихомъ его отслати, и емꙋ со симь и по силѣ сего писаніа полномоштіе даемо, да онъ ꙋ име и вь место нас при садашнемъ конгресꙋ или ређи саборꙋ како нашъ полномоштникъ можетъ видим быти, и не само ꙋ тыѧ емꙋ датіѧ инштрꙋкціонсъ пꙋнкти надобнаѧ представленіѧ дѣлати, и на сіе за едино помоштствованіе просити, но и иныѧ сего народа касаюштагосѧ дѣла, что надобне и наиболше сего народа полезно можетъ бытъ; По его знанномꙋ и ꙋже прежде показатомꙋ способꙋ, и любве к нашемꙋ народꙋ по наиболшеи возможности производити, да може. Съ каким начином мы емꙋ сіе полномоштіе со симъ крѣпко издадосмо, и оное что онъ сего слꙋчаѧ ꙋчꙋнитъ и дѣлати бꙋдетъ, толико аки бы от насъ самихъ ꙋчинено было хоштемо восприіатно држати. Того ради за више потврждепіе мы емꙋ таковое полномоштіе под нашимъ обычнымъ печатомъ и подписомъ издахомъ.

Ꙋ Бꙋдимꙋ 19. Авгꙋста
1748. года.

Н. Н. биров и таначъ съ цѣлимъ
обштеством греческаго закона.

71.

Законским чланом 18. угарског земаљског сабора, који ју позната пријатељица Језуита, Марија Терезија, потврдила године 1741., укида се мвришка и потиска војничка крајина и ставља се под грађанску управу мађарску. Овај за Србе по све убитачни акат већ су одавно изнудили мађарски великаши, још год. 1722 20. Јуна.

Но извршење тога грозног закона, из државних обзира, буде одгођено до 1741. год.

Марија Терезија (вели у овој повељи) не могаше на ино већ изврши безверничку мисао свог оца, за љубав својих угледних пријатеља, аристократића мађарских. Пресуда би изречена да нестане српске крајине српских војника, о чијим се грудима ломљаше толико пута ташта тежња оснивача великог Мађар-орсага, у коме би утонуло Србство и све остале народности.

Оне исте године 1751. кад се оно народ покренуо у Русију нађоше се у запари саветници ћесаричини, како би овом исељивању доскочили, које су они несавесним поступцима изазвали. У истој повељи правда ћесарица развојничење и утеловљење потиске и поморишке војничке крајине.

У овом писму изјављује, да она неће никако допустити, да се ма који Србин, било од кога му драго, противу привилегија угњетава или на унију силом натерује. Даље вели, како ће њена брига бити, да се становници развојничене крајине по жељи могу одселити ниже доле у банатску крајину. А најзад утврђује пређашње своје неодржане потврде привилегија, и важност истих простире на обе нове жупаније, као и на оне где Срби живе.

NOS MARIA THERESIA DIVINA FAVENTE

Clementiae Romanorum Imperatrix, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae Regina; Archi-Dux Austriae, Dux Burgundiae, Styriae, Charinthiae, Carniolae, et Würtembergae, Comes Habspurgi Flandriae, Tyrolis Goritiae, et Gradiscae, etc. Dux Lotharingiae, et Barri, Magna Dux Hetruriae. Omnibus, et singulis, praesentes nostras visuris, lecturis, ac legi audituris Gratiam nostram Caesareo — Regiam, et omne Bonum, vobis benigne significantes; Cum provida nostra Materna cura ad omnes, quotquot nobis subsunt, populos sese extendat, nihilque naturale magis sit, quam ut confiniarii Milites, in Imperii nostri confiniis collocentur, ibidem tam pro propria, quam pro comuni salute, libertate, ac Securitate excubaturi, prouti Invitatoriis Divi Leopoldi, Avi nostri Gloriosissimae Memoriae Litteris Anno Millesimo Sexcentesimo nonagesimo promulgatis presertim sancitum reperitur. Hinc mutato insigniter

limitum, qui tunc erat statu, justis statuum, et ordinum Inclyti Hungariae Regni precibus, nobis pro Incorporatione Marosiensis, et Tybiscani Districtuum decenter supplicantium deesse haud potuimus. Non tamen ideo mens nostra unquam fuit, aut etiamnum est, aut in posterum erit, concessis ab Augustis Praedecessoribus nostris, et a Nobismet ipsis solenniter confirmatis Rascianae Gentis Graeci Ritus Privilegiis ullum, vel minimum praejudicium affere, sed potius de eadem gente illos, qui laudabili aemulatione, fide, obsequiis, fortitudine, et militaris artis peritia, aliis antecellere satagunt, condigne remunerari: prouti luculentum singularis nostri erga praefatam Gentem affectus Documentum, concesso eidem nouo Tergesti stabilimento, haud ita pridem dedimus. Itaque illubentes intelleximus, inquietos in eadem concitatores haud deesse, qui violata, quam nobis jurarunt fide, alis persuadere allaborant, ac si oprossionis periculum illis immineret. Sicuti enim tale quid a Clementissimae Principis, Dominae, ac Matris sensibus quam longissime alienum est: ita nec patiemur unquam, ut ullus de eadem Gente fidus sabditus a quopiam contra indulta Privilegiae oppripitur, aut ad amplectendam unionem vi adigatur, de sua benigna simul, et enixa voluntate nostra omnes et singulos quam securissimos esse cupimus: unde sponte sua fluit, nos, proprio motu fuisse solicitos, sicut etiamnum sumus, ut illis, qui post subsecutam Marossiensis, et Tybiscani Districtuum incorporationem, ibidem diutius commorari recusarunt, de aliis aeque commodis Laribus in Imperii nostri finibus, juxta primaevi instituti rationem provideatur, ibidem autem manere volentibus nihil quiquam de immunitatibus, et Privilegiis decedat, quae per confirmatorias Litteras nostras in Arce nostra Regia Pragensi die decima octava Mensis Maji, Anno Millessimo Septingentesimo qua-

drages. tertio datas ejdem Genti Graeci Ritus in Comitatibus quoque et Partibus Regni nostri Hungariae, ubi illa degit, asserta fuerunt. Et ne hac quidem singularis putat Caesareo — Regia benevolentiae tessera contentae, devinciendis porro animis iisdem immunitatem harum, et privilegiorum extensionem offeri fecimus, quam magna illorum Pars, quam lubentissime àccepit: penes unumquemque proinde ex prodictorum Districtuum incolis stetit, vel hanc, vel illam sortem eligere, curaque Nobis erit, prouti nunquam non prius jam fuerat Intentio nostra, ut illis, qui primam elegerunt, sufficiens tam pro laribus suis, quam pro sustentatione spatium in confinus assignetur, ea primaevo instituto consona lege, ut ibidem in militari arte strenue sese exerceant, et munia militaria diligenter obeant. Quemadmodum vero declaratione hacce nostra penitus exhaurimus, non modo quidquid ab indulgentissima Principe fidelis subditus suplex expetere, sed et quiquid bellicosa Illyrica Gens Graeci Ritus votis suis exoptare potest: ita vicissim severe contra eos animadvertere constituimus, qui eadem posthabita, refractariatus, aut concitationis crimen incurrent, ac proinde eo ipso sese concessis Privilegiis omnino indignos reddent. Nimis leniter quippe erga pravos agendo concreditae Nobis a Divino Numine Supremae Potestati, ac Muneri deforemus, cunque concessorum Genti Rascianae Privilegiorum prima Basis sit, ut illa non solum erga nos, sed et Augustum Domum nostrum in illibata fide, et devotione perseveret, integrum non est ulli, quod huic conditioni consonum haud est, deiderio assentiri, nec dubio locus esse potest, qui dummodo sufficiens, pro habitatione, et sustentatione spatium assignetur determinatio Loci in confiniis unice a summo Reginae ac Dominae arbitrio non autem a perficaci subditorum selectu dependere debeat. Sciant proinde omnes, et singuli

saepe memoratorum Districtuum Incolae, cujuscunque qualitatis, aut conditionis sint, et sive etiamnum ibidem degant, sive alio sese jam contulerint, quod juxta praefatas justitiae, et aequitatis regulas indubia poena renitentes, Gratia vero nostra obsequentes sit mansura. — Atque haec est non minus benigna, quam seria Voluntas nostra, ubicunque revisum fuerit, eum in finem promulganda, ut ad omnium eorum, quorum interest, notitiam perveniat. Datum per manus fidelis nostri nobis, sincere dilecti Spectabilis, ac Magnifici Comitis Leopoldi Floriani de Nadast, Perpetui Terrae Fogaras, Comitatus Commaromiensis Supremi, et Perpetui Comitis, Agazonum Nostrorum Regalium per Hungariam Magistri, Consiliarii Nostri Actualis Intimi, et per antelatum Regnum Nostrum Hungariae Aulae nostrae Cancellarii in Archi-Ducali civitate nostro Vienna Austriae, die vicesima tertia Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo quinquagesimo primo Regnorum nostrorum Hungariae, Bohemiae, et reliquorum Anno duodecimo.

Maria Theresia.

(L. S.)

Comes Leopoldus de Nadast.
Bernardus Concsek.

72.

Горње писмо на немачком језику.

„Wir Maria Theresia von Gottes Gnaden römische Kaiserin, Königin in Germanien, Ungarn, Böhmen, Dalmatien, Croatien, und Slavonien, Erz-Herzogin in Oesterreich, Fürstin in Burgundien, Steyermark, Kärnthen, Krain, und Würtenberg, Gräfin in Habsburg, Flandern, Tyroli, Göritz und Gradisch etc. Fürstin in Lothring und Barri, Gross-Herzogin in Toscana: Allen und jegli-

chen, welche das unserige gegenwärtiges sehen, lesen, und lesen hören werden, geben euch güttiglich zu vernehmen, unsere Kaiserliche Königliche Gnade, und alles Gutes, mit Vorsicht unserer mütterlichen Sorge, so viel uns unterthan sind, an alle Völker soll sich ausbreiten, und nichts mehr ist so natürlich, als dass die angrenzenden Soldaten in unsere Reichs-Grenzen sollen versetzt werden, dorten auch entweder für eigene, oder für allgemeine Wohlfahrt, Freyheit und Sicherheit, dass sie Wache halten, gleichwie in des gottseligen verstorbenen Leopoldi Einladungs-Schreiben unseres Gross-Vaters des Andenkens rühmenswürdig, Anno 1690 öffentlich publiciret, deutlich bestättiget zu finden. Da nun der Stand der Grenzen, welcher damals war, merklich verändert, konnten wir nicht ihnen mit billichen (!) Gebetten der Stände, und Ordnungen des berühmten ungarischen Reiches uns für die Vereinung der Maros- Szék- und Theiszer Distrikten gebührlich annflehend, unsere Hülfe versagen. Nicht doch desswegen ist unser Sinn jemahls gewesen, oder annoch ist, oder zukünftig wird seyn, da indem diesem Volke Rascianae Graeci Ritus sind die Privilegien von unseren seligen Vorfahren erlaubet, und von uns selbsten bestättiget, keinen einzigen oder den geringsten Zweifel in jenen zu erregen, sondern vielmehr von diesem Volke diejenigen welche an ruhmwürdiger Nachahmung, Getreue, Gehorsam, Tapferkeit, und in Krieges-Kunst andere zu übertreffen sich bemühen, würdiglich zu belohnen (?) gleichwie unsere sonderbare Gemüths-Neigung klärliches Beyspiel gegen das erwähnte Volk von neuem eben demselben ist zugelassen die frey mechtige Beständigkeit, nicht ohnlängst gegeben. Also haben wir ungern vernommen, dass unter diesem unruhigen Anreizer (!) sich befinden, welche die Treue gebrochen, die sie uns geschworen haben, und andere zu

überreden befleissigen, als ob ihnen Unterdrückungs-Gefahr bevorstände. — Denn gleichwie dieses etwas von Sinnen der allergütigsten Fürstin, Frau und Mutter weit entfernt ist; also werden wir niemahls leiden, dass Euer getreuer Unterthan von diesem Volke wider die zugelassenen Privilegien von keinem unterdrücket, oder die Union anzunehmen soll mit Gewalt gezwungen werden, von welchen zugleich unser gütiger und heftiger Wille ist, dass alle und jegliche am sichersten seye, wir es verlangen: daher von sich selbsten fliesst, dass wir von eigener Gerrührung sind besorgt gewesen, wie wir annoch sind, damit demjenigen, welche nach erfolgter Vereinigung der Maros- Szék- und Theisser Distrikten, dorten zu bleiben, länger sich weigerten, gleicher Gestalt von andern bequemen Haus-Wesen, in unsere Reichs-Grenzen, nach den vorigen Einrichtungs-Umständen soll versorget werden, dorten auch, welche zu bleiben bereit sind, nicht das Geringste von der Freyheit und Privilegien wiedermangeln, welches durch unser Bestättigungs-Schreiben in unserer königlichen Prager Festung den 18. Monat May 1743 ist gegeben worden, eben diesem Volke Graeci Ritus in Comitaten und Theilen des unseres Ungarischen Reichs, wo dieses ihr Leben zubringt, sind bestättiget gewesen, und wenn sie nichtemahl mit dieser sonderbahren wie sie ist Kayserlicher Königlicher Güttigkeit (!) Worden zufrieden sind, folgende eben dieselben Gemüther zu vereinigen, haben wir eine Ausdehnung(!) wegen der Freyheit und Privilegien beschlossen, der grösste Theil derjenigen, hat am willigsten angenommen und bey einen jedweden Einwohner hat es gleichgültig der erwähnten Distrikten gestanden, entweder diesen, oder jenen Stand zu erwählen, und es wird uns angelegen seyn, gleichwie niemahls cherste unsere Absicht war, dass dennjenigen welche das erste erwählet haben,

soll ein genügsamer Platz sowohl für ihre Haushaltung als für ihre Unterhaltung an Grenzen angewiesen werden. Dieses ist auch nach der vergangenen Einrichtung dem Gesetze gemäss, dass sie sich dorten in Krieges-Kunst tapfer üben und Krieges-Pflichten begehen sollen. Gleich wie wir aber mit dieser unserer Erklärung gänlich zu erfüllen suchen, nicht nur was ein getreuer Unterthan demüthiglich von der aller mildesten Fürstin erbitten, sondern auch was ein kriegerisches Volk Illyrica Graeci Ritus nur erwünschen kann; so wiederum haben wir ernstlih wider diejenigen zu verfahren beschlossen, welche dies gering halten, widersprechen, des Bewegungs-Laster werden beshuldigt und gleichgültig werden sie sichs der erlaubten Privilegien ohne Zweifel unwürdig machen. Gar geling wird man auch gegen die bösen verfahren, mit unserer höchsten Gewalt und Amt werden wir nichts ermangeln lassen, welche uns von den höchsten Wesen zugelassen ist, und da der erste Grund seye, des zugelassenen Volks Rascianae Privilegiae, dass dieses nicht nur gegen uns, sondern auch gegen unser e h r l i c h e s Haus, in unterbrochener Treue und Ehrfurcht soll verharren, es ist uns ganz und gar nicht gelegen, keinen, mit Verlangen unsern Beyfall zu geben, was dieser Bedingung entgegensteht, noch der Zweifelung kann statt befunden werden, ja bis auch nicht ein genügsamer Platz für Wohnung und Ernehrung wird angewiesen, und der Bestimmungs-Ort soll ganz und allein von der allerhöchsten Königin und Frau Wille, nicht aber von eigensinniger Erwälung der Unterthanen dependiren. Gleichfalls sollen alle und jegliche Einwohner der oft ernennten Distrikten wissen, welcher sie Qualität und Beschaffenheit immer sind, und ob sie annoch dorten sind, oder sie sich anders wohin schon begeben haben, welches aus der vorbergegangenen Gerechtig-

keits- und Billigkeits-Regeln ohnfehlbar die Straffe folget, unsere Gnade aber gegen Gehorsam wird verbleiben. Dieser ist also nicht um unsere gnädige als ernstlicher Wille, und wo nur immer es die Sache erfordert in dieser Absicht zu publiciren, dass an alle derjenigen, welcher ihr eigens beste anbetrifft, soll zu wissen kommen. —

Gegeben durch Hände des uns getreuen aufrichtig liebenden, des Herrlichen Grossthätigen Grafen Leopoldi Floriani de Nadast, des stetswährenden Erdreichs (Distrikt) Höchster und stättiger Graf der Comorner Comitates, unser Königlicher Stallmeister, durch ganz Ungerland Befehlshaber, unser währender Geheimer Rath und Canzler durch vorhin antragende unsere Reiche des Ungarischen Hoffs, in usererer Erz-Herzoglichen Stadt Wien in Österreich, den 23. Monat Octobers 1751. In unsern Reichen Ungarn, Böhmen und den übrigen des 12. Jahrs.

Maria Theresia.

(L. S.)

Comes Leopoldus de Nadast.
Bernardus Concsek.

73.

Међу старинским списима покојног оца мога (у своје доба од свију поштованог проте Јована,) нађох поред извода из јегарског општинског протокола од 9. Септембра 1752. године, и овај савремени опис, како је прота јегарски Јосиф Витковић од римокатоличких мађарских попова страдао због своје вере и народности. Ово је савремена слика интолеранције папистанских попова, а мимо тога и мађарске аристокрације, који су у то доба, под заштитом биготне Марије Терезе, на најгрознији начин мучили српски народ и православне свећенике. Овај насилнички догађај случијо се након четири године, пошто је по налогу мађарске господе отрован патријарх Арсен IV.

Овај поменути извод протокола по ориђиналу гласи овако:

„Іосифъ Витковичъ сынъ Петра Витковича родіо се 1720. лѣта ꙋ Егри (месецъ се незна), отацъ реченни бѧше иногда ꙋ воиничествꙋ подъ Леопоɥдомъ I. императоромъ и царемъ као лаитинантъ слꙋжаштіи. Примѣчаніѧ достоино, что сеи мꙋжъ Петръ живіо лѣтъ 107. При обсажденію града Егре отъ стране цареве сꙋпротъ тꙋрковъ воевао.

Іосифъ Витковичь отъ юности къ званію свѧштенническомъ наклоненъ, книгочитаніе бѧше мꙋ наивећа охота. Славенски, Гречески, Мажарски езыкъ знаѧше, и мало латински говораше. Онь е рꙋкоположенъ во свѧштенника, год. 1744 перво за пароха церкве св. Архаггела Михаила, за тимъ же год. 1747 за пароха егарскогъ, и потомъ за протопресвитера поставленъ, што се изъ протоколла епіскопата бачкогъ можно сазнати. Сеи мꙋжъ ревностниы свѧштенникъ, есть ли гоними бѧхꙋ православніи, обаче отъ иновѣрцевъ почитаніе заслꙋжити знаѧше, ꙋ семинаріꙋмꙋ егарскомꙋ римске церкве, кадъ сꙋ испытъ ꙋ греческомꙋ езикꙋ держали, свагда позванъ бысть, и клерике есть испытивао. Благъ бѧше наравію, ревнителъ свог благочестіѧ, и великіи настоѧтелъ ꙋ томꙋ, да се обштество сербско егарско не отмами. Сего ради и наведе на себе великꙋ ненависть отъ иновѣрцевъ.

Пришедшꙋ Францꙋ Графꙋ отъ Баркоци за епископа ꙋ Егаръ, не по многꙋ времени, подижесе велико гоненіе сꙋпротъ православни, и воеже бы восточногъ исповѣданіѧ церковь егарска моглась ꙋничтожити, то ꙋхитреніе нѣко чрезъ ꙋчителѧ сербскогъ именемъ Роми Димитріа ꙋчинѣна, аки бы егарски Сербли съ Портомь Отоманскомъ ꙋ договорꙋ были, Іосифъ Витковичъ, и еште три терговца напрасно ꙋ тавницꙋ отведени бѧхꙋ.

1752. месеца Септемвріа дне 9. знато творимъ, каковыи слꙋчаи слꙋчисѧ вишереченаго лѣта и месеца за свѧштеннике егарске, како внезапꙋ тои ношти ꙋ дванадесѧтыи часъ связани сасъ хаидꙋцы и отведени ꙋ Бꙋдимъ ꙋ градъ по заповѣди еѧ цесаро-кралевскаго величества. А ꙋзрокъ или вина была лажно и неправедно подъ ихъ именахъ: И шнима три мирска человѣка, и и поштена господара и поглавита, а по именꙋ Арсеніи Іорговичъ, и Дꙋка Димичъ, и Адамъ Ходжа мосхополитъ; да сꙋ писали господинꙋ епископꙋ бачкомꙋ Висаріонꙋ Павловиħꙋ писаніе, да отведе Егарске люде и жителе подъ тꙋрскꙋ область, и обрекли 150 дꙋката вышереченномꙋ епископꙋ за трꙋдъ, а тꙋрскомꙋ Сꙋлтанꙋ 6000 дꙋката, и то све лажном неправедно, како и извиħено бысть. А свѧштенницы быша по именꙋ Іеромонахъ Ефремъ Бодіанацъ, и свѧштенникъ Іосифъ Витковичъ здѣшніѧ вароши Егры. И сіи римлѧне теже ꙋготоваша лꙋки своѧ на насъ еже ꙋбити неповинпаго и правіѧ сердцемъ; то возвратишасѧ стрѣли лꙋкавствіѧ ихъ на своѧ постыдѣніѧ, и немало посрамишасѧ, ѧже содѣѧша. Обаче должно есть опростити по глаголꙋ господню: Отче остави имъ, не бо вѣдѣша ѧже сотвориша. Аминъ.

Предречени Роми ꙋчителъ отъ римлѧнски поглавара подкꙋпленъ; ложно свидѣтелство даде на Іереа Іосифа Витковича, да онъ и поглавари отъ обштества сербског ꙋ договорꙋ быша съ тꙋрскомъ Портомъ. Поредъ овогъ свидѣтелства політіка епископа римскаго ꙋчини то, да 1752. 9. Септемвріа посла пандꙋра епископъ римски ко Іерею и парохꙋ Іосифу Витковича, да дође ꙋ дворъ епископски. Небывши дома, сꙋпрꙋга его посла ꙋ віноградъ звонара, да га зове дома, ибо га епіскопъ зове. Іереи Іосифъ ꙋ віноградꙋ своме при обранію ора забавлѧюħисе, вратисе кꙋħи, и ништа зло немысливши оде ꙋ дворъ епіскопски. Тамо быша сва ꙋготована, и тако отведоше Іереа Іо-

сифа не епіскопу, но придворному канонікху Хуберту. Кадъ уђе къ нѣму ереи Іосифъ; латински му прогово̀ри: Pater Josephe! ideo huc vocatus est, quia est Statûs Captivus. Отче Іосифе! зато сте сѣмо призвани, ибо ви сте робъ царства. На сіе удивленъ Іосифъ питаше: Зашто? Канникъ му одговори: Временемъ ћете знати, не боите се, ваша ће се стваръ у Будиму извидити. Моліо се Іосифъ, да му допусте, да се опрости отъ своее супруге, коя бяше трудна, и съ трима младенцима: Михаиломъ, Петромъ, и Елисаветомъ; и да уреди домъ свои. Ово ніе му было дозволено. Но абіе морао поћи, и на кола съ понявомъ покривена сести свезанъ съ ужетомъ. Два пандура съ нимъ, и еданъ вармеђскіи комисаръ. У то исто време и вышеречена три господара позвани бяху у дворъ сви во особъ да еданъ за другогъ ніе знао. Сваки у особитои соби, и сваки на друга кола свезанъ отправленъ бяше у Будимъ. Супруга нѣгова Маріа Козари отъ благородногъ подревла, судећи, дае мужь нѣзинъ на ручку кодъ епископа остао; чекала до вечернѣ. Но кадъ видла, да и после вечернѣ не иде; и нѣкіи отъ сосѣдъ казаше іои, да ніе чистъ посао съ господаромъ нѣзинымъ; то у дугачкомъ бурунчету, когъ е до смерти носила, огерне дугачку ћурдію, и управо у дворъ. Тамо поче викати и плакати искаюћи мужа свога! На вику истерчали служители, и ню съ два пандура истераше изъ двора, и отведоше у парохію. Да ніе благородна была, као што су служители епіскопски казивали, были бы е затворили. Тако плдикаюћи дође дома. Пандури отидоше у звонару, коя е на дерви стояла, и отсѣкоше ужета отъ звона. Сирота жена Марія поче молити и заклинати Ефрема Божића калуђера, да иде онъ у дворъ и да измоли мужа нѣзиногъ. Оваи незнаюћи другогъ езыка окромъ сербскіи, извиновляваосе утѣшавао, да буде съ

миромъ до сутра, потомъ старацъ Петръ отацъ Іосифовъ хотяше епіскопу ити, но нису га ни у дворъ пустили. Сутра данъ изыђе заповѣсть отъ вармеђе, да се несмеду Сербли скупляввати, иначе ће у тавнице доћи. Овако забунявни домишляавалисе, шта да раде! нитко отъ прокатора или знаменитихъ лица ніе се смео примити, да молбу пише.

Кадъ быху доведена вышепомянута ухваћена лица у Пешту, кодъ Дунава сташе кола, очекивајући, докъ скела дође съ Будимске стране. Кодъ Дунава шетајући се нѣкіи терговацъ нашегъ благочестія, погледа у кола и опази пароха Егарскаго, запита га: куда идете отче? Іосифъ уздане, и рече: Брате! незнамъ, кудъ ме воду воду ме у робство, само молимъ те, пиши у Егру, да си ме видио; и яви — — — Овде дотерчи комисаръ и поче Серблина уздужъ и попреко тући, што се усудио съ робомъ разговарати. Оваи оде безъ обзирца излеманъ, и заробене отведоше у Будимъ, и затворише у едну кулу, коя се мажарски звала „Csonka Torony,“ окернѣна кула. — Овде чекајући, после два месеца на стражи бивши Серблинъ воиникъ, видіо да е на нѣму поповска халина, и да браду носи, де се крести, уздисајући Богу моли: вопроси воиникъ: попо! знашли сербски? Та Серблинъ самъ брате мои. А кроштa си затворенъ? за вѣру и правду, Брате! кадъ дођеш опетъ овамо на стражу, донеси ми табакъ папира, и еданъ плаибасъ. Е отче! ако сазнаду, мене ће устрѣляти. Нитко неће знати, само се смилуи. Имамъ жену, дечицу неодранену, не знаду гдисамь, и есамли живъ. Желимъ имъ писати. — Ћути отче иде стража. После десетъ дана дође таи исти стражаръ, донесе папиръ, и плаивасъ. Пита воиникъ: откуда си отче? Изъ Егре. Та и мои е отацъ оданде. Поче скоро писати Іосифъ и све по реду опише, како се съ нимъ случило, и явля отцу

своимъ Петрꙋ, да иде ꙋправо ꙋ Бечъ, съ нѣколико стараца, и да моли царицꙋ, да отпꙋсти сына нѣговогъ неправедно затворена. Кадъ све написа, рече воиникꙋ: Брате! иди ꙋ119Пештꙋ, овде и овде сѣди еданъ терговацъ; предаи мꙋ ово писмо, и кажи да иде ꙋ Егрꙋ, и да сприопшти съ моимъ отцемъ. Ꙗви мꙋ, да све таино ꙋчини. Богъ небесныи да благослови и тебе и нѣга. — Ꙋзме воиникъ и ꙋчини све, као што мꙋ е казано. Терговацъ таи оде ꙋ Егрꙋ, и проразговорисе съ старцемъ Петромъ, Оваи договорисе іоштъ съ еднимъ Арсомъ Цвеићемъ, кои такожде бѧше воиникъ, и брадатъ до поѧса, као и самъ Петръ. Ови двое избраше нѣког Андрею Шарпе мосхополита, кои знаѧше мажарски и нѣмацки, и тако заключе, да идꙋ ꙋ Бечъ милостъ просити. Алъ ето неволѧ, какоће пасошъ ꙋзети? — Терговацъ изъ Пеште ꙋвѣри нњи, даће имъ ꙋ Пешти добавити. На свакіи слꙋчаи ꙋзме Петръ старацъ свое писмо свидѣтелно, кое мꙋ е дао нѣмацки полковникъ ꙋ егарскомъ градꙋ обытаюштіи сверхꙋ того, да е бꙑо воѧкъ, и вѣрно цара слꙋжіо. Єромонахъ Ефремъ пре него бы ови пошли, держао е всеноштное бдѣніе. Сви се хрістіѧни скꙋпише, и со слезами и воздыханіемъ молили се Богꙋ, да пꙋтнике ꙋ пꙋтешествію и намѣренію благослови. Дрꙋгіи данъ отидоше два брадата старца еданъ отъ 102, а дрꙋги отъ 80 година: а съ нима младыи Андреи Шарпе. Ꙋ Пешти христіани дочекаше нњи братолюбно, и оправише нњи своимъ трошкомъ ꙋ Бечь. Кадъ овде дођꙋ, одма се почеше молити за аꙋденцію, стоећи ови предъ царском собом. Іосифъ царъ тада отъ 12 година младићъ, видећи ова два старца, испытао откꙋдъ сꙋ? Ꙋтерчи къ матери, и замоли да пꙋсти ꙋњи она два старца съ великима брадама. Ꙋчини всемилостива царица, кадъ ꙋђоше, присꙋтствꙋюштъ и младыи царевичъ Іосифъ, поче старацъ Петръ къ Андрею Шарпи, окренꙋвшисе съ пла-

чемъ и тресућимъ главомъ, говорити: Кажи брате овои доброи царици, да и я имамъ сина, кои се Іосифъ зове; овога е владика Егарскіи Баркоціа, нитъ преслушаюћи, нитъ судећи, силомъ дао отвести у робство. Онъ е добаръ попъ; а я самъ за ньино царско величество, кадъ е деда Леополдъ царствовао, съ сабльомъ служіо, ніе право, да човека силомъ оттоне у робство. — Ово све на нѣмацкомъ езыку истолкуюћи царици, и цѣло сбытіе представећи, ова тронула, и поче утѣшавати старца, да се нестара, испытиваше, како е было при обсажденію егарскогъ града, и кое быо полководникъ? Све ово сказиваше старацъ Петръ. Онда царица разговарала се потаино съ Іосифомъ. Оваи изиђе и скоро донесе три колаине. Наивећу обеси на вратъ старцу Петру, коя важи 16 дуката, маню Цвеићу, а наиманю Андреи Шарпе. Потомъ ихъ увѣрила, да иду съ миромъ кући, и попъ Іосифъ съ прочи затворени скоро ће се отпустити. Отидоше съ радостію старцы и толкователъ. Едва дођоше у Егру, пуче гласъ, да ће се сербски попъ вратити, ибо му е отацъ отъ саме царице добіо колаину. Изъ праведногъ поноства два брадата старца ходила су по сокацы, само да виде иновѣрцы подареніе царско надъ сербскима персима. Око Дуова испуштени были робови. Кадъ се то прочуло, врлилису Сербли да виде робове, и да ньи што пређе у домъ свои пріиме. Тако и бисть. Еданъ Егарацъ именемъ Тома Баро пре осмъ дана пазіо у граду Будимскомъ, кадъ ће се пустити изъ робства Витковичъ; егоже любляше, и прочи три трговца упазе да иде самъ Витковичъ, загерле га, и падну му на вратъ, плакаше горко. Егарцы ревнуюћи, дадоше свилене халине направити своmъ пастырю, и кадъ се приближавао къ Егри; то мало и велико изышло далеко ванъ Егре видити своrъ обште люблѣногъ свяштенника. Младежь

на коньма и пиштоли, старіи на колы, ніе описати оногъ радосногъ оштꙋштеніꙗ при састанкꙋ, ніе се чꙋло рѣчи, само сꙋ топле радосне сꙋзе по лицама толковале веселѥ. Кадъ пролазише покраи двора Барковцичногъ, младежъ на коню изъ пиштолꙗ пꙋцала, а стари изъ чꙋтꙋра піюћи викали: мажарски: да живи всемилостива царица Маріа Терезіа, и сербски парохъ Витковичъ.

После избавленіꙗ ꙋ мирꙋ бѣхꙋ и свѧштенницы и хрістіани ꙋ Егри. Дрꙋгдажъ састао се владыка съ Іосифомъ, и питаога, ели здравъ. Избавленъ Іосифъ должностъ свою свѧштенничаскꙋ точно, и радосно исполнѧвао. Паство свое Богодохновеннимь разꙋмомь ободравао, и ꙋтверждавао ꙋ Православію, даваюћи имъ дꙋшеспасителна наставленіꙗ. После робства живећи 17 година, 1769. лѣта Авгꙋста 4. престависѧ въ жизнь вѣчнꙋю, 49 лѣта поживъ. За ньимъ остаде вдова, два сына Міхаилъ, кꙋпецъ и сенаторъ града Егре, и Петръ свѧштенникъ, и две дштери Елисавета, и Маріа. Парохомъ бысть после нѣга Сѵнесіи Гавріиловичъ.

74.

Просба митрополита Павла Ненадовића царици Марији Терези поднесена, да се пештанским Србима поврате грађанска права, која су још од старине под турском владом уживали, а године 1703 од ћесара Леополда I. потврђена.

Sacratissima Caesareo-Regia Majestas,
Domina Domina naturaliter Clementissima!

Illyrico Graecae Antiqui Ritus confessioni Addicti peculii hujus Majestatis Vestrae Sacratissimae Pestiensis Cives, et Incolae, posteaquam de clementissimo hocce Majestatis Vestrae Serenissimae adventu intellexissent, Benignitate Ejusdem Commoti, Constituerunt, quatenus homagia-

lis Devotionis, et fidelitatis Suae Zelum, erga Clementem huncce adventum flexis genibus Exhibituri ad Augustissimum Majestatis Vestrae Sacratissimae gratiarum ei clementiarum Thronum Jobagyionali cum Subjectione Accedant et ministerio demississimi hujus Suplicii Libelli Lamentabiliter Exponere praessummant. Qualiter licet quidem Antiquitus Sibi Benignisque colatis Libertatibus et Privilegiis incessanter gavisi, posteaque, in Puncto Expulsionis a publicis Civitatis hujus Majestati Vestrae Pestiensis Magistratualibus Servitiis Concivilitatisque Beneficiis, per memoratae Civitatis Magistratum impediti fuissent, obtento, a gloriosae reminiscentiae Carolo VI. Imperatore, et Majestatis Vestrae desideratissimo Genitore de dato diei 23. Mensis Martii Millessimi Septingentessimi tricessimi noni anni, clementissimo isthic Sub N. 1. adnexo Decreto et Excelsi Locumtenentialis Consilii de Dato octavae Mensis Juny Millesimo Septingentissimo tricessimo quinto Benigno Gratioso, Similiter isthic Sub Nr. 2. Exhibito Intimato, ad omnes illas, quibus prius usi fuissent, et quibus allii preiteratae Cittis Romano Catholicae Confessioni addicti Homagiales Cives, et Incolae fruerentur in Libertatibus Benignissimae repositi Existentes pro veris et ad gerendum etiam officium Senatorale Capacibus Civibus declarati, et ad Concivilitatis omnia jura, ac Beneficia admissi, et penets illam quam passim usurpassent, Juramenti formulam relicti, taliterque tuti preproducta Clementissimo-gratiosa Mandata, tum etiam eaedem Confirmaroria Majestatis Vestrae Sacratissimae Die decima Octava Mensis Aprilis Millessimo Septingentesimo quadragesimo primo clementissime Clargitum, et hic Sub Nr. 3 Copialiter adnexum Decretum Benignissime et plane Materne, consolati fuissent, tantum tamen abest, ut Clementissimarum harum Resolutionum Salutarem effectum sortiri potuissent. Quin

potius per iteratam Sui et canditatione Senitoriali et Viginti quantuor, ac Centum Viratus offfcii Exclusionem non tantum Interioris et Exterioris Senatus Privilegio, Sed et Centum Viratus, tanquam primi ad officium Senatoriale Gradus, Beneficio Semet Privatos esse lacrimabundi Experiuntur; et ubi intuitu praemissorum Salutarem medelam perporrectam ad reiterato Civitatis Magistratum Instantiam hic Sub numero quarto adnexam quaesivissent, ex informatione, uti credi par est, ejusdem Magistratus, Statum etiam Concivilitatis Suae per excelsum Locumtenentiale Consilium, medio gratiosi ejusdem Intimati Sub numero quinto, tantopere restrictum esse observaretur, ut vix, aeque vix quidem in Civitatis ejusdem Gremio Substitere, tanto minus Senatoratus, et viginti quatour, aut Centum viratus beneficio, Concivilitatis item per tot, tantaque Decreta Sibi benigne collato privilegio Se gavisuros iri Sperarent, ultimam Sui ruinam, ultimum excidium, cladem et triste exilium, de die in diem cum moestitia Se praestolari debere luctifica facie detegentes.

Quia vero reiteratae Civitatis Incolae ex triplici, utpote Hungarica, Germanice, et Illirico Antiqui ritus Graeca Natione constarent, et uti isthic Sub N. 6-to adnexae Inquisitionis testes ad de eo, utri punctum primum cerhiberent, querulantem Nationem antiqui Ritus Illyrico Graecam longe ante Nationem Germanicam Civitatem hanc inhabitasse, ejusdemque antecessores juxta eorundem testium fassiones ad de eo, utri punctum Secundum et decimum non tantum viginti quatuor et Centum Viratus beneficio, Sed et Conformitate reiteratorum testium fassionis ad de eo, utri punctum primum interioris etiam Senatus officio gavisos, eatenusque occasione etiam ultimae Commissionis, authorizatos, et in Capacitate ferendi officii relictos fuisse eveniret ac electionem

vero Judicis Nationem hanc, indiscrimenatim concurisse fassiones testium ad de eo, utri punctum, octavum luculenter remonstrarent, consequenter quemadmodum ante impetrationem privilegiorum im omnibus casibus, juxta fassiones testium ad de eo, utri punctum Septimum itac et ad exoperationem privilegiorum reiteratam Illyrico Graeci Ritus Nationem non tantum operam et Studium, Sed et Sumptus contribuisse, testes Sub N. 3-tio, 4-io: 6-to, nono et decimo tertio clarissime innuerent, et priusquam talismodi privilegia benigne ellargita fuissent, praefatas omnes tres Nationes in publico foro memoratae Civitatis constitutas ad observationem pacis, tranquilitatis et homagialis erga Regnantem Principem fidelitatis Solenni corporali Juramento Semet obstrinxisse, testes reiteratae Inquisitionis ad de eo, utri punctum tertium indiscriminatim recognoscerent. Unde evenit, quod gloriosae quoque reminiscentiae Carolus VI. Romanorum Imperator et Majestattis vestrae Sacratissimae desideratissimus Genitor, privilegiorum Nationis hujus antiquitatem benigne considerans, eadem per praeproductum Clementisimum Decretum Sub N. 10-et excelsi locumtenentialis Consilii benigno gratiosum Intimatum Sub N. Secundo Majestas vero vestra Sacratisima per benignam resolutionem Sub N. 3-tio non tantum confirmare, Sed et in integrum reponere, Nationem hanc ultro citroque Sub benignis alis Augustissimi Throni clementissime conservare et ad praestandam homagialem fidelitatem, Sufferendaque publica onera, magis magisque capaces et idoneos reddere voluit. Cujusmodi clementissima Regnantium Majestatum Decreta quemadmodum Sanctae et intaminatae observationis esse Solerent, deberentque, ita dispositionibus privatis alterari tanto minus posse viderentur, quod testante benigno gratioso Decreto Regnantis Principis die vigesima quinta mensis May Anno 1735. Posonii emanato

excelsi locumtenentialis Consilii Intimato Privilegium Concivilitatis et Capacitas ferendi Magistratualis officii non tantum eodem tempore in Civitate existentibus (utiejusdem excelsi locumtenentialis Concilii gratiosum Sine benigno Majestatis vestrae Sacratisimae Decreto de dato diei decimae Septembris Anno proxime praeterito millesimo Septingentesimo quinquagesimo emanatum Intimatum indicerent) Sed et in posterum Concivilitatem talem postulantibus, per inductionem Eosdem more antehac usitato, in medium reliquorum Civium adjurari faciat, benigne ellargita fuisse compeliretur. Privilegia vero Sacratissimae Majesiatis vestrae Regiarum Civitatum qualitercunque ellargita, pro tota in conereto Communitate deservire Solere, praeter quotidiana exempla titulus quoque octavus partis tertiae clarissime induceret, quod Singilatim in Civitate Neoplantensi et aliis quam plurimis actu quoque observari posset, in eo, quod in Civitate quidem Neoplantensi totidem ex hac Illyrico antiqui Ritus Graeca Natione, quot ex Romano Catholicis promiscue ad officia magistratualia applicari Solerent, in Posoniensi et aliis innumeris partium Superiorum Civitatibus eadem Augustanae et Helveticae Confessioni addictis bene meritis personis quae Romano Catholicis in omnibus magistratualibus et Civitatis officiis applicato pateret. Quoniam [illegible] ad [illegible] Civitatis [illegible] tiensis privilegiorum [illegible] Graeci antiqui [illegible] verum et [illegible] exclusione [illegible] admitti posset, [illegible] exceptionem [illegible] privilegiis [illegible] missionis [illegible] liter [illegible] fuisset [illegible]

benigna potentissimorum Regum et Principum protectione Conformitate praeproductorum Sub numero primo, Secundo, et tertio clementissimorum Decretorum sustentabatur in Capitate ferrendi Magistatualis officii et Concivilitatis confirmabatur, et taliter authoritate Regali consolata ab Augustissimo Regnantium Sacratissimarum Gratiarum et clementiarum Throno nunquam Sine Salutari remedio dimittebatur.

His ergo Majestaticis Gratiis et clementiis eadem Natio una mecum confisa Thronum illum Clementiarum Majestatis vestrae Sacratissimae flexis Genibus accedit, profunda cum Subjectone Supplicans, quatenus Majestas vestra Sacratissima Nationis hujus libertatum antiquitatem, cum Romano Catholicae Nationis hominibus Jurejurando obtestatam Concordiam, pacem, tranquilitatem, Unionem, et erga Regnantes Sacratissimas Majestates usque ad ultimam guttam Sanguinis oblatam fidelitatem ex praeproducta Sub N. 6-to jam etiam morte nonnullorum, testium authenticata Inquisitione in benignam Considerationem assumendo, Nationem hanc ultro citroque Sub benignis Clementiarum alis Materne protegere, eandem in privilegiis Suis propria Confirmatione clementissimorum Decretorum Sub N. 1-mo. 2-do. et 3-tio benigne stabilire, taliterque explanatorio illo excelsi Locumtenentialis Cosilii Intimato Sub numero quinto, velut aliunde Sine incursu benigni Majestatis vestrae Sacratisimae Decreti emanato, pro ingenita Clementia Suo modo cassato eandem Nationem in gerendis Magistratus officiis ad instar aliorum ejusdem Civitatis Civium pro capacibus iterum atque iterum clementer declarare, penes privilegium Concivilitatis relinquere, ac ut his omnibus ejusdem Civitatis Magistratus Semet accomodaret, ejdem Serie et benigne committere,atque adeo pro Supportandis publicis oneribus Nationem hanc tanto habiliorem reddere, et

eandem una mecum Sub clementissimo Patrocinio benignissime conservare dignaretur. Pro qua gratia et clementia pro felici atque longaevo Majestatis vestrae Sacratissimae Regimine, ego cum tota Illyrico antiqui Ritus Graecae hunc Consessioni addicta Natione in devotissimis precibus assidue famulans, profunda cum Subjectione maneo.

Sacratissimae Caesareo-Regiae
Majestatis vestrae.
Humilimus perpetuoque fidelis Subditus Paulus Nenadovics orientalis Graeci Ritus Ecclesiae Archiepiscopus Carloviczensis, et universae Illyricae Nationis Metropolita.
Paulus Nenadovich.

75.

Синђелија, коју је год. 1747 Фебруара 4. издао бачки владика Висарнјон Павловић горе-поменутом ревносном и родољубивом свећенику Јосифу Витковићу на парохију у вароши Јегри (у хевешкој жупанији). Речени Јосиф свршијо је гимназијске и филозофијске науке у Јегри, Пешти и Бечу, а богословље у Кијеву. Позније налазимо Јосифа као проту. Неко време год. 1745. био је парохом сегединске горње цркве светог Арханђела Михајила, а најзад се вратијо опет у Јегру.

О његовом постојанству у вери и о родољодљу налазе се сјајни докази у спису под бр. — А позније уверићемо се из писма митрополита Мојсија Путника о чесчитости овог у оно доба јединственог свећеника.

„Висаріонъ божіею милостію православни епископъ Бачкіи, Сегединскіи, и Егарскіи.

По благодати даръ и власти всесвятаго и живоначалнаго Дꙋха, даннѣи и намъ от самаго великаго архіерея господа нашего Іисꙋса Христа, чрез святыя и свяштенныя его апостолы, и ихъ намѣстники и преемнѣки, благочестиваго сего мꙋжа Іосифа Витковича, всяцѣмъ

опаснимъ истѧзаніемъ прилѣжно испитавше, и достовѣрними свидѣтелстви о немъ ѹвѣрившесѧ: пачеже от слышавшаго исповѣдъ его дѹховнаго отца его Іоасафа ѥромонаха; Сѹдихомъ достоина быти свѧтаго сана пресвѵтерскаго. И тако чиновнѣ по обычаю свѧтіѧ восточніѧ апостолскіѧ церкве, прежде вь меншіѧ причетничества степени, сіесть: во свѣштеносцы, во чтецы, во пѣвци, во ѵподіакони, и вь діаконы, благословихомъ и рѹкоположихомъ его: таже по времени, обѹченіиже и искѹсствѣ вь діаконскомъ чинѣ, и на самыи преизѧштныи свѧтыи степень пресвѵтерства, благодатію тогоже всесвѧтаго и животворѧштаго и всесовершаюштаго Дѹха, произведохомъ и рѹкоположихомъ его ѥреа ко храмѹ свѧтаго отца нашего Николаа иже во Егрѣ. Врѹчихомъ же емѹ и власть таинами свѧтими совершити, человѣка въ жизнь христіанскѹю дѹховнѹю крештати, мѵромазати, исповѣдивати, літѹргисати, вѣнчати, по воли и согласію мѹжа и жени: и послѣднее елеемазаніе над болѧштими совершати, над здравимиже никакоже дерзати творити: и всѧ церковнаѧ послѣдованіѧ и чины дѣиствовати повелѣхомъ емѹ, ѧко слѹжителю Христовѹ и строителю таинъ божіихъ: и исповѣдавшихъ емѹ своѧ совѣсти, вѧзати и рѣшити грѣхи разсѹдно, по правиломъ свѧтих апостоль и ѹченію богоносних отецъ: по ѹставѹ же свѧтіѧ восточныѧ церкве, и по нашемѹ архіереискомѹ рѹкоположенію, наѹченію же и повелѣнію. Ваштшіѧ же и неѹдоборазсѹдніѧ вины, намъ архіерею приносити да имать. От храма же, къ немѹже благословенъ есть, ѹ негоже и и слѹжити имать, инамо без собственаго нашего повелѣніѧ и благословеніѧ, преити да недерзнетъ, по третіемѹ правилѹ собора антіохіискаго: и двѣма церквама да не обвладѣетъ, по пѧтнадесѧтомѹ правилѹ седмаго вселенскаго собора, да не свѧтаѧ кормчествѹѧ ѧвитсѧ: но единомѹ и томѹже престолѹ вынѹ да предстоитъ, въ

церкви свободнѣи сѫщеи, и не кѹплею стѧжаннѣи; сеѧже ради изверженію предаетъ, тоиже вселенскіи саборъ, по тринадесѧтомѹ правилѹ. Долженъ же ѥреи Іосифъ, по нашемѹ повелѣнію, и по своемѹ обѣтѹ, вседѹшно прилѣжати божественнаго писаніѧ чтенію и вниманию присно, и тщатисѧ о спасеніи дѹшъ человѣческихъ: обѹчатиже себе по апостолѹ, ко благочестію, трезвенію, цѣломѹдрію, благоговѣнію: и быти честнѹ страннолюбивѹ, не піаницѣ, не біицѣ, немшелоимцѹ, не сварливѹ: но кроткѹ, смотреливѹ, не завистливѹ, ѹчителнѹ, не сребролюбцѹ, ни едино ни вь чемъ же дающтѹ претквовеніе, да непорочно бѹдетъ слѹженіе: Но во всемъ представлѧти себе образ быти благихъ дѣлъ; и долженствѹетъ ѹчити причет церковніи, и всѧ люди благовѣрію, и божественнымъ заповѣдемъ, и жителствѹ христіанскаго закона по всѧ дни, изрѣднѣе же въ день недѣлныи, ѩкоже повелѣваеть шестаго селенскаго собора девѧтнадесѧтое правило: и не инако сіѧ толковати, но ѩкоже церковнаѧ свѣтила и ѹчителіе истолковаша. Небрегѹщтаго же о семъ, ниже ѹчащтаго, но въ лѣности пребивающтаго, изверженію подлагаетъ оное правило. Къ семѹже долженъ ѥреи Іосифъ, всѧ прочіѧ свѧщтенствѹ его приличныѧ добродѣтели, ѩко всевидѧщтыми очеси божіими назираемъ, чщтатисѧ исполнѧти со вниманіемъ, и ввѣреннѹю емѹ паствѹ бодренно пасти: да вѣрныхъ и мѹдрих слѹжителеи мздовоздаѧніе, отъ рѹки воздающтаго комѹждо подѣлом его, восприимет, и непостидитсѧ вь день страшнаго испитаніѧ владичнѧ. Но да речет: господи се азъ и дѣти моѧ, да ѹслишитъ же и сладкіи владичень глась, глаголющтіи добрѣ: Блаже рабе и вѣрне, надъ малими билъ еси вѣренъ, над многими тѧ поставлю, винди во радость Господа твоего. Аште же начнетъ жити безстрашно, или что неприличное свѧщтенствѹ дѣѧти, ѹпиватисѧ, или коштѹнствовати,

или грабежества и хиштеніꙗ, каквимъ либо правомъ творити, или инако како безчинствовати или о церкви и паствѣ своеи начнетъ нерадѣти: и ихъ неѹчити отъ божественныхъ писаніи, или самъ божественнаго писаніꙗ чтенію и вниманію прилѣжати небѹдетъ, запрештеніе ꙗреиства да пріимет, дондеже исправитсꙗ, и покажет житіе незборное и благочинное ꙗреемъ подобаюштее. Аште же что содѣетъ возбранꙗюштее свꙗштенствѹ, изверженію ꙗреискаго подлежит, вонже часъ возбранꙗюштее что свꙗштенство содѣетъ. Извѣстнагоже ради свидѣтелства, ꙗко от насъ благословенъ, и чинно на степенъ ꙗреиства возведенъ и рѹкоположенъ есть врѹчисꙗ емѹ сіꙗ наша, въ резиденціи нашеи изданнаꙗ граммата рѹкою нашею пописанаꙗ, и печатію запечатаннаꙗ: да всꙗкъ вземлꙗи и прочитаꙗи сію нашѹ граматѹ, свидѣтелствѹюштѹю его ꙗреиство, имать ꙗреа честна, и по законѹ божію и свꙗтихъ отецъ ѹченію, во всемъ да послѹшаетъ его, врѹчихомъ же емѹ и поѹченіе наше въ кратцѣ, еже долженъ онъ изѹчити, и памꙗтно всегда ѹмѣти е: и жителствѹ своемѹ внимати, и паствѹ свою ѹчити. Написасꙗ въ Петроварадинскомъ шанцѣ, издадесꙗ въ нашемъ епископскомъ домѹ, при храмѣ свꙗтаго славнаго великомѹченника Георгіꙗ. Лѣта мѵросозданіꙗ седмь тысꙗштъ двѣстѣ пꙗтдесꙗт пꙗтаго, воплоштеніꙗ же Бога Слова, тисꙗшта седмь сотъ четиредесꙗт седмаго мѣсꙗца Февруаріа четвертаго дне.

Висаріон Павловичъ собственною рѹкою.

76.

У овом броју казује се, како је митрополит са народним старешинама предао просбу (види бр. 74 и 83) цару и царици, кад су у Пешти били 8. Августа 1751.

Cujusmodi Instantiam praetitulatus Dominus Archi-Episcopus Carlovitzensis Solus in Persona Pestini Existens protunc Sacratissimae Majestati repraesentare,

et introsertam Nationem apud utramque Caesareo- Regiam Majestatem insinuare Cupiens, assumptis Secum Illustrissimis, ac Reverendissimis Dominis Sophronio Joannovich Sclavoniensi, et Dyonisio Novakovich Budensi Episcopis, Reverendissimis tandem Dominis: Parthenio Archimandrita, de Archi-Episcopo Sacharia de Monasterio Oppovo, Arsenio de Monasterio Grabovaz Archimandrita, Illustrissimis denique Dominis: Collonello de Rachkovits alio Vice-Colonello Secula Vitkovits, Major Joanne Mosko, Major Joanne Prodanovits, Generosis praetereà Dominis: Stephanno Jorgovits, Petro Knezevics, Georgio Losczhanics, Dominis adhuc Ignatio Popovich Magistro de Militia, Petro Gojkovics Locumtenentte, Paulo Nenadovics Secretario, et Josepho de Orenghi Nationis Illyricae Plenipotentiario die 8. Mensis Augusti Anni Milesimi Septingentesimi quinquagesimi primi, ad Regiarum Suarum Majestatum in Excelletissimi Domini Comitis Agriensis Episcopi Pesthiensi Domo Habitum Hospitium decessis, ibidemque obtenta apud Suas Caesareo- Regias Majestates Instantia mediante Audientia, primum quidem ad Franciscum II. Romanorum Imperatorem cum omni et praevio modo secum assumptis flexo poplite intravit, et praefatam Instantiam recommendavit, tandem post unam ferme Horam illinc dimissus, iterum directisime ad Mariam Theresiam altefatae Imperatoris dilectissimam Conjugem, et Hungariae Reginam in Seorsivo Palatio, atque in Throno Regio Existentem, Similiter cum omnibus Specificatis Dominis intravit, et post premissam Homagialis Devotionis Salutationem, Instantiae hujus Originale Humillime repraesentavit, Nationem hanc omnimode Commendando: ad Cujusmodi Comendationem Sua Caesareo-Regia Majestats Bonam affidationem dando, Instantiam fine determinandae resolvendarum resolutionum Posonium secum accepit, pretitulatus vero Archi-Episco-

lis Devotionis, et fidelitatis Suae Zelum, erga Clementem huncce adventum flexis genibus Exhibituri ad Augustissimum Majestatis Vestrae Sacratissimae gratiarum ei clementiarum Thronum Jobagyionali cum Subjectione Accedant et ministerio demississimi hujus Suplicii Libelli Lamentabiliter Exponere praessummant. Qualiter licet quidem Antiquitus Sibi Benignisque colatis Libertatibus et Privilegiis incessanter gavisi, posteaque, in Puncto Expulsionis a publicis Civitatis hujus Majestati Vestrae Pestiensis Magistratualibus Servitiis Concivilitatisque Beneficiis, per memoratae Civitatis Magistratum impediti fuissent, obtento, a gloriosae reminiscentiae Carolo VI. Imperatore, et Majestatis Vestrae desideratissimo Genitore de dato diei 23. Mensis Martii Millessimi Septingentessimi tricessimi noni anni, clementissimo isthic Sub N. 1. adnexo Decreto et Excelsi Locumteuentialis Consilii de Dato octavae Mensis Juny Millesimo Septingentissimo tricessimo quinto Benigno Gratioso, Similiter isthic Sub Nr. 2. Exhibito Intimato, ad omnes illas, quibus prius usi fuissent, et quibus allii preiteratae Cittis Romano Catholicae Confessioni addicti Homagiales Cives, et Incolae fruerentur in Libertatibus Benignissimae repositi Existentes pro veris et ad gerendum etiam officium Senatorale Capacibus Civibus declarati, et ad Concivilitatis omnia jura, ac Beneficia admissi, et penets illam quam passim usurpassent, Juramenti formulam relicti, taliterque tuti preproducta Clementissimo-gratiosa Mandata, tum etiam eaedem Confirmaroria Majestatis Vestrae Sacratissimae Die decima Octava Mensis Aprilis Millessimo Septingentesimo quadragesimo primo clementissime Clargitum, et hic Sub Nr. 3 Copialiter adnexum Decretum Benignissime et plane Materne, consolati fuissent, tantum tamen abest, ut Clementissimarum harum Resolutionum Salutarem effectum sortiri potuissent. Quin

potius per iteratam Sui et canditatione Senitoriali et Viginti quantuor, ac Centum Viratus offfcii Exclusionem non tantum Interioris et Exterioris Senatus Privilegio, Sed et Centum Viratus, tanquam primi ad officium Senatoriale Gradus, Beneficio Semet Privatos esse lacrimabundi Experiuntur; et ubi intuitu praemissorum Salutarem medelam perporrectam ad reiterato Civitatis Magistratum Instantiam hic Sub numero quarto adnexam quaesivissent, ex informatione, uti credi par est, ejusdem Magistratus, Statum etiam Concivilitatis Suae per excelsum Locumtenentiale Consilium, medio gratiosi ejusdem Intimati Sub numero quinto, tantopere restrictum esse observaretur, ut vix, aeque vix quidem in Civitatis ejusdem Gremio Substitere, tanto minus Senatoratus, et viginti quatour, aut Centum viratus beneficio, Concivilitatis item per tot, tantaque Decreta Sibi benigne collato privilegio Se gavisuros iri Sperarent, ultimam Sui ruinam, ultimum excidium, cladem et triste exilium, de die in diem cum moestitia Se praestolari debere luctifica facie detegentes.

Quia vero reiteratae Civitatis Incolae ex triplici, utpote Hungarica, Germanice, et Illirico Antiqui ritus Graeca Natione constarent, et uti isthic Sub N. 6-to adnexae Inquisitionis testes ad de eo, utri punctum primum cerhiberent, querulantem Nationem antiqui Ritus Illyrico Graecam longe ante Nationem Germanicam Civitatem hanc inhabitasse, ejusdemque antecessores juxta eorundem testium fassiones ad de eo, utri punctum Secundum et decimum non tantum viginti quatuor et Centum Viratus beneficio, Sed et Conformitate reiteratorum testium fassionis ad de eo, utri punctum primum interioris etiam Senatus officio gavisos, eatenusque occasione etiam ultimae Commissionis, authorizatos, et in Capacitate ferendi officii relictos fuisse eveniret ac electionem

lis Devotionis, et fidelitatis Suae Zelum, erga Clementem huncce adventum flexis genibus Exhibituri ad Augustissimum Majestatis Vestrae Sacratissimae gratiarum ei clementiarum Thronum Jobagyionali cum Subjectione Accedant et ministerio demississimi hujus Suplicii Libelli Lamentabiliter Exponere praessummant. Qualiter licet quidem Antiquitus Sibi Benignisque colatis Libertatibus et Privilegiis incessanter gavisi, posteaque, in Puncto Expulsionis a publicis Civitatis hujus Majestati Vestrae Pestiensis Magistratualibus Servitiis Concivilitatisque Beneficiis, per memoratae Civitatis Magistratum impediti fuissent, obtento, a gloriosae reminiscentiae Carolo VI. Imperatore, et Majestatis Vestrae desideratissimo Genitore de dato diei 23. Mensis Martii Millessimi Septingentessimi tricessimi noni anni, clementissimo isthic Sub N. 1. adnexo Decreto et Excelsi Locumteuentialis Consilii de Dato octavae Mensis Juny Millesimo Septingentissimo tricessimo quinto Benigno Gratioso, Similiter isthic Sub Nr. 2. Exhibito Intimato, ad omnes illas, quibus prius usi fuissent, et quibus allii preiteratae Cittis Romano Catholicae Confessioni addicti Homagiales Cives, et Incolae fruerentur in Libertatibus Benignissimae repositi Existentes pro veris et ad gerendum etiam officium Senatorale Capacibus Civibus declarati, et ad Concivilitatis omnia jura, ac Beneficia admissi, et penets illam quam passim usurpassent, Juramenti formulam relicti, taliterque tuti preproducta Clementissimo-gratiosa Mandata, tum etiam eaedem Confirmaroria Majestatis Vestrae Sacratissimae Die decima Octava Mensis Aprilis Millessimo Septingentesimo quadragesimo primo clementissime Clargitum, et hic Sub Nr. 3 Copialiter adnexum Decretum Benignissime et plane Materne, consolati fuissent, tantum tamen abest, ut Clementissimarum harum Resolutionum Salutarem effectum sortiri potuissent. Quin

potius per iteratam Sui et canditatione Senitoriali et Viginti quantuor, ac Centum Viratus offfcii Exclusionem non tantum Interioris et Exterioris Senatus Privilegio, Sed et Centum Viratus, tanquam primi ad officium Senatoriale Gradus, Beneficio Semet Privatos esse lacrimabundi Experiuntur; et ubi intuitu praemissorum Salutarem medelam perporrectam ad reiterato Civitatis Magistratum Instantiam hic Sub numero quarto adnexam quaesivissent, ex informatione, uti credi par est, ejusdem Magistratus, Statum etiam Concivilitatis Suae per excelsum Locumtenentiale Consilium, medio gratiosi ejusdem Intimati Sub numero quinto, tantopere restrictum esse observaretur, ut vix, aeque vix quidem in Civitatis ejusdem Gremio Substitere, tanto minus Senatoratus, et viginti quatour, aut Centum viratus beneficio, Concivilitatis item per tot, tantaque Decreta Sibi benigne collato privilegio Se gavisuros iri Sperarent, ultimam Sui ruinam, ultimum excidium, cladem et triste exilium, de die in diem cum moestitia Se praestolari debere luctifica facie detegentes.

Quia vero reiteratae Civitatis Incolae ex triplici, utpote Hungarica, Germanice, et Illirico Antiqui ritus Graeca Natione constarent, et uti isthic Sub N. 6-to adnexae Inquisitionis testes ad de eo, utri punctum primum cerhiberent, querulantem Nationem antiqui Ritus Illyrico Graecam longe ante Nationem Germanicam Civitatem hanc inhabitasse, ejusdemque antecessores juxta eorundem testium fassiones ad de eo, utri punctum Secundum et decimnm non tantum viginti quatuor et Centum Viratus beneficio, Sed et Conformitate reiteratorum testium fassionis ad de eo, utri punctum primum interioris etiam Senatus officio gavisos, eatenusque occasione etiam ultimae Commissionis, authorizatos, et in Capacitate ferendi officii relictos fuisse eveniret ac electionem

vero Judicis Nationem hanc, indiscrimenatim concurisse fassiones testium ad de eo, utri punctum, octavum luculenter remonstrarent, consequenter quemadmodum ante impetrationem privilegiorum im omnibus casibus, juxta fassiones testium ad de eo, utri punctum Septimum itac et ad exoperationem privilegiorum reiteratam Illyrico Graeci Ritus Nationem non tantum operam et Studium, Sed et Sumptus contribuisse, testes Sub N. 3-tio, 4-io: 6-to, nono et decimo tertio clarissime innuerent, et priusquam talismodi privilegia benigne ellargita fuissent, praefatas omnes tres Nationes in publico foro memoratae Civitatis constitutas ad observationem pacis, tranquilitatis et homagialis erga Regnantem Principem fidelitatis Solenni corporali Juramento Semet obstrinxisse, testes reiteratae Inquisitionis ad de eo, utri punctum tertium indiscriminatim recognoscerent. Unde evenit, quod gloriosae quoque reminiscentiae Carolus VI. Romanorum Imperator et Majestattis vestrae Sacratissimae desideratissimus Genitor, privilegiorum Nationis hujus antiquitatem benigne considerans, eadem per praeproductum Clementisimum Decretum Sub N. 10-et excelsi locumtenenentialis Consilii benigno gratiosum Intimatum Sub N. Secundo Majestas vero vestra Sacratisima per benignam resolutionem Sub N. 3-tio non tantum confirmare, Sed et in integrum reponere, Nationem hanc ultro citroque Sub benignis alis Augustissimi Throni clementissime conservare et ad praestandam homagialem fidelitatem, Sufferendaque publica onera, magis magisque capaces et idoneos reddere voluit. Cujusmodi clementissima Regnantium Majestatum Decreta quemadmodum Sanctae et intaminatae observationis esse Solerent, deberentque, ita dispositionibus privatis alterari tanto minus posse viderentur, quod testante benigno gratioso Decreto Regnantis Principis die vigesima quinta mensis May Anno 1735. Posonii emanato

excelsi locumtenentialis Consilii Intimato Privilegium Concivilitatis et Capacitas ferendi Magistratualis officii non tantum eodem tempore in Civitate existentibus (utiejusdem excelsi locumtenentialis Concilii gratiosum Sine benigno Majestatis vestrae Sacratisimae Decreto de dato diei decimae Septembris Anno proxime praeterito millesimo Septingentesimo quinquagesimo emanatum Intimatum indicerent) Sed et in posterum Concivilitatem talem postulantibus, per inductionem Eosdem more antehac usitato, in medium reliquorum Civium adjurari faciat, benigne ellargita fuisse comperiretur. Privilegia vero Sacratissimae Majesiatis vestrae Regiarum Civitatum qualitercunque ellargita, pro tota in concreto Communitate deservire Solere, praeter quotidiana exempla titulus quoque octavus partis tertiae clarissime induceret, quod Singilatim in Civitate Neoplantensi et aliis quam plurimis actu quoque observari posset, in eo, quod in Civitate quidem Neoplantensi totidem ex hac Illyrico antiqui Ritus Graeca Natione, quot ex Romano Catholicis promiscue ad officia magistratualia applicari Solerent, in Posoniensi et aliis innumeris partium Superiorum Civitatibus eadem Augustanae et Helveticae Confessioni addictis bene meritis personis, quae Romano Catholicis in omnibus magistratualibus et Civitatis officiis applicatio pateret. Quoniam itaque ad praedictae Civitatis hujus Pestiensis privilegiorum exoperationem Natio quoque haec Graeci antiqui Ritus Illyrica, non tantum opera et [illegible] verum et Sumptibus concurrisset, eadem privilegia cum exclusione Nationis hujus expedita fuisse, tanto minus admitti posset, quod Natio haec tum ante tum post exoperationem talismodi privilegiorum pacifice semper privilegiis Suis gavisa, et tempore etiam [illegible] Commissionis in iisdem Stabilita, ac [illegible] Commissionaliter ordinata fuisset, et non in pacifica [illegible] [illegible]

benigna potentissimorum Regum et Principum protectione Conformitate praeproductorum Sub numero primo, Secundo, et tertio clementissimorum Decretorum sustentabatur in Capitate ferrendi Magistatualis officii et Concivilitatis confirmabatur, et taliter authoritate Regali consolata ab Augustissimo Regnantium Sacratissimarum Gratiarum et clementiarum Throno nunquam Sine Salutari remedio dimittebatur.

His ergo Majestaticis Gratiis et clementiis eadem Natio una mecum confisa Thronum illum Clementiarum Majestatis vestrae Sacratissimae flexis Genibus accedit, profunda cum Subjectone Supplicans, quatenus Majestas vestra Sacratissima Nationis hujus libertatum antiquitatem, cum Romano Catholicae Nationis hominibus Jurejurando obtestatam Concordiam, pacem, tranquilitatem, Unionem, et erga Regnantes Sacratissimas Majestates usque ad ultimam guttam Sanguinis oblatam fidelitatem ex praeproducta Sub N. 6-to jam etiam morte nonnullorum, testium authenticata Inquisitione in benignam Considerationem assumendo, Nationem hanc ultro citroque Sub benignis Clementiarum alis Materne protegere, eandem in privilegiis Suis propria Confirmatione clementissimorum Decretorum Sub N. 1-mo. 2-do. et 3-tio benigne stabilire, taliterque explanatorio illo excelsi Locumtenentialis Cosilii Intimato Sub numero quinto, velut aliunde Sine incursu benigni Majestatis vestrae Sacratisimae Decreti emanato, pro ingenita Clementia Suo modo cassato eandem Nationem in gerendis Magistratus officiis ad instar aliorum ejusdem Civitatis Civium pro capacibus iterum atque iterum clementer declarare, penes privilegium Concivilitatis relinquere, ac ut his omnibus ejusdem Civitatis Magistratus Semet accomodaret, ejdem Serie et benigne committere,atque adeo pro Supportandis publicis oneribus Nationem hanc tanto habiliorem reddere, et

eandem una mecum Sub clementissimo Patrocinio benignissime conservare dignaretur. Pro qua gratia et clementia pro felici atque longaevo Majestatis vestrae Sacratissimae Regimine, ego cum tota Illyrico antiqui Ritus Graecae hunc Consessioni addicta Natione in devotissimis precibus assidue famulans, profunda cum Subjectione maneo.

Sacratissimae Caesareo-Regiae
Majestatis vestrae.
Humilimus perpetuoque fidelis Subditus Paulus
Nenadovics orientalis Graeci Ritus Ecclesiae
Archiepiscopus Carloviczensis, et
universae Illyricae Nationis Metropolita.
Paulus Nenadovich.

75.

Синђелија, коју је год. 1747 Фебруара 4. издао бачки владика Висарнјон Павловић горе-поменутом ревносном и родољубивом свећенику Јосифу Витковићу на парохију у вароши Јегри (у хевешкој жупанији). Речени Јосиф свршијо је гимназијске и филозофијске науке у Јегри, Пешти и Бечу, а богословље у Кијеву. Позније налазимо Јосифа као проту. Неко време год. 1745. био је парохом сегединске горње цркве светог Арханђела Михајила, а најзад се вратијо опет у Јегру.

О његовом постојанству у вери и о родољодљу налазе се сјајни докази у спису под бр. — А позније уверићемо се из писма митрополита Мојсија Путника о чесчитости овог у оно доба јединственог свећеника.

„Висаріонъ божіею милостію православни епископъ Бачкіи, Сегединскіи, и Егарскіи.

По благодати дарꙋ и власти всесвѧтаго и живоначалнаго Дꙋха, даннѣи и намъ от самаго великаго архіереа господа нашего Іісꙋса Христа, чрез свѧтыѧ и свѧщенныѧ его апостолы, и ихъ намѣстники и преемнѣки, благочестиваго сего мꙋжа Іосифа Витковича, всѧцѣмъ

опаснимъ истязаніемъ прилѣжно испитавше, и достовѣрними свидѣтелстви о немъ увѣрившеся: пачеже от слышавшаго исповѣдъ его духовнаго отца его Іоасафа іеромонаха; Судихомъ достоина быти святаго сана пресвѵтерскаго. И тако чиновнѣ по обычаю святія восточнія апостолскія церкве, прежде вь меншія причетничества степени, сіесть: во свѣштеносцы, во чтецы, во пѣвци, во ѵподіакони, и вь діаконы, благословихомъ и руконоположихомъ его: таже по времени, обученіиже и искусствѣ вь діаконскомъ чинѣ, и на самыи преизяштныи святыи степень пресвѵтерства, благодатію тогоже всесвятаго и животворяштаго и всесовершаюштаго Духа, произведохомъ и руконоположихомъ его іереа ко храму святаго отца нашего Николаа иже во Егрѣ. Вручихомъ же ему и власть таинами святими совершити, человѣка въ жизнь христіанскую духовную крештати, мѵромазати, исповѣдивати, літургисати, вѣнчати, по воли и согласію мужа и жени: и послѣднее елеемазаніе над боляштими совершати, над здравимиже никакоже дерзати творити: и вся церковная послѣдованія и чины дѣиствовати повелѣхомъ ему, яко служителю Христову и строителю таинъ божіихъ: и исповѣдавшихъ ему своя совѣсти, вязати и рѣшити грѣхи разсудно, по правиломъ святих апостоль и ученію богоносних отецъ: по уставу же святія восточныя церкве, и по нашему архіереискому руконоположенію, наученію же и повелѣнію. Ваштшія же и неудоборазсудния вины, намъ архіерею приносити да иматъ. От храма же, къ немуже благословенъ есть, у негоже и и служити имать, инамо без собственаго нашего повелѣнія и благословенія, преити да недерзнетъ, по третіему правилу собора антіохіискаго: и двѣма церквама да не обвладѣетъ, по пятнадесятому правилу седмаго вселенскаго собора, да не святая кормчествуя явится: но единому и томуже престолу выну да предстоитъ, въ

церкви свободнѣи сѫштеи, и не кѹплею стѧжаннѣи; еѧже ради изверженію предаетъ, тоиже вселенскіи саборъ, по тринадесѧтомѹ правилѹ. Долженъ же ѥреи Іосифъ, по нашемѹ повелѣнію, и по своемѹ обѣтѹ, вседѹшно прилѣжати божественнаго писаніѧ чтенію и вниманию присно, и тштатисѧ о спасеніи дѹшъ человѣческихъ: обѹчатиже себе по апостолѹ, ко благочестію, трезвенію, цѣломѹдрію, благоговѣнію: и быти честнѹ страннолюбивѹ, не піаницѣ, не біицѣ, немшелоимцѹ, не сварливѹ: но кроткѹ, смотреливѹ, не завистливѹ, ѹчителнѹ, не сребролюбцѹ, ни едино ни въ чемъ же дающтѹ претвновеніе, да непорочно бѹдетъ слѹженіе: Но во всемъ представлѧти себе образ быти благихъ дѣлъ; и долженствѹетъ ѹчити причет церковніи, и всѧ люди благовѣрію, и божественнымъ заповѣдемъ, и жителствѹ христіанскаго закона по всѧ дни, изрѣднѣе же въ день недѣлныи, ѧкоже повелѣваеть шестаго селенскаго собора девѧтнадесѧтое правило: и не инако сіѧ толковати, но ѧкоже церковнаѧ свѣтила и ѹчителіе истолковаша. Небрегѹштаго же о семъ, ниже ѹчаштаго, но въ лѣности пребиваюштаго, изверженію подлагаетъ оное правило. Къ семѹже долженъ ѥреи Іосифъ, всѧ прочіѧ свѧштенствѹ его приличныѧ добродѣтели, ѧко всевидѧштыми очеси божіиминазираемъ, чштатисѧ исполнѧти со вниманіемъ, и въвѣреннѹю емѹ паствѹ бодренно пасти: да вѣрныхъ и мѹдрих слѹжителеи мздовоздаѧніе, отъ рѹки воздаюштаго комѹждо подѣлом его, воспріимет, и непостидитсѧ въ день страшнаго испитаніѧ владичнѧ. Но да речет: господи се азъ и дѣти моѧ, да ѹслишитъ же и сладкіи владичень глась, глаголюштіи добрѣ: Блаже рабе и вѣрне, надъ малими билъ еси вѣренъ, над многими тѧ поставлю, вниди во радость Господа твоего. Аште же начнетъ жити безстрашно, или что неприличное свѧштенствѹ дѣѧти, ѹпиватисѧ, или коштѹнствовати,

или грабежества и хиштеніа, каквимъ либо правомъ творити, или инако како безчинствовати или о церкви и паствѣ своеи начнетъ нерадѣти: и ихъ неучити отъ божественных писаніи, или самъ божественнаго писаніа чтенію и вниманію прилѣжати небудетъ, запрештеніе ꙗреиства да пріимет, дондеже исправитсꙗ, и покажет житіе незборное и благочинное ꙗреомъ подобаюштее. Аште же что содѣеть возбранꙗюштее свꙗштенству, изверженію ꙗреискаго подлежит, вонже часъ возбранꙗюштее что свꙗштенство содѣетъ. Извѣстнагоже ради свидѣтелства, ꙗко от насъ благословенъ, и чинно на степень ꙗреиства возведенъ и рукоположенъ есть вручисꙗ ему сіꙗ наша, въ резиденціи нашеи изданнаꙗ граммата рукою нашею пописанаꙗ, и печатію запечатаннаꙗ: да всꙗкъ веземлꙗи и прочитаꙗи сію нашу грамату, свидѣтелствуюштую его ꙗреиство, имать ꙗреа честна, и по закону божію и свꙗтихъ отецъ ученію, во всемъ да послушаеть его, вручихомъ же ему и поученіе наше въ кратцѣ, еже долженъ онъ изучити, и памꙗтно всегда умѣти е: и жителству своему внимати, и паству свою учити. Написасꙗ въ Петроварадинскомъ шанцѣ, издадесꙗ въ нашемъ епископскомъ дому, при храмѣ свꙗтаго славнаго великомученника Георгіꙗ. Лѣта мvросозданіꙗ седмь тысꙗштъ двѣстѣ пꙗтдесꙗт пꙗтаго, воплоштевіꙗ же Бога Слова, тисꙗшта седмь сотъ четиредесꙗт седмаго мѣсꙗца Февруаріа четвертаго дне.

Висаріон Павловичъ собственною рукою.

76.

У овом броју казује се, како је митрополит са народним старешинама предао просбу (види бр. 74 и 83) цару и царици, кад су у Пешти били 8. Августа 1751.

Cujusmodi Instantiam praetitulatus Dominus Archi-Episcopus Carlovitzensis Solus in Persona Pestini Existens protunc Sacratissimae Majestati repraesentare,

et introsertam Nationem apud utramque Caesareo- Regiam Majestatem insinuare Cupiens, assumptis Secum Illustrissimis, ac Reverendissimis Dominis Sophronio Joannovich Sclavoniensi, et Dyonisio Novakovich Budensi Episcopis, Reverendissimis tandem Dominis: Parthenio Archimandrita, de Archi-Episcopo Sacharia de Monasterio Oppovo, Arsenio de Monasterio Grabovaz Archimandrita, Illustrissimis denique Dominis: Collonello de Rachkovits alio Vice-Colonello Secula Vitkovits, Major Joanne Mosko, Major Joanne Prodanovits, Generosis praeterea Dominis: Stephanno Jorgovits, Petro Knezevics, Georgio Losczhanics, Dominis adhuc Ignatio Popovich Magistro de Militia, Petro Gojkovics Locumtenentte, Paulo Nenadovics Secretario, et Josepho de Orenghi Nationis Illyricae Plenipotentiario die 8. Mensis Augusti Anni Milesimi Septingentesimi quinquagesimi primi, ad Regiarum Suarum Majestatum in Excelletissimi Domini Comitis Agriensis Episcopi Pesthiensi Domo Habitum Hospitium decessis, ibidemque obtenta apud Suas Caesareo- Regias Majestates Instantia mediante Audientia, primum quidem ad Franciscum II. Romanorum Imperatorem cum omni et praevio modo secum assumptis flexo poplite intravit, et praefatam Instantiam recommendavit, tandem post unam ferme Horam illinc dimissus, iterum directisime ad Mariam Theresiam altefatae Imperatoris dilectissimam Conjugem, et Hungariae Reginam in Seorsivo Palatio, atque in Throno Regio Existentem, Similiter cum omnibus Specificatis Dominis intravit, et post premissam Homagialis Devotionis Salutationem, Instantiae hujus Originale Humillime repraesentavit, Nationem hanc omnimode Commendando: ad Cujusmodi Comendationem Sua Caesareo-Regia Majestats Bonam affidationem dando, Instantiam fine determinandae resolvendarum resolutionum Posonium secum accepit, pretitulatus vero Archi-Episco-

pus hic etiam ferme per mediam horam detentus, tandem cum illa qua intravit Homagiali Devotione, una cum praenominato modo Secum assumptis Exivit. negotia auspicia felicissime experiendo.

77.

Писмо бачког владике Висарионa Павловића јегарском свештенику Јосифу Витковићу од 31. Октобра 1747. године.

„Благоговѣинныи свѧштениче Іосифе здравствѹи.

Писаніе ваше от 21. сего прешедшаго Октовра кь намъ отпѹштенное полѹчивше, вь немъ состоѧштаго сѧ разѹмѣхомъ. За того ѹбо Петроніѧ повелѣваетсѧ тебѣ, да бы нашега ѹказа держисѧ крѣпко; а еже ли онъ бѹдет гдѣ нибѹдъ, вь коемъ либо домѣ, что нибѹд от свѧштенних дѣиствовати: то абіе первою почтею репортъ намъ со извѣстіемъ да опишеши. И тако о его дѣиствіи и намѣреніи намъ да рапортѹеши, и обычнаго свѧштенническаго прихода ни вь чемъ никако же да попѹстиши, остро повелѣваетсѧ тебѣ. Но абіе ѩкоже рѣхомъ, намъ да обьнемъ отпишеши.

Вь прочемъ здравствѹи въ П. Варад. (Петроварадинском) Шанцѣ.

Дне 31. Октобра
1747. года.

Божіею мил. прав. епископъ
бачки. Сегед. и Егар.
В. Павлович с. р.

(P. S.) За Дѧкѹ бѹдѹштсю почтею ѹправити бѹдемъ. Но за Грігоріа Іорговића дѹтѧнъ (егоже оныи Грекъ сь договором взѧл под кирію, неисходиже) неотписѹеши намъ ничего, за его от нас отлѹченіе от церквы.

78.

Из приложеног оригиналног писма, које је писао Јереј Гаврило Грегорович из Јегре Михајлу Витковићу год. 1819, дознају неки исторички подаци, а поглавито, кад су црквени протоколи заведени у Јегри.

Благородныи Господин Витковичъ!

Матрыкула Егарске Парохіе зачела чрезъ нѣкоего Атанасіа Поповича 1747 лѣта, а вашъ блаженно почивши Господинъ дѣдъ Јосифъ, зачалъ здѣ свѧщтеннодѣиствовати 1747. того ради видѣти можно что его рожденіе написано нѣстъ.

Ипаки блажено почившіи Господин стрыцъ[1] види се дае около 1742. или 3. лѣта родилсѧ, понеже да е 48 година живилъ, обаче тако не порѧдѣно писали су они два свѧщтенника, что человѣкъ ни на что изыти не может, се бо нигдѣ прозвишта ни су написовали, те у цѣломъ старом протоколу Михаиловъ више отъ ова два имена нѣстъ, сего ради Ево опишемъ ихъ оба да видите — ест ли отъ нихъ кое годѣ или нѣстъ.

1. 1732. лѣта Септембера 1. родисѧ у Стефанову Маре сынъ, и дато имѧ ему Михаилъ; воспремникъ ему бысть о светои купели — жижа Гркъ. Свѧщтенник Јеромонахъ Петроніи Петровичъ.

2. Родисѧ у Георгіа Алексе и у Анне сына два сполу 1746. лѣта месеца Октомвріа дне 15. и наречено имѧ единому Алексіи, другому Михаилъ; восприемникъ Михаилу Јоаннъ Флаиковъ, Алексіи Георгіи такожде Флаиковъ.

Ово е Господине све что се у старом протоколу находи друго ничто нема; и вѣруите, да самъ имао млого посла, докле самъ преметао и гледао но нигдѣ ни-

---

[1] Михајило сенатор у Јегри брат Јереја Петра Витковића.

что нема и прочаꙗ кромѣ сего ꙋ началꙋ протокола стоꙗтъ два имена Јосифовъ сіестъ 1730 10-вріа 24. родисꙗ сынъ ꙋ Јове Цвеиђꙗ именемъ Јосифъ, воспріемникъ емꙋ жижа Живковацъ П. А. П. и паки 10-вріа 26. того же лѣта родисꙗ сынъ Стефановъ и Марынъ, именем Јосифъ воспріемникъ емꙋ быстъ жижа Гркъ. П. А. насіе, повише ничто. Отъ онога сꙋдимъ да нема имена госп. проте дѣда вашего, ибо бы само 17 лѣта было кад е рꙋкоположенъ . . . . .

Въ прочемъ ꙗ самъ примилъ и Господара Сави са 10 ф. и отъ госп. Петра 2 ф. и зато захвалꙋемъ вамъ до смерти, и кадъ не бы самъ билъ ꙋ овакомъ зломъ состоꙗнію, ꙋвѣрите се, да ихъ примилъ не бы но свакога Бог да сохрани ꙋ свꙗштенствꙋ быти, и сице порꙋгателни животъ имѣти.

Со сым остаю любезнѣише васъ, и цѣлꙋ фамилію вашꙋ поздравлꙗюђи емже за въ егдаръ вашега благородіа. Во Егрѣ 8. Марта 1819. года.

На слꙋжбах готови

Јереи Гавріиль Грегоровичь несчастныи парохъ егарски.

79.

Екстрактъ.

Протоколь крештаемихъ, церкве и храма свꙗто Николаевскіа въ провинціалномъ градѣ Егарском.

Года 1754. месеца Юліа дне 21.

Аз свꙗштенно ꙗромонахъ Ефремъ Божичь, во Егрѣ сꙋшти, крестихъ и мѵромъ помазахъ, рожденнаго младенца, от родителеи законно вѣнчанихъ отца же свꙗштенно ꙗреа Іосифа Витковича, матере Маріи дштере Ꙗношъ-діакове сеа парохіи, и данно имꙗ емꙋ Петръ; кꙋмъ быст Анна дштеръ Дꙋкина.

Ефремъ Божичъ свꙗштенпикъ
парохіални.

80.

Изводъ.

Протокола крештаемыхъ Греческаго неунитскаго вѣроисповѣданія христіанъ. Сицевими писмени:

Въ лѣта воплоштенія господня 1745. Феб. 20.

Азъ Іосифъ Витковичъ свяштенникъ парохіалныи церкве святаго Архыстратира Мыхаила суштыя въ горњеи вароши Сегединѣ крестихъ и миропомазахъ младенца рожденнаго сего Феб. 15. от родителеи законновѣнчаныхъ отца Крсте Марковлѣва, Матере Міли дштери Милоша Туцака, парохіанъ сея парохіи отачества и рода сербскаго, емуже данно имя Өеодоръ, кума же бистъ Маріа дшти Живка касапина парохіи горния вароши.

81.

У писму владике Висарийона свеђенику Јосифу Витковићу од 13. Октобра 1749 год. налазимо опет неке карактеристичне црте о калуђерима, какви су и онда били.

„Благоговѣиніи во свяштенницѣхъ попъ Іосифъ, и во іеромонасѣхъ Ефреме, вь господѣ радуите се.

Понеже вь монастирѣ Бодянѣ свяштеников и служителеи яко вь церкви, сице и вонъ тоя рада пол(ез)них дѣлъ нинѣ наипаче оскудѣеть и (мало имаде), за не двоица нѣкои бездѣлницы, от коихъ може и сами да сте чули досадъ, есу из монастыра одбѣгли, и унiяти стали, а то есть: Гавріилъ и Василіи, доста и адиђара монастирских покрали и собою отнели. Тамо пакъ и тако вас два едва можете сь таквомъ парохіомъ по контенту живѣти, и за време нѣкое ти самъ попе Іосифе тамошнему хрістіанству послужити можешъ, ибо и грековъ тамо находе се, которіи чтеніемъ и пѣтіемъ у црkви помоштествовати ти могутъ, а и калугери нѣкогда находе се, да могу ти вь службахъ при святои літургіи помоћи. А между тимъ временем, ако бы нужда

коначно позвала, и помоштникъ потребао бы вамъ, можешъ кь намъ писати, и мы потомъ пристарати единаго свѧштенника хоштемъ.

Ты же Ефреме, таки по васпріѧтіи писма сего имаи себе от тꙋдꙋ одвоити, и ꙋ монастирь свои на слꙋжбꙋ одати се, да тои слꙋжбами ѧко црькьовними, сице и внѣшними не терпитъ ꙋмаленіа и скꙋдости, како и ігꙋменъ Бодѧнстіи и братство ожидаютъ тѧ.

Прочее покровꙋ и благодати Божіеи, васъ и Хрістіанство тамошне, нашꙋ о господѣ Паствꙋ любазно врꙋчаюште, и молитвѣ сь благословеніемъ нашим архіпастирскимъ на всѣхъ вас посилаюште, пребываемъ.

Вашъ Божіею милостію православ. епископъ бачки, Новосад. Сегед. Сомбор. и Егарскіи.

Вь Сомборѣ 13. Октомвра
1749. года.

Обоихъ благъ желателъ
Висаріонъ Павловичъ с. р.

82.

Стричевић Петра Витковића официра (о ком је говор у броју 73) Стеван Стевановић Витковић отселијо се у Русију, где је постао ђенерал. По смрти овога, његова удовица Теодора пише писмо Кир Герасиму архимандриту свето-горском у Хилендарској Лаври, у коме овом шиље завет свога покојног мужа од 300 рубаља, а мимо тога црквена одела, да се чини спомен покојнику, а за здравље њезино и сина свога Николе. Оно орићинално писмо написано је год. 1753 10. Октобра у селу Березовцу у новој насеобини српској у јужној Русији.

Ово писмо ишло је преко проте Јосифа Витковића, који је препис од орићинала при себи задржао.

„Высоце вь Богꙋ преподобнѣишіи отець Кυрь Герасимъ архімандрит свѧтои гори Атонскои лавры хиландарскои со всею о христѣ братіею.

Сего 1753. годꙋ, Авгꙋста 24. днꙗ по воли свемогꙋштаго Бога мꙋжъ мои Стеѳанъ Стаѳановичь бригадиръ Витковичъ жизнъ свою окончалъ, и при кончинѣ своеи завѣтовалъ мнѣ, на поминованіе дꙋши ево одать въ обитель вашего височопреподобиꙗ хиландарскꙋю триста рꙋблевъ денегъ, такожъ и ꙗ посылаю рызы, которіе денги и ризи мною длꙗ отвозꙋ и отдани пречестнеишемꙋ отцꙋ ѥромонахꙋ Тімоѳтею, покорно прошꙋ вашего височопреподобіꙗ, со всею о христѣ братіею, о оупокоеніи дꙋши ево совершить поминованіе, и вѣчно вписать въ поминалніе книги. Сіе заключа прошꙋ мене и сина моего Николаꙗ во свꙗтихъ вашихъ молитвахъ не оставитъ. Когда же ваше височопреподобіе изволите въ наши росіискіе страни присилать за милостинею, прошꙋ приказать, да бы въ сироцкомъ моемъ домѣ имѣли оупокоеніе, въ которомъ имъ способнѣи может быть, ꙗже съ моимъ оусердіемъ онихъ принимать долженствꙋю. А въ которихъ странахъ наше обиталиште, скажетъ вашемꙋ высокопреподобію пречастныи отацъ Тимоѳтеи, ибо мы честнымъ ево обхожденіемъ, какъ покоиноп мꙋжъ мои, такъ и ꙗ весма доволни и всегда такихъ честнихъ гостеи принимать въ Дом мои съ радостію желаю. И за симъ препорꙋчаꙗ себꙗ, и сина моего вашего высокопреподобіꙗ благословенію и свꙗтымъ молитвамъ съ моимъ оупокореніем пребыть имѣю на всегда.

Октобріа 10. днꙗ 1753. год. Въ селе Березовце.

Вашего высикопреподобіꙗ покорнаꙗ
оуслꙋжница
Т. Вітковичова.

83.

На просбу митрополита Павла Ненадовића, коју смо под бр. 74 саопштили, издала је царица Марија Тереза декрет 29. Августа 1752, у ком укорава угарске власти због злоупотреба и

насиља српском народу учињена, у исто време потврђује све привилеђије што су њезини предци српском народу даровали,

Von der Röm. Kays. in Germanien zu Hungarn und Boheim Königl. Mayj. Erz-Herzogin zu Oesterreich unserer allergnädigsten Frau, wegen den hochwürdigen Herrn Paulo Nenadovits Erz-Bischof und Mitropoliten Græci Ritus Non unitorum hiermit in Gnaden anzufügen: Es hätten Kays. Königl. Mayj. die von dem Herrn Erz-Bischof und Mitropoliten und seinem untergebenen Clero Græci Ritus non unitorum auch von der gesammten illyrischen Nation, wie nicht minder auch von verschiedenen Hungar. Comitaten, hingegen vorzüglich, in deren letzten erst zurückgelegten Jahren wiederholt angebrachten Beschwerden mit allerhöchstem Missvergnügen aufgenommen deretwillen auch öfters ihnen ernstgemessenen Befehle ertheilen müssen, weilen sothane beiderseitige Beschwerden, sowohl abseiten der illyrischen Nation, als abseiiten deren übrigen Unterthanen und Insassen des Königreichs Ungarn mehrerentheils aus einer zwischen beiden Theilen schon durch mehrere Jahre eingewurzelte Missverständniss, zum öftern aber auch von der Uuterschiedenheit deren Religionen beider Nationen entsprungen zu sein bemerket worden, welches eben verursachet haben dürfte, dass eine oder die andere Nation ihre angebrachten Beschwerden, mit desto mehrerer Empfindlichkeit vorgestellet, und von grösserer Wichtigkeit zu seyn geachtet, wo doch bei Untersuchung derenselben die innerliche Wesenheit nicht alle Zeit so erheblich befunden worden ist.

Gleichwie aber Ihro Kays. Kön. Mayj. Allerhöchste Willens-Meinung und fester Entschluss dahin abgefasset ist, alle dergleichen bey höchst dero Erb-Unterthanen und Vasalen eingewurzelte Zwiespalt- und Einigkeit woraus eben zuletzt die empfindlichste Beschwerde her-

zuflössen pflegen, aufzuheben, und solche Mass-Regula zusetzen, womit das gute Vernehmen und genauer Vereinigung deren Gemüthern der gesamten illyrischen Nation und deren übrigen Unterthanen und Insassen des Königreichs Hungarn hergestellet und unabänderlich fort dauernd gemacht werden möge: Allermassen beide derenselben ohne allen Unterschied der Nation oder Religion, Ihro Kays. Königl. Mayj. als Ihrer Allerhöchsten Landes-Fürstin mit gleicher Pflicht verbunden seyend, und ein so anderer als getreuer Vasalen geachtet werden, als seindt Ihro Kays. Königl. Mayj. andurch bewogen worden, Allergnädigst zu resolviren, und unterm 27. des letztabgewiesenen Monats July durch Allerhöchst dero Löbl. Kays. Königl. Hungarische Hof-Canzlei, sowohl an dero Königl. Hungarischen Locumtenential-Rath, als auch an die Herren Stände dero Königreichs Croatien die erstgemessene Befehle Allermildest ergehen zu lassen, dass der Clerus Græeci Ritus non unitorum mit der gesammten illyrischen Nation in ihren alten hergebrachten und von Ihro Kays. Königl. Mayj. glorwürdigsten Vor-Eltern allermildest erhaltenen von Allerhöchst Deroselben, selbsten aber allergnädigst bestätigten Privilegien nicht gekränket, sondern dieselben jederzeit nach Mass und Inhalt derenselben tractiret, somit also der getreuen illyrischen Nation zu Ihro K. Königl. Mayj. höchsten Miss-Vergnügen sich billig beklagen zu können, kein weiterer Anlass gegeben, sondern dieselbe vielmehr als getreuer Unterthanen und Vasalen zu beständiger Beobachtung ihrer Pflicht und Treue angeeiferet, auch keineswegs aus Ursach des profitirenden Græci Ritus der mehr besagten Nation ein Mehreres als denen übrigen Unterthanen und Inwohnern des Königreichs Hungarn zu ertragen auferleget werden, in sonderheit aber die katholischen Herren ka-

tholischen Erz-Bischöfe und Bischöfe des gesammten Königreichs und deren hierzu incorporirten Landen der Clerum orientalis Ecelesiae Græci Ritus non unitorum und das sämmtliche zu diesem Ritum sich bekennende Volk keineswegs beunruhigen und in dem Exercitio der Religion, oder des durch derenselben wohl hergebrachte Privilegien ihnen beigelassenen Ritus nicht im geringsten irren, oder verhindern, vielweniger sich jemanden zu uniren, mit Schärfe oder Gewalt zwingen, sondern vielmehr alle Moderation und nach Umständen geistliche Kampfmuth gegen mehr-besagten Clerus Græci Ritus non unitorum und die gesammte illyrische Nation gebrauchen, gleicher Gestalten auch die gesammten Comitaten, Magistraten und Grund-Herren, die Unterthanen Ritus Græci Non Unitorum sowohl zur Anschreibung deren Contributionen oder Landes-Anlagen als auch hiervon abhängenden oder anderen Gaben, zugleichen zur Abforderung dessen, was sie ihren Grundherrn zu præstiren schuldig, nicht im Mindesten über Recht und Billigkeit prægraviren, auch insofern sie für Gericht gefordert oder sonsten su erscheinen haben mit Gelassenheit und mit Beyseitsetzung aller Passion und Animositaet tractiren sollen.

Und weilen auch übrigens die Beschwerden von der illyrischen Nation ofters eingelassen, dass dieselbe gemeiniglich von denen Raths-Stellen oder anderen bürgerlichen Aemtern und Verwaltungen ausgeschlossen, auch sogar das Bürger-Recht in einigen Städten versaget worden. Also haben Ihre Kays. Kön. Mayj. in aller gerechtester Betrachtung, sehr unbillig zu seyn erachtet, wenn allerhöchst deroselben mit gleicher Pflicht und Treue, wie alle anderen zugethanen Unterthanen und Vasalen Græci Ritus non unitorum obiger Aemtern, (insofern Dieselben solche zu begleiten fähig seyend),

(theilhaftig werden zu können, sollten ausgeschlossen werden, Allermildest resolviret, und obbesagt-erlassenen Befehlen de dato 27. July beygerufet: dass alle und jede Unterthanen und Vasalen Græci Ritus nicht nur zu jenen freyen und königlichen Städten, in welchen sie schon vorhin ansässig waren, und Raths-Stellen bereits begleitet haben, sondern auch in anderen privilegirten Städten und Örtern aber zustehende freue Wahl, jedoch unverletzt, und in Salvo vorbehalten (zu Raths-Mitgliedern oder sur Begleitung anderer bürgerl. Aemtern und Diensten auf- und angenommen, denenselben auch das Bürger-Recht ohne allen weiteren Anstand auf Anlangen verliehen, überhaupt aber zu allen Vorfallenheiten der Clerus und gesammtes Volk Græci Ritus (sowohl uniti als non uniti) welchen die gnädigen Privilegien und Consessiones von Mayj. Röm. Kays. Königl. Mayj. Leopoldo anno 1691 und nach hin von Allerhöchst dero Thron-Folgerin glorwürdigsten Andenkens Successiva Serie Allermildest verliehen, auch von Ihro anjetzo glorwürdigst regierenden Kays. Königl. Mayj. Allergnädigst bestättiget und vermehret worden seyend, in dem ruhigen Genuss dero Allergnädigst verliehenen Privilegien und Consessionen ohne jedermandes Irrung noch Verhinderung, und zwar ohne Uuterschied der unirt oder nicht-unirten Religion gelassen, und dabey geschützet werden sollen.

Der Herr Erz-Bischof und Metroplit wird demnach durch diese Merkmale so ausnehmend Allerhöchst Kays. Königl. Mayj. fürdauernden Allergnädigsten Gesinnungen tragen. Die von der illyrischen Nation dem Allerdurchlauchtigsten Ers-Haus auch Allerhöchst Deroselben selbsten gleich bei angetretener glorwürdigsten Regierung treu geleistete Dienste mit wiederholendeo Gnaden forthin zu belohnen. Da hingegen aber wollen auch Ihre Kays. Königl. Mayj. nicht weniger ernst gemessen, dass

der Herr Erz-Bischof und Metropolit, dann gesammter Clerus Græci Ritus, und illyrische Nation, wie jederzeit vorhin, also auch künftighin in pflichtschuldiger Treue uud Gehorsam ohnabweichlich verharren, anderntheils aber auch ihres Orts sich in denen Landen, wo dieselbe ansässig, ruhig uud landes-gesetzmässig betragen, denen Comitaten und übrigen geist- und weltlichen Grundes-Obrigkeiten keine billige Klagens-Ursach, vielweniger aber durch hegende National- oder Religions-Animositäten zur Fürdauerung deren Missverständnissen den mindesten Anlass geben, sondern eufrigst befliessen sein sollen mit denen übrigen Inwohnern und Insassen des Königreichs Hungarn und dahin gehörigen Landen sich in ein beständiges gutes Vernehmen und genauer Vereinigung deren Gemüthern zu setzen und sodann zu erhalten, wie es nicht allein zur Beförderung Allerhöchsten Dienstes, sondern auch aus geistlicher Liebe des Nächsten sich geziemet und zwischen Inwohnern eines nennlichen Landes erforderlich ist.

Da nun aber eben anjetzo in Einigen deren Erb-Königreich und Landen Seine Kays. Königl. Mayj. die schon vorhin durch schärfeste Verordnung und landesfürstlichen Generalien verbotene so heimlich als öffentliche Anwerbungen in fremde Kriegs-Dienste deren Erb-Unterthanen oder sonst in denen Erb-Landen sich aufhaltenden Leuten, wie auch die Emigrirung in andere fremde Ihro Kays. Königl. Mayj. Botmüssigkeit nicht unterworfenen Landen und Staaten, neuerdringen und zu äussern und einzureissen anfangen, mithin dann Ihro Kays. Königl. Mayj. aus Allerhöchst landes-mütterlicher Pbsorge bezwungen worden seyend, diesen sträflichen dero Erb-Landen höchst schädlicheu Begynnen geziemenden Iuhalt zu machen; Also haben Allerhöchst Derselbe die schärfesten Verordnungen erneuert und wieder

dergleichen heimliche Werber und Emissarios mit mehrerer Schärfe fürzugehen, durch gedruckte Generalien und Patentes in denen gesammten Erb-Königreichen und Landen, mithin auch in dem Königreich Hungarn, in Sonderheit aber auch erst unterm 21. July des inlebenden Jahrs in dem Temesvarer Banat und machen zu lassen dero allcröchsten Dienstec zu sein befunden, bey dieser wichtigen Gelegenheit setzen Ihro Kavs. Königl. Mayj. zu seyn Herrn Erz-Bischof und Metopoliten treu gehorsamsten Dienst-Eyfer das ausnehmend gnädigste Vertrauen gestatten verwilligen, Befehlen, und gewärtigen dahero auch, dass derselbe mittelst behörigen gebraucht deren Ihme Herrn Erz-Bischof und Metropoliten zu dem Ende hierbey geschlossen worden, den 36 gedruckten Exemplarien des diesfälligen Allergnädigst emanirten und wie in anderen Landen beschehen, also auch in erstgedachten Banat bereits publicirten Patens. (denen ihme übergebenen Herren Bischöfe und Clero Ritus Non Unitorum) nebst Eingangs dieses Hof-Dekret vermeldeten in Favoren Cieri et Nationis unter den 27. nächsverflossen Monaths July mittelst Allerhöchsten Rescripten nacher Hungarn und Croaten erlassenen Allerhöchsten Befehlen (untereinstens auch diesen Allerhöchsten des fürstl. Pocnal-Verbot und Patent zu dem Ende und in der Absicht bekannt zu machen kabe, damit nebst und nach ihme Herrn Erz-Bischof und Metropoliten und nach dessen pflichtschuldigen Dienstes-Eyfer Vorgang und Anleitung gesammte ihme untergebenen Herrn Bischöfe und Clerus Græci Ritus sich eyferst dahin anwenden und bestreben, womit (wie es Ihro Kays. Kön. Mayj. von Ihrer ohnverletzten Treue ohngezweifelt gewärtige) gesammte getreue illyrische Nation Græci Ritus Non unitorum die durch obgedachte Befehle vom 27. July immerhin verleichtende über grosse

Kays. Königl. Gnaden und landes-mütterliche Vorsorge, pflichmássig erkennend umsomehr von selbsten genaueste Obsorge trage, damit dem hóchst sträflichen Beginnen deren heimlich oder öffentlichen Werbungen zur Annehmung fremder Kriegs-Dienste oder Suchung derenselbigen und Emigrirung in fremde Ihre Kays. Königl. Mayj. Botmässigkeit nicht unterworfenen Staaten auch bei der gesammten illyriskhen Nation vorgebogen und diesilbe mittelst Betrachtung ihrer bey den Allerdurchlauchtigsten Erz-Haus Österreich langjährig durch unverletzte Treue erworbenen so löbl. Verdienste und andurch erhaltenen ausnehmenden Privilegien vor all ferneren Emigration und fremder Dienstsuchuug abgehalten, und in gesiemenden Schranken, erhalten werde. Also wodurch der Herr Erz-Bischof und Metropolit, die Herren Biscköfe und gesammter Clerus der orientalischen Kirche Græci Ritus non unitorum, sonderlich wie nicht minder auch die gesammte illyrische Nation durch ein neues Merkmahl ihrer ohnverletzten Treue und wahren Dienst-Eyfers sich bey Ihro Kays. Königl. Mayj. une dem Allerdurchlauchtigsten Erz-Hause um so verdienstlicher machen werden.

Es haben zwar Ihro Kays. Königl. Mayj. noch vor beschehener Kundmachung besagter Verbots-Erneuerungs-Patenten verschiedenen und benanntlichen denen in der angebogenen Specification bemerkten elnige Militaren, dass der illyrischen Nation mittelst Hof-kriegs-räthlichen Falles in Kays. Russische Dienste snste sich begeben zu können, Allergnädigst bewilliget, und seynd anch Allerhöchst dacht Ihro Kays. Königl. Mayj. Vereins-Wegs gemeinet, so weit entfernt die hierzu verwilligte Posse einzuziehen, sondern Allerhöhst Dieselbe wollen vielmehr jene, so solche erhalten, und Kraft solcher in Kays. Russische Dienste getreten seynd, allsrdings er-

mahnet haben, Ihro Mayj. der Kayserin aller Russen mit welcher Ihro Kays. Königl. Mayj. in engstem Freundschafts-Bündniss zu stehen, das ausnehmende Vergnügen haben; (emsig und getreu zu dienen, auch zu dem Ende sich baldigst nach Russland zu verfügen, ohne, mit deren einigen so langen ohnnöthigen fürdauernden Aufenthalt in den vorhinigen Marosch- und Theysser Gränitzen die Zeit zu verliehren, welche sie in Russland zur Vernichtung ihrer dorten habenden Diensten anzuwenden hätten.

Es seynd jedoch aber, hingegen Ihro Kays. Königl. Mayj. dermahlen nicht gemeinet in fremde Militar oder Civil-Dienste sich zu begeben, und in fremden Staaten weigern zu können, anderem mehr zuzulassen, und zu erlauben, als denen jenigen allein, welche mit Hof-kriegs-räthlichen Pass versehener in obenangeschlossener Consignation benannt synd, wie dann auch obbenannte Pässe nur auf jene alleinige Personen gültig und zu verstehen synd, welche in sothanen Pässen ausdrücklich benannt worden, dergestalten, dass wann auch jemand vor sich und seine Familien einen Pass erhalten hätte, dieser Ausdeutung nur allein ihm mit seinem Weib und Kindern aus dem Land ziehen zu können gestattet, keineswegs aber auf befreunde Bediente noch andere Leute sich extendiret, weder verstehen lasset.

Welches man ihme Herrn Erz-Bischöfen und Metropoliten zu dem Ende andeutet, damit dieselbe sich um so mehr damit anzuwenden wisse, womit Niemand sich in der Meinung verleiten lasse, als könnten jene so Pässe haben anderer Leute mitnehmen. Übrigens verbleiben aber allerhöchst ihro Kays. Königl. Mayj. den Herrn Erz-Bischof und Metropoliten Græci Ritus ritus non unitorum Paulo Nenadovits mit Gnaden wohlge-

wogen. Sign. Wien unter derselben hiefür getrennten Kays. Königl. Secret Insigl.

Carl Fred, gr.-u. Königs

Hokes, Freiherr v. Haugwitz.

(L. S.)

Per Cæs. Regiam Majestatem ex deputatione Aulica Banaticis et Illyricis den 29. August 1752.

Joachim Carl Ziegler.

1. Die bishero ergangenen Allerhöchsten Befehle lauteten nie dahin, dass die Raitzisch- und Illyrisch-Priviligirte Handels- und Kauf-Leute restringirt, oder ihre Zahl vermindert werden sollte: ja vielmehr

2. Sowohl diese Allerhöchsten Befehle, als auch die der Raitzisch- und Illyrischen Nation allergnädigst ertheilte Privilegien zu gestatten es, dass diese Nation weder im Handel weder in anderen Sachen verhindert sondern in allen Sachen, und Freyheiten denen Römisch Katholischen gleich gehalten werden sollten.

3. Ist es welt-bekannt, dass gleich bey jenen Zeiten, da die Handels- und Kaufleute zu Pest uralte Privilegien erhielten, die Raitzen und Illyrer nicht nur damahls durch ihre besondere Meriten, die sie jederzeit dem Erz-Hause Österreich zu erwiesen sich mit ihrem letzten Blutstropfen bestrebet haben, die besagten Privilegien erhielten: sondern von jenen uralten Zeiten auch immer in den ungehinderten Usu der Handlung, sowie Römisch-Katholischen ohne einen einzigen Anstand gewesen sind.

4. Ist auch in Anbetracht zu nehmen, dass nachdeme die Raitzisch und Illyrische Handels-leute, unter welchen auch Edel-leute sich befinden, keine Gelegenheit haben, ihre Söhne und Kinder auf besondere Ehren-

stelle zu appliciren, sie bemüssigt wären, ihre Kinder zur Handlung anzuhalten, um einstens dem allgemeinen nützliche Bürger zu verschaffen.

Diese und mehrere andere Beweggründe können die Restriction dereu Raitzisch- und Illyrischen Privilegirten und einverleibten Handels-leuten, welche ohnedies in keiner grossen Zahl sind, leicht abwenden.

Aus diesen Beweggründen kann die Raitzisch-Illyrische Nation mit den neu-gehuldigten Griechen nicht gleich betrachtet werden.

Die Unterschrift wollen wir nicht anders als dergestalten haben.

Unterthänig gehorsamsten Raitzisch-Illirischen Privilegirten Handels- und Kaufleute.

Die Instanz denken wir zum Magistrat zu stilisiren, solchen um Handhaltung zu bitten, und dass er diese Instanz zum Consilio und Ihro Majestät mit einer faworablen Opinion einbegleiten wollen.

Спољa на полеђини стоји овај надпис:

„Decretum Aulicum Deputationis Illyricae Metrolitae Nenadovits sonans, ubi apud Comitatus aliasque Jyrisdictiones eas B. Exspositiones factas fuisse insinuatur, ut fidelis Natio Illyrica et Clerus in privilegiis suis et concessis Libertatibus haudquoquam turbetur, imo Cives ubique Concivilitatis et promotionis ad officia Civilia Jure gaudeant, neque ad amplectendam alienam Religionem cogantur. 29. Aug. 1722.

84.

Митрополит Павле Ненадовић год. 1752 понавља просбу своју, коју је 29. Августа 1751 поднео царици Марији Терези (види бр. 74, 76 и 83) због пештанских Срба.

Sacratissima Cæsareo-Regia Majestas, Domina Domina Naturaliter Clementissima!

Quanto affectu, quantave Clementia Majestas Vestra Sacratissima ducatur erga Orientalis Ecclessiæ Græci Ritus Nationem; id non tantum ex quotidianis hanc praecise Nationem Benigne protegentibus Majestatis Vestrae Sacratissimae Clementissimis Resolutionibus; verum etiam ex Clementissimo illo Circulari Die Vigesima Nona Augusti Anni nunc Currentis Milesimi Septingentesimi Quinquagesimi secundi intuitu Subsequendae accommadationis, et ad publica quoque Servitia ferendae Applicationis expeditio Regio Decreto ultra meritum Nationis hujus experiretur. Unde quemadmodum Sub Clementissimis alis Majestatis Vestrae Sacratissimae Natio haec enutrita, ad observandam homagialem Fidelitatem novis iterum commota argumentis haberetur, ita pro innatis clementissimae hujus Protectionis patrociniis, et gratiis Vitam, et Sanguinem pro Augustissimo Majestatis Vestrae Sacratissimae Regimine homagiali Zelo, et Devotione offerentes, Flexis genibus suplicare praesumunt; Quatenus ultimum hoc sub repetita Die Vigesima Nona Augusti clementissime resolutum Decretum Fine Facilioris effectuationis ejusdem ad Specialitatem clementer reducere, et in illis Civitatibus, ubi Vacantia Officiorum observaretur, Nationis hujus idoneorum Subjectorum instantaneam accommodationem Benignissime ordinare dignaretur. Cujusmodi humillimae Instantiae palmam porrigeret Civitas etiam Pestiensis; in exterioris vero Viginti Quatuor, non absimiliter etiam alio Centum-Viratu Satis numerosae Vacantiae repirentur. Et quamvis intuitu Suppletionis Vacantiarum Nationi huic adhaerentes Pestienses incolae ex eo, quod reiterata haec Natio in usu omnium horum Servitiorum praefuisset, et in hoc partim per Gloriosissimos Majestatis Vestrae Sacratissimae Praedecessores, partim etiam per Majestatis Vestrae Sacratissimae Benignas Dispositiones

confirmata haberetur, occasione Augustissimi Majestatis Vestrae Sacratissimae Pestinum Adventus, Anno proximae anteacto Milesimo Septingentisimo Quinquagesimo primo, homagiali cum subjectione Supplicassent, et non tantum ad praehabitum Usum adnexa ibidem Authentica Inquisitione comprobassent, ac Benigna cum Majestatis Vestrae Sacratissimae, tum ejusdem Gloriosissimi Genitoris eatenus Clementissime elargira Decreta produxissent; tantum attamen abest, ut subsecuto etiam hoc Circulari Majestatis Vestrae Sacratissimae de praescripto Dato Diei Vigesimae Nonae Augusti in repetitis Magistratualibus Vacantiis applicati Fuissent, quin potius de praesenti quoque ab omni prorsus accomodatione exclusi, repetitas Vacantias apertas conspicerent, et ab ulteriori harum exclussione ita quemadmodum hiredum nimium quantum metuerent. Quo in Casu ad Augustissimum Majestatis Vestrae Sacratissimae Gratiarum et Clementiarum Thronum medio meï Flexis genibus denuo recurrentes intuitu Specialis Fine instantanee idoneorum Subjectorum Nationis hujus Fiendae in praeatacta Civitate Pestiensi accomodationis Clementissime elargiendi Majestatis Vestrae Sacratissimae Decreti homagiali cum subjectione supplicant. Ego vero cum tota hac Natione, cum pro hucdum Clementissime elargitis phusquam Maternis protectionibns; tum etiam pro hic uti Speraremus, clementissime resolvenda Majestatis Vestrae Sacratissimae Gratia, et Clementia in perpetuum persevero.

Majestatis Vestrae Sacratissimae.

Humillimus, perpetuoque

Fidelis Subditus

Paulus Nenadovits

Archi-Episcopus Carlovitzensis.

На полеђини ове просбе стоји написано:

„Instantia Archi-Episcopi Carlovitzensis Suae Majestati in es porecta, ut siquidem in vilipendium B. B. Decretor ritus sui Cives ad officia Civilia in liberis regiisque Civitatibus et preesrtim Pestini haudquoquam applicarentur licet actu etiam Vacantiae tam in interiori quam exteriori Senatu Existerent, Sua Majestas horam applicationem novo Mandato Suo decernere velit. a. 1752.

Sacratissimae Principi,
ac Reginae.

85.

Последњи патријарх Српски и архијепископ пећски **Атанасије** у својој синодалној грамоти од 22. Августа 1750 године, сведочи о хијеротонисању и посвећењу архимандрита цетинског кир **Василија Петровића** Његуша за митрополита скендерског и приморског, и за Ексарха најсветијег трона пећскога, и вели, да је то учинио по жељи митрополита цетињског и скендерског кир Саве.

Атанасіи божіею милостію Православныи архіепископъ Пекскіи и всеа Сербіи, Болгаріи, Далматіи, Босни, Обонъ полъ Дꙋнаꙗ и цѣлаго Іллѵріка патріархъ.

Смѣрность наша съ сею нашею настоꙗштею правилною отворенною сѵнодалною граммотою, всꙗкомꙋ ꙋвѣдомитисꙗ хотꙗштемꙋ со всꙗкою достовѣрностію кіиждо одержимъ бꙋди, ꙗко представлꙗемъ: ꙗко по милости Бога въ троицѣ свꙗтѣи Славимаго, по правилномъ свꙗтыхъ прехвалныхъ апостолъ: и свꙗтихъ богоносныхъ отецъ, ꙋмомъ же, и искꙋствомъ, и свꙗкимъ избраніемъ при насъ обрѣтаюштимсꙗ митрополитомъ ниже именованныхъ подлѣжаштихъ Славеносербскомꙋ свꙗтѣишемꙋ престолꙋ **Пекскомꙋ**, и ради неꙋдобнаго прехожденіꙗ отъ противниковь вѣры, и хꙋлителеи креста, и по ꙋставꙋ древнемꙋ свꙗтѣишими царскими, и патрі-

аршескими привелегіами ꙋтвержденіе граммоти почтеннiѧ свѧтѣйшiѧ мiтрополiи Цѣтинскiѧ, по любви же и милости возлюбленнаго брата нашего госп. Савве мiтрополiта Цѣтинскаго и по зактеванію свѧштеннаго клера, и славнаго онаго народа енархiи скендеринскiѧ и приморскiѧ, из междꙋ прочихъ обретохомъ, вѣрна, смирена, и достоина быти хранителѧ церкве, и словесныхъ овецъ предражаишею преблагаго Спасителѧ кровію искꙋпленныхъ строителѧ же и правителѧ преподобнѣишаго во ѥромонасѣхъ архимандрита кѵръ Василiѧ Петровича: егоже съ призиваніемъ благодати пресвѧтаго Дꙋха, ꙋставомъ херотонисахомъ мiтрополита тоѧ богоспасаемiѧ епархiи скендерскiѧ и приморскiѧ, чрезъ которое поставленiе воспрiѧлъ естъ власть рꙋкополагати во предѣлѣхъ своеѧ епархiи свѧштеныцы, чтецы, пѣвцы, ѵподѧкони, дѧкони же, и свѧштеници, и строители монастирскiѧ и всѧкаѧ ина ꙋправленiѧ, и ꙋрежденѧ чинити бꙋдетъ, елика согласꙋю догматомъ, и божественнымъ правиломъ свѧтiѧ восточныѧ католической и апостолскiѧ церкве, емꙋже свѧштенство монашество, господа офицери, воинство, и все христолюбивое христiѧнство во свѧкомъ чинѣ, полѣже и возрастѣ сꙋште, всѧкое достолѣпное повинованiе, покоренiе, благоговѣнiе, и послꙋшанiе со всѧкою вѣрностiю ѧко своемꙋ о господѣ вамъ чрезъ смѣрность нашꙋ поставленномꙋ пастирю да отдаете. Самъ же должность иматъ ꙋмѣренiю нашемꙋ: и возлюбленномꙋ о господѣ братꙋ нашемꙋ преосвѧштеннѣишемꙋ мiтрополитꙋ скендеринскомꙋ и приморскомꙋ Кѵрiю кѵрiю Саввы, вѣрность, покорность, и любовное послꙋшанiе, ѧко о господѣ отцу своемꙋ во всѧ дни живота своего сохранѧтъ: прочи же вси свѧштеннаго чина дꙋховныѧ и мирскiѧ власти, и прочаго народа, блюдите покорность, и всѧкꙋю достоинꙋю честь семꙋ правилно поставленномꙋ вашемꙋ пастирю отдавати:

ꙗко имѣюшта, и воспріемша чрезъ рꙋкоположеніѧ власть по словеси Спасителѧ Христа, вѧзати и разрѣшати человѣческіѧ вины: всѧкꙋю опрежности блюститисѧ вамъ всѣмъ подобаетъ, да не въ прекословіе вь падете: еште же и сѵнодално подписꙋемъ семꙋ митрополитꙋ кѵръ Васілію скендеринскомꙋ, и приморскомꙋ тітꙋлъ да есть Ексархъ свѧтѣишаго Ѳрона пекскаго, Патріархіи славеносербскіѧ: и по всюдꙋ на всѧкомъ мѣстѣ, ꙗко лице наше патріаршеское да бꙋдетъ воспріѧтъ и почтень: и молитвы читаты, и благословеніе преподавати, даетсѧ емꙋ власть во всѣхъ епархіахъ патріаршества нашего и въ прочихъ идѣже кто восхоштетъ, и желаніе имѣть отъ престола сего благословеніе пріѧти: сего ради и подписꙋюсѧ и печатомъ нашимъ потвераждꙋю, и настоѧштаѧ сіѧ наша правілнаѧ свидѣтелнаѧ граммота издадесѧ, и во всѧкое ꙋтвержденіе емꙋ освѧштенѣишемꙋ митрополитꙋ скендерꙋнскомꙋ, и приморскомꙋ, и Егзархꙋ свѧтѣишаго Трона сербскаго кѵръ Васілію Петровичꙋ, врꙋчисѧ лѣта спасеніѧ нашего 1750. Авгꙋста 22. въ Бѣлградꙋ.

(М. П.)

Атанасіи вторіи архіепископъ
пекски своею рꙋкою.
Смиренныи митрополитъ бѣлградскіи
Вікентіи с. р.

Гавріилъ митрополитъ рашки с. р.

(Овај Василије Петровић, искао је у̓ ондашњег митрополита карловачког патријаршеске црквене окруте, које је и добијо и које се и данас у цетињској митрополији хране. У почетку није му хтео митрополит дати; но није се ослањао на право, по коем је он наместники патриарха свега србског и бугарског народа и после дуго трајуће јавне парнице добије све.)

У манастиру Раваници налази се један празнични рукописни минеј, у коме има повише записа. На једном листу налази се запис, који потврђује истинитост горњег споменика. Запис овај гласи овако:

„Лѣта ҂афн (1750). Бившꙋ мнѣ Василию Петровиһꙋ архімандрітꙋ, ѥксархꙋ печскомꙋ, посланікꙋ натриарха србскога Господина Аѳанасіꙗ: ради милостинѣ и вештеи цѣркови. Арсеніемъ Четвртимъ ва сих странахь изнесенныхъ — — — — —.

86.

Тестаменат Живане, газдарице покојног Живка Остојића написана у Будиму 7. Новембра 1754 год.

„Ваиме оца и сина и свѧтаго Дꙋха аминъ.

Всѧкъ смертенъ да помнитъ, ꙗко рождени тѣломъ века сего ꙋмрети надлежитъ, тако и ꙗ Живана почившега Живка Остоиһа газдарица сад видеһи себе в болезни ꙋ целомꙋ смислꙋ и разꙋмꙋ моемꙋ хоһꙋ того ради сеи тестаментъ пред низꙋ подписани сведителіи ꙋчинити от моего малогъ именіꙗ за дꙋшꙋ и моимъ наследником наредити, како послѣдꙋеть.

Перво. Овогъ дома ꙋ коемꙋ седимо есть половица моꙗ, и едань дꙋһанъ на пиꙗци междꙋ коншиомъ Ђꙋрчомъ Поповичемъ, и Мартомъ Петра Нонича такожде мобиліе домаһе, то есть бакарнеіи калаине сꙋдова и прочее пертене ствари, на дꙋгꙋ имамъ ꙋ Петра Паниһа от киріе дꙋһанске 8 фор. и Тома Ђꙋркиһъ дꙋгꙋе оть киріе колико хесапъ покаже,

Отъ сего споменꙋтогь именіа моего перво ꙋређꙋемъ здѣшнои нашои церкви да се да 12 форинти.

Господинꙋ епископꙋ за молитвꙋ 4 фор. 20 дин.

На сиротинскꙋ странꙋ 4 фор. 20 дин,

2: сарандара здѣшнимь свѧштеником, за мою дꙋшꙋ 24 форинти.

И за почившегъ газде дѹшѹ ѹ ковински манастиръ 1 сарандаръ 12 форинти.

1 : сарандаръ ѹ Грабовацъ за материнѹ дѹшѹ до тоиже 12 форинти.

1 : сарандаръ за сина Стефана ѹ Ораовици 12 ф.

1 : сарандаръ ѹ Бездинъ за очинѹ дѹшѹ Георгіѧ 12 форинти.

Кь томѹ по обичаю христіанскомъ погребъ и 10 фор. да се ѹчини.

Также моемѹ братѹ Петрѹ от моего именіа оставлѧмъ да се изда 100 форинти.

А прочее што год преко тога трошка претиче, ѹ грѹнтѹ, и мобиліе домаће оставлѧмъ моеи кћери Маріи и ѹнѹками моими, нато просимъ моега брата Петра, и госп. Георгіѧ Милићевића, да ми бѹдѹ ексекѹтори, и по моемѹ ѹрежденію све да исправе. С тимъ заключѹемь сеи тестаменть 7. Новемріѧ 1754. года.

Присѹтствѹюшти тестаментари.

(М. П.) Симеонъ Андреичь ешкѹтъ.

(М. П.) Іоанъ Станковичъ ешкѹтъ.

(М. П.) Лацко Стефановъ ешкѹтъ.

(М. П.) Ђорђие Милићевићъ пѹргеръ.

(М. П.) Ісакъ Лазаровичъ пѹргеръ.

(†) Живана, Живка Остоића домаћица незнаюћи писати.

(М. П.) Ѩ Іліѧ Радишићь на ово прошеніе нодьписѹю име ѥћ.

87.

Писмо јепископа Партенија Павловића писано у Карловцима 29. Маја 1759 год. у ком моли Будимце, да помогну некој Султани, коју је њен муж изневеријо, и пошто се пошокчијо, дозволио му је будимски грацки мађистрат, да се поред своје живе жене по други пут ожени. Овај јепископ Партеније јамачно је

дошао из турских крајева, те се задржавао при митрополиту Ненадовићу. Он је био владика без дијецезе.

Благороднымъ господаромъ Бѫдимцем, мнѣ присножелателнымъ, радоватисѧ о господѣ Богѫ.

Препорѫчаемъ вашемѫ христолюбію овѫ христіанкѫ Сѫлтанѫ именѫемъ, да бы провидѣли, и дали мало писма свидителствована или ти атестацію вашимъ подписомъ и печатомъ, бѫдѫћи да нѣнъ мѫжъ табакъ ѫ Бѫдимѫ пословалъ, и ѫзель римскіи законъ, и тамъ паки оженилсѧ, и ѫзелъ римкѫ женѫ. И чѫдим се бѫдимскомѫ магистратѫ, да таково безаконіе оставлѧю безъ каштиги и штрофа, нѣмѫ валѧ главѫ посѣћи за таковое сего вышеніе, оставилъ сиротѫ да терпи вьдовство и всѧкое злостраданіе ѫ толки година, того ради сотворитѳ снею милость, да би могла таковым писмомъ и она овде ѫдатисѧ. А мислымъ да знате за тѫ стваръ, и ѧко ніе ѫ знаніе, изволите извѣститисѧ од дрѫгих господаровъ, а наипаче от пештанских жителеи и пѫргеров. И за таковое благодѣѧніе остаю вамъ всегда благожелателъ.

Вь Карловцѣ 29. Маѧ
1759. года.

Партеніе Павлович
епископъ.

(P.L.) Писали есмо прежде оу Бѫдимъ за тѫ ствар, да е нашь человѣкь православныи то сотвориль, одавна бы емѫ главѫ посѣкли, како се слѫчило подобно семѫ вь Бѫдимѣ пред нѣколико лѣта при моеи тои вь Пешти пребиваніи, и посѣкли нашего чловѣка что ималь 2 жени.

88.

Стари препис од повеље Ђурђа и Стевана Црнојевића и синова господина Ивана Црнојевића господара Зетског, којом ови године 1495 даривају храму рож-

дества пресвете госпоже и присно дјеве Богородице у Црној Гори на Цетињу разна добра, села, винограде, воденице; дохотке од царине, од лађа и од владичанских и црквених добара.

По заповести митрополита црногорског, скендерског и приморског кир Данила преписао је ову повељу поп „Георгіе Нѣгушь“ год. 1720 15. Јула. А са ове преписао је јеромонах и постриженик дечански Сава у Сентандреји године 1754.

Во славꙋ иже нераздѣлимѣи троицѣ славимомꙋ отъ ангелъ на небеси, и на земли отъ человѣкъ хвалимомꙋ царꙋ царствꙋюштимъ и господꙋ господствꙋюштимъ; оцꙋ и синꙋ и свѧтомꙋ Дꙋхꙋ. Въ хвалꙋ пречистѣи и преблагословенѣи богородици Маріи. Въ молбꙋ всѣхъ свѧтихъ добрѣ подвигшисе и давшихъ милостипю и настоѧштихь споминати кончинꙋ, съ надеждою — потверждатъ и ꙋтверждатъ съ всѧкимъ равнословиемъ; излишнѣишее слишати изрѧднѣишаго сꙋдіамъ земалскимъ Ђꙋрђіа Черноевића рекшаго отъ своихъ ꙋстъ словеса божіѧ: Не на лице зрѧште, сꙋдите сꙋдіе земалскіи; и праведно сꙋдите зане сꙋдъ божіи есть. Тѣмже слишавше словеса вселюбезны и сладкіи мои Іѕꙋсе! Мы господинь Ђꙋрђе, и братъ мои Стефанъ; тебѣ сꙋдію имꙋште жадꙋштахъ насъ, страхолюбіа исполнена сꙋшта, потштехомсе сꙋдити правѣдне взискаютъ штеже предъ нами мѣрꙋже, и правинꙋ ме техъ по междꙋ катꙋни селиже заклинѧюште комождо свое искати извѣстно, монастиремже и намъ сꙋштемъ господствꙋюштемъ въ земли кію ꙋказахомъ еже отлꙋчное имами отъ прочих селахъ съ засельци, и виноградіе, и воденице, ниве и хлме; сіе извѣстихомъ во еже по сꙋдꙋ божіꙋ господствꙋюштемꙋ иномꙋ по нась землею сѣсти взискꙋюштіи наша пріети не отѣти комꙋ отъ имꙋштихъ своѧ емꙋ. И ꙋрѣдихомъ на коеиждо стране искомихъ болѧръ 24. страни тое, мꙋже вѣрніе и всѧкомꙋ пріѧтелы донесеніе, и извѣштеніе отъ родителеи пріемшихъ, отъ предреченихъ мѣстіѧхъ правинахъ: и

рождества пресвятіа госпожи и присно Дѣви Богородици, еже есть въ Чернеи Горѣ на мѣстѣ глаголемѣмь Цетинѣ. Међе и правине, села и винограде и воденице и доходке отъ царинъ нашихъ, и отъ кораблеи и просто решти владичаскіи добитки и церковни. Наипрво на данѣ добро отъ велѣга винограда половина да има съ сими послахомъ единаго отъ болярь нашихъ, и отъ двора нашего; и сихъ отлучимъ съ всякимъ утвержденіемъ клетавнымъ въ Бога слова име. Въ еже не по любови, ни мзди дѣла здѣлати что, и все частиъ крестомъ съ заклѣтвою извѣстити обоимъ приштимсе правини. Изобрѣтохомъ первѣе еже есть приложено храму церква готово: и што замени господинъ Іванъ у Ратка Остоика, отъ тога ми е при светои мученицы Текли 12. кварата сецбе пшеничне, и подъ куħиште Ратка Остоħа 2 стара, и 2 шестака сецбѣ пшеничне. И што замѣни господинъ Іванъ у Драгоевиħи 1 старъ сѣдбе пшеничне и около те землѣ поча от дуброве, и у кошу до 1 старъ и четвертаникъ седбе Ржане, и начеемъ е Ратко сѣдио, мегіомъ лозіа, када е рађали наивеħе 55 крбаль, а наиманѣ 30 крбаль; и више зграде Ратрове, на кою сѣди Никола Ковачь, и Вукота Кривокуħа оба кмета церковна. И стругари кмети церковни съ баштинами и съ метохомъ ныхъ; и на яблану 2 кабла сѣдбе пшеничне, и на горнѣ добро 2 кабла сѣдбе пшеничне, и подъ плочомъ великомъ виноградъ, и више села надъ виноградомъ брда и гору помегіахъ како се овде именуе. На прво наивишіи врхъ Добрштикъ и одъ толенъ у тѣсно ждрѣло Стакартника у границу, и отле вѣнцемъ у врхъ дебелога, и отле у границу на дно Ругино Доца, и отле на западъ у границу више Міома на Клобучара куħе, и отоле у границу подъ водомъ, коя се зове Грмъ више Никшине куħе, и отоле у границу на плочу кодъ каменице више куħе Николе

Стіепановиħа, и отоле ѹ днѹ лаалька ѹ границѹ ѹ дебелѹ плочѹ; и одтоле ѹ дно малога Зеліа ѹеказъ, и опетъ на наивиши врхъ Добрштика; и Рада Прибисалиħа, здѣтиамъ и съ баштином, и Радою Мрковиħа, и съ дѣцомъ и сь баштиномъ, діо брда и горѣ подъ Лѹпоглавомъ, томѹ има ѹ границѹ ѹ врхъ Івине, и отоле надъ Лѹбобъ ѹ границѹ и отоле подъ Ковачевъ до ѹ крстъ ѹ границѹ, и отоле ѹ границѹ кѹда идешъ ѹправо ѹзъ горѹ пѹтемъ од деснѹ пѹта на вишъ; и отале више Ковачева Дола ѹ великіи ками ѹ границѹ, и отоле више Дабкова Дола ѹ гранцѹ; и отоле выше Кровшина дола ѹ границѹ, коя е ѹ Ободини. И одтоле ѹ дебелѹ плочѹ ѹ границѹ, и отоле на ждрѣло надъ Кашніемъ доломъ право погледавши къ велѣмѹ врхѹ, кои е више Травнога дола. И од тога ждрѣла ѹ вельи врхъ више травнога дола, и одтоле све по хрбтіемъ ѹкозіи хрбтъ, и отоле ѹ ждріоце ѹ Вѹчы ѹ Рѹвнѣ при пѹтѹ, и одъ толе ѹ Бѹчкіи брѣгъ на ками ѹ границѹ чине одь юга и одтоле по хрбтіемъ ѹ дебели ками выше Гртавца и од толе ѹ наивиши врхъ Кашѹкіа брда. И одтоле више Лѹпоглава по врхъ гомилице на врхъ Поповіехъ Лозинь; и одтоле ѹ кршъ выше врановіехъ станъ ѹ пропасно на вранове стане, и отоле по днѹ брда грѣдаюħіи полѣ, опет ѹ границѹ на врхъ ровинахъ, ѹ тезіехъ е гранипа Лѹпоглавъ Горнѣдобрцкіи што бы рало задѣло зашто бы диелѣнъ съ полѣмъ, неимга неѹзеше на діелѹ, иное све церковне; и ѹ приморіе комадъ винограда по раздѣліехъ отъ старога. И еданъ витао воденични на Ситници; и на врела еданъ витао тоденични. И дрва Божична занонна што намъ Угняни и Вреляни ношахѹ. И дебеліехъ 10 кабалъ соли отъ солилъ нашихъ свакѹ годинѹ. И дѹбравѹ идѹħи од Цетина къ равнои главицы зове се Врта̂лька о деснѹ странѹ пѹта до Ђинова брда и до меħе Арбанашке и до врхъ

брда, како се на полѣ Цетиньско погледа. И одъ дно витине ȣлице, и горнѣ полѣ Цетинѣ, по старѣхъ сказанiяхъ, кои се овде именȣю: Наипрво ȣ границȣ одъ пȣта, кои слази одъ Витине ȣлице преко поля право кȣдiесȣ мрамори ȣкопани, и ȣ границȣ на срѣдъ поля и каменȣ мећȣ, иде одатле право ȣ Вигньиште ȣ границȣ недомакнȣвши андрана; одтле сврнȣвши опетъ по дно брда краемъ поля, по врхъ крша Заȣглинскога при потокȣ, и отоленъ право потокомъ идȣћи мимо Влашкȣ церквȣ подъ брдомъ ȣ Поноръ, и одтоле краемъ (брда) поля опет ȣ границȣ код пȣта Витине ȣлице и тко сiе то полѣ, да носи жито готово ȣ манастиръ; ако ли би тко сiао безъ ȣпроса и благословенiа церковнаго предсѣдателя, да мȣ церква има одȣзети све, а трȣдъ да мȣ е залȣдȣ. И комадъ землѣ предъ манастиремъ одъ Моста ȣзъ ȣлицȣ, до клiети; и отоле ȣ поноръ и одъ понора потокомъ опетъ до моста. И Ловћенъ што е мећȣ овiехъ сказанъ; наипрiе починавши ȣ пресѣкȣ, гдѣ се састае мећȣ Ловћенска, Бостȣрска и Баичка. И отоле по хоберȣ ȣ каменитiи хоберъ отъ маисторице, отоле ȣправъ ȣ ждрѣло маисторичко и Ловћенско, отоле оберромъ ȣ врх Трештаника, и паки по врхъ Трештаника ȣ Коловiрскiи врхъ. Отоле по врх Коловира оберомъ ȣ ждрѣло Гребенско. Отоле врхомъ ȣ кобилiи торъ. И отоле оберомъ ȣ дебели врх више билѣге Доле Отоле оберомъ ȣ врх Бабiака, и отле право низъ Бабiакъ ȣ ждрѣло мећȣ Ловћенъ и мећȣ Бостȣръ. И отоле све хоберомъ мећȣ Блатишта и мећȣ Бостȣръ, и отола опетъ ȣ Пресѣкȣ, гдѣ се састае мећа Ловћенска и Бостȣрски и Баички. Мећȣ овiеми скали штогодъ е земалъ работнiехъ, сѣнокосакъ и доходахъ отъ жита све то да е церкви четвртина, и жито и сѣно да е четвртина, како и на Цетинѣ.

И Браико Радоевиħа съ два Брата, да сꙋ кметіе церковны, и да не даю нитԟоме ни еднога данка, ни да коме роботаю што, токмо церкви, и да бꙋдꙋ саврשени работници церковни; и да даваю церкви свака кꙋħа по три (3) кабли вина, на сваки годинꙋ. И еште кметіе приложи Господинъ Гіꙋргъ и Стефань на Цетиню, Беладина Хꙋмца, съ Баштиномъ и дѣцомъ, да пасꙋ иманѣ церковно и ньих трагъ ꙋ загорꙋ Боика Радовановиħа съ децомъ и баштиномъ, и Пачка парца съ дѣцомъ и баштиномъ, да сꙋ свршени работници церковни, и да даю цркви свакꙋ годинꙋ по три (3), кабли вина полѣва и надгоне рꙋководаніе наше; што сꙋ были дали дѣди наши Михаилꙋ Пиперꙋ, а за невѣрꙋ ꙋзе родитель наш за себѣ и држа, и паки ми тꙋ пронію додаемо цркви. И на Ботꙋнꙋ (1) ѥданъ кабалъ сѣдбе пшенице. И ꙋ Рѣкꙋ ѥзъ, нижи ѥза светога Ніколе Рѣчкога. У Плѣшивце ѥзъ према слабціехъ, комꙋ прѣдстательи церковни повѣли, да држе ѥзъ съ црквомъ на поли. И еште потврдисмо петъ (5) ѥзовахъ, кои се зови корабли, гдѣ се риба лови, што е наш родитель приложіо, кои се овде именꙋю: перво Карꙋчъ и Олачъ, Стꙋденѥкъ иначе Ђꙋрово око, и кодъ нѣга дрꙋго, кое се зове Калꙋђерово око. То све рѣкосмо и потврдисмо, да е подъ црквомъ Цетинскомъ, или іои драго, да сама лови, или да дава комꙋ на доходакъ, како е било и прежде нашихъ прародитель, когда е држала церква комска, паки быстъ, Божіемъ сꙋдомъ запꙋстѣна. Ако ли би се када Божіемъ милосердіемъ обновила, да бꙋдꙋ подъ властъ овога митрополіта, ма да држе обѣ на полъ. —

Въ хріста Бога благословенніы и богохраними господари Гіꙋргъ и Стефанъ Черноевиħи, синови господина Ивана Черноевиħа господара Зетскогъ.

Писасе по повелѣнию ихъ въ лѣто 7003. мѣсеца Юніа 15. на Цетинѣ. Въ дворѣ нашемъ.

Повелѣніемъ всевсатѣишаго и блаженнѣишаго господина митрополита скендерскаго черногорскаго и приморскаго Куръ Даніила преписахъ азъ грѣшніи поп Георгіе Нѣгѹшъ отъ рѹсоволи и свитка господина Гіѹргиа и Стефана Чърноевиħа, ради да обрѣтесе на многих мѣстехъ, да не би изгѹбили инного ради гоненіа бывшаго 1720 юліа 15.

Азъ смереніи иеромонахъ и постриженикъ дечансіи Савва преписахъ сію грамотѹ въ Сентандріи близъ града Бѹдима ва лѣто АѰНД (1754.)

89.

Пѹнктови
или
примѣчаніа.

О реінкорпораціи воиничкихъ расціанскихъ мѣста, шанцеви (fossota) званыхъ, коа се ѹ дольньимъ странама кралѣвине ѹнгарске находе, а поименце пакъ ѹ сл. вармеђама Зарадскои, Арадскои, Чанадскои, Чонградскои, Бачкои и Бодрожскои.

I.

Колико има ѹ свакомъ диштриктѹ таковихъ воиничкихъ мѣста?

На 1. Она, коа къ сегединскои тврдыньи, и подъ заповѣстъ нѣнѹ принадлеже, есѹ овыхъ петнаестъ, сирѣчъ: сегедински воиницы са воиницыма мѣста Реоке:

Мартоньош, — Канижа, — Сента, — Острово или Ада, — Мохоль, — Петрово село — Фелдвар, — Бечеи, — Чѹрѹгъ, — Жабалъ,

— Сент-томашъ, — Брестовацъ, — Сомборъ, — и Сѹботица (Сабатка).

Измеђѹ коихъ ова два последнıа, Сѹботица и Сомборъ, ѹ множини людства остала мѣста ѹ трипѹт надвышѹю.

Жительи свію преднаведеныхъ 15 мѣста по собственомъ сирѣчь, своих капитана пристрастномъ попису, каже се, да ѹ свемѹ само три тысѹће глава чине. Али кадъ бы се на оваи пачинъ пописали, коимъ се пописи ѹ вармеђама чине, нашло бы се безъ сваке сѹмнѣ людіи кои орѹжіе носити или пословати могѹ, трипѹт више, и то ѹ самомъ, као што е овде предизложено, діштриктѹ сегединскомъ.

Осимъ тога діштріктъ арадскіи (кои се надолазећимь од коекѹда населбинама данъ ѹ данъ ѹмножава-, има подобныхъ мѣста двадесетъ и четири, сирѣчъ:

Арадъ, — Зимандъ, — Оровилъ, — Галь (Gally), — Пиперски салашъ, — Глоговацъ, — Мандорлакъ, — Сабатхель, — Чигеръ, — Павлишъ, — Шомльошъ, — Охова. —

Ова премда нисѹ тако велика, као она ѹ сегединскомъ діштріктѹ находећа се, али ихъ е већіи брои и зато бы по добромъ попису лако, као и сегединскіи діштріктъ, деветъ тысѹћа людіи дати могла.

Къ тврдыньи петроварадинскои са ове стране Тисе и Дѹнава принадлеже шесть мѣста, сирѣч: шанацъ петроварадинскіи помѣшаныи, Ковила (Ковиль) помѣшано, — Вилово, — Титель, — Паланка, — и Чента.

Осимъ тога принадлежало бы къ тврдыньи овои нѣколико мѣста, коıа съ оне стране Дѹнава леже, и коихъ се имена знати не могѹ, бѹдѹћи да ѹ Сремѹ леже Но кадъ се овыхъ шесть мѣста додадѹ къ шанцевима

преднаведена два діштрікта, онда ѹ цѣло сва три діштікта даѣе више одъ двадесетъ тысѹѣа людіи.

II.

Колико воиске дае ѹ време наивеѣе нѹжде свакіи одъ овыхъ діштрікта?

На 2-о. Діштрікть, кои къ тврдыньи сегединскои принадлежи, морао бы истина ѹ време такове нѹжде дати ѹцѣло тысѹѣѹ коньника и петъ стотина пешака. Но е ли ове ѹ време послѣднѣгъ тѹрскогъ рата подпѹно дао, то се за цѣло знати не може. Али бѹдѹѣи да се то дознало, да, имаюѣи таково народно воинство, кое ѹ вароши Сегединѹ и оближнѣмъ ньои мѣстѹ Реске званомъ живи, три стотине петдесетъ и едногъ воиника дати, ништа манѣ за годинѹ 1737. ніе више него петнаесть простыхъ воиника са еднымъ корпораломъ и еднымъ добошаромъ, а за годинѹ 1738. само е деветъ простыхъ и едногъ адютанта (а и ове за плаѣѹ изъ касе операціоналне, по сили пакъ прівілегіа и слободе ньине были бы обвезани безплатно слѹжити) дало, и ово е више него извѣстно; тако дакле, изъ овогъ одь сегединскогъ воинства неподпѹно данoгъ броа може се лако заключити, да нисѹ ни дрѹга мѣста припадаюѣе на ньихь число воиника ѹ наивеѣои владѣтелю потрсбѹ дала.

Ѹ осталомъ свихъ 15 шанцева, кои къ Сегединѹ принадлеже. ѹ касѹ камералнѹ сегединске префектѹре сваке године плаѣаю двадесет тысѹѣе флорена, одъ кое сѹме само сегединско и овама принадлежеѣе ресканско воинство, осимъ ѹдовица и сирочадіи, мора платити 495 фл.

А то се мора изрично споменѹти, да е діштріктѹ арадскомъ и петроварадинскомъ, кои заедно исто толико плаѣати имаю, што давати имаю, како воинике тако и данакъ за год. 1738 и 39 царскіи дворъ одпѹстіо.

III.

Какви су службу гдѣ съ каквымъ успѣхомъ чинили, — какву користь има одтуда кралѣвско величество или другіи ко?

На 3. Служба ове неуредне воиске кою е одъ год. 1718 чинила, ако се на правично мѣрило правде узме известно ће врло незнатна быти, еръ до године одприлике 1734. сѣдили су дома безпослени, и свое су домостроителство безъ свакогъ явногъ терета врло користно умножавали; а послѣ су нѣколико компаніи одъ ньихъ на шлезску границу на спрамъ Польске на стражу послате, тамо су плату безъ сваке користи примали, и гомилама кући бѣгали. Затимъ године 1735 они, кои су кодъ куће остали, кадъ се бунтъ Пере Сегединца, кои е иначе многе одъ расціана единомысленике имао, и ньиховъ коловођа быо, одкрые, они кои нису были іоштъ узъ нѣга явно пристали, свою кривицу и собствено дѣло покрыти морајући, по заповѣсти коменданта арадскогъ противъ привърженика истога Пере устали су, и ньихъ су гонили, и тако су изъ нужде добродѣтель начинити морали. У коиои прилики по своіои нарави данакъ плаћаюћихъ у вармеђама Бекешкои, Зарандскои и Арадскои више мѣста поробе, многу марву отераю, и много другихъ отмица учине, и на таи начинъ невину, данакъ плаћаюћу простоту више су угнѣтавали него заштиштавали.

А и то е явно познато, како е расціянскіи митрополитъ на службу нѣговогъ величества одъ ове феле людіи едну конлничку регименту пописати дао, па е иста регимента у Унгаріи, Італіи, и у нѣм. царству наступленія чинила? Какве ли е высокимъ надлежателствама немире приузроковала? Иста ова регимента ніе се могла никако у редъ дотерати, и морале се

кадъ сꙋ се нѣна истꙋпленіꙗ свима досадила, и кадъ се видело, да ніе ни одъ какве користи, сасвим ꙋкинꙋти.

Изъ овога, што е довдѣ речено, родило бы се питанѣ: Да ли се ово неꙋредно народно расціꙗнско воинство на воиничкꙋ слꙋжбꙋ, а варочито на обранꙋ покраинскихъ мѣста, ꙋ коима цѣлога кралѣвства добро лежи, згодно ꙋпотребити, и да ли се томе вѣровати може? Кадъ се ни предспоменꙋта регимента расціꙗнска крозь нѣколико година строжиіомъ регꙋломъ мілітарскомъ довести дала ніе, да користна бꙋде, нити е икакве користне кралю своме слꙋжбе чинити могла, него се ꙋкинꙋти морала; кое регименте одпꙋштени люди, навыкнꙋти ништа не радити, него бадавадисати, разштркаю се тамо амо низъ Савꙋ, Дꙋнавъ и Тисꙋ, и данꙋ грабити и отимати, стране оне ꙋзнемиривати, па ни дан-данашньіа нисꙋ одъ тога престали, тако, да едва ко крозъ оне стране сигꙋрно проћи може.

Али разбоиничство кодъ людіи овога народа, особито кодъ Петроварадина и Арада, башъ ꙋ самомъ крылꙋ кралѣвине, одъ дана на данъ тако мах отима, да се већъ и подъ предводительствомъ свештеника расціꙗнскихъ, од коихъ сꙋ већъ нѣколико ньихъ и смрћꙋ каштиговани, тера, што више и сами предцоставлѣни имъ официри закланꙗю ихъ и закрылюю ꙋ злымъ тимъ дѣлима. Тако е бечеискіи капитапъ Вꙋлинъ Страина са харамбашомъ пꙋстахіискимъ Іованомъ Враговићъ ꙋ споразꙋмлѣню быо, и нѣга е закрылꙗвао и сакрывао, па како овомъ тако и дрꙋгима овога дрꙋгарима ꙋ тераню пꙋстахисања за дꙋго рꙋкꙋ помоћи прꙋжао, докъ се ніе наипослѣ дѣло одкрыло, и тако онъ прошкрибиранъ и капитанскѣва лишенъ бꙋде.

Слꙋчава се, оа сꙋ вармеђе бачке воиницы такове пꙋстахіе расціꙗнске гонили, а еданъ расціꙗнскіи

свештеникъ затвори ихъ у цркву, и сакрые ихъ; еданъ капитанъ изъ покраине Савске пре нѣколико година быо е у Биограду, а другіи тако исто капитанъ Радичъ званъ быо е у последнѣ време у Петроварадину збопъ краѣе, пустахисаніа и разбоиничства онаи обѣшенъ, а оваи точкомъ изпребіянъ.

У чанадскомъ діштріяту похараю еданпутъ ноћу шестнаестъ расціанкихъ воиника касу исте вармеђе касадржацъ (перцептор) ніе срећомъ нѣговомъ быо кодъ куће, а фамилію нѣгову разбоиницы страшно измуче. Одъ овыхъ су седморица од прилике у Араду обѣшени.

У шанцу Брестовцу поставлѣныи народногъ овогъ воинства мѣсто заступникъ Мириловичъ званъ, са подчинѣнымъ себи официрима, знаюћи, шта е и како е, узме дѣо еданъ одъ новаца, кое су жительи истога шанца добыли за нѣка залутавша говеда, коя су людма изъ Сармаціе одъ Турака избѣгнувшимъ принадлежила, а они ихъ похватали и попродавали, збогъ чега е заедно са сукривцыма своима одъ коменданта сегединскогъ каштигованъ, а они сиромаси люди, кои су одъ страха турскогъ изъ кућа своихъ побѣгли, ни данашныіи данъ нису подпуно намирени.

У наиновіе време истога шанца капитанъ ніе знао у шанцу находећихъ се од прилике ньихъ осамъ явныхъ пустахія ухватити, а вармеђскимъ воиницыма, кои су исте хватати хтѣли, стане на путъ. Ови су послѣ похватани, и нѣки су већь и каштиговани, а петорица сѣде іоштъ и данасъ у тамницама града сегединскогъ, и нећеду вальда смртнои каштиги утећи, да буду за примѣръ другима врло многима.

И ово се види, да е обштемъ добру шкодльиво, што подложницы вармеђски и другихъ надлежателства коя право мача имаду, кадъ какво зло дѣло учине, па у нѣму оваи часъ ухваћени не буду, таки, да каштигу

избѣгнꙋ, ꙋ милитарію бѣже, и тако ихъ приме, па онда се веѣъ више нити натрагъ добыти, а камоли каштиговати могꙋ. Тако сꙋ были ꙋ Сегединꙋ знаменити злодѣи Іованъ и Стефанъ Фараго, Пꙋшка, и Іованъ Стоянъ, Петаръ Месаръ и дрꙋги.

Осимъ тога подъ овымъ извѣтомъ многи данакъ плаѣаюѣи оставивши ꙋ преѣашньимъ обыталиштама обште терете, бѣже ꙋ мѣста воиничка, а напротивъ ни едномъ се воиникꙋ не допꙋшта мѣсто свое оставити и на дрꙋгꙋ странꙋ отиѣи, а ако кои иде, то га военомъ силомъ натрагъ одвꙋкꙋ.

Къ овоме бы приступило и то, што е народно воинство расціянско кола помоѣне саксонске воиске кодъ Ниша, кꙋда сꙋ сирѣчь ꙋ слꙋжби земальскогъ господара прошастогъ тꙋрскогъ рата послата была, поробило, а осимъ тога месаре ꙋ станъ и изъ тога натрагъ пꙋтꙋюѣе оплячкали, збогъ чега сꙋ, као што е явно явлѣно, ꙋ Оршови каштиговани.

Истогъ народногъ воинста веѣа часть изъ стана царскихъ ꙋ самои воини кꙋѣи е побѣгла, и збогъ тога е сегединскіи комендантъ свакога бѣгꙋнца са 25 фл. глобе каштиговао, и ніе ни едногъ изъ арешта пꙋстіо, докъ ніе глобꙋ платіо.

У наиновіе време воиницы расціянски сꙋботички заклали сꙋ камералногъ подложника ꙋ Алмашу, и кꙋѣꙋ сꙋ нѣговꙋ оплячкали.

И премда бы се безбронни примѣри навести могли, кои противъ овогъ расціянскогъ воинства свѣдꙋю, но веѣъ и то, што е овдѣ наведено доста и сꙋвише покаже, каквꙋ корысть одъ овыхъ расціянскихъ воиника краль и кралѣвина има? Напротивъ пак ово толико пуіты споменуто воинство народно расціянско одъ наивеѣе е користисвоихъ оффицирима, бꙋдꙋѣи да крчме, месарнице, рыболови, ловъ, и све собствености капи-

танима, као спахіяма, слѹже. Осимъ тога простъ народъ истымъ капитанима приликомъ пролѣтнѣгъ и есенѣгъ ѹсѣва шестъ дана орѹ, а шестъ дана рѹкама раде, осимъ дрѹгихъ премногихъ истезаваня и слѹжбе еръ осимь тога, што своимъ капитанима свакіи шанацъ дрва за ложенѣ, ѹ коима е тамо великіи недостатакъ, давати мора, іоштъ имаю власть воинике свое плаћанѣмъ глобе каштиговати.

Кои капитани ствари и дѣла обшта незнаюћи, а ѹ толико манѣ законе земальске и воене познаваюћи, а свое корысти любительи, и криминалне слѹчаеве ѹ произволне превраћаю, и подчинѣне свое ѹ тамницѹ бацаю, па ихъ дотле мѹче, и съ батинама претѹ, докъ по нѣколико дѹката одъ ньихъ не истргнѹ. Сви капитани имаю кодъ своихъ кѹћа даню ноћѹ стражѹ одъ четыри човека, а кадкадъ и одъ шестъ, осамъ и више людіи. Ѹ време наивеће раднѣ богати люди одкѹпѹю се новцыма, да не мораю на овѹ стражѹ ићи, а капитани онда сыротиню на стражѹ дотераю. И бѹдѹћи да ѹ шанцевима къ сегединской тврдыни принадлежећима (изѹзимаюћи Сѹботицѹ) нигдѣ вино не роди, то капитани хрђаво вино и ракію на дрѹгои страни евтино кѹпѹю, па онда сиротюньи по то, по што они хоће, точе и продаю.

Ови шанцеви имаю пространа селишта (praedia) камерална, одъ коихъ наивећіи дѣо капитани са своимъ подрѹчнымъ официрима заѹзимаю, па текъ оно, што се ньима свиди, дрѹгима жительима даю, одкѹда сила марве, различитогъ рода, и сила ѹгоеныхъ волова држе. Залѹтавше скотове себи присвоѧваю, люде натерѹю, да имъ за незнатнѹ платѹ слѹже. Накратко, све корысти, кое спахія имати може, свакіи шанцкы капитанъ за свою гѹшѹ при рѹцы има, тако да каиманьи

одъ ньихъ, осимь сегединскогъ, нѣколико тысꙋћа фл. прихода годишнѣ има.

Далѣ ови капитани, да се своимъ старіима препорꙋче и ꙋмиле, и да подобна изтезыванꙗ закрыю, и да далѣ ихъ себи сачꙋваю, одъ, обштина различне поклоне ꙋ сенꙋ, житꙋ, пићи за марвꙋ, сланини, маслꙋ, коньма, марви, земльꙗма и овомъ подобнюма као за ꙋздарѣ старіима изыскꙋю, пакъ онда скꙋпльꙗю за исте те свое старіе сваке године по кою стотинꙋ дꙋката по диштриктꙋ.

Не иначе ꙋзимаю ови расціꙗнски официри великꙋ сꙋмꙋ новаца одъ народа на одправльꙗнѣ своихъ дѣла и одржанѣ свога станꙗ, како милитарскогъ тако и економіискогъ, и то страхомъ одъ анатеме, кою епископъ ньиховъ на противнике баца, па онда га ꙋпотреблюю ꙋ време нꙋжде на то, да се бране, и тако себе ꙋ више описаномъ воиничкомъ редꙋ одрже, а плачꙋћіи народъ ньиховъ нити саслꙋша, нити пꙋсти да свою неволю изложи.

А реченыи народъ са сто ꙗрмова одъ предпоставлѣныхъ обтерећенъ, едва бы дочекао, да свое терете сбацы, и подъ вармеђꙋ дође, кадъ бы само до начина дoћи могао; као што сꙋ не тако одавно тꙋжбе жительꙗ шанца сꙋботичкогъ до ꙋшію нѣкогъ сегединскогъ комендaнта дошле, кои ихъ тако къ срцꙋ прими, да е на таи конацъ, да ихъ бѣде опрости, и ꙋгнѣтеныи народъ ꙋтѣши, самъ своелично, са интерималнымъ аꙋдіторомъ ꙋ реченыи шанацъ изышао, гдѣ е, дознавши ꙋчинѣне жительима одъ официра неправде, да сиротынꙗ више одъ произвольства своихъ официра ꙋ смотренію земльишта изъ 17 од прилике селишта (praedia) састоећегъ се, не зависи, изъ народа дванаесть сенатора или сꙋдіꙗ избрао, и одредіо, да они ꙋ свимъ економіискимъ предмѣтима пресꙋђивати имаю. Овомъ ꙋтѣ-

хомъ обрадованъ народъ, свакіи е истомъ комендантꙋ честанъ даръ поднео, а официри новошћꙋ ствари поражени, хотећи ꙋмалѣнꙋ свою дѣятелность ꙋ пређашнѣ станѣ повратити, дадꙋ комендантꙋ више, него што мꙋ е народъ дао, па онда се комендантъ са даромъ обадве стране врати ꙋ Сегединъ, а ньима остане власть народъ гнѣчити као што сꙋ е пре имали.

И бꙋдꙋћи да е одъ нѣколико година раздаванѣ ꙋпразднѣныхъ капитанаета одъ коменданта (одкꙋда сꙋ ови знатне приходе имали) одꙋзето, и за высоки военый савѣтъ задржано, зато сꙋ на мѣсто изгꙋблѣногъ тога благодѣянія исти коменданти ꙋ обычаи ꙋвели вице-капитане, капитен-лаитнанти назване (непазећи на заслꙋге и старію слꙋжбꙋ) правити, и то ꙋ таквомъ брою, да се може на свакꙋ десетинꙋ истыхъ народныхъ расціянскихъ воиника по еданъ таковыи вице-капитанацъ ꙋзети, а то сꙋ зато ꙋобычаили; ѥръ свакіи таквъ вице-капитанъ мора да плати по 50 и више дꙋката. Овдѣ дакле лежи ꙋзрокъ, зашто се то воинстоо брани. Ѥръ премда ово нити кралю нити кралѣвини сигꙋрне корысти какве доноси, али кадъ бы се ꙋкинꙋло, то бы многа благодѣянія, одъ коихъ добро живе, изгꙋбили, па зато на свакіи начинъ съ пасіимъ зꙋбма то станѣ бране, осећаюћи, да е ꙋкиданѣ тога воинства више ньима, него кралю и кралѣвини шкодльиво, и предпоставляюћи свою корысть корысти обштои, и не бое се благостанѣ пограничных мѣста овомъ расціянскомъ народꙋ, кои се по срећи царства тꙋрскогъ равно као и христіяна ꙋправля, повѣрити.

IV.

Да ли сꙋ нꙋжни, и могꙋ ли се нꙋждныма назвати погранични народни расціянски воиници?

Были бы истина преко нѹжднн на обранѹ граница кралѣвине воиницы, кои бы за отечественѹ землю, и за добро христіанске државе и крвь свою пролити желили, и одъ свое волѣ ѹ военои слѹжби ѹчили се: али ови расціани нити се могѹ ѹ редъ дотерати, нити сѹ стални нити прани отечества граѣани, ни притежательи прави ни са црквомъ саединѣни, ни орѹжіемъ, коньма и одѣломъ добро снабдѣвени и ѹреѣени, бѣгствѹ и грабежѹ наѹчени, словомъ, башъ ни нашто се ѹпотребити не могѹ. Па и кадъ еданпѹтъ ѹ 20 година кое число воиника дати мораю, то не да больи сами лично на воискѹ идѹ, него понаивише нестални, подозрителне и никакве люде мѣсто себе наимаю, и те садъ са еднымъ пиштольомъ, садъ са олѹпаномъ сабльомъ, садъ са захрѣалѣмъ пѹшкомъ, накратко са потреби военои неодговарающимъ орѹжіемъ снабдѣвене, на воискѹ шилю, кои као што безъ реда кѹда идѹ, тако и безъ свакогъ плода оданде бѣгаю, почемъ ихъ нити поштенѣе, ни любовь къ отечествѹ, ни корысть државе не подживе.

V.

Коимъ бы се начиномъ могло мѣсто овыхъ воинство народно ѹнгарско држати, и одъ кѹда бы се могло ово обдржавати, и кѹда бы было нѹжно границѹ премѣстити?

Како сѹ одъ овога народногъ расціанскогъ воинства границе кралѣвине ѹдалѣне, тако се исти діштріктн и вармеѣе за границѹ узети, а слѣдователно и преднаведени расціани за погранично воинство држати не могѹ. Ѹ преѣашня времена была е краина ѹ самои средини кралѣвине, но ова е таки престала, како е тѹрчинъ далѣ одтеранъ био. Па како сѹ садъ границе кралѣвине садашнѣ преко Саве и Баната пренешене, праведно би было, да се и погранично воинство на

исте границе разреди, а ови расціяни, као некорыстни подъ вармеђе подложе, изъ коихъ данка могло бы се тысућу коняника и толико пешака народногъ сталногъ и на свагдашны владѣтеля служби употребителногъ воинства, по начину В. Варадскогъ, Солночкогъ, Ђурскогъ и Коморанскогъ пописати, и слѣдећимъ начиномъ издржавати и плаћати.

1. Већь горе смо споменули, да се ова три діштрикта народногъ расціянскогъ воинства изъ 45 мѣста састое (осимь многобройныхъ (copiosissimos) ньиховыхъ официра, кои више землѣ имаю, него простыи народъ) и 48000 фл. плаћаю.

2. Унутарня благодѣянія, као крчме и месарнице, држе капитани, коя бы у свакомъ мѣсту, едно на друго доносила по 500 фл. и чинили бы заедно 12500 фл.

3. Епископскіи десетакъ и спахіискіи деветакъ, кое ни едно не даю, доносили бы по врло маломъ рачуну такођe едно 12000.

4. Многобройна, више одъ 100 ньихъ, камерална и приватныхъ господара селишта, коя ово безполезно воинство туне притежава, кадъ бы се у закупъ дала, доносила бы од прилике 15900 фл.

И ово се разумѣ само о праву управо господарственомъ. Но

5. Кадъ бы се ови расціяни као и по другимъ кралѣвине вармеђама живећи люди пописали, и ньихово иманѣ порезу вармеђскомъ подложило, башъ да реченыхъ 45 села петъ само (премда бы двогубно дали) тысућа гостію садржавaю, и да свакіи одъ овыхъ одъ иманя свога десетъ само форинты сваке године вармеђе плаћа: па бы ньиховъ данакъ износіо до 50.000 фл. а обе посте давале бы 137.000 фл. изъ кое бы се суме оне две тысуће людіи лако издржавати могле, на оваи начинъ.

1. Да се раздѣле на 4 или 5 частіи, па да се свакои части означи на границы мѣсто, гдѣ бы воиникъ ȣ време мира послове землѣдѣлске одправлю, да за себе и свою фамилію хлѣба а за коня сѣна и пиће прибави.

2. Такавъ воиникъ имао бы држати себи коня, орȣжіе, и еднако одѣло (ȣниформȣ), и да ово, што мȣ е нȣжно преправити може, имала бы мȣ се плата одъ 6 мѣсецыи ȣ напредъ на еланнȣтъ дати.

3. Коньникъ бы имао на мѣсецъ 5 фл. а пешакъ 4 форинта.

4. Свако мѣсто имало бы едногъ капитана, мѣсто застȣпника, барьктара и корпорале. На издржаванѣ овыхъ по соразмѣрности чина имала бы слȣжити крчма месарница и свакога приватно домостроителство, овыма бы се додала полȣтина ȣредне плате свакога, коя бы изъ частица две тысȣће людіи долазити морала, тако бы се са предреченыхъ официра ȣрачȣнѣномъ поломъ плате оне две тысȣће людіи брояли.

5. Капитани и ова воиска зависили бы одъ сваке покраине комендантa, и морали бы и ȣ напредъ на ȣченѣ воиничка вѣштбаня свакога мѣсеца лапȣтъ држати.

За ове две тысȣће людіи изымаюћи платȣ ȣ више изложеномъ начинȣ, требало бы годишнѣ 108.000 фл.

И ово све има се разȣмѣти изванъ ȣштрба вишихъ надлежателства.

Овай документъ има за насъ велику важность. Изъ нѣга видимо, како су наши у Бачкои и Банатскои міліціи стояли; изъ нѣга видимо, како су они живили. Истина, да е овай састанакъ непріятелскій [illegible] у перо диктирао; али ніе тешко истину разпознати одъ непріятельскогъ наношеня; само се собомъ каже, што

III.

Каквꙋ сꙋ слꙋжбꙋ гдѣ съ каквымъ ꙋспѣхомъ чꙋнили, — каквꙋ корыстъ има одтꙋда кралѣвско величество или дрꙋгіи ко?

На 3. Слꙋжба ове неꙋредне воинске кою е одъ год. 1718 чинила, ако се на правичко мѣрило правде ꙋзме извѣстно ће врло незнатна быти, еръ до годинe одприлике 1734. сѣдили сꙋ дома безпослени, и свое сꙋ домостроителство безъ свакогъ ꙗвногъ терета врло корыстно ꙋмножавали; а послѣ сꙋ нѣколико компаніꙗ одъ ньихъ на шлезскꙋ границꙋ на спрамъ Польске на стражꙋ послате, тамо сꙋ платꙋ безъ сваке корысти примали, и гомилама кꙋћи бѣгали. Затимъ године 1735 они, кои сꙋ кодъ кꙋће остали, кадъ се бꙋнтъ Пере Сегединца, кои е иначе многе одъ расціана едномысленике имао, и ньиховъ коловођа бю, одкрые, они кои нисꙋ были іоштъ ꙋзъ нѣга ꙗвно пристали, свою кривицꙋ и собствено дѣло покрыти мораюћи, по заповѣсти комендaнта арадскогъ противъ приврженика истога Пере ꙋстали сꙋ, и ньихъ сꙋ гонили, и тако сꙋ изъ нꙋжде добродѣтель начинити морали. Ꙋ коіои прилики по своіои нарави данакъ плаћаюћихъ ꙋ вармеђама Бекешкои, Зарандскои и Арадскои више мѣста поробе, многꙋ марвꙋ отераю, и много дрꙋгихъ отмица ꙋчине, и на таи начинъ невинꙋ, данакъ плаћаюћꙋ простотꙋ више сꙋ ꙋгнѣтавали него заштиштавали.

А и то е ꙗвно познато, како е расціꙗнскіи митрополитъ на слꙋжбꙋ нѣговогъ величества одъ ове феле людіи еднꙋ конꙗничкꙋ регментꙋ пописати дао, па е иста регмента ꙋ Ꙋнгаріи, Італіи, и ꙋ нѣм. царствꙋ изстꙋпленіꙗ чинила? Какве ли е высокимъ надлежателствама немире призꙋрокoвала? Иста ова регмента ніе се могла никако ꙋ редъ дотерати, и морале се

кадъ сꙋ се нѣна иствпленія свима досадила, и кадъ се видело, да ніе ни одъ какве корысти, сасвим ꙋкинꙋти.

Изъ овога, што е довдѣ речено, родило бы се питанѣ: Да ли се ово неꙋредно народно расціянско воинство на воиничкꙋ слꙋжбꙋ, а нарочито на обранꙋ покраинскихъ мѣста, ꙋ коима цѣлога кралѣвства добро лежи, згодно ꙋпотребити, и да ли се томе вѣровати може? Кадъ се ни предспоменꙋта регимента расціянска крозь нѣколико година строжиіомъ регꙋломъ мілітарскомъ довести дала ніе, да корыстна бꙋде, нити е икакве корыстне кралю своме слꙋжбе чинити могла, него се ꙋкинꙋти морала; кое регименте одпꙋштени люди, навыкнꙋти ништа не радити, него бадавадисати, разштркаю се тамо амо низъ Савꙋ, Дꙋнавъ и Тисꙋ, и станꙋ грабити и отимати, стране оне ꙋзнемиривати, па ни дан-данашньіа нисꙋ одъ тога престали, тако, да едва ко крозъ оне стране сигꙋрно проћи може.

Али разбоиничство кодъ людіи овога народа, особито кодъ Петроварадина и Арада, башъ ꙋ самомъ крылꙋ кралѣвине, одъ дана на данъ тако мах отима, да се већъ и подъ предводительствомъ свештеника расціянскихъ, од коихъ сꙋ већъ нѣколико ньихъ и смрћꙋ каштиговани, тера, што више и сами предцоставлѣни имъ официри закланяю ихъ и закрылюю ꙋ злымъ тимъ дѣлима. Тако е бечеискіи капитанъ Вꙋлинъ Страина са харамбашомъ пꙋстахіиским Іованомъ Враговићъ ꙋ споразꙋмлѣню быо, и нѣга е закрыляваo и сакрывао, па како овомъ тако и дрꙋгима овога дрꙋгарима ꙋ тераню пꙋстахисања за дꙋго рꙋкꙋ помоћи прꙋжао, докъ се ніе наипослѣ дѣло одкрыло, и тако онъ прошкрибиранъ и капитанскства лишенъ бꙋде.

Слꙋчава се, оа сꙋ вармеђе бачке воиницы такове пꙋстахіе расціянске гонили, а еданъ расціянскіи

свештеникъ затвори ихъ у цркву, и сакрые ихъ; еданъ капитанъ изъ покраине Савске пре нѣколико година быо е у Београду, а другіи тако исто капитанъ Радичъ званъ быо е у последнѣ време у Петроварадину збопъ крађе, пустахисаніа и разбоиничства онаи обѣшенъ, а оваи точкомъ изпребіанъ.

У чанадскомъ діштрікту пожараю еданпутъ ноћу шестнаестъ расціанкихъ воиника касу исте вармеђе касадржацъ (перцептор) ніе срећомъ нѣговомъ быо кодъ куће, а фамилію нѣгову разбоиницы страшно измучe. Одъ овыхъ су седморица од прилике у Араду обѣшени.

У шанцу Брестовцу поставлѣныи народногъ овогъ воинства мѣсто заступникъ Мириловичъ званъ, са подчинѣнымъ себи официрима, знаюћи, шта е и како е, узме дѣо еданъ одъ новаца, кое су жительи истога шанца добыли за нѣка залутавша говеда, коя су людма изъ Сармаціе одъ Турака избѣгнувшимъ принадлежила, а они ихъ похватали и попродавали, збогъ чега е заедно са сукривцыма своима одъ коменданта сегединскогъ каштигованъ, а они сиромаси люди, кои су одъ страха турскогъ изъ кућа своихъ побѣгли, ни данашньіи данъ нису подпуно намирени.

У наиновіе време истога шанца капитанъ ніе знао у шанцу находећихъ се од прилике ньихъ осамъ явныхъ пустахія ухватити, а вармеђскимъ воиницыма, кои су исте хватати хтѣли, стане на путъ. Ови су послѣ похватани, и нѣки су већь и каштиговани, а петорица сѣде іоштъ и данасъ у тамницама града сегединскогъ, и нећеду вальда смртнои каштиги утећи, да буду за примѣръ другима врло многима.

И ово се види, да е обштемъ добру шкодльиво, што подложницы вармеђски и другихъ надлежателства коя право мача имаду, кадъ какво зло дѣло учине, па у нѣму оваи часъ ухваћени не буду, таки, да каштигу

избѣгнȣ, ȣ милитарію бѣже, и тако ихъ приме, па онда се веһъ више нити натрагъ добыти, а камоли каштиговати могȣ. Тако сȣ были ȣ Сегединȣ знаменити злодѣи Іованъ и Стефанъ Фараго, Пȣшка, и Іованъ Стоꙗнъ, Петаръ Месаръ и дрȣги.

Осимъ тога подъ овымъ извѣтомъ многи данакъ плаһаюһи оставивши ȣ пређашньимъ обыталиштама обште терете, бѣже ȣ мѣста воиничка, а напротивъ ни едномъ се воиникȣ не допȣшта мѣсто свое оставити и на дрȣгȣ странȣ отиһи, а ако кои иде, то га военомъ силомъ натрагъ одвȣкȣ.

Къ овоме бы приствпило и то, што е народно воинство расціꙗнско кола помоһне саксонске воиске кодъ Ниша, кȣда сȣ сврѣчь ȣ слȣжби земальскогъ господара прошастогъ тȣрскогъ рата послата была, поробило, а осимъ тога месаре ȣ станъ и изъ тога натрагъ пȣтȣюһе оплꙗчкали, збогъ чега сȣ, као што е ꙗвно ꙗвлѣно, ȣ Оршови каштиговани.

Истогъ народногъ воинства веһа часть изъ стана царскихъ ȣ самои воини кȣһи е побѣгла, и збогъ тога е сегединскіи комендантъ свакога бѣгȣнца са 25 фл. глобе каштиговао, и ніе ни едногъ изъ арешта пȣстіо, докъ ніе глобȣ платіо.

У наиновіе време воиницы расціꙗнски сȣботички заклали сȣ камералногъ подложника ȣ Алмашу, и кȣһу сȣ нѣговȣ оплꙗчкали.

И премда бы се безбройни примѣри навести могли, кои противъ овогъ расціꙗнскогъ воинства свѣтȣю, но веһъ и то, што е овдѣ наведено доста и сȣвише покаже, какȣ користь одъ овихъ расціꙗнскихъ воиника краль и кралѣвина има? Напротивъ пак ово толико пȣты споменȣто воинство народно расціꙗнско одъ наивеһе е користи своимъ официрима, бȣдȣһи да крчме, месарнице, риболови, ловъ, и све собствености капи-

танима, као спахіама, слэже. Осимъ тога простъ народъ истымъ капитанима приликомъ пролѣтнѣгъ и есенѣгъ ѕсѣва шестъ дана орѕ, а шестъ дана рѕкама раде, осимъ дрѕгихъ премногихъ истезавана и слэжбе еръ осимь тога, што своимъ капитанима свакіи шанацъ дрва за ложенѣ, ѕ коима е тамо великіи недостатакъ, давати мора, іоштъ имаю власть воинике свое плаћанѣмъ глобе каштиговати.

Кои капитани ствари и дѣла обшта незнаюћи, а ѕ толико манѣ законе земальске и военe познаваюћи, а свое корысти любительи, и криминалне слэчаеве ѕ произвольне превраћаю, и подчинѣне свое ѕ тамницѕ бацаю, па ихъ дотле мѕче, и съ батинама прете, докъ по нѣколико дѕката одъ ньихъ не истргнѕ. Сви капитани имаю кодъ своихъ кѕћа даню ноћѕ стражѕ одъ четыри човека, а кадкадъ и одъ шестъ, осамъ и више людіи. Ѹ време наивеће раднѣ богати люди одкѕпѕю се новцыма, да не мораю на овѕ стражѕ ићи, а капитани онда сыротиню на стражѕ дотераю. И бѕдѕћи да ѕ шанцевима къ сегединской тврдыни принадлежећима (изѕзимаюћи Сѕботицѕ) нигдѣ вино не роди, то капитани хрђаво вино и ракію на дрѕгои страни евтино кѕпѕю, па онда сиротюньи по то, по што они хоће, точе и продаю.

Ови шанцеви имаю пространа селишта (praedia) камерална, одъ коихъ наивећіи дѣо капитани са своимъ подрѕчнымъ официрима заѕзимаю, па текъ оно, што се ньима свиди, дрѕгима жительима даю, одкѕда сила марве, различитогъ рода, и сила ѕгоеныхъ волова држе. Залѕтавше скотове себи присвоиваю, люде натерѕю, да имъ за незнатнѕ платѕ слэже. Накратко, све корысти, кое спахіа имати може, свакіи шанцъ капитанъ за свою гѕшѕ при рѕцы има, тако да жаиманьи

одъ ньихъ, осимь сегединскогъ, нѣколико тысућа фл. прихода годишнѣ има.

Далѣ ови капитани, да се своимъ старіима препорүче и үмиле, и да подобна изтезываня закрыю, и да далѣ ихъ себи сачүваю, одъ, општина различне поклоне ү сенү, житү, пиhи за марвү, сланини, маслү, коньма, марви, землюма и овомъ подобнюма као за үздарѣ старіима изыскүю, пакъ онда скүплю за исте те свое старіе сваке годнне по кою стотинү дүката по диштриктү.

Не иначе үзимаю ови расціянски официри великү сүмү новаца одъ народа на одправлянѣ своихъ дѣла и одржанѣ свога станя, како милитарскогъ тако и економіискогъ, и то страхомъ одъ анатеме, кою епископъ ньиховъ на противнике баца, па онда га үпотреблюю ү време нүжде на то, да се бране, и тако себе ү више описаномъ воиничкомъ редү одрже, а плачүhіи народъ ньиховъ нити саслүша, нити пүсти да свою неволю изложи.

А реченыи народъ са сто ярмова одъ предпоставлѣныхъ обтереhенъ, едва бы дочекао, да свое терете сбацы, и подъ вармеђү дође, кадъ бы само до начина доhи могао; као што сү не тако одавно түжбе жителя шанца сүботичкогъ до үшію нѣкогъ сегединскогъ комендантa дошле, кои ихъ тако къ срцү прими, да е на таи конацъ, да ихъ бѣде опрости, и үгнѣтеныи народъ үтѣши, самъ своелично, са интерималнымъ аүдіторомъ ү реченыи шанацъ изышао, гдѣ е, дознавши үчинѣне жительима одъ официра неправде, да сиротыня више одъ произвольства своихъ официра ү смотренію земльишта изъ 17 од прилике селишта (praedia) састоеhегъ се, не зависи, изъ народа дванаесть сенатора или сүдія избрао, и одредіо, да они ү свимъ економіискимъ предмѣтима пресүђивати имаю. Овомъ үтѣ-

хомъ обрадованъ народъ, свакіи е истомъ комендантꙋ честанъ даръ поднео, а официри новошћꙋ ствари поражени, хотећи ꙋмалѣнꙋ свою дѣятелность ꙋ пређашнѣ станѣ повратити, дадꙋ комендантꙋ више, него што мꙋ е народъ дао, па онда се комендантъ са даромъ обадве стране врати ꙋ Сегединъ, а нъима остане власть народъ гнѣчити као што сꙋ е пре имали.

И бꙋдꙋћи да е одъ нѣколико година раздаванѣ ꙋпразднѣныхъ капитанаета одъ коменданта (одкꙋда сꙋ ови знатне приходе имали) одꙋзето, и за высоки военыи савѣтъ задржано, зато сꙋ на мѣсто изгꙋблѣногъ тога благодѣяніꙗ исти коменданти ꙋ обычаи ꙋвели вице-капитане, капитен-лаитнанти назване (непазећи на заслꙋге и старію слꙋжбꙋ) правити, и то ꙋ такомъ брою, да се може на свакꙋ десетинꙋ истыхъ народныхъ расціянскихъ воиника по еданъ таковыи вице-капитанацъ ꙋзети, а то сꙋ зато ꙋобычаили; ѥръ свакіи такавъ вице-капитанъ мора да плати по 50 и више дꙋката. Овдѣ дакле лежи ꙋзрокъ, зашто се то воинстоо брани. Ѥръ премда ово нити кралю нити кралѣвини сигꙋрне корысти какве доноси, али кадъ бы се ꙋкинꙋло, то бы многа благодѣяніꙗ, одъ коихъ добро живе, изгꙋбили, па зато на свакіи начинъ съ пасіимъ зꙋбма то станѣ бране, осѣћаюћи, да е ꙋкиданѣ тога воинства више нъима, него кралю и кралѣвини шкодлъиво, и предпоставляюћи свою корысть корысти обштои, и не бое се благостанѣ пограничных мѣста овомъ расціянскомъ народꙋ, кои се по срећи царства тꙋрскогъ равно као и христіяна ꙋправляю, повѣрити.

IV.

Да ли сꙋ нꙋжни, и могꙋ ли се нꙋждныма назвати погранични народни расціянски воиници?

Были бы истина преко нѫждни на обранѫ граница кралѣвине воиницы, кои бы за отечественѫ землю, и за добро христіанске државе и крвь свою пролити желили, и одъ свое волѣ ѫ военои слѫжби ѫчили се: али ови расціани нити се могѫ ѫ редъ дотерати, нити сѫ стални нити прави отечества грађани, ни притежательи прави ни са црквомъ саединѣни, ни орѫжіемъ, коньма и одѣломъ добро снабдѣвени и ѫређени, бѣгствѫ и грабежѫ наѫчени, словомъ, башъ ни нашто се ѫпотребити не могѫ. Па и кадъ еданпѫтъ ѫ 20 година кое число воиника дати мораю, то не да больи сами лично на воискѫ идѫ, него понаивише несталне, подозрителне и никакве люде мѣсто себе наимаю, и те садъ са еднымъ пиштольомъ, садъ са олѫпаномъ сабльомъ, садъ са захрђалѣмъ пѫшкомъ, накратко са потреби военои неодговараюћимь орѫжіемъ снабдѣвене, на воискѫ шилю, кои као што безъ реда кѫда идѫ, тако и безъ свакогъ плода оданде бѣгаю, почемъ ихъ нити поштенѣе, ни любовь къ отечествѫ, ни корысть државе не поджиже.

V.

Коимъ бы се начиномъ могло мѣсто овыхъ воинство народно ѫнгарско држати, и одъ кѫда бы се могло ово обдржавати, и кѫда бы было нѫжно границѫ премѣстити?

Како сѫ одъ овога народногъ расціанпкогъ воинства границе кралѣвине ѫдалѣне, тако се исти діштрікти и вармеђе за границѫ узети, а слѣдователно и преднаведени расціани за погранично воинство држати не могѫ. Ѫ пређашни времена была е краина ѫ самои средини кралѣвине, но ова е таки престала, како е тѫрчинъ далѣ одтеранъ бьо. Па како сѫ садъ границе кралѣвине садашнѣ преко Саве и Баната пренешене, праведно бы было, да се и погранично воинство на

исте границе разреди, а ови расціани, као некорыстни подъ вармеђе подложе, изъ коихъ данка могло бы се тысућу коньника и толико пешака народногъ сталногъ и на свагдашны владѣтеля службу употребителногъ воинства, по начину В. Варадскогъ, Солночкогъ, Ђурскогъ и Коморанскогъ пописати, и слѣдећимъ начиномъ издржавати и плаћати.

1. Већь горе смо споменули, да се ова три діштрикта народногъ расціанскогъ воинства изъ 45 мѣста састое (осимь многоброиныхъ (copiosissimos) ньиховыхъ официра, кои више землѣ имаю, него простыи народъ) и 48000 фл. плаћаю.

2. Унутарнія благодѣанія, као крчме и месарнице, držе капитани, коя бы у свакомъ мѣсту, едно на друго доносила по 500 фл. и чинили бы заедно 12500 фл.

3. Епископскіи десетакъ и спахіискіи деветакъ, кое ни едно не даю, доносили бы по врло маломъ рачуну такође едно 12000.

4. Многоброина, више одъ 100 ньихъ, камерална и приватныхъ господара селишта, коя ово безполезно воинство туне притежава, кадъ бы се у закупъ дала, доносила бы од прилике 15900 фл.

И ово се разумѣ само о праву управо господарственомъ. Но

5. Кадъ бы се ови расціани као и по другимъ кралѣвине вармеђама живећи люди пописали, и ньихово иманѣ порезу вармеђскомъ подложило, башъ да реченыхъ 45 села петъ само (премда бы двогубно дали) тысућа гостію садржавaю, и да свакіи одъ овыхъ одъ иманя свога десетъ само форинты сваке године вармеђе плаћа: па бы ньиховъ данакъ износіо до 50.000 фл. а обе посте давале бы 137.000 фл. изъ кое бы се суме оне две тысуће людіи лако издржавати могле, на оваи начинъ.

1. Да се раздѣле на 4 или 5 частіи, па да се свакои части означи на границы мѣсто, гдѣ бы воиникъ у време мира послове землѣдѣлске одправляо, да за себе и свою фамилію хлѣба а за коня сѣна и пиће прибави.

2. Такавъ воиникъ имао бы држати себи коня, оружіе, и еднако одѣло (униформу), и да ово, што му е нужно преправити може, имала бы му се плата одъ 6 мѣсецыи у напредъ на еданпутъ дати.

3. Коняникъ бы имао на мѣсецъ 5 фл. а пешакъ 4 форинта.

4. Свако мѣсто имало бы едногъ капитана, мѣсто заступника, барјактара и корпорале. На издржаванѣ овыхъ по соразмѣрности чина имала бы служити крчма месарница и свакога приватно домостроителство, овыма бы се додала полутина уредне плате свакога, коя бы изъ частица две тысуће людіи долазити морала, тако бы се са предреченыхъ официра урачуненомъ поломъ плате оне две тысуће людіи бролли.

5. Капитани и ова воиска зависили бы одъ сваке покраине коменданта, и морали бы и у напредъ на ученѣ воиничка вѣштбаня свакога мѣсеца двапутъ држати.

За ове две тысуће людіи узымаюћи плату у выше изложеномъ начину, требало бы годишнѣ 108.000 фл.

И ово све има се разумѣти изванъ уштрба вишихъ надлежателства.

Оваи документъ има за насъ велику важностъ. Изъ нѣга видимо, како су наши у Бачкои и Банатскои міиціи стояли; изъ нѣга видимо, како су они живили. Истина, да е оваи саставакъ непріятельскіи духъ у перо диктирао; али ніе тешко истину разпознати одъ непріятельскогъ наношеня; само се собомъ каже, шта

е у ствари заиста было, и како то противницы за друго што узымаю и продаю.

Србльи су дакле у Унгаріи три военa диштрикта имали: Сегедискіи, Петрварадискіи, и Арадскіи, и у овыма 45 тако названыхъ шанцева, а то ће рећи, обкопаныхъ мѣста.

Ова три диштрикта могла су дати, као што оваи оператъ говори, 20.000 людіи за оружіе, и плаћали су у комералну касу префектура 48.000 фл.

Сегединскіи диштриктъ имао е дати у воиску 1000 коняника и 500 пешака; колико су други диштрикти давати морали, не каже се овдѣ изрично, али може се мыслити, да су ньихъ два толико исто давати имали воиника, колико сегединскіи за себе.

Осимъ тога ставіо е митрополитъ србскіи едну коняничку регименту.

Свакіи шанацъ имао е свога капитана, а у тврдыньи диштрикта сѣдіо е комендантъ. Капитане су наипре коменданти наименовали; а доцніа е себи то право военыи савѣтъ задржао, за чимъ сꙋ послѣ коменданти вицекапетане у обичаи увели, и ове сами поставляли.

Подъ капитанима стояли су мѣсто-застꙋпници (лаитнанти) и корпорали; коменданти имали су своe помоћнике (адютанте).

Коменданти диштриктски давали су одпустне листове воиницыма; и казнили су оне, кои су изъ табора ꙋтекли затворомъ и глобомъ. Они су мотрили, да се редъ у управляню шанцева држи; а могли су, гдѣ су се злоупотреблѣня увукла, и новъ редъ увести. За ньихъ су капитани сваке године кое у житу, марви, и пићи за ову, а кое у новцыма одъ народа дарове купили.

Капитани примали су приходе одъ крчме, месарнице, рыболова, звѣролова, и живили су као го-

сподари мѣста, у комъ су командирали. Простыи народъ морао имъ е с пролѣћа и у есень време ораня шесть дана орати а осимъ тога шесть дана у ручнымъ пословима служити. Осимъ тога дужно имъ е было мѣсто дрва за огрѣвъ дати,

Капитани су имали власть подручне свое у затворъ на батине и на глобу осудити.

Кодъ куће свое имали су данъ ноћь по нѣколико момака на стражи.

Шанцеви ови имали су врло велика земльишта. Одь овыхъ велику часть држали су капитани и други официри, а остало е было међу людма раздѣлѣно.

Колико се изъ овога операта види, морали су ови капитани добро стояти, особито пакъ у стоки; на пространымъ пашама држали су они много говеда, конѣ, овце и свинѣ. А особито су морали са воловима у велико радити.

Са завидльивимъ окомъ гледали су мађарски великаши на ову границу; они су не престано на то ишли да се она укине, и да под спахіе и вармеђу дође, ерь су на таи начинъ до лѣпыхъ оныхъ добара доћи могли коя су капитани уживали.

Србльи су се у ово време са много противныхъ елемента борити имали, и зато су и сами моралв на средства мыслити, да се бранити могу. Едно одъ овыхъ средства были су депутаціе шиляне цару, а ове су морале имати трошка. Зато е быо цѣо народъ у време потребе позиванъ, да на ову цѣль прилоге дае. И одовудъ видимо у операту овомъ и то споменуто.

Но какавъ е оваи оператъ? На самомъ дѣлу надписа и подписа нема, кои бы намъ то изрично казао, али се можемо лако домыслити, да е оваи оператъ дошао одъ комисіе, коя е ову стварь изпытала и двору представити имала пре државногъ сабора унг. одъ год.

1741 на комъ е заключено было, да се марошка и потиска милиція укине. Год. 1739 чини се да е послѣдня кою у овомъ операту споминю, и тако е могао онъ 1740 списанъ быти.

У овомъ дѣлу каже се, да арадскіи диштриктъ има 24 шанца, а имена се само одъ ньихъ 12 наводе. Изъ другогъ документа извадиди смо мы иоштъ и слѣдуюћа мѣста: Вилагошваръ, — Борош-Ене, — Сикула, — селиште Нађ-Тратошъ, — Побунскіи Гаи, — Томашинскіи Гаи. У овомъ смо нашли и Галшу, али не знамо, е ли ово различно мѣсто одъ гореизложенога Галь. Мѣсто имена Глоговацъ овога опрерата, стои у другомъ овомъ документу име Коґловецъ.

Министеръ Іосифа II. баронъ Бартенштаинъ каже самъ, да су мађари на Срблѣ мрзили; а знаду се и узроцы, збогъ коихъ су ньима Србльи непріятни были Истыи министеръ излаже, да су цареви савѣтницы зато навальивали, да се милиція ова укине, да могу у томе диштрикту спахилуке добыти. Да е дакле у операту овоме непріятельскіи Србльима духъ вѣяо, ніе чудо, и и може се лако разумѣти.

Мы нећемо одрицати, да споменута овдѣ преступленія и изтезаня нису се случавала, и само ћемо запитати, гдѣ онда у цѣлои царевини аустріиской тога было ніе? У ово време, кадъ су ратови са Турцима вођени народъ су у звѣра претворити морали; у време оно, кадъ су ратови на све стране бѣснили, и домаћіи редъ и сигурность тако рећи доброи вольи жителя оставили? Али и то неможемо прећутати, да све оно, што се у овомъ операту у обште противъ воене вредности србскыхъ воиника, противъ користи милиціе говори само у очима оныхъ постояти може, кое су на ову милицію а priori мрзили, и нѣно укинуће желили.

Са изванобычномъ простотомъ дѣли оваи оператъ бачку и банатску милицію одъ друге сербске милиціе, коя е едно цѣло чинила, и неће да зна за службу, кою е српска милиція до 1718 год. чинила. Дабогме, ако смо се 30 година непрестано крвавили, па се послѣ у време мира мало одмарамо, то онда ништа не радимо! А зашто ніе оваи оператъ споменуо, да су Србльи за прошастыхъ 30 година толико радили, да су одморъ свои подпупо заслужили? Зашто ніе споменуо баремъ 12. Августъ 1704 кодъ Хохштадта, гдѣ су се Хорват. Славонцы и бачка милиція особито одликовали, гдѣ су помогли своиски, да 12.000 непріятеля (Француза и Баварaца) погине, 15.000 у робство падне, и царски задобію 120 топова и савъ логоръ? — Зашто не спомену страданѣ потискихъ шаикаша подъ обрштеромъ Петрашемъ 1716 год. кодъ Сланкамена, гдѣ е обрштеръ ранѣнъ и зароблѣнъ быо? — Зашто ли не спомену оберкапетана Дединѹ, кои е исте 1716 год. са 1200 Србаля у Влашку отишао. 25. Нов. ноћу на Букарештъ напао, и влашкогъ господара Николу Маврокордата са фамилиомъ ухватіо, па кадъ му е оваи 500.000 фл. давао да га пусти, ніе хтѣо то учинити, него га вѣрно принцу Евгенію пошалѣ? Есу ли овдѣ Србльи свою желю за новцыма, на кою оператъ толико виче, показали? — Зашто е заборавио на 16. Августъ 1717 кодъ Гроцке, гдѣ су Србски коняницы први были, и гдѣ су царскима 186 топова, силныи барутъ и олово, пртлягъ, чадори и камиле турске у руке пале? — Зашто ли не каза, да су Србльи на путу одъ Гроцке до Ниша 5000 Турака помлатили? — Зашто не спомену заслуге србске милиціе, кое е противъ Ракоциныхъ бунтовника до 1716 прибавила, кое имъ е и самъ царъ изрикомъ припознао? А џаба бы имъ было воеванѣ у Італіи! То нису хтѣли ни по-

дадирати, него траже воиничке заслуге одъ 1718—1734, у време мира. А одъ 1734 године опетъ само су то нашли, како су многи кући побѣгли. А зашто не споменуше ратъ Шпанскіи одъ 1733—1735; гдѣ су и Србльи у Сициліи воевали? — Зашто ли не рекоше да е у турскомъ рату 1727 50.000 граничара Сремаца, Банаћана и Бачвана было? — Како имъ не паде на умъ споменути 28. Септ. 1737, гдѣ су се Србски шаикаши подъ заставникомъ Моисеомъ на Дунаву одликовали, 5 турскихъ лађа порушили, и многе Турке подавили? — Зашто не рекоше, како су се Србльи кодъ села Брегови таи истыи данъ на лѣвомъ крылу као лавови борили. Зашто ли не споменуше, да су Србльи 29. Септембра, кадъ се царска воиска натрагъ повлачила, арıергардѹ чинили, навалююће Тѹрке до иза села Брегови натрагъ отерали, 500 людіи изгѹбили, али и 3000 Турака помлатили, и то они исти Србльи, кои су данъ пре авангарду правили и Турке први дочекали? — Зашто не споменуше безпримѣрно юнаштво, кое е србска міліція 30. Септ. код Ужице показала, гдѣ су се 3 Србина по ужету у градъ увукли, тамо све развидѣли, и опетъ по ужету натрагъ дошли, и станѣ града казали, на кое е онда србска міліція подъ маршаломъ Секендорфомъ 3. Окт. на юришъ градъ узела? Зашто ли не наведоше бои код Ябуке под генераломъ Наипергомъ? — Али то све ньима ніе у рачунъ ишло, па зато нису хтѣли ни да знаду за то: него су волели сумничећи пытати; да ли сѹ Србльи у пуномъ числу на воиску ишли?

У време рата нећe да пытаю, шта су Србльи у рату чинили; него пытаю, шта су Србльи за време мира у воини радили. А зашто не пыташе шта су Србльи у време мира ѹ дѣлима мира чинили, па бы можда што нашли. Но за то баш нису ни хтѣли пытати, еръ бы

морали казати, да су сушили баре и рытове, и правили путове, зидали Темишваръ, утврђивали Ковинъ, Паланку, Панчево, и радили друго коешта, и да су преправили Банатъ, да се у нѣму населбине учинити могу.

Ово они нису хтѣли да кажу, него шта су навели? —

1-о. Да србски капитани сиротиню глобе. А заръ е у вармеђама другчіе было? Заръ и у саме наше дане, по вармеђама сиротыня ніе морала давати и давати, заръ су солгабирови другчіе живили, него мале паше? У овоме мађарске вармеђе заиста нису за србскимъ капитанатима натрагъ остаяли. Па заръ се зато морала милиція укинути? Али ніе се дала регулирати? Онда у време Турскихъ ратова заиста ніе, али требало е мало претрпити се, па бы се и ова милиція тако лѣпо уредити дала, као и остала садашня граница. А шта е то ньима было претрпити се? Та нису они трпили, него Србльи. Али су они пріятельи Србскогъ народа, па не могу да трпе. Сигурно, то и ништа друго.

2-о. Да србски капитани живе као спахіе. Ово е заиста Богу плакати, да србски капитани живе ондѣ онако, гдѣ бы и како би мађарске спахіе могли лѣпо наслађавати се! Ово вреди, да се милиція укине.

3-е. Да су Србльи отимали и грабили. А гдѣ е онда веħа сигурность была? Та мы имамо више имена мађарскихъ вармеђскихъ славно проглашеныхъ пустахія, него србскихъ милитарскихъ! Збогъ пустахія никаква се инштитуція не мора дигнути, и кадъ е ту крѣпка воля, заиста ħе милиція пріе пустахіе утамамањити него вармеђа. Али кадъ непрестани ратови юнаке разреде и поеду, онда мора злочинство главу дигнути. Тако е было и у Славоніи, кадъ е ратоборно

людство у воиску отишло, али се зато милиція ніе морала укинути. Па кадъ су сходне мѣре употреблѣне онда е тако сигурность повраћена, и већа е была него по многимъ вармеђама Унгаріе.

4-о. Да србски воиницы бѣже изъ воиске кући. То се могло догодити; али е сигурно и одъ друге воиске многи Raiss aus! учиніо. У осталомъ, съ каквомъ су ревношћу и юначствомъ Србльи увекъ воевали, то показую и саме сведочбе цареве.

И тако бы се на свакіи тако названыи пунктъ могло свагда a pari и a simili тако одговорити, да противници кодъ куће све то и иоштъ горе имаду, што е ту зло, а многи добро, кое се ту налази, кодъ ньи нипошто наћи віе. Но мы ћемо престати одъ далѣгъ разговора. Ово и онако ніе никаква реплика, него су само нѣка примѣчанія, да се види, у каквомъ е духу оваи оператъ писанъ, само ћемо иоштъ запытати: зашто не рекоше, шта ови сиромаси Србльи трпе? Какво е добро ньихъ натерало, да землю, кою су крвлю своіомъ прибавили 1723 и 1727 године оставе, и у страну државу, у Русію оду? кадъ казую, како су се нѣки србски свештеницы зло владали, зашто не споменуше и то, како су други као мученицы страдали? Кадъ споменуше немире, зашто не назначише и узроке, тыхъ? Зашто не споменуше и ФЦМ. Трауна, како е онъ ове тако описане люде на миръ склонне нашао?

Али што то све и пытамо? Они нису ишли на то да узроке станя, на кое вичу, изнађу, те уклоне, и станѣ болѣ доведу: него су само на то ишли, да кажу, милицію треба укинути, и земю подъ вармеђе дати.

Наичудноватіи е пакъ краи овогъ операта. Нуждна е и преко нуждна мииція; али ова треба да буде унгарска народна милиція. Зато Србльима да се землѣ одузму и да се унгарима

даду; Србльи треба да плаћаю, па изъ овыхъ новаца да се унгарска милиція издржава.

Тако е то! Оваи инштитутъ, кои може дати 20.000 людіи у воину, валя да се укине, па да се заведе други, кои ће 2000 людіи за воиску дати! И ово е само една корысть за државу; друга е иоштъ већа, што ће ту землю, кою сада они люди држе, кои 20.000 люди и 48.000 фл. у касу плаћаю, по наивећои части спахіе добыти, кои су одъ свакога терета прости, и у државну касу ни мангуре не даю! Е нека буде и тако, па тако е и было, али е држава преко 100.000 людіи изгубила, кои су укинућемъ границе принуђени были крвлю своиомъ напоену землю оставити! Правительство е увидѣло, куда то води, и зато е започетыи посао у полу пресѣкло, а да га е сасвимъ у дѣло привело; небы ту садъ быо инштитутъ, за кои іои цѣла Европа завиди. Но какавъ бы оваи инштитутъ быо, да ніе оваи посао ни починятъ быо! Слѣдство овога случая благодатно и у наше бы дане благодатно осѣтити могли!

90.

Митрополит Ненадовић расписом својим сд 28. Јуна 1762 год. теши и умирује народ, који је због 46. законског чланка сабора угарског од 1741 гсд. узрујан био, и непрестано се селио у Русију. Важан је овај распис, што митрополит у њему разлаже државоправни положај српског народа у Аустријској држави. Са оригинала из будимског архива преписан овај распис гласи овако:

„Павелъ божіею милостію православныи архі-епископъ карловачкыи и всего въ державѣ ихъ цесаро-кралевскаго величества обрѣтающтагося Славено-Сербскаго и Валахіискаго народа митрополитъ, и обоихъ цесаро-кралевскыхъ величествъ таиныи совѣтникъ.

Благоговѣиннѣишымъ протопрезвѵтером, свѧштеннико̂мъ, и всемꙋ причтꙋ церковномꙋ, благопочтеннымъ великымъ бировомъ, таначникомъ и всѣмъ всѧкаго званіѧ и состоѧніѧ вь богоспасаемои епархіи бꙋдимскои обрѣтаюштимсѧ православнымъ хрістіаном нашымь во свѧтомъ дꙋсѣ чадомъ возлюблѣнымъ, благодатъ и миръ от Бога!

Ꙗкоже наше вь прошломъ еште 1762. годѣ на всевысочаишее цесаро-кралев. апостол. вел. позваніе ꙋ Бечъ отшествіе, и всемилостивѣишее обнадежденіе ѧвихомъ, да реченное позваніе наше на ползꙋ и спасителнꙋю ꙋтѣхꙋ всего честнаго клера и слав. народа нашего намѣраетъ: тако послѣ нашего ондѣ при всевысочаишемъ дворѣ едва не цѣлогодишнѧго забавленіѧ, и не отстꙋпнаго настоѧніѧ, о коемъ ни старости нашеѧ, ни трꙋдовъ, ни трошковъ поштадѣхомъ, неоставлѧемъ благоговѣинствамъ и христолюбіамъ вашымъ вь слꙋхъ и извѣстіе обѧвити, како всевысочаише помѧнꙋтое ихъ цесаро-крал. апостол. вел. непреломнꙋю честнаго клера и слав. народа нашего вѣрностъ, и добрыѧ слꙋжбы похвалити, и вь милости признати, а вь знакъ таковаго всемилостивѣишаго признаніѧ на наше вь трех главных и особитих всесмиреннѣишыхъ промеморіахъ донешенне, ꙋ законꙋ привилегіахъ, и привилегиалныхъ свободахъ твориме теготе, и на те тꙋжбе, и за отвраштеніе тѣхъ прошеніе, благоꙋтробнѣише слѣдꙋюштаѧ резолвирати изволили, да

1-во. Народъ нашъ, привилегіе и свободе свое от величества, Милости, и врховне власти кралѧ полꙋчилъ и тако дѣла истога народа нашего не надлеже кь діетамъ краљевства, но кь кралѥвскомꙋ всевысочаишемꙋ Ѳронꙋ, подъ коего Заштиштеніемъ народъ безбѣдно сохраненъ ест; да

2-го Привилегіе и свободе народа, како е прошеніе о томъ было, діеталнымъ кралевства мажарскаго артикуламъ нарочно вь члѣнити, или Інартикулирати ніе никогда потребно было, нити за сад потребно есть, понеже су оне привилегіе от дворне канцеларіе и особливо от дворне кралевске мажарске канцеларіе експедиране и конфирмиранне, и еште сверху тогу во всякое излишество под 16-мь Фебруаріа 1715. лѣта народу изданыи мандатумъ протекторіумъ или патентъ покровителныи за всегда траюштіи тогда діетално собраннымъ статомъ кралевине Хунгаріе, Хорватске, Далмаціе, како една на вѣкъ траяти имушта наредба обявленна бысть, да допуштенія, свободе, и привилегіе роду и народу расціанскому, и его архі-епископомъ или митрополитомъ, и епископомъ дослѣ милостиѣише дарованне всегда крѣпке, и благоприятне будутъ, и остануть и оны противъ тегобъ, и противъ всѣхъ возмутителевъ чрезъ дикастеріе и магистрате реченныхъ кралѣвствѣна прошеніе народа или управителеи и офиціаловъ Его крѣпкою рукою скоро заштиштаются, и обраняютъ: тако, аште бы народъ или кто инъ оних противъ сему удручалсе, да имутъ кралевскимъ дикастеріамъ и магистратомъ, и на послѣдакъ и ихъ цесаро-кралевскомъ апостолъ. велич. прибѣгавати, баче съ изятіемъ, кадъ бы что митрополіта и ему подчинненаго клера касалосе, и персона и цьрковны дѣлъ, въ коихъ оны свою привилегіалну инштанцію имутъ, и тогда будутъ всевысочаише помянутое их величество по своему кралевскому обѣштанію оному покровителному патенту крѣпостъ дати.

3-ѣе. Што се народъ по діеталномъ артікулу 46. лѣта 1741 страшіо ради свободе своего закона, то истіе народъ естъ одъ тога чрезъ ему дарованне привилегіи сигуранъ, кое отъ онога артікула народъ иземлютъ.

Оваи истіи начинъ естъ и съ дѹховномъ юрисдикціомъ ѹ Кралевствахъ, Хорватскои, Далмаціи и Славоніи; а

4-то. Колико се по истомъ артікѹлѹ не допѹштенія спахилѹке кѹповати дотичетъ, да оно за прештеніе ѹ кралевини Хорватскои добра кѹповати, не простиретсе на краишне генераліе, ипакъ не на ине, из ван славонискихъ, кралевини мажарскои інкорпорирахихъ комитате или вармеђе: и тако да можетъ народъ іллірическіихъ познати, да на коликое без повреждения права третіаго ѹчинити се могло, емѹ прилика ѹ спахилѹке се поставити допѹштенна бысть; и да

При сицевом вештеи состояніи само от себе показѹетсе, да се вараютъ оны, кои изъ горѣ реченне наредбе произходити мислетъ, или говоретъ да церкве, тороня и крстове воздвизати, вь градехъ и варошахъ закона дѣиствіе недопѹштаетсе, епископомъ их от древнаго чрезь прівилегіе потвержденнаго обичая припадаюштіи приходи ѹмаляютсе, и свобода свяштенства, ихъ фамиліи, и слѹжителеи тако ѹдрѹчаетсе, да оны вь слѹжбамъ и даннодаянію припѹждаютсе, от мірскых властеи арестирѹютсе, вежѹтъ, и біютъ, и кадѹцитете землне власти да отимають, и тѣлеса мрьтвых секвестрирѹютъ, и заворяютъ; да

5-то. Ихъ цесаро-кралев. апостол. величаство въ таковомъ призреніи рѹкоположеніе нашихъ свяштениковъ имѹтъ, да оны никоимъ образомъ небѹдѹтъ допѹстити, да свяштенство нашего закона боямъ трактирѹетсе, и остро би наказали свакѹ властъ земальскѹ, коя бы се ѹсѹдила тѣлеса мрьтвых секвестрирати, и под шперъ поставити; и да

6-то. Ихъ цесаро-кралев. величаство нашего народа юностъ из школах изключати не намѣраютъ, изъ того всемилостивѣише познати даютъ, да ѹ отъ самаго ихъ

величества фундиранну школу тако зовому пфланцшулъ многе от них пріимили есу.

7-мо. Колико се пріиманіа народа нашего у цехове и магистрате дотичетъ, остают их величество при ономъ, какое еште у лѣту 1752. между кралевскомъ дворномъ мажарскомъ канцеларіомъ, и ілуріческомъ хофдепутаціомъ уговоренно, и еште у ономъ лѣту чрезъ кралѣвство публицiранно.

8-мо. Милитаре от промоціе у официах неизключати ниже горше, но како остале офицѣре и просте држати намѣрают ихъ величество и всякаго по заслугамъ возмездити.

9-то. Рады нашега исповѣданія и закона на смертъ осужденных людеи, есу их величество всемилостивѣише дозволѣли: да имъ осужденником не само вь милитарскых, но и во всѣхъ мѣстах без изятіа чрезъ их закона свяштенника свяштенная таинства по ономъ начину, како е код милитаровъ обычаи преподаютсе, и во время кь сему преподаянію потребное желѣза имь снимаютсе, и не само вь милитарских, но и во всѣхъ прочіихъ мѣстахъ, гдѣ е дослѣ обыкновенно было, изъ темници до мѣста погубленія, чрезь своего закона свяштенника провождаютсе и пратетъ, а гдѣ то обыкновенно было ніе, ондѣ при досадашнѣмъ обычаю да останетъ тако, да онаковаго осужденника от темнице римокатолическіи свяштенникъ до капіе града или вароши пратитъ, и аште до ондѣ благоувѣтливо увѣштаніе неуспѣетъ, тогда нашего закона свѣштенникъ и осужденному приступитъ, и от капіе до мѣста погублениа проводитъ. И сицева всевысочаиша заповѣдъ под 15. Юніа сего 1763 лѣта посланна чрезъ кралевскіи локумтененціалныи конзиліумъ и банску юрисдикцію по всему кралевству огласити се нарежденна естъ.

10-то. За свобод8 свѧштенническ8ю и ихъ домовъ ес8 их цесаро-кралев. апостол. величество он8 еште 1758 въ предѣлехъ милитарскыхъ оглашенн8 всевысочаиш8 резол8цію, ѩко непремѣнн8 соутвердити, и 8казомъ 14. Февр8аріа сего 1763 лѣта чрезъ кралѣвскіи свои лок8мтененціалныи конзилі8мъ и банск8 юрисдикцію по всем8 кралевств8 чрезъ вармеђе и кралевске вароши п8блицирати 8строили, да во всѧкомъ мѣст8 поставленныи дѣиствителныи поповы к8пно со своими подъ едним кровомъ и димомъ и во обштинѣ имѣніѧ жив8штими сродниками (под кои ми обаче само оне фамиліе, кое сь попомъ во времѧ р8коположеніѧ его сь нимъ нераздѣлне обрѣтошасѧ, и осташа, а не оне, кое прежде р8коположеніѧ раздѣлишасе, и послѣ въ сообштеніе имѣніѧ прист8пиша, раз8мѣвати се им8ть) отъ свѧкаго данодаѧніѧ, десетковъ и осталыхъ налоговъ свободны оставетсе, и да свободи овои чрезъ опредѣленіе нарочнаго нѣкоего числа вь лицах и имѣніа особах никаковы предѣли неполагаютсѧ, и непременителнѣ оставѧтсѧ, всемилостивѣише надеждств8юште, да ни мы, ни весъ нам подр8чныи клеръ, что бы стат8 контриб8ціоналном8 каковимъ либо образомъ 8маленіе 8зроковало, предпріѧти неб8демъ.

11-то. Ради наслѣдіа по привилегіамъ митрополіи и церкви припадаюштаго от останковъ без рода, наслѣдниковъ, и тестамена 8мираюштых нашего закона людеи мирскыхъ, ес8 и цесаро-кралев. апостол. величество под 20. Юніѧ сего 1763 лѣта сице резолвирати изволили: да на коликое митрополитъ и его предецесоры прежде инкорпораціе вь трехъ ново инкорпориратыхъ славоніискых вармеђах 8 8живанію кад8цитетовъ мирскых людеи былъ, и вь напред вь томъ да содержитсе, да ем8 что чрезъ инкорпорацію не 8бавитсе.

12-то. Да бы свѧщенницы нашего закона, што се их персонах и церковных дѣлъ касаетъ, пред мирске сꙋдіе не позивалисе, ни представлѧли, нити аште бы что погрѣшили, чрезъ мирске власти хваталисе, и арестирали; есꙋ всевысочаише повелѣли съ таковимъ прилогомъ, да аште которіи свѧщеникъ что погрѣшивъ постꙋгнетсе, церковнои его власти абіе да предаетсе, и овдѣ сꙋдъ да пріимитъ.

Которою всевысочаишꙋю цесаро-кралевскꙋю резолꙋцію во всѣхъ здѣ изчисленных матеріахъ, благоговѣинствамъ и христолюбіамъ вашымъ за ваше ꙋтѣшеніе, и потомъ ꙋправленіе, храненіе, вѣдомостъ, и дрꙋгъ дрꙋгъ обстоѧтелнѣее изѧсненіе, и обѧвленіе оглашꙋемъ, ѧвлѧемъ, откриваемъ, и аште что вь тѣхъ далшаго всевысочаишемꙋ дворꙋ доношеніѧ достоино обрѧштете, писменно а обстоѧтелно отъ васъ извѣститисѧ ожидаемъ; а въ прочемъ молитвꙋ и благословеніе посилаемъ.

Данно въ Бꙋдимѣ 28 Юніа
1763 года.

Павелъ Ненадовичъ.

91.

Протокол будимског танача од 14. Фебр. 1763. године у коме се одређује круг власти и радње црквеним синовима.

„Лѣта господнѧ 1763. Февꙋаріа 14(28.) кралѣв. свободнаго главнаго града Бꙋдима въ предградіи сербскомъ прозиваемомъ Табанъ, при освѧщенномъ сошесвію свѧтаго Дꙋха храмѣ, по изволенію и благословенію, преосвѧщеннѣишаго госп. Діонꙋсіа тоѧ митрополіи бꙋдимскіѧ и дрꙋгихъ градовъ во ꙋнгаріи восточнаго исповѣданіѧ во православных епископа.

По ꙋставꙋ свѧтыхъ отацъ и по всегда овдѣ бываемомꙋ обычаю разсмотрѣти о приходахъ свѧтаго храма

того: что въ какомъ видѣ: и колико чего благословилъ Богъ, Чрезъ весъ прошедшію 1762 годъ, и правилномъ изтаго трошено, и что в остаткахъ есть. Но семъ сосѣданіе бысть привилегіованнаго танача благопочтенными господами біровомъ и таначниками до тридесѧтъ персонъ избранными и благочестивыми гражданы сіестъ бѵргерами, и от повѣренных: (ктѣмъ доходкамъ и строеніи икономіи, такожде расходкамъ) персонъ, кои по здѣшнемъ обычаю почитаютсѧ сынами церковными а именно старѣишіи или первыи, Моѵсеи Дамѧновичъ и клевретъ емѹ Ѩковъ Паѵновичъ, взѧтъ есапъ поименных запискамъ, и по прилѣжномѹ выслѹшанію и разсмотрѣнію всѣхъ вештеи подробно изѧвилосѧ во икономіи и доходковъ прилѣжное строеніе, и опасное сохраненіе и в расходкахъ всѧ показали. На ѹкрашеніе того свѧтаго храма и различнаѧ потребнаѧ и нѹжнаѧ строеніѧ должніѧ заплаты и подаѧніѧ вь милостиню все и во всемъ правилно и праведно. А понеже присемъ сосѣданіи, ѩко о вештахъ истроеніи Творцѹ и создателю всѣхъ Богѹ въ троицѣ покланѧемомѹ посвѧштенныхъ, еже наипаче подлѣжитъ въ вѣдомостъ и великое знаніе дѹховнои власти: того ради по писменомѹ изволенію вышепомѧнѹтаго преосвѧштеннаго векикаго госп. епископа, в мѣсто его присѹтствовалъ высоко-достоиныи дѹховныи консисторіахъ презесъ и пречестныи іереи икономъ, при них парохіалныи старѣишіи пресѵітеръ со діакономъ, и за толикое въ честъ божію освѧштенномѹ свѧтомѹ храмѹ его прилѣжаніе во всемъ, и сохраненіе всего и трѹдъ повсѧ дни и нощти подѧтыи сыновъ церковных от лица его преосвѧштенства благословлѧетсѧ ѩко от отца въ дѹсѣ свѧтѣ и поданнои емѹ госп. епископѹ власѧ тогожъ Дѹха свѧтаго, ѩко от архипастирѧ ѹвѣштаетсѧ старѣишіи или первыи сынъ церковныи благопочтенныи Моѵсеи

Дамљановичъ, да и сеи настоѧштіи 1763 год. в должности званіѧ своего какъ былъ, тако и да ббдетъ, до истеченіѧ года, еже емв и фамиліи его вмѣнитсѧ от всемогвштеи благости божіеи.

Во всѧ подвиги христіанскои должности, и чаѧнію оставленіѧ грѣхов, ибо и прежде его бывшіѧ сины церковніѧ, были по три и по шесть лѣтъ работаѧ храмв господню. А сдрвгомь бывшем сынѣ церковномъ Ѩковѣ Павновичѣ оставлѧсѧ разсвжденію и волѣ благопочтенным господіамъ бировв и таначникомъ и прочіимъ избранным гражданомъ бытили емв еште сеи 1763 год. сынъ церховныи во званіи н должности какъ и былъ: или дрвгаго кого, благоговѣина прилѣжна, и трвдолюбива мвжа остроеніи храма божіа изберятъ и наимѣнвютъ, и архипастирскои власти да пріѧвлѧтъ, даетсѧ в томъ архіпастирское позволеніе и благословеніе, немешъ таначв.

Особливое наставленіе или инстрвкцію благопоч. благочестивым православнымъ богобоѧштимсѧ в честъ божію, о строенію храма его свѧтаго, попеченіе и трвдь имвштимъ, за спасеніе свое и отпуштеніе грѣховъ трвдолюбивымъ синовомъ церковныиъ.

1. Что надлежитъ довношных крвговъ внвтри храма господнѧ и во внѣшныхъ предѣлах, за храмомъ господнымъ, и о крестъ его и во всемъ строеніи въ храмв господню надлежаштимъ, каковаго званіѧ небыло всюдв и вовсемъ прилѣжаніе попеченіе имѣти въ чемъ Богъ по всемогвштеи своеи благости имъ да поможетъ даетсѧ позволеніе волность и благословеніе.

2. Вь храмѣже внвтръ завѣси, и дѣже олтаръ и безкровнаѧ жертва мира приноситсѧ безъ благогословеніѧ парохіалных свѧштенниковъ, ѩко строителеи таинь божіихъ ничто да дерзаютъ и всѧ ѩкоже ѳаломскаѣ навка работаите господеви со страхомъ да бываетъ,

а что повелѧтъ парохіалныи свѧштенници ко ѹрежденію, сирѣчъ к содерженію чистоти: о свѧштенных ризъ и прочеи ѹтвари да слюбовію охотно и радостно да-послѹжатъ, ѩко дѣло и послѹженіе Богѹ свѧтомѹ.

3. Под каштигою смертнаго грѣха, и тѧжкаго отговора пред всевидѧштимъ и всевѣдѧштимъ, и вездѣ сѹштимъ маестатомь божіимъ, да ничто из вештеи вь честь божію опредѣленных и храмѹ свѧтомѹ его надлежаштихъ: себѣ в корыстъ невзѧти, нетокмо знатнои какои вешти, ни лози ни парче свѣшти, ниже знатнаго цѣною кѹпити, ни продати, ни вмилостиню подати, ни обикновенной ѩко денъ храма пиршества чинити, аште и пристоиникъ и нѹжніѧ дискреціи слѹчаюштіисѧ безъ позволевіѧ господеи и всего танача нечинити. Но ако бы и самъ бировъ знатное что повелѣлъ построити или потрошити, то никако безъ знаніѧ и привосреніѧ танача нечинити, ибо и есапъ даетсѧ всемѹ таначѹ, ѩко попечителемъ о храмѣ господни всѣмъ, а не единомѹ, коемѹ либо: а и немешъ таначъ да блюдетсѧ от неправидных, и на божію славѹ или ихъ спасеніе, ненадлежаштих потрошковъ, божіе бо есть дѣло, писано бо естъ проклѧтъ всѧкъ, творѧи дѣло сіе сь небреженіемъ.

92.

Протокол будимског танача од 14. Јуна 1763 год. о избору и плати учитеља и његовог помоћника.

„1763. дна 14. Юна.

Магистера Маноила Лазаревича пош্তени таначъ призва и обѣшта мѹ за едно лѣто дати то естъ до 14. Юна 1764. цело фл. 70, — равнимъ образомъ къ томѹ еште за помоштника предадесе емѹ и Димитрие Поповичъ и садъ имаю ѹ напредакъ всаки приходъ макаръ ѹ чемѹ было, што се год бѹде преба-

вило, вином, даромъ и чрезъ ђаке што бѕде добиено, то равно Маноило и Димитаръ рекоми да имаю поделити, а плаћѕ Дмитра прва година от церкве обештасе фл. 30 — и во всемъ да бѕдѕтъ равни и ѕ любави да се садержаваю и по инштрѕкціи своеи, да се обходе со всаким согласие и церковнѕю слѕжбѕ, да хранѧтъ чтеніемъ петіем, и со свѧштеници мирно и покорно разѕмевати се.

Присѕтство госп. бировъ Симеонъ Андреичъ.
Госп. Кнежевичъ.
Миличъ.
Станковичъ.
Поповичъ.
Давидовичъ.
Несторовичъ.
Миличевичъ.
Апостоловичъ.
Чолошевичъ.

93.

Протокол танача будимског од 21. Јула 1763. из кога се види како су прôту свога узели на одговор, што је био неког момка, што је звонио.

„Днесъ 21. Юла отацъ протопопъ въ домъ дође варошки на законанѣ поштеногъ танача, по зарад избиеногъ момка, кої е звоніо на свѧтѕю летѕргію, на свѧтогъ Ілію пророка и от протопопе естъ биенъ био и главѕ мѕ е разбио, и модрицѕ много по леђа и по рѕкѕ начініо, и момакъ крвавѕ главѕ однео, и находи се на 3 и 4 мѣста кѕда е бѣжао крвь се находила, и слѕжбе рад церковне, ако би подь каштигз были свѧштеници, зашто могѕ слѕжити, а онъ тѕ каштигѕ на себе ѕзимлѣ, ако би имъ владика што наложіо кривице слѕжбе рад. —

94.

Испит и одговор свећеника будимски у седници танача 22. Јула 1762., зашто несу ктели одслужити службу божију.

„Днесъ 22. Юла.

Призвати биша свѧштеници отацъ Іоанъ и Димит. в домъ варошки, и предложено имъ слово отца протопопе, да би слѹжили литѹргію ѹ неделю, и отговорише свѧштеници, зашто ніе освѧштао отацъ протопопа мѣсто иное, где се видела нека капла кърви оногъ момка биена первее, за главѹ свою несмеютъ свѧтіе летѹргіе слѹжити.

95.

REPARTITIONS-BUCH.

Über die zur Abtragung deren von dem errichtet Carlovitzischen Reducirten illyrischen Regiment rückgebliebenen Schulden nach dem Portions-Anschlag von jedem Guldeu auf Allerhöchste Verordnung eingebrachten Groschen.

	Ad	Portions-Auschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus.	gew.	Kouigl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
1	—	Petrus Davidovics w. 66. 9.	—	2	19	—	6	19
	„	Horvat Lukacs wirth	—	—	—	—	—	—
1½	—	Petrus Davidovics 40. 9.	—	12	18	—	36	18
2	—	Frau Kathariua Diakovicsin 47. 9.	--	29	37	1	28	17
3	—	Sivan Gyuricsko 47. 9.	3	33	38	1	40	18
3½	—	Her. Paul Davidovics 107. 9.	30	43	22	2	10	2
	„	Peter Temesvari	4	4	40	—	14	—
4	—	Her. Jovann Apostolovics 54. 9.	—	1	54	—	5	14
	„	Maria Margicsin	—	—	—	—	—	—
5	—	Stephan Dimitri 35. 9.	4	8	24	—	25	4

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus	gew.	Königl. Porcion		Colleta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
	„	Gregor Apostolovics Pupil	—	7	6	—	21	6
5½	—	Georg Nalban 21. 23. 9.	—	7	15	—	21	15
6	—	Attauassie Jefticsin erben 25. 9.	—	4	2	—	12	2
	„	Maria Diakovicsin	—	3	9	—	9	9
	„	Johann Beuedict Cath.	—	—	—	—	—	—
7} 8}	—	Constantin Kirovis v. S. A. 192. 9.	—	12	55	—	38	15
	„	Her. Moises Damjanovics	9	37	25	1	52	5
	„	Hacsi Csiga	3	3	30	—	10	10
9} 10}	—	Her. David Davidovics 46. 6.	5	13	45	—	—	—
	„	Joann Posoni erben	—	3	57	—	—	—
11} 12}	—	Marika Niketicsiu 32. 9.	—	6	15	—	18	15
13	—	Sofia Kraicsin 28. 9.	—	—	29	—	2	19
14} 15}	—	Simon Junkovics 42. 9.	8	23	25	1	10	5
16	—	Georg Blagomeu 29. 9.	4	5	41	—	17	1

17	—	Frau Alecsandri Preradovics 48. 98 Ja.	16	41	48	2	5	8
	„	Teochar Constantin	4	4	40	—	14	—
18	—	Her. Rajko de Preradovics 44. 9.	—	1	33	-	4	13
19	—	Mathias Demetri 59. 9.	2	9	52	-	29	12
20	—	Stojko Gruics 1. 20. 9.	—	—	42	—	2	2
21	—	Stojko Gruics 2. 41. 9.	20	43	25	2	10	5
22} 23}	—	Alexander Praeradovics Stall. 53. 9.	—	1	52	—	5	12
24	—	Michael Csollanovics 31. 9.	1½	2	51	—	8	11
25	—	Drupfa Georgovies 52.	12	22	—	1	6	—
	„	Anna Ivanovicsin	—	2	22	—	7	2
26} 27}	—	Georg Nano 111. 9.	12	28	8	1	24	8
28	—	Cathollish	—	—	—	—	—	—
28½	—	Frau Maria Bosics 9. 9.	—	33	24	1	40	4
29	—	Joseph Popovics 40. 9.	6	10	46	—	32	6
30	—	Joseph Popovics 14. 9.	—	—	36	—	1	16
31	—	Georg Elans 60. 9.	—	2	6	—	6	6
32} 33}	—	Sosa Radisics	—	17	17	—	51	17
	„	Her. Joann Ispan	—	—	—	—	—	—
34	—	Nicola Markovics 6. 9.	—	—	13	—	—	13
35	—	Alka Vitomirovics 9. 9.	—	-	19	—	-	19

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus.	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	Pf.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
36	—	Her. Kersta Vitomirovics 9. 9.	—	—	19	—	—	19
37	—	Her. Gabriel Stojauovics 33. 9. . . . . . , . . .	—	1	10	—	3	19
38	—	Demeter Sivanovics 20. 9.	—	—	42	—	2	2
	„	Kosta Sivanovics erben	—	2	22	—	7	2
39	—	Theodor Miskovics 15. 9.	—	3	57	—	11	17
40	—	Joseph Petrovics 20. 9.	5	7	52	—	23	12
	„	Johann Radulovics	2	4	25	—	13	6
41	—	Paul Popovics von St. An. 27. 9.	10	19	3	—	57	3
41½	—	Petra Stephanovics zu Pest 20. 9.	3	9	43	—	29	3
42	—	Subota Tabak 45. 9.	—	1	35	—	—	—
	„	Matko Pavlovics	—	—	—	—	—	—
	„	Micko Tabak	—	—	—	—	—	—
	„	Joseph Patrofesany	—	—	—	—	—	—
	„	Joseph Szarics	—	—	—	—	—	—
43	—	Kersta Vitomirovics 156. 9.	—	5	28	—	16	8
	„	Cathariua Reinbergeriu	—	—	—	—	—	—
	„	Pek Ferentz	—	—	—	—	—	—
	„	Adam Jakics . . . . , ...	—	—	—	—	—	—

	„	Juxa Veselko	—	—	—	—	—	—
	„	Michael Niclas	—	—	—	—	—	—
44	—	Maria Panicsin 33. 9.	—	7	59	—	23	19
	„	Michael Constantinovics	1	1	10	—	3	10
45	—	Catol.	—	—	—	—	—	—
45½	—	Peter Stankovics 45. 9.	1½	3	20	—	10	—
	„	Johann Gajer	—	—	—	—	—	—
46, 47	—	Cathol.	—	—	—	—	—	—
48, 49	—	Anastas Georgovics 120. 9.	3	10	29	—	31	8
50	—	Janko Kostics 30. 9.	—	1	3	—	—	—
	„	Janos Palko Cathol.	—	—	—	—	—	—
51	—	Frau Catharina Diakovics 167. 9.	—	5	51	—	17	11
	„	Adam Popovics.	5	5	50	—	17	10
	„	Thomas Mesaros	—	—	—	—	—	—
51½	—	Jeftö Davidovics Stell. 20. 9.	—	—	42	—	2	2
52	—	Mojsehs Damjanovics 69. 9.	—	2	25	—	7	5
53	—	Paul Antonovics 45. 9.	5	20	9	1	—	9
	„	Zava Paprika 20.	—	2	38	—	7	18
54	—	Gabriel Stankovics 35. 9.	—	5	34	—	16	14
54½	—	Demeter Michaelovics 25. 9.	—	1	14	—	3	14
55	—	Peter Dosics 50. 9.	3	5	15	—	15	15

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766 Graeci Ritus.	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Domina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
56	—	Paul Kyrics 17. 9.	—	—	36	—	1	16
57	—	Her. Peter Dimics 42. 9.	—	1	39	—	4	9
58	–	Misko Ostoics 9. 9.	—	—	19	—	—	19
	„	Gall Janos Cathol.	—	—	—	—	—	—
59	—	Micko Ostoics 11. 9.	—	—	24	—	1	4
	„	Johann Sivanovics	2	2	20	—	7	—
59½	—	Georg Popovics 10. 9.	8	9	41	—	29	1
60	—	Peter Dimics 22. 9.	—	—	47	—	2	7
61, 62	—	Daniel Apostolovics 22. 9.	—	—	47	—	2	7
63	—	Dauiel Apostolovics 9. 9.	—	—	19	—	—	19
64, 65	—	Pop Anton Nicölics 50. 9.	—	9	38	—	28	18
66	—	Michael Radöjcsics V. St. A. 19. 9.	1½	4	31	—	13	11
	„	Lassar Radojcsics	1	1	10	—	8	10
	„	Paul Rudojcsics	1½	1	45	—	5	5
67	—	Michael Popoʌics 90 9	—	12	5	—	36	4
	„	Adam Thomics V. St. A.	—	2	6	—	6	6

68	—	Johann Ćsollaκovics 35 9	—	1	14	—	3	14
69	—	Atanasie Johannovitsh 13 9	—	—	28	—	1	8
70	—	Athanasie Joannovics 33 0	—	7	26	—	22	6
71	—	Daniel Apostolovics 39 9	—	1	22	—	4	2
	„	Jöhann Szarvas	5	10	2	—	30	2
72	—	Kosta Kirovics	—	1	21	—	4	1
	„	Anna Maria Maryicsin Cat.	—	—	—	—	—	—
73	—	Kosta Kirovics 27 9	—	—	57	—	2	17
74, 75	—	Johann Apostolovics 96 9	—	3	22	—	10	2
76	—	Gabriel Stojanovics 51 9.	8	16	23	—	49	3
77	—	Peter Dimics Stell. 8 9	—	—	17	—	—	17
78	—	Frau Maria Bosics Stell. 10 9	—	—	21	—	1	1
79, 80, 81	—	Herr. Alexander Praeradovics 110 9	—	3	51	—	11	11
	„	Georg König Cathl..	—	—	—	—	—	—
82	—	Peter Petrovics Stell 18 9	—	—	38	—	1	18
83	—	Ignyt Ristics 63 9	1	6	8	—	18	8
84	—	Daniel Apostolovics 68 9	—	2	23	—	—	—
84½	—	Johann Dacsics 15 9	—	—	32	—	1	11
85	—	Frau Catharina Diakovicsin N. 51	—	—	—	—	—	—
86	—	Michael Szavics 48 9	—	1	41	—	5	1

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766 Graeci Ritus.	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Domina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
56	—	Paul Kyrics 17. 9.	—	—	36	—	1	16
57	—	Her. Peter Dimics 42. 9.	—	1	39	—	4	9
58	-	Misko Ostoics 9. 9.	—	—	19	—	—	19
	„	Gall Janos Cathol.	—	—	—	—	—	—
59	—	Micko Ostoics 11. 9.	—	—	24	—	1	4
	„	Johann Sivanovics	2	2	20	—	7	—
59½	—	Georg Popovics 10. 9.	8	9	41	—	29	1
60	—	Peter Dimics 22. 9.	—	—	47	—	2	7
61 } 62 }	—	Daniel Apostolovics 22. 9. . . . . , . .	—	—	47	—	2	7
63	—	Dauiel Apostolovics 9. 9.	—	—	19	—	—	19
64 } 65 }	—	Pop Anton Nicölics 50. 9.	—	9	38	—	28	18
66	—	Michael Radöjcsics V. St. A. 19. 9.	1½	4	31	—	13	11
	„	Lassar Radojcsics	1	1	10	—	3	10
	„	Paul Rødojcsics	1½	1	45	—	5	5
67	—	Michael Popoʌics 90 9	—	12	5	—	36	4
	„	Adam Thomics V. St. A.	—	2	6	—	6	6

68	—	Johann Čsollaκovics 35 9	—	1	14	—	3	14
69	—	Atanasie Johannovitsh 13 9	—	—	28	—	1	8
70	—	Athanasie Joannovics 33 0	—	7	26	—	22	6
71	—	Daniel Apostolovics 39 9	—	1	22	—	4	2
	„	Jöhann Szarvas	5	10	2	—	30	2
72	—	Kosta Kirovics	—	1	21	—	4	1
	„	Anna Maria Maryicsin Cat.	—	—	—	—	—	—
73	—	Kosta Kirovics 27 9	—	—	57	—	2	17
74 } 75 }	—	Johann Apostolovics 96 9	—	3	22	—	10	2
76	—	Gabriel Stojanovics 51 9.	8	16	23	—	49	3
77	—	Peter Dimics Stell. 8 9	—	—	17	—	—	17
78	—	Frau Maria Bosics Stell. 10 9	—	—	21	—	1	1
79 } 80 } 81 }	—	Herr. Alexander Praeradovics 110 9	—	3	51	—	11	11
	„	Georg König Cathl..	—	—	—	—	—	—
82	—	Peter Petrovics Stell 18 9	—	—	38	—	1	18
83	—	Ignyt Ristics 63 9	1	6	8	—	18	8
84	—	Daniel Apostolovics 68 9	—	2	23	—	—	—
84½	—	Johann Dacsics 15 9	—	—	32	—	1	11
85	—	Frau Catharina Diakovicsin N. 51	—	—	—	—	—	—
86	—	Michael Szavics 48 9	—	1	41	—	5	1

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766 Graeci Ritus.	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Domina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
56	—	Paul Kyrics 17. 9.	—	—	36	—	1	16
57	—	Her. Peter Dimics 42. 9.	—	1	39	—	4	9
58	–	Misko Ostoics 9. 9.	—	—	19	—	—	19
	„	Gall Janos Cathol.	—	—	—	—	—	—
59	—	Micko Ostoics 11. 9.	—	—	24	—	1	4
	„	Johann Sivanovics	2	2	20	—	7	—
59½	—	Georg Popovics 10. 9.	8	9	41	—	29	1
60	—	Peter Dimics 22. 9.	—	—	47	—	2	7
61, 62	—	Daniel Apostolovics 22. 9.	—	—	47	—	2	7
63	—	Dauiel Apostolovics 9. 9.	—	—	19	—	—	19
64, 65	—	Pop Anton Nicölics 50. 9.	—	9	38	—	28	18
66	—	Michael Radöjcsics V. St. A. 19. 9.	1½	4	31	—	13	11
	„	Lassar Radojcsics	1	1	10	—	8	10
	„	Paul Rɐdojcsics	1½	1	45	—	5	5
67	—	Michael Popoʌics 90 9	—	12	5	—	36	4
	„	Adam Thomics V. St. A.	—	2	6	—	6	6

68	—	Johann Ćsollaxovics 35 9	—	1	14	—	8	14
69	—	Atanasie Johannovitsh 13 9	—	—	28	—	1	8
70	—	Athanasie Joannovics 33 0	—	7	26	—	22	6
71	—	Daniel Apostolovics 39 9	—	1	22	—	4	2
	„	Jŏhann Szarvas . . . . . , ...	5	10	2	—	30	2
72	—	Kosta Kirovics	—	1	21	—	4	1
	„	Anna Maria Maryicsin Cat.	—	—	—	—	—	—
73	—	Kosta Kirovics 27 9	—	—	57	—	2	17
74} 75}	—	Johann Apostolovics 96 9	—	3	22	—	10	2
76	—	Gabriel Stojanovics 51 9.	8	16	23	—	49	3
77	—	Peter Dimics Stell. 8 9	—	—	17	—	—	17
78	—	Frau Maria Bosics Stell. 10 9	—	—	21	—	1	1
79} 80} 81}	—	Herr. Alexander Praeradovics 110 9	—	3	51	—	11	11
	„	Georg König Cathl..	—	—	—	—	—	—
82	—	Peter Petrovics Stell 18 9	—	—	38	—	1	18
83	—	Ignyt Ristics 63 9	1	6	8	—	18	8
84	—	Daniel Apostolovics 68 9	—	2	23	—	—	—
84½	—	Johann Dacsics 15 9	—	—	32	—	1	11
85	—	Frau Catharina Diakovicsin N. 51	—	—	—	—	—	—
86	—	Michael Szavics 48 9	—	1	41	—	5	1

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1767. Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomiua	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
87	—	Her. Janigie Antonovics 20 9	—	12	8	—	36	8
88	—	Pater Nestor Szivanovics 70 9	—	14	32	—	43	12
	„	Her. Peter Nestorovics	2	5	14	—	15	14
89	—	Her. Jovann Apostolovics 45 9	16	35	44	1	47	4
90 91 92	—	Frau Maria Bosics 262 9	—	9	11	—	27	11
93	—	Demeter Bositovacs 48 9	6	15	31	—	46	11
94	—	Georg Milicsevics	9	29	33	1	28	13
95	-	Stadt Shul Haus und Kirchen	—	—	—	—	—	—
96	—	Stephan Stephanovics 24 9	—	—	51	—	2	11
	„	Mojses Popovics	3	3	30	—	10	10
97	—	Georg Popovics 15 9	—	—	32	—	1	12
98	—	Sivko Ostoics 21 9	—	—	45	—	2	5
99	—	Peter Dimitrovics 8 9	—	—	17	—	—	17
100	—	Paul Ladisavlovics 10 9	—	—	21	—	1	1

101, 118, 196	—	Die neue Kirchen Laden 214 9	—	—	—	—	—	—
107, 108, 109	—	Die alte Kirchen Laden	—	—	—	—	—	—
110, 111	—	Nikola Markovics Stoll. 22 9	—	—	47	—	2	7
112	—	Her. Georg Csirkovics 116 9	16	22	44	1	8	4
		Michael Raisei Catol.	—	—	—	—	—	—
112½	—	Frau Maria Bosics die 9 №. 90	—	7	4	—	21	2
		Peter Panics W. 48 9	—	—	—	—	—	—
113	—	Nicolaus W. Cat.	—	—	—	—	—	—
114	—	Pater Johann Neshovics 32 9	—	—	—	—	—	—
115, 116, 117, 118	—	Georg Jukics et Trifunovics 18 9	2½	2	23	—	7	3
120	—	Nestor Nicolics 95 9	3	6	50	—	20	10
121, 122	—	Marcus Juricsics 109 9	5	9	39	—	28	19
123	—	Sivan Csebeczia 25 9	—	—	53	—	2	13
124	—	Sivan Csebecsia W. 25 9	—	—	53	—	2	13

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1767. Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomiua	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
87	—	Her. Janigie Antonovics 20 9	—	12	8	—	36	8
88	—	Pater Nestor Szivanovics 70 9	—	14	32	—	43	12
	„	Her. Peter Nestorovics	2	5	14	—	15	14
89	—	Her. Jovann Apostolovics 45 9	16	35	44	1	47	4
90, 91, 92	—	Frau Maria Bosics 262 9	—	9	11	—	27	11
93	—	Demeter Bositovacs 48 9	6	15	31	—	46	11
94	—	Georg Milicsevics	9	29	33	1	28	13
95	-	Stadt Shul Haus und Kirchen	—	—	—	—	—	—
96	—	Stephan Stephanovics 24 9	—	—	51	—	2	11
	„	Mojses Popovics	3	3	30	—	10	10
97	—	Georg Popovics 15 9	—	—	32	—	1	12
98	—	Sivko Ostoics 21 9	—	—	45	—	2	5
99	—	Peter Dimitrovics 8 9	—	—	17	—	—	17
100	—	Paul Ladisavlovics 10 9	—	—	21	—	1	1

101, 118, 196	—	Die neue Kirchen Laden 214 9	—	—	—	—	—	—
107, 108, 109	—	Die alte Kirchen Laden	—	—	—	—	—	—
110, 111	—	Nikola Markovics Stoll. 22 9 . . . . ,	—	—	47	—	2	7
112	—	Her. Georg Csirkovics 116 9	16	22	44	1	8	4
		Michael Raisei Catol.	—	—	—	—	—	—
112½	—	Frau Maria Bosics die 9 №. 90	—	7	4	—	21	2
		Peter Panics W. 48 9	—	—	—	—	—	—
113	—	Nicolaus W. Cat.	—	—	—	—	—	—
114	—	Pater Johann Neshovics 32 9	—	—	—	—	—	—
115, 116, 117, 118	—	Georg Jukics et Trifunovics 18 9	2½	2	23	—	7	3
120	—	Nestor Nicolics 95 9	3	6	50	—	20	10
121, 122	—	Marcus Juricsics 109 9	5	9	39	—	28	19
123	—	Sivan Csebeczia 25 9	—	—	53	—	2	13
124	—	Sivan Csebecsia W. 25 9	—	—	53	—	2	13

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1767. Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomiua	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
87	—	Her. Janigie Antonovics 20 9	—	12	8	—	36	8
88	—	Pater Nestor Szivanovics 70 9	—	14	32	—	43	12
	„	Her. Peter Nestorovics	2	5	14	—	15	14
89	—	Her. Jovann Apostolovics 45 9	16	35	44	1	47	4
90 91 92	—	Frau Maria Bosics 262 9	—	9	11	—	27	11
93	—	Demeter Bositovacs 48 9	6	15	31	—	46	11
94	—	Georg Milicsevics	9	29	33	1	28	13
95	—	Stadt Shul Haus und Kirchen	—	—	—	—	—	—
96	—	Stephan Stephanovics 24 9	—	—	51	—	2	11
	„	Mojses Popovics	3	3	30	—	10	10
97	—	Georg Popovics 15 9	—	—	32	—	1	12
98	—	Sivko Ostoics 21 9	—	—	45	—	2	5
99	—	Peter Dimitrovics 8 9	—	—	17	—	—	17
100	—	Paul Ladisavlovics 10 9	—	—	21	—	1	1

101 118 196	—	Die neue Kirchen Laden 214 9	—	—	—	—	—	—
107 108 109	—	Die alte Kirchen Laden	—	—	—	—	—	—
110 111	—	Nikola Markovics Stoll. 22 9 . . . . ,	—	—	47	—	2	7
112	—	Her. Georg Csirkovics 116 9	16	22	44	1	8	4
		Michael Raisei Catol.	—	—	—	—	—	—
112½	—	Frau Maria Bosics die 9 №. 90	—	7	4	—	21	2
		Peter Panics W. 48 9	—	—	—	—	—	—
113	—	Nicolaus W. Cat.	—	—	—	—	—	—
114	—	Pater Johann Neshovics 32 9	—	—	—	—	—	—
115 116 117 118	—	Georg Jukics et Trifunovics 18 9	2½	2	23	—	7	3
120	—	Nestor Nicolics 95 9	3	6	50	—	20	10
121 122	—	Marcus Juricsics 109 9	5	9	39	—	28	19
123	—	Sivan Csebeczia 25 9	—	—	53	—	2	13
124	—	Sivan Csebecsia W. 25 9	—	—	53	—	2	13

	Ad	Porzions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion.		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
	„	Varga Misko Cathl.	—	—	—	—	—	—
	„	Nicola Stojadinovics	—	1	10	—	3	10
125, 126	—	Csiro Stephanovics 62 9	1	2	11	—	6	11
127, 128	—	Csiro Stephanovics 81 9 . . . . , ...	6	23	6	1	9	6
	„	Palko Csutka	—	—	—	—	—	—
	„	Nicola Danisek	—	—	—	—	—	—
	„	Ferentz Molnar	—	—	—	—	—	—
129	—	Peter Tatkovics 39 9	—	1	22	—	4	2
	„	Rista Sekulovics	3	3	30	—	10	10
130	—	Johann Millovics 158 9	—	9	13	—	27	13
	„	Demeter Markovics . . , ...	1½	1	45	—	5	5
	„	Maria Lazarovics 100½9 31 (18) Ja.	12	47	34	2	22	14
131	—	Stephan Grabovan 33 9	1	2	20	—	7	—
132	—	Ignatius Sivanovics	1	1	10	—	3	10
133	—	Csiro Jukics 72 9	6	19	54	—	59	14

134, 135	—	Maria Lasarovics 60 9 16 Ja.	—	22	24	1	7	4
136	—	Kiro Kraics 45 9	—	1	35	—	4	15
137	—	Demeter Brasics 26 9	2	5	36	—	16	17
	„	Adamovics Mathijas	—	—	—	—	—	—
138	—	Her. Peter Dimics 101 9 6 Ja.	8	69	19	3	27	19
	„	Jurko Jorgovics	7	8	10	—	24	10
139	—	Nicola Pavlovics 42 9	1½	4	40	—	14	—
140	—	Demeter Hörek miser 45 9	—	1	35	—	4	15
141	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
142	—	Georg Jeremics 280 9 12 Ja.	8	34	53	—	—	—
	„	Pop Paul Jeremics	—	—	—	—	—	—
	„	Paul Vitomirovics	1½	3	44	—	11	4
143	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
144, 145	—	Peter Vladisavlovics 39 9	4	6	2	—	18	2
146, 147	—	Peter Dimics W. 50 9	—	1	45	—	5	5
148	—	Jurco Jeremics die quad. 142	—	—	—		—	—
149	—	Illia Czollos die quad №. 152	—	—	—	—	—	—
150, 151	—	Kusman Apostolovics 166 9	—	5	49	—	17	19
152	—	Illia Czollos 160 9 19 Ja.	12	43	3	—	—	—

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766 Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
153–154		Paul Kyrics 48 9	8	25	51	1	17	11
155–156	—	Vahso Savics 93 9	—	10	37	—	31	17
	„	Demeter Savics	1	1	10	—	3	10
157	—	Peter Dimics Stell die quad №. 138	—	—	—	—	—	—
158	—	Kyro Kraics W. 35 9	—	5	57	—	17	17
159	—	Kyro Kraics Stell 35 9	—	—	47	—	2	7
160	—	Johann Kraics 35 9	6	10	59	—	32	19
160½	—	Nedelko Kraics 24	—	—	51	—	2	11
161–162	—	Chyro Jukics die quad №. 133	—	—	—	—	—	—
163	—	Michael Lukics 36 9	5	7	26	—	22	6
164	—	Peter Petrovics 18 9	2	5	52	—	17	12
165–166	—	Her. Ertzbischofliche Excellencz 94 9	—	—	45	—	—	—
	„	Georg Jorgovics	1½	1	—	—	5	5

167 168	—	Her. Ertzbisch. Excell. 131 (Ненадовић)	—	—	—	—	—	—
169	—	Kersta Stojkovics 91 9.	—	8	58	—	26	18
	"	Georg Fahr. weber mejster	—	—	—	—	—	—
	"	Cselad Joseph Cat.	—	—	—	—	—	—
170		Simon Popovics 60 9	1	6	57	—	20	17
171		Nicola Pulovics 15 9	2	2	52	—	8	12
172 173		Simon Popovics die 9 № 170	—	—	—	—	—	—
174 175		Stephan Stephanovics 189 9.	9	26	15	1	18	15
176		Jgnat Ristics 60 9.	—	2	6	—	[illegible]	6
	"	Johan Schindler Cathl.	—	—	—	—	—	—
177		Herr. Janigie Antonovics 50 9.	—	1	45	—	5	5
178		Johan Popovice 45 9	1	2	45	—	—	—
	"	Johann Nicolics.	1	1	10	—	3	10
179		Stephan Stankolics 60 9.	2	4	26	—	13	6
180		Juka Paunovics 90 9.	—	6	45	—	20	5
	"	Johann Paunovics 89 9	2	2	20	—	7	—
181		Johann Johannovics 77 9.	—	7	2	—	21	2
	"	Misko Nicolics	1	1	10	—	3	10
	"	Abraham Plavsics	1	1	10	—	3	10
	"	Vahso Momirovics	2	2	20	—	7	—

№.	Ad №.	Portions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus — Nomina et Cognomina	gew. fl.	Königl. Portion fl.	Königl. Portion kr.	Collecta fl.	Collecta kr.	Collecta rotte
182	—	Vladislav Laucevics 16 9.	—	4	38	—	13	1
183	—	Johann Ivanovics die 9 № 181.	—	—	—	—	—	—8
184	—	Stoian Millinkovics 21 9	4	5	25	—	16	5
185 186	—	Momir Petrovics 80 9.	—	2	48	—	8	8
	„	Demeter Momirovics	2	2	20	—	7	—
187	—	Alka Popova W. 30 9.	—	1	3	—	3	3
188	—	Juka Vuics 190 9	2	12	56	—	38	16
189	—	Jefronia Lukicsin 109 9	—	7	54	—	23	14
190	—	Vahso Pavlovics W. 126 9	—	6	31	—	19	11
	„	Simeon Pavlovics	3	3	30	—	10	10
191	—	Michael Thomics 80 9	$2^1/_2$	9	24	—	28	4
	„	Michael Vaidics	$2^1/_2$	2	55	—	8	15
192	—	Marthä Carapavlova 125 9.	—	4	23	—	13	3
193 194	—	Catollisch	—	—	—	—	—	-
195	—	Kusman Radoicsics 120 9	—	4	12	—	12	12
	„	Nasta Jankovics Batalion Fephl.	2	2	20	—	7	—

195 1/4	—	Raiko de Preradovics Stell 72 9 1	—	—	51	—	2	11
195 2/4		Her. Junigio Antonovics 272 9 1	—	3	11	—	9	11
195 3/4		Jefto Stojanovics deto 162	—	1	54	—	5	14
195 4/4		Joseph Josepovics 120 9	—	1	24	—	4	4
195 5/4		Chiro Kraics deto 157 9	—	1	50	—	5	10
196		Catol.	—	—	—	—	—	—
197		Catol.	—	—	—	—	—	—
198		David Davidovics 160 9	—	5	36	—	—	—
	„	Georg Lotthner	—	—	—	—	—	—
	„	Bartholomeus Postrovski	—	—	—	—	—	—
	„	Joanna Peterkani	—	—	—	—	—	—
	„	Joann Raisinger	—	—	—	—	—	—
	„	Adam Gruics	—	—	—	—	—	—
199		Joann Kraics aus Stall 100 9	—	3	30	—	10	10
200 } 201 }		Joseph Josepovics 89 9	—	5	53	—	17	13
202		Joann Popovics 89 9	2	5	27	—	16	7
	„	Misko Popovics	1	1	10	—	3	10
203		Jefto Stoianovics 112 9	—	5	30	—	16	10
	„	Joanka Jurkovics	—	6	11	—	18	11
	„	Darie Stoianovics	4	10	27	—	31	7
204		Johann Reisinger Catol.	—	—	—	—	—	—
	„	Lazo Pavlovics 68 9	—	4	6	—	12	6

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
	„	Jakob Jesics	—	—	—	—	—	—
205	—	Catol.	—	—	—	—	—	—
206	—	Paul Radulovics 80 9	—	2	48	—	8	8
207) 208)	—	Theödor Zdravkovics 100 9	—	6	16	—	18	16
	„	Kosta Miskovics	1	1	19	—	3	10
209	—	Maria Teshina 50 9.	—	1	45	—	5	5
	„	Sreczko Teschin	2	2	20	—	7	—
210	—	Joann Arhsenovics 80 9	—	9	54	—	29	14
	„	Michael Arhsenovics	6	7	—	—	21	—
211	—	Chiro Millankovics 50 9	—	1	45	—	5	5
	„	Német Adam	—	—	—	—	—	—
	„	Thodor Michatovics	1	1	10	—	3	10
212	—	Raiko de Praeradovics 300 9	—	12	36	—	37	16
	„	Andrea de Pauli	—	—	—	—	—	—
	„	Joann Ficsek	—	—	—	—	—	—
	„	Martin Paul	—	—	—	—	—	—
	„	Mathias Wadler	—	—	—	—	—	—

	„	Gabriel Ser-Crist	—	—	—	—	—	—
	„	Georg Braun	—	—	—	—	—	—
	„	Michael Schweitzer	—	—	—	—	—	—
213	—	Pavel Stoianovics 60 9	2	8	7	—	—	—
214	—	Janko Nicolics W. 35	—	1	14	—	3	14
	„	Vahsa Radivukovics	3	4	40	—	14	—
215	—	Illia Michatovics 86 9	4	6	31	—	19	11
216	—	Kusman Radoicsics 49 9	1½	3	28	—	10	8
217	—	Maria Mulutinovics 42 9	—	1	29	—	4	9
	„	Lahsar Fechirvar zu Comoren	1	3	40	—	11	—
	„	Andrea Juricsics zu St. A.	1	3	40	—	11	—
218	—	Nicola Davidovics 100 9	1	3	30	—	10	10
219, 220	—	Nicola Schivanovics 114	1	5	10	—	—	—
221	—	Gabriel Vesselinovics 53 9	8	26	47	1	20	7
222	—	Peter Knesevics Stell. 39 9	—	1	22	—	—	—
223, 224, 225	—	Nicola Markovics 198 9	7	26	39	1	19	19
	„	Martha Lassarovics	—	6	18	—	18	18
226	—	Johauu Millutinovics 65 9	—	10	17	—	30	17
	„	Johann Dimitrovics	1	1	10	—	3	10
227	—	Herr. Seeman Andreics 67 9	2	32	35	1	7	15

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1767. Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomiua	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
228	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
229 230 231	—	Simon Damianovics 224 9	1	9	1	—	27	1
	„	Arsenie Damianovics	3	3	30	—	10	10
232	—	Athanasie Petrovics 41 9	4	6	7	—	18	7
233	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
234	—	Johann Kerstics W. 36 9	—	3	54	—	11	14
	„	Sent Thomas	1	1	10	—	3	10
235	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
236	—	Peter Vidinlia 55 9	1½	3	41	—	11	1
237	—	Georg Jeremics Stell. 42 9	—	1	29	—	—	—
238	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
239	—	Procopie Trifunovics 40 9	2	7	33	—	22	13
240 241	—	Dragosavla Risticsin 240 9	—	8	24	—	25	4
	„	Anastas Ristics	1½	1	35	—	5	5
	„	Jacob Zeger	—	—	—	—	—	—

	»	Mathias Linich	—	—	—	—	—	—
242		Cathollisch	—	—	—	—	—	—
243 244 245		Peter Ivanovics Magos 110 9	1½	9	17	—	27	17
246 247		Maria Momirova 78 9	—	2	24	—	8	4
	»	Orestie Jeremics	2	2	20	—	7	—
248		Misko Grujcs 47 9	—	3	53	—	11	13
249 250		Stephan Bogdanovics 25 9	—	3	7	—	9	7
251		Jurko Michaelevics clein Richter 24 9	—	2	46	—	8	6
252 253		Kusman Stankovics 60 9	—	2	6	—	6	6
254 255		Simon Damianovics 9 N. 229	—	—	—	—	—	—
256		Sreszko Isakovics 28 9	—	3	5	—	9	5
257		Laczko Jacoblevics W. 35 9	—	3	20	—	10	—
258		Panna Simeona W. 40 9	—	2	27	—	6	7
259		Rista Stoianovics 24 9	2	3	11	—	9	11
	»	Mathias Lacher	—	—	—	—	—	—
[illegible]		Stoian Kovacsevics 35 9	2	8	25	—	25	5
	»	[illegible] Michaelovics meser	—	1	35	—	4	15

	Ad	Porzions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion.		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
	„	Varga Misko Cathl.	—	—	—	—	—	—
	„	Nicola Stojadinovics	—	1	10	—	3	10
125) 126)	—	Csiro Stephanovics 62 9	1	2	11	—	6	11
127) 128)	—	Csiro Stephanovics 81 9	6	23	6	1	9	6
	„	Palko Csutka	—	—	—	—	—	—
	„	Nicola Danisek	—	—	—	—	—	—
	„	Ferentz Molnar	—	—	—	—	—	—
129	—	Peter Tatkovics 39 9	—	1	22	—	4	2
	„	Rista Sekulovics	3	3	30	—	10	10
130	—	Johann Millovics 158 9	—	9	13	—	27	13
	„	Demeter Markovics	1½	1	45	—	5	5
	„	Maria Lazarovics 100¦9 31 (18) Ja.	12	47	34	2	22	14
131	—	Stephan Grabovan 33 9	1	2	20	—	7	—
132	—	Ignatius Sivanovics	1	1	10	—	3	10
133	—	Csiro Jukics 72 9	6	19	54	—	59	14

134 135	—	Maria Lasarovics 60 9 16 Ja.	—	22	24	1	7	4
136	—	Kiro Kraics 45 9	—	1	35	—	4	15
137	—	Demeter Brasics 26 9	2	5	36	—	16	17
	„	Adamovics Mathijas	—	—	—	—	—	—
138	—	Her. Peter Dimics 101 9 6 Ja.	8	69	19	3	27	19
	„	Jurko Jorgovics	7	8	10	—	24	10
139	—	Nicola Pavlovics 42 9	$1^1/_2$	4	40	—	14	—
140	—	Demeter Hörek miser 45 9	—	1	35	—	4	15
141	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
142	—	Georg Jeremics 280 9 12 Ja.	8	34	53	—	—	—
	„	Pop Paul Jeremics	—	—	—	—	—	—
	„	Paul Vitomirovics	$1^1/_2$	3	44	—	11	4
143	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
144 145	—	Peter Vladisavlovics 39 9	4	6	2	—	18	2
146 147	—	Peter Dimics W. 50 9	—	1	45	—	5	5
148	—	Jurco Jeremics die quad. 142	—	—	—		—	—
149	—	Illia Czollos die quad №. 152	—	—	—	—	—	—
150 151	—	Kusman Apostolovics 166 9	—	5	49	—	17	19
152	—	Illia Czollos 160 9 19 Ja.	12	43	3	—	—	—

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766 Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
153, 154		Paul Kyrics 48 9	8	25	51	1	17	11
155, 156	—	Vahso Savics 93 9	—	10	37	—	31	17
	„	Demeter Savics	1	1	10	—	3	10
157	—	Peter Dimics Stell die quad №. 138	—	—	—	—	—	—
158	—	Kyro Kraics W. 35 9	—	5	57	—	17	17
159	—	Kyro Kraics Stell 35 9	—	—	47	—	2	7
160	—	Johann Kraics 35 9	6	10	59	—	32	19
160½	—	Nedelko Kraics 24	—	—	51	—	2	11
161, 162	—	Chyro Jukics die quad №. 133	—	—	—	—	—	—
163	—	Michael Lukics 36 9	5	7	26	—	22	6
164	—	Peter Petrovics 18 9	2	5	52	—	17	12
165, 166	—	Her. Ertzbischofliche Excellencz 94 9	—	—	45	—	—	—
	„	Georg Jorgovics	1½	1	—	—	5	5

167, 168	—	Her. Ertzbisch. Excell. 131 (Ненадовић)	—	—	—	—	—	—
169	—	Kersta Stojkovics 91 9.	—	8	58	—	26	18
	„	Georg Fahr. weber mejster	—	—	—	—	—	—
	„	Cselad Joseph Cat.	—	—	—	—	—	—
170	—	Simon Popovics 60 9	1	6	57	—	20	17
171	—	Nicola Pulovics 15 9	2	2	52	—	8	12
172, 173	—	Simon Popovics die 9 № 170	—	—	—	—	—	—
174, 175	—	Stephan Stephanovics 189 9.	9	26	15	1	18	15
176	—	Jgnat Ristics 60 9.	—	2	6	—	[illegible]	6
	„	Johan Schindler Cathl.	—	—	—	—	—	—
177	—	Herr. Janigie Antonovics 50 9.	—	1	45	—	5	5
178	—	Johan Popovicc 45 9	1	2	45	—	—	—
	„	Johann Nicolics.	1	1	10	—	3	10
179	—	Stephan Stankolics 60 9. . . , ...	2	4	26	—	13	6
180	—	Juka Paunovics 90 9.	—	6	45	—	20	5
	„	Johann Paunovics 89 9	2	2	20	—	7	—
181	—	Johann Johanuovics 77 9.	—	7	2	—	21	2
	„	Misko Nicolics	1	1	10	—	3	10
	„	Abraham Plavsics	1	1	10	—	3	10
	„	Vahso Momirovics	2	2	20	—	7	—

№	Ad №	Portions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus — Nomina et Cognomina	gew. fl.	Königl. Portion fl.	Königl. Portion kr.	Collecta fl.	Collecta kr.	Collecta rotte
182	—	Vladislav Laucevics 16 9.	—	4	38	—	13	1
183	—	Johann Ivanovics die 9 № 181.	—	—	—	—	—	—8
184	—	Stoian Millinkovics 21 9	4	5	25	—	16	5
185) 186)	—	Momir Petrovics 80 9.	—	2	48	—	8	8
	„	Demeter Momirovics . , . . , ...	2	2	20	—	7	—
187	—	Alka Popova W. 30 9.	—	1	3	—	3	3
188	—	Juka Vuics 190 9	2	12	56	—	38	16
189	—	Jefronia Lukicsin 109 9 . . . . : . . .	—	7	54	—	23	14
190	—	Vahso Pavlovics W. 126 9	—	6	31	—	19	11
	„	Simeon Pavlovics	3	3	30	—	10	10
191	—	Michael Thomics 80 9	$2^1/_2$	9	24	—	28	4
	„	Michael Vaidics	$2^1/_2$	2	55	—	8	15
192	—	Marthä Carapavlova 125 9.	—	4	23	—	13	3
193) 194)	—	Catollisch . . . . , ...	—	—	—	—	—	.
195	—	Kusman Radoicsics 120 9	—	4	12	—	12	12
	„	Nasta Jankovics Batalion Fephl.	2	2	20	—	7	—

195 1/4	—	Raiko de Preradovics Stell 72 9 1	—	—	51	—	2	11
195 2/4	—	Her. Janigie Antonovics 272 9 1	—	3	11	—	9	11
195 3/4	—	Jefto Stojanovics deto 162	—	1	54	—	5	14
195 4/4	—	Joseph Josepovics 120 9	—	1	24	—	4	4
195 5/4	—	Chiro Kraics deto 157 9	—	1	50	—	5	10
196	—	Catol.	—	—	—	—	—	—
197	—	Catol. . . . . , ...	—	—	—	—	—	—
198	—	David Davidovics 160 9 . . . . . , ...	—	5	36	—	—	—
	„	Georg Leüthner	—	—	—	—	—	—
	„	Bartholomeus Postrovski	—	—	—	—	—	—
	„	Joanna Peterkani	—	—	—	—	—	—
	„	Joann Raisinger	—	—	—	—	—	—
	„	Adam Gruics	—	—	—	—	—	—
199	—	Joann Kraics aus Stall 100 9	—	3	30	—	10	10
200–201 }	—	Joseph Josepovics 89 9	—	5	53	—	17	13
202	—	Joann Popovics 89 9	2	5	27	—	16	7
	„	Misko Popovics	1	1	10	—	3	10
203	—	Jefto Stoianovics 112 9 . . . . , . . .	—	5	30	—	16	10
	„	Joanka Jurkovics	—	6	11	—	18	11
	„	Darie Stoianovics	4	10	27	—	31	7
204	—	Johann Reisinger Catol.	—	—	—	—	—	—
	„	Lazo Pavlovics 68 9 . , ...	—	4	6	—	12	6

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
	„	Jakob Jesics	—	—	—	—	—	—
205	—	Catol.	—	—	—	—	—	—
206	—	Paul Radulovics 80 9	—	2	48	—	8	8
207 } 208 }	—	Theödor Zdravkovics 100 9	—	6	16	—	18	16
	„	Kosta Miskovics	1	1	19	—	3	10
209	—	Maria Teshina 50 9.	—	1	45	—	5	5
	„	Sreczko Teschin	2	2	20	—	7	—
210	—	Joann Arhsenovics 80 9	—	9	54	—	29	14
	„	Michael Arhsenovics	6	7	—	—	21	—
211	—	Chiro Millankovics 50 9	—	1	45	—	5	5
	„	Német Adam	—	—	—	—	—	—
	„	Thodor Michatovics	1	1	10	—	3	10
212	—	Raiko de Praeradovics 300 9	—	12	36	—	37	16
	„	Andrea de Pauli	—	—	—	—	—	—
	„	Joann Ficsek	—	—	—	—	—	—
	„	Martin Paul	—	—	—	—	—	—
	„	Mathias Wadler	—	—	—	—	—	—

	„	Gabriel Ser-Crist	—	—	—	—	—	—
	„	Georg Braun	—	—	—	—	—	—
	„	Michael Schweitzer	—	—	—	—	—	—
213	—	Pavel Stoianovics 60 9	2	8	7	—	—	—
214	—	Janko Nicolics W. 35	—	1	14	—	3	14
	„	Vahsa Radivukovics	3	4	40	—	14	—
215	—	Illia Michatovics 86 9	4	6	31	—	19	11
216	—	Kusman Radoicsics 49 9	1½	3	28	—	10	8
217	—	Maria Mülutinovics 42 9	—	1	29	—	4	9
	„	Lahsar Fechirvar zu Comoren	1	3	40	—	11	—
	„	Andrea Juricsics zu St. A.	1	3	40	—	11	—
218	—	Nicola Davidovics 100 9	1	3	30	—	10	10
219, 220	—	Nicola Schivanovics 114	1	5	10	—	—	—
221	—	Gabriel Vesselinovics 53 9	8	26	47	1	20	7
222	—	Peter Knesevics Stell. 39 9	—	1	22	—	—	—
223, 224, 225	—	Nicola Markovics 198 9	7	26	39	1	19	19
	„	Martha Lassarovics	—	6	18	—	18	18
226	—	Johauu Millutinovics 65 9	—	10	17	—	30	17
	„	Johann Dimitrovics	1	1	10	—	3	10
227	—	Herr. Seeman Andreics 67 9	2	32	35	1	7	15

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1767. Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomiua	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
228	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
229 230 231	—	Simon Damianovics 224 9	1	9	1	—	27	1
	„	Arsenie Damianovics	3	3	30	—	10	10
232	—	Athanasie Petrovics 41 9	4	6	7	—	18	7
233	—	CatholLisch	—	—	—	—	—	—
234	—	Johann Kerstics W. 36 9	—	3	54	—	11	14
	„	Sent Thomas	1	1	10	—	3	10
235	—	CatholLisch	—	—	—	—	—	—
236	—	Peter Vidinlia 55 9	1½	3	41	—	11	1
237	—	Georg Jeremics Stell. 42 9	—	1	29	—	—	—
238	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
239	—	Procopie Trifunovics 40 9	2	7	33	—	22	13
240 241	—	Dragosavla Risticsin 240 9	—	8	24	—	25	4
	„	Anastas Ristics	1½	1	35	—	5	5
	„	Jacob Zeger	—	—	—	—	—	—

	„	Mathias Linich	—	—	—	—	—	—
242	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
243, 244, 245	—	Peter Ivanovics Magos 110 9	1½	9	17	—	27	17
246, 247	—	Maria Momirova 78 9	—	2	24	—	8	4
	„	Orestie Jeremics	2	2	20	—	7	—
248	—	Misko Gruics 47 9	—	3	53	—	11	13
249, 250	—	Stephan Bogdanovics 25 9	—	3	7	—	9	7
251	—	Jurko Michaelevics clein Richter 24 9	—	2	46	—	8	6
252, 253	—	Kusman Stankovics 60 9	—	2	6	—	6	6
254, 255	—	Simon Damianovics 9 N. 229	—	—	—	—	—	—
256	—	Sreczko Isakovics 28 9	—	3	5	—	9	5
257	—	Laczko Jacoblevics W. 35 9	—	3	20	—	10	—
258	—	Pauna Simeona W. 40 9	—	2	27	—	6	7
259	—	Rista Stoianovics 24 9	2	3	11	—	9	11
	„	Mathias Lacher	—	—	—	—	—	—
260	—	Stoian Kovacsevics 35 9	2	8	25	—	25	5
	„	Bogossav Michaelovics meser	—	1	35	—	4	15

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
261	—	Stoian Jukics 49 9	1½	3	28	—	10	8
262, 263	—	Athanasie Joannovics Stell 30	—	1	3	—	3	3
264	—	Cathollisch.	—	—	—	—	—	—
265	—	Cathollisch.	—	—	—	—	—	—
266	—	Sakmari Peter 55 9	—	1	56	—	5	16
	„	Janigie Petics	1½	1	45	—	5	5
	„	Paul Petics	1½	1	45	—	5	5
267	—	Cathollisch.	—	—	—	—	—	—
267½	—	Stanisa Lassics 18 9	—	—	38	—	1	18
268	—	Peter Slovics 60 9	2	5	29	—	16	9
269, 270	—	Demeter Jukics 80	6	19	55	—	59	15
271	—	Peter Stankovics 25 9	—	—	53	—	2	13
	„	Simon Thodorovics	1½	3	20	—	10	—
272	—	Johann Lukics W. 60 9	—	5	31	—	16	11
	„	Laczko Georgovics Pupil	—	3	9	—	—	—
273	—	Jurko Kosarevics 43 9	2½	4	26	—	13	6

274	—	Johann Sivanovics 30 9	2	10	20	—	31	9
	„	Misko Kisdari Cathol.	—	—	—	—	—	—
275	—	Simon Jurkovics Stell. 38 9	-.	1	20	—	4	—
276	—	Cathollisch.	—	—	—	—	—	—
277	—	Michael Nicolics 47 9	—	3	59	—	11	19
	„	Janko Tropko Cathol.	—	—	—	—	—	—
278	—	Cathollisch.	—	—	—	—	—	—
279	—	Peter Athanaskovics 24 9 Грем	2	5	17	—	15	17
280 281 282	—	Illia Csollos 60 9	—	2	6	—	—	—
283	—	Illia Stanoevics 14 9	1	1	40	—	5	—
284 285 286	—	Maria Trifunova 32 9.	—	4	1	—	—	—
	„	Simon Stari Cathol.	—	—	—	—	—	—
	„	Jurko Sabik Cathol.	—	—	—	—	—	—
287	—	Peter Kuklics zn St. A. 28 9	2	8	19		24	19
587$^{1}/_{2}$	—	Stephan Dragosavlevics 76 9 10.	—	8	2	—	24	2
288	—	Stephan Dragosavlevics 29 9	—	1	1	—	3	1
289	—	Stephan Dragosavlevics 32 9	—	1	8	—	3	8

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus	gew.	Königl. Porcion		Colleta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
290 291 292	—	Stephan Dragosavlevics 130 9	—	4	33	—	13	13
293	—	Georg Nalban 45 9	—	1	35	—	4	15
294 218 297	—	Chiro Kuklender 106 9	—	3	43	—	—	-
	„	Alexsander Kuklender	—	1	45	—	5	5
298	—	Catholisch	—	—	—	—	—	—
299	—	Gabriel Almasaz miser 25 9	—	—	53	—	2	13
300	—	Janigie Lukics 46 9	4	6	17	—	18	17
301 302 303	—	Johann Michaelovics 45 9	2	7	20	—	22	—
304	—	Nicola Kusmics 20 9	—	—	42	—	2	2
	„	Anna Arsenovicsin	—	1	35	—	4	15
305	—	Georg Vukatinovics W 130 9	—	7	42	—	—	—
	„	Urbanovics Mathijas	—	—	—	—	—	—

305	—	Kosta Jukics W. 37	—	3	24	—	10	4
307 / 308	—	Misko Ostoics 80 9	6	20	50	1	2	10
	„	Johann Ostoics	1½	1	45	—	5	5
309 / 310	—	Peter Dimics 73 9	—	1	34	—	7	14
311 / 312 / 313	—	Johann Markovics 279 9	2½	20	34	1	1	14
314 / 315 / 316	—	Demeter Michatovics 235 9	—	8	14	—	24	14
	„	Martin Szuknovics . . . . , ...	—	—	—	—	—	—
	„	Almas Andras	—	—	—	—	—	—
317	—	Joann Georgovics 90 9	1½	4	54	—	14	14
318	—	Juka Nicolics W. 49 9	—	1	43	—	5	3
319	—	Demeter Neskovics 48 9	—	2	44	—	—	—
320	—	Johann Thodorovics 50 9	2	4	5	—	12	5
	„	Michael Ivanovics	1	1	10	—	—	—
321	—	Alexsander Constantinovics zu St. A. 33	2	3	19	—	29	8
322	—	Michael Radonics 28 9	—	—	59	—	—	—
323 / 324	—	Chathollisch	—	—	—	—	—	—

	Ad	Porzions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion.		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
325	—	Zivan Josipovics 80 9	2½	9	48	—	29	8
326	—	Nicola Klaics 49 9	—	3	10	—	—	—
326¼	—	Sophia Thesics 56 9	—	1	58	—	5	18
326²/₄	—	Jurko Pollics 58 9	—	2	2	—	6	2
	„	Janko Cserni Cathol.	—	—	—	—	—	—
	„	Jukovics Janos Cathol.	—	—	—	—	—	—
327	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
328	—	Moises Damianovics 30 9	—	1	3	—	3	3
329} 330}	—	Cathollisch.	—	—	—	—	—	—
331	—	Johann Bosics 60 9	1	7	28	—	22	8
	„	Georg Dimitrovics	1	1	10	—	3	10
332	—	Paul Ostoics W 40 9	—	1	24	—	—	—
333	—	Cathollisch.	—	—	—	—	—	—
334	—	Fraydhof (Гробље) сад се зове „Старо гробље .	—	—	—	—	—	—
335	—	Chiro Peics 60 9	—	2	6	—	2	6
336} 337}	—	Cusman Radoicsics 80 9	6	13	53	—	41	13

338 618 341	—	Nicola Belanovics 72 9	3	9	11	—	27	11
342	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
343	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
344	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
345	—	Lassar Nicolics 101 9	1	4	43	—	14	3
346 bis 350	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	3
351 352 353	—	Jefta Prodanovics 91 9	1½	4	57	—	14	17
354 355	—	Gemeiner Stadt Spatium	—	—	—	—	—	—
356	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
356½	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
357	—	Michael Vukasinovics 60 9	—	2	6	—	6	6
358	—	Freydhof	—	—	—	—	—	—
359	—	Simon Jurkovics 148 9	—	5	11	—	15	11
	„	Jefto Simics	1	1	10	—	3	10
360	—	Joann Millosovics 30 9	3	6	8	—	18	8
	„	Peter Raikovics	—	3	57	—	11	17

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766 Graeci Ritus.	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Domina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
361	—	Kosta Nastics zu St. A. 45 9	—	3	25	—	10	5
	„	Stunga Martiu Cathol.	—	—	—	—	—	—
362	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
363	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
364	—	Johann Vassillovics 19 9	—	—	40	—	2	—
365	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
366	—	Daniel Apostollovics 77 9	—	2	42	—	8	2
367	—	Peter Millosavlovics 26 9	—	4	4	—	—	—
368	—	Dimitri Blassics 100	—	3	30	—	10	10
369	—	Johann Vahsillovics	2	8	42	—	26	2
370	—	Jovicza Kovacsevics 160 9	—	5	36	—	16	16
	„	Peter Jovicsics	$1^1/_2$	1	45	—	5	5
	„	Peter Hoch Cäthol.	—	—	—	—	—	—
371	—	Stephan Jovicsics 168 9	$2^1/_2$	10	54	—	32	14
372	—	Nicola Davidovics 638 9 nuc Gyuriza	—	22	20	1	7	—
	„	Andrea Garnek Cathol.	—	—	—	—	—	—
	„	Frantz Ertshick Cathol.	—	—	—	—	—	—
	„	Martin Rutner Cathol.	—	—	—	—	—	—

373	—	Maria Lassarovics dretplatz 169 9 1 deto	—	1	59	—	5	19
378 1/4	—	Marczika Kerstics deto 169 9	—	1	33	—	4	13
378 2/4	—	Cathollisch	—	1	59	—	5	19
378 3/4	—	Stephan Jovicsics deto 75	—	—	—	—	—	—
378 4/4		Cathollisch	—	—	53	—	2	13
378 5/4		Michael Vukasinovics 85 9 deto	—	—	—	—	—	—
378 6/4		Stoiko Gruics deto 188 9	—	1	—	—	3	—
374	- .	Cathollisch	—	2	8	—	6	9
375		Peter Pavlovics deto 165 плaтно	—	—	—	—	—	—
476	.	Peter Dimics deto 90 9	—	1	56	—	—	—
377	..	Cathollisch	—	1	3	—	3	3
377 1/2		Cathollisch	—	—	—	—	—	—
378	—	Peter Stoianovics 20 9	—	—	—	—	—	—
379	-	Maria Hacsia 12 9 Zvetkovics	3	13	8	—	39	8
380	-	Georg Popovics 52 9	—	—	26	—	1	6
381 382 383	-	Georg Popovics 52 9	—	1	50	—	5	10
384	-	Johann Millics	—	5	11	—	15	11
384 1/2		Pavel Vladisavlevics 68 9	9	16	18	—	48	18
385		Cathollisch	—	—	—	—	—	—
386		Attanaczko Jankovics 75 9	—	2	38	—	—	—
		Michael Jankovics	—	1	51	—	5	11

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
387	—	Trifun Rakics 53 9	4	17	18	—	51	18
388, 389	—	Johann Ristics 80 9	—	2	48	—	8	8
	„	Lassar Popovics	1½	4	31	—	—	—
399, 391	—	Catholisch	—	—	—	—	—	—
392	—	Manda Zaturina 50 9	—	4	31	—	—	—
	„	Joseph Piller Catholisch	—	—	—	—	—	—
393, 394	—	Stoiko Gruics Stell 100 9	—	3	30	—	10	10
395	—	Nicola Gruics 56 9 . . . , ...	—	1	58	—	5	18
396, 397	—	Catholisch	—	—	—	—	—	—
398	—	Catholisch	—	—	—	—	—	—
399	—	Sava Thomics 41 9	2½	7	46	—	23	6
400	—	Stoiko Gruics die 9 №. 393 394	—	—	—	-	—	—
	„	Misko Stepics Catholisch	—	—	—	—	—	—
	„	Janos Dirah Catholisch	—	—	—	—	—	—

401	—	Attauasko Nalban 32	1	2	18	—	6	18
402	—	Maria Lassarovics 57 9	—	2	—	—	6	—
	„	Victor Andras Cathol.	—	—	—	—	—	—
403	—	Maria Lahsarovics 35 9	—	1	14	—	3	14
	„	Adam Phudl	—	—	—	—	—	—
	„	Morvay Andras	—	—	—	—	—	—
494	—	Ninko Pavlovics 36 9	—	3	22	—	10	2
405	—	Chatollisch	—	—	—	—	—	—
406	—	Pfilip Radosavlovics 60 9	1	3	16	—	9	16
	„	Milovan Damianovics W.	—	2	46	—	8	6
407	—	Maria Lassarovics 70 9	—	2	27	—	7	7
408 } 409 }	—	Isatlo Stanivukovics 5S 9	—	2	2	—	6	2
410	—	Chathollisch	—	—	—	—	—	—
411	—	Theodor Rus 107 9 , ...	4	17	44	—	53	4
	„	Michael Szivanovics W.	—	1	43	—	5	3
412 } 413 }	—	Marczika Krstics W. 100 9.	—	4	57	—	14	17
414	—	Chatholli-ch	—	—	—	—	—	—
415	—	Herr. Michael Popovics 133 9.	—	17	—	—	51	—
416	—	Radosav Dimitrovics 60 9	—	2	6	—	6	6
	„	Michael Maslakovics	4	4	40	—	14	—
417	—	Chathollisch	—	—	—	—	—	—

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus.	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	Pf.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
418	—	Zveia Michaelovics 15 9	—	—	32	—	1	12
418½	—	Eremia Joannovics 11 9	—	—	24	—	1	4
	„	Caspar Prestner Cathol.	—	—	—	—	—	—
419	—	Jefronia Lukicsin Lad. 17 9	—	—	26	—	—	—
420, 421	—	Attanaczko Petrovics 25 9	—	—	53	—	2	13
422	—	Peter Stoianovics 16 9	—	—	34	—	1	14
422½	—	Mitar et Stephau Kraics 20 9	—	—	42	—	2	2
423	—	Joann Lukics 33 9	—	1	10	—	3	10
424	—	Zveian Michaelovics Stell 10 9	—	—	21	—	1	1
425, 426, 427	—	Anton Peics W. 100 9	—	9	25	—	28	5
	„	Paul Peics	2	2	20	—	7	—
428	—	Theodor Sivhovics 36 9	—	1	16	—	3	16
	„	Anastahs Petrovics würth	6	7	—	—	21	—
429	—	Simeona Millovanovics 20 9	—	—	42	—	2	2
430	—	Simeona Millovanovics deto 10 9	—	—	21	—	1	1

431	—	Srecsko Isakovics 20 9	—	—	42	—	2	2
432, 433	—	Thcodor Petrovics zu Petewaradein 20 9	—	—	42	—	2	2
434	—	Johann Prodanovics 30 9	—	1	3	—	3	3
434½	—	Illia Knesevics 59 9	—	1	45	—	5	5
	„	Dragutin Tbomics	3	3	30	—	10	10
435, 436	—	Jejto Stoianovics 24 9	—	—	51	—	2	11
437, 438	—	Chiro Sivkovics 36 9	—	7	3	—	21	3
439, 440	—	Herr. Johan Staukovics Richter 85	2	19	45	—	—	—
	„	Jurko Kutsher Cathollisch	—	—	—	—	—	—
441	—	Peter Popovics 52 9	2½	10	—	—	30	—
442	—	Andrea Kerstics 52 9	3	8	29	—	25	9
443	—	Georj Millicsevics 24 9	—	—	51	—	2	11
	„	Mathias Schevecsek Cathol.	—	—	—	—	—	—
	„	Thomas Gaidas	—	—	—	—	—	—
444	—	Jovan Rakics 10 9	—	—	11	—	1	1
444½	—	Gregor Nicolics 9 9	1½	2	4	—	6	4
445	—	Lukas Paulovics 30 9	4	5	44	—	17	4
446	—	Peter Topalovics 13 9	3½	4	33	—	—	—
447	—	Maria Radoicsics 56 9	—	1	58	—	5	18

	Ad	Portions-Anschlag pro Anno 1766 Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
448		Theodor Miskovics 20 9	—	—	42	—	2	2
	„	Lahsar Sivanovics	1½	4	31	—	13	11
449	—	Peter Knesevics 21 9	—	—	45	—	2	5
450, 451	—	Theodor Sivkovics 60 9	—	17	51	—	53	11
	„	Illia Petrovics	3	3	30	—	10	10
452	—	Juka Sivkovics 37 9	—	1	18	—	3	18
	„	Paul Georgovics	1	1	10	—	3	10
453	—	Juko Sivkovics 80 9	10	14	7	—	42	7
454, 455	—	Johau Prodanovics	—	1	25	—	4	5
456	—	Johann Prodanovics 40 9	7	27	28	1	22	8
457	—	Pop Evlogius 58 9	—	—	—	—	—	—
458	—	Pop Velko Fetter Knesevics 60 9	—	6	6	—	6	6
459	—	Illia Knesevics 95 9	—	12	12	—	33	12
460, 461, 462	—	Kersta Vitomirovics 95 9 14 (34) Ja.	8	42	56	2	8	16

	„	Demeter Kraics	5	5	50	—	17	10
463	–	Adam Illics 17 9	—	—	36	—	1	16
	„	Nemet Jurko Cathol.	—	—	—	—	—	—
464	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
465	—	Herr Peter Knesevics 39 9	—	1	22	—	4	2
466	—	Sara Nestorovics 42 9	—	1	29	—	4	9
467	—	Herr Peter Knesevics 50 9	—	1	45	—	5	5
468	—	Herr Peter Kurtshewitsh 27 9	—	—	57	—	2	14
469	—	Herr Peter Kurtshewitsh 132 9	5	27	39	1	22	19
	„	Demeter Kurtshevitsh	2	2	20	—	7	—
	„	Antoni Wollf Cathol.	—	—	—	—	—	—
	„	Joseph Meyer zimmermann	—	—	—	—	—	—
	„	Michael Sitha würth	—	—	—	—	—	—
470	—	Jacob Paunovics 223 9 2 (12) Ja.	12	22	41	1	8	1
471	—	Johann Dimitrövics 50 9	1½	3	30	—	10	10
471½	—	Georg Gabrillovics W. 30 9	—	1	3	—	—	—
472, 473	—	Georg Pavlovics Pecsics 168 9 платно	4	14	45	—	—	—
474	—	Johann Pavlovics 60 9 Schagia	—	2	6	—	6	6
475	—	Demeter Nicolics brils 38 9	2½	4	15	—	12	15
	„	Michael Wadler Cathol.	—	—	—	—	—	—
476	—	Petet Stoianövics 36 9	—	1	16	—	3	16
	„	Cathollisch	—	—	—	—	—	—

	Ad	Porzions-Anschlag pro Anno 1766. Graeci Ritus	gew.	Königl. Portion.		Collecta		
№.	№.	Nomina et Cognomina	fl.	fl.	kr.	fl.	kr.	rotte
477	—	Johann Paschkul 30 9	—	3	9	—	9	9
	„	Peter Plavsics	1	1	10	—	3	10
	„	Andrea Hoffmann	—	—	—	—	—	—
478	—	Anton Raics 13 9	—	—	28	—	1	8
479	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
479¼	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
480	—	Jefra Petrovicsin 55 9 Savkovicza	—	6	8	—	18	8
480¾	—	Lassar Millunovics 110 9	1½	12	2	—	36	2
	„	Daniel Millovanovics	2	4	58	—	14	18
481	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
482	—	Fiscalis	—	—	—	—	—	—
483	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
484	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
485	—	Georg Kirani Nonits 40 9	3	4	54	—	14	14
486	—	Jeremia Joanovics 40 9	—	3	43	—	11	3
486½	—	Johan Gruics Miser 14 9	—	—	30	—	1	10
	„	Nicola Kraics	1	1	10	—	3	10
487	—	Theodor Adamkovics abs. 63 9	—	2	13	—	—	—

	„	Budin Janko Cathollisch	—	—	—	—	—	—
488	—	Paul Lassaιovics 30 9	—	1	3	—	3	3
	„	Maria Radicsics	—	3	9	—	9	9
489	—	Johann Gaics 51 9	4	6	28	—	19	8
	„	Joann Georg Komollos müllfung	—	—	—	—	—	—
490	—	Akim Simics Todt 30 9	—	1	3	—	3	3
491	—	Nicola Stepanovics 36 9	2½	5	46	—	17	6
492	—	Jeremia Stankovics 26 9	3	4	45	—	14	5
493	—	Cathollisch	—	—	—	—	—	—
494	—	Joann Allexics W. 26 9	—	1	16	—	3	16
	„	Peter Sakmari	1½	4	23	—	13	3
		Свага		2696	34			

96.

Екстрактъ.

На лѣто 1766. сверхꙋ народа греческаго закона неꙋнитскогъ живꙋштихъ вь цесаро-кралев. свободнеи вароши Бꙋдимѣ ꙋ Табани мꙋшкаго и женскаго пола, како вь нꙋтръ гласитъ.

№.	Жилеръ	Мꙋш.	Женс.	Лѣта	Бацы
1	Константинъ Кока	1	—	—	—
	Теодор Чампали	1	—	—	—
	Калфи	2	—	—	—
	Шегрта	2	—	—	—
2	Домꙋ господаръ				
	Мојсеи Дамяновичъ	1	—	—	—
	Газдарица	—	1	—	—
	Синъ ходитъ ꙋ школꙋ . . .	1	—	17	1
	Дето	1	—	4	—
	Дшти	—	1	16	—
	Дето	—	1	12	—
	Калфи	2	—	—	—
3	Домꙋ господаръ				
	Димитріи Бозитовацъ . . .	1	—	—	—
	Газдарица	—	1	—	—
	Синъ ходитъ ꙋ школꙋ . . .	1	—	11	1
	Дшти	—	1	6	—
	Дето	—	1	4	—
	Дето	—	1	2	—
	Калфи	2	—	—	—
	Шегртовъ . . . , ...	2	—	—	—
4	Домꙋ госпожа				
	Катарина Діяковичинъ . . .	—	1	—	—
	Стара мати	—	1	—	—
	Дѣте ходитъ ꙋ школꙋ . . .	1	—	13	1
	Слꙋжавке	—	2	—	—
	Кочіашъ	1	—	—	—

№.	Жилеръ	Мȣш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
5	У домȣ гос. Ђȣричка				
	Василіи Пандазић жилеръ	1	—	—	—
	Газдарица	—	1	-	—
	Братъ	1	—	24	—
6	У домȣ гос. Павла Давидовића				
	Соса Радишичка	—	1	—	—
	Синъ	1	—	19	—
7	У домȣ Јоанна Апостоловича.				
	Павелъ Антоновичъ жилеръ 1.	1	—	—	—
	Газдарица	—	1	—	—
	Братъ	1	—	18	—
	Слȣжка	—	1	15	—
	Шегртъ	1	—	—	—
	Дето (ȣ истом домȣ)				
	Јоаннъ Темешвари	1	—	—	—
	Газдарица	—	1	—	—
	Дшти	—	1	1	—
	Калфа	1	—	—	—
	Шегртъ	1	—	—	—
8	Домȣ гос. Стефан Димитріевичь	1	—	—	—
	Госпоћа	—	1	—	—
	Синъ	1	—	16	—
	Дето	1	—	10	—
	Дето	1	—	3	—
	Дшти	—	1	1	—
9	Газдарица Елисавета Налбанова	—	1	—	—
	Синъ ћȣрч. маистор	1	—	—	—
	Калфа	1	—	—	—
	Шегртъ	1	—	—	—
9	Жилер Михаелъ Соколовичъ	1	—	—	—
	Газдарица	—	1	—	—
	Дшти	—	1	½	—
10	У домȣ Ћире Стефановича 1. жилер				
	Наȣнъ Зембо	1	—	—	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Женс.	Лѣтъ	Ѣаци
	Газдарица	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	9	1
	Дето	1	—	4	—
	Дето	1	—	1	—
	Слѹжавка	—	1	—	—
	2. дето.				
	Газдарица	—	1	—	—
	Синъ	1	—	1	—
	3. дето.				
	Димчо Врето	1	—	—	—
	Газдарица	—	1	—	—
	Дшти	—	1	13	—
	Дето	—	1	11	—
11	Газдарица Марія Давидовича.	—	1	—	—
	Синъ маистор ћѹрч.	1	—	—	—
	Дето	1	—	11	—
	Дшти	—	1	16	—
	Дето	—	1	11	—
	Калфа	1	—	—	—
12	Симеон Георгіевичъ гос. домѹ	1	—	—	—
	Газдарица	—	1	—	—
	Стара мати	—	1	—	—
	Синъ ходи ѹ шкелѹ	1	—	12	1
	Дшти . „	—	1	13	1
	Дето . „	—	1	6	1
	Дето	—	1	2	—
	Дето	-	1	1/4	—
	Шегрта	2	—	—	—
13	Марія Прерадовичка газдарица	—	1	—	—
	Сестра	—	1	—	—
	Слѹжавка	—	1	—	—
14	Георгіи Нешковичъ гос. . . .	1	—	—	—
	Газдарица	—	1	—	—
	Сара мати	—	1	—	—
	Дшти иде ѹ школѹ	—	1	6	1

№.	Жилеръ	Мѹш.	Женс.	Лѣтъ	Баци
	Дете иде ѹ школѹ	—	1	2	1
	Дето	—	1	½	—
	Слѹжавка	—	1	—	—
	Жилеръ.				
	Теодоръ Нано	1	—	—	—
	Газдарица	—	1	—	—
	Дшти	—	1	10	—
	Дето	—	1	2	—
	За свое примлѣно	—	1	—	—
	Стара баба	—	1	—	—
15	Стоико Грѹичъ домѹ газда .	1	—	—	—
	Газдарица	—	1	—	—
	Синъ неженатъ	1	—	25	—
	Дшти	—	1	18	—
	Калфи	2	—	—	—
	Шегрта	2	—	—	—
	Никола Грѹичъ жилер . . .	1	—	—	—
	Газдарица	—	1	—	—
	Дшти		1	5	—
	Дето	—	1	3	—
	Дето	—	1	½	—
	Стара бака	—	1	—	—
16	Е'катарина Чолановичка . .	—	1	—	—
17	У домѹ Георгія Хаџића . .				
	Григоріе Јоановичъ	1	—	—	—
	Газдарица	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	8	1
	Дшти . „ . „	--	1	10	1
	Шогоръ	1	—	—	—
	Калфа	1	—	—	—
	Шегрта	2	—	—	—
18	Јоса Поповићъ домѹ госп. .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	4	—

№.	Жилеръ	Мвш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
	Жилеръ				
	Теодор Квчвкъ	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Дшти	—	1	14	1
	Дето	—	1	12	1
	Стара бака	—	1	—	—
19	Георгіи Станисавлевиђъ жилер	1	—	—	—
	Женамв	—	1	—	—
	Дшти	—	1	6	1
	Дето	—	1	1½	—
	Слвжавка	—	1	—	—
	Шегрта	2	—	—	—
20	Димитріи Живковичъ домв гос.	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Сестра	—	1	—	—
21	Станика Мишковичинъ газд. .	—	1	—	—
	Стара мати	—	1	—	—
22	Жилеръ Петар Мишковичъ. .	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Синъ	1	—	3	—
	Жива вдовица	—	1	—	—
	Еи дшти	—	1	—	—
23	Јоса Петровичъ гос. домв . .	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Синъ женатъ	1	—	—	—
	Стара мати	—	1	—	—
	Деспа Ђинина в Павла Поповиђа домв	—	1	—	—
	Дшти	—	1	8	—
	Калфа	1	—	—	—
24	Павао Витомировичъ домв газда Сиромах	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Дшти	—	1	5	—
	Братъ	1	—	20	—

№.	Жилеръ	Мвш.	Жен.	Лѣтъ	Баци
25	Деметеръ Краичъ домв гос. .	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Синъ в школв иде	1	—	10	1
	Дето	1	—	3	1
	Дето	1	—	14	1
	Дшти	—	1	5	—
	Калфа	1	—	—	—
	Жилеръ				
	Анастасіи Конделовичъ . . .	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Синъ	1	—	21	—
	Дшти	—	1	2	—
26	Маріа Паничинъ домв газдар.	—	1	—	—
	Жилеръ				
	Михаелъ Константиновичъ . .	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Синъ	1	—	16	—
	Дето	1	—	9	—
	Дето	1	—	2	—
27	Јанко Петрохалѣа жилер в Шпонцела	1	—	—	—
	Синъ	1	—	20	—
	Калфа	2	—	—	—
	Жилерка				
28	Стара гркиня в Гвбанинои квѣи	—	1	—	—
	Дшти	—	1	16	—
	Синъ иде в школв	1	—	13	1
29	Даніелъ Марковичъ в Павла Антоновича домв	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Синъ	1	—	1/4	—
	Дшти	—	1	10	—
	Дето	—	1	4	—
	Калфи	2	—	—	—

№.	Жилеръ	Мꙋш.	Жен.	Бѣтъ	Баци
	Шегрта	2	—	—	—
	Слꙋжавка	—	1	—	—
30	Георгъ Јорговичъ ћꙋрчіа дому господар	1	—	—	—
	Жена му	—	1	—	—
	Синъ ходи ꙋ школу	1	—	9	1
	Дшти	—	1	4	—
	Дето	—	1	2	—
31	Анка Дожичка в'дова домꙋ газдарица	—	1	—	—
	Синъ	1	—	–	—
	Жилеръ				
	Јоаннъ Дожичъ	1	—	—	—
	Жена му	—	1	—	—
32	Драгутинъ Томичъ гос, дому .	1	—	—	—
	Жена мꙋ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	20	—
	Дшти	—	1	9	1
	Дето	—	1	5	—
	Дето	—	1	3	—
	Слꙋжавка	—	1	—	—
33	Григори Николичъ домꙋ газда	1	—	—	—
	Жена мꙋ . . . . , . . .	—	1	—	—
	Стара жена	—	1	—	—
34	Попъ Димитріи Николичъ . .	1	—	—	—
	Жена мꙋ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	1	—
	Стара мати	—	1	—	—
	Слꙋжавка	—	1	—	—
35	Лазаръ Радоичичъ домꙋ госп.	1	—	–	—
	Женамꙋ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	20	—
	Синъ иде ꙋ школꙋ	1	—	10	1
	Дшти	—	1	12	1

№,	Жилеръ	Мѫш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
36	Атанасіи Нана домѫ господар	1	—	-	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	³/₄	—
37	Јоаннъ Поповичъ домѫ господар	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Синъ иде ѫ школѫ	1	—	7	1
	Дшти	—	1	5	—
38	Никола Савла домѫ господар	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Синъ иде ѫ школѫ	1	—	15	1
	Дето	1	—	5	—
	Дшти иде ѫ школѫ	—	1	8	1
	Дето	—	1	¹/₂	—
	Стара жена жилерека . . .	—	1	—	—
	Дшти	—	1	16	—
	Синъ ѫ школѫ иде	1	—	11	1
39	Јоаннъ Сарваши домѫ госп. .	1	—	—	—
	Синъ иде ѫ школѫ	1	—	14	1
	Сестричина	—	1	—	—
	Калфа	1	—	—	—
	Шегрта	2	-	—	—
40	Јоаннъ Живковичъ домѫ госп.	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	¹/₂	—
	Стара мати	—	1	—	—
	Калфи	3	—	—	—
	Шегртъ	1	—	—	—
41	Анастасіѫ Поповичъ ѫ господара Нешковича домѫ . . .	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	3	—
	Стари отацъ	1	—	—	—
42	Гавріилъ Стояновичь домѫ гос.	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	4	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Жен.	Лѣтъ	Бацi
	Синъ	1	—	1	—
	Дшти	—	1	6	—
	Анастасiи Корда жилеръ . .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
43	Iгнятъ Живковичъ жилер ѹ Алексинице маюръ	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	12	1
	Дето	—	1	8	1
	Дето	—	1	6	1
44	Адам Поповичъ ѹ Гѹбанинои кѹћи жилер	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	7	1
	Дшти	—	1	5	—
	Стари отацъ	1	—	—	—
	Калфи	3	—	—	—
	Шегртъ	1	—	—	—
	Слѹжавка	—	1	—	—
45	Петаръ Несторовичъ домѹ гос.	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	8	—
	Дето	1	—	5	—
	Дшти	—	1	2	—
46	Георгiи Корда жилер ѹ Апостоливича домѹ	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	4	—
	Дето	1	—	1	—
	Дшти	—	1	6	—
	Стара мати	—	1	—	—
47	Марiа Божичъ домѹ госпожа	—	1	—	—
	Синъ Стефанъ Стефановичъ .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	14	1

№.	Жилеръ	Мяш.	Жен.	Лѣтъ	Бацш
	Дшти	—	1	16	—
	Дето	—	1	2	—
	Стара мати	—	1	—	—
48	Сава Пандазићъ я домя Бозитовца жилѣр	1	—	—	—
	Женамя	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—
	Дето	1	—	3	—
	Сляжавка	—	1	—	—
49	Георгъ Миличевичъ домя гос.	1	—	—	—
	Женамя	—	1	—	—
	Сляжавка	—	1	—	—
50	Марта Димитріевича вдова газдарица	—	1	—	—
51	Георгіи Киринъ жилер я Владисавлевича домя	1	—	—	—
	Женамя	—	1	—	—
	Синъ	1	—	4	—
52	Василіи Стефановичъ домя гос.	1	—	—	—
	Женамя	—	1	—	—
	Дшти	—	1	10	—
	За свое дѣвица	—	1	18	—
53	Маріа Паничинь домя госпођа	—	1	—	—
	Синъ	1	—	25	—
54	Попъ Јоаннъ Нешковичъ домя господаръ	1	—	—	—
	Женамя	—	1	—	—
	Синъ я сляжбы	1	—	14	—
	Дето	1	—	9	1
	Дшти	—	1	14	-
	Дшти иде я школя	—	1	9	1
	Сляжавка	—	1	—	—
55	Никола Павловичъ домя госп.	1	—	—	—
	Синъ	1	—	20	—
	Дето	1	—	12	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
	Дшти	—	1	12	—
	Дето	—	1	7	—
56	Анна Димитріевича вдова газдарица	—	1	—	—
57	Петар Владисавлевичъ домѹ гос.	1	—	—	—
	Синъ	1	—	25	—
58	Димитріи Момирович ѹ домѹ госп. Бозитовца	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	8	1
	Дшти	—	1	4	--
	Шегртъ	1	—	—	—
59	Рѹжинка Јеремича вдова газдарица	—	1	—	—
	Снаа вдова	—	1	—	—
	Дшти вдове	—	1	12	—
60	Іліа Чолошъ домѹ господаръ .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Слѹжавка . . , ...	—	1	—	—
61	Атанасіи Хаџићъ домѹ гос. .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	5	—
	Дето	1	—	½	—
	Дшти	—	1	12	—
	Дето	—	1	3	—
	Шегртъ	1	—	—	—
62	Алка Поповичка вдова газдар.	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	12	1
63	Маріа Павловича вдова газдар.	—	1	—	—
	Жилеръ				
	Симеонъ Павловичъ	1	--	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	3	—
	Дшти	—	1	8	—
	Слѹга	1	—	—	—

№.	Жилеръ	Мѫш.	Жен.	Лѣтъ	Бапи
64	Павелъ Георгіевичъ домѫ гос.	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	19	—
	Дшти	—	1	9	—
	Калфа	1	—	—	1
	Шегртъ	1	—	—	—
	Чобанинъ	1	—	—	—
65	Ђѫка Вѫиђъ домѫ господаръ .	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	—	—
	Шегртъ	1	—	—	—
	Слѫга	1	—	—	—
66	Михаелъ Томичъ домѫ гос. .	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	15	—
67	Теодор Міатовиђъ домѫ госп. .	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	5	—
	Дето	—	1	4	—
	Дето	—	1	3	—
68	Теодор Живковичъ	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	4	—
69	Коста Мишковичъ ѫ Геор. Јорговиђа жилер	1	—	—	—
70	Јоаннъ Поповиђъ домѫ гос. .	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	18	—
	Жилер 1.				
	Михаелъ Поповичъ синъ мѫ .	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	7	—
	Дето	1	—	1	—
	Дшти	—	1	3	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Жен.	Лѣтъ	Баци
	Жилеръ 2.				
	Стефанъ Поповичъ синъ мѹ .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	1	—
	Дшти	—	1	10	1
	Жилеръ 3.				
	Никола Поповичъ синъ мѹ .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
71	Даріи Стояновичъ домѹ гос. .	1	—	—	—
	Жена	—	1	—	—
	За свою девоичицѹ	—	1	—	—
	Жилеръ 1.				
	Ефта Симић	1	—	—	—
	Жена	—	1	—	—
	Синъ	1	—	½	—
	Дшти	—	1	1	—
72	Маріа Вѹкашинова вдова домѹ госпођа	—	1	—	—
	Синъ	1	—	25	—
	Дшти	—	1	16	—
	Жилеръ				
	Јованъ Вѹкашиновичъ . . .	—	1	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	1½	—
73	Срећко Тешићъ домѹ гос. . .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	20	—
74	Михаелъ Арсеновичъ домѹ гос.	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	1	—
	Дшти иде ѹ школѹ	—	1	6	1
	Жилеръ				
	Петеръ Арсеновичъ	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—

№.	Жилеръ	Мѫш.	Жен.	Лѣтъ	Бацѵ
75	Васа Радивѫковићъ домѫ гос.	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
76	Іліа Міатовићъ домѫ гоп. . .	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Синъ иде ѫ школѫ	1	—	10	1
	Дето	1	—	7	1
	Дето	1	—	6	1
	Дето	1	—	2	1
	Дшти	-	1	14	—
77	Јюліана Радоичића девица ѫ домѫ	1	—	13	—
78	Василіа Николичинъ вдова газдарица	—	1	—	—
	Синъ	1	—	20	—
79	Теодор Бакићъ домѫ гос. . .	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Синъ иде ѫ школѫ . , . .	1	—	5	1
	Дшти	—	1	3	—
80	Сара Марковичка домѫ госпоѓа	—	1	—	—
	Дшти	—	1	16	—
	Слѫжавка	—	1	—	—
81	Софіанна Тешића вдова госпоѓа	—	1	—	—
	Синъ женетъ Влашко . . .	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	½	—
	Сестрамѫ	—	1	14	—
	и				
	Андреа Тешичъ	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	¼	—
	Сирота	—	1	—	—
82	Симеонъ Андреичъ домѫ госп.	1	—	—	—
	и				
	Теохар Констандиновичъ зетъ	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—

№.	Жилеръ	Мȣш.	Жен.
	Синъ	1	—
	Дето	1	-
83	Алекса Ісаковичъ газда . .	1	—
	Жена мȣ	—	
	Синъ	1	
	Дето	1	
84	Маріа Петровића вдова газдарица	—	
	Жилеръ		
	Ігнятъ Ристићъ	1	
	Жена мȣ	—	
	Дѣти	—	
85	Петаръ Рȣжичъ домȣ госп. .	1	
	Жена мȣ	—	
86	Петаръ Видинліа газда домȣ .		
	Жена мȣ	—	
	Дѣти	—	
	Дето	—	
	Дето	-	
	Дето		
87	Марица Петровичин газдарица		
	У ȣнȣче за свое иде ȣ школ .		
88	Павао Киричъ млади газда .		
	Жена мȣ		
	Дѣти		
	Дето		
	Шегртъ		
89	Константинъ Блашко газда .		
	Жена мȣ		
	Синъ		
	Дѣти		
90	Маріа Савича вдова		
	Синъ иде ȣ школȣ . . .		
91	Димитріи и Павао Димић газд		
	Шегртъ . . . . , ...		

		жен.	Лѣтъ	Бащи
		—	2	—
		1	12	—
		1	10	—
	1	—	—	—
	–	1	—	—
	—	1	19	–
	1	—	—	—
	—	1	—	—
	1	—	13	1
	—	1	16	—
.	—	1	14	—
.	—	1	—	—
.	—	1	—	—
.	1	—	—	—
.	—	1	21	—
. .	1	—	—	—
. .	—	1	—	—
. .	—	1	8	—
. .	2	—	—	—
. .	1	—	—	—
. . .	—	1	—	—
. . .	1	—	—	1
. . .	1	—	—	—
. . .	1	—	—	—
. . .	—	1	—	—
. . . .	1	—	—	—
. . .	—	1	—	—
. . . .	—	1	14	—
. . . .	—	1	—	—
газдарица	—	1	—	—
. . . .	2	—	—	—
ца . . .	1	—	—	—
. . . .	—	1	—	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
98	Маріа Крстиħа вдова . . .	—	1	—	—
	Жилеръ Георгіи синъ женетъ	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	5	—
	Дето	1	—	1½	—
99	Моисеи Поповичъ газда . .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Оинъ	1	—	1½	—
	Дшти	—	1	5	—
100	Никола Пѹловичъ газда . .	1	--	—	—
	Жепа мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	16	—
	Дшти	—	1	12	—
101	Коста Пеяковичъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
102	Михаелъ Пѹльовичъ гос. . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	20	—
	Дето	1	—	14	—
	Жилеръ				
	Никола Кѹга	1	—	—	--
	Синъ	1	—	19	—
	Калфа	1	—	—	—
103	Анна Станковичка вдова . .	—	1	—	—
	Жилеръ				
	Теодор Илиħъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
104	Тода Живанова вдова . . .	—	1	—	—
	Дшти ѹдата	—	1	—	—
105	Симеона Миловичин госпоħа .	—	1	—	—
	Унѹче иде ѹ школѹ	1	—	12	1
	Слѹжавка вдова	—	1	—	—
	Синъ	1	—	12	—
106	Ђира Стефановичъ гос. . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
	Синъ	1	—	2	—
	Дшти	—	1	12	—
	Дето	—	1	10	—
	Шегртъ	1	—	—	—
107	Јованка Николича вдова . .	—	1	—	—
	Дшти	—	1	19	—
108	Марко Ћѹрчичъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	13	1
	Дшти	—	1	16	—
	Дето	—	1	14	—
	Стара мати	—	1	—	—
109	Сара Паѵновића вдова . . .	—	1	—	—
	Синъ маисторъ	1	—	—	—
	Дшти	—	1	21	—
110	Јоаннъ Јоановичъ гос. . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	8	—
	Калфа и шегртъ	2	—	—	—
	Жилеръ				
	Јоаннъ Несторовичъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	—	1
	Братмѹ	1	—	—	—
111	Георгъ Ђѹкичъ газда	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
112	Петар Стояновичъ гос. . . .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	14	—
	Слѹжавка	—	1	—	—
113	Елисавета Поповича газдарица	—	1	—	—
	Калфи	2	—	—	—
	Коста Поповичъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Жен.	Лѣтъ	Бацн
114	Екатарина Владисавлевича .	—	1	—	—
	Дѣвица за свое	—	1	—	—
	Жилеръ				
	Георгіи попа Іосиповичъ . .	1	—	—	—
	Жена му	—	1	—	—
	Синъ ходи ѹ школу	1	—	18	1
	Дето	1	—	13	1
	Дшти	—	1	11	—
115	Димитріе Анђелко газда . .	1	—	—	—
	Жена му	—	1	—	—
	Синъ	1	—	$^3/_4$	—
	Дшти	—	1	4	—
	Доикиня	—	1	1	—
	Синъ	1	—	—	—
116	Михаелъ Оласъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	7	1
	Дшти	—	1	15	—
	Дето	—	1	14	—
	Дето	—	1	2	—
	Дето	—	1	1	—
	Шегрта	1	—	—	—
	Кочіашъ	1	—	—	—
	Жилеръ.				
	Михаилъ Чапа	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—
	Дето	1	—	1	—
	Дето 2.				
	Анастасіи Пачажи жилѣръ .	1	—	—	—
	Жена мѹ . . . . , . . .	—	1	—	—
	Синъ	1	—	4	—
	Дшти	—	1	6	—
	Дето	—	1	$^1/_4$	-

№.	Жилеръ	Мвш.	Женс.	Лѣтъ	Бяци
	Стари отацъ	1	—	—	—
	Мати	—	1	—	—
117	Георгіи Блакомени газда . .	1	—	—	—
	Женамв	—	1	—	—
	Дшти	—	1	3½	—
	Снаха	—	1	—	—
118	Трифвнъ Ракиѣъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Слвжавка	—	1	—	—
119	Марта Станивѵкова вдова . .	—	1	—	—
	Синъ	1	—	18	—
	Петаръ Живковичъ	1	—	—	—
	Жена мв.		1	—	—
	Дшти	—	1	9	—
	Дето	—	1	6	—
	Дето	—	1	2	—
	Стари сиромах чловекъ . .	1	—	—	—
120	Манда Чвтвриѣа сирота газдарица	—	1	—	—
121	Теодоръ Рвсъ госп.	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
122	Теодора Крстиѣа вдова . . .	—	1	—	—
	Григоріи Крстиѣъ наслѣдникъ	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Синъ	—	1	2	—
	Дшти	—	1	¼	—
	Дето				
	Андреа Крстиѣъ наслѣдникъ .	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—
123	Сава Томиѣъ газда сирома .	1	—	—	—
	Жилеръ				
	Петар Јоановичъ	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—

№.	Жилеръ	Мѫш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
	Синъ	1	—	3	—
	Дето	1	—	½	—
83	Алекса Ісаковичъ газда . .	1	—	—	—
	Жена м8	—	1	—	—
	Синъ	1	—	12	—
	Дето	1	—	7	—
84	Маріа Петровића вдова газдарица	—	1	—	—
	Жилеръ				
	Іґнятъ Ристићъ	1	—	—	—
	Жена м8	—	1	—	—
	Дшти	—	1	3	—
85	Петаръ Р8жичъ дом8 госп. .	1	—	—	—
	Жена м8	—	1	—	—
86	Петаръ Видинліа газда дом8 .	1	—	—	—
	Жена м8	—	1	—	—
	Дшти	—	1	10	—
	Дето	—	1	7	—
	Дето	—	1	4	—
	Дето	—	1	1½	—
87	Марица Петровичин газдарица	—	1	—	—
	У вн8че за свое иде 8 школ .	1	—	10	1
88	Павао Киричъ млади газда .	1	—	—	—
	Жена м8	—	1	—	—
	Дшти	—	1	4	—
	Дето	—	1	1	—
	Шегртъ	1	—	—	—
89	Константинъ Блашко газда .	1	—	—	—
	Жена м8	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—
	Дшти	—	1	1	—
90	Маріа Савича вдова	—	1	—	—
	Синъ иде 8 школ8	1	—	7	1
91	Димитріи и Павао Димић газде	2	—	—	—
	Шегртъ . . . , ...	1	—	—	—

№.	Жилеръ	Мѫш.	Жен.	Лѣтъ	Бѫци
92	Стефанъ Краичъ газда . . .	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—
	Дшти	—	1	3	—
	Слѫга	1	—	—	—
93	Ћира Ћѫкићъ госп.	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Синъ иде ѫ школѫ	1	—	8	1
	Дшти	—	1	14	—
	Слѫжавка	—	1	—	—
94	Митра Брашовича вдова госпођа	—	1	—	—
	Дшти иде ѫ школѫ	—	1	10	—
95	Маріа Лазиница вдова госпођа	—	1	—	—
	Жилеръ				
	Никола Станковичъ	1	—	—	—
	Женамѫ	—	1	—	—
96	Мишко Николичъ ѫ Грабовановом домѫ	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Синъ маисторъ	1	—	—	—
	Дшти	—	1	18	—
	Дето	—	1	12	—
	Жилеръ				
	Антоніа Поповићъ	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	15	—
97	Насто Ћина ѫ митропол. домѫ	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	½	—
	Дшти	—	1	4	—
	Жилеръ				
	Јанко Маноиловичъ	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Дшти вдова	—	1	—	—
	Сна	—	1	—	—

№.	Жилеръ	Мѫш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
98	Маріа Крстића вдова . . .	—	1	—	—
	Жилеръ Георгіи синъ женетъ	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	5	—
	Дето	1	—	1½	—
99	Моисеи Поповичъ газда . .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Оинъ	1	—	1½	—
	Дшти	—	1	5	—
100	Никола Пѹловичъ газда . .	1	--	—	—
	Жепа мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	16	—
	Дшти	—	1	12	—
101	Коста Пеяковичъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
102	Михаелъ Пѹльовичъ гос. . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	20	—
	Дето	1	—	14	—
	Жилеръ				
	Никола Кѹга	1	—	—	--
	Синъ	1	—	19	—
	Калфа	1	—	—	—
103	Анна Станковичка вдова . .	—	1	—	—
	Жилеръ				
	Теодор Илићъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
104	Тода Живанова вдова . . .	—	1	—	—
	Дшти ѹдата	—	1	—	—
105	Симеона Миловичин госпођа .	—	1	—	—
	Ѹнѹче иде ѹ школѹ	1	—	12	1
	Слѹжавка вдова	—	1	—	—
	Синъ	1	—	12	—
106	Ђира Стефановичъ гос. . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
	Синъ	1	—	2	—
	Дшти	—	1	12	—
	Дето	—	1	10	—
	Шегртъ	1	—	—	—
107	Јованка Николича вдова . .	—	1	—	—
	Дшти	—	1	19	-
108	Марко Ћѹрчичъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	13	1
	Дшти	—	1	16	—
	Дето	—	1	14	—
	Стара мати	—	1	—	—
109	Сара Паѵновића вдова . . .	—	1	—	—
	Синъ маисторъ	1	—	—	—
	Дшти	—	1	21	—
110	Јоаннъ Јоановичъ гос. . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	8	—
	Калфа и шегртъ	2	—	—	—
	Жилеръ				
	Јоаннъ Несторовичъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	-
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	—	1
	Братмѹ	1	—	—	—
111	Георгъ Ђѹкичъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
112	Петар Стояновичъ гос. . . .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	14	—
	Слѹжавка	—	1	—	—
113	Елисавета Поповича газдарица	—	1	—	—
	Калфи	2	—	—	—
	Коста Поповичъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Жен.	Лѣтъ	Бацѝ
114	Екатарина Владисавлевича .	—	1	—	—
	Дѣвица за свое	—	1	—	—
	Жилеръ				
	Георгіи попа Іосиповичъ . .	1	—	—	—
	Жена му	—	1	—	—
	Синъ ходи ѹ школу	1	—	18	1
	Дето	1	—	13	1
	Дшти	—	1	11	—
115	Димитріе Анђелко газда . .	1	—	—	—
	Жена му	—	1	—	—
	Синъ	1	—	3/4	—
	Дшти	—	1	4	—
	Доикиня	—	1	1	—
	Синъ	1	—	—	—
116	Михаелъ Оласъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	7	1
	Дшти	—	1	15	—
	Дето	—	1	14	—
	Дето	—	1	2	—
	Дето	—	1	1	—
	Шегрта	1	—	—	—
	Кочіашъ	1	—	—	—
	Жилеръ.				
	Михаилъ Чапа	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—
	Дето	1	—	1	—
	Дето 2.				
	Анастасіи Пачажи жилѣръ .	1	—	—	—
	Жена мѹ . . . . , . . .	—	1	—	—
	Синъ	1	—	4	—
	Дшти	—	1	6	—
	Дето	—	1	1/4	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Женс.	Лѣтъ	Ђаци
	Стари отацъ	1	—	—	—
	Мати	—	1	—	—
117	Георгіи Блакомени газда . .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	3½	—
	Снаха	—	1	—	—
118	Трифѹнъ Ракићъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Слѹжавка	—	1	—	—
119	Марта Станивѹкова вдова . .	—	1	—	—
	Синъ	1	—	18	—
	Петаръ Живковичъ	1	—	--	—
	Жена мѹ.		1	—	—
	Дшти	—	1	9	—
	Дето	—	1	6	—
	Дето	—	1	2	—
	Стари сиромах чловекъ . .	1	—	—	—
120	Манда Чѹтѹрића сирота газдарица	—	1	—	—
121	Теодоръ Рѹсъ госп.	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
122	Теодора Крстића вдова . . .	—	1	—	—
	Григорія Крстићъ наслѣдникъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	—	1	2	—
	Дшти	—	1	¼	—
	Дето				
	Андреа Крстићъ наслѣдникъ .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—
123	Сава Томићъ газда сирома .	1	—	—	—
	Жилеръ				
	Петар Јоановичъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Жен.	Лѣтъ	Баци
114	Екатарина Владисавлевича .	—	1	—	—
	Дѣвица за свое	—	1	—	—
	Жилеръ				
	Георгіи попа Јосиповичъ . .	1	—	—	—
	Жена му	—	1	—	—
	Синъ ходи ѹ школу	1	—	18	1
	Дето	1	—	13	1
	Дшти	—	1	11	—
115	Димитріе Анђелко газда . .	1	—	—	—
	Жена му	—	1	—	—
	Синъ	1	—	3/4	—
	Дшти	—	1	4	—
	Доикиня	—	1	1	—
	Синъ	1	—	—	—
116	Михаелъ Оласъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	7	1
	Дшти	—	1	15	—
	Дето	—	1	14	—
	Дето	—	1	2	—
	Дето	—	1	1	—
	Шегрта	1	—	—	—
	Кочіашъ	1	—	—	—
	Жилеръ.				
	Михаилъ Чапа	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—
	Дето	1	—	1	—
	Дето 2.				
	Анастасіи Пачажи жилѣръ .	1	—	—	—
	Жена мѹ . . . . , . . .	—	1	—	—
	Синъ	1	—	4	—
	Дшти	—	1	6	—
	Дето	—	1	1/4	-

№.	Жилеръ	Мѹш.	Женс.	Лѣтъ	Баци
	Стари отацъ	1	—	—	—
	Мати	—	1	—	—
117	Георгіи Блакомени газда . .	1	—	—	—
	Женамѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	3½	—
	Снаха	—	1	—	—
118	Трифѹнъ Ракиħъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Слѹжавка	—	1	—	—
119	Марта Станивѹкова вдова . .	—	1	—	—
	Синъ	1	—	18	—
	Петаръ Живковичъ	1	—	--	—
	Жена мѹ.		1	—	—
	Дшти	—	1	9	—
	Дето	—	1	6	—
	Дето	—	1	2	—
	Стари сиромах чловекъ . .	1	—	—	—
120	Манда Чѹтѹриħа сирота газдарица	—	1	—	—
121	Теодоръ Рѹсъ госп.	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
122	Теодора Крстиħа вдова . . .	—	1	—	—
	Григоріи Крстиħъ наслѣдникъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	—	1	2	—
	Дшти	—	1	¼	—
	Дето				
	Андреа Крстиħъ наслѣдникъ .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—
123	Сава Томиħъ газда сирома .	1	—	—	—
	Жилеръ				
	Петар Јоановичъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—

№.	Жилеръ	Муш.	Женс.	Лѣтъ	Баци
124	Атанасіи Налбанъ сирома газ.	1	—	—	—
	Жена му	—	1	—	—
	Дшти	—	1	7	—
	Стара баба	—	1	—	—
125	Крста Остоиħъ у лазинице дому жилер	1	—	—	—
	Жена му	—	1	—	—
	Синъ	1	—	3	—
	Дшти	—	1	9	—
	Дето	—	1	4	—
	Жилеръ				
126	Кузманъ Маслаковичъ	1	—	—	—
	Жена му	—	1	—	—
127	Георгіи Јорговичъ дому газда	1	—	—	—
	Женаму	—	1	—	—
	Синъ иде у школу	1	—	12	1
	Дшти	—	1	15	—
	Дето	—	1	2½	—
	Шегрта	1	—	—	—
128	Ђеодоръ Лазаревиħъ газда .	1	—	—	—
	Жена му	—	1	—	—
	Дшти	—	1	5	—
	Дето	—	1	½	—
	Служавка	—	1	—	—
	Жилеръ				
	Јовица Милосавлевиħъ сирома	1	—	—	—
	Дшти жива удовица	—	1	—	—
	Дшти еи	—	1	12	—
129	Драгослава Ристиħа газдарица	—	1	—	—
	Синъ женет	1	—	—	—
	Жена му	—	1	—	—
	Старацъ сиромахъ	1	—	—	—
	Служавка	—	—	—	—
	Жилеръ				
	Атанасіи Јоановичъ	1	—	—	—

№,	Жилеръ	Мѹш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
	Жена мѹ	—	1	-	—
	Унѹче	1	—	4	—
130	Петар Јоаннович газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	12	—
	Дшти	—	1	10	—
	Дето	—	1	2	—
131	Јанићіе Петићъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	19	—
	Павао Петићъ братъ мѹ . .	1	-	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	19	—
	Дето	1	—	10	—
	Дето	1	—	7	—
132	Христа Стоіановичъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	10	1
	Дето	1	—	2	1
	Дшти	—	1	6	—
133	Стоіанъ Ковачевићъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѹ.	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	9	1
	Дето	—	1	5	1
	Дшти	—	1	12	—
134	Григоріе Максимовичъ газда .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	9	1
	Дето	1	—	5	1
	Дето	1	—	1	1
	Дшти	—	1	10	—
	Дето	—	1	7	—
135	Ана Савића вдова газдарица .	—	1	—	—
	Јоанн Савићъ наслѣдникъ . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Жен.	Лѣтъ	Бацц
	Жилеръ				
	Стефанъ Савичъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
136	Андреа Грѹичъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—
	Дшти	—	1	4	—
	Сестра жени	—	1	10	—
	Шегрта	1	—	—	—
137	Агра Михаиловича вдова . .	—	1	—	—
138	Сара Станковича вдова ѹ Ѕамѹници	—	1	—	—
	Матеа Несторовичъ зетъ . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
139	Василіе Паaловичъ газда . .	1	—	—	—
	Жилеръ				
	Георгъ Богдановичъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
140	Никола Грѹичъ М. газда вда	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	15	—
	Дето	—	1	5	—
141	Сарамфила Вѹића жива вдова	—	1	—	—
	Синъ иде ѹ школѹ	1	—	10	1
	Дрѹга сестра еи				
	Сара Вѹића дето	—	1	—	—
	Дшти	—	1	5	—
142	Петаръ Словиђъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
143	Димитріи Ђѹкиђъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Калфа	1	—	—	—
144	Симеонъ Теодоровиђъ газда Шамов	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—

№.	Жилеръ	Мѫш.	Жен.	Лѣтъ	Ѣаци
	Синъ	1	—	19	—
	Дшти	—	1	16	—
145	Анна Лѵкиђева стара газдар.	—	1	—	—
	Синъ	1	—	24	—
146	Џѵрађъ Козаревичъ стар газда	1	—	—	—
	Жена мѵ	—	1	—	—
	Жилеръ Козаревића				
	Теодоръ Воларевићъ живіи наслѣдникъ	1	—	—	—
	Жена мѵ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	5	—
	Дето	1	—	2	—
147	Петар Милинковичъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѵ	—	1	—	—
	Мати	—	1	—	—
148	Михаилъ Николичъ стар Ловчевићъ	1	—	—	—
	Синъ Маисторъ	1	—	—	—
149	Іліа Стояновичъ деліа сиромах	1	—	—	—
	Жена мѵ	—	1	—	—
150	Маріа Трифѵнова стара газдарица	—	1	—	—
151	Стоја Петровића стара . . .	—	1	—	—
	Жилеръ				
	Јоаннъ Павловићъ наслѣдникъ	1	—	—	—
	Жена мѵ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	1½	—
	Дшти	—	1	¼	—
152	Алекса Кѵклендеръ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѵ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	2	—
153	Јоаннъ Михаиловичъ газда .	1	—	—	—
	Жена мѵ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	10	—
	Дето	—	1	7	—

№.	Жилеръ	Мвш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
154	Јоаннъ Остоичъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Синъ	1	—	1	—
	Дшти иде в школв	—	1	4	1
	Дето	—	1	5	1
	Калфи	1	—	—	—
	Шегртъ	2	—	—	—
„	Јоаннъ братъ мв газда . . .	1	—	—	—
155	Јоаннъ Божичъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Жилерка				
	Георгъ Радичъ	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Синъ	1	—	1½	—
156	Анна Теодоровича вдова газдарица	—	—	—	—
	Жилеръ				
	Михаелъ Івановичъ	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Синъ иде в школв	1	—	10	1
	Дето	1	—	5	1
	Дшти	—	1	3	—
	Дето				
	Даніелъ Івановичъ	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—
	Синъ	1	—	1½	—
157	Сара Николича вдова газдарица	—	1	—	—
	Синъ бакалъ	1	—	—	—
	Слвжавка	—	1	—	—
158	Корвна Јорговича вдова газдарица	—	1	—	—
	Дшти	—	1	18	—
159	Јоаннъ Краићъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мв	—	1	—	—

№.	Жилеръ	Мѵш,	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
	Дшти иде ѵ школѵ	—	1	6	1
	Калфа	1	—	—	—
160	Марта Нешковича вдова . .	—	1	—	—
	Станика Николича вдова . .	—	1	—	—
	Синъ ѵ школѵ иде	1	—	9	1
	Дшти	—	1	12	—
161	Живанъ Јосиповичъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѵ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	15	—
	Дето	1	—	12	—
162	Сѵмеонъ Милетићъ сиромахъ газда	1	—	—	—
	Жена мѵ	—	1	-	—
	Синъ	1	—	13	—
	Дето	1	—	8	—
	Дшти	—	1	7	—
	Дето	—	1	1	—
163	Никола Словићъ сирома газда	1	—	—	—
	Жена мѵ	—	1	—	—
367	Паѵна Пеича ѵ Рим. домѵ . .	1	—	—	—
	Дшти	—	1	18	—
164	Никола Белановичъ газда . .	1	—	—	—
165	Анна Радоичића вдова . . .	—	1	—	—
166	Михаилъ Весковичъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѵ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	5	—
	Дшти	—	1	7	—
	Дето	—	1	5	—
	Дето	—	1	1½	—
	Тастъ	1	—	—	—
167	Ефта Продановићъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѵ	—	1	—	—
	Синъ иде ѵ школѵ	1	—	10	1
	Дето	1	—	2	1

№.	Жилеръ	Мꙋш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
	Жилеръ				—
	Јованъ Продановичъ наслѣдникъ	1	—	—	—
	Жена мꙋ	—	1	—	—
168	Јоаннъ Марковичъ слабъ ћалогъ	1	—	—	—
	Жена мꙋ газдарица	—	1	—	—
169	Миля Крстића жилерка . .	—	1	—	—
	Синъ	1	—	1	—
170	Клима Арсеновићъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мꙋ.	—	1	—	—
	Синъ иде ꙋ школꙋ	1	—	10	1
	Дето	1	—	½	1
	Жилеръ				
	Глиша Арсеновичъ наслѣдникъ	1	—	—	—
	Жена мꙋ.	—	1	—	—
	Братъ	1	—	20	—
171	Софра Јовичићъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мꙋ.	—	1	—	—
	Синъ	1	—	1	—
172	Јованъ Василіевичъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мꙋ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	17	—
173	Коста Настићъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мꙋ	—	—	—	—
	Дшти	—	1	4	—
	Дето	—	1	1	—
174	Јоаннъ Милошивичъ газда .	1	—	—	—
	Жена мꙋ	—	1	—	—
	Девица за свое	—	1	5	—
175	Теодора Павловича госпођа .	1	—	—	—
	Калфа	1	—	—	—
176	Павао Бакићъ газда	1	—	—	—
	Жена мꙋ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	2	—

№.	Жилеръ	Мѫш.	Жен.	Лѣтъ	Бѫци
177	Николаи Димитріевичъ слбъ газ.	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Синъ ѫ школѫ иде	1	—	10	1
178	Јоанъ Павловичъ неженат газ.	1	—	—	—
	Стефанъ „ братмѫ газда	1	—	—	-
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Калфи	4	—	—	—
179	Георгіи Аблона газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Дшти иде ѫ школѫ	—	1	8	1
	Дето	—	1	2	1
	Дето	—	1	1	1
	Жилеръ				
180	Михаилъ Беазовичъ	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	5	—
	Дшти	—	1	7	—
	Дето	—	1	1	—
181	Маріа Павлова газд. сирота .	1	—	—	—
	Стара жена	—	1	—	—
182	Рѫжа Апостоловича газдарица	—	1	—	—
	Синъ	1	—	4	—
183	Атанасіе Трифѫновъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Шегртъ	1	—	—	—
184	Маріа Димитріевића сирота .	—	1	—	—
	Михаилъ Маслаковићъ синъ .	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
185	Андреа Крстићъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѫ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	5	—
	Дето	1	—	1	—
	Дшти	—	1	13	—
	Стара мати	—	1	—	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Женс.	Лѣта	Ђаци
186	Павао Пеиħъ газда	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	10	—
	Дето	—	1	3	—
	Калфа	1	—	—	—
	Шегрта	1	—	—	—
187	Іліа Милѹтиновичъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	½	—
	Шегртъ	1	—	—	—
188	Јоаннъ Кнежевичъ сиромах газ.	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	2	—
189	Јаниħіе Станковичъ газда . .	1	—	—	—
	Маħіа . . . . , ...	—	1	—	—
	Слѹжавка	—	1	—	—
190	Петаръ Поповичъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	12	—
	Калфа	1	—	—	—
	Жилерка				
	Софіана Наѹна	—	1	—	—
191	Петар Топаловичъ газда . .	1	—	—	—
192	Лѹка Павловичъ гасда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	25	—
	Дето	1	—	15	—
193	Маріа Радоичиħа газдарица .	—	1	—	—
	Дшти вдова	—	1	—	—
	Синъ ходи ѹ шкелѹ	1	—	8	1
194	Іліа Петровиħъ газд. Ђѹричка	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	13	—
	Кѹварка	—	1	—	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Жен.	Лѣтъ	Баци
195	Јованка Живковича газдарица	—	1	—	—
	Дшти	—	1	10	—
	Димитріи Живковичъ наслѣдник	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	4	—
	Шегртъ	1	—	—	—
	Жилеръ				
	Даніелъ Димитріевићъ . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	½	—
196	Павао Киричъ газда	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	7	—
	Калфа и шегртъ	2	—	—	—
197	Анна Чарноевича сирота газд.	—	1	—	—
	Стара бака	—	1	—	—
198	Лазар Поповичъ жилер сиром.	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	14	—
	Дето	—	1	10	—
	Дето	—	1	2	—
199	Коста Витомировичъ газда .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
200	Анна Гаврилова вдова газдар.	-	1	—	—
	Дшти	—	1	10	—
	Жилеръ				
	Јанаћъ Димитріевићъ сиромах	1	—	—	—
201	Стефанъ Манастирліа гос.	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Шогорица мѹ	—	1	—	—
	Слѹга	1	—	—	—
	Слѹжавка	—	1	—	—
	Жилеръ				
	Јаковъ Паѹновичъ	1	—	—	—
	Димитріи Станковичъ . . .	1	—	—	—

№.	Жилеръ	Мѹш.	Женс.	Лѣтъ	Ѣаци
202	Јоаннъ Марко газда	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	4	—
	Дшти	—	1	$^1/_4$	—
	Слѹжавка	—	1	—	—
	Никола Крагоевичъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	$1^1/_2$	—
	Дшти	—	1	7	—
	Стара мати	—	1	—	—
	Жилеръ				
	Сѵмеонъ Тадиђъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
203	Анна Шаровича сирота . . .	—	1	—	—
	Синъ	1	—	4	—
204	Лазаръ Милѹновиђъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	15	—
	Дето	—	1	13	—
	Дето	—	1	10	—
	Дето	–	1	7	—
205	Георгіе Киранъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Синъ	1	—	4	—
	Слѹжавка	—	1	—	—
206	Петаръ Петиђъ сиромахъ . .	—	1	—	—
	Жена мѹ	—	2	—	—
	Синъ	1	—	17	—
	Дето	1	—	9	—
	Дшти	—	1	1	—
207	Јеремїа Јовановичъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	14	—
208	Теодоръ Милииковичъ газда .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—

№,	Жилеръ	Мѹш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
	Синъ	1	—	2	—
	Дшти	—	1	½	—
	Калфи и шегрта	3	—	—	—
209	Никола Стефановичъ газда .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Георгъ Николичъ газда наслѣд-никъ	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
210	Константинъ Алеѯандер газда	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	6	—
	Синъ	1	—	1	—
	Дето	1	—	4	—
	Дшти	—	1	—	—
211	Никола Шаровичъ сирома газ.	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	18	—
	Синъ	1	—	16	—
	Дшти	—	1	—	—
	Жилерка				
	Јѹліана Ваичинъ	—	1	6	—
	Синъ	1	—	3	—
	Дшти	—	1	1½	—
	Дето	—	1	—	—
212	Ма́ріа Симиħа вдова газдар. .	—	1	—	—
213	Анастазіи Ђеорђіевичъ газда .	—	1	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Калфа и шегртъ	2	—	—	—
214	Јоаннъ Симиħъ газда . . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Стари отацъ	1	—	—	—
215	Петаръ Станковиħъ газда . .	1	—	—	—
	Жена мѹ	—	1	—	—
	Дшти	—	1	—	—
	Дшти	—	1	14	—
	Дшти вдове	—	1	13	—

№.	Жилеръ	Муш.	Жен.	Лѣтъ	Ђаци
216	Павао Стојановичъ газда сиромахъ	1	—	—	—
	Дшти	—	1	10	—
	Число муж. и жен. пола . .	502	536	—	—

Которое произноситъ вь едино 1038 душа, иже живятъ како выше гласитъ 216 собственихъ домовъ кромѣ жилѣровъ, а жилеревъ у христ. домовъ и рим. число 85.

97.

У 1766. лѣтѵ колико ѵ Бѵдимѵ долнои вароши число газда, и жилера находятся слѣдователнѣ.

Газде	№.
Моисеи Дамяновичъ	1
Димитріи Бозитовацъ	2
Катарина Деаковичинъ	3
Живанъ Ђѵричко	4
Павелъ Давидовичъ	5
Іаниђіи Апостоловичъ	6
Стефанъ Димитріевиђъ	7
Елисавета Налбанова	8
Маріа Давида Давидовиђа	9
Сѵмеонъ Георгіевичъ	10
Маріа Прерадовича	11
Георгіи Нешковичъ	12
Стоико Грѵичъ	13
Екатарина Чоланова	14
Јоса Поповиђъ табакъ	15
Соса Радишиђа	16
Димитріи Живановиђъ	17
Станика Мишковиђа	18
Јоса Петровиђъ	19
Іаковъ Сѵботинъ	20
Димитріи Краиђъ	21
Маріа Паниђева	22
Анђеліа Пачажина	23
Павел Антоновичъ	24
Георгіи Јорговичъ ђѵрчіа	25
Јоаннъ Дожиђъ	26
Драгѵтинъ Томиђъ	27
Григоріи Николиђъ	28
Лазаръ Радоичиђъ	29
Атанасіи Нано	30
Јоаннъ Поповиђъ симиџ.	31
Никола Савла	32
Јоаннъ Сарваши	33

Газде	№.
Јоаннъ Живковичъ ћурчіа	34
Гаvріилъ Стояновичъ	35
Петар Несторовичъ	36
Маріа Божичъ	37
Георгъ Миличевичъ	38
Марта Нонићева Димитріевича	39
Васа Стефановичъ	40
Станика Панића	41
Никола Павловичъ	42
Анна Димитріева	43
Ружинка Јеремича	44
Іліа Чолошъ	45
Атанасіи Хацићъ сапунціа	46
Алка Поповича	47
Маріа Павловича	49
Павао Георгіевичъ Моићъ	49
Ђука Вуићъ	50
Михаелъ Томићъ	51
Јоаннъ Поповићъ батліа	52
Даріи Стояновићъ	53
Маріа Вукашинова	54
Срећко Тешићъ	55
Михаилъ Арсеновићъ	56
Васа Радивуковъ	57
Іліа Міатовић	58
Юліанна Радоичића дѣвица	59
Василіа Живанчева	60
Теодоръ Бакићъ	61
Сара Марковича	62
Софіана Тешића	63
Сvмеонъ Андреичъ	64
Алекса Ісаковићъ	65
Маріа Петровића	66
Петаръ Ружићъ	67
Петар Видинліа	68
Маріа Момирова	69
Павао Киричъ млад.	70

Газде	№.
Константинъ Блашко	71
Маріа Савића	72
Димитріи и Павао Димићъ	73
Стефанъ Краићъ	74
Ћира Кочіашевичъ	75
Митра Прпиница	76
Маріа Лазиница	77
Маріа Крстића	78
Моисеи Поповичъ	79
Никола Пѵловићъ	80
Коста Петковићъ	81
Михаилъ Пѵловићъ	82
Анна Станковића	83
Тода Живанова	84
Сѵмеона Милованова	85
Ћира Стефановичъ	86
Јованка Кичићева	87
Марко Џѵричићъ	88
Сара Паѵнова	89
Јоаннъ Јоановићъ Белићъ	90
Георгіи Ђѵвићъ	91
Петаръ Стояновићъ	92
Елисавета Поповича	93
Коста Поповичъ	94
Екатарина Владисавлѣвича	95
Димитріи Анђелко	96
Михаилъ Оласъ	97
Георгіи Плакоменъ	98
Трифѵнъ Ракићъ	99
Марта Ісаиловица	100
Манда Чѵтѵрића	101
Теодоръ Рѵсъ	102
Теодора Крстића	103
Сава Томићъ	104
Атанасіи Налбанъ	105
Георгіи Јорговичъ Димичъ	106
Теодоръ Лазаревићъ	107

Газде	№.
Драгослава Ристића	108
Петаръ Јоановић магош	109
Јанићіе и Павао Петићъ	110
Риста Стояновићъ	111
Стоянъ Ковачевићъ	112
Григоріи Максимовићъ	113
Анна Савићева	114
Андреа Грвичъ	115
Агра Михаиловича	116
Сара Станковича в Земвници	117
Васа Павловићъ	118
Никола Грвићчъ влахъ	119
Сарамфила и Сара Ввића	120
Петаръ Словићъ	121
Димитріи Ђвкићъ	122
Сѵмеонъ Тодоровићъ шамовъ	123
Анна Лвкићева	124
Теодѡръ Воларевићъ	125
Петаръ Милинковићъ	126
Михаилъ Николич Ловчевичъ	127
Іліа Деліа	128
Маріа Чолошева	129
Стоя Петровића	130
Алекса Квклендеръ	131
Јоаннъ Михаиловичъ	132
Јоаннъ Остоићъ	133
Јоанъ Божићъ	134
Анна Теодорова Милина	135
Сара Николина Пеића	136
Корвна Јорговича	137
Јоаннъ Краичъ	138
Марта Нешковића	139
Живанъ Јосиповичъ	140
Сѵмеон Малетићъ	141
Никола Словићъ	142
Никола Белановићъ	143
Анна Радоичића	144

Газде	№.
Михаилъ Весковићъ ћурчіа	145
Ефта Продановићъ	146
Јоаннъ Ђалогъ	147
Алима Арсеновићъ	148
Софра Јовичићъ	149
Јованнъ Василіевићъ	150
Коста Настићъ	151
Јоаннъ Милошевићъ	152
Деодора Павловича	153
Павао Бакичъ	154
Никола Димитріевићъ	155
Јоаннъ и Стефанъ Шагићъ	156
Георгіи Аблона	157
Марія Павлова	158
Ружа Апостоловича	159
Атанасіи Трифуновичъ	160
Марія Маслаковића	161
Андреа Крстићъ	162
Павао Пеићъ (Антићъ)	163
Ілія Милутиновъ	164
Јованнъ Кнежевићъ	165
Јоаннъ Станковићн	166
Петаръ шантави Поповићъ	167
Петаръ Топаловићъ	168
Лука Павловићъ	169
Марія Радоичића	170
Іванка Живковића	171
Павао Ћирићъ	172
Анна Чарноевића	173
Крста Витомировичъ	174
Анна Гаврилова	175
Стефанъ Манастирліа	176
Јоаннъ Марко Гркъ	177
Лазаръ Милутиновићъ	178
Петаръ Петићъ	179
Јеремія Јоанновићъ	180
Теодоръ Милинковићъ	118

Газде	№.
Никола Воденичаровъ	182
Костантинъ Александеръ	183
Никола Шаровичъ	184
Анастасіи Георгіевичъ	185
Маріа Сѵмиħа	186
Јоаннъ Сѵмиħъ	187
Петаръ Станковиħъ	188
Павао Стояновиħъ	189

Жилери	№.
Коста Кока	1
Васа Пандазиħъ	1
Јоаннъ Темишваріи	3
Михаилъ Соколовичъ	4
Наѹнъ Жимбо	5
Димзо Врета	6
Теодоръ Нано	7
Теодоръ Кѹчѹкъ	8
Георгіи Станисавлевъ	9
Деспа Ћинина	10
Анастасіи Конделович	11
Михаилъ Констандиновичъ	12
Ѩнко Петрохалħа	13
Андрее Пите жена	14
Даніелъ Марковичъ	15
Анна Гѹбелчина	16
Анастасіи Поповичъ	17
Анастасіи Корда	18
Ігнятъ Живановиħъ	19
Адамъ Поповичъ	20
Георгіи Корда	21
Сава Пандазиħъ	22
Георгіи Кѵранъ ѹ влад.	23
Димитріи Момировиħъ	24

Жилери	№.
Теодоръ Міатовичъ	25
Теодоръ Живковичъ	26
Коста Мишковичъ	27
Ефта Сумићъ	28
Ігнатъ Ристићъ	29
Мишко шумаръ	30
Антоніи Поповичъ	31
Наста Ћина	32
Iанко Маноиловићъ	33
Јоаннъ Несторовићъ	34
Михаилъ Чапа	35
Алекса Пачаџи	36
Петар Јоановићъ каликъ	37
Крста Остоићъ	38
Кузманъ Маслаковъ	39
Атанасіе Јовановичъ	40
Георгіе Богдановићъ	41
Мила Крстића	42
Михаилъ Беазовичъ	43
Софіа Наумова	44
Даніелъ Димитріевичъ	45
Лазаръ Поповићъ	46
Iанаћъ Димитріевичъ	47
Iаковъ Пауновићъ	48
Сумеонъ Тадићъ	49

98.

Због развојиштења српске војне крајине, а поглавито, што је српски народ, поред освештаних уговора са владаоцем и мимо свечаног протеста, подчињен несавесној управи мађарских власти, и дивљих спахија, листом се подиже наш народ, да се исели у Русију, ма да је Марија Тереза по жељи својих љубљених мађарских аристократића у почетку потпомагала ову сеобу Срба, она је доцније увидела штету за државу, свим могућним среествима обуставила ову сеобу, пошто је и казном смрти припретила исељеницима; најзад је и упливисала на народ и преко митрополита. Но све то не би помогло, да није наскоро подизањем „илирске дворске депутације!“ ублажила огорчење народа српског.

Благопочтеннымъ великомꙋ Бировꙋ, и Таначникомъ ѧко и всѣмъ благочестіа нашего восточнаго хрістіаномъ намъ любезнимъ.

Въ трꙋдныхъ и многоважныхъ привилегіи народнихъ и самаго почтенаго клера и слав. народа насаюштихсѧ дѣлахъ здѣ при всѣвысочаишемъ Ѳронѣ отъ 26. Юліа 1762 до днешнѧго дне бавивсѧ и въ главныхъ пꙋнктахъ всевысочаишꙋ резолꙋцію во единых полꙋчивъ, вь дрꙋгихъ же всемилостивѣишее обнадежденіе пріемъ вь чера 15. сего вь денъ свѧтаго иже во царехъ србскыхъ кнеза Лазара убоихъ цесаро-крал. велич. по особъ, и отъ крон принца Ерцхерцога Јосифа кралевскаго высочества вь еѧ велич. ретирадѣ, таже от всѣхъ прочіихъ Ерцхерцогов и Ерцхерцогинь абшидъ аудіенцію вь таковыхъ всевысочаишеѧ милости знацѣхъ ѧкоже николиже прежде, пріахъ, при коихъ всемилостивѣише оба царска величества изволиша чрезъ мене весъ частныи клеръ и слав. народъ кь далшыхъ вѣрнымъ, добрымъ, и полезнымъ слꙋжбам ꙋвѣштати, а досадашнѣ похвалити, и присемъ еште всѣмъ намъ и вѣрностемъ нашымъ наложити, добыхомъ старали се емиграцію вь народѣ нашемъ обꙋставити, а сь дрꙋге стране трꙋдити се и прилѣжати

державꙋ царскꙋ попꙋлирати, и закона нашего людми от всѣхъ внѣшныхъ странъ населѧти, за еже болшыхъ всевысочаишыхъ милостеи ꙋслꙋжитисѧ ѩкоже изволиша благоꙋтробнѣише обнадеждити, да̀ како прослѣ доволныѩ знаки показали есꙋ, вь напредъ такожде высочаишіѩ милости показовати, на ꙋтѣхꙋ народа, бꙋдꙋтъ, дозволивше мнѣ часто ихъ велич. клера и народа потребе, тешбе, и пришеніѩ доносити, и неоправлѧемаѩ опоминати, и да всѧ вь ползꙋ и ꙋтѣхꙋ по правдѣ резолвиранна бꙋдꙋтъ.

Сице ꙋбо благоꙋтробнѣише милостми ꙋвѣренъ о имени божіи подъ покровомъ пречистаѧ божіа матере, и молбами всѣхъ свѧтихъ намѣреніе положилъ 19. сего от сюдꙋ тамо къ вамъ дѣлытисѧ, тѣмже вамъ сіѧ ѩвлѧѩ желаю васъ всѣъ ꙋ здравію и мирꙋ застати, нинѣже покровꙋ божію васъ врꙋчаѧ есмъ вамъ.

Смиреныи архі-епископъ и митрополитъ, и обоихъ цесаро-кралев. велич. таиныи совѣтникъ

Вѣна 17. Юніѧ
1763 лѣта.

Всѣхъ благъ желателъ,
Павелъ Ненадовичъ.

99.

На жалбу Будимаца одговара митрополит Ненадовић у свом писму из Беча од 5. Јула 1765, у које римске празнике несмеју радити.

Благоплеменитым госп. бировꙋ, и осталым таначником, намъ любазнимъ радоватисѧ о господѣ!

Написаніе ваше по 30-мъ прошлога месеца, ꙋ коем намъ ѩвљате тамошнѧго магистрата новꙋ свимъ рꙋфетом привилегиатим нашего закона датꙋ заповѣдъ. да бы она, макаръ кои праздникъ билъ, дꙋћане свое тако затварали, да и ћепенци и врата дꙋћанска за оно

време, докле мисіа и предика се сврши, затворенна бѹдѹ. во отвѣтъ дати вам можемъ, и на поисканіе ваше саветъ овакав: нихово цесаро-кралев: апостолъ: величество есѹ народѹ нашемѹ всемилостивѣише привилегіе рѹкодержати крѣпко обнадеждили, и незактеваю, да више него ли 4. праздника ѹ години, т. е. воскресеніе, и сошедствіа свıатаго Дѹха први дан, рождества христова, и брашанчева цѣли дан светкѹемо. А ѹ остале празднике, и то само ѹ оны мѣста, гдѣ съ Рімıани помѣешани живимо, и пакъ с оне празднике, кое и они сами римлıани праздновати мораютъ, од 8 до 11 сах. то есть до три сах. дѹћане да затвараютъ, и ѹнѹтаръ никаква дѣла с лѹпомъ непослѹю. Даклем нашим людма ѹ такве празнике од ютра до 8 сахати и дѹћане отворити, пословати свободно естъ, и пакъ от 11 сахати до вечера, и ништа се не заповѣда дрѹго, но дѹћане затворенне држати, и ѹнѹтаръ с лѹпом не дѣлати, а домове затворити невели се, тако они, кои дрѹги врата на свои кѹћи неимаю, но дѹћанска, разѹмѣва се да се незактева затворити, како и то се незактева нити заповѣда, да ѹ овакве празднике наши люди ѹ домови сви, с ѹ полѹ немогѹ радити, него поште и ѹ оне празднике рімске, о кое сѹ они от римскаго папе дѣлати дишпензирати, а дишпензацію недрже, но светкѹю наши лѹди по она три сахата дѹжни нисѹ дѹћане свое затворити, но от ютра до вечера свободно дѹћане отварати, пазарити, и пословати могѹ. Тако по овомѹ извѣстію ви племенитомѹ магистратѹ преставите, да онако (како нам пишете) есте досле владали се, а да се вамъ ново´ налажесе да и врата кѹћна крозъ дѹћанъ затварате, и ѹ полю пословати неможе се, него и ѹ остале светковине сваве, и ѹ онакве, кад сѹ они дишпендирати, ви морате дѹћане затворати, вамъ види се несносна новина, кое нихова царскога величаства

волѣтніе, тако да или вам ново кралевскꙋ заповѣдъ издадꙋ, или от онакве вам и нашим тамошним христіанимъ издате заповѣдъ отрѣше, зачто вы дрꙋгоѧчіе веће обдржавати неможете, него е от их велич. ꙋ 1753. и 1758 лѣтꙋ заповѣдато, и за то да ако се кога догоди у том штрофовати; хоћете и цесаро-кралев: апостол велич. тꙋжити се, а дотлѣ да би вам племенити магистратъ на писмꙋ дао, како са на ново светковати заповѣда, да можете своемꙋ госп. епископꙋ и архиепископꙋ послати, и на то что вам одговорили, или ашче кога междꙋ тимъ штрофовали бꙋдꙋт, о том извѣстно и обстоѧтелно и право ѩвите овамо. А мы вас всѣхъ покровꙋ божію врꙋчаемъ и есмы.

Смиренни архіепископ и митрополітъ, и обои цесаро-кралѣв велич. таини совѣтник.

Вѣна 5. Юліа 1765.

Всѣхь благь желатель
Павелъ Ненадовић.

100.

Протокол будимког српског танача, из кога се види, како су Будимци чували своја ставропигијска право, која су добили од патријарха Арсена III. Чрнојевића.

Днесь 12-огь Септембра 1767 года.

Протопопъ Гаврилъ призватъ быстъ вь домъ госп. бирова по заповеди господина епискꙋпа Діонисіа Новаковича изъ Ерделѧ писменно, и прочіи таначници тамо бывши; и призвати сꙋ тако и свѧштеници здешни (то естъ отацъ Іоанъ Нешкович и отацъ Павелъ Шидлинъ: и отацъ Димитріе Антоновичъ, и предложено слово быстъ отцꙋ протопопи, да проꙋкаже отацъ протопопъ онꙋ заповестъ што е госп. владика писао, да се обходе свѧштеници с протопопомъ, и протопопа са свѧштеници, што би се мирно живели ꙋ вароши и

ѹ варошкомъ всаком мѣстѹ. А наипаче ѹ церкви и такь нехотелъ отацъ протопопъ проѹказати заповесть владическѹю, него задржава попа Савѹ, кои е изь Чобанца изтератъ, и несме тамо, а ѹ Бѹдимѹ е достоѩнь да слѹжи на слово самогъ отца протопопе Гаврила, и свѩтѹю летѹргію и вечерню и ютреню. И такъ многа конфѹзіѩ и злоречіа и кавга, междѹ свѩштеници, и неслоге. И тако се господари таначници съ госп. бировом резолвираше да ние кавге предложише отцѹ протопопи да заповеди отцѹ Сави, да иде от насъ изь вароши на свое мѣсто или где га приме да слѹжити може, и нато се отрече отацъ прота, да неѣега отсилати от насъ.) А поштеном таначѹ рече, ви мѹ реците да иде одавде изь вароши. И заказао мѹ е гос. бировъ, и неприма заказъ от танача, нити хотео вь домъ варошки доћи: него шилѣ насъ отцѹ протопопи, а хоће силом да попѹе ѹ епархіи и вароши Бѹдимскои; а его сингеліѩ не слѹжи мѹ ѹ Бѹдимѹ поповати, и варошъ га и таначъ не зактеваю, но да иде далѣ, нек мѹ х л е б ъ д а д е г о с п. в л а д и к а.

101.

Гаврило проигуман хиландарски моли Будимце, да по давнашњем обичају, помогну српској задужбини Хиландару.

Благоплеменитороднимъ и високопочтеним господаром бировѹ и прочим сенаторомъ, нашеѩ свѩтіѩ обители х і л е н д а р с к і а великоистыным ктитором и премилостивѣшим благодѣтелемъ радоватисѩ од господѣ многолѣтнѣ.

Благомленитородіиѩм вашимъ а ни полномоштним благодѣтелемъ, съ непогрѣшителною, надеждею, со истиною же, покорностію, и преклонепою главою пристѹпаемъ, цѣло и извѣстно вса эн достатки и тѣснотѣ

ваше прошеніе; но его высокородіе, господінъ секретаръ все сылы своѧ ѹпотребіо есте да бы и вы ѹчастныки были толикаго царскаго помилованіѧ, кое не само от нѣга, но и от дрѹгихъ, кои сѹ при томе были, когда е онъ за васъ ходатаиствовалъ, слышао есамъ; а понеже свака ѹслѹга, а наипаче онаковыхъ лицѧ, должна е съ благодарностію признана быти; то бы ѧ по моемѹ имѣнію за благопристоино быти вѣровао, что бы обштество ваше, аште не съ дрѹге стране, то от церкве: (коѧ какое и мени познато довольно прихода има) еднѹ лепѹ сходнѹ его характерѹ секретарскомѹ дишкрецію въ знакъ ваше благодарности отредило, кое како васъ, тако и потомке ваше и целое сербское име славити бѹдетъ, ибо онаи даръ, иа кое га се человѣкъ не нада, всегдаръ веђма пріѧтанъ есте, неже ли когда что зня, да ђе мѹ се дати; а книге ове стое тога да бы вы то ѹчинили, по томѹ что кромъ тога што сѹ све и съ библіомъ, что е на всю годинѹ потребно, евангеліе въ червеномъ кѹмашѹ съ сребромъ оковано и мѣждѹ нима находи се. Того ради ваше благородіе како мѣждѹ обштествомъ важи поглаваръ то ѹчинити можете, и себе равно како и дрѹге ваше сограждане знатнымъ понадати, а мене любови и склонности вашеи препорѹчаю и пребиваю.

Изъ Віены 2-го Октомбріѧ 1767. года.

Вашъ понизны слѹга
Павелъ Юлинацъ.

104.

Како су будимци захвалили се руском посланству у Бечу рад посалатих црквених књига из Русије. Протокол од 1. Дек. 1767.

Днесь 1-го Декемврa 1767 лѣта.

От стране росискіе, преко слчіе и секретаровъ его, намъ бѹдимцем милостъ са тридесетъ и

три кныгъ; даръ церкви нашеи бѹдимскои естъ по госп. Ђѹри Ракославѹ послато изъ царствѹюштаго града Выена, и таначъ поштени захвалностъ писмено послалъ и даръ имъ до Віенѹ послатъ ѹ готовѹ чрезъ госп. Ђѹрѹ Ракослава, то естъ знати от црквовне касе, ѹ дѹкати цело послати есѹ осамдесетъ дѹката.

105.

Будимци моле ђенерала графа Хадика као одређеног саборског комесара, да својим упливом код двора изради, како би и они по свом свагдашњем праву послали посланике на сабор.

Преводъ съ нѣмецкогъ на славенски інштанціе имѹште его дати госп. генералѹ от Хадігъ.

Ваша екселенцію високородныи графъ милостивныи високоповелителныи господынъ генералъ от гавалеріе и командірендеръ генералъ,

Цесаро-кралевское апостолическее велич. ест нашихъ в ономѹ ѹ лѣтѹ 1749-мъ держатомѹ метрополито избирателн ономѹ соборѹ послатихъ депѹтиртовъ, покозатѹю смѣлост, да они, несмислено ест, иоште прожде собора ѹ Бечѹ били, и тогда бившаго ѹчителю, нынѣ ѹже ѹмѣршаго госп. Діонѵсію Новаковича, за епископа бѹдимскію епархіи изювити просили, имже и на противъ ради таинаго ѹзрока отречено било, что ихъ цесаро-кралевское апостолское велич. епархіаномъ недопѹшчаетъ, да бы они само дѹховнѹю мітрополическѹю прежде содержатѹю правицѹ преставлюти на епископати, либо точію имено едінаго за епіскопа своеи епархіи изискавати, болѣ присвоювали, и по томѹ при обювленомъ соборѹ мютежно постѹпали, и на Новаковича посюштеніе кромѣ архі-епискаго преставленію, и высочаишаго кнюжескаго потвержденіа ожидавати, принѹдили, такъ немилостиво восприюли,

нѹждѹ монастира нашего Хілендара вѣдѹштым, каковое обѹреваніе по всегда терпим, попѹщеніем божіимъ царствѹ и ѩзікѹ крстоборнѹ и христѹ ненавистнѹ по обладавшѹ свѩтым мѣстомъ и храмы божіими, дани же, ми страны, и нечествовати мірѹ обѣшчавшисѩ не можем безмолвно свое спасеніе содѣвати и освоих грѣсех пештисѩ, но стѹдом, лица закривше понѹждаемсѩ обходити гради и веси, и ѹ дверем всѣх просѩчки пребивати, да би тако помоштъ с нискавали, и обителъ свѩтѹю денъ дне содержалъ, обаче сим временим краинѣе изнемогохом несносномѹ долгѹ на монастиръ належшѹ, и недѹмѣемсѩ что болшее творити пречими ли ногами приметатисѩ и помошчы просити, развѣ паки и шчедротам благоплеменитородіамъ вашым милости просимъ; того ради припадаюшче молим и милсѩ дѣем к высокодостоинствам вашым и многомошчствѹ, природное сострадателство насъ ѹбогих помилѹите ѩкоже и помиловали есте, и нашѹ стѹю обитель незаборавите, и елико рѹка ваша силна бѹдетъ, помозите о нѹжном семъ временіи и прошеніи ѹбогіѩ обители, которое на писмѹ препосилаю к вашеи милости, честнаго отца код Ѩкова ради и спрошеніѩ мало віна, ѩко же лани обдарили есте кое вишепомѩнѹти ѥромонах похвалилсѩ и вашѹ милостию мнѣ врѹчио ѹ рѹке; и за толікое ваше благодѣѩніе и ѹ сердіе одолжены, тако же и есмі всегда молебствовати и всѩкако вам привременаго и вѣчнаго благополѹчіѩ желати, и от вишнѩго десницы смирено просити милости вашеѩ искатели.

1767 Септембра 16-го.

У Карловцы.

Непрестаніи богомолец

Гавріилъ пригѹменъ хиландарскіи.

102.

Руска царица Катарина по молби будимских Срба, шаље црквенске књиге преко свог посланика у Бечу кнеза Димитрија М. Галицина.

По комисіи госп. генерала порꙋтчика и полномочнаго министра князя Димитрія Михаиловича Голицина я имѣю честь чрезь сіе васъ ꙋвѣдомить, что ѥго сіятельство въ своѥ времѣ полꙋчилъ прошеніе ваше, и поономꙋ, такожъ и по ꙋчиненномꙋ мною представленію требꙋемое вами число книгя для церкви вашеи опредѣлитъ согласился: о чемъ вамъ и всемꙋ въ бꙋдимѣ живꙋштемꙋ Сербскомꙋ обштествꙋ дается знатъ для того, чтобъ ви для пріемꙋ помѣнꙋтихъ книгя ꙋчинили потребное распоряженіе, а менися писменно ꙋвѣдомили, комꙋ о васъ объ ономъ пріемъ дана бꙋдетъ комисія

Въ прочемъ пребиваю са всякимъ поштеніемъ.

Въ Вѣнѣ 2-го Октомбрія
1767 год.

Покорниіи слꙋга
Григориіе Полѣтина.

103.

Павле Јулинац пише будимском бирову 2. Октобра из Беча по истом предмету.

Благородныи мнѣ высокопочтенныи господине.

Я имѣю великꙋю радостъ, что вы того высокаго дара сподобилисе есте, что от его сіятельства церкви вашои, цѣлы крꙋгъ книга есте отрежденъ; и зато нисамъ хотео пропꙋстити при овомꙋ слꙋчаю мою радостъ о томъ доказати, и вамъ явити, да аште его сіятельствꙋ и познато естъ, что церковъ ваша како съ дрꙋгимъ ꙋкраженіемъ, тако и книгами довольно богата естъ, зачто онъ и долгое время склонитисе нехотео на

Известихомсѧ от пречестнеишаго госп. Викентіѧ Поповича нашеѧ бꙋдимскіе епархіи администратора и архимандрита шишатовскаго, что по обычаю всемъ дрꙋгим епархіам извѣститисѧ имать, да на време чрезъ милостив. цесаро-кралев. апостол. величества ꙋказъ дозволѣнное имꙋтъ послати своѧ полномошніѧ депꙋтирти ко опште народномꙋ собранію хотѧштемꙋсѧ торжествовати; насже како дꙋховних тако и мирскихъ по силе некоего ꙋказа ꙋ лѣтꙋ 1750. милостивнеише от ихъ цесаро-кралев. апостолское величество издатаго и прислатаго ка свѧтопочившемꙋ господ. архі-епископꙋ Павлꙋ Ненадовичꙋ, да више нити позвати нити примити ꙋреждено кого от бꙋдимскіѧ епархіи

А понѣже в нашеи епархіи сеи никомꙋ више помѣнꙋти ꙋказъ познатъ, нити саобштенъ былъ доселе, за кое ꙋсавѣтовавшесѣ оптее ничто дрꙋго зачаты можемъ разве просим нижаише ваше преосвѧштенство, како администратора архиепископа мотрополитскаго престола, да тои частопоминаемыи милостивнеиши ꙋказъ вь копіи са екстрактомъ протокола из националніѧ архиви неотѧготитисѧ намъ послати. Мы же са достодолжним решпектомъ врꙋчаюштесѧ архипастирскомꙋ призренію остаемъ вашего Преосвѧштенства.

Бь Сентъ-Андреи 1768 лѣта.

Новембра 10.

Всегдашніи богомолци и нишаиши слꙋжителіе како дꙋховнаго чина тако и мирскаго бꙋдимскіе епархіи.

Послатыи одговоръ пречитатъ естъ на таначꙋ ꙋ копіахь и есть кодъ насъ вь домꙋ варошком.

Подь №. 1 меморіалъ. — — — — — — — —

А подъ №. 2 отговоръ на книгꙋ. — — — — —

А подъ №. 3 решкриптъ. — — — — — — —

По савету целога поштенаго танача, есть собраніе обштества пургерскаго было вь дому варошком. И изпитани были от обштине, да се буде предложило тужителное писаніе по зарад депутиртовъ. будимских што е писато да се иђи неможе на саборъ от Будима. — И сви рекоша да се има предложити клогъ (тужба) цару или кралици, чрезъ ђенерала Хадега здоговором и разумом и вароши Сент-андрее, како се буде советовало са госп. сентандреисцимъ.

Госп. бировъ Кнежевичъ.
Станковичъ.
Еремичъ.
Андеровичъ.
Давидъ Давидовичъ.
Несторовичъ.
Кировичъ.
Миличевичъ.
Чолошъ.
Гаврил Стоянновичъ.
Мишко Поповичъ нотарош.

Въ присудстви тому:

От пургеръ дето,
Строико Грuичъ
Петаръ Стоянновичъ.
Мишко Груичъ.
Атанасіе Іоановичъ.
Ђурка Поповичь.
Іоанъ Продановичъ.
Мишко Остоичъ.
Сима Георговичъ.
Ћира Стефановичъ.
Ћира Ђукичъ.
Марко Ђуричичъ.
Яковъ Паунновичъ.

да ни точію чрезъ госп. генерала гавалеріе графа его ексел. от Штирумъ, тако тогдашнѧго комендіренда будимскаго вышепомѧнутую депутиртовъ смѣлостъ ѩвно словесно наказали, но и еште чрезъ рескритъ лѣта 1750 установити дали код архиепископіе и національніѧ архіви протоколирати, да на первому конгресу національному ніедному будимском депутирту допусте бити, и сіѧ обштина в будушее в предъ чело онако за дозволѣніе сѣмо пріити обвѧзата естъ. Какъ же мнѣ от више именовати височаишиѧ книжескіи резолуціи при нашеи илирическои націи ніедінъ конгрезъ державтъ био, да бы поводъ имѣли, нашеи всемилостивѣи монархіни с глубочаишимъ выспрашиваніемъ всепокорнѣ просити, за всемилостивѣишее повигнутіе таковиѧ за насъ убогих болезнѣніиѧ скорби. Нинѣже обаче у нашему животу у разумѣлисмо, да всевисочаише, помѧнутое ихъ цесаро-кралеву: апс. вел. національни конгресъ резолвирати и вашу екселец. при семъ за ихъ цеса: крале: комісара всевисочаише именовати благовонствовали елу.

Тако усуждавамосе во всѧкои понизности наше прибѣжишче к вашеи екселенц. воспріѧти, и нижаише просити, да бы высочаише облаговоинствовали, онимъ егоже имѣете височ. цес. кра. ауторитетомъ милостивѣише ходатаинствовали и тою кромѣ нинешнаго обшчества кривицу чрезъ уже умершіѧ депутирти которіи нашу инструкцію преступили, неразсудно поступкомъ продерзливимъ на цѣли будиимске епархіе диштриктъ нанешеную все височаишую цес: кра: немилостъ отвратити, и милостивѣише отачаски постаратисѧ, да бы неи илирическои достопочтенѣи и славнои націи за благовремено интимирато било всевисочаишее земледержавственое разрѣшеніе от досадашнѧго запрештеніѧ, и от насъ депутирти и національному собору послати да смѣмо, всѧкимъ начиномъ ми иначе от нашего клера и націи по силѣ пре-

помѧнꙋтога всевичаишаго наставленіѧ, и протоколиратіѧ заповѣди, ни единожди обичаинаго позванiѧ к конгресꙋ пріимити, и тако нꙋждніѧ депꙋтирти избрати или к соборꙋ послати присвоѧвити бꙋдемъ.

Ваша екселенц. внꙋшите милостиво и отачаски постаратисѧ, да та заповѣдъ двигнетсѧ, и ми ꙋ всевисочаишꙋю земледержаственꙋю милостъ, и перваѧ нѣдра нашеѧ націи поставимосе, нашѧ депꙋтирти, како доселѣ послати да смѣмо. Све милостивое попеченіе вашеи екселенц. бꙋде славꙋ и вѣчнꙋю памѧтствованіе вь нашеи благодарственои мисли имѣти и намъ наилꙋчшꙋю причинꙋ здѣлати, да мы долгоживотно пребиваемъ и изꙋмираемъ.

Вашеѧ екеелeнц:

Нижаишыи понизнѣишіи въ обште епархіани вдоствꙋюштіѧ епископіи бꙋдимски.

106.

Митрополити и владике већ одавна интригирали код бечког двора, да Србе из будимског дистрикта искључе са народњег сабора. Зашто? Што су Будимци били најсвеснији заступници и бранијоци народних права, и што својој хијерархији нису дозволили, да чини злоупотребе. Разуме се да су бечка господа радо задовољили ово властољубље црквених поглавара, као што видимо Марија Тереза решкриптом од год. 1750 искључила будимске Србе од сабора. Но је позније посредовањем ђенерала Хадика год. 1769 на ново дозволила Будимцима долазак на собор.

Copia.

„Писма отслатаго господ. администраторꙋ архиепискꙋпском Моисею от Пꙋтникъ епископꙋ бачкомꙋ и прочаѧ, 1768. Ноемвріа 10.

Преосвѧштеннеиши и високодостоинеиши гос. гос. епископе нам отче и благодетелю милостивнеиши.

менѹто, да благовременно порадите, себе въ состоѩніе поставити, чрезъ своѩ депѹтирти при соборѣ показати ѩкоже и прочіѩ епархіи. Аште ѹбо хоштете добрѣ аште ли не, волѩ ваша да бѹде, миже должностъ нашѹ сотворихом, и аште дозволеніе всевисочаишаго двора благовременно имѣли небѹдете за прештенно есть депѹтиртом вашым на соборъ пріити во ѹвѣдомленіе и ѹвѣреніе того прилагаем вамъ здѣ копію всевысочаишаго цесаро-кралев. ѹказа, съ коимъ шалѹ неводите, ниже честне люде вамъ невине въ подзрѣнои имѣите пачеже ѹдержите се почившим о господѣ дѹховнимъ отцемъ вашымъ и пастыремъ злословити, но о своемъ поползновеніи, и от того исправленіи мыслите, и подвижитисе, то естъ нашъ правыи вам совѣтъ, и васъ всѣхъ покровѹ божію врѹчаем, и есми смиренныи епископъ бачкіи сегединскіи егарскіи.

Въ Карловцѣ 18. Ноемвріа
1768 лѣѹа.

Всѣхъ благъ желатель
Моисеи Пѹтникъ.

109.

Митрополит Јован Георгијевић јавља Будимцима за дозволу сабора на дан 24. Априла 1769 у Карловцима, и да је за царског комесара одређен ђенерал граф Хадик.

Племениторогдніи господинъ бировъ господиѩ сенатори и проча обштина православна намъ ѹсрдно любѣзнѣишіи!

Попеченіе наше, делъ и напредованіа обштаго ради, напосле и изъ того познати изволите, гдѣ мы ѹ времени семѹ доста трѹдном, надлежаніа обште-полезних, пачеже, определеніа термина, настѹпаюшчаго конгреса гонералнаго ради, здѣ пріяти не обѹставихомсѩ: акоже и богѹ бѹди хвала, во благо-намерению нашемѹ донынѩ

три кныгъ; даръ церкви нашеи бѹдимскои естъ по госп. Ђѹри Ракославѹ послато изъ царствѹюштаго града Выена, и таначъ поштени захвалностъ писмено послалъ и даръ имъ до Віенѹ послатъ ѹ готовѹ чрезъ госп. Ђѹрѹ Ракослава, то естъ знати от црквовне касе, ѹ дѹкати цело послати есѹ осамдесетъ дѹката.

105.

Будимци моле ђенерала графа Хадика као одређеног саборског комесара, да својим упливом код двора изради, како би и они по свом свагдашњем праву послали посланике на сабор.

Преводъ съ нѣмецкогъ на славенски інштанціе имѹште его дати госп. генералѹ от Хадігъ.

Ваша екселенціꙗ високородныи графъ милостивныи високоповелителныи господынъ генералъ от гавалеріе и командірендеръ генералъ,

Цесаро-кралевское апостолическее велич. ест наших в ономѹ ѹ лѣтѹ 1749-мъ держатомѹ метрополито избирателноомѹ соборѹ послатихъ депѹтиртовъ, покозатѹю смѣлост, да они, несмислено ест, ноште прожде собора ѹ Бечѹ били, и тогда бившаго ѹчителꙗ, нынѣ ѹже ѹмѣршаго госп. Діонѵсіꙗ Новаковича, за епископа бѹдимскіꙗ епархіи изꙗвити просили, имже и на противъ ради таинаго ѹзрока отречено било, что ихъ цесаро-кралевское апостолское велич. епархіаномъ недопѹшчаетъ, да бы они само дѹховнѹю мітрополическѹю прежде содержатѹю правицѹ преставлꙗти на епископати, либо точію имено едінаго за епіскопа своеи епархіи изискавати, болѣ присвоꙗвали, и по томѹ при обꙗвленомъ соборѹ мꙗтежно постѹпали, и на Новаковича посꙗштеніе кромѣ архі-епискаго преставленіꙗ, и высочаишаго кнꙗжеского потвержденіа ожидавати, принѹдили, такъ немилостиво восприꙗли,

нѹждѹ монастира нашего Хілендара вѣдѹштым, каковое обѹреваніе по всегда терпим, попѹщеніем божіимъ царствѹ и ꙗзікѹ крстоборнѹ и христѹ ненавистнѹ по обладавшѹ свѧтым мѣстомъ и храмы божіими, дани же, ми страны, и нечествовати мірѹ обѣшчавшисѧ не можем безмолвно свое спасеніе содѣвати и освоих грѣсех пештисѧ, но стѹдом, лица закривше понѹждаемсѧ обходити гради и веси, и ѹ дверем всѣх просѧчки пребивати, да би тако помоштъ с нискавали, и обителъ свѧтѹю денъ дне содержалъ, обаче сим временим краинѣе изнемогохом несносномѹ долгѹ на монастиръ налегшѹ, и недѹмѣемсѧ что болшее творити пречими ли ногами приметатисѧ и помошчы просити, развѣ паки и шчедротам благоплеменитородіамъ вашым милости просимъ; того ради припадаюшче молим и милсѧ дѣем к высокодостоинствам вашым и многомошчствѹ, природное сострадателство насъ ѹбогих помилѹите ꙗкоже и помиловали есте, и нашѹ стѹю обитель незаборавите, и елико рѹка ваша силна бѹдетъ, помозите о нѹжном семъ временіи и прошеніи ѹбогіѧ обители, которое на писмѹ препосилаю к вашеи милости, честнаго отца код Ꙗкова ради и спрошеніѧ мало віна, ꙗко же лани обдарили есте кое вишепомѧнѹти ѥромонах похвалилсѧ и вашѹ милостию мнѣ врѹчио ѹ рѹке; и за толікое ваше благодѣꙗніе и ѹ сердіе одолжены, тако же и есмі всегда молебствовати и всѧкако вам привременаго и вѣчнаго благополѹчіѧ желати, и от вишнѧго десницы смирено просити милости вашеѧ искатели.

1767 Септембра 16-го.

У Карловцы.

Непрестаніи богомолец
Гавріилъ пригѹменъ хиландарскіи.

102.

Руска царица Катарина по молби будимских Срба, шаље црквенске књиге преко свог посланика у Бечу кнеза Димитрија М. Галицина.

По комисіи госп. генерала порꙋтчика и полномочнаго министра князя Димитрія Михаиловича Голицина я имѣю честь чрезь сіе васъ ꙋвѣдомить, что ѥго сіятельство въ свою времѣ полꙋчилъ прошеніе ваше, и по ономꙋ, такожъ и по ꙋчиненномꙋ мною представленію требꙋемое вами число книгя для церкви вашеи опредѣлитъ согласился: о чемъ вамъ и всемꙋ въ бꙋдимѣ живꙋштемꙋ Сербскомꙋ обштествꙋ дается знатъ для того, чтобъ ви для пріемꙋ помѣнꙋтихъ книгя ꙋчинили потребное распоряженіе, а менися писменно ꙋвѣдомили, комꙋ о васъ объ ономъ пріемъ дана бꙋдетъ комисія

Въ прочемъ пребиваю са всякимъ поштеніемъ.

Въ Вѣнѣ 2-го Октомбрія
1767 год.

Покорниіи слꙋга
Григориіе Полѣтина.

103.

Павле Јулинац пише будимском бирову 2. Октобра из Беча по истом предмету.

Благородныи мнѣ высокопочтенныи господине.

Я имѣю великꙋю радостъ, что вы того высокаго дара сподобилисе есте, что от его сіятельства церкви вашои, цѣлы крꙋгъ книга есте отрежденъ; и зато нисамъ хотео пропꙋстити при овомꙋ слꙋчаю мою радостъ о томъ доказати, и вамъ явити, да аште его сіятельствꙋ и познато естъ, что церковъ ваша како съ дрꙋгимъ ꙋкраженіемъ, тако и книгами довольно богата естъ, зачто онъ и долгое время склонитисе нехотео на

Известихомсѧ от пречестнеишаго госп. Викентіѧ Поповича нашеѧ бꙋдимскіе епархіи администратора и архимандрита шишатовскаго, что по обычаю всемъ дрꙋгим епархіам извѣститисѧ имать, да на време чрезъ милостив. цесаро-кралев. апостол. величества ꙋказъ дозволѣнное имꙋтъ послати своѧ полномошніѧ депꙋтирти ко опште народномꙋ собранію хотѧштемꙋсѧ торжествовати; насже како дꙋховних тако и мирскихъ по силе некоего ꙋказа ꙋ лѣтꙋ 1750. милостивнеише от ихъ цесаро-кралев. апостолское величество издатаго и прислатаго ка свѧтопочившемꙋ господ. архі-епископꙋ Павлꙋ Ненадовичꙋ, да више нити позвати нити примити ꙋреждено кого от бꙋдимскіѧ епархіи

А понѣже в нашеи епархіи сеи никомꙋ више помѣнꙋти ꙋказъ познатъ, нити саобштенъ былъ доселе, за кое ꙋсавѣтовавшесѣ општее ничто дрꙋго зачаты можемъ разве просим нижаише ваше преосвѧштенство, како администратора архиепискꙋпа мотрополитскаго престола, да тои частопоминаемыи милостивнеиши ꙋказъ вь копіи са екстрактомъ протокола из националніѧ архиви неотѧготитисѧ намъ послати. Мы же са достодолжним решпектомъ врꙋчаюштесѧ архипастирскомꙋ призренію остаемъ вашего Преосвѧштенства.

Бь Сентъ-Андреи 1768 лѣта.

Новембра 10.

Всегдашніи богомолци и нишаиши
слꙋжителіе како дꙋховнаго чина тако
и мирскаго бꙋдимскіе епархіи.

Послатыи одговоръ пречитатъ естъ на таначꙋ ꙋ копіахъ и есть кодъ насъ вь домꙋ варошком.

Подь №. 1 меморіалъ. — — — — — — — —

А подъ №. 2 отговоръ на книгꙋ. — — — — —

А подъ №. 3 решкриптъ. — — — — — — —

По саветꙋ целога поштенаго танача, есть собраніе обштества пꙋргерскаго было вь домꙋ варошком. И изпитани были от обштине, да се бꙋде предложило тꙋжителное писаніе по зарад депꙋтиртовъ. бꙋдимских што е писато да се иђи неможе на саборъ от Бꙋдима. — И сви рекоша да се има предложити клогъ (тужба) царꙋ или кралици, чрезъ ђенерала Хадега здоговором и разꙋмом и вароши Сент-андрее, како се бꙋде советовало са госп. сентандреискимъ.

Госп. бировъ Кнежевичъ.
Станковичъ.
Еремичъ.
Андеровичъ.
Давидъ Давидовичъ.
Несторовичъ.
Кировичъ.
Миличевичъ.
Чолошъ.
Гаврил Стоѧновичъ.
Мишко Поповичъ нотарош.

Въ присꙋдстви томꙋ:

От пꙋргеръ дето,
Строико Грꙋичъ
Петаръ Стоѧновичъ.
Мишко Грꙋичъ.
Атанасіе Іоановичъ.
Ђꙋрка Поповичь.
Іоанъ Продановичъ.
Мишко Остоичъ.
Сима Георговичъ.
Ћира Стефановичъ.
Ћира Ђꙋкичъ.
Марко Ђꙋричичъ.
Ѩковъ Паꙋновичъ.

да ни точію чрезъ госп. генерала гавалеріе графа его ексел. от Штирумъ, тако тогдашнаго комендіренда будимскаго вышепомянутую депутиртовъ смѣлостъ явно словесно наказали, но и еште чрезъ рескритъ лѣта 1750 установити дали код архиепископіе и націоналнія архіви протоколирати, да на первому конгресу націоналному ніедному будимском депутирту допусте бити, и сія обштина в будушее в предъ чело онако за дозволѣніе сѣмо пріити обвязата естъ. Какъ же мнѣ от више именовати височаишия княжескіи резолуціи при нашеи илирическои націи ніедінъ коигрезъ державтъ био, да бы поводъ имѣли, нашеи всемилостивѣи монархіни с глубочаишимъ выспрашиваніемъ всепокорнѣ просити, за всемилостивѣишее повигнутіе таковия за насъ убогих болезнѣніия скорби. Нинѣже обаче у нашему животу у разумѣлисмо, да всевисочаише, помянутое ихъ цесаро-кралеву: апс. вел. націоналнн конгресъ резолвирати и вашу екселец. при семъ за ихъ цеса: крале: комісара всевисочаише именовати благовонствовали елу.

Тако усуждавамосе во всякои понизности наше прибѣжишче к вашеи екселенц. воспріяти, и нижаише просити, да бы высочаише облаговоинствовали, онимъ егоже имѣете височ. цес. кра. ауторитетомъ милостивѣише ходатаинствовали и тою кромѣ нинешнаго общчества кривицу чрезъ уже умершія депутирти которіи нашу инструкцію преступили, неразсудно поступкомъ продерзливимъ на цѣли будиимске епархіе диштриктъ нанешеную все височаишую цес: кра: немилостъ отвратити, и милостивѣише отачаски постаратися, да бы неи илирическои достопочтенѣи и славнои націи за благовремено интимирато било всевисочаишее земледержавственое разрѣшеніе от досадашнаго запрештенія, и от насъ депутирти и націоналному собору послати да смѣмо, всякимъ начиномъ ми иначе от нашего клера и націи по силѣ пре-

помянутога всевичаишаго наставленія, и протоколиратія заповѣди, ни единожди обичаинаго позванія к конгресу пріимити, и тако нуждні депутирти избрати или к собору послати присвоявити будемъ.

Ваша екселенц. внушите милостиво и отачаски постаратися, да та заповѣдъ двигнется, и ми у всевисочаишую земледержаственую милостъ, и перва нѣдра нашея націи поставимосе, наши депутирти, како доселѣ послати да смѣмо. Све милостивое попеченіе вашеи екселенц. буде славу и вѣчную памятствованіе вь нашеи благодарственои мисли имѣти и намъ наилучшую причину здѣлати, да мы долгоживотно пребиваемъ и изумираемъ.

Вашея екеелениц:

Нижаишыи понизнѣишіи въ
обште епархіани вдоствуюштія
епископіи будимски.

106.

Митрополити и владике већ одавна интригирали код бечког двора, да Србе из будимског дистрикта искључе са народњег сабора. Зашто? Што су Будимци били најсвеснији заступници и браниоци народних права, и што својој хијерархији нису дозволили, да чини злоупотребе. Разуме се да су бечка господа радо задовољили ово властољубље црквених поглавара, као што видимо Марија Тереза решкриптом од год. 1750 искључила будимске Србе од сабора. Но је позније посредовањем ђенерала Хадика год. 1769 на ново дозволила Будимцима долазак на собор.

Copia.

„Писма отслатаго господ. администратору архиепискупском Моисею от Путникъ епископу бачкому и прочая, 1768. Ноемвріа 10.

Преосвяштеннеиши и високодостоинеиши гос. гос. епископе нам отче и благодетелю милостивнеиши.

менѹто, да благовременно порадите, себе въ состоꙗніе поставити, чрезъ своꙗ депѹтирти при соборѣ показати ꙗкоже и прочіꙗ епархіи. Аште ѹбо хоштете добрѣ аште ли не, волꙗ ваша да бѹде, миже должностъ нашѹ сотворихом, и аште дозволеніе всевисочаиштаго двора благовременно имѣли небѹдете за прештенно есть депѹтиртом вашым на соборъ пріити во ѹвѣдомленіе и ѹвѣреніе того прилагаем вамъ здѣ копію всевысочаишаго цесаро-кралев. ѹказа, съ коимъ шалѹ неводите, ниже честне люде вамъ невине въ подзрѣнои имѣите пачеже ѹдержите се почившим о господѣ дѹховнимъ отцемъ вашымъ и пастыремъ злословити, но о своемъ поползновеніи, и от того исправленіи мыслите, и подвижитисе, то естъ нашъ правыи вам совѣтъ, и васъ всѣхъ покровѹ божію врѹчаем, и есми смиренныи епископъ бачкіи сегединскіи егарскіи.

Въ Карловцѣ 18. Ноемвріа
1768 лѣѹа.

Всѣхъ благъ желатель
Моисеи Пѹтникъ.

109.

Митрополит Јован Георгијевић јавља Будимцима за дозволу сабора на дан 24. Априла 1769 у Карловцима, и да је за царског комесара одређен ђенерал граф Хадик.

Племенитородніи господинъ бировъ господиꙗ сенатори и проча обштина православна намъ ѹсрдно любѣзнѣишіи!

Попеченіе наше, делъ и напредованіа обштаго ради, наипосле и изъ того познати изволите, гдѣ мы ѹ времен семѹ доста трѹдном, надлежаніа обште-полезних, пачеже, определеніа термина, настѹпаюшчаго конгреса генералнаго ради, здѣ пріяти не обѹставихомсꙗ: акоже и богѹ бѹди хвала, во благо-намеренію нашемѹ донынѣ

ползовали се есмо, тако то изъ здѣ приложеннія копіи, от интимата, нам чрезъ их вь вис. граф. екцел. (Тит.) графа Хадика, яко бѫдѫшчаго цес. крал. генералъ конгресъ комисара припослатаго, ширшее разѫмѣти блаволите, гдѣ на предложеніе фѫндаменталних ѫзроковъ и мотива наших, терминъ сабора обшчаго, на грѧдѫшчіи 24-ти денъ мес. Априла (по римском) лета же грѧдѫшчаго 1769 цело определенъ.

Кое племенито благо-родіамъ вашим, со сіимъ саобштаем, и васъ всѣхъ милости божіеи врѫчивъ со постоянном любвіо остаем племенито-благо-родіа ваших.

Во Бѫдимѣ днá 27. мѣс.
Декембра 1768.

Всегда благо-желателнѣшіи
Іоан Георгиевіч архі-епископъ.

Крста Витомировичъ.
Павалъ Владисавлевичъ.
Іоанъ Сарвашъ.
Ђеорђие Іорговичъ.
Трифѹнъ Ракичъ.
Димитріе Ђѹкичъ.

107.

Будимци јављају администратору митрополије Мојсију Путнику, да је њима досада непознат указ, по ком би им забрањен био долазак на сабор.

Писмо отслатое господинѹ администраторѹ архіепскомъ 1768 нов. 10 Моѵсію от Пѹтникъ епископѹ бачком, и проч.

Преосшеннѣишіи и высокодостоинѣишіи госп. госп. епископе, нам оче и благодѣтелю милостивѣишіи!

Извѣстихомсѧ от пречестнѣшаго господина Вікентіа Поповича, бѹдимскіѧ епархіи администратора, и архімандріта шишатовского, что по обичаю осѣмъ дрѹги епархіа и извѣститисѧ иматъ да на времѧ чрезъ милостивѣшии цесаро-кралеск: апос: величества ѹказъ, дозволеноге, имѹтъ послати своѧ полномошныѧ депотирти, ко обштенародномѹ собранію, хотѧштемѹсѧ торжествовати. Насъ же како дѹховных, тако и мірсних посилѣ нѣкого ѹкача ѹ лѣтѹ 1750-мъ милостивѣише от их цесаро-кралев: апост: величества издатаго, и прислатаго къ светопочившемѹ господинѹ архи-епископѹ и митрополитѹ Павлѹ Ненадовичѹ выше да нити позвати, нити прімити ѹрежденo, кого от бѹдимскіѧ епархіи.

А понеже вь нашеи епархіи сеи, никомѹ вышепомѧнѹтыи ѹказъ познатъ, нити сообштенъ былъ доселѣ, за ког ѹбвѣтовавшесѧ обште, ничто дрѹго зачати може, сазвѣ проси мнижаише ваше плететво како администратора, архі-епископо митрополітскаго престола, да топ

частопоминаемыи милостивѣишіи вказъ въ копіи со екстрактом протокола из націоналніа архиви, неотаготитесѧ нам послати. Мыже сь достодолжны брвчающесѧ архіцастирскомв призрѣнію, остаем вашего преосвештенства.

1768 Ноемвра 10.

Вь Сент-андреи.

Всегдашныи богомолцы и нижаишіи слвжител іекако двховнаго чина, тако и мирскаго бвдимскіѧ епархіи.

108.

Администратор митрополије владика бачки Мојсије Путник јавља, како је царица год. 1790 забранила Будимцима долазак на сабор, с тога препоручује њима, да моле царицу да им се поврати право доласка на сабор,

Въ благоспасаемои нинѣ вдовстввюштеи бвдимскои епархіи двховнаго и мирскаго чина епархіаном, намъ возлюбленным радоватисѧ о господѣ!

Да предѣли должнаго послвшаніѧ хранѣти небрегосте и совѣтомъ благимъ повѣритисѧ нехотѣсте, сами въ писаніи вашех намъ под 10. сего посланном ѧсно освидѣтелствовасте, тѣмъ негли хотѧште и свѣдѣніемъ себе оправдати.

Аште вбо блаженнопочившыѧ госп. митрополита нашего, и епискѹпа вашего по смерти обвинити поквшаетсѧ, ѧко не извѣстивых васъ сотвориша о изключеніи депвтиртовъ вашыхъ при саборах поле самое их цесаро-кралев. и апостол. величество въ тог невиностъ их оправдаюштее примите, и признаите кротких двхом да и чрезъ тамошнѧго комендаnта госп. графа Штирвмъ ексцел. вамъ все ѧвлено бысть во свои еште времѧ наше же раченіе о добрѣ вашех истинное было; и зато чвез част. госп. архимандрита Викентіа вам опо-

	Месеца Априла.	
23	Свѧтаго славнаго великомѹченика и побѣдоносца и чѹдотворца Георгіа	3
25	Свѧтаго апостола и евангелиста Марка	
30	Свѧтаго апостола Ѩкова, брата свѧтаго Іоанна богослова	
	Месеца Маѧ.	
8	Свѧтаго славнаго и всехвалнаго апостола и евангелиста Іоанна богослова	2
21	Свѧтых великихъ цареи, и равно апостоловъ Константина и Елены . .	
	Месеца Юніа.	
11	Свѧтыхъ апостолъ Вартоломеа и Варвавы	3
24	Рождество славнаго пророка предтечы и крестителѧ Іоанна	
29	Свѧтыхъ славных и первоверховныхъ апостолъ Петра и Паѵла . . .	
	Месеца Юліа.	
20	Свѧтаго славнаго пророка Іліи	1
	Месеца Аѵгѹста.	
6	Свѧтое преображеніе господа Бога, и свѧтаго нашего Ісѹса Христа . .	
9	Свѧтаго апостола Матіа	
15	Успеніе пресвѧтыѧ владичицы нашеѧ богородицы	

Усѣкованіе главы честнаго славнаго пророка предтечи и крстителꙗ Іоанна		
Вримъ присовокȣплꙗютсꙗ праздницы премѣнꙗемїи:		
Ꙗкоже денъ великаго пꙗтка	1	6
Воскресенїꙗ христова кромѣ недели вторыи и третыи денъ .	2	
Вознесенїꙗ христова денъ	1	
Сошествїꙗ свꙗтаго Дȣха	2	
Сȣмма праздниковъ		42

110.

Т А Б Л И Ц А

Праздниковъ годишныхъ чрезъ цѣліи денъ безъработно кромѣ неделныхъ 52. дни праздноватисѧ имѹштихъ.

	Месеца Септемвріа.	
8	Рождество пресвѧтыѧ владичицы нашеѧ Богородицы.	2
14	Воздвиженіе частнаго и животворѧштадо крьста	
	Месеца Октовріа.	
6	Свѧтаго и славнаго апостола Томы	4
9	Свѧтаго апостола Ѩкова Алфеова, и свѧтаго Стефана новаго деспота серб.	
18	Свѧтаго апостола и евангелиста Лѹкы	
26	Свѧтаго велико-мѹченика Димитріа мѵроточца	
	Месеца Ноемвріа.	
8	Саборъ свѧтаго Архистратора Михаила и прочих безплотных силъ . .	5
13	Свѧтаго отца нашего Іоанна архи-епископа Константіна града златоѹстаго	
16	Свѧтаго апостола и евангелиста Матеа	
20	Входъ въ храмъ пресвѧтыѧ Богородици	
30	Свѧтаго и всехвалнаго апостола Андреа первозваннаго	

	Месеца Декемвріа.	
6	Свѧтаго отца нашего Николаѧ архиепискꙋпа мѵрликискаго чꙋдотворца .	2
25, 26, 27	Рождесто господа Бога и спаса нашего Іисꙋса Христа	
	Месеца Ѩнꙋара.	
1	Обрѣзаніе господа нашего Іисꙋса Христа и свѧтаго отца нашего Василіа великаго архі-епископа кесаріи копадокіискіѧ	5
6	Свѧтое богоѧвленіе господа Бога и спаса нашего Іисꙋса Криста . . .	
14	Свѧтаго Сави архі-епископа сербскаго перваго	
18	Свѧти отецъ нашых архі-епископовъ александріискых Атанасіа, и Кѵріла и свѧтаго Максима новаго деспота сербскаго	
25	Свѧтаго отца нашего Григоріа архі-епископа Константина града богослова	
	Месеца Февруаріа.	
2	Сретеніе господа нашего Іисꙋса Христа	1
	Месеца Марта.	
9	Свѧтых М. мꙋченикъ	2
25	Благовѣштеніе пресвѧтыѧ владичицы нашеѧ Богородицы	

111.

Опширан извештај о радњи народног сабора, који је држан у Карловцима $\frac{13}{24}$ Априла 1769 год. Овај је сабор важан по закључцима, који су на њему израђени. На истом сабору биран је митрополит. Свега народа и клера глас био на Данила Јакшића владику горњо-карловачког. Но терорисањем царског комесара грофа Хадика, неколицина плашљиваца пристане на страну омраженог Јована Ђорђевића познатог незналицу, који је по сведочби славног архимандрита Рајића, растерао све научњаке и професоре карловачке гимназије. Такви идијот беше љубимац бечке господе!

1769. года месеца Априліа 13. по нашемъ, а по римскоме календарꙋ тогоже Априла 24.

Ныхъ ексцеленціа: дѣиствителныи и таиныи совѣтникъ, реда Маріе Өерезіе великаго креста воинственнаго гавалеръ, и гꙋбернаторъ въ Бꙋдимѣ, господинъ графъ отъ Хадикъ', отъ ныхъ височаишихъ цесаро-кралевских, и апостолическихъ величествъ при соборѣ милостивѣуше допꙋштенномъ обште-славено-сербскаго народа съ Карловцѣ трактиратисѧ имꙋштемъ, височаише нарежденніи дѣиствителныи: цесаро-кралевскіи комесаръ.

Егда из племенитіѧ кралевскіѧ новосадскіѧ свободныѧ вароши, чрезъ цесаро-кралевскіи Петроварадински градъ, ко Карловцемъ пꙋтешествіе свое предвзѧлъ, восретеніе емꙋ отъ Карловаца, изышла парада избранныхъ катана на коны ꙋ числꙋ 113. предъ коими комендировалъ рытъ-маисторъ, Гавра Таборовичъ, и предꙋсрѣли пред петроварадинскимъ градомъ, поныхъ ꙋ хинтови по 2. и по 6. конѧ, ꙋ кои нѣкіи отъ господе штапсъ официра, а ꙋ нѣкоих хинтовах господа епископи, ꙋ нѣкоиже отъ провинціѧлистовъ дипꙋтирти по 2. господина обрштара: Белградіѧ, и Здѣларъ, а код чешме отъ Карловаца къ Петроварадинꙋ идꙋћи, предꙋсрѣли господа епископи: темишварскіи, и славонискіи, и

свѧтопочившаго господина митрополита хинтовь празднь, и междо тимъ господин епископъ карлштатскіи и костанничкіи, и 2. штапсъ официра: више Карловаца на берду, где крст водружен, есу предъусрели: междо коимы 2. архімандрита, и 2. игумана, а оставшыхъ колико духовныхъ, толико военыхъ и провинціѧлныхъ персонъ, елико выше случилосѧ отъ архіепископи капіи до старои резиденціи стаѧли на двѣ страны, и чекали, а господин епископ Вершачкіи, и Бачкіи, и прочихъ вси 6. епископовъ, приспѣвше на земли, пред вратѣхъ стараго двора предусрѣли су комесара. Пред пришествіем же его въ Карловце, довучено из петроварадинскогъ града 8. топовъ великіи, и выше Карловаца, на берду (на Черату) поставленнымы; и егда въ Карловцѣ входилъ градъ, все ихъ единою палиша, а когда къ старои резиденціи пріиде, и вторыи кратъ все ихъ палиша. Хинтова же отъ 15. выше било, гранатира цѣлаѧ компаніѧ: и пред ними капетанъ Путникъ.

25. Априліѧ по римскомъ во вторникъ.

Просиша депутирти ц. комесара чтобы отложилъ во великую седмицу незачинати сабора, ради страстныхъ днеп: нато имъ царскіи комесаръ сотворилъ и казалъ, да ће ѧвити писменно почетакъ сабора а потомъ просиша, да бы младиђи наши могли въ соборѣ, слышаніѧ и видѣніѧ ради находитисѧ, на тое царскіи комесаръ вопросилъ: ели досадъ обычаи бывалъ, на кое епископъ Бачки отговорилъ: да ніе обычаи бывао, тако ц. комесарь казалъ: кадъ ніе досадъ, ни садъ не може быти.

ТАБЕЛА ПЕРСОНЬ

Чины официѧловь.	Имена и прозваніѧ.	Епархіи	Регементе.	Мѣста.
Титȣлиратіи тенер.	Госп. графъ от Хадикъ	. . . . . .	От гавалеріе	Из Бȣдима града
Кригс секретер	Раиценшпергъ	. . . . . .	. . . .	Из Беча
Секретарь и толм.	Крижаръ	. . . . . .	. . . .	Из Пожȣна
Епископи	Іоаннъ Георгіевичъ	Вершачке	. . . .	Из Вершца
	Даніилъ Іакшичъ	Карлштатске	. . . .	Из Плашке
	Іосифъ Стоѧновичъ	Костаиничкіи	. . . .	Из Сѣверина
	Моѵсеи Пȣтникъ	Бачке	. . . .	Из Новогъ Сада
	Викентіе Іоанович Видакь	Темишварске	. . . .	Из Темишвара.
	Арсеніе Радивоевичъ	Славониски	. . . .	Из Пакраца.
Архимандрити	Викентіе Поповичъ	Сремске	. . . .	Из Шипатовца.
	Дѵонисіе Живоиновичъ	Темишварске	. . . .	Из Бездина.
	Ісаіе Стефановичъ	Бȣдимске	. . . .	Из Ковина.
Ігȣмени	Теофилъ Алексичъ	Плашке	. . . .	Из Гомиріе.
	Софроніе Кнежевичъ	Костаиничке	. . . .	Из Ліепи Вина.
	Максимъ Поповичъ	Славонискіѧ	. . . .	Из Ораовицы.
	Ефремъ Божіидаръ	Бачкіѧ	. . . .	Из Бодіѧны.
	Ісаіи Димитріевичъ	Вершачкіѧ	. . . .	Из Срѣдишт.

ТАБЕЛА ПЕРСОНЬ

Чины офи-ціѧловъ	Имена и презиванiѧ	Епархiи	Регементе	Мѣста
Протопопе	Василiе Остоичь	Сремскiѧ	. . . . .	Из Земȣна.
	Антонiи Поповичь	Сремскiѧ	. . . . .	Из Далѧ.
	Георгiе Недичь	Вершачке	. . . . .	Из Вершца.
	Iлiѧ Пȣтникъ	Вершачке	. . . . .	Из Уипаланке.
	Ѳеодор Маисторовичь	Плашке	. . . . .	Из Бȣдачкога.
	Ѳадiи Iѣȣдовичь	Костаиничке	. . . . .	Из Глȣблѣш. полѧ.
	Михаиль Лȣкачевь	Костаиничке	. . . . .	Из Послина.
	Андреи Николичь	Бачкiѧ	. . . . .	Из Ново Сада.
	Христофор Поповичь	Бачкiѧ	. . . . .	Из Сомбора.
	Петрь Козмановичь	Темишварс.	. . . . .	Из Темишвара.
	Максим Миладиновичь	Темишварс.	. . . . .	Из Чанады.
	Савва Стоѧновъ	Славонскiѧ	. . . . .	Из Пакраца
	Гаврилъ Никетичь	Бȣдимскiѧ	. . . . .	Из Бȣдима.
	Петаръ Божидаръ	Арадске	. . . . .	Из Велико Арада.
	Сνмеонъ Поповичь	Арадске	. . . . .	Из Валахiе.
Наместници	Iоаннъ Радковичь	Бȣдимске	. . . . .	Из Ланжȣка.
	Козман Бабичь	Славонскiѧ	. . . . .	Из Дѣѧноваца.
Г. ген. маiор	М. Микашиневичь и бар. от шанг'ф.	Карлштатс.	Слȣнѧн и Огȣл.	Из Карлштата.

Обрстеры	Барон Љюбибрать от Требиня.	Славонске	Градишке	Из Новои Град.
	Здѣлар оть Фелдштернъ	Костаинич.	Крижевачке	Из Бѣловара.
	Белградия Катанскіи	Сремске	Катанске	Из Голубинаца.
	Александрь Рашковичь	Сремске	Петроварадин.	Из Дмитровице.
Маіоръ	Михаилъ Соринка	Темишварс.	Банатске	Из Франѣва.
Капетани	Іоаннъ Витковичь	Сремске	Петроварадин.	Из Голубинаца.
	Савва Николичь	Сремске	Петроварадин.	Из Микановаца.
	Николаи Берзинъ	Костаинич.	Крижевачке	Из Ровишта.
	Евоиміе Милорадовичь	Славонскія	Градишке	Из Драгомира.
	Дамиян Божидаръ	Костаинич.	Банове	Из Глине.
	Іоаннъ Живковичь	Плашке	Слуинске	Из Крстиѣ.
	Даніилъ Боичета	Костаинич.	Ђурђевачке	Из Долни мости.
	Алексіи Чудичь Катанскіи	Плашке	Карлштата	Из Теверховина.
	Лазаръ Шакичъ Катанскіи	Костаинич.	Баналиста	Из Бернѣушке.
Оберлаидин.	Сумо Николичь	Сремске	Бродске	Из Комендинов..
	Максимиліань Аврамовичъ	Славонске	Бродске	Из Граборіе.
	Іоаннъ Борковичь	Плашке	Личке	Из Могариѣа.
	Павелъ Остоичъ	Костаинич.	Поглинске	Из Глине.
	Радошь Дадашовичъ	Плашке	Оть Глинскогъ	Из Отока.
	Іліа Лончаръ	Плашке	Личке	Из Мутилиѣа.
Унтерлаи-динанти	Маленица Бороевиѣъ	Костаинич.	Баналске	Из Боровиѣа.
	Іоанн Ковачевичъ	Костаинич.	Крижевачке	Из Копривцице.

ТАБЕЛА ПЕРСОНЬ

Чины офи-циаловъ	Имена и презваніѧ	Епархіи	Регементе	Мѣста
Унтерлаид.	Георгіе Михаиловичъ	Плашке	Слꙋинске	Из Бꙋдимичке.
Фендрихъ	Драгославъ Хинићъ	Плашке	Оточкарах	Из Вилића.
Спахіѧ	Іоаннъ Саплацаиѧ	Арадске	. . . . . .	Из Мачве.
	Давидъ Рацковичъ	Бачкіѧ	. . . . . .	Из Ново Сада.
	Николаи Фелдвари	Бачкіѧ	. . . . . .	Из Сонбора.
	Іоаннъ Стоичевъ	Сремскіѧ	. . . . . .	Из Нештина.
	Георгіи Ловчанскіи	Бꙋдимскіѧ	. . . . . .	Из Сентадреи.
	Іаковъ Чокићъ	Бачкіѧ	. . . . . .	Из Бечеѧ.
	Хажи Крста Лꙋкичъ	Сремскіѧ	. . . . . .	Из Карловаца.
	Марко Николичъ	Сремскіѧ	. . . . . .	Из Земꙋна.
	Еѵоиміе Коичъ	Сремскіѧ	. . . . . .	Из Осѣка.
	Георгіи Калиновичъ	Темишварс.	. . . . . .	Из Темишвара.
	Марко Нагꙋлъ	Темишварс.	. . . . . .	Из Сакалаза.
	Іаношъ Бомбачелъ	Вершачкіѧ	. . . . . .	Из Карансебиша.
	Атанасіе Петрашковъ	Темишварс.	. . . . . .	Из Кꙋрћа.
	Іанко Мишинъ	Арадскіѧ	. . . . . .	Из Арада.
	Никола Марковичъ	Сремскіѧ	. . . . . .	Из Ірига.

Димитріе Лазићъ	Бꙋдимскій	. . . . .	Из Печвара.
Лаза Мали	Славонске	. . . . .	Из Пакраца.
Филипъ Докићъ	Славонскій	. . . . .	Из Мединаца.
Живанъ Ћꙋричко	Темишварс.	. . . . .	Из Темишвара.
Теодоръ Богићевићъ	Вершачкій	. . . . .	Из Вршца.
Александръ Петрашковъ	Вершачкій	. . . . .	Из Логоша.
Теодоръ Іанковичъ	Темишварс.	. . . . .	Из Велико Бечкер.
Петаръ Дежанп	Вершачкій	. . . . .	Из Беле Церкве.
Стефанъ Станковичъ	Арадскій	. . . . .	Из Велико Арада.
Николаи Лꙋкићъ	Вершачкій	. . . . .	Из Вершца.

2. Маѧ по римскомъ въ вторник.

Отъ царскомъ комесара писменіи ꙋказъ, къ администраторꙋ Іоаннꙋ Георгіевичю, епископꙋ вершачкомꙋ, и прочимъ епископомъ, тако и всемъ депꙋтиртомъ; дꙋховнаго, военнаго, и провинціалнаго чина, да 24. Маіѧ во грѧдꙋштіи четвертокъ, собор отворитисѧ бꙋдетъ. Того ради и ꙋ очи четвертка, въ соборнѣи церкви повелѣно Бога молити, и да бы свѧтыи дꙋхъ, въ соборѣ дѣиствовалъ, и прочаѧ. И тако како епископи, тако и весъ народъ на соборъ пришевшіи, чрезь ноштъ въ церкви Бога молиша, а за ꙋтра, то естъ въ четвертокъ 4. Маіѧ заповѣдилъ царскіи комесаръ, да его како епископи, тако и вси депꙋтирти, неменше, и една цѣла компаніѧ гранатира! отъ петроварадинске регементе, со еднымъ барѧкомъ, раздѣливше себе надвѣ страны, отъ старогъ двора до новогъ и по томъ за нимъ, царскимъ комесаромъ, да идꙋтъ и соборъ отворетъ.

И вь тои день, заповѣдалъ царскіи комесаръ, да вси дипꙋтирти како и епископи, истимъ начином, како сꙋ га дочекали, да и его по совершеніи собора, ꙋ пошествію и испратити его из Карловаца.

4. Маіѧ по римскомъ въ четвертокъ.

Одъ заповѣди царскогъ комесара, есꙋ дипꙋтирти раздѣлишесѧ на 2. страны, отъ старог до новог двора ꙋ паради стали, а компаніѧ гранатира, съ официры на деснѣи странѣ: стали, и тако царскіи комесаръ, пошавшіи отъ старогъ, до новогъ двора на хинтовꙋ: а одеснꙋю, и отшꙋюю его, 2. епископа, темишварскіи, и славонискіи пѣши, и тако доспѣвшꙋ смꙋ до новогъ двора, а за нимъ вси дипꙋтирти: а прочіи 4. епископи предꙋсрѣли его на земли, пред врати новаго двора, и вси поидоша въ саллꙋ. И царскіи комесаръ сѣде во свои балдаћинъ, и дипꙋтирти вси всѧкіи во свою столицꙋ.

И восташе вси, и Бога молиша, и тропар отъпѣвше: благословенъ еси Христе Боже нашъ, и прочая, и паки вси сѣдоша. По семъ царскіи комесаръ далъ читати решкрипте царске, и сам ѫстменно говорити: я самъ послатъ отъ цесаро-кралевскаго и апостолическаго величества, да внародѣ семъ, что неисправно, до исправленія приведемъ, и что по правѣ стоитъ, да по привилегіи соѫтвердимъ; и вь ничемъ ихъ цесаро-кралевсхое величество привилегіи ваших не ишчетъ нарѫшити, но еште и болше по онымъ потвердити. За кое народ велми возблагодарилъ, и въ напред ѫ высокѫю милостъ себе препорѫчиша. А потом просили: что бы имъ во первых архіепископа и митрополита дозволело се избирати. На кое царскіи комесаръ отъговорилъ: я имамъ заповѣдъ отъ царскогъ величества прежде архіепископа и митрополита поставити: не же соборъ не совершится. Зашто имѣютъ вси епископи не мало процесовъ: того ради котораго наичистіаго видимъ, тои архіепископомъ быти можетъ. А при томъ царскіи комесаръ показалъ: въ кое дне сесіоны бывати бѫдѫтъ, то есть въ понеделникъ, въ средѫ, въ четвертокъ и въ сѫботѫ: ѫ 9. сахати звоно зазвонити бѫдетъ, и сесіоны ѣеся держати, до 12. сахати, или наивыше до 1. сахатъ пополѫдны, и потом царскіи комесаръ пошавшіи во свои квартеръ ѫ старыи дворъ, и испратиша его истимъ начиномъ до его квартера.

6. Маія по римском въ Сѫбботѫ.

Царско величество заповедаютъ, да како архіепископъ, и свакіи епископъ, да вь напредъ никаковаго въ свяштеника, или діакона рѫкopoложити неимѣютъ, за ѫзрокъ, что вь нѣких мѣстѣхъ: премного свяштенниковъ имѣетъ, и живити немогѫтъ, но гдѣ есте 200 домовъ, да 2, свяштеника при парохіи бѫдѫтъ, а гдѣ есте 300,

домовъ, да могꙋтъ 3. свѧштеника быти, а гдѣ бы и выше домовъ било, на примѣръ четиры, или шестъ стотина домовъ, а выше бы свѧштенниковъ потребовало, да се неима поставлѧти; доклѣ небы царскомꙋ дворꙋ чрезъ высокославнꙋю илирическꙋю хофдепꙋтацію со ꙋзрокомъ ꙗвилосѧ, и отъ тꙋдꙋ резолꙋціѧ: за таковое рꙋкоположеніе поставитисѧ бꙋдетъ, а за садашнѧ времена свѧштенство да останетсѧ: дондеже неиспразднисѧ.

8. Маіѧ по римском въ понеделникъ.

Царскіи комесаръ испитивалъ: когда архіепископъ, или епископъ походитъ ꙋ Бечъ, берет ли пꙋтніи трошакъ, како на себе, тако и на млађе свое, за кое епископи отъ говорили: да они за тое незнаютъ.

2. Будꙋћи да царско величество разꙋмѣли есꙋ, да за свако рꙋкоположеніе: епископи много новаца ꙋзымаютъ, за кое днесъ отъ епископовъ фотꙋмъ иштетсѧ, да покажꙋтъ коликое прилично, за таковаѧ рꙋкоположеніѧ пріимати. На кое сꙋ епископи отъ говорили: за діаконско 2. дꙋката, а за свѧштенство 3. дꙋката, за поставленіе протопопе 12. дꙋката, за архімандритство, и ексарство ничто.

3. Царском величествꙋ извѣштено естъ: что нѣкои епископи, архіепископꙋ, за свою епархію, када се постави епископомъ премного новаца даютъ, кои 4000 фр. кои и 6000 фр. кои и 8000 фр. кое сꙋ епископи отъ говорили: да естъ истина, но иштетсѧ отъ епископовъ фотꙋмъ, колико отъ селѣ давати бꙋдꙋтъ? И да раздѣлитсѧ на четиры класе: епископи отъ вѣтствꙋют: отъ вершачке, и темишварске епархіе 3000 фр. отъ бачке, и од арадске епархіе 2000 фр. отъ пакрачке, а костаиничке епархіе 1500 фр. а бꙋдимска, и карлштатска епархіа 1000 фр. своемꙋ архіепископꙋ за поставленіе и конфирмацію по класамъ давати имꙋтъ.

10. Маѧ по римском въ средꙋ.

Извѣштено естъ цесарском величествꙋ: да свѧштенницы многе новце своим епископомъ за сѵнгеліе: и сѵдоксіе даютъ: за кое иштесѧ фотꙋмъ отъ епископовъ: колико отъ сидѣ свѧштенници давати бꙋдꙋтъ, и да разделетъ на тры класы: за кое епископи отъ вѣтствꙋютъ, за протопопскꙋ сѵнгелію 100. фр. тако за свѧштенническꙋ: отъ богатыхъ 100. фр. средніи свѧштенники 75. фр. я меншіи 40 фр. сѵдоксіє епископꙋ отъ сваке кꙋће по 12 фр. а гдѣ естъ 100 домовъ ꙋ парохіи, тои свѧштеникъ долженъ давати епископꙋ 20 фр. аште ли и 2 пароха было бы гдѣ естъ 100 домовъ: да имѣютъ оба свѧштенника по 20 фр. давати.

Кралевскомъ величествꙋ ѩвлено естъ: да архіепископъ. и епископи: за антимись и освѧштеніе цркве: много новаца ꙋзымаютъ. за кое иштесѧ отъ епископовъ фотꙋмъ: что бы правично отъ селѣ, за таковаѧ дѣла прімати. Нашто епископи отвѣствꙋютъ: за антимисъ 3 дꙋката. и за освѧштеніе церкве 12 дꙋката.

11. Маѧ по римском въ четвертокъ.

Иштетсѧ отъ милитаровъ фотꙋмъ: что би потребовало за свако рꙋкополошеніо епископомъ давати: на то милитари отвѣтствовали; за свако рꙋкоположеніе неплатити ничто, развѣ за протопопскꙋ сѵнгелію 12 дꙋката, и то аште бы протопопъ от свѧштенства что плаће имѣо: за свѧштеническе сѵдоксіе: аште бы епископи десетакъ имѣли, то сѵдоксіе неꙋзимаютъ. И молиша вси единодꙋшно: да бы царица изволила епископомъ: десетакъ дати, на кое царскіи комесаръ ничто неотговорилъ.

2. Провинциалисти на царскогъ комесара повеленіе даютъ фотꙋмъ: на діаконство 2. дꙋката. а за свѧштенство 3. дꙋката, за сѵнгелію протопопскꙋ: 100 фр. за

сvнгеліе свѧштеническе: колико кѹѣа ѹ парохіи: толико по 1 фр. да дают. За освѧштеніе антимисъ 3 дуката, а за освѧштеніе церкве 12 дѹката, и протопопи 1 дѹкат.

15. Маѧ по римском въ понеделникъ.

Испитивалъ царскіи комесаръ всѧ дипѹтирти: что свѧштенство протопопѣ на годъ плаѣе даютъ: отъ вѣшѹали: ѹ нѣкихъ епархіѧхъ даютъ протопопѣ: по 2 фр. или по 100 ока пшенице, а ѹ нѣхихъ епархіѧхъ даютъ свѧштенство протопопѣ по 1 фр. или по 1 фр. и 8 кр.

2. Испитаніе отъ царскоъ комесара: даютъ ли свѧштенство, и монастирци архіепископѹ, и еписхопомъ дишкрецію; кое вѹи депѹтирти отговорили сѹтъ, о ѹскрсѹ, и о божиѣю даютъ.

3. Испитаніе отъ царскогъ комесара, носѹтли свѧштенницы и церковніи сынови писма по епархіи: и фошпонтъ даютли, отвѣштали дипѹтирти: носѧтъ писма, и фошпонтъ даютъ по сви епархіѧ.

17. Маѧ по римском въ средѹ.

Испитаніе отъ царскогъ комесара: да царицѣ извѣштено естъ: када епископъ по епархіи ходитъ: во времѧ визити, да како епископъ, и слѹжители его кромъ ѹреченаго провента: даръ нѣкіи отъ людеи, и свѧштенниковъ ѹзимаютъ, на кое нѣкои депѹтирти отъговорили: да естъ истина, а нѣкои казали, да нѣстъ истина, тако и када епископъ идетъ церковь визитирати: да ѹзыма отъ народа плаѣѹ: на то сѹ дипѹтирти вси отговорили, да ніе истина.

2. Царскіи комесаръ царскѹю заповѣдъ показалъ да за поставленіе епископа; выше неѹзметсѧ, отъ 1000 фр. аште ли бы выше ѹзето: тое ексесъ, и противо цар-

скомъ величеству. Пропонирапѣ царскогъ комесара епархіе все да се имѣють раздѣлити: у тры класе, тамишварска, и вершачка епархія: 800 фр. арадска, и бачка 600 фр. будимска, шлавониска, костаиничка, и карштатска 400 фр. за свако рукоположіе ничто. Милитары, фотумъ дають, за свяштеническу сингелію: на домъ по 30 кр. а провинциалисти говоре, на домъ по 1 фр. За свяштеническу сυдоксію: милитары говоре по 9 кр. а провинциалисти по 12 кр. за освяштеніе церкве и антимисъ: провинціалисти говоре 15 дуката а милитары 12 дуката.

3. Царскіи комесаръ: заповѣдалъ да се имаду уредити: отъ дипутуртовъ кои ћe инфентаріумъ у архіепископіи учинити: какое нарежденъ Саава Николичь ритъ маистор, отъ славне катанске регементе, а отъ провинціяловп Георгіи Ловчанскіи изъ Сент-андрее, и Дυонисіе Живоиновичь архімандритъ Бездинскіи съ кригсъ концепистомъ: отъ царскогъ комисара нарежденнымъ.

18. Мая по римском въ четвертокъ.

Царскіи комесаръ, по заповѣди царскои повелѣваетъ, и запрешаетъ архіепископу и епископомъ, трошакъ бечкіи, и божиђню, и усвршню дишкрецію: выше неузиматы, тако и ексархомъ, и прочимъ служителемъ архіепископским и епископским запрештаетсяя: да нити отъ люди, нити отъ свяштенства: отъ селѣ, неимѣют узимати, выше кромъ сυдоксію: а за градуштую штолу, артіепископо и епископску хоће доћи резолуція.

2. Иштутся отъ епископовъ фотуми, колико би прилично было за свяштеническую, и протопопскую, сингелію трошка канцелариского, на кое епископи отвѣтствовали, за свяштеническую сингелію 2 фр. а за протопоиску 4 фр.

сунгеліе свяштеническе: колико куħа у парохіи: толико по 1 фр. да дають. За освяштеніе антимисъ 3 дуката, а за освяштеніе церкве 12 дуката, и протопопи 1 дукат.

15. Мая по римском въ понеделникъ.

Испитивалъ царскіи комесаръ вся дипутирти: что свяштенство протопопѣ на годъ плаħе дають: отъ вѣшвали: у нѣкихъ епархіяхъ дають протопопѣ: по 2 фр. или по 100 ока пшенице, а у нѣхихъ епархіяхъ дають свяштенство протопопѣ по 1 фр. или по 1 фр. и 8 кр.

2. Испитаніе отъ царскоъ комесара: дають ли свяштенство, и монастирци архіепископу, и єписхопомъ дишкрецію; кое вси депутирти отговорили сутъ, о ускрсу, и о божиħю дають.

3. Испитаніе отъ царскогъ комесара, носетли свяштенницы и церковніи сынови писма по епархіи: и фошпонтъ даютли, отвѣштали дипутирти: носятъ писма, и фошпонтъ дають по сви епархія.

17. Мая по римском въ среду.

Испитаніе отъ царскогъ комесара: да царицѣ извѣштено естъ: када епископъ по епархіи ходитъ: во время визити, да како епископъ, и служители его кромъ уреченаго провента: даръ нѣкіи отъ людеи, и свяштенниковъ узимають, на кое нѣкои депутирти отъговорили: да естъ истина, а нѣкои казали, да нѣстъ истина, тако и када епископъ идетъ церковь визитирати: да узыма отъ народа плаħу: на то су дипутирти вси отговорили, да ніе истина.

2. Царскіи комесаръ царскую заповѣдъ показалъ да за поставленіе епископа; выше неузмется, отъ 1000 фр. аште ли бы выше узето: тое ексесъ, и противо цар-

скомъ величеетвв. Пропониранѣ царскогъ комесара епархіе все да се имѣютъ раздѣлити: в тры класе, тамишварска, и вершачка епархія: 800 фр. арадска, и бачка 600 фр. бвдимска, шлавониска, костаиничка, и карштатска 400 фр. за свако ркоположіе ничто. Милитары, фотвмъ даютъ, за свяштеническв сvнгелію: на домъ по 30 кр. а провинциалисти говоре, на домъ по 1 фр. За свяштеническв сvдоксію: милитары говоре по 9 кр. а провинциалисти по 12 кр. за освяштеніе церкве и антимисъ: провинціалисти говоре 15 двката а милитары 12 двката.

3. Царскіи комесаръ: заповѣдалъ да се имадв вредити: отъ дипвтвртовъ кои ѣе инфентаріvмъ в архіепископіи вчинити: какое нарежденъ Саава Николичь ритъ маистор, отъ славне катанске регементе, а отъ провинціялови Георгіи Ловчанскіи изъ Сент-андрее, и Дvонисіе Живоиновичь архімандритъ Бездинскіи съ кригсъ конципистомъ: отъ царскогъ комисара нарежденнымъ.

18. Мая по римском въ четвертокъ.

Царскіи комесаръ, по заповѣди царскои повелѣваетъ, и запрешаетъ архіепископв и епископомъ, трошакъ бечкіи, и божиѣню, и всклршню дишкрецію: выше невзиматы, тако и ексархомъ, и прочимъ слвжителемъ архіепископским и епископским запрештаетсія: да нити отъ люди, нити отъ свяштенства: отъ селѣ, неимѣют взимати, выше кромъ сvдоксію: а за градвштвю штолв, артіепископо и епископскв хоѣе доѣи резолвція.

2. Иштвтся отъ епископовъ фотвми, колико би прилично было за свяштеническвю, и протопопсквю, сvнгелію трошка канцелариского, на кое епископи отвѣтствовали, за свяштеническвю сvнгелію 2 фр. а за протопопскв 4 фр.

22. Маꙗ по римском вь понеделникъ.

Отъ царскогъ величества послатъ Решкритъ ꙋ кое мꙋ иштꙋтъ далскіи спахилꙋкъ да исполнитъ Бачкіи доминіꙋмъ, и даетъ царица за далскіи спахилꙋкъ 38.000 фр. и те новце, да поставетъ ꙋ папиръ банкꙋ, и отъ интереса тѣхъ новаца, да народне школе содержаваютсꙗ, на кое вси дипꙋтирти, молиша царскогъ комесара, да бы далски спахилꙋкъ, остаосꙗ по первомꙋ начинꙋ. за честъ и славꙋ народа, толио доклесꙗ небы Пеђь из тꙋрске повратила. На кое комесаръ говорилъ: да начинетъ на писмѣ, и да хоће самъ царскіи комесаръ царицѣ послати.

2. Царскаꙗ заповѣдъ: да се ꙋредба ꙋчинитъ, за ꙋнапредакъ представленіе архіепископско прилично погребъ, и стаксомъ да бываетъ а и садашнꙗго архіепискога погребалнои трошакъ, на писмѣ да покажетсꙗ, коликое за погребъ архіепископа потрошено.

24. Маꙗ по римском въ средꙋ.

Царскіи комесаръ питалъ дипꙋтиртовъ, ели истина, када епископъ умретъ, да всѣ оставшіꙗ вештн у архіепископію доносꙗтсꙗ, и дипꙋтирти отъ говорили, есть истина: кое намъ противно ніе, ибо и привилегіе намъ тако гласетъ.

27. Маꙗ по римском въ сꙋботꙋ.

Царско величество чрезъ комесара заповѣдаютъ, да церкве нашего восточнаго исповѣданіꙗ, немогꙋт правити, перво нежелъ аште неіаветсꙗ царскомꙋ дворꙋ: преко высокославне илирическе хофъ депꙋтаціе со ꙋзрокомъ, отъ кꙋдꙋ фꙋндꙋсъ, и какова церковъ: и оныхъ, рысъ, и отъ овꙋдꙋ револꙋціꙗ, за оваковое дѣло бꙋдетъ доћи.

Испитаніе отъ царскогъ комесара, за касу церковну, отъ куду новци есу, и да исте новце на праздникъ храма собыраюштеся люди поедутъ, и попиютъ; на кое су вси депутирти отвѣтствовали: да фундус касе церковне овако собыраются, да всакога празиника, и у саку неделю, тасъ по церкви ходитъ, и кои имѣютъ по новацъ, и по краицаръ даютъ, а да на праздникъ храма церкве истино едутъ и піютъ, обаче начиномъ оваковимъ небудетъ потрошено, но и ешто церквы выше прихода можетъ доћи, зашто люди по совершеніи ручка междо и мы нарежденному церковному тутору, и единому свяштеннику въ протоколъ церковныи даръ записуюште, издаютъ, кои вола, кои коня, кои каково мало иманче, кои что и у готову новцу, и тако преко године можетъ церковъ имѣти по 100 фр. и по 200 форинти.

29. Мая по римскомъ.

Испытаніе отъ царскогъ комесара, за епископску димницу и милостиню како даетсяа, на кое отговоръ отъ депутиртовъ едни показали да по свитку а некіи по старомъ обићаю димницу, а милостиню сваке године у повишенію даютъ.

31. Мая по римскомъ въ среду.

Испитаніе царскогъ комисара депутиртовъ поредy како и колико люди своимъ парохіалнымъ свяштенникомъ за службы ихъ даютъ за кое отвѣтствовали есу истинно и показали како естъ.

3. Юнія по римсфомъ въ суботу.

Царскогъ комесара, зактеванѣ фотума, отъ милитаровъ како бы свяштенникомъ за погребалныя службы мертваго плаћу давати, и да раздѣлетъ на 2 класы сиромаштво, и богатство, и колико кои землѣ яко вино-

градске и ораће, и косаће имѣтъ, тако да на землю по богаствꙋ и сиромаштвꙋ имѣютъ плаћати; на кое милитары, по редꙋ фотꙋме даша; отъ 1 до ютра земле, отъ сыромаха, на мало дѣте до 7 година ꙋ тры класе, 1. класа, 17 кр. 2. класа, отъ 4 ютра земле 30 кр. 3. класа отъ 8 до 12 ютара зехле 45 кр.

2. Отъ богатаго ꙋ 3 класе, отъ 8 до 80 или 100 година, на выше именоватꙋю землю, по ради 1. класа 45 кр. 2. класа, 1 фр. 30 кр. 3. класа 2 форинта.

3. Бира свꙗштеникꙋ на год. дати 25 ока жита, по издатомꙋ свиткꙋ, кои е издатъ отъ царскогъ величества ꙋ лѣтꙋ 1753. за вѣштанице:

4. За вѣнчанице све да бꙋдеꙋ едной класы. По 4 марꙗша, развѣ, аште бы ꙋдовацъ ꙋзималъ дѣвоикꙋ, или бы ꙋдовица неженена момка ꙋзимала, ꙋ 3 класе раздѣлꙗетсꙗ, богатство и сиромашство, 1. класа, 1 фор. 2. класа 2 фр. 3. класа 3 фр. и то само ꙋ архіепископской епархіи да бꙋдетъ.

5. Юніꙗ по римскомъ въ понеделникъ.

Царскогъ комесара зоктеванѣ фотꙋма, отъ провинціалистовъ, что оны своимъ парохіалнымъ свꙗштенникомъ на год. плати давати имꙋтъ. На кое провинціалисти молиша да останетъ по свиткꙋ царскога велич. издатомꙋ ꙋ лѣтꙋ 1753.

7. Юніꙗ по римскомъ въ средꙋ.

Пакрачке епархіе депꙋтирти провинціалны, предложиша молбꙋ, царском комесарꙋ, что во епархіи са штолом, остали бы на начинъ како ꙋ градишкой регементи, ибо епархіꙗ сиромашна естъ.

2. Фотꙋмъ отъ дипꙋтиртовъ даетсꙗ, что би протопопе за цѣдꙋлꙋ вѣнчанице имѣли, по 17 кр. примати.

3. Испитаніе от царскогъ комесара, колико народномъ секретарꙋ плаће походитъ, на кое сꙋ епископи

отговорили Павлу Ненадовичю: походило досадъ 1600 фр. а канцелисту Марку Стефановичю 300 фр. а осѣчкомъ ексарху Герасиму Радосавлевичу 250 фр.

10. Юнія по римскомъ въ Суботу.

Заповѣдъ царская, када епископъ у епархіи представится, его капели, или катедраліня церкви, вештеи да неима архіепископъ у архіепископію по смерти относити.

2. Такоже и епископске вешти, да останутся при епископатѣ, и да се сотворитъ инфентаріумъ отъ вештеи епископскихъ, и пошлетъ у Бечъ чрезъ высокославную иллирическую хофъ депутацію на провидѣніе, и когда доиде новыи епископъ, да может вешти по инфентариуму наслѣдити, а что небы баш епископу отъ потребы было, како коны, кола, и прочая да се може у архіепископію отнести.

3. У нашемъ народу, сваке церкве инфентаріумъ, када быся правилъ, да можетъ мѣста онаго поглаваръ коего буди чина и закона, съ тутори и свяштенницы, у присуствію быти, и ключи отъ касы церковнія свакіи свои да имѣютъ держати при себы.

4. Когда попадія удова са ситномъ децомъ останетъ, коя е велми сиромашна, да имѣютъ ю, и с дѣцомъ до возраста ихъ со архиепископскомъ — и епископомъ фундаціомъ содержавати, и прикормливати.

5. Да се престанутъ у напредъ со батиною, и въ путахъ затворати, и съ тежкимъ арестомъ, и съ новцы штрофовати, и свяштенику отъ 80 година стару, по 50 батина по тѣлу давати. Него да се свяштеницы, по канонахъ штрофуютъ, а ако быся видѣло, да естъ свяштенникъ за вѣчно касиранѣ, или ти за маловременное отлученіе, да се има во первыхъ испытаніе у konзисториуму учинити, и сентенцію его свяштенника

ѹ Бечъ на високѹ-славнѹю иллирическѹю хофъ депѹтацію послатъ, за апробацію его кривице, и отъ онѹдѹ резолѹціꙗ, что за его творити, доити иматъ.

12. Юніꙗ по римскомъ въ понеделникъ.

Царскаꙗ заповедъ, да не имадѹ свꙗштеници ѹ напредъ, ѹсѹдити сꙗ людеи отъ нафоры, и цѣлованіꙗ иконъ отбыꙗти;

2. Да неимадѹ свꙗштенницы отселѣ людеи и женъ со ꙗрмомъ штрофовати, нити быти нигдѣ:

3. Када дѣвица, или безмѹжнаꙗ жена ролила бы по слѹчаю дѣте, да се не имѣютъ штрофовати, нити быти за ѹзрокъ, ибо боꙗштесꙗ, онаковаго наказаніа могѹтъ и дѣте ѹмертвити; или и отъ самихъ себе что сотворити.

4. Когда конзисторіѹми великіи ѹ архіепископіи, бывали бы или ѹ епископіи, да има во ономъ конзисториѹмѹ, единъ отъ милитаровъ официръ, а дрѹги отъ провинциалистовъ бывати.

14. Юніꙗ по римскомъ въ средѹ.

Епископа темишварскогъ Викентіе Іоановичь процес ѹ саборѹ трактиратъ, отъ днѣшнаго дне касира се походъ ѹ 9 сати ѹ сесію, но ѹ 10 сати походити.

2. Царскаꙗ заповѣдъ, чрезъ цесарскогъ комесара, да онога кога мы народъ за архіепископа изберемо, а царицѣ небы было поволно; то царица конфирмацію емѹ дати небѹдетъ.

15. Юніꙗ по римскомъ въ четвртакъ.

Епископа темишварскогъ процесъ трактиратъ, и нашлосꙗ ѹ рачѹнѹ, да е епископъ темишварскіи за 8 година отъ своеꙗ епархіи ѹзео 367000 фор. такожде и его протодіаконъ да иматъ ѹ Темишварѹ на интересѹ выше оръ 10000 фор.

2. Калугеры кои су из Турске доселѣ въ цесарскихъ странахъ находилися, и милостиню просили, отъ селѣ конечнѣ онаковыя отъ онакваго дѣла истребити, подъ немилостивимъ наказаніемъ царское величество повелѣваютъ, и ако бы кои онаковыи гдѣ уфатилися, да его добрѣ сачуваютъ и власти духовнои, како и мирскои явити, и докъ недатся ему заповѣдъ, что са онаковымъ чинити, да хранимъ биваетъ.

3. Изъ турецкихъ странъ никаковогъ, нити духовнаго, нити мирскаго человѣка непріимати, нити каковія власти, и хлѣба ему въ цесарскихъ странахъ дати.

17. Юнія по римскомъ въ суботу.

Епискона темишварскогъ процесъ трактиратъ. Потомъ архіепископа, кои бы отъ епископовъ администраторомъ былъ, да иматъ за потрошакъ себе и своихъ млађи, како за хлѣлъ, вино и прочіи смокъ, тако за дерва и сѣно, зобъ и прочая, на свакіи денъ по 24 фор. да имѣтъ.

21. Юнія по римскомъ въ среду.

Царская заповѣдъ чрезъ цесарскогъ комисара, да удови свяштеноцы не имѣютъ отъ селѣ терати се у монастиръ, развѣ кои бы хотѣлъ своеволно, а аже бы нехотѣлъ свое волно, то да пребываетъ во своеи парохіи, апте ли бы въ чемъ погрѣшилъ противо каноновъ, онаковыи да имѣтся затворити кодъ своего епископа, и сентенцію онаго отслати у Бечъ на високославную иллирическую хофъ депутацію, и от туду резолуціа за его доити будетъ.

2. Да свакіи епископъ отъ монастиреи своихъ коншкрипцію учинитъ, и колико калугеровъ в монастирѣ имѣтъ, и како оны живутъ, и таковую коншкрипцію да имаютъ послати у Бечъ, на високо-славную иллирическую хофъ депутацію, да бы царица о нима лучше

промотрети, и обѣшталася милость имъ в напредъ болшую по привилегіамъ сотворити, а нивчемъ монастиреи неуврѣдити.

3. Царско величество заповѣдаютъ, да унапредакъ, нити архиепископъ нити епископъ, не имѣютъ усудитися отъ монастиреи никакова новца узети, нити вчемъ иномъ что, но ако коему моштно монастиреви, что и приложити.

4. Ігумени, ексархи, архимандрити имѣются за бадіава поставляти.

5. Протодіаконы, и архидіакони, да неимѣются отъ лѣтъ поставляти, но протодіаконъ отъ 20 лѣтъ, а архидіаконъ отъ 25 лѣтъ да поставляются.

Урежденіе за конзисторіалне персоне, сваки епископъ во епархіи да урелитъ 2 іеромонаха, а 2 отъ мирскихъ протопресвитера, и 2 свяштеника а при оныхъ и самъ епископъ, или его ексархъ да присуствуютъ.

3. На 1 Юліа бачкаго епископа проектъ что е трактирато, да се отъ народа цѣлаго отъ сваке душе имать собырати, по 1 новацъ на мѣсецъ, или ти на 3 месеца 2½ новца, за уживаніе епископомъ, на кое вси депутирти не соизволише, ни пріимити хотѣша, ибо е противо привилегіахъ нашихъ, и молиша царскаго комесара да останется, како и досад бывало, по нарежденнои штолѣ, епископи таксу за уживаніе да имѣютъ.

6. Юлия по римскомъ въ четвертокъ.

Заповѣдъ царская, чрезъ царскаго комесара да когда архіепископъ или епископъ преставитися, служителемъ церни халина неправити, трошка ради народнаго.

2. Когда архіепископъ преставится, фотумъ даютъ депутирти да за 15 днеи стоитъ непогребенъ, донелѣже соберутся епископи и прочіи народъ, и зато 15 днеи да вси свяштенницы чернаго и плаветнаго чина

имѣютъ надъ мертвимъ архіепископскимъ тѣломъ Бога молити, за кое молꙗштимсꙗ свꙗштенникомъ на сваківи данъ 20 фр. да могꙋтъ междо собою подѣлити.

3. Депꙋтирти молиша царскогъ комесара да отъ селѣ над гробомъ мертваго архиепископа, солдати ис пꙋшакъ трократно ватрꙋ давали бы, за кое царски комесаръ обѣшталсꙗ совершити.

4. Когда архиепископъ преставитсꙗ, то да вешти, и со инфентаріꙋмомъ, имѣютсꙗ вса запечатати, начиномъ, да епископъ бачкіи съ магистратомъ карловачкимь и новосадскимь запечатають, и к томꙋ ненарꙋшивати, дондеже непріидетъ нарежденыи администраторъ.

5. Бачкаго епископа пꙋнктъ на Юліа 1. невосхотѣша депꙋтирти за благо примити, ибо из оного могло бы что против восточне церкве родитисꙗ, тако днесъ отрицають.

8. Юліа по римскомъ въ сꙋботꙋ.

Царско величество иштꙋтъ отъ епископовъ знати писмено колико архіепископскаго прихода, и трошка бываетъ за 1 год.

2. Царско величество иштꙋтъ рачꙋнъ, еште отъ блаженопочившаго Арсеніа Чарноевича, до садашнегъ времена да се извидитъ, кое епископи обѣштале писменно дати.

3. Слꙋге архіепископске, кои нисꙋ потребны, да се исплатетъ, и да идꙋтъ, како коемꙋ волꙗ.

4. Архіепископскіи коны 6 да продадꙋтсꙗ, и ꙋ касꙋ народню новцы поставетъ.

5. Ексархи архіепископскіи, да идꙋтъ сваки на свою штацію и да ꙋ Карловцы выше ненаходитсꙗ, развѣ ако бы ихъ потреба позвала.

12. Юліа по римском въ среду.

Свакіи архіепископъ по поставленіи на архіепископство, перваго прихода его у Бечъ. возблагодарити царицѣ, выше за трошакъ бечкіи неузети, развѣ 4000 ф. и сотимъ себе контетиратъ иматъ.

2. И то царско величество даетъ милостиво допуштенѣ, да нови архіепископъ не идетъ у Бечъ, на писмено царицѣ захвалити можетъ. Развѣ ако бы верло народнаго дѣла имѣлъ прежде да имѣтъ авити са писменно, и со узрокомъ на выше славную илирическую хофъ депутацію, какова дѣла имѣтъ и колико у Бечу бавитиса будетъ, и на таков конецъ резолуціа пріити будетъ за его бечкіи путъ.

3. Царское величество за далскіи спахилукъ милостивую резолуцію въ соборъ послали сутъ, ни молитвенное прошеніе всѣхъ дипутиртовъ, на 22. Маа биваемое, да спахилукъ далскіи при архіепископіи останетса, и то за новогъ архіепископа и митрополита за его живота, а по его смерти паки возиратитса въ царскаа, и ово выше речено допуштенѣ ударено естъ, како на прошеніе депутиртовь, особыто на прошеніе господина епіскопа Вершачкогъ, Іоанна Георгіевича, архіепископо и митрополіи администратора.

15. Юліа по римском въ субботу.

Царскаа резолуціа чрезъ цесарскогъ комесара, на оне сесіоне, кои су у Маю трактирати за ново посвѣштеніе епіскопа: коликоѣе архіепископу за посвѣштеніе давати.

1.	Вершачка, и темишварска епархіа	200. дук.
2.	Бачка, и Арадска епархіа	150. дук.
3.	Костиинична, и Пакрачка епархіа	125. дук.
4.	Будимска, и Карлштатска епархіа	100. дук.

выше ове послате, и определене таксе, како коѧ епархіѧ гласитъ, да архіепископъ невсудитсѧ выше отъ епіскопа узети. Забранюетсѧ: када поставитсѧ новыи епіскопъ, да о поставленіи и инщталацiи его, отвыше трошка небы бывало за узрокъ, что би новыи епіскопъ незадужилсѧ.

5. Свако рукоположіе на примѣръ: діаконство, свѧштенство, намесничество, протопопство, ексарство, и архимандритство без плаħе да бываютъ.

6. За сунгеліе свѧштеническе да се на домове имѣютъ давати, колико при свѧштенику домовъ имѣетъ. На свакіи домъ да имѣютъ да ти сунгелію по 30 кр. то естъ до 100. домова, аштеліе отъ 100. домова выше на примѣръ, 200. демовъ да свѧштенникъ своему епископу не дастъ выше него 50. фор. и то свѧштенникъ, не отъ людеи, но отъ своего профента дати да иматъ.

7. Када архіепископъ или епискомъ идет во епархіи, идетъ церкве визитирати, да не имѣтъ плаħе, или какова трошка отъ церквеи, и людеи узимати.

8. За освѧштеніе церкве архіепископъ или епіскопъ 9. дуката да имѣтъ, а за освѧштеніе антимиса 3. дуката узети а не выше.

9. За судоксію колико у парохіи домова: толико грошиħа и то отъ своего провента, свѧштенникъ епіскому своему да дастъ, а не отъ людеи.

10. Забранюетсѧ епіскопомъ своеволно фошпонтъ узимати.

11. Ексарху и прочимъ служителемъ архіепископо и епіскопскимъ забранюетсѧ узымати даръ отъ народа, и ексесе чинити, егда по визити ходетъ.

12. Забранюетсѧ архіепископо — и епіскопомъ бечкіи трошакъ отъ народа, и оть свѧштенства узымати.

13. Забранюетсѧ архіепископо — и епіскопомъ божиħна и ускршнѧ дишкреціѧ са силомъ узимати.

14. Забранюется архіепископо — и епіскопомъ, сѵнодалне новце отъ свештенства, и людеи ѕзымати.

15. Забранюется протопопе плаћа отъ свештенства, и сюдеи ѕзымати, кромѣ своего профента.

16. Забранюется архіепископо — и епископомъ. и слѕжителѣмъ ихъ ексесъ ѕ епархіи чинити, када по визити идѕтъ за великіи ихъ отговоръ и прочаѧ.

17. Када бы архіепископъ, или епископъ визити ради ѕ епархію или инныхъ дѣлъ, и слѕжбеи пошелъ, да перво можетъ ѩвитисѧ писмено онамошных мѣстѣ началникомп, чрезъ коѧ мѣста имѣлбы проходити: или регентомъ, или комитатомъ да ѩвитъ, и отъ тѕдѕ асигнаціѧ бадѩва датисѧ имъ за форшпонтъ иматъ.

18. У напредъ на прошеніе епіскопско недопѕштаетсѧ ни подъ каковъ начинь сѵнода имѣти, развѣ ако бы архіепископъ, и со епіскопи, верло народнаго дѣла имѣли, то да прежде имѣютъ ѩвити, и со ѕзрокомъ на высоко-славнѕю илирическѕю хофъ депѕтацію, какова дѣла имѣютъ ѕ сѵнодѕ творити, и колико долго бавитисѧ имѣютъ, и тако допѕштенѣ, и на фѕндаціе сѵнодалнаго трошка, и сѵнодъ держати, доћи имъ бѕдетъ.

17. Юліѧ по римском въ понеделникъ

Комесаръ царскіи пропонирао епіскопомъ, да ексархе не держатъ, ибо ихъ ексархи много коштѕютъ, а отъ епархіе имъ никакова прихода имѣти недопѕштаетсѧ. Кое епископомъ немогѕће без ексарховъ бити обѣшталисѧ есѕ о своmъ трошкѕ ерсархе, содержавати.

2. Сремска, Бачка, Темишварска, Вершачка, Арадска и Бѕдимска епархіѧ, обѣштаваютъ да свакіи свештеникъ своемѕ протопопѣ, на годъ плаће по 2. фор. давати, или по 100 ока жита, и единъ маріашъ за вѣнчаницѣ цѣдѕлѕ отъ жениха имѣти, и отъ свакогъ

умершаго по единъ петакъ давати, на кое посилаетсѧ резолуціѧ отъ царскаго двора.

19. Юліѧ по римском въ среду.

Пакрачка, Костаиничка, и Карлштатска епархіѧ, обѣштаваютъ, да свакіи свѧштеникъ своему протопопѣ отъ дома плаћу давати будутъ, то естъ колико домова толико краицаръ, и то свѧштенници отъ своего профента да даютъ, а не отъ люди.

2. Резолуціѧ цесарскогъ величества, чрезъ цесарског комесара ѧвленна, да люди на домове свѧштеникомъ быръ даютъ, то естъ, отъ земле, отъ свакога ютра по 6 ф. жита различна на годину.

20, Юліѧ по римском въ чвтвертокъ.

Царскаѧ заповѣдъ чрезъ цесарскогъ комесара писмено ѧвлена, отъ селѣ народъ христіанскіи како свѧшенникомъ, тако и монастиремъ по обычаю, саландаре давати имутъ, како и парусіе имже бы изволилосѧ, или свѧштенникомъ или монастирским жителемъ, или и самым епископомъ за споменъ своихъ живыхъ, и мертвых, за 1 саландаръ 3 ф. а за парусіѧ 12 фор. да имѣютъ давати,

2. Когда которыи велми сиромахъ, или жена преставитсѧ, да по обычаѧ восточне церкве, бадіѧва погребстисѧ иматъ, аште ли би нехотѣлъ свѧштенникъ погребсти бадіава, онаковыи свѧштенмикъ касиратъ да иматъ быти. А кнезъ или старешина овога мѣста, да иматъ из перваго села свѧштенника на оваковое дѣло звати, и аште бы и онаи свѧштенникъ въ делѣхъ непослушанъ ѧвіо се, равнымь начиномъ да будетъ касиратъ.

3. Днесъ епископи вси молиша царскаго комесара, да не могутъ оны остати на онои штолы, чтое царско величество из милости на 15 Юліѧ послало, ибо не-

моштно имъ са онаковымъ малимъ провентомъ живѣти. Само за свяштеническе сунгеліе и судоксіе, на кое царскіи комесаръ отговорилъ епископомъ, да они добро извидетъ, и прорачунетъ колико до садъ у своихъ епархіахъ провентовъ имѣли есу, и отъ сѣлѣ колико (по царскому указу) имѣли бы, да писмено царскомъ комесару представетъ, и комесаръ царскіи обѣшталъ царскомъ величеству отслати, на кое и резолуціа ожидаетса.

4. Царскіи комссаръ иштетъ на писмѣ отъ епископовъ, да покажутъ ему, колико свецевъ свѣтимо, и какови свецы и на коеса можетъ допустити радити. На примѣръ, кои свѣткуютса за три сахата, или реци до полдне. (Види бр. 110 стр. 301—304 гласн. год. V.)

24. Юліа по римском въ понеделникъ.

Испитаніе царског комесара, вси дипутиртовъ дадутъ фотумъ отъ куду свою диурню пріимати будутъ, за кое духовніи и милитарскіи отговориша, да се на цѣлыи народ христіанскіи учинитъ репартиціа и у едино совокупити, и по томъ свимъ дипутиртомъ из општества платити, которое нѣкоимъ отъ провинціалистовъ противно авилоса и рекоша, да свакіи отъ кудае кои послатъ, онаи народъ да му и платитъ діурну, или ти свака епархіа свое дипитирте, на кое како духовніи, тако и милитарскіи несоизволише, но на первое проекта, и со царскимъ комесаромъ соутвердиша, обаче да се имѣютъ оваа во врема собрати отъ домовъ.

2. Будуѣи да царскомъ величеству донешено естъ, да свяштенство во времѧ лѣтнаго дѣла, то естъ наипаче въ жатву праздновати людемъ повелѣваютъ, за узрок что бы их люди молаште мзду даваютъ, да имъ благословлаатъ дѣлати, на кое цѣлое собраніе духовніи и мирских, обоаго чина, царскомъ комесару отговориша, да нѣстъ истина донешеное обаче цесарскіи ко-

месаръ именемъ царскимъ повелѣваетъ, отъ онаковога празнованіꙗ престати.

3. Донешено естъ царскомъ величеству, да кодъ восточне церкве не далше но отъ 10 лѣта, до садашнѧго времена свецы посвѣтилисѧ, и церковію восточною празнуютсѧ. На кое отъ всѣхъ дипутиртовъ отговоръ. да ніе истинно донешеніе, ибо наипослѣ коисусѧ свѧтыи посвѣтили, отъ 300 лѣтъ имѣютсѧ, а не отъ 10.

4. Донешено царскомъ величеству, да у нѣкоихъ епархіахъ и въ церквахъ восточныи, московскіѧ императрицы, контрафу въ церквы поставимъ, и за ню молебствуемъ, а императрицу госпожу Марію Терезію презыраемъ. На кое вси едино гласно дипутирти воставше отговорили, да истина ніе, а ктому и отъ царскогъ комесара просили, да бы имъ показалъ доносителѧ, и епархію и мѣсто и церков, и царскіи комесаръ видѣвшіи прилѣжніи народныи одговоръ, обѣшталсѧ естъ самъ царскомъ величеству писати, да ніе истина, донешенное, на то вси дипутирти паки отговорили, да ако ваша екселенціꙗ неизволите ꙗвити, мы смо принуждени самы чрезъ меморіалъ царскомъ величеству отговоритисѧ, да ніе истина. [1])

27. Юла по римскомъ въ Четвертокъ.

Заповѣдъ отъ царскаго кемесара, да отъ дипутиртовъ наредетъ, кои ће у Даль у у Осѣкъ, отъ двора митрополитскогъ у Далю и у Осѣку инфентариумъ учинити, и наредиша господина капитана Милорадовичъ отъ градишкіꙗ регементи, и Петра Козмичъ протопрезвитера темишварскогъ, и Ꙗкова Чокичъ отъ бечеискогъ дистрикта.

[1]) То је била политика Маџара и католичких попова, да Срби симпатишу и теже под управу руских владалаца.

2. Прочитаніе архіепископо — и митрополитскаго и что непотребѹетъ двору да продатсѧ, и новцы ѹ архіепископскѹ масѹ да поставетсѧ.

3. Прочитаніе тастамента свѧтопочившаго господина епископа Арадскогъ Сѵнесіа, ѹ коемѹ тастаментѹ доволно дѹга находитсѧ, да свѧтопочившіи епископъ естъ долженъ осталъ.

2. Авгѹста по римскомъ въ средѹ.

Резолѹціѧ царсакѧ, чтое трактирато на Юніѧ 24 за кадѹцицетъ, безнаслѣдниковъ помираѫштіи, царица недопѹштаетъ таковомѹ, церквы, или епископом наслѣдникомъ быти, нити да ѹ привилегіи пѹнкта сего имѣетъ (еже церковь или епископъ наслѣдити можетъ) на кое дипѹтирти вси одговорили, и въ привилегіи изобрѣтоша пѹнктъ, и втомѹ еште решкрипте царске, народѹ послате да постоитъ, и естъ правично выше поменѹтаѧ безъ наслѣдства церквы, и епископомъ наслѣдити, а не мирскои власти, и молиша царскогъ комесара да бы ѫвили царицѣ, да бы при выше поменѹтомъ ѹ народѹ осталосѧ, како и досад что е бывало, наше крѣпкое народнѣ прошеніе и моленіе царскогъ комесара, обѣшталсѧ царицѣ,. паки писати на кое и резолѹціѧ ожидаетсѧ.

2. Царски комесаръ крѣпко говорилъ, да во свакомъ мѣстѣ, или и милитаріи, или въ пахоріи, да старешина ѹ мѣстѹ коеѧ церкве онъ былъ сынъ да при немъ церковныхъ доходовъ и расходов хесапи чинитсѧ, и да истіи онаи старешина, или мѣста началникъ, на сіе инштанціы имѣетъ, на кое народскіи дипѹтирти вси едино дѹшно отговориша, да никако тое при церквы нашеи восточно пріимити немогѹтъ, но · како и доселѣ церковныи тѹторъ и со церковнымъ старешиною, онаѧ дѣла да творѧтъ.

7. Августа по римском въ понеделникъ.

Заповѣдъ царская чрезъ царскогъ комесара, забранюется архіепископу, и епископом да неимѣютъ у имя народнѣ новаца у заямъ, и на облигацію узимати, развѣ аште бы верло потреба была новаца у име народнаго дѣла,[1]) да прежде имѣтся омелдовати у Бечъ на высоко славную хофъ депутацію, и со узрокомъ на кое потребу новцы потребуютъ, и тако хоће имъ доћи допуштенѣ, да могутъ узети и на ону облигацію, не само архіепископъ, но вси епископи собственою рукою да подподпишутся.

2. Інфентаріумъ кои сада въ Карловцы отъ народныхъ вештеи, у архіепископіи, све по реду пописати, хоће се вручити новомъ архїепископу, и тако да се неусудитъ архіепископъ что изъ инфентариума потрошити, и аште бы что хотѣо потрошити, да с народнимъ договоромъ учинитъ, и да прискорбитъ что бы и више у архіепископію приложити, а не умалити.

3. Забранюется отъ селѣ архіепископу, при смерти своеи тастаментъ правити, ибо отъ онаковаго народу естъ убитакъ, а и новомъ архіепископу по немъ поставленомъ.

4. Царски комесаръ царскую заповѣдъ показалъ, за будимскаго святопочившаго епископа Діонисіа Новаковича да онъ епископъ 2 епархіе имѣлъ, будимскую и ерделскую, и по смерти его нашлося 2200 фор, кое новце узима царица Фижгалитетъ, юрбо добыто естъ у ерделскои епархіи, а что е стечено у будимскои епархіи, то хоће доћи у архіепископію за кое вси дипутирти молиша царскогъ комесара, да выше помянути новцы вси останутъ у народнеи касѣ, отъ коихъ бы

---

[1]) Види „спомен. из буд. арх.“ свеску III. IV. и V. где се говори о саборима 1726, 1730, 1731, 1735, 1744 и 1748 год.

моглеся народне школе содержавати и сиромашкая дѣца христіанская помагати; на кое царски комесаръ отговорилъ, да хоће народнꙋ молбꙋ царскомъ величествꙋ писати, и отъ выше поменꙋтіи новаца 13000, форинти народꙋ оставити заради школахъ и сиромашке дѣце, а 8000 форинти да дођетъ ꙋ фижгалитетъ и нато ожидаетсꙗ резолꙋціꙗ отъ царскогъ величества.

9. Авгꙋста по римском въ средꙋ.

Ц. комесаръ заповѣдалъ въ соборѣ, да дипꙋтирти имадꙋ избрати тꙋторе, кои ће обште народнꙋ касꙋ имѣти, и рачꙋне отъ приходовъ и расходовъ давати. Еште и свакіи ключъ при себы отъ касы имѣти, а каса ꙋ архіепископіи да бываетъ, тако отъ вештеи имъ по инфентаріꙋмꙋ почившаго архіепископа, и митрополита: преданныꙗ да имѣютъ ихъ всѣхъ добрѣ сочꙋвати, и свакога лѣта ꙋ години единою въ карловце собиратисꙗ и рачꙋнъ провидѣти, и со архіепископомъ, и наредивше тꙋторе господина обрстера Белградію, отъ славне славонске катанске регементе, и Іоанна Витковичъ Петроварадинске регементе капетана, Викентіꙗ Поповичъ архімандрита шишатовачкаго, Андреа Николичъ, протопопꙋ новосадскогъ, Давіда Рацковичъ, новосадскогъ великогъ бырова, Еѵтиміꙗ Матича, жителꙗ карловачкога и отъ епископовъ единаго, и самъ господинъ милрополитъ аште бы отъ выше помꙗнꙋтыи дипꙋтиртовъ померлъ, то отъ народа даетсꙗ допꙋштенѣ, да помꙗнꙋтіи тꙋторы мôгꙋтъ дрꙋге тꙋторе избрати, и то све со вѣдомостію архіепископа и митрополита творити. (Види сабор 1744).

2. Када бы отъ епископовъ кои изабратъ за архиепископа и донелъ бы каковыи долгъ са собомъ, да не имѣтъ ꙋсꙋдитисꙗ онога долга, из архіепископскихъ или народских новцовъ исплаћивати. Но отъ своихъ

собственнихъ новцовъ и вештеи из епархіе, са собомъ донешенныхъ.

3. На нижаишее прошеніе архіереиское допуштаетсѧ отъ царскогъ комесара, како и отъ народа да епіскопъ сваіи при смерти тастаментъ уредити можетъ на оваковыи начинъ, четверто хисе отъ своихъ новацъ свободанъ естъ оставити за свою душу, или како хоштетъ; а остале новце у архіепископію у касу да останутсѧ, по привилегіискомъ пунктѣ, а вешти всѧ со инфентаріумомъ да во епископіи останутъ, и новопоставленіи епіскопъ да иматъ наследити, како у Юніѧ 10 во 2 пунктѣ гласитъ. В тои день во архіепископіи изобрѣтесѧ потребнаго сребра, за

послуженіе	3055	лота.
такожде, за истопити старог сребра	3432	лота.
а что заостивитисѧ у двору .	185	лота.
кое ест сумма:	6372	лота.

14. Августа по римском въ понеделникъ.

Пропитаніе различныхъ маторіаловъ, еже царскомъ комесару предато естъ, да почивши архіепископи и митрополиги должны остали есу.

2. Свѧтопочившіи епископъ пакрачкіи Софроніе, у Пакрацу церковъ старую разорилъ, а о своем иждивеніи обѣшталсѧ изнова церковъ воздвигнути, ибо смертъ его пресѣкла дѣломъ совершити изосталосѧ, а движимаѧ всѧ како и готовы новцы у архіепископію пошло, еже нынѣшны пакрачкіи епископъ, предложилъ комесару царскому, на кое и обѣшталсѧ царскіи коиесаръ на пакрачкую церковъ, из архіепископіе дати 1200 фор. а и самѣи царицѣ за таковое дѣло писати, отъ куду и резолуціѧ ожидаетсѧ.

19. Августа по римском въ сѹбботѹ.

Царскіи комесаръ въ соборѣ пѹблице говорилъ, да домъ Андревича ѹ Петроварадинскомъ градѹ, отъ блаженопочившаго архіепископа и митрополита Павла, ѹ рачѹнѹ обштенародныѧ школы, ѹ 7000 фор. предатъ естъ, и со интересомъ излазитъ и 1000 фр. кои домъ да се може продати, и новцы ѹ архіепископскѹ касѹ поставити, еште питалъ царскіи комесаръ, колико на онаи домъ давато интересъ, на кое отговорили епіскопи до садъ за тры године естъ давалъ Андреевичъ, 240 фор. а особито стоитъ под кирію человѣкъ, и до днесъ даетъ 100 фор. Обрстеръ Белградіа показалъ трократнѹю зяповѣдъ, отъ высоко-славнаго хофъ кригстрата, да се реченіи домъ продаетъ, и нехотѣлъ ето никто кѹпити, кое и епископи посвѣдочили есѹ, и на 1766 лѣта, послѣдныи кратъ продаватъ есть, и никто хотѣлъ его кѹпити, зашто царскіи комесаръ казалъ, еште единъ кратъ лицитиратъ, на то епископи отъ имена Андреевича молили есѹ, како царскогъ комесара тако и народъ, да бы домъ непродалсѧ за живота Андреевичѧ, но онъ внемъ да ѹживаетъ, а по смерти его, со всѣмъ во архіепископію да останетсѧ, на кое отговорилъ епіскопъ Бачкіи, да Петроградскіи градъ иматъ юсъ, нити отъ наше, нити отъ западнѣ церкве, свѧштенна персона, да не можетъ ѹ градѹ домъ имѣти. На конецъ цесарскіи комесаръ казалъ выше реченныи домъ продати, ибо е онъ много долженъ, и домъ за долгъ можетсѧ ѹзети. Но да се продатъ, ако и за 7000 фор. и новцы ѹ архіепископію да поставетсѧ.

2. Прочитаніе облигаціа епископа темишварскогъ, и славоніискогъ, что отъ погодбе неиздали сѹ архіепископѹ за епархію, тако темашварскаго епископа была сѹма 9000 фор. отъ коихъ остало неиздато по обли-

гаціи 3000 фор. кое темишварскіи казалъ положити в архіепископію, за четири године, и со интересомъ а интереса на 100 фор. 5 фор.

Славонскіи епископъ, со архиепископомъ в погодбы за епархію обѣшталъ 6000 фор. отъ коихъ осталъ на облигаціи долженъ 4500 фор. кое комесаръ отъ реченаго епископа славоніискаго искалъ положити, на кое епископъ оттворилъ тако, я неимамъ откѹдъ платити, зашто міе архіепископъ отъ мое епархіе ѹзео осѣчко полѣ, и наиболѣ село Бѹдимце, а дрѹго, да и профента мало имѣю, кое како ихъ екселенціи тако и самомѹ царскомъ величествѹ познато естъ, а надъ свѣмъ тѣмъ да ово 10. лѣто отъ како реченыхъ мѣстъ профенти в архіепископію идѹтъ.

3. Питалъ царски комесаръ епископовъ, откѹдѹ мислите фѹндѹсъ имѣти отъ селѣ бечкѹ капелѹ держати, ибо досада народныи отъ школски новци держати естъ была; а отъ селѣ забранюется оны новцы, на капелѹ походити. Нато сѹ дипѹтирти вси отговорили, да капелѹ бечкѹ изъ архіепископске масе держати бѹдѹтъ.

21. Аѵгѹста по римскомъ въ понеделникъ.

Царски комесаръ показалъ от стране царскогъ величества, бѹдѹћи да за свѧщтенство ѹредба ѹчинѣна на 100 домовъ единаго свѧщтеника имѣти, тако и за протопопѣ определѧется, да ѹредится пропорціално, колико и гдѣ бы потреба была чрезъ епископовъ, да менше протопопа быти иматъ, обаче да ни единъ бѹдетъ касиратъ за живота (кромъ какова велика ѹзрока), а по его смерти можется протопопіѧ дрѹгимъ двоимъ протопопамъ или тремъ раздѣлити, по расмотренію епископа.

21. Августа по римском въ средѹ.

1. Решкриптъ царскіи.

На прошеніе народне царскомѹ величествѹ, отъ селѣ допѹштаетсѧ, када бы кои архіепискѹпъ и митрополитъ преставилсѧ; да могѹтъ столъ его (въ церквы) чернымь покрыти обаче из новаца его оставшіи, а не из обште народныи.

2. Также када архіепископъ преставитсѧ, да погребъ его, бѹдетъ отъ его собственныхъ новаца, а не изъ народныхъ.

3. Когда новопоставленнаго архіепископа иншталаціа и за прочіи во времѧ оно трошакъ, то из народніа каси, да можетъ быти, допѹштаетсѧ.

4. Что е трактирато ѹ Юліа 6. въ 4. пѹнктѣ отъ царскаго величствіѧ резолѹціѧ да непотребѹетъ магистратъ карловачкіи съ новосадскимъ и съ епископом бачкимъ, по смерти архіепископа запечатати ствареи архіепископскихъ и прочаѧ ибо нареджденіи гѹторы народни могѹтъ всѧ вешти запечатати, а потомъ писмено ѹ Бечъ на высоко-славнѹю иллирическѹю хофъ депѹтацію ѩвити, откѹдѹ п резолѹціѧ имъ пріити бѹдетъ, да ифентариѹмъ ѹчинити могѹтъ и прочаѧ.

5. Равнымъ начиномъ када бы се кои епископъ преставилъ, да имѣютъ 2 персоне изъ мѣста, тако и 2 дѹховне изъ консисториѹма инфентаріѹмъ ѹчинити, и на высоко-славнѹю иллирическѹю хофъ депѹтацію послати, вешти всѧ запечатати, и ждати отъ онѹдѹ резолѹцію.

2. Решкриптъ царскіи.

1. По заради мали школа ѹ свакомъ мѣстѣ естъ рада царица да бы быле, за кое естъ царица писала по свію вармеђахъ и по свіюРегементахъ, да ѹчинетъ

комисіонъ, и испитаютъ людеи, бдтъ ли оны и откд плаћати магистромъ, и по колико (пропорціално); потомъ царица извѣстившися, бдетъ писати по свихъ мѣстахъ да мале школе свакомъ мѣстѣ бдетъ.

2. По заради великихъ школахъ гдѣ бы свѧштенницы чинилисѧ царско величество резолвира, да при свакои епархіи онаковыѧ школы могтъ быти.

3. Царско величество великимъ школамъ 1. фндсъ показютъ архіепископіи школскіи новаца, имѣетъ 41.000 фор. и интересъ 900 фор. 2. фндсъ что е Бдим 1 великіи виноградъ без наслѣдствіѧ, да бдетъ и тои на народныѧ школы, 3. фндсъ епископъ темишварскіи Викентіе Іоанновичъ Видакъ, что е побрал како отъ свѧштенства, тако и отъ народа въ темишварѣ школе вредити, и ктом на обште народню школ како отъ свѧштенства тако и отъ народа побралъ, кои бы новци требовало да обште народн школск кас пріидтъ, при реченомъ епископѣ темишварскомъ осталосѧ сма 22.000 фор. кои новцы кас народню морають пріити, отъ кое 3 фндаціе имѣютсѧ по свихъ епархіахъ школе содержавати, и отъ выше помѧнтое фндаціе, да се не имѣютъ школе зидати, но само магистры исплаћивати. Развѣ аште бы отъ интересъ притекло новаца, отъ коихъ фндаціѧхъ новопоставленіи тторы да имѣютъ сваке године рачнъ чинити, а при томъ царскіи комесаръ питалъ епископовъ, колико едином великыѧ школи магистр, на год. плаће давати валѧло бы, на кое епископи отговорили 400 фор.

4. Септемра по римскомъ въ понеделникъ.

1. Решкриптъ и резолціѧ царскаѧ.

Что е годъ которіи обште-народню кас школскю долженъ, да безъ свѧкаго извѣта должное обште народню кас поставитъ.

2. Что е 3. Юліа, въ 1. пѹнктѣ трактирато за диаконство, и свѧштенство; тако царско величество допѹштаютъ, да останетсѧ при епископскомъ конзисторіѹмѣ совершиватисѧ дѣло, а не ѹ Бечъ отсылати.

3. За конзисторіалне персоне при епископатѣхъ да останѹтсѧ како и ѹ Юліа во 2. пѹнктѣ трактирато естъ; да отъ сего времена начинаюштіѧсѧ конзисториѹма персоны во первое, да епископъ свакіи изберетъ помѧнѹтое персоне и аркіепископѹ представитъ, еже ихъ ексамениратъ, и то въ початкѹ да бѹдетъ, а въ бѹдѹштемъ самъ епископъ онаковаѧ да творитъ, и ако бы из овыхъ персонъ свѧштенныи мирскихъ, кои въ чемъ со ѹзрокомъ епископѹ своемѹ невидиосѧ добро въ дѣлѣхъ, онаковаго да можетъ епископъ из конзисториѹма изключити, и дрѹгога на его мѣсто поставити, аште ли бы протопопъ ексархъ, или архимандритъ вчемъ не поправамъ находилбысѧ, таковиа епископъ да иматъ со имени и ѹзрокомъ ихъ ко архіепископѹ отсилаты писменно, и отъ архіепископа епископѹ дозволѣно иматъ быти, да самъ можетъ онакове дрѹге персоне поставити. Но имена ихъ, архіепископъ ѹ Бечъ да отсилаетъ на високо-славнѹю иллирическѹю хоф депѹтацію.

4. Протодіакони и архидіакони да се имѣютъ поставлѧти како ѹ Юна 21-гъ дне 6-мъ пѹнктѣ трактирато естъ.

5. Калѹгери из тѹрецкіи странъ и предѣловъ которыи находисѧ въ цесарыи, да безъ всѧкаго отложеніа или извѣта идѹтъ во своѧ монастиры, и выше да ненаходѧтсѧ въ цесарскихъ странахъ, аште бы которыи отъ оних имѣлъ свои домъ въ цесаріи, да можетъ продати домъ его, и новци емѹ врѹчити.

6. За горе помѧнѹтаѧ вси дипѹтирти царскогъ комесара молили есѹ, да калѹгери за садашнѣ времѧ въ тѹрецкіѧ страны не идѹтъ, ибо могѹтъ смертно постра-

дати, и тако царски комесаръ допустилъ, да во фрушкихъ монастирѣхъ могутъ за сіе время раздѣлившеся пребыти, а у миру никако выше ненаходитися, къ тому царски комесаръ обѣшталъ царскомъ величеству явити и от туду резолуціа ожидается.

2. Решкриптъ, и резолуціа царская.

1. Что е трактирато у Юніа 24. въ 3. пунктѣ за кадуцитетъ, кое во простихъ людеи без наслѣдства останетъ, то спахіа наслѣдити да можетъ; аште лы духовнаго мирскаго без наслѣдства имѣніе останетъ, то епископъ движиміа вся вешти наслѣдити можетъ, а прочіа милки, виногради, воћнаки, ливади и домови, да срачуномъ и со добримъ свидѣтелствомъ учинится, да ако свяштеникъ преставлшися, оно недвижимое имѣніе стекао естъ у свяштенству, да можется продати и новци епископу врučити, аште лі е прежде свяштенства речене грунте стекао, да спахіа все недвижимое наслѣдити можетъ.

2. Ако бы кои епископъ, или архіепископъ из турскихъ, или иннымъ странъ въ цесарію пришелъ, да у кадуцитетъ немогутъ мѣшатися, и прочая како у Юна 15. гласитъ.

3. За касу церковну да останется начиномъ како у Юна 10. въ 3. пунктѣ трактирато естъ.

Ныхъ цесаро-кралевскіи комесаръ ексцеленціи генералъ отъ гавалеріе господинъ графъ отъ Хадикъ, заповѣдаютъ, да заутра 5. Септемра по римскомъ во вторникъ у 9 часовъ имутся вси дипутирти собрати въ себѣ, и онде за избраніе архіепискипа отверстися, и нструкціа явится всѣм будетъ, а потомъ въ церковъ поити, и помолитися, да Богъ низпослетъ святаго Духа во вся правоверніи, и въ помоштъ всѣмъ, и потомъ

возвратитсѧ въ салꙋ, и ондѣ ново избраніе епископа сотворити бꙋдетсѧ.

Позиваетеѧ пакрачкіи епископъ наднешнаго 1. решкрипта царскогъ 1. пꙋнктъ, да бꙋдꙋћи онъ ніе отъ митрополита ни краицаре ꙋзео нити отъ школскихъ новацъ. Но ніе га хотео архіепископъ поставити на епископство, док ніе обѣштао емꙋ 6000 фор. отъ коихъ платилъ естъ1500 фор. а далѣ кажетъ неимѣю, него какоміе архіепископъ предал мы ꙋ грꙋнтꙋ тако ако ће народъ грꙋнтъ продати нека продадꙋтъ, а иѧ отъ иніѧ страни не имѣю платити.

За свеце како е трактирато 20. Юла, въ 4. пꙋнктѣ царски комесаръ искалъ, дато емꙋ чрезъ епископовъ, и вси како епископи тако и дипꙋтирти царскогъ комесара молиша да бы на каковъ дрꙋгіи начинъ календаръ непремѣнилсѧ. На кое царски комесаръ свободно казалъ, да неимате никаковіа сꙋмни, ибо ви по привилегіи вашеи свободны есте, и ꙋ вашемъ законꙋ царско величество, никакова нарꙋшеніа вамъ ꙋчинити неиштꙋтъ, но вы свободни по законꙋ вашемꙋ есте пребивати, и живѣти, само царско величество радо естъ знати, колико ꙋ године свецевъ свѣтите.

5. Септемра по римскомъ въ вторникъ.

Епископи и вси дипꙋтирти, есꙋ ꙋчинили ханцꙋгъ,[1] како ꙋ Маіа 4. слѣдовало, и царскогъ комесара дочекали и допратили въ салꙋ, и абіе вси сѣли на столице и царски комесаръ началъ читати царске решкрипте, и заповѣдилъ народномъ секретарꙋ, что годъ ѧ данасъ овдѣ говоримъ, да се протоколира.

РЕШКСИПТЪ ЦАРСКІИ.

1. Како ихъ цесаро-кралевско и апостолско величество милостивѣише народномꙋ конгресꙋ быти, еште

[1]) Einzug — Улазак, церемонија дочека.

за живота преставлшагосѧ архиепископа господина Павла Ненадовича, кои животѣ его совершитисѧ немоглъ, тако по смерти онаго, ко благомꙋ концꙋ милостивѣше привести желаютъ.

2. Допꙋштаетъ царское величество из милости архіепископъа и митрополита новаго клерꙋ и народꙋ избрати, и да се вси дипꙋтирти ꙋ разсꙋжденію имѣютъ поставити, да правога архіепископа и митрополита избрати, кои е добрыи желателъ церкве, и народа своего, и по благочестивомъ законѣ ревнитель церкве, и кои е вѣрностъ. и слꙋжбꙋ цесаро-кралевскомъ дворꙋ, досада показивалъ, и кои бы вѣранъ, и по волѣ царскомъ величествꙋ былъ. И тако дигнꙋвшіи лѣвꙋю рꙋкꙋ и показа на образи царскіѧ верхꙋ его поставленіа говорећи, ѧ ово говоримъ ꙋ имѧ выше мене стоѧштихъ то естъ ꙋ имѧ царское, и знамъ да знате на коего царскаѧ милостъ, из коеа милости вы живѣте, и живѣти бꙋдете.

1. Заповѣдъ царскаго комесара, да идꙋтъ вси дипꙋтирти Бога молити, да всѣхъ благо Богъ, послетъ все всѧтаго Дꙋха, на егоже хоштетъ избрати во архіепископа и митрополита, и по совершеніи божественіа слꙋжби и обычнаго со ектеніею молебствіѧ, паки всѣмь возвратитисѧ въ салꙋ, и тамо разговоръ о избранію новаго архіепископа имѣти бꙋдетъ, и потомъ царски комесаръ заповѣдилъ, да сꙋтра ꙋ 9 сахати, то естъ Септемра 6. соберꙋтсѧ вси въ салꙋ и архиепископа, и митрополита себе изберꙋтъ, или аште заꙋтра небꙋдетъ избрати архіепископа, то наипоследныи терминъ оставлѧетсѧ да въ четвертокъ 7. Септемра, до полъдне изберꙋтъ себе архіепископа, аштили небы до полъдне соединилисѧ, и архіепископа себе избрати, то принꙋждено естъ царскомꙋ величествꙋ, самомꙋ вамъ архіепископа и митрополита поставити.

Како се совокупе вси дипутирти у 9 сахати заутра 6. и прекосутра 7. въ четвертокъ, да имѣются из собора по 2 дипутирта цесарскомъ комесару послати, да одмелдуютъ[1]), да у саборъ вси дипутирти есу, и комесаръ цесарскiи прiидетъ, и дѣло надлѣжаштее, дѣлати будетъ.

3. Царскiи комесаръ восталъ на ноги и честиталъ нарогнимъ дипутиртомъ, и желаетъ имъ. да добраго, вѣрнаго Богу, и благаго народу, и полѣзнаго церквы святѣи, и царскомъ величеству, ко всякои интересѣ архiепископа и митрополита имѣти, и да любовнѣ са снимъ, въ послушанiи живѣти, мирно и штастливо будете, и тако отъ своея столицы всталъ, и со истою народною, до своего квартера отшелъ.

6. Септембра по римскомъ въ среду.

Днесъ небылъ на фотумахъ цесарскiи комесаръ у сесiону. Но избранiе новаго архiепископа и митрополита трактирато естъ, и фотуми давати, обаче епископи особнѣ есу были, и сваки дипутиртъ свое име подписивалъ на оваковыи начинъ. На вршачкогъ епископа господина Iоанна Георгiевича, и на карлштатскогъ епископа господина Данiила Якшича, и на бачкогъ епископа господина Моѵсея отъ Путникъ, кои отъ дипутиртовъ за кандидате поставлени есу, а не отъ царскогъ комесара. И тако на ных тры епископа, кои хотѣлъ отъ дипутиртовъ, на кого подписатися, да архiепископомъ поставится, тако на вршачкога епископа есу подписалися, и фотуме свое дали, 29 дипутиртовъ, да Iоаннъ Георгiевичъ архiепископъ будетъ, а на карлштатскаго епископа Данила, подписалися есу, и фотуме далы 44 дипутирта, да Данихъ, архiепископъ будетъ, а на бачкаго ни единаго фотума небыстъ, тако и онъ бачкiи никако га фотума немоглъ дати, развѣ

[1]) Anmelden — Пријавити.

епископъ костаиничкіи и епископъ славоніаскіи из особитіи собѣ, преко дипутиртовъ, фотуме свое у соборъ отслали, да Іоаннъ Георгіевичъ архіепископъ будетъ, нато како нисуса вси дипутирти сложили, тако отъ свакога чина дипутиртовъ по 2 дипутирта, есу цесарскомъ комесару, из сесиона послати и фотуме отнесли и омелдовали, да нисуса у единили, на кое цесарскіи комесаръ преко істіи дипутиртовъ, из своего квартира у соборъ завовѣдъ послалъ, да се имъ оставла последніи терминъ до заутра, то естъ въ четвертокъ 7. Септемра до полъне, да се имаду у единити, и да незаборавєтъ вчершніи решкриптъ царскіи, кои е нима на 5. Септемра прочитатъ, и да га небы инако толковали или мислили, него онако како отъ царскогъ величества послатъ естъ, и царица нима допуштаетъ митрополита избрати, кои есте наизаслуженіи, и наистарыи, и меретиратіи и кое рожденъ у овому царству, и кои бы поволѣ царскомъ величеству бывао у еговои служебѣ, тако аште дипутирти вси до заутра неуредитса и архіепископа и митрополита себе неизберутъ, тако пакй заутра у 9 сахати да соберутса и отъ свакога чина, по 2 дипутирта цесарскомъ комесару да омелдуютъ, да нисуса у единили и архіепископа и митрополита себе избрали, потомъ самы цесаргкіи комесаръ хоће доћи у соборъ, и у име царево самъ имъ архіепископа и митрополита поставити, и инако поступити и сочинити, како сама царица комесару говорила естъ.

7. Септембра по римском въ четвертокъ.

У ютру у 7 сахати прежде сесіона, есу са вси епископи уединили, на вершачкогъ епископа Іоанна Георгіевича, да онъ митрополитъ будетъ, но Даниль епископъ Карлштатскіи несоизволилъ подписатиса, и подписаніе епископско у 9 сахати, Бачки, и Пакрачкіи

21. Августа по римскомъ въ средѸ.

1. Решкриптъ царскіи.

На прошеніе народне царскомѸ величествѸ, отъ селѣ допѸштаетсѩ, када бы кои архіепискѸпъ и митрополитъ преставилсѩ; да могѸтъ столъ его (въ церквы) чернымь покрыти обаче из новаца его оставшіи, а не из обште народныи.

2. Також де када архіепископъ преставитсѩ, да погребъ его, бѸдетъ отъ его собственныхъ новаца, а не изъ народныхъ.

3. Когда новопоставленнаго архіепископа инштаЛаціа и за прочіи во времѩ оно трошакъ, то из народніа каси, да можетъ быти, допѸштаетсѩ.

4. Что е трактирато Ѹ Юліа 6. въ 4. пѸнктѣ отъ царскаго величаствіѩ резолѸціѩ да непотребѸетъ магистратъ карловачкіи съ новосадскимъ и съ епископом бачкимъ, по смерти архіепископа запечатати ствареи архіепископскихъ и прочаѩ ибо нареджденіи гѸторы народни могѸтъ всѩ вешти запечатати, а потомъ писмено Ѹ Бечъ на высоко-славнѸю иллирическѸю хофъ депѸтацію ѩвити, откѸдѸ и резолѸціѩ имъ пріити бѸдетъ, да ифентарияѸмъ Ѹчинити могѸтъ и прочаѩ.

5. Равнымъ начиномъ када бы се кои епископъ преставилъ, да имѣютъ 2 персоне изъ мѣста, тако и 2 дѸховне изъ консисториѸма инфентаріѸмъ Ѹчинити, и на высоко-славнѸю иллирическѸю хофъ депѸтацію послати, вешти всѩ запечатати, и ждати отъ ондѸ резолѸцію.

2. Решкриптъ царскіи.

1. По заради мали школа Ѹ свакомъ мѣстѣ естъ рада царица да бы были, за кое естъ царица писала по свію вармеђахъ и по свіюРегементахъ, да Ѹчинетъ

комисіонъ, и испитаютъ людеи, бꙋдꙋтъ ли оны и откꙋдꙋ плаћати магистромъ, и по колико (пропорціално); потомъ царица извѣстившися, бꙋдетъ писати по свихъ мѣстахъ да мале школе ꙋ свакомъ мѣстѣ бꙋдетъ.

2. По заради великихъ школахъ гдѣ бы свяштенницы ꙋчинилися царско величество резолвира, да при сваком епархіи онаковыя школы могꙋтъ быти.

3. Царско величество великимъ школамъ 1. фꙋндꙋсъ показꙋютъ ꙋ архіепископіи школскіи новаца, имѣетъ 41.000 фор. и интересъ 900 фор. 2. фꙋндꙋсъ что е ꙋ Бꙋдимꙋ 1 великіи виноградъ без наслѣдствія, да бꙋдетъ и тои на народныя школы, 3. фꙋндꙋсъ епископъ темишварскіи Викентіе Іоанновичъ Видакъ, что е побрал како отъ свяштенства, тако и отъ народа въ темишварѣ школе ꙋредити, и ктомꙋ на обште народнꙋю школꙋ како отъ свяштенства тако и отъ народа побралъ, кои бы новци требовало да ꙋ обште народнꙋ школскꙋ касꙋ пріидꙋтъ, при реченомъ епископя темишварскомъ осталося сꙋма 22.000 фор. кои новцы ꙋ касꙋ народню морают пріити, отъ кое 3 фꙋндаціе имѣются по свихъ епархіахъ школе содержавати, и отъ выше помянꙋтое фꙋндаціе, да се не имѣютъ школе зидати, но само магистры исплаћивати. Развѣ аште бы отъ интересъ притекло новаца, отъ коихъ фꙋндаціяхъ новопоставленіи тꙋторы да имѣютъ сваке годинe рачꙋнъ чинити, а при томъ царскіи комесаръ питалъ епископовъ, колико единомꙋ великыя школи магистрꙋ, на год. плаће давати валяло бы, на кое епископи отговорили 400 фор.

4. Септемра по римскомъ въ понеделникъ.

1. Решкриптъ и резолꙋція царская.

Что е годъ которіи ꙋ обште-народнꙋю касꙋ школскꙋю долженъ, да безъ свякаго извѣта должное ꙋ обште народнꙋю касꙋ поставитъ.

2. Что е 3. Юліа, въ 1. пѹнктѣ трактирато за діаконство, и свѧштенство; тако царско величество допѹштаютъ, да останетсѧ при епископскомъ консисторіѹмѣ совершиватисѧ дѣло, а не ѹ Бечъ отсылати.

3. За консисторіалне персоне при епископатѣхъ да останѹтсѧ како и ѹ Юліа во 2. пѹнктѣ трактирато естъ; да отъ сего времена начинаюштіисѧ консисториѹма персоны во первое, да епископъ свакіи изберетъ помѧпѹтое персоне и аркіепископѹ представитъ, еже ихъ ексамениратъ, и то въ початкѹ да бѹдетъ, а въ бѹдѹштемъ самъ епископъ онаковаѧ да творитъ, и ако бы из овыхъ персонъ свѧштенныи мирскихъ, кои въ чемъ со ѹзрокомъ епископѹ своемѹ невидиосѧ добро въ дѣлѣхъ, онаковаго да можетъ епископъ из консисториѹма изключити, и дрѹгога на его мѣсто поставити, аште ли бы протопопъ ексархъ, или архимандритъ вчемъ не по правамъ находилбысѧ, таковиа епископъ да иматъ со имени и ѹзрокомъ ихъ ко архіепископѹ отсилаты писменно, и отъ архіепископа епископѹ дозволѣно иматъ быти, да самъ можетъ онакове дрѹге персоне поставити. Но имена ихъ, архіепископъ ѹ Бечъ да отсилаетъ на високо-славнѹю иллирическѹю хоф депѹтацію.

4. Протодіакони и архидіакони да се имѣютъ поставлѧти како ѹ Юна 21-гъ дне 6-мъ пѹнктѣ трактирато естъ.

5. Калѹгери из тѹрецкіи странъ и предѣловъ которыи находисѧ въ цесарыи, да безъ всѧкаго отложеніа или извѣта идѹтъ во своѧ монастиры, и выше да не находѧтсѧ въ цесарскихъ странахъ, аште бы которыи отъ оних имѣлъ свои домъ въ цесаріи, да можетъ продати домъ его, и новци емѹ врѹчити.

6. За горе помѧнѹтаѧ вси дипѹтирти царскогъ комесара молили есѹ, да калѹгери за садашнѣ времѧ въ тѹрецкіѧ страны не идѹтъ, ибо могѹтъ смертно постра-

дати, и тако царски комесаръ допустилъ, да во фрушкихъ монастирѣхъ могутъ за сіе времѧ раздѣлившесѧ пребыти, а у миру никако выше ненаходитисѧ, къ тому царски комесаръ обѣшталъ царскомъ величеству ѩвити и от туду резолуціа ожидаетсѧ.

2. Решкриптъ, и резолуціа царскаѧ.

1. Что е трактирато у Юніа 24. въ 3. пунктѣ за кадуцитетъ, кое во простихъ людеи без наслѣдства останетъ, то спахіа наслѣдити да можетъ; аште лы духовнаго мирскаго без наслѣдства имѣніе останетъ, то епископъ движиміа всѧ вешти наслѣдити можетъ, а прочіа милки, виногради, воѣнаки, ливади и домови, да срачуномъ и со добримъ свидѣтелствомъ учинитсѧ, да ако свѧштеникъ преставлшисѧ, оно недвижимое имѣніе стекао естъ у свѧштенству, да можетсѧ продати и новци епископу вручити, аште лі е прежде свѧштенства речене грунте стекао, да спахіа все недвижимое наслѣдити можетъ.

2. Ако бы кои епископъ, или архіепископъ из турскихъ, или иннымъ странъ въ цесарію пришелъ, да у кадуцитетъ немогутъ мѣшатисѧ, и прочаѧ како у Юна 15. гласитъ.

3. За касу церковну да останетсѧ начиномъ како у Юна 10. въ 3. пунктѣ трактирато естъ.

Ныхъ цесаро-кралевскіи комесаръ ексцеленціи генералъ отъ гавалеріе господинъ графъ отъ Хадикъ, заповѣдаютъ, да заутра 5. Септемра по римскомъ во вторникъ у 9 часовъ имутсѧ вси депутирти собрати въ себѣ, и онде за избраніе архіепискипа отверстисѧ, и нструкціа ѩвитсѧ всѣм будетъ, а потомъ въ церковъ поити, и помолитисѧ, да Богъ низпослетъ свѧтаго Духа но всѧ правоверніѧ, и въ помоштъ всѣмъ, и потомъ

возвратитсѧ въ салꙋ, и ондѣ ново избраніе епископа сотворити бꙋдетсѧ.

Позиваетеѧ пакрачкіи епископъ наднешнаго 1. решкрипта царскогъ 1. пꙋнктъ, да бꙋдꙋћи онъ ніе отъ митрополита ни краицаре ꙋзео нити отъ школскихъ новацъ. Но ніе га хотео архіепископъ поставити на епископство, док ніе обѣштао емꙋ 6000 фор. отъ коихъ платилъ естъ1500 фор. а далѣ кажетъ неимѣю, него какоміе архіепископъ предал мы ꙋ грꙋнтꙋ тако ако ћe народъ грꙋнтъ продати нека продадꙋтъ, а ѧ отъ иніѧ страни не имѣю платити.

За свеце како е трактирато 20. Юла, въ 4. пꙋнктѣ царски комесаръ искалъ, дато емꙋ чрезъ епископовъ, и вси како епископи тако и дипꙋтирти царскогъ комесара молиша да бы на каковъ дрꙋгіи начинъ календаръ непремѣнилсѧ. На кое царски комесаръ свободно казалъ, да неимате никаковіа сꙋмни, ибо ви по привилегіи вашеи свободны есте, и ꙋ вашемъ законꙋ царско величество, никакова нарꙋшеніа вамъ ꙋчинити неиштꙋтъ, но вы свободни по законꙋ вашемꙋ есте пребивати, и живѣти, само царско величество радо естъ знати, колико ꙋ години свецевъ свѣтите.

5. Септемра по римскомъ въ вторникъ.

Епископи и вси дипꙋтирти, есꙋ ꙋчинили ханцꙋгъ,[1] како ꙋ Маѧ 4. слѣдовало, и царскогъ комесара дочекали и допратили въ салꙋ, и абіе вси сѣли на столице и царски комесаръ началъ читати царске решкрипте, и заповѣдилъ народномъ секретарꙋ, что годъ ѧ данасъ овдѣ говоримъ, да се протоколира.

РЕШКСИПТЪ ЦАРСКІИ.

1. Како ихъ цесаро-кралевско и апостолско величество милостивѣише народномꙋ конгресꙋ быти, еште

[1]) Einzug — Улазак, церемонија дочека.

за живота преставлшагося архиепископа господина Павла Ненадовича, кои животѣ его совершитися немоглъ, тако по смерти онаго, ко благомꙋ концꙋ милостивѣше привести желаютъ.

2. Допꙋштаетъ царское величество из милости архіепископъа и митрополита новаго клерꙋ и народꙋ избрати, и да се вси дипꙋтирти ꙋ разсꙋжденію имѣютъ поставити, да правога архіепископа и митрополита избрати, кои е добрыи желателъ церкве, и народа своего, и по благочестивомъ законѣ ревнитель церкве, и кои е вѣрностъ. и слꙋжбꙋ цесаро-кралевскомъ дворꙋ, досада показивалъ, и кои бы вѣранъ, и по волѣ царскомъ величествꙋ былъ. И тако дигнꙋвшіи лѣвꙋю рꙋкꙋ и показа на образи царскія верхꙋ его поставленіа говоређи, я ово говоримъ ꙋ имя выше мене стояштихъ то естъ ꙋ имя царское, и знамъ да знате на коего царская милостъ, из коеа милости вы живѣте, и живѣти бꙋдете.

1. Заповѣдъ царскаго комесара, да идꙋтъ вси дипꙋтирти Бога молити, да всѣхъ благо Богъ, послетъ все свiатаго Дꙋха, на егоже хоштетъ избрати во архіепископа и митрополита, и по совершеніи божественіа слꙋжби и обычнаго со ектеніею молебствія, паки всѣмь возвратитися въ салꙋ, и тамо разговоръ о избранію новаго архіепископа имѣти бꙋдетъ, и потомъ царски комесаръ заповѣдилъ, да сꙋтра ꙋ 9 сахати, то естъ Септемра 6. соберꙋтся вси въ салꙋ и архиепископа, и митрополита себе изберꙋтъ, или аште заꙋтра небꙋдетъ избрати архіепископа, то наипоследныи терминъ оставляется да въ четвертокъ 7. Септемра, до полъдне изберꙋтъ себе архіепископа, аштили небы до полъдне соединилися, и архіепископа себе избрати, то принꙋждено естъ царскомꙋ величествꙋ, самомꙋ вамъ архіепископа и митрополита поставити.

Како се совокупе вси дипутирти у 9 сахати заутра 6. и прекосутра 7. въ четвертокъ, да имѣются из собора по 2 дипутирта цесарскомъ комесару послати, да одмелдуютъ[1]), да у саборѣ вси дипутирти есу, и комесаръ цесарскіи пріидетъ, и дѣло надлѣжаштее, дѣлати будетъ.

3. Царскіи комесаръ восталъ на ноги и честиталъ нарогнимъ дипутиртомъ, и желаетъ имъ. да добраго, вѣрнаго Богу, и благаго народу, и полѣзнаго церквы свѧтѣи, и царскомъ величеству, ко всѧкои интересѣ архіепископа и митрополита имѣти, и да любовнѣ са снимъ, въ послушаніи живѣти, мирно и штастливо будете, и тако отъ своеѧ столицы восталъ, и со истою народною, до своего квартера отшелъ.

6. Септембра по римскомъ въ среду.

Днесъ небылъ на фотумахъ цесарскіи комесаръ у сесіону. Но избраніе новаго архіепископа и митрополита трактирато естъ, и фотуми давати, обаче епископи особнѣ есу были, и сваки дипутиртъ свое име подписивалъ на оваковыи начинъ. На вершачкогъ епископа господина Іоанна Георгіевича, и на карлштатскогъ епископа господина Даніила Якшича, и на бачкогъ епископа господина Моѵсеѧ отъ Путникъ, кои отъ дипутиртовъ за кандидате поставлени есу, а не отъ царскогъ комесара. И тако на ных тры епископа, кои хотѣлъ отъ дипутиртовъ, на кого подписатисѧ, да архіепископомъ поставитсѧ, тако на вершачкога епископа есу подписалисѧ, и фотуме свое дали, 29 дипутиртовъ, да Іоаннъ Георгіевичъ архіепископъ будетъ, а на карлштатскаго епископа Данила, подписалисѧ есу, и фотуме далы 44 дипутирта, да Даниѵъ, архіепископъ будетъ, а на бачкаго ни единаго фотума небыстъ, тако и онъ бачкіи никако га фотума немоглъ дати, развѣ

[1]) Anmelden — Пријавити.

епископъ костаиничкіи и епископъ славоніяскіи из особитіи собѣ, преко дипѹтиртовъ, фотѹме свое ѹ соборъ отслали, да Іоаннъ Георгіевичъ архіепископъ бѹдетъ, нато како нисѹсѧ вси дипѹтирти сложили, тако отъ свакога чина дипѹтиртовъ по 2 дипѹтирта, есѹ цесарскомъ комесарѹ, из сесиона послати и фотѹме отнесли и омелдовали, да нисѹсѧ ѹ единили, на кое цесарскіи комесаръ преко истіи дипѹтиртовъ, из своего квартира ѹ соборъ завовѣдъ послалъ, да се имъ оставлѧ последніи терминъ до заѹтра, то есть въ четвертокъ 7. Септемра до полъне, да се имадѹ ѹ единити, и да незабораветь вчершніи решкриптъ царскіи, кои е нима на 5. Септемра прочитатъ, и да га небы инако толковали или мислили, него онако како отъ царскогъ величества послатъ есть, и царица нима допѹштаетъ митрополита избрати, кои есте наизаслѹженіи, и наистарыи, и меретиратіи и кое рожденъ ѹ овомѹ царствѹ, и кои бы поволѣ царскомъ величествѹ бывао ѹ еговои слѹжбѣ, тако аште дипѹтирти вси до заѹтра неѹредитсѧ и архіепископа и митрополита себе неизберѹтъ, тако паки заѹтра ѹ 9 сахати да соберѹтсѧ и отъ свакога чина, по 2 дипѹтирта цесарскомъ комесарѹ да омелдѹютъ, да нисѹсѧ ѹ единили и архіепископа и митрополита себе избрали, потомъ самы цесаргкіи комесаръ хоѣе доѣи ѹ соборъ, и ѹ име царево самъ имъ архіепископа и митрополита поставити, и инако постѹпити и сочинити, како сама царица комесарѹ говорила есть.

7. Септембра по римском въ четвертокъ.

У ютрѹ ѹ 7 сахати прежде сесіона, есѹ сѧ вси епископи ѹединили, на вершачкогъ епископа Іоанна Георгіевичѧ, да онъ митрополитъ бѹдетъ, но Данило епископъ Карлштатскіи несоизволилъ подписатисѧ, и подписаніе епископско ѹ 9 сахати, Бачки, и Пакрачкіи

епископъ, царскомъ комесарꙋ донели есꙋ. да се вси епископи, кромѣ Данила соꙋединилисѧ есꙋ, на кое царскіи комесаръ преко помѧнꙋтіи епископовъ ꙋ соборъ заповѣдъ послалъ ест, да вчерашне поставлене кандидате, комесаръ царскіи непріимаетъ нити пакъ оне фотꙋме емꙋ на 6 Септембра показате, но да имаютъ вси дипꙋтирти единаго ꙋ кандидацыи имѣти, и на единаго фотꙋмъ на архіепископство дати мораютъ, и да незабораветъ царскꙋю волю, и решкриптъ, кои нима прочитаватъ, и да незабораветъ царскꙋю милостъ, на кога е царица наклонена, а царица естъ наклонена, на Іоанна Георгіевичѧ архіепископомъ быти, ако ли неѣе дипꙋтирти сложитисѧ, да имѣютъ паки преко дипꙋтиртовъ омелдовати, да имѣютсѧ паки прекосꙋтра омелдовати царскомъ комесарꙋ, потомъ хоѣе доѣи комесаръ, и совершити како царска волѧ естъ, и потом 2 сахата прошло, и нисꙋ хотѣли соединитисѧ на Іоанна епископа Вершачкога, и фотꙋме дати. По томъ када сꙋ 44 дипꙋтирти, ови 29 дипꙋтиртовъ, да царское величество имъ чрезъ царскогъ комесара помоштествꙋетъ, тако сꙋ сѧ морали приложити, и они ко 29 дипꙋтирти, съ немилою скорбію и печалію, и рекоша, мы хоѣемо свамы ꙋединн быти (ибо сама царица ꙋ помошти вамъ естъ) и противни ѧвитисѧ не смѣмъ, но въ милостъ ради себе препорꙋчити, и мы хоѣемо пріимити Іоанна Георгіевичѧ, епископа вершачкога, за архіепископа, и митрополита народнаго, само вы 29 оипутиртовъ противо, и насмѣѧтелно намъ ѧвлали, и тако отъ оны 44 дипꙋтиртовъ, 6 персона есꙋ отишли царскомъ комесарꙋ и омелдовали, дасꙋ сѧ соꙋединили, ко 29 дипꙋтиртовъ, и фотꙋме вси дают на Іоанна Георгіевичѧ, да онъ архіепископъ и митрополитъ бꙋдетъ, на кое царскіи комесаръ отговорилъ, верло сте добро сотворили, чтостесѧ соꙋедпнили, и пꙋнктъ ꙋ привилегіи свои сачꙋвали, и да

нисте ся соединили, я бы дошао тамо, и у имя царское сотворилъ како е мене сама царица заповѣдила, и свима дипутиртовъ, кажите у соборъ, да сада я тамо доћи буду, и паки отъ дипутиртовъ свію фотуме искати писменно буду. По томъ до полъ сахата царскіи комесаръ дошелъ в соборъ, со парадою, како 5 Септемра слѣдовало естъ, и сѣлъ на свою столицу, и тако вопросилъ свію дипутиртовъ: есу ли вси контенти на Іоанна Георгіевичя, архіепископа, и митрополита народскаго имѣти? На кое вси дипутирти едино гласно, отговорили есу, есмо вси контенти. И тако царскіи комесаръ сказалъ, да вси потпишутся и печатами подтвердятъ. И тако вси есу сотворили, и по совершеніи того есте царскіи комесаръ далъ звати епископи, из другія собы себе преко единаго архімандрита, и игумана единаго, и питалъ епископовъ, будући да вси дипутирти есу фотумъ да ли на вершачкаго епископа Іоанна Георгіевичю, да онъ архіепископъ и митрополитъ будетъ, есте ли и вы тому контенти, тако епископи вси отговорили, да есу контенти, и фотуме дати хоштутъ, и тако по заповѣди царскаго комесара, есу подписалися, и со печатами соутвердили, а када се е хотѣо епископъ карлштатскіи подписати, есте прежде царскому комесару говоріо, я овому епископу Іоанну Георгіевичю за сада хоћуся подписати, да архіепископомъ он будетъ, ако и еде месо, али тому ся отбыя на нѣгову старостъ, а отъ селѣ кои бы годъ епископъ месо елъ, я се ему нећу подписати нити за архіепископа, нити за епископа быти онаковому, и то говоримъ да бы зналъ свое епархіе лишитися, на онаковыя нећуся подписати, и тако подписался и онъ и печатомъ потвердилъ и царскіи комесаръ показалъ, да вси дипутирти, познаютъ и со гратулаціею, у имя царево Іоанна Георгіевичя за архіепископа и митрополита новаго народу (по полу

дне ꙋ 1 сахатъ) и да хоће скоро конфирмаціѧ дођи за иншталацію, и да имадꙋ вси признавати, и почитовати за правога архіепископа, и митрополита сербскаго, и валахискаго народа, и потомъ казалъ дипꙋтиртом, да се вси опростетъ, и да заборавет первꙋю злобꙋ, единъ на дрꙋгаго, но да бꙋдꙋтъ вси братіа, сваки по своемꙋ чинꙋ, и въ любвы пребывающте, да живꙋтъ, и тако вси помирилисѧ есꙋ, и царскіи комесаръ дипꙋтиртомъ пропоніралъ естъ, да меморіал начинетъ царицѣ, и въ немъ 3 пꙋнкта поставити, в первыи да молетъ царицꙋ, да бы новомꙋ архіепископꙋ конфирмацію послала за иншталацію, дрꙋго да заблагодаре царицѣ, за аванжамента своего новаго архіепископа и митрополита, и да неидетъ ꙋ Бечъ, но царицѣ писменно да захвалити можетъ. Третіе, да молетсѧ, да бы из милости царскіѧ, дипꙋтиртомъ распꙋстъ ꙋчинити благоизволила. На кое и резолꙋціѧ ожидаетсѧ.

РЕЗОЛꙋЦІѦ ЦАРСКАѦ.

11. Септембра по римском въ понеделникъ.

Бꙋдꙋћи досадъ архіепископъ и митрополитъ свѧто почившіи царскіѧ резолꙋціа, ѧко за далскіи спахилꙋкъ, и прочіѧ резолꙋціи, без царскіѧ вѣдомости давалъ естъ штанпаты, кое отъ царскоъ величества отъ селѣ забранюетсѧ, без царскіѧ вѣдомости нетворити таковаго дѣла.

2. По заради діꙋрне дипꙋтиртовъ допꙋштаетсѧ, да обрстеръ, обристъ лаидинанскꙋ пласꙋ имѣетъ, а обристъ лаидинантъ, маіоровꙋ, а маіоръ капитанскꙋ, а отъ капитана ниже, равно вси четиры чина да имѣютъ свакіи на день по 2 фр. за кое да се ꙋчини репартиціѧ на кꙋће, и прочаѧ, како ꙋ Юліѧ 24 сесіонꙋ въ 1 пꙋнктѣ трактирато естъ.

3. Да вси епископи, имѣютъ коншкрипцію дати царскомъ комесарȣ, па се можетъ чрезъ оне репартицїѧ за диȣрнȣ ȣчинити колико домовъ имѣетъ, тако на домове репартицію сочинити.

4. Даће сѧ всемъ дипȣтиртомъ формȣларъ, да свакіи отъ себе иматъ дати на писмѣ, колико е от дома до Карловацъ на форшпонте потрошилъ, и колико отъ Карловацъ до домȣ, и хоћесѧ имъ на форшпонтъ въ Карловцы дати, окром по 2 фр. на день.

РЕЗОЛȣЦІѦ ЦАРСКАѦ.

18. Септембра по римском въ понеделникъ.

Чтое трактирато, ȣ Юна 21 въ 1 пȣнктѣ, тако царско величество при ономъ остаетъ, да свѧштенници, неимѣютсѧ временно}, нити вѣчно отлȣчивати, прежде неже огласитсѧ соȣзрокомь, на высоко-славнȣю, илирическȣю хофъ депȣтацію.

2. Иштетъ царско целичество отъ свію епископовъ, рачȣнъ за церемоніалскȣ касȣ, что сȣ пріимили за діаконство, и поповство, кȣда сȣ оны новцы пошли, на кое сȣ епископи отговорили вси, да по 2 фр. на церковь, а по 2 фр. на школȣ давали есȣ, а прочее слȣжителемъ епископскимъ дѣлили есȣ.

РЕШКРИПТЪ ЦАРСКІИ.

Да когда бы сѧ кои епископъ преставилъ, да на его мѣсто, неизбырати много, само из архіепископіе, но из прочихъ епархіѧ, и из монастиреи кои сȣ врѣдны, и ȣчени, заслȣжени, и пристали за епископа бити.

21. Септемра по римском въ четвертокъ.

Ц. комесар равнымъ начиномъ, како ȣ 4 Маѧ слѣдовало естъ, парадно ȣ сесіоиъ дошелъ, гдѣ новоизбраннаго господина архіепископа и митрополита огла-

силъ, и да признаютъ его вси за архіепископа и митрополита славено-сербскаго и валахискаго народа, и тако у 3 кратъ по 12 великіи боиныи топовъ есу палили, кое естъ, да 36 топовъ естъ избачено, а между тымъ да ц. комесаръ у собору естъ прочиталъ царскию резолуцію, чтое у 7 септемра тры пункта, царскомъ величеству послато.

1. Путъ опраштаетсꙗ архіепископу, за конфирмацію у Бечъ походити.

2. Архіепископу и митрополиту, из Беча конфирмаціꙗ послатисꙗ будетъ.

3. За дипутирте, будуђи да еште мало посла имѣютъ тако хоће се смотрети, что бы сꙗ скоро отпуштеніе учинити имь могло.

4. Ц. комесаръ заповѣдилъ да 26 овога месеца архіепископу и митрополиту инсталаціꙗ хоштетъ быти, того ради да уредитсꙗ въ церквы, како и доселѣ обычаи естъ бывалъ, и прочаꙗ.

26. Септемра по римском въ вторникъ.

Инсталаціꙗ архіепископо-митрополитскаꙗ, со всею парадою како клера, тако военныхъ и цивилистовъ лицъ, како у Маꙗ 4 слѣдовало есть, а къ тому и топовъ великіи 8 на магарчеву берду поставленима, а во дворѣ, мали пеллеровъ 6 и весъ денъ всѣхъ ихъ палиша без числа. Народа же въ цѣломъ дворѣ, изванъ двора духовыхъ и мирскихъ лицъ безъ числа, къ тому же и простаго народа изчислити немоштно, кои вси ели и пили есу. Гдѣ 12. овновъ печеныи, и цѣліи волъ печенъ и съ великомъ регементскомъ музикомъ и съ парадою допраћено до двора и предъ дворомъ всꙗ начасти раздроблена и хлѣба много и вина 2 ардова у сваком по 12 акова, и то все простыи народъ изедоша и вино испиша едино-гласно воскліцаюште, виватъ архіепи-

скопъ и митрополитъ и прочаѧ церемоніѧ же церковнаѧ съ великою парадою, и іораментъ како и доселѣ обычаи бывалъ въ поставленію архіепископа и митрополита, и съ митрополитомъ 2 епископа слѹжили есѹ, епископъ бачкіа и епископъ славонискіи, и царскіи комесаръ (съ фамиліею и съ прочомъ господомъ) присѹствовалъ съ левіѧ страны, въ тронѣ емѹ ѹрежденомъ, гдѣ верхѹ его и царскіѧ образы, госпожіи Маріи Терезіи и Іосифа втораго императора римскаго ѹстроеніи и господа немецка и наша и съ госпожами много, и въ тои денъ на херотѹніи посвѣштенъ бысть во архімандрита Пахоміи Кнежевичъ.

РЕЗОЛѸЦІѦ ЦАРСКАѦ.

4. Октомра по римском въ средѹ.

Что е трактирато ѹ авгѹста 6 всесіонѣ въ 1 пѹнктѣ, за народске тѹторе, царица недопѹштаетъ коликое нареждено, то естъ 7 тѹторовъ имѣти, но само 3 да се изберѹтъ, отъ свакогъ чина по 1 и да се не зовѹтъ тѹтори, но народніи спомоштници, тако избраша отъ дѹховныхъ, епіскопа бачкога кои бѹдетъ, отъ воинственныхъ обрстеръ Белградіѧ и отъ провинціалистовъ Живанъ Ђѹричко из Темишвара, и да оны ничто немогѹтъ без вѣдомости, господина архіепископа дѣлати, но все сосогласіемъ архіепископа, и на сакѹ годинѹ да могѹтъ рачѹнъ митрополитѹ предавати.

2. Када би сѧ кои епископъ преставилъ, да епископске вешты при епископатѣхъ все останѹтъ, како ѹ 10 Юна, во 2 пѹнктѣ трактирато естъ.

3. Аште бы архіепископъ, или кои епіскопъ потребовао новаца, да не имѣютъ ѹ заѧмъ, и на облигацію ѹзимати, како ѹ авгѹста 7 во 1 пѹнктѣ трактирато естъ.

4. Допуштается само архіепископъ, да при смерти своеи можетъ, оставити за свою душу до 1000 фр. а прочая вся въ народную касу, а за епископско допуштеніе выше реченнаго дѣла, ожидается резолуція.

2. РЕШКРИПТЪ ЦАРСКИИ.

1. Что е трактирато 21 августа въ 1 пунктѣ, за протопопе, тако да останется, по умертвыи, единаго протопопе, ближнимъ протопопамъ протопіатъ наслѣдствовати.

За приходъ свяштеническіи, да у свыхъ епархіахъ провинціалныхъ свяштенику мзда бываетъ.

1. За крештеніе младенца		15 кр.
2. За знаменіе и у дому воды освяштенія, когда жена родитъ младенца. . . .		17 кр.
Аште ли у дому води неосвятитъ то .		7 кр.
3. Колачъ, коливо, и водица		17 кр.
4. За сваку главу евангеліе, по .	1 фр.	
5. За псалтир 1	1 фр.	45 кр.
6. За молбанъ Богородыци		7 кр.

7. Вѣнчаници у единои класы по свію епархіяхъ у единои класы, да имѣютъ бити, или поималъ нежененъ вдовицу, или поимала вдовица неженена момка, не выше само . . . . 1 фр. 8 кр.

за цѣлую годину, кто изволил бы въ домѣ, своемъ водицу свѣтити . . 4 фр. 15 кр.

и прочая, како у свитку класитъ кое издатъ от цесарскогъ величества у лѣту 1753.

СВІЮ РЕГЕМЕНТСКА ШТОЛА.

1. Быра свяштенику, отъ куће на свако ютро по 3 оке различна жита.

2. За погребъ коликое обучени попова сваком по . . . . 7 кр.

3. За мертвое коливо . . . . 3 кр.
4. За водо освѧштеніе ꙋ домꙋ . . . . 7 кр.
5. За крештеніе младенца . . . . . . 15 кр.
6, За парастосъ коликое обꙋчени свѧштенниковъ, свакомъ по единъ марѧшъ, то есть 17 кр.
7. За главꙋ евангеліѧ . . . . . . 1 фр.
8. За псалтиръ . . . . 1 фр. 45 кр.
9. За молбанъ богородицы . . . 7 кр.
а за водо освѧштеніе, за цѣліи годъ
како ꙋ провинціалистовъ написано . . 4 фр. 15 кр.
и прочаѧ всѧ за мертвыѧ, како трактирато естъ ꙋ Юніѧ 3, в сесіонѣ, въ 1 и 2 пꙋнктѣ.

СВѦШТЕННИКОМЪ ꙊКАЗЪ.

1. Да имѣютъ отъ селѣ свѧштенницы свободы, по своихъ парохіѧхъ ꙋзымати, отъ людеи, плећа, погаче, и чꙋтꙋре вина, и прочаѧ, како доселѣ бывало естъ.

2. За протопопскіи приходъ отъ свѧштенства, ꙋ провинціалистовъ, како ꙋ Юліѧ 17 во 2 пꙋнктѣ трактирато естъ, да останетсѧ, обаче возбранаетсѧ за цѣдꙋлꙋ вѣнчанице марѧшъ, само за трократное навѣштаніе момка, и дѣвицы, по 1 петакъ протопопъ да имѣетъ.

милитарске протопопіе во епархіи карлштатскои, костаиничкои, и славонискои да имаютъ отъ свѧштенства протопопѣ своемꙋ давати, како ꙋ Юліѧ 19 въ 1 пꙋнктѣ трактирато естъ.

ЕПІСКОПСКІИ ПРИХОДЪ, И РЕЗОЛꙊЦІѦ ЦАРСКАѦ.

1. Забранюетсѧ епіскопомъ отъ царскаго величества, за вѣнчанице, да имѣютъ ничто ꙋзимати, само вѣнчанице, свѧштенницы да ꙋзымаютъ.

2. Вершачка, темишварска, арадска, бачка, срѣмска, и бꙋдимска епархіѧ, да даютъ епіскопꙋ по 6 кр. за садъ, отъ дома, до далшега цесарскогъ промотреніѧ.

3. Карлштатска, костаипичка, и славоніиска епархіа да останꙋтсꙗ, како и досадъ, обаче да имѣютъ вси епіскопи дати коншкрипцію отъ своихъ епархіꙗ, право по совѣсти епіскопскои, колико кои иматъ ꙋ епархіи селъ, и домовъ, и колико новацъ могꙋтъ, отъ сваког села на годинꙋ имѣти. Потом царица хоће дати, преко регемента, и преко комитатовъ, питати люди ꙋ свакомъ селꙋ, хоћелъ быти контенти люди давати, како доселѣ давали есꙋ, кое царско величество, и подтвердити бꙋдꙋтъ.

4. Запрештаетсꙗ отъ селѣ, да не имѣютъ свꙗштенницы посланица, чрезъ епархіе носити, но церковніи сынови, онаковаꙗ посланіꙗ, доносꙗтъ, и исполнꙗваютъ.

5. отъ селѣ, да неимѣютсꙗ мертвыи человѣци, и жены, кодъ церквы, закопавати.

6. Касираитсꙗ епархіꙗ костаиничка, на оваковыи начинъ, да половица епархіе доидетъ Данилꙋ Ꙗкшичю епіскопꙋ, карлштатскомъ а половица епархіе, да доидетъ Арсенію Радивоевичю епископꙋ славонискомъ, а за Іосифа Стоꙗновичꙗ, епіскопа костаиничкогъ, царско величества промислити хоће, како и онъ живѣти бꙋдетъ.

7. За прочеже епіскопе, царица естъ дала заповѣдъ. на хофъ Кригсъ ратъ, на высоко-славнꙋю иллирическꙋю хофъ дпꙋтацію. и на маћарскꙋ канцеларію, да имѣютъ тражити приликꙋ, како епіскопомъ ꙋ провентꙋ помоштъ сотворити или ти фꙋндацію, ота кꙋда бы оны, пензионъ имѣти могли, и по званію нихововмъ живѣти.

8. Заключаваетсꙗ днесъ соборъ, и ꙋ сꙋбботꙋ 7 октомра да имѣютъ вси дипꙋтирти ꙋ 11 сахати, доћи ꙋ саллꙋ, и тамо цесарскіи комесаръ со дипꙋтирти опроститисꙗ бꙋдетъ, и дипꙋтирте къ домовомъ отпꙋстити, епіскопиже до далшегъ царскогъ ꙋказа задержатисꙗ имꙋтъ, а и за избраніе новыи епіскоповъ.

7. Октомра по римском въ сѹбботѹ.

Како е ѹ Маѭ 5 пасирало, съ поштомъ царскіи комесаръ естъ пропраћенъ отъ старогъ до новогъ двора, и ѹ салля вшелъ, и на столицѹ сѣлъ (и на главѣ его шешир былъ) такожде, и сви дипѹтирти, на своихъ столицахъ сѣли, и царскіи комесаръ народнимъ дипѹтиртомъ захвалилъ, что сѹ потрѹдилисѧ за дѣла народнаѧ, и послѹжили, и обѣшталсѧ, народъ царицѣ, препорѹчити, и привилегіе еште и болше соѹтвердити, а ни в чемъ ѹштрба несотворити, и тако съ народомъ опростилсѧ, гдѣ отъ цѣлаго нашего народа и обштества чрезъ архіепископа, и епископовъ и всію дипѹтиртовъ тѹжбе предложене царскомъ комесарѹ, и тако вси опростившесѧ и паки ѹ его квартеръ ѹ старыи дворъ его отпратиша, и захвалили, и благодарили емѹ за слѹжбы, и трѹди его.

Соборъ сеи естъ провелъ времѧ, мѣсѧцеи 5 и днеи, 12 въ коемъ и сесионовъ быстъ 53 сесиона, и тако совершисѧ октомбра 7 по новомъ календарѹ, а по старомъ Септембра 26 1769 года въ Карловцѣ.

тѧгота

Клера и народа епархіи карансебешкіа а тамишварскіа (при обштенародномѹ саборѹ) ихъ цесаро-кралевскомѹ и апостолскомѹ величествѹ предложена.

ad punctum 14.

1. У вершачкои и темишварскои епархіи было до сада зло е ѹпотреблѣніе да када нашего исповѐданіа человѣкъ на смертъ осѹдитсѧ; свагдаръ первіи данъ римокатолічески или ѹнітскі свѧштеникъ къ нѣмѹ пріходитъ, а нашего закона свѧштеникѹ ни под кои начинъ до дрѹгога дна ко осѹжденомѹ входити свободно; когда ѹ градѹ Темишварѹ деліквинта на смеръ поведѹ римо-

католіческіи свꙗштеникъ од ареста до саме капіе та-
коваго проводитъ, а нашего исповѣданіа свꙗштеникъ
пред градомъ принȣжденъ дочекати и онде з деліквін-
томъ на кола сести, еже не само обштенароднімъ на-
шімъ прівелегіамъ, сілою которіхъ, илирически народъ
свободное ȣпотреблѣніе закона своего имѣетъ противно
но и самомȣ здравомȣ разȣмȣ несносно таковомȣ осȣ-
жденомȣ при самомȣ концȣ смерти нѣговои тако досадȣ
чинити, да онъ брез прімиреніꙗ совести своеꙗ до оча-
ꙗніа и огорченіа последни дȣхъ свои испȣстити при-
нȣжденъ.

ad punctum 24.

2. Бȣдȣћи ȣ банатȣ тамішварскомȣ доселѣ небило
допȣштено арестантомъ развѣ единъ кратъ ȣ години
тѣло христово прімати; всепокорнѣише молитсꙗ дакле
клеръ и народъ, чтобъ имъ по хрістіꙗнской должности,
и нашего восточнаго исповѣданіꙗ заповѣдехъ церков-
ніхъ четири кратъ ȣ години, то естъ четірехъ постахъ
и то по снꙗтіи желѣза причаштеніе дозволили.

ad punctum 45.

3. Сь немалою сердца болезнію народъ видитъ, да
официри и фелдпатери свꙗштенике закона греческого
не ȣнитскогъ во арестъ и ȣ пȣта поставлꙗютъ, а не-
когда и бити олычествȣютъ; како ȣ вершачкои епархіи
не одавно ȣ 1769 годȣ слȣчило се, да свꙗштеникъ Ла-
заръ Пȣꙗ из Кȣсића ȣ Белои Церкви кодъ фелдпате-
ронта въ аристъ поставленъ а въ темишварской дио-
цези ȣ 1767 года Авгȣста 12. ȣ немецкои по населнои
граничкои регементи в мѣстȣ Опавȣ, свꙗштеникь Өеодорь
Поповичъ біенъ біо, и ȣ пȣта метатъ, а из села Бȣ-
жара фачедскаго диштрикта свꙗштеникъ нѣки Констан-
тинъ Поповичъ ȣ 1762. ȣ Логожȣ кодъ ферболтеромта

логожкаго, бѹдѣћи таковъ ниовъ постѹпакъ не само противъ гласа всемилостивѣише намъ издатихъ превелегіахъ подъ 20. Авгѹста 1691 годѹ, но и на самое порѹганіе клера и народа бива, проситсѧ дакле народъ, чтобъ клерѹ и народѹ за довлѣтвореніе ѹчинило се и тако въ предъ неѹсѹдіо се бѹд кои содѣлати.

ad punctum 23.

4. Свѧштеникомъ силою решкрипта подъ 1750 г. во обоихъ епархіахъ ѹтверждено, да они воденице како сѹваче тако и на води, безъ всѧкаго дана дажтіѧ, и къ томѹ казани ракіѧ за свою потребѹ пећи без плаће, и аренде держати и ѹживати могѹтъ, а сада слѹчило се да свѧштеници како ѹ едномъ тако и ѹ дрѹгомъ немирни бивают молитсѧ народъ, да би они въ силѣ все височаишаго ѹказа одержани били.

ad punctum 20.

5. Проситсѧ клеръ и народъ, что би свѧштеници въ прелазѹ из баната ѹ Мађарскѹ, и изъ Мађарске ѹ Банатъ, како и по дрѹгихъ мѣстахъ, прочи дѣиствително тѹ свободѹ ѹживають, на скелахъ ничего не плаћали и если би кои свѧштеникъ за свою собственѹ домовнѹ потребѹ изъ дрѹгихъ провинціахъ, кроме тѹрске, ѹ банатъ пренести хотео, что би на армиціи зато ничего неплатіо силою всемилостивѣишихъ превелегіахъ под 20. Авгѹста ѹ 1691. годѹ которе свѧштеника отъ свѧкаго бѹде каковаго даподаѧніа иземлѧтъ.

ad punctum 3.

6. Чтобъ свѧштеници по гласѹ обште-народне привилегіе всевисочаишаго решкрипта са своима нераздѣлно на единомъ хлѣбѣ живѹштими сродници отъ всѧкаго могѹшчаго бити данковъ, како и доселѣ свободни били.

7. Бѹдѹћи да ѹ банатѹ тамишварскомѹ намѣрено ихъ несаро-кралѣвско и апостолско величество землю дати примерити, и всемъ подаником на главе разделити, проситисѧ дакле клеръ и народъ, чтобъ ихъ цесаро-кралевско величество, а за свѧштенство нашего изповѣданія въ обоихъ епархіахъ всемилостивѣише промотрити изволили, и мало више на ихъ фамилиарнихъ по овихъ главахъ, нежели комѹ простомѹ человѣкѹ разположили, еже би пристоино, чести и карактерѹ своемѹ живити могли.

ad puuctanm 59.

8. Все покорнѣише проситсѧ клеръ и народъ, что би ихъ цесаро кралѣв. и апостолическо величество грѹнтове, 6 монастира вершачкіа епархіи Шемлюга, Средишта Месиһа, Златице, Кѹсиһа и Базѧша, епархіи темишварскіа четири ѧко Бездинѹ свѧтаго Георгіа, Воиловице и Партоша съ нииви перниѧвори привилегіами все благоѹтробнѣише ѹтвердити изволили, во еже би они единожди въ своихъ притѧжаніахъ примирилисѧ и въ предъ поводъ недаосѧ ихъ цесаро-кралѣвскѹ величествѹ бѹди отъ коихъ странъ досадѹ чинити.

ad punctum 59.

9. Не менше клера с народа всеглѹбочаишее проніе естъ монастиремъ вешти за свою потребѹ, из наслѣднихъ ен цесарокралѣвскаго величества провинціахъ и наипаче манастирѹ Бездинѹ из своихъ ѹ Мађарскои на Павлишѹ коморалномѹ мѣстѹ сѹштихъ виноградъ, вино без армиціе ѹ банатъ преносити, а чтобъ како монастиръ Бездинъ отъ своихъ виноградовъ, на Павлишѹ тако и дрѹги монастари еслиби кои виногради своѧ ѹ банатѹ, имао отъ десетка и прочаго дано даѧніа свободни были силою всемилостивѣишихъ превелегіахъ ко-

торе цѣли клеръ нашего изповеданіа отъ коего небꙋдь данка под 20. Авгꙋста ꙋ 2691. иземлꙗтъ.

ad punctum 59.

10. Изволили би ихъ цесарокралѣвско и апостолско величество монастирꙋ Бездинꙋ всемилостивѣише допꙋстити, что би дерва из свое шꙋме ꙋ мажарскꙋ приносити, и онде продавати смѣли, во еже би отꙋда монастиръ окромъ тога ꙋбогъ сꙋшти на содержаніе сво что пребивати могао.

ap punctum 60.

11. Бꙋдꙋћи господинъ епископъ темишварски ꙋ градꙋ Темишварꙋ, на грꙋнтꙋ церквеномъ зданіе школе ради зидати, и ꙋ време почетка еште прошеніе свое предложіо да би емꙋ дꙋћане направити, и без плаћанꙗ грꙋнтгелта, такове подъ кирію давати допꙋштено было; от кꙋда би нека мала фꙋндаціа на содержаніе школъ могла бити, пофторително проситсꙗ клеръ и народъ, что бы ихъ цесаро-кралѣвско величество всемилостивѣише допꙋстили без свꙗкаго данодаꙗніа ꙋстроити, зане едино что грꙋнтъ церковни никакомꙋ данкꙋ неподлежитъ, дрꙋго что такова киріа не на дрꙋго, что какъ на школꙋ слѣдователне на обштꙋю клера и народа, а и самаго госꙋдарства ползꙋ естъ, а и порціа отъ онихъ люди котори внꙋтръ под кирію сѣдѣли бꙋдꙋтъ на немалое приращтеніе всевисочаишаго ерарiꙋма слꙋжитъ.

ad punctum 47.

12. Много кратно ꙋ банатꙋ темишварскомꙋ слꙋчило се, да онимъ солдатомъ кои нашего исповеданіа по фелтъ регементахъ находетсꙗ комендати ꙋ црковъ ходити недопꙋштаю, аште и естъ ꙋ местꙋ црковъ и близъ свꙗштеникъ обретаетсꙗ, всепокорнѣише проситсꙗ клеръ

и народъ чтобъ силою всемилостивѣйшихъ намъ даровати привилегіахъ таковимъ бѹди ѹ гарнизонѹ или ва шпиталѣхъ допѹштено было свободное свое ѹпотреблѣніе закона имѣти, и чтобь и мамалефикантомъ ваковихъ регементахъ свѧштеникѹ свободно било приходити.

ad punctum 61.

13. Проситсѧ народъ, что бы се поданни на царевѹ и самихъ официѧнтовъ приватнѹ работѹ и сараорство на наше празднике не пренѹждавали какъ доселѣ много кратно во обоихъ епархіахъ приключивало се.

ad punctum 62.

14. Бѹдѹѣи да его екселенцъ чанадски господинъ епискѹпъ римокатолическаго закона, и сви каноници и ѹнитски попови, ѹ банатѹ свои депѹтатъ ѹ сенѹ и дерви последньи, и ѹ житѹ, а сами ѥзовити ливадѹ за свою потребѹ ѹживаютъ, проситсѧ клеръ и народъ, чтобъ епискѹпатѹ вершачкомѹ и темишварскомѹ нашего закона по еднѹ ливадѹ за домовинѹ епископомъ ѹ Мажарскои сѹштимъ (потребѹ) доизволѣно дати изволили.

ad punctum 20.

15. Чтобъ како господинѹ епископѹ вершачкомѹ тако и темишварскомѹ бѹди что за ниовѹ собственѹю потребѹ безъ армиціе ѹ банатъ свободне пренети било.

ad punctum 12.

16. За предъ ѹправлѧти могѹштаѧ быти по междѹ народномъ непорѧдки молитсѧ клеръ и народъ да би ихъ цесаро-кралѣвско и апостолско величество ѹнитскимъ свѧштеникомъ остро заповѣдали в предъ нашего закона люде невенчавати.

ad punctum 53.

17. Проситсѧ клеръ и народъ, что би епитропи церковни отъ работи и квартира таковиже и црьковни синови отъ всего данодаѧніа свободни били.

ad punctum 15.

18. Все глꙋбочаише прошеніе клера и народа естъ чтобъ закона нашего люди на милитарска и гражданска достоинства, по вѣрнихъ своихъ заслꙋгахъ не само производилисѧ, но и мажарскимъ кралѣвскимъ нобилиствомъ почтени бивали.

(Ніе отъ потребе).

Проситсѧ клеръ и народъ чтобъ епископꙋ карансебешкомꙋ и темишварскомꙋ, за епискꙋпскꙋю домовнꙋ потребꙋ забранъ, или кꙋпити, или на своmъ грꙋнтꙋ подранити и ꙋживати да соизволѧетсѧ.

ad punctum 63.

20. Всепокорнѣише проситсѧ клеръ и народъ да когда свѧщеници ꙋ банатꙋ темишварскомъ код землни инштанціе, или правицꙋ извидити приходѧтъ ферболтеромъ и прочимъ официѧнтомъ всемилостивѣише наложилобисѧ таковихъ спистоиною честію примати и имъ правицꙋ чинити, а не како доселѣ збы обичаи био свѧштеникомъ горше неже съ единимъ наипростѣишимъ човекомъ постꙋпати.

ad punctum 64.

21. Проситсѧ клеръ и народъ во еже би трговци бꙋди кога вида ꙋ банатꙋ темишварскомъ въ предъ болше почитани били, а не како до сего времене официанти не иначе како наипростѣишаго да не само палицама быти, но и на магарца поставлѧти — обичестовали

еште на поругание и уничтожение реда трговачкаго котори къ немаломъ приращтенію всевисочаишаго ерариума служби биваютъ.

ad punctum 16.

22. Всемирнѣише клера и народа прошеніе естъ, воеже би ихъ цесаро-кралѣвско и апостолско величество закона нашего люде не само по достоинству унтерферболтеромъ и ферболтеромъ производили, но самои администраціи всеблагоутробнѣише примати изволили како би синове отечества прилику имѣли свое верне служобе на светъ поставити, и ревностъ ко ученію съ лыбовію своему отечеству показати.

Іоанъ Георгіевичъ смирени епископъ карансебешки и админист. митрополитъ.

Ісаіе Димитріевичъ намесникъ средишки.

Георгіе Недичъ протопопъ вершачки.

Іліа Путникъ протопопъ паланачки.

Юношъ Бумбачиловъ обр-кнезъ карансебешки.

Александръ Петрашко обр-кнезъ логошки.

Петаръ Дежанъ обр-кнезъ ораовички.

Никола Лукичъ обр-кнезъ ферендиски.

Ѳеодоръ Богоевичъ.

Викентіе Іоановичъ Видакъ смирени епископъ темишварски.

Дионисіе архимандритъ бездински.

Петаръ Кузмановићъ протопопъ темишварски.

Максимъ Миладиновичъ протопопъ чанадски.

Георгіе Калиновичъ бировъ темишварски.

Живанъ Ћуричко.

Марко Нагалъ обр-кнезъ.

Атанасіе Петрашко обр-кнезъ.

Теодоръ Юнковичъ.

112.

Из ове просбе будимских Срба дознаје се положај свију Срба у слободним краљевским варошима Угарске.

Sacratissima Caesarea Regia Catholica Majestatas Domine Domine naturaliter Clementissime.

Dum Fideles Subditi, et Vasalli Sui clementissimi Regis, et Domini, Jniuria quapiam enormi praemuntur, neque alibi eorum vulneribus medella exoperari potest ultimum remedium, apud Augustissimum Thronum quae rere necessitautur, ex eo et nos liberae Regiae Civitatis Budensis Graeci Ritus Cives in lnnata Majestatis Vestrae Sacratissimae benignitate confisi, gravamina Status nostri humillime aperire pro quo benigno Institiae remedio Augustas Majestatis Vestrae Sacratissimae aures interpelare et Iustitiam implorare coacti Sumus.

Posteaquam igitur iu Anno adhuc 1696 Augustissimus condam Leopoldus Majestates Vestrae Sacratissimae Genitor, gloriosae Recordationis Romanorum Imperator, Rex et Dominus noster benignis hujusmodi (uti ex annexo hisce copialiter Snb litera A. instrumento pateret) literis Suis Privilegialibus nostrum Graeci Ritus Populum clementer consolari dignatus fuisset, nosque pro humagiali obligatione nostra Deo, et Clementissimo Regi nostro debitam, et constantem fidelitatem contestati, remonstrantibus id ipsum Sub B. et C. documentis praesentibns pari modo copialiter adjunctis Sub proxime praeteribis Rakoczianae factiouis tumultibus praeter verum nostrarum et facultatum jacturam, Sanguinis etiam nosti in Seruitio Majestatis Vestrae Sacramentissimae Domus Austriacae profusione, purpurassemus, ac praeterea civilia quaelibet onera, praefatae Civitatis, et impositiones per Dominum Judicem, et Ma-

gistratum ejusdem Civitatis nobis imposita prompte Semper et obedienter administrassemus, modo fata Superioritas nostra, et prius et postmodum ac per 39 familias, in mentionatarum literarum Prlvilegialium usu et beneficio, quemadmodum docet, Instrumentum sub D. et E. itidem hisce in copia anexum, usque ad Annum 1723 proxime praeteritus ad normam aliorum tam Budensis, quam Reliquarum liberarum Regiarum civitatum prouti liquet ex Instrumento sub Nr. penes hasce pariter, in Copia annexo quietos et imperturbatos conservare et manuteuere, et etiam in numerum Civium Suscipere non dubitavit.

Accidit, autem nescimus quo fato, quod in praecitato 1722 jam evoluto Anno certa inter Communitatem (demptis nobis Graeci Ritus hominibus) ab una ut querulantem et Magistratum partibus ab altera ut accusatum, emersissent, dissenssiones, et disconuenientiae, quibus sic emersis per modofatam contra Magistratum lamentantem communitatem Sollicitati fuimus, quatenus et nos ad eorum litem in Expensis concurreremus, nobis vero veluti pacis et tranquilitatis amantibus, et aliunde ob praeteritam temporis injuriam ruinatis, illis adharere renuentibus, ipsis vero in proposito suo persistentibus factum est.

Quod ad eorundem quaerelas, et lamentationes examinandas duos et medio Inclitae Camerae Hungaricae Dominos Commissarios, utpote Thomam Mahalany et Stephanum Jessenszky, Budam evocassent, Sub quorum examine mentionata Communitas contra Magistratum coram eadem commissione grauamina Sua proponens, ex ea uti Supponimus ratione, quod cum eadem tenere voluerimus, in hac Causa, id efficit, ut praefata Inclita Commissio decideret, neminem amplius, praeter nos iam antecedenter, in Civium numerum praelibatae

Civitatis receptos et immatriculatos Graeci Ritus homines amodo in posterum exclusis etiam haeredibus nostris reciperent, uti ex paragrapho Sub P. adnexo eiusdem Commissionis elliceretur, quemadmodum a tempore illo usqu in praesentiarum nemo ex dicti Ritus nostri Graeci hominibus receptus haberetur.

Quia vero in comparationem etiam civilium eiusmodi Privilegiorum, quae nostris Supramentionatis longe tempore posterioraesseut. 1500 flor. Rh. nos Soli Graeci in medium aliorum Civium contribuimus, Civilia onera aequaliter Suportavimus, Calamitates, miserias, et omnia militaria Servitia Subivimus, et praestitimus sub toto decursu rebellionis Rakoczianae Sanguinem etiam nostrum fudimus, a fide Romana Catholica neminem avulsimus, Superioritati, nostrae debitam obedientiam praestitimus, uti id mentionato Magistratui apprime constaret.

Et licet hactenus, idem Magistratus in namerum aliorum Civium nos hactenus suscepisset, et nunc etiam nostros homines, qui per Specialia bina Memorialia apud eundem Magistratum pro sui in Caetum Susceptione institisent, libenter pro aequitate susciperet, nisi per memoratam Commissionem Cameralem inhibitus extitisset, uti hoc, et id tum ex iisdem memorialibus, binis cum etiam ex totidem Decretis Magistratualibus iisdem, indorsatis sub literis H. et I. annexis fusius videre est, quare igitur justis et legitimis, Juribus et Privilegiorum Regiorum beneficiis absque culpa, et demerito nostris privari debeamus, altam rationem non videmus quam, quod cum antelata Communitate tenere voluerimus, nec etiam Sana ratione voluimus. Nec obstaret, praecitata Commissionalis decisio (quae aliunde antequam Majestatis Vestrae Sacratissimae referatur, et ratificetur, nihil operaretur, quae si penitius considerantur, apparebit quod eadem, non de nobis Graecis, verum de aliis) uti Lu-

theranis, Caluinistis, Arianis, et Similibus, quorum dogmate, Catholicae fidei Asseclae perverti possent, ubi tamen de nobis ne unum quidem tale Exemplum factum fuisse remonstrari valeret hominibus loqui intenligenda venniret, Et dato non tamen concesso, si etiam de nobis intelligenda esset, an justitiae consentaneum foret, ut nos qui in omnibus oneribus contributionibus, Servitiis Militaribus, Privilegiorum comparatione, et usu, ac praerogativa Civili aequales fuimus, a beneficio hujusmodi Privilegiorum excludamur, et an Inclita Cameralis Commissio, Salva caeteroquin ejusdem Authoritate, illoesa et illibata permanente, tamquam inferior Judex, contra Privilegium Regium nobis, clementer concessum, et hactenus usuatum aliquid contra nos decidere, et in affectum deducere antequam relatio ejusdem Commissionis per Vestram Majestatem Sacratissimam Clementissime ratificetur, potuerit, altissimo Majestatis Vestrae Sacratissimae demississime Subiicimus Judicio, sed et dato, non tamen admisso aliquid Privilegium posterius communitatis nostrum prius nobis concessum Militare posset, attamen quia tum ex eo quodnon Solum prius legio nostro Comunitas non contradixisset, verum etiam per usum contrarium, ubi nos in numerum et caetum Civium ut praetactum est, suscepisset, a Privilegio suo recessisset.

Et ex hinc Summe titulatae Majestatis Vestrae Sacratissimae, de genu flexu humillime Suplicamus, quatenus praealegatis documentis, et motivis nostris in benignam considerationem, et reflexionem Sumptis, nos insertis justis et legitimis Juribus et Privilegiis nostris non obstante praemissa Cameralis Commissionis decissione, veluti dictis Privilegiis nostris Sume praejudiciosa ad instar Suorum, gloriocae reminiscentiae Praedecessorum ulterius clementer confirmare, conservare, pote-

gere et manutenere, nobisque literas ulterius etiam proteciionalis priorum Privilegiorum confirmationalis extradare Eadem Majestatis Vestrae Sacramentissimae clementissime dignaretur.

Pro qua Majestatis Vestrae Sacramentissimae benignitate et Clementia, dum in ejusdem Sumetitulatae Majestatis Vestrae Sacramentissimae Servitio mori Semper et Sangviuem nostrum profundere parati Sumus, Eandem Majestatem Vestram Sacratissimam usque ad Seros Nepotes vividam et florentem cum multiplici Triumphorum Sucessu Superesse Devotissimo Corde Compraecamur, benignam Clementemque a Majestate Vestrae Sacramentissima Resolutione et Consolationem praestolaturi constauter perseveramus et emorimur.

Majestatis Vestrae Sacramentissimae
Caesareo-Regiae.

Humillimi perpetuoque fideles
Subditi Liberae Regiae Civitatis Budensis Graeci Ritus Cives in Inferiori suburbio Tabana dicto.

113.

Ђенерал гроф Хадик јавља у овом свом писму, да ће сабор држан бити у Карловцима 24. Априла 1769 године.

Aus dero von Werschetz unter 19. letzt-verflossenen Monats und Jahres an mich abgegebenen, und den heutigen dato praesentirten Rückäuserung; wie nemlich die löbl. Illyrische Nation, nach gepflogenem Einvernehmen, mit dem Venerabili Clero, in Betreff der Zeit, wann nemlich der Congress am füglichsten gehalten werden könnte, einmüthig das dafür haltens werden seyn; dass diese in Anbetracht des Winters, der Unbeständigkeit des Wetters, der Entfernung einiger Distrikts, der

Beschwerlichkeit der Reisen, zu Wasser und zu Land, dann der Unterkunft und der Subsistenz in einem so engen Ort, wie Carlovicz ist, zum bequemst auf das eingehende Früh-Jahr bestimmt werden könnte.

Wann nunmehro Euer Hochwürdigk. mir mit Zuversicht auzuempfehlen belieben, womit der bevorstehende General-Congress in dem Ablauf des nächst-künftigen Früh-Jahres, als einer hierzu füglichsten Jahreszeit gehalten werden möchte.

Ich habe demnach Euer Hochwürden damit zu eröffnen, nicht säumen wollen, dass in billigster Rücksicht deren angeführt gegründeten Ursachen, zum Tag der Eintreffung der Deputirten den 24. April hiemit bestimmet seyn.

Auch was ansonsten, in denen erlassenden Convocationen zu reflectiren, und was bis zu meiner Anlangung zu gedachtem Carlovicz zu beobachten seyn; werde Euer Hochwürden in dero bald-möglichsten Rück- und Durchreise allhier nebst den Tag meiner Eintreffung weiters mitzugeben, ohnentstehen, der ich in Hochachtung beharre.

Ganz gehorsamster Diener

H a d i k m. p.

113.

Избор посланика из будимске јепархије за сабор карловачки год. 1769.

1769. Марта 23.

Избраше господари из Свети-андрее и снами сполв нашимъ знанѣмъ за депвтирта на когресъ да се пошле в име целога народа, господаръ Ловчански из Свети-андреи, и то естъ в консисторивмв совершено.

114.

Писмо митрополита Мојсеја Путника протојереју јегарском Јосифу Витковићу.

Благоговѣиннѣишіи протопресвитеръ намъ любезныи!

Здѣ приключенна дна писма вамъ на тои конецъ посилаемъ, да всяко комꙋ надлежитъ, отдате, а господарꙋ Ристи сами особито ширше предложите и препорꙋчиге, да сыновца нашего Димитріа по ꙋчиненнои погодби, и обѣштаніи своемъ, по изшествіи двꙋхъ лѣтъ, еже со окончаніемъ настꙋпаюшчаго месеца Септемвріа совершитъ бꙋдетъ, отъ шегрства освободитъ, и намъ обявитъ, что ꙋ напредокъ съ нимъ ꙋчинити намѣрснъ естъ, сверхъ чего и отъ васъ извѣстіа ожидаюћи есмы вашего благоговѣна.

Въ Новосадѣ 21 Юліа
1763 года.

всѣхъ благъ желателъ
Моисеи Пꙋтникъ.

115.

Писмо будим. танача свом саборском посланику Петру Кнежевићу.

У Бꙋдимꙋ 6. Юліа 1769 года.

Благородныи господинъ бировъ мнѣ любезныи кꙋмъ.

Ваше писмо есамъ исправно примио, и изъ нѣга све разꙋмео, и свимъ господаромъ таначникомъ обявіо, да неки нашъ приятелъ или неприятелъ ꙋ целимъ саборꙋ огласіо, на ономе виноградꙋ, что е почивша Елисавета Давидовичка ꙋ своиои тестаменти здѣшнои церкви и школи оставила, сваке године по 1000 хакова чиста вина, да набирамо, то ніе истина, а чтое коме зато, или мы 1000 или 100 хакова набирамо, из отога и находимъ скꙋпа са остали господари танач-

ници да ніе вами от потребе хесапа от винограда никомꙋ давати, на пакъ тестаменте комꙋ показивати, еръ сте вы самимъ своимъ деломъ ꙋ Карловци отишли, и вашъ посао можете савршивати како лепше знате, а хесапъ от 1769. године до 1759. также и тестаменте ніе от потребе доле шиляти. Своимъ остаемѣ нижаиши слꙋга.

Нам. биров Іоанъ Станковичъ.
Еремичъ.
Поповичъ.
Несторовичъ.
Миличевичъ.
Апостоловичъ.
Чолошъ.
Стояновичъ.

116.

Писмо саб. посланика Петра Кнежевића будим. таначу о саборским стварима.

Благородни господине на местни бировъ, и прочи господари таначници мне братія любезна здравствꙋите отъ господе боже на многая лѣта.

Извѣствꙋемъ вамъ како ꙋ прошли понеделникъ 22. оваго месеца, ꙋ саборꙋ на сесіи естъ неки нашъ непріателъ огласіо да ми имамо виноградъ, кои намъ естъ оставила Давидовичка самомꙋ господинꙋ генералꙋ Хадекꙋ комесарꙋ пред свим депꙋтирти, како пред епископи, тако пред штопъ официровъ, и предъ проч. и да ми на томъ виноградꙋ набирамо сваке године чиста вина по 1000 акова, кои виноградъ естъ оставлень полакъ на церквꙋ, а полакъ на школꙋ, и да се она половина може на обште школе ꙋзимати, на кое се есꙋ сви дипꙋтирти зачꙋдили! и неки рекли да то ніе могꙋће бити, да на оном виноградꙋ може то-

лико бити, Кое господинъ генералъ таки ставіо на папир Паки у прошлу среду 25. била сесія, и питаога госп. генералъ, да пофтори речъ прве сесіе, на кое се онъ трьгао натрагъ, и рекао, не на самомъ ономъ винограду, него на обадва винограда родъ по 1000 акова и есу му се насмеяли неговои лажи. А таи непріятел естъ отъ наши коншія, и кадъ се састанемо, хоћу га казати кое, а за садъ нека стои, да се нечини буна, и ючеранимъ днемъ позвали мене епископи, и мени явили и питали ели то истина, на кое есамъ имъ истину казао, да то нигда ніе се могло толико набрати ни на обадва винограда, а камоли на ономъ едномъ, и тако ми валяло самомъ генералу ити и казати да ніе истина. Него моя драга браћо како примите ово мое писмо, таки узмите церковне тефтере оть 1760. лета до 1768. и шпецифице поставите на папиръ. коликое кое године било чиста вина, и пошлите мени кано атестацію да могу показати и овога непріятела отразити. Я самъ казао колико сам знао, то естъ 1767. лета 375 акова, а 1768 лета било 25 акова, и что скоріе можете оправите к мени, и начините 1 атестацію немецки, а другу славенски, и с варошкимъ печатом а после у коперту поставите.

У Карловцѣ 26 Юнія
1769. лѣта.

Слуга покорныи
Петръ Кнежевичъ.

(П. Ш.) Данась ме дозва господинъ бачки к себе, и рекао ми да би вамъ писао, да бисте ми послали копію от тестаменте покоине Давидовичке Елисавете само за виноградъ, какое уредила, и то поскоро пошлите, како са вино колико бива, тако и копію от тестаменте, ето что намъ е пріятелъ посла начиніо, безапшта е могао бити.

1769. 31. Юлія призвати биша господинъ Станковичъ и господинъ Андреичъ ꙋ светлыи магистратъ, и явили имъ да естъ отъ светлогъ цесаро-кралевскогъ величества таки мандатъ послатъ, отъ селе да никаквимъ депꙋтиртомъ, кои сꙋ на саборꙋ, на трошакъ новаца нопилити, но отъ митрополитови остатки ꙋ каси 4000 фор. да хоће им се плаћати ꙋ напредакъ, при томъ бистъ

Госп. намес. бировъ Станковичъ,
и више речени господари таначници.

117.

Писмо будимског бирова Јована Станковића, због винограда у Муанату, о ком је реч била на сабору у Карловцима. (Види број 111.)

1769. лѣта Авгꙋста 2.

Благородныи и любезныи господинъ кꙋмъ Кнежевичъ здравствꙋите.

Изъ писма что сте кꙋмꙋ Димитрію писали, есамъ разꙋмео да сте ви сполꙋ и съ господиномъ ексархомъ Богꙋ хвала здрави томꙋ се радꙋемъ, и я такожде до данасъ здравствꙋю, дрꙋго не двоꙋмим, да ніе нашъ славныи саборъ оваки мандатъ отъ ихъ цесаро-кралевскаго величества, прежде нежели нашъ магистратъ достао, кои мандат естъ намъ магистратъ комꙋницирао, да ми еднꙋ краицарꙋ, депꙋтиртом, како дꙋховномꙋ, тако и световномꙋ, ни отъ церкве ни отъ какове дрꙋге касе недамо, а камоли ½ церковнаго винограда на обћинꙋ да дамо ер бо заповестъ отъ царскаго двора на магистратъ дошла и намъ објавлено паки тако да естъ ꙋ митрополитовои каси 4000 фор. остало и отъ тога да хоће се депꙋтиртом плаћати. Междꙋ тимъ остаемъ всегдашнимъ слꙋга.

Іоаннъ Станковичъ.

118.

Танач будимски пише бившем посланику будимском Ловчанском у Сентандреју због опште народниц послова.

1769. лѣта 24. Октомбра, на госп. Ловчанскогъ благородныи госп, а особливо же намъ любезни приятелъ.

По неже ви есте отъ цивіалне стране а отъ бѕбимскіе епархіе нареждени депѕтиртъ, съ пленипотенціомъ присѕтствовати ѕ Карловци на конгресѕ, тако не двоѕмимо, каде сте от тѕдъ домѕ своемѕ дошли, да нисте тамошнимъ господаремъ комѕницирали, что се до вашега отшествыа на саборѕ трактирало, зато и ми бисмо ради били осем дѣле знати и разѕмети. Знамо добро да имате и своега дѣла доста, бѕдѕћи дасте свои домъ и цели виршофтъ толико долго време оставили а обште цѣло дѣлали. Того ради по вашемѕ гелегенхаитѕ када ѕлѕчите време, изволите к нами дођи, да се разговоримо, еръ може бити, да ће на насъ откѕдъ год либо каковъ вопросъ дођи, а ми отвѣтъ нећемо знати дати, за таковое хоћемо бити свагдаръ и есмо Господарства Вашегъ.

Ко ѕслѕгамъ готови.

При томъ бистъ госп. нам. бировъ Станковичъ, Еремичъ, Поповичъ, Давидовичъ, Несторовичъ, Миличевичъ, Апостоловичъ, Чолошъ, Стоанновичъ, Киричъ.

119.

Кад је одпочео будим. градски мађистрат пописивати будимске Србе.

1770. лѣта Ноембра 21.

Знано да бѕдетъ како до сего лѣта в доми нашего благочестіа пређе ѕ поширипцію быша, и отъ римокатолическихъ нѕмерахъ особито по числѕ нѕмерахъ

нашихъ преписаше, а сего лѣта заедно нашего благочестіѧ, да ми съ римо-католическихъ домовъ въ нѹмерахъ пошкрипціѧ бысть, и тако начатекъ сего настоѧштаго лета 1771. бысть.

120.

Митроп. Путник теши удовицу проте Јосифа Витковића, помињући врлине покојникове.

Благопочтеннороднаѧ мнѣ любезна госпожа.

Аште необходимаѧ нѹжда естъ человѣкѹ, иже родисѧ ѹмрети, обаче да по изгѹбленіи вашего вѣрнаго дрѹга, жалость ваша великаѧ естъ, ѧко немогѹ невѣровати, тако онои искренно соболѣзнѹюћи отъ самаго Бога всѧкаго ѹтѣшеніѧ вамъ желаю, и прошеніе ваше за праведное имѣѧ да бы христіани тамошніи къ вашеи жалости сострадателнѣ имѣлисѧ, и изъ призрѣніѧ почившаго мѹжа вашего вѣрныѧ къ свѧтои церкви слѹжби, вамъ со всѧкою рѹкопомоштію склонни были, препорѹчити неоставлю. Въ прочемже заштиштенію всевышнѧго васъ и чада ваша восилаѧ, съ присланіемъ архипастирскаго благословеніѧ есамъ вашего почтенородіѧ.

Въ Карловцѣ 18. Авгѹста
1769. года.

Всѣхъ благъ желателъ.
Моисеи Пѹтникъ.

121.

Пише архим. студенички Костантин проти Јос. Витковићу, свом негдашњем другу саученику у Кијеву.

Благоговѣннѣишіи и словеснѣишіи господинъ свѧштенно ѥреи егарскіи нами бльгосклонніи и благопознано въ любезно милостивыи.

Еште когда свѧштенно ѥрею и пароху въ свободно кралев. Пешти бывшу ми, при времену блаженно и свѧтопочившаго господина Арсеніа патріарха славенносербскаго, и вами быша возвраштеніе и приходъ отъ рус. главнаго града Кіева, и въ прибитіи и присутствіи вашемъ многажди въ содружествѣ въ келіи и квартили нашемъ посѣштивали и разговарасте насъ, и чрезъ толикихъ и многихъ лѣтъ по любви и ревности истинной братской подвизаемъ со изволихомъ вашему братству какъ и должностъ и прилика свака случисѧ, и какъ достоинаго и желателнаго сіимъ любезнимъ писаніемъ особну любавно истинную любавъ нашу обѧвити и посѣтити васъ съ которою свѧтою любовію къ вами, и въ прочемъ, прочаго и премногаго благополучіѧ и нынѣишаго и будуштаго и вамъ и намъ, по премногу просѧште и желаюште, Богу и богоматери васъ и насъ превручаемъ и отдаемъ, и есмы вашего братства, с. слуга студеничкы.

Изъ Бановаца Марта кѕ.

҂аѱѯд. (1764) года.

Архимандритъ Костантинъ съ братіами.

122.

Налог угарске дворске канцеларије православним владикама.

Anzuzeigen. Es seye vorgekommen, dass die Gewohnheit Mägdlein zu entführen und zur Heirath zu zwingen, in dem Königreich Hungarn in Sonderheit aber in dem Baranyer Comitat sehr stark in Schwung gehe, welches unter Anderm daher entstehe, dass die nichtunirte Geistlichkeit derley Leute weit leichter, als die zur rechtmässigen Ehe schreiten wollende Personen zu copuliren auch übermässige Rollen abzufordern pfleget. Ihre Kays. Königl. Apostol. Mayjestät hätten dahero zu

Abstellung dieses unehrlich angezeigten Unfugs ersagter Geistlichkeit mitzugeben Allergnädigst anbefohlen, dass selbe bey Verlust ihrer geistlichen Beneficien und künftiger Unfähigkeits-Erklärung zu derley Beneficien wie auch unter Strafe der Arretirung in Copulirungsfällen mit aller Vorsicht vorgehen den Ritum auf das Genaueste beobachten, die Braut-Personen behörig verkünden und fremde Pfarr-kinder ohne Erlaubniss und Zeugenschaft ihren rechtmässigen Pfarrer nicht copuliren sollen; wie nun schon in dem verflossenen 1759 Jahr eine Geschäfts-Verordnung hier wegen an dem letztverstorbenen Erzbischofen und Metropoliten verlassen worden und nicht gezweifelt wird, derselbe werde in Verfolg dessen auch seinen unterhabenden Clero das behörige hierwegen aufzutragen haben; so wird allobiges ihme Herren Bischofen zu dem Ende hiermit nochmahlen ernst-gemessen bedeutet, dass selber sowohl sich selbsten hiernach zu achten, als auch seine unterhabende Geistlichkeit zur genauesten Befolgung dieser Allerhöchsten Anordnung mit Nachdruck zu verhalten; anmit auch allweitere diesfalls unehrlich vorkommen mögende Klage unter schwerer ansonsten auf sich habenden Verantwortung vorzubauen wissen mögen.

Wien, den 8. Jänner 1769.

An die gesammte nicht-unirte
Bischöfe Græci Ritus.

123.

Значајан тестаменат Петра X. Андрејића због превелики легата манастирима.

Во имѣ свѧтіе живоначалніе троице отца и сина и свѧтаго Дѹха аминъ.

Ѧ Петар Хачи Хандреичъ имѹшты ѹже до 52 лѣта видеħи себе слабомоштна и разлаблѣна в болѣзніи моеи

бистроюже савѣстию и ѹмомъ полномоштнимъ ѹмислихъ всебѣ да призовемъ от поштенаго танача ниже назнаменоване госп. тсесоре и пѹргере, да предъ нима мою последнюю мисалъ и резолѹцію изъявимъ, и тестаменатъ отъ моего мне богомъ данънаго именія ѹчинимъ, комѹ што и колико да се има по моемѹ изъходѹ изъдати озде именоватогъ моего имена, како зде слѣдѹетъ што имаъ.

1. Имамъ при моихъ два ортака госп. Ђеорђіемъ Живковичемъ и Стояномъ Милинковичемъ моего капитала	2150 фор.
2. Паки имамъ еште при истомъ томъ моемѹ ортакѹ госп. Ђеорђію мои новаца подъ интересомъ капитала, како хоће и контрактъ нашъ покалати цело . . .	3000 фор.
3. И еште на тѹ истѹ сѹмѹ интересъ што еште ніе плаћенъ, на лѣто 1756. при госп. Ђеорђію самомъ	180 фор.
4. Паки имамъ при Ђеорђию одотогъ истогъ капитала отъ интереса еште на рештанции	59 фор.
Кое чини сѹмомъ . .	5389 фор.

И тако из отогъ моего иманія ѹреждѹю и препорѹчѹю да се изда.

1. Господинѹ епископѹ здешнемѹ Дионисію 1 парѹсию	75 фор.
2. Церкви нашои здешнеи осталямъ милостинѣ	50 фор.
3. Свяштеникомъ здешнимъ 1 саландаръ то естъ	12 фор.
4. На школѹ нашѹ здешнюю милост.	50 фор.
5. Госп. владики варадинскомѹ осталямъ	50 фор.

6. 5 салaндaра ꙋ варадинске церкве ꙋ сваки по еданъ . . . . 60 фор.
7. У ишпиталъ новосадски нашъ 9 100 фор.
8. Гос. сенаторомъ новосадскимъ скꙋпа даръ имъ отъ мене . . . . 50 фор.
9. На 15 манастира ꙋ Фрꙋшкои свакомъ по 1 саландаръ . . . . 180 фор.
10. На 24 маанстира ꙋ свꙗтои гори по 1 саландаръ датиси . . . . 280 фор.
11. На церквꙋ еросалимскꙋ осталимъ 1000 фор.
12. На синанскꙋю церковъ осталимъ 800 фор.
13. Отцꙋ моемꙋ и благодетелю Ачiи Андреи и матери . . . . 300 фор.
15. Снахи моеи Михаиловици . . . 100 фор.
16. Сестри моеи Диминои жени . . 100 фор.
17. Сестриħꙋ моемꙋ Ђеорђiю . . . 500 фор.
18. Сестриħꙋ моемꙋ паки Ђеорђiю халине мое носеħе кое сꙋ ꙋ Новомъ Садꙋ ꙋ сандꙋкꙋ подъ ключемъ, и ключъ естъ кодъ Iлiе Петровича.
19. Моемꙋ братꙋ Михаилꙋ Ачiи Андреи . . . . 1000 фор.
20. Стрицꙋ Маркꙋ . . . . 100 фор.
21. И стрини што е за Михаиломъ покоиним была . . . . 100 фор.
22. Наимлађои сестри Константинов. 50 фор.
23. Старои баби моеи, материнои матери 100 фор.
24. Станики ꙋ Сентандреи чиречинои 50 фор.
25. Мосꙗꙋ Поликзи ꙋ Шанцꙋ варад. 100 фор.
26. Ђеорђию Арħири ꙋ Шанцꙋ . . 150 фор.
27. На мои погребъ препорꙋчаемъ . 200 фор.

Сꙋмма . . . . 5565 фор.

И тако мои фермегенъ на дрꙋгои страни што има ꙋ себе по именꙋ, произноси цело . . . 5389 фор.

И даосамъ Николи Марковичꙋ ꙋ Темишварꙋ	100 фор.
И еднꙋ облигацію имамъ	250 фор.
И дрꙋгꙋ облигацію имамъ	100 фор.
И трећꙋ облигацію имамъ	50 фор.
Капиталъ мои . . .	5889 фор.

Кое сꙋ облигацие светри ꙋ моемъ сандꙋкꙋ, ꙋ Шанцꙋ варадинскомꙋ саиъ халетинамъ моимъ.

Ктомꙋ же за настоѧтеле ꙋмолихъ како тꙋторе, гос. Алексꙋ Прерадовича, и госп. Поповича, и госп. Фрꙋшꙋ да бꙋдꙋ исклонители томꙋ моемꙋ ꙋреждeнію. А и гос. Живковича за настоѧтелѧ леолка за нассоѧтелѧ и изъ полнителѧ, такъ ишпендирала како изъплатителѧ овомꙋ моемꙋ прежде реченномꙋ подꙋшию и дародаѧнію бꙋдетли любо что претећи от мое серміе от прежде рекоме сꙋме 5889 фор. то паки на мое више помѣнꙋте тꙋторе осталѧм да они бꙋдꙋ промотрели где наилепше за потребꙋ бꙋде и оскꙋдость, тамо да разделение ꙋчине бꙋдетли не дотећи, то да има мои ортакъ Ђеорђие додати и ꙋ свои хесапъ ꙋнети, за большꙋю ихъ асекꙋрацію, и такъ окончаваюште васъ всехъ Богꙋ препорꙋчимъ.

Дна 25. Ѩнꙋара
1758. лѣта.

(L. S.) Ѩ Петаръ Хаги Андреичъ тестаторъ контентъ томꙋ ꙋрежденію.

На ово прошеніе его подписꙋю имъ его (L. S.) Ѩ Михаелъ Поповичъ.

(М. П.) Ефтиме Давидовичъ.

(М. П.) Іоанъ Станковичъ.

(М. П. Іоанъ Миличъ.

(М. П.) Алекса Ррередовичъ.
(М. П.) Павао Владисавлевичъ.
(М. П.) Фрвша Робоћанинъ.

124.

Писмо Адама Сартори тајника при угарској дворској канцеларији писано из Беча 9. Маја 1769. протојереју јегарском Јосифу Витковићу, који са својом општином жалио се царици Марији Терези због многих гоњења рад њихове вере, и узнемиривања у црквеним обредима, и због сасма трошне цркве.

Tisztelendö Nagy Jo Uram.

Tisztelendö Atyaságod, ö Felségének nyujtot Instantiájára, elmúlt Pénteken, Posony Helytartó Tanáts által Nemes Heves Vármegyére, és respective Püspeky ö Excellentiájära küldötet oly kegyelmas Parantsolat; hogy mint Tisztelendö Uram eddig való békeségben, minden bojgotás nélhül hagyatasson, mint pedig afféle Csúfolkodás, á mellyekkel ott való Nép által iletve valának, ennekutánna, Tisztelendö Uramra és önnen Juhaira nézve valássagosan szünyenek meg.

Mi ileti továbra az düléshez közelgetö Templomnak megújtássát, az iránt is mostoni alkalmatossággal, hogy továb semmi gátolás iránta ne tétessék, kegyelmessen parantsoltatik; az iránt is, hogy az elvett harang, ha megvagyon, in Natura viszádassék, ha pedig meg nem lenne, annak ilendö ára azonnal viszatérétessék. Ezeket kivánva Tistelendö Uramnak tudtára adnom, á ki is tapasztalt Favoritäsaba ajanlot maradok.

Tisztelendö Uramnak
Béts 9-dik May 1769. év.

mindenkori igaz köteles szolgaja
Sartóry Adäm m. p.

Часни и веле добри господине.

Часни оче, на вашу просбу нѣном величаству прошлог петка, отишла је преко краљевског намесништва плем. Хевешкој жупанији, или управо његовој екселенцији владици милостива заповест; да како часно ваше господство тако и паство ваше у дојакошњем миру, без никаквог узнемирења остане, не иначе да одиста престану таква исмејавања од тамошњих становника према вашој часности и вашем паству чињена.

Што се даље тиче оправке у падежу налазеће цркве ваше, и о том је овом приликом милостиво заповеђено, да се у будући никаква препрека не чини; и у томе је наређено, ако је отузето звоно још у животу, да се оно врати, ако га пак нема, да се вредност истога звона у новцу исплати. — — — — —

125.

Још један прилог додајемо у оригиналу, од 14. Октобра 1771. год. у ком се спомиње име Пере Сегедица, а у исто време огледа се голема интолеранција римског свештенства. У овом је спису обележен испит 11 сведока, старих будимских Срба, који су очима гледали, како је извршена крвна освета мађарске политичке власти над браниоцем српских народних права, капетаном Пером. Из овога списа дознајемо, да је тај мученик на најгрознији начин погубљен 4. Априла 1736. у Будиму, и да су га два српска свештеника пратили од градске капије до ђенералске ливаде (Generals-Wiese), где је погубљен.

Infra scriptus Inclytae Tabulae Regiae Judiciariae et ad Latus spectabilis ac perillustris domini magnifici Michaelis Saghii de Dormandhaza excelsi officii locumtenentialis protonotarii, insignis ordinis Sancti Stephan Regis Apostolici minoris crucis Equitis, et sacrosanctissimae Caesareo Regiae et Apostolicae Majestatis Consiliarii existens juratus notarius draesentium per vigorem ateor et recognosco, quod posteaqnam ego penes grati-

osum serenissimi Ducis Saxoniae Locumtenentis Alberti praeceptorio compulsoriale mandatum pro parte reverendissimi domini Gabrielis Nikitics graeci prote-presbyteri Budensis, in libera regiaque civitate Pestiensi die 10-ma mensis et anni infrascriptorum emanatum, mihique praeceptoriae sonans et directum exmissus, exstitissem eotum juxta porrecta mihi deutripuncta a testibus iufrascriptis coram me denominatis, uti sequeretur sum rei veritatem.

De eo utrum?

1-a An sciat testis, et a quo tempore, quod sacerdotes graeci ritus Budenses tum aegrotis, tum incarceratis dicti ritus, praeter Rascianicam civitatem in arce, etiam vel alia quacunque parte liberae Ragiae civitatis Budensis reperibilibus, libere et imperturbate sacramenta administraverint? Vel vero primum hocco anno die 31-a Julii inceperint; fateatur testis circumstantiliater.

2-o. An testis de simili sacramenta administrandi usu etiam ab ante natis suis vel aliis senioribus sese et quidnam audiverit, aeque circumstantialiter fateatur.

Fassiones testium sequuntur in hunc modum.

Primus testis circumspectus Symeon Andreics judex primarius iu Tabany graeci ritus, annorum circiter 65, deposito praevie corporali juramento examinatus, fassus est ad primum deutripunctum, quod sacerdotes graeci ritus Budenses tum aegrotis, tum incarceratis dicti ritus praeter Rascianicam civitatem in arce etiam Budensi reperibilibus libere et imperturbate erga insinuationem arcis ejusdem commendantium eatenus factum sacramenta a memoria fatentis semper administraverint bene scit. Recordatur super eo dum malefactores Illias et rebellis Capitaneus Pero dicti ritus homines in squalores carcerum Budensium injecti fuissent, eotum ejusdem sacerdotes graeci ritus sacramenta administarunt, imo in praesentia fatentis eosdem in loco supplicii disponebant. Ad 2-um

audivit narrari ab antenatis suis et alliis senioribus hanc civitatem incolentibus, quod tempore dominantis his in partibus infesissimi nominis Christiani hostis Turcae graeci ritus hominibus in superiori civitate rasidentibus sacerdotes ejusdem ritus Budenses sacramenta administraverint.

Secundus testis circumspectum Petrus Knesevics, senator Tabaniensis, graeci ritus, annorum circiter 66, praevie adjuratus fassus est ad primum, quod ante annos circiter 36 continuis septem annis ecclesiae dicti ritus Budensis in Tabany aedituus aut curator fuerit, exeo bene scit, quod eo tempore sacerdotes toties repetiti graecs ritus Budenses tum aegrotis cum in carceribus existentibus non solum in rascianica civitate verum etiam in arce liberę et inturbate sacramenta administraverint, imo saepenumero iidem per arcis comendantem aut carcerum custodem pro administratione sacramentorum invalidis militibus compulsi fuerant; omni vero anno in annuis solemnitatibus ut in natalitiis, paschalibus, et aliis festis obligatione satisfacientes sponte sacramenta aegrotis in arce, aut incarceratis administrarunt, sani ejusdem ritus templum in Tabany frequentare, sacramenta summere solent, recordatur Ellias et Peronis, quos in praesentia fatentis Nicolaus Milovanovics, et Constantinus Belleusevics sacerdotes, graeci ritus exaudire eisdem summendum corpus et sanguinem Christi dare consueverunt, ex his rationibus scit, quod jam ante annos 30. sacerdotes graeci ritus Budenses in administrationis sacramentorum usu tam Budae in arce, quam alibi fuerint, et non ut exponitur anno curenti esse inceperint. Ad 2-m Profecto tam a suis antenatis, quam aliis senioribus, de simili sacramenta administraudo usu audivit, recordatur, quod in Aquatica parte civitates sic dicta graeci ritus quaestorem Tioszav Sztanislavovics vo-

catum ante annos circiter 40 morti proximum toties ritus sacerdotes sacramentis muniverint, hinc Joannes Antonovics Militibus in arce infirmatis, Autonius Nikolics. Paulus Eremics, et Gabriel Nikolics in praesentia fatentis sacramenta administrarunt, quorum zelosis his actibus nullus contraivit, aut ab administratione inhibuit.

Tertius testis providus David Davidovics Tabanensis senator, graeci ritus annorum circiter 55. adjurans fassus est, ad 1-m: audivit fatens saepenumero a sacerdote graeci ritus Paulo Popp Jeremics quod eundem arcis Budensis commendans, pro administratione sacramentorum graeci ritus hominibus ad arcem vocaverit, cujus ascensum fatens persaepe vidit, an sacramenta administraverit vel non, ignorat, causa tamen eorundem ascendebat; reducem quoque fatens interogavit modofatum sacerdotem ubinam fuerit? respondit, se in arce aegrotis militibus sacramenta administrasse. Hinc scit, quod ante annos 30, sacerdotes graeci ritus Budenses, tam aegrotis, quam incarceratis dicti ritus, praeter Rascianicam civitatem in arce etiam libere et iuperturbate sacramenta administraverint, et non hoc labente 1771-mo anno 41-o mensis Julii usum administrationis habere inceperint. Fatetur ad 2-m se crebrius ab antenatis suis et alliis senioribus de simili sacramenta administrando in arce et aliis liberae regiae civitetis Budensis partibus, quieto et pacifico usu, narrari audivisse.

Quartus testis circumspectum Georgius Milosevics, aeque senator Tabaniensis, annorum circiter 61. graeci ritus adjuratus et examinatus, fassus est ad 1-um: quod ante annos 40. ex Szent-Endre suam habitationem iu Tabany transtulit, a quo audivit sacerdotes graeci ritus Budenses tum incarceratis, tum aegrotis in quacunque demum parte liberae regiae civitatis Budensis semper libere et inperturbate ejusdem ritus hominibus administrare, prae-

sente anno infrascripto non est inchaata administratio, sed 31-ma Julii continuata, vel exinde scit, quod praesente fatente rebellis capitaneus Pero jam in loco supplicii manibus lictoris traditus per sacerdotes graeci ritus Budenses ad aeterna disponebatur. Ad 2-m audivit intra tempus praescriptum olim in simili administrationis sacramentorum usu sacerdotes graeci ritus Bndenses fuisse neque inhibebantur, per capitanees arcis, aut commendantas, vel vero parochos loci ejusdem romano-catholicos.

Quintus testis providus Petrus Nestorovics, graeci ritus senator Tabaniensis, annorum circiter 42, praestito praevia modalitate corporali juramento examinatus fassus est ad primum: tam a sacerdotibus, quorum copia patrem suum proto-praesbyterum Nestor Sivanovich nominatum, quotidie fatenti fuerat, quam ab ipso patre, et senioribus deutralis ritus hominibus, se audivisse, quod in usu administrationis sacramentorum in arce et aliis liberae regiaeque civitatis Budensis partibus sacerdotes repetiti graeci ritus pacifico et imperturbato ante annos 40. semper fuisse, ade que scit eundem currente anno 31-ma Julii Continuatum tantum, et non inchoatum esse. Audivit et id ad 2-m, quod modo dictus pater fatentis in praecedantium fassionibus expressa tum Peronem rebellem, morti adjudicatum in loco supplicii ad aeterna disposuerit, et in ultimo mortis articulo cum eodem oraverit.

Sextus testis providus Elias Csolos; incola Tabaniensis, aeque senatorum collega, graeci ritus annorum circiter 60. adjuratus examinatus fassus est ad 1-mo: se audivisse a sacerdotibus graeci ritus Budensibus, quod iidem per arcis Budensis comendantem vocabantur, quatenus invalidis militibus ejusdem ritus sacramenta sua modalitate administrarent, imo vidit hos ad arcem ascendere

causa administrandorum aut incarceratis aut aegrotis ritus ejusdem sacramentorum, an ibidem administrata sint, ignorat, nunquam tamen turbabantnr aut impediebantur, hinc in quantum visus et auditus admittit, scit, quod a memoria sacerdotes graeci ritus Budensis, tum aegrotis dicti ritus praeter Rascianicam civitatem in arce etiam et aliis liberae regiae civitatis Budensis partibus reperibilibus libere et inperturbate sacramenta administraverint, nec eundem hoc anno 1771-o 31-ma Julii habere inchoaverint. Porro testis hic a parte suo, qui 70 annos complevit, audivit ad 2-m: quod similem sacrameta administrandi usum pacificum sacerdotes graeci ritus habuerint, eo a fortiori, quod occasione interitus Elissiani et Perojani testis praesens fuerit, vidit cum his sacerdotes graeci ritus orantes et ad acterna eosdem disponentes in loco supplicii.

Septimus Joannes Stankovich ibidem residens e consortio reliquorum dominorum senatorum Tabaniensium graeci ritus annorum circiter 60. adjuratus et examinatus fassus est ad primum, quod sacerdotes graeci ritus Budensis in administrandis juxta ritum tam aegrotis quam incarceratis in arce hominibus sacramentis plenariam a commendantibus et capitaneis potestatem habuerint, et eodem ante annos 30. et ultra libere et pacifice usi sint in Tabany a sacerdotibus dicti ritus et aliis senioribus se audivisse. Recordatum ad 2-m: quod ante annos circiter 3. saepius compatrem suum sacerdotem Paulum Jeremics interrogavit, quonam sacramenta ferens ambulaverit, respondit eidem, se in arce fuisse, et aegrotanti militiae Valachicae sacramenta administrasse.

Octavus testis Georgius Jeremics senator et ejusdem ritus annorum circiter 74 adjuratus examinatus fassus est, ad 1-m se habuitse filium Paulum Jeremics sacerdotem graeci ritus Budensem, bene recordatur fatens,

quod dictum filium suum arcis Budensis Commendans ad arcem causa administrandorum militiae graeci ritus aegrotanti sacramentorum vocaverit, inde scit, quod sacerdotes graeci ritus Budenses, tum aegrotis tum incarceratis in arce etiam Budensi libere sacramenta administraverint, ac taliter in usu administrationis sacramentorum ibidem jam eotum ibidem fuerint, nec eum anno praesente die 31-a Julii inchoaverint; ad secundum fatetur, uti praecedens in ordine testis septimus addito quod suprascriptus Paulus Jerenics in domo paterna residerit; ita ab antenatis et aliis senioribus praescriptum usum sacerdotes graeci ritus imperturbatum et liberum a memoria hominum habuisse. De Elisio et Perio uti 6-us in ordine testis narrat.

Nonus testis providus Joannes Apostolovich, ritus ejusdem, et senator Tabaniensis, annorum circiter 48, praevie adjuratus examinatus fassus est ad primum deutripunctum, et secundum se audivisse: de administrandi sacramenta libero usu tam in arce quam aliis liberae regiaque Civitatis Budensis partibus tum aegrotantibus militibus tum carceribus inclusis graeci ritus hominibus, erga insinuationem commendaniis arcis Budensis congruam eatenus factam apud notatos in deutripuncto primo graeci ritus sacerdotes Budenses in reliquo nihil.

Decimus testis Gabriel Stojanovich, dicti ritus incola Tabaniensis, aeque senator, annorum circiter 46, adjuratus examinatus fassus est in modo dicto Tabany ab infantia residendo, audivit ab antenatis suis provectae aetatis hominibus uti immediate praecedens testis in ordine nonus.

Undecimus testis providus Paulus Kirics, graeci ritus, senator Tabaniensis annorum 48, adjuratus fassus est ad primum et secundum deutripunctum in vicinia Pauli Jeremics sacerdotis graeci ritus Budensis in fassione tes-

tis in ordine octavi notati habitans, saepenumero dictum sacerdotem cum sacramento euntem et redeuntem videns interrogavit, cui sacramenta administrasset? respondit eidem in arce militibus aegrotis, an eadem realiter administraverit, tèstis non vidit, audivit tamen ab antenatis suis, quod hi, non alli, sive aegrotis seu carceribus incluisis delinquentibus graeci ritus hominibus semper imperturbate s. sacramenta administrare soleant.

Super cujusmodi per me taliter peracta inquisitionis serie praesentes futuram dicti exponentis inquili curantis ad cautelam necessarias sub sigillo et subscriptione propriis extradedi litteras testimoniales. Sig. Pestini di 14-a Septembris anno 1771-o.

Mathias Mattjasovszky m. p.
de eadem inclytae tabulae regiae
judiciariae juratus notarius.

(L. S.)

Praesentem inquisitionem cum suo vero genuino originali de verbo ad verbum per me collatam, eidem in omnibus punctis et clausulis conformeu esse testor. Signatum Budae 16. Septembris anno 1771-o.

Mathias Mattjasovszky m. p.
incl. tab. reg. jud. jur. not.

(L. S.)

126.

Велеважно писмо будимских Срба, митрополиту Вићентију Јовановићу Видаку, у коме пребацују овоме, што без народног знања и одобрења самовласно чини измене у обредима цркве, што је имена српских светаца из календара избрисао, и што чини разне злоупотребе противу правила православне цркве, и народних привилеђијских права.

У овом писму налазимо нови доказ, да је народ српски бранио верозакон и народна права, док је међутим православна хи-

јерархија чинила самовољне концесије господствујућим само да се овима удвори.

„Высоко преосвештенѣішіи и високо превосходителнѣшіи господине архиепископе.

Оче и архипастирю нашъ високо милостивѣшіи!

„Колико и каково ми имѣемъ ревность и усердіе въ вѣры и закону нашему, ето можета видѣти изъ приложенія сего, которое мы есмы представили господину Вицешпану у Беркасовъ подъ истимъ датумомъ и от слова до слова, како год что у сеі копіи въ вамъ посилаемоі, такъ и у другоі код насъ задержаваемоі стоить.

„Мы убо ето писменно всему свѣту на знаніе даемъ, да едно словце у нашъ святыи законъ и вѣру на ново унести не пуштаемъ, нити пакъ едно словце отъ вѣры и закона нашего откинути допуштаемъ. Но отъ слова до слова све онако, како год что смо примили отъ пророкъ и апостолъ, вселенскихъ седмихъ саборовъ, и отъ прочихъ святых и богоносныхъ и умъ Христовъ имуштихъ оцевъ, хоштемъ держати и хранити и до втораго Христова пришествія, цѣло и непоколебимо.

„Понеже знаемъ ми совершенно, да су они святыи оцы хотѣли хотѣніе и волю человѣческую управляти по закону божію, а не законь преправляти по своему хотѣнію, воли, и по страсти человѣческои. За то садъ не токмо Павелъ и Варнава, но и ангелъ съ небесе да бы намъ у нашъ святыи закон и вѣру что новое что приложилъ, или на противъ отложилъ, мы не токмо что га не бы у томъ послушали, но во истину бы га иоште зато по ному великаго апостола суду, и анатемѣ предали. Павелъ святыи гремитъ на све оне, кои законъ и вѣру на ново преправляютъ: но и еште мы, рече: или аггелъ съ небесе благовѣститъ вамъ паче еже благовѣстихомъ, аннатема да будетъ! такожде и оци свѣтыи на седмомъ вселенскомъ соборѣ опредѣле-

ніе свое есꙋ ꙋчинили, на све оне, кои паче ихъ мꙋдръствовати по томъ бꙋдетъ, ꙗже сꙋтъ ꙋ вѣры и законꙋ нашемꙋ, сице глаголюште: вса кромѣ церковнаго преданіꙗ и ꙋченіꙗ и изображеніꙗ свꙗтихъ и богопаметныхъ отецъ, обновлꙗемаꙗ или по семъ содѣꙗннаꙗ, анатема.

Садъ просимъ ваше високо превосходителство! положити изволте ове две сектенціе на правое мѣрило зрѣлога вашего разсꙋжденіꙗ, и смотрите, что сте съ новимъ календаромъ ꙋ Карловци ꙋчинили. Гдѣ сꙋтъ они ваши страшніи юраменти, что ихъ полажете пꙋблично предъ Богомъ и предъ народомъ обѣштаваете се ни ꙋ чемꙋ не остꙋпити отъ предѣловъ оцевъ свꙗтыхъ на седмихъ вселенскихъ и на девꙗтъ помѣстнихъ бившихъ соборахъ, и вѣрꙋ православно-восточнꙋю ꙋтвердившихъ и намъ предавшихъ.

Зато знаите ваше високо превосходителство! мы ꙋжасно боеѣи се оныхъ страшнихъ громовъ выше наведенихъ, мы себе ни на лево ни на десно наклонити не попꙋштаваемъ, но ꙋ овои истои нашои вѣры и законꙋ, ꙋ коме смо се родили, крестили, Христа и Бога познали, тѣла же и крове искꙋпителꙗ нашего причаститити сꙗ сподобили, и причаштати сꙗ непрестано бꙋдемъ, въ тои истои свꙗтои церкви и исповѣданію нашемъ отъ рода въ родъ и до послѣднеише каплѣ крови наше во вѣки жити и ꙋмирати бꙋдемо.

Ово исто желимо и хоштемо. И ако бы нꙋжда требовала и была бы волꙗ божіꙗ, то за овꙋ свꙗтꙋю и пренепорочнꙋю нашꙋ вѣрꙋ и законъ и за обрꙗди благочестивіꙗ и христіꙗнскіꙗ его, мы вси единодꙋшно, женами и дѣтми нашими, готовы есмы ꙗко овцы на заколеніе, а кровъ нашꙋ неповиннꙋю отъ рꙋкъ ва-

шихъ архиепископскихъ въ денъ страшнаго суда да взиштетъ и да отмститъ госп. Богъ.

Будучи да се могло то уклонити отъ насъ, была е все обштая наша воля у рукама вашима. Зато, ако сте ради да не будете во причту и въ клятву вѣко вѣчну у народу и у нашои церкви, не жалите нинѣ ни труда ни новаца, свакіи страхъ и боязнъ отложивше о вашеи и о нашихъ душахъ попеченіе восприимите, Бога умолите, царя умилосердите, и весъ августнѣишіи домъ австрискіи на милостъ склоните, миръ и покои у вѣры и у закону испросите, правици намъ старе отъ слова до слова с новимъ потвержденіемъ возвратите: а вся сія и симъ подобная, много заслуженная наша обште народная всесовершенная вѣрностъ съ ползою отачаства согласаемая, можетъ легко во благому концу све привести. Само, ако ваша високо преосвяштенство превосходителство, облечете се во вѣру Давидову и Павлову: вся могу о укрепляюштемъ мя Іисусѣ Христѣ, и богомъ моимъ преиду стѣну! а по извѣштеніи вашемъ, да сте вы доволни съ предложеніями овими нашими, то хоштемъ и мы онда иначе прибавити ся за должностъ христіянскую, отъ кое никогда и отступити ради. Въ прочемъ есмы и будемъ вашего високо-превосходителства все нижаишіи раби и богомолци вси во обштествѣ будимскои. (М. П.) Въ Будимѣ дне 24. Ноемврія 1778 года.

127.

Не мање важно је и ово писмо, што писаху Будимци неком Вицишпану у Беркасово, жалећи се противу митрополита и својих владика, што ови, из удварања према двору и влади, самовласно, без народњег одобрења чине сваковрсне измене у вери и народним привилеђијским правима.

Высоко благо почтенио-родныи госп вицешпанъ, особити нашъ благодѣтелю високо милостивѣишіи.

После Бога и ихъ цесаро кралѣвскаго апостолическаго величества мы дрѕгога не имѣемъ прибѣжишта и покровителства наиболѣга ѕ свакои нашои нѕжди и прилицѣ и неволи, кромѣ вашего господства. Зато исто мы сви, и мало и велико, и мѕшко и женско, со овимъ малимъ велико жалоснимъ и плачевнимъ молителнимъ листомъ прибѣгаючи подъ крило природна ми вашега благоѕтробіѩ и правдолюбіѩ, едино дѕшно слѣдѕюштѕю нашѕ тѕжбѕ и прошеніе ѕ нѣдра правдолюбиве ваше милости предлажемо, и молимо препокорнѣише: да бы ваше господство премилостиво, не само драговолно ово наше прошеніе и тѕжбѕ прочитати благоизволило, но да бы и ѕ самомѕ оригиналѕ ово исто наше предложеніе, и самомѕ ихъ цесаро-кралѣвскомѕ и апостолическомѕ величествѕ, како ти благоѕтробнѣишеи превисоко милостивѣишеи и отъ природы правдолюбнѣишеи нашеи матери кралици, такођеръ и нѣговоме цесаро-кралѣвскомѕ величествѕ, као ти царю и господинѕ нашемѕ земледержавномѕ, отъ всѣхъ насъ каконо ти отъ вѣрнѣишихъ своихъ подаиниковъ, послати и препорѕчити и милостъ вѣрнѣишимъ своимъ подаиникомъ испросити не заборавили.

Знамо ми премилостиви господине, да новы календаръ имате вы ѕ рѕкахъ вашихъ, кога сѕ ѕ Карловци таино без народа, наше владике и митрополитъ начинили, и отъ имена карловачкога синода ѕ народъ чрезъ протопрезвитере пѕстили, и наше светителе многе а наипаче србске ѕ томъ календарѕ касирали, а томѕ бы се и сами неразѕмныи чловѣкъ могао досѣтити, кѕда то иде. Бѕдѕчи да и ѕ регламентѕ ꙗвно стои, да отъ 8-гъ до 11 часовъ морамо све римокатоличке светце окромъ она 4 велика празновати. Дрѕго пакъ, что сѕ нѣколико светаца србскіи и оставили междѕ праздниками, али нисѕ хотѣли ѕ календарѕ именовати, да сѕ

србски, то е чисто ꙗвно, да бы наша деца мало по мало незнала и да би не вѣровала, да смо мы имали отъ свога рода и племенна свꙗте и богоꙋгодне люде кадгодъ. А нама наши свѣтци несꙋтъ за касиранѣ ни за отметъ, зашто ми отъ нихъ не находимо никакво штете ни ꙋбитка наиманѣга ꙋ свои нашои радни, него иоште, Бога чрезъ нихъ славеште, осеѣамо благословеніе великꙋю милостъ божїю ꙋ свачемꙋ на нами.

Такождеръ онаи мали катихисисъ, что е начиненъ и датъ, да се наша деца ꙋчатъ, све е оставио оне главнѣише пꙋнктове, кои и вѣрꙋ и законъ нашъ ꙋтверждаваютъ, и о нима ничто не споминѣ. Као и оно ꙋ Банатꙋ что чꙋемо и слишимо, да е нѣкакво ново азъ, бꙋке измишлено и дато: да се наша србска деца ꙋчатъ, а еште чꙋемо и то, да више имаде ꙋ нѣмꙋ слова чивꙋтскіи неголи сербскјн. Къ томꙋ и то еште, что пресветла региментa, коꙗ нашꙋ децꙋ нагонитъ ꙋ немачкꙋ школꙋ, да се ꙋчатъ, сꙋтра можетъ и пресвѣтла вармеђа силою простꙋ нашꙋ децꙋ нагонитъ ꙋ немачкꙋ школꙋ, да се ꙋчатъ ꙗзикꙋ немачкꙋ, кои иоште ни своего добре ꙗзика не знаютъ. Све сꙋ ово зли и несреѣни знаци ради наше вере и закона.

Такожде каконо ти и права ова нова манастирска что сꙋ нинѣ начинѣна, и даю се манастирцемъ, коꙗ правила за остротꙋ своюништа више добра неѣе ꙋчинити, него што ѣе ꙋ краткомъ временꙋ све монастире опꙋстити, како что ее и почело опꙋстошавати. Од Гергетега, Старо Хопово, Стари Ꙗзакъ, Мала Реметица, Петковача, Ѣивша обѣда, и прочіꙗ манастири старинскіи по дрꙋгихъ мѣстахъ епархіалнихъ, гдѣ сꙋ до сад слꙋжили и поꙗли и славили имꙗ божіе свештеници, тꙋде нинѣ поютъ врабци и безчесте трапезе господни и олтари божіꙗ, коꙗ стваръ никомꙋ ніе на фаидꙋ, него

единомѹ бѣсѹ потѣшеніе, онъ се тѹ славитъ, гдѣ се Богъ безчеститъ или се не славитъ. А особито негова дика ово, когда онъ видитъ, да христіани и таино и ꙗвно гоненіе и мѹченіе ѹ вѣри, законѹ и ѹ правицахъ своихъ крвлю, имѣніемъ своимъ заслѹженимъ ноште дневно терпꙗтъ и страдают. Синагоги чивѹтскіи по всѣхъ мѣстахъ созидати и правити позволꙗютъ сꙗ, где Христосъ хѹлит сꙗ и безчестит сꙗ, а цркви христіꙗнскіꙗ не позволꙗют сꙗ правити, но и затворꙗют сꙗ, гдѣ Христос за всегда славит сꙗ. Како всемѹ светѹ видно, тако и вашемѹ пресвѣтломѹ господствѹ естъ ово оченъ добро познато, что пресвѣтл. наша мати царица (Тереза) ѹ Бечѹ Юліꙗ 4. 1743. лѣта, потврждаваюћи све оне од слова до слова превилегіе, кое сѹ намъ преславніи и блаженопочившіи они императори римски: Леополдъ, Іосифъ, Каролъ за вѣрнѣише наше заслѹги дали, нама она тадаи ѹ превелегіахъ нашихъ оваки записала и пожаловала: донелѣ же родъ и родъ сеи расіꙗнскіи илиро-сербскјии въ непоколебимои къ намъ и авгѹстномѹ домѹ нашемѹ австріискомѹ вѣрности и благоговѣніи пребѹдет, до толѣ и всꙗ предположеніꙗ привилегіи премѹштества, свобода, милости, допѹштеніꙗ и права спокоино, и кромѣ всꙗкаго стѹженіꙗ и,предпꙗтствіꙗ ѹживати радовати сꙗ и ползовати сꙗ да можетъ.

По ономѹ истомѹ пѹнктѹ все милостивнѣише нама оглашеномѹ, ми смо и били и есмо и бити хоштемо од рода въ родъ вѣрни пслѹшни и благовѣнніи. Авгѹстнѣишемѹ домѹ австрискомѹ, до наипоследнѣише капли крви наше воздати хоштемо всегда, коꙗ сѹ кесарева кесареви, а коꙗ сѹ божіꙗ богови. Богъ садь всесилніи всемогѹштіи и праведніи нека сѹдитъ међѹ нами и међѹ онима, кои се постарали и нови регѹламентъ начинили и привилегіе наше съ нимъ покосили. Да ми сад церкве наше, како нове правити, тако и старе по-

правлѧти без питанѧ и допꙋштенѧ никако не можемо, единог свештеника на сто домова да имамо, а наше слꙋжби и правила по древнѣишемꙋ обичаю наше вѣры и закона едва и три свештеника отправлѧють. Дрꙋге пакъ свештенике, коима смо ми кавцию дали и всю тѧжестъ домовъ ихъ на себе ꙋзели, садъ на скоро и под данак и под све дрꙋге мирске слꙋжбе силою подлаже, а под мирскꙋю властъ, ꙋмалени десетки и кадꙋцитети на дрꙋгꙋ од нашихъ црквеи ꙋклонѣни, обичаи наш древни, благіи и христіѧнскіи мало по мало ꙋгашавають сѧ, прошеніе и милостини нашимъ калꙋгеромъ забранюет сѧ, а на мѣсто нашихъ, то нинѣ не само по вашари, но и по домови нашимъ фратори идꙋтъ и милостиню од нашихъ собирають и кꙋпѧтъ. Погребеніѧ мертвихъ при црквахъ и опѣла ꙋ цркви, на нашемꙋ христіанскомꙋ обичаю, сад се не допꙋшта, но ꙋ домꙋ да се тѣло опое, и ꙋ сандꙋкъ закꙋетъ, и извань мѣста да се погребе, како но ти тѣло ѧзическо а не христіѧнско: книги намъ се наше од нашихъ единовѣрнихъ кꙋповати забранѧють, а ми смо наше книге и до садъ прево толико година од нашихъ единовѣрнихъ, од кꙋда смо годъ могли прежде добити, кꙋповали, а и с нима се слꙋжили, а свагда ꙋ непоколебимои и ненарꙋшимои вѣрности ꙋ овоме царствꙋ пребивали. А садъ на неоплаканꙋ нашꙋ жалостъ и совѣсти наше смꙋштеніе, да ми морамо ꙋніѧтске бечке книге кꙋповати и како себе тако и дѣти нашѧ сметеномꙋ и лицемерномꙋ законꙋ мало по мало да приобꙋчавамо. Учителіе од свое вѣре од свога закона и од свога ѧзика своеи дѣци да не смемо из Росіе къ себѣ приводити ни примати. И добро на конецъ никаква ꙋ овомꙋ христіанствꙋ царствꙋ намъ себѣ такъ и потомствꙋ нашемꙋ никакъ не можем имѣти, ниже кꙋповати, за кое смо царство и за не оцѣненнꙋю користъ нѣговꙋ крвцꙋ

нашу ово на турчину ово на ребелиантахъ кралевскихъ, ово на французахъ, ово же на бавару, и на прусу, нештадно како воду рѣчную проливали, а и имѣніемъ и онда и данасъ и вѣки служити вѣрнѣише будемъ. Ако ли су ово наше владике и митрополитъ таино у Карловци съ цесаро кралевскимъ комисарами сашили и уредили, мислечи, да хоштемъ и ми съ нима у какавъ другіи законъ превући се, и съ нашимъ благочестивимъ закономъ како и они безъ божно и безсовѣтно играти се, того нити они нити други ктогодъ од насъ, макаръ кто онъ билъ, да се не нада. Ми у коиои смо се вѣри и закону родили и вѣрніи богу и царю всегда били, у тоо вѣри и закону хоштемъ и желим и второе христово пришествіе дочакати. А ту ћемо питати пророки, апостоле, седмовселенске собори, и все знатнѣише свете наше учителіе, а наипаче Іоанна Богослова пред самимъ законодавцемъ Христомъ, (а сав свѣтъ нека слуша), ако ми чтогодъ фалишно имали будемо у нашои вѣры и закону? За что су они насъ преварили и нису намъ добръ и правъ законъ дали и показали! А до тога времене, ако буде волѣ божіѧ и сила од когъ годъ; то ми наипре младенце наше на жертву како Витлеемъ 14.000 мачу Іродову, а по томъ самихъ себе со женами и другимъ остаткомъ нашехъ дѣтеи на всесоженіе како что е древлѣ црковъ двѣ тмѣ своихъ мучениковъ Максиміѧнову огню предала, предати готови есми. А од вѣри и закона нашего едно словце одкинути, нити пакъ новое что припустити можемъ. Зачто, кои чловѣкъ ніе вѣранъ своиои вѣри и закону, то како ће онъ бити вѣранъ царству и царю своему.

Просимо дакле и паки по други путъ все смиренѣише пресветлое господство ваше, да бисте Бога ради свое души ради и царева ради здравіа и спасеніѧ, ово наше све смиреннѣише и препокорнѣишее прошеніе и

моленіе праведное, праведно царскомꙋ дворꙋ доложили и препорꙋкꙋ онаковꙋ дали покрай ове тꙋжбе наше, коꙗ би могла серца наша исцѣлити, страхъ изъ дꙋша и совѣсти наше истерати, правице наше, све од слова до слова по превелегіално потвердити, и всю слободꙋ древнꙋю нашꙋ опѣтъ намъ натрагъ повратити и дати. А новине насъ ради баш несреће ове все касирати и монашески ꙋничтожити.

Кое ми без всꙗкаго сꙋмненіꙗ надѣючи сꙗ на нашꙋ всегдашнꙋю вѣрность и правдꙋ од Бога и од их цесаро крал. и апос. величаствъ, ꙗко од благоꙋтробнѣишихъ и въ правдо любивѣишихъ цареи нашихъ милостъ и ꙋтѣшеніе всесовершеное во всѣхъ мислим и желимъ полꙋчити.

(Долази потпис: „все покорнѣишее обштество цѣлое. Въ Бꙋдимѣ дне 24. Ноемвріа 1778.“)

128.

Уговор будимске општине са молером Васом Остоићем из Новог Сада, који је моловао будимску цркву. Овај живопис Остојића пропао је у пожару год. 1810.

Контрактъ.

Помеждꙋ всецелаго бꙋдимске вароши танача, закона гречаскаго, а въ собраніи все целаго општества, господареи таначниковъ и пꙋргеровъ в домꙋ варошкомъ, и въ присꙋдствы саміе персони господара Васе Остоича из Новогъ Сада, то естъ разꙋмѣти молера олтара ради бꙋдимскіе церкви, в которомъ олтаре есть мѣста 52 преправно за иконе кромѣ рамова, да се изредным фаинъ боꙗма, где треба бꙋдетъ приложити, и златомъ одежди ситною шарою, неукланꙗти ни трꙋда заштеђивати и трошка в чемъ прилика и пристоꙗтисе бꙋдетъ, ктомꙋ еште и помоштника изрѣдна да изволитъ

собом госп. Васо више рекоши довѣсти, што би се незадржавалъ посалъ на далеко, да може се што скоріе окончати, и за таковое дѣло и молераи нѣговъ госп. Васе по его зактеваню, обѣшта се ему от општества всецелаго, въ дому варошком фор. 1400 и словомъ велимъ хиляду и четири стотине форинти, и квартиръ фраи при црвви имуштемъ дому, а о своемъ кошту то естъ раныи да будет; и нато контентъ быстъ, и своим подписаніемъ именомъ за болшее вѣроятіе потверждуетъ. Стало се у Будиму в долнеи вароши Табани.

Дна 25. Марта
лѣта 1764.

Василіи Остоичъ молеръ.

129.

Познати митрополит Јован Георгијевић пише владици будимском Дијонисији Новаковићу због тужбе јежувитског ректора, што будимски свећеници причешћују православне војнике.

Преосвештеныи господинъ епископъ братъ во христѣ любезныи.

Ваше преосвештенство из прилежаштихп декрета копіе, и шпеціе факти мнѣ чрезъ високо-слав. илирическую хоф депутацію, 17. сего со обштенны будете ширше увидѣти, како тужба противъ свяштенства благочестіа нашего у Табани въ Будимѣ сущтаго от ондѣшнаго језуитовъ ректора високо-слав. хоф кригсроту предложена въ томъ, да реченно свяштенство противъ динѣ невоведеннаго обичая у градъ, ондѣ находештихся нашихъ единовѣрнихъ немоштныя пришташтати и то пуличнимъ начиномъ, то естъ от свѣштами и съ возглашеніемъ звонца проводимо ходити дерзнуло.

Сего ради изволите ваше преосвештенство сверху сицеве тужбе помянута и свяштенство на отговоръ призвати, и опасно испитати, аште естъ динѣ обычаи

былъ ȣ градѣ болѧштимъ нашего закона солдатомъ ходитъ и сверхȣ того вѣроѧтна до доказателства на писмо изискати: на противже того, аште бы се таи обычаи на въ наименшемъ доказалъ былъ, ваше преосвѧштенство таковымъ всевисочаиших ȣставовъ престȣтникомъ, и híслѣ невоведенихъ обычавъ безъ особитако дозволените возобновителемъ въ бȣдȣштее пакъ подобное нетворити, остро запретите дане иначе дѣюште и нимъ нашим полезнимъ предпріѧтіѧмъ препона дѣетсе. Егдаже ваше преосвѧштенство о всемȣ томȣ извѣстите мнѣ пакъ Извѣстіе и сами доказателства ȣ оригиналȣ пошлите, како быи и ѧ овдѣ высоко славіе хоф депȣтаціе обрѣтшіѧсѧ вешти извѣстіе ȣчинити могао. Въ прочем мене братскимъ свѧтымъ молитвамъ врȣчаю и есмъ вашего преосвѧштенства.

Благоходити слȣга
Іоанъ Георгіевичъ
архіепископъ и митрополитъ.

130.

Извод из протокола умирајуштих православне цркве у Јегри о смрти проте Јосифа Витковића.

Екстрактъ.

Протокола ȣмираюштихъ, церкве и храма свѧто николаевекіа въ провинціалномъ градѣ егарскомъ.

1769. месеца Авгȣста дне 4.

Престависѧ рабъ божіи Іосифъ Витковичъ протопрезвитеръ и парохъ егарскіи, сыи лѣтъ 49 во православнои и католическои вѣры исповѣдаетъ согрешеніа своѧ, мнѣ ѥромонахȣ Ѵнесію Гавріиловичȣ, и причастивсѧ свѧтихъ таинъ преда дȣшȣ свою господеви.

Ѵнесіи Гаѵриловичъ
парохъ егарскіи.

Да сеи екстрактъ своему орыгиналу и протоколѣ горе назначенія церкве находящтемуся отъ слова до слова сходенъ естъ именемъ и печатію моею свидѣтелствую во Егрѣ 8. Марта 1819 года.

Юреи Гаврилъ Грегоровичъ
парохъ егарскіи.

131.

Прве књиге из Русије послате су у Декембру 1767 године, као што се види из овога списа. (Види бр. 104.)

Реестръ церковнимъ книгамъ, кои от господина генерала порутчика и пребывающтаго при римскомъ императорскомъ дворѣ росіискаго императорскаго полномоштнаго министра его сіятельства князя Димитрія Михаиловича Голицына послани въ венгерскіи городѣ Будимъ для находящтеися тамо православнои сербскои церкви святыя троицы, Ноября двадцатъ третяго числа по старому штилю, тысяча семъ сотъ шестъдесятъ седмаго года.

	число книгъ.
Евангеліе на престольное малиновимъ бархатом покрытое съ серебренымъ съ верхнеи сторони позолоченнымъ уборомъ .	1
Библія	1
Евангеліе толковое	1
Апостолъ	1
Благовѣстникъ	1
Псалтиръ	1
Уставъ	1
Тріодъ постная	1
Тріодъ цвѣтная	1
Минеи мѣсячнихъ	12
Прологовъ	4
Октоевъ	2

Требникъ	1
Слвжебникъ	1
Молбеникъ	1
Ирмологъ	1
Каноникъ	1
Итого всего тридцатъ двѣ книги .	32

Сегретаръ посольства Григоріи Полѣтина

132.

Будимски Срби моле угарску канцеларију, да потврди народне привилеђије, и да их будимски мађистрат публикује.

Exelsa Cancellaria Aulico Regia Hungarica, Domini Domini Gratiosissimi Colendissimi.

Procul dubio Exselsa Haecce Cancellaria Aulico-Regia Hungarica Benignissime Se reflectere dignabitur, qualiternam ante duos circiter annos tam apud suam Majestatem Sacratissimam quam Excelsam Cancellariam Aulico- Regiam Hungaricam iterato humillime Suplicaverimus, et perdemisse remonstraverimus, quemadmodum non solum in dudum praeterito Bello Turcico, sed etiam durante hungarica revolutione penes Augustissimam Demum Austriacam diu noctuque per siccum, et aquam in vigiliis et continuis excursionibus contra malcontentos incessanter fidelia ac utilia praestiterimus servitia Bellica Intuiti horum sua Majestas Sacratissima Leopoldus Gloriosissimae Reminiscentiae benignissima nobis contulit Privilegia, vigore quorum universi et singuli graeci ritus homines in Suburbio Tabaniensi enistentes veri indubitatique concives reputandi numeremur, prouti in prioribus nostris ante duos annos demississime porrectis Instantiis una cum allegatis Documentis, et attestationibus, ipsissimisque Privilegiis uberius et fusius edocuerimus, licet quidem nos Excelsum Consilium Aulico-In-

periale bellicum per Insinuationis suas sub A. et B. recommendare dignatum fuerit, nihilominus tamen ad hodiedum nullam benignam resolutionem imperare valuerimus, quamvis amplissimus Magistratus Budensis nobis bene faveret, et nos in concives Suscipere inclinaret, prouti ante 10. annos 39 ex nostris graeci ritus hominibus in cives suscepti sint. Specialiter etiam ex ea ratione. Dum et quando praefatus Magistratus Privilegia sua a Majestate Sacratissima obtunierit, adjutum 1000. Imperialiium contribuimus, quando vero Germanici et hungarici cives controversiam cum memorato Magistratu inceperint ex invidia et rancore, quod nos cum illis disunanimes esse contra Magistratum recusaverimus; Ideo coram delegata Comissione nobis Contrariebantur. Proe terea demississime institimus, ut noster Judex, caeteri Jurasores, subordinatique pro Bono publico, et Civitatis Emolumento Summe necessario ordinati, quos hucusque exceptis Contributionibus proprio aere exsolvere Cogebamur, ac unde et ex quo fundo Germanorum et Hungarorum officiales salaria sua habeant, ab eod emque fundo etiam exsolverentur, vel ideo, cum Magistratus omnes Proventus et accidentias sibi apppopriet, quamvis Excelsa Cancel. Aulico-Regia Hungarica ad nostram ultimam iam antehac porectam Instantiam Saeprefato amplissimo Magistratus per mandatum suum hanc prenaratam allegationem pro uberiori sua danda Informatione ad huc ante decem circiter menseś demiserat, interim tamen ad iteratas nostras Urgiones et Solicitationes minimam consequi potuerimus resolutionem, Solummodo hanc resolutionem a praefato Magistratu obtinuimus, si Excelsa haec Cancel. Aulico-Regia Hungarica per Mandatum Majestatis suae Sacratissimae eidem demandaverit, non solum nos pro Concivibus acceptaret, verum etiam nostros officiales et reliquos subordinatos ex Communi

cassa absque omni Tergiversatione exsolvi faceret, preterea si qui vel sit civis, vel non, suam Domum, vineam aut agros divendere intenderet, etsi proximus vicinus ut non existens civis, cui de jure qua vicino competeret praeemptio, si unus existens civis tales fundos emere velit, ille non civis a tali emptione recedere debet, et civis prevalet peremptioni licet Sit fide dignus homo, qui itaque ad numerum concivium adsisci cuperet, per non admissionem aeterius Jurisdictionis nolentes volentes, et quidem militari se subiicere cogerentque per consequens in nostro suburbio continuo inter cives et sub Protectione militari stantes, magna confusio oriretur, pro avertendis autem talibus Disunionibus et Litigiis potius in concives suscipiantque ut unanimiter in optata tranquilitate et pace vivere valeamus, et neque inter seniores electos 12. cives taliter etiam intér 24. quam etiam inter 1000. nullum ex graeci ritus hominibus nostris habemus, qui juribus et justiciae invigilare, et secundum aequitatem onera Contributionem ad instar reliquorum civium reportiri possent; Intuitu horum nostra emanata Privilegia ab Augustissimo condam Imperatore et Hungariae Rege Leopoldo a moderno Gloriosissime Regnante Imperatore, et Hungariae Rege confirmarentque et perspecificata Puncta in iisdem confirmationalibus Patentibus insererentque, et a modo deinceps a sic vocitato Schutzgeld, vel ut dictus, Protectionalis Pecunia a quolibet Capite 1 fl. 30 x. exemti haberemur.

Hinc Excelsam Cancell. Aulico-Regiam Hungaricam humillime implorandam esse duximus, quatenus ut in prementionatis Punctum per omnia observemur, non solum per mandatum suum Caeasreo-Regium predicto amplissimo Magistratus Budensi serio Commitere et demandare verum etiam Privilegia a Divo Leopoldo Imperatore nobis Clementissime extradata Authoritate sua confirmare

gratiosissime dignaretque. Proqua alta nobis prestita Gratia humillimis servitiis reserrituri Emorimur.

Ejusdem Excelsae Cancelariae Aulico-Regiae Hungaricae.

Humillimi Servi
Universa Comunitas, et cives Rasciani
graeci ritus Budenses in Suburbio
Taban degentes et Cōmmorantes.

133.

О избору митрополита Вићентија Јовановића Видака на сабору год. 1774. у Карловцима.

Благоговѣйныи въ ѥрарсехъ кѵр Іоанъ, племенитородныи господаръ бировъ чаначъ съ цѣлимъ обштеством, намъ достоино почтенѣишыи.

Подъ 10. сего текѹштаго, наше писа́ніе чрез госп. Стефана Радича изправленое ѹ коперти Павла дїакона, несѹмнѣвамо се, да нисте примили.

По немѹже извѣстити можемо, что 15. отвореніе собора и перваꙗ сесіꙗ естъ была, и тако даже до вчерашнѧго дне, за междѹ слѹчившихъ сѧ дѣлъ небыло засѣданіꙗ, в чегоже избраніе нового архіепископа и митрополита допѹштено естъ, кое пое призаваніи свѧтаго и животворѧштаго Дѹха на божаственнѣи, сицево би, тако мирно и согласно совершилосѧ, что лѹчше изискивати, и ожидавати, ние можно было; ѹ времени сказати можемо, поль часа всѣхъ депѹтиртовъ вотѹми есѹ на преосвѧштен. господина Викентіꙗ Іоановича от Видакъ бывшаго епископа темишварскаго поставилисѧ, и вси согласно его за архіепископа и митрополита по пришествіи его екселенц. намъ ѹ сабраніе, паки признали, подписали и печатми своими ѹтвердили. Еже и ихъ цесаро-кралев. апостолскомѹ величествѹ естъ ѹже

чрезъ народнѹю инштанцію понизнѣише представлено, за конфирмацію прошено, и время иншталяціи ожидаватися бѹдетъ.

Что же тичется прочихъ дѣлъ, и о семъ его ексцелен. вчера представлято, и цѣлое ѹвѣреніе далъ, да все что бѹдемо представляти емѹ, бѹдетъ благохотно пріимити. Зато давле ожидавающте полномоштія, врѹчающтеся любъви и благохотвѹ есмы вашего благоговѣніи и племениторо діахъ.

У Карловцѣ 20. Мая
1774. года.

Благохотныи слѹжителіе
Г. Никитичъ прот. б.
А. Пешти.

134.

Ова сведочба односи се на тужбу јежовитског ректора Ревицки, којије оптужио будимске свеђенике, што своје једноверце војнике причешћују у будим. граду. Позвати сведоци доказали, да су то право имали православни свеђеници од најстаријих времена. (Види бр. 125.)

Атестація.

Како я долѹ подписатыи паметѹемъ, да ѹ лѣто 1736. свяштеници нинаго закона честни ієреи Николае Миловановичъ, и Константинъ Белеѹшевичъ есѹ ишли къ осѹжденомѹ на смертъ, именемъ Іліи Ћебеђји, кои свяштеници есѹ нега ѹ арестѹ исповѣдали и причастили, на еданъ данъ пређе, ѹ арестѹ градскомъ, и потомъ кадъсѹ га на смертъ водили, дочекали изванъ града, и на самомѹ мѣстѹ и времени погѹбленія при немѹ были; кое да я знамъ и паметѹемъ болшегъ ради

ꙋвѣреніѧ своерꙋчно подписꙋемъ и печатомъ ꙋтверждꙋемъ. У бꙋдимскои долнои вароши Табани.

Месеца Маѧ 20.

1771. года.

Симеонъ Андреичъ,
садашнега времена ꙋ вароши бꙋдимскои Табани бировъ.

135.

Кад и које сазидао резиденцију будимских јепископа у Сентандреји? Арсеније Радивојевић владика, рођен у Сентандреји. почео зидати ову резиденцију год. 1773, а свршена је год. 1777.

Племенито-почтенныи магистратъ, мнѣ чада въ св. возлюбленнаѧ.

Уповаю, да вамъ ꙋже ѧвно познато естъ, како ихъ свѧштеннѣише цесаро-кралевское и апостолическое величество все милостивѣишаѧ монархіѧ и мати наша обштаѧ госпожа госпожа Маріа Терезіа, из всевысочаишіѧ ихъ и благоꙋтробнѣишіа милости, мнѣ ѧко ихъ вѣрномꙋ и все подаднѣишемꙋ фазалꙋ, ва всесмиреннѣише мое прошеніе, из царскаго ерариꙋма ихъ, двѣ тисѧшти флорин. резолвирати и дати изволѣли есꙋ: и нѣчто от части материала, иже все высочаишій знакъ, ихъ милостивѣишаго благонаклонства, ко мнѣ, сꙋтъ. Но занеже ѧ къ созиданію сіѧ резиденціи, не токмо оныѧ двѣ тисѧшти флор. ꙋже ꙋпотребилъ есмъ, но и о своихъ собственно-притѧжанныхъ толко на сицевꙋю славꙋ божію, и красотꙋ всего православнаго народа въ мнѣ благоданнои, и еѧ цесаро- хралев. и апостол. величества потвержденнои епархіи бꙋдимскои обрѣтаюштагосѧ, въ коего числꙋ и вы о православнаѧ чада церкве бꙋдим. и моѧ находитесѧ, иждити непоштадѣлъ есмъ, а и далше еднако тштꙋсѧ, да бы сіе начатое пꙋбличное дѣло, еже ни единъ от предковъ моихъ, хотѧ

и можахѕ, нехотѣша содѣлати; перво помоштествѕюштѕ всемогѕштемѕ Богѕ, къ концѕ благополѕчно привести моглъ; обаче многихъ и различныхъ ради трошковъ моихъ, прежде бывшихъ, како о соборѣ народномъ въ Карловцѣ 1769. тако и о преселеніи моемъ въ сію богоспасаемѕю епархію бѕдим. равно и о инштaлаціи бывшеи въ Бѕдимѣ, вамъ добрѣ познаннои (коя наипаче трошковъ ѕроковала), а къ нинѣ грядѕштемѕ соборѕ паки что трошка потребовати бѕдѕ; къ окончанію сицеваго равнѣ многаго трошка требѕюштаго дѣла, самаго себе несилна чѕствѕю. От кѕдѕ и поводъ взимаю, васъ любезныя сины сего престола къ всепомоштествованію призвати и молити, да би изволѣли цѣлое обштество ваше, от добрыя и свободныя воли, а не силою, по возможности богодарованнаго вамъ имѣнія, не мене или фамиліи, или дѣти моеи, ибо всѣмъ познато естъ, да я таковимъ неправимъ, и да я человѣкъ смертенъ якоже и прочіи смертныи есмъ, и да мнѣ единожды надлѣжит возвратитися въ землю, от неяже и взятъ быхъ, но на сію обштѕю дичность и славѕ нашего рода, о коеи я и трѕдъ полагаю, ради преемниковъ, чадъ, и потомковъ столицы сея бѕдим. единъ даръ и помоштествованію обштіи ѕчинити, во еже бы ис обштее во имя Бога въ троицѣ святѣи славимаго, зачатое дѣло како ихъ цесаро-кралев. апостол. величаства тако и вашымъ подарованіемъ, равнѣ и моимъ трѕдомъ, иждивеніем и настояніемъ, къ концѕ штасливо привестися могло. За кое ваше подарованіе, ѕсердіе, и ревностъ къ семѕ обштемѕ домѕ, я имена ваша въ соборныи вѣсныи споменно-протоколъ епископата бѕдим. записати бѕдѕ, а и всевышняго Бога въ молитвахъ моихъ непрестанно, яко доселѣ по должности моеи, тако и от селѣ, молити не престанѕ, да имена ваша онамо гдѣ и прочіихъ милостини-давцевъ, напишѕтся, коемѕ ви всѣхъ

обште, и его пресвятои богоматеры врячах, пребываю и есмъ всегда племенито-почтени магистрата.

Смиреныи божіею милостію православныи епископъ бядимскыи и проч.

У Сент-Андреи 15. Септемвріа
1773. года.

Всѣхъ временвехъ и вѣчнихъ благъ рочител,
Арсеніа Радивоевичъ.

136.

О народном сабору у Карловцима године 1774.

Благородніи господаръ бировъ, съ прочими госп. ешкятомъ намъ и дясѣ чада вселюбезнѣшіи.

Днесъ, мы здѣ совокяпленіи неизреченимъ благодатію сьвыше помніи, наставленіемъ свлтаго и животворлштаго Дяха, первяю сесію имѣхомъ, которіи начатокъ блаженѣишіи во истинв нарешти можемъ, или из того да рекнемъ, что по главномв желанію частнаго клера и славнаго народа, въ едино-дяшыи, въ едино-мислыи согласно вси въ кяпѣ пребихомъ. Убо собравшимсл намъ всѣмъ днесъ, въ нарежденное мѣсто абіе предложено от ихъ цесаро-кралев. комисара да от высочаишыхъ лицъ всемилостивѣише допяштено естъ. во первыхъ аркіепископа и митрополита свободно, кого народъ хоштетъ избрати. На кое все милостивѣише допяштеніе частніи клеръ, и славніи народъ, въ почеткв обштенароднаго дѣла, согласіе и едино-мысліе показали тако, да без свлкіл распры, безъ всякил несдоги, и совсякимъ благополячіемъ не отложено от днесъ до сятра, или надалшее времл, но въ первои сесіи от 9 до пол 12 часа избранъ бысть архі-епископъ и митрополитъ, которое достоинство благодатію все свлтаго Дяха, и со изволеніем цѣлаго клера и народа

преосвяштеннѣишіи и высокодостоинѣишіи господинъ Викентіе Іоановичъ от Видакъ епископъ темишварскіи содержалъ, коемꙋ преблагіи Боъъ многая лѣта да дарꙋетъ, и всѣмъ намъ таковіи архіпастиръ на обштꙋю ползꙋ да бꙋдетъ. За кое и вашемꙋ христолюбію не пропꙋштаемъ абіе днешнꙋю обштꙋю радость явити, како за блаженіи начатокъ въ согласію, тако и за ново-избраннаго архіепископа и митрополита, о коемъ и вы любезніи. По должности христианской ꙋсердно творца вишняго молите, да онъ всевышніи новоизбраннаго архипастиря, бодростію и крѣпостію сьрдца непоколебимою обдаритъ, еже и сами желимъ, съ коимъ извѣштеніемъ преврꙋчаютъ весъ всѣхъ обште съ домашними вашими въ милостъ божію, пребиваемъ якоже всегдаръ вашыхъ благород.

Въ Карловцѣ 19. Мая
1774. года.

Всѣхь благъ желателъ,
Арсеніа Радивоевичъ
епископъ бꙋдимскіи.

137.

О инсталацији митрополита Видака и свршетку сабора године 1774.

Племениторродныи господаръ бировъ и таначъ намъ господари достоинопочтеннѣ.

Ваше писаніе подъ 21. отправленое, не мане и под 29. исправно съ пленипотенціомъ примихомъ, съ коими что касается представленія дѣлъ обштенародныхъ, подкрѣплени можемо быти, и за садъ ꙋдовлѣватися. Явити обаче можемо, что ючеръ пꙋбликація въ соборѣ естъ веће была, ново избраннаго госп. архіепископа и митрополита да и ихъ свяштен. цесаро-кралев. апо-

столское величество наше исбраніе ѵтверждѵетъ, и данъ инштала́ціе овога месеца 5. дна опредѣленъ естъ, то естъ ове седмице ѵ четвертак. При чемъ врѵчающтеся любви и благосилоности пребывамъ вашего племениторо́дія.

У Карловцѵ 3. Юнію
1774 года.

Понизныи слѵжителіе Г. Н.
протоіереи бѵд.
А. Пешти.

138.

Извештој саборског посланика будимске јепархије **Адама Пешти** проте будимског о радњи истога сабора, Писано 10 Маја год. 1774. На овом сабору протестовао је народ противу увођења тако званог **регуламента**, који су измајсторисали владике у договору са владом, како би саранили народна привилеђијска права.

Племениторо́дныи господаръ бировъ съ таначомъ намъ госп. достоинопочтеныи.

Да ми сѣмо и торжествованію собора. благодареніе господѵ Богѵ, мирно и здраво дошли и приспѣли есми пређе еште явити хотѣхомъ, но да би въ кѵпѣ о чемъ дрѵгомъ извѣстнихъ васъ сотворити могли, време ожидавахомъ, саде давле въ овимъ слѵжити можемо, что его ексцелен. господинъ комисаръ овога месеца 3. дна по описанномѵ церемоніелѵ славно сѣмо ѵведенъ. Что же тичется отворенія собора, аште и от всѣхъ насъ депѵтиртовъ, чрезъ изреченія чини прошено, обаче досаде еште нас за прегледаваніе пленипотенціахъ и рачѵновъ кое препятствѵетъ, денъ назнаменоватъ ѵ кои бѵдетъ отворитися, Сами его желателно ожидавамо междѵ симъ обаче извѣствѵемъ вамъ сія, да ми овдѣ како смо дошли от многихъ достовѣрныхъ чѵемо, что

бѹдетъ именемъ ихъ свѧштен. цесаро-кралев. величества нашъ господинъ епископъ премѣштенъ на дрѹгѹю епархію, и въ мѣсто его ердельски Софроніи Кириловичъ намъ датисѧ по его прошенію бѹдетъ.

При семъ равно занеже чѹвствѹетсѧ многими здѣ депѹтирти, чтъ ѹ изданом все височаише регѹламентом многыѧ вешти ѹведени есѹ, кои противѹ гласѧтъ все милостивѣише изданымъ привилегіами нашемѹ народѹ от блаженопочившихъ императоровъ Леополда и проч. и нинѣ все милостивѣише царствѹюштомъ императрицомъ ѹтвержденымъ, зато прозба од свѣхъ насъ обште, да бы преставилосѧ ихъ свѧштен. цесаро-кралев. величество, да бы ѹ ономѹ состоѧнію привилегіѧлномѹ и гласѹ, нашъ народъ церкве и свѧштенство изволѣли содержавати заштиштавати и всѧ противнаѧ напослѣдокъ могѹштаѧ быти нашеи церкви двигнѹти все милостивѣише изволѣли. Кое мы творити, понеже ѹ наших пленепотенціѧхъ о семѹ не споменѹто и не поставлено въ сѹмнѣніи есмо, аште и припоминемо и добро памѧтѹемо егда ѹ собраніи есмо били въ Бѹдимѣ, да о семѹ говоръ бyо. Зато о обоихъ силъ требовати намъ нѹждно особитого ѹправленіѧ и полномоштіѧ. Ибо из иныхъ странъ депѹтирти и о семѹ ѹ пленипотенціахъ своихъ наложено себѣ имадѹ, что и ми ожидавати бѹдемо, и вамъ препорѹчѹемо съ онаковним договоритисѧ господари и свѧштенствомъ, кодъ коихъ могѹће мѣста имати, изволите ѹ пленипотенцію въ вести и господина Манастерлію, ибо из иныхъ епархіахъ раздѧлно пленипотенціе нисѹ свакомѹ давате но въ кѹпѣ. А не сѹмнѣно надамо се на ихъ свѧштен. цесаро-кралев. величаства господина комисара нам ѧвлѧемѹю, что нашъ народъ не презритъ. Заиста господинъ комесаръ во всемъ, како видѣти можемо, съ нами благоѹтробно постѹпа и патронъ особити ѧвлѧетсѧ. О семѹ и ѹ Сент-

андрію почтеномꙋ таначꙋ писахомъ съ нимін разговоритися, и окресныхъ мѣстъ старежинами. Прочемъ врꙋчаюштеся любви и благохотствꙋ вашемꙋ пребиваемъ вашихъ племениторoдіахъ.

У Карловцꙋ 10 Мая
1774. лѣта.

Понизныи слꙋжителіе Г. Н. протоіереи
бꙋдимскыи,
Адамъ Пешти.

139.

Писмо владике будимског Соврониjа Кириловића, о календару и о катихизису, писано будимском таначу 11. Августа год. 1778.

Почтенніи таначъ во христѣ же чада намъ любезная.

Что ихъ свяштеннѣишее цесаро-крал. апостол. величество на предлоѫеніе ихъ ексцел. господина ꙋрхіепископа и митрополита именемъ частнаго клера и влавнаго народа ꙋчинненое, и то ꙋ дѣлꙋ постоянннаго календара, не иначе и катихизиса еште под 6. Априла текꙋштаго лѣта, милостивѣише резолвирали есꙋ то ꙋже по тоиже милостѣишеи резолꙋціи здѣ средствіемъ политическаго надлѣжателства, присꙋдствіи же моемъ и прочихъ имже знати от потреби было пꙋблицирато есть, коего надлѣжанія ради и изъ благочастія вашего по ꙋчинненомже позванію двоицꙋ или наипослѣ единаго господара, на время опредѣленное ожидахомъ, обаче разꙋмѣвамъ да ви ꙋказе и прочее декретаціе всѣ височаишее чрез племенитіи магистратъ ваш градскіи примате, и тако съ двоимъ, да и сію всѣ височаишꙋю резолꙋцію тимже каналомъ разꙋмѣли есте. Тако и ихъ ексцел. господинъ. архі-епископъ и митрополитъ пропꙋстили несꙋ, мнѣ тогоже резолꙋцію цесаро-крал. под

22. Юніа, со приложенномъ табеломъ от Вѣна предъ празднованемихъ праздниковъ, еште во Віенни сѫштѫ саобштити, не иначе и за катихисисъ явити, яко да онаи от скора во Виеннѣ штампати катихизизъ конечно касиратъ естъ, въ мѣсто же того он би московскіи катахисисъ, которіи дослѣ и до временна ново штампатаго реченнаго катихисиса ѫпотребливаніи былъ да воведется.

Сыаже почтенномѫ таначѫ того ради саобштаемъ, да по сицевои всѣвисочаишои милостивѣишои же резолѫціи и наредби, себѣ ѫправляти, якоже свяштеникомъ вашимъ парохіалніимъ писаніе сіе въ кѫпно съ прилогомъ его, за точное тѣхъ одржаніе саобштити изволити бѫдете.

Якоже при томъ васъ всѣхъ покровѫ пресвятіа богоматери врѫчая постоянно есмъ, почтенаго танача.

Въ Сентъ Андреи дна 11. Авгѫста
лѣта 1778.

Всѣхъ благъ желятелнѣишіи,
Софроніи Кириловичъ
епископъ бѫдимскіи и мѫхачк.

140.

Наредба угарског краљ. намесништва, од 10. Октобра 1769 године, буд. таначу српском, о наслеђу заоставштине по смрти свеђеника православних.

Studentes ac Circumspecti Domini!

Sub actuaii Carloviczensi Nationis Illiiricae congrectu recurrit jam perprius per Episcopos mota, tum quo ad Seculares Caducitates, cum et quo ad immobilia Bona deficientium sui Ritus poporum formata praetensio, quo subinde suae Majestati Sacratissimae suo loco proposita in ordine quidem quo ad Caducitates Saeculares, velut alioquin per fundamentales Regni Leges Jus successio-

nale iu Caducitatibus tam Fisco, quam etiam Dominis Terrestribus prout et Liberis, Regiisque civitatibus jam emensum Haberetur, praetendentem hanc Nationem Illiricam ab illegali infundatoque hoc petito suo simpliciter removendam decrevit Altefata sua Majestas, quo ad vero Immobilia Bona poparum clementer resolvit ut inter illa Bona, quae papa quisque, ante adhoc ingressum ad Statum Ritus sui Ecclesiasticum, adeoque qua ad hus in Statu Nobilitari civico, aut colonicali constitutus possederat, prout et illa, quae a tempore amplexi Status Ecclesiastici sibi Comparaverat, discrimen fiat, et Metropolita, aut Episcopus ille, Cujus quippe Diaecesi deficiens popa Subjectus fuerat nonnisi in Aestimationali posterioris Sortis, utpote a tempore aditi Status Ecclesiastici acquisitorum Bonorum Immobilium pretio Succedat, Bona vero poporum Nobilitaria, tum etiam civica et colonicalia, ex ante ingressum eorum ad Statum Ecclesiasticum praehabita juxta praescriptum Legum Patriarum legali Successori cedant, ex Colonicalia aliis contribuentibus possidenda dentur, ne status contributionalis defectum patiatur.

Hanc igitur Clementisimam Caesareo-Regiam Resolutionem praefatis Dominationis vestris fine eo intimandam esse duximus, quatenus eadem pro occursuris ejusmodi poporum, prout et Saecularium defectibus rite, ac debite observatur. Posony die 10. Octobris 1769.

N. N. Sacratissiae C. Regiae Apostolicae Majestatis Regiae Camerae Hungarico-Aulicae Consiliarii.

Prudentibus ac Circumspectis Dominis N. N. Consili Judici, ex Senatoribus, Toti denique Comunitati L. R. Citatis Budensis H.

141.

О сабору у Карловцима године 1774. о Васкрсу. Позив да будимци бирају посланика на сабор.

Благоговѣйнѣйшіи прото-презвитеръ кѵръ Гавріилъ благопочтенно-родныи господаръ бировъ съ цѣлимъ обштествомъ бѕдимскіѩ вароши благочестіѩ нашего въ дѕсѣ свѧтомъ чада намъ возлюбленнаѩ!

На ѕчиненное всеподаннѣйшее частнаго клера и славнаго народа, средствіемъ преосвѧштеннѣйшаго господина епискѕпа бачкаго и администратора архі-епискѕпскаго, ихъ свѧштеннѣйш. цесаро-кралев. апостол. величествѕ прошеніе, да бы все милостивѣйше допѕстити изволили, въ мѣсто въ бозѣ ѕсопшаго архі-епископа и митрополита госп. Іоанна Георгіевича, за избраніе новаго архі-епископа и митрополита народныи саборъ въ Карловцѣ держати, есѕ их свѧштен. цесаро-кралев. апостол. величество все благоѕтробнѣйшымъ декретомъ под 17. скоро истекѕшаго месеца Декемв. 1773. лѣта изволили допѕстити о времени 'праздника воскресеніа Христова нашего народвыи соборъ въ Карловцѣ имѣти, неменше же за своего цесаро-кралевского комесара въ Славоніи командирѕюштаго их ексцелен. генералъ Фелдмаршалъ лаитинанта господина барона от Матезнъ наименовати, и число депѕтиртовъ ѩкоже въ прошломъ соборѣ, от свѧкаго чина народа нашего опрѣделити.

Которое все височаишее дозволеніе вашемѕ благоговѣйш. ѩкоже и госп. бировѕ въ цѣломъ обштиномъ за вѣдомостъ благовременно даемъ, како и прочіимъ горныѩ моеѩ епархіи мѣстамъ, да из междѕ себе единаго съ благогов. прото-презвитером имате избрати, и здѣ въ Бѕдимѣ за избраніе депѕтиртовъ опредѣлите. Иже бы 5. настѕпаюштаго месеца Фебрѕаріа сано овдѣ

старомъ како при свѧтопочившемъ митрополитѣ Ненадовичѣ држатисѧ въ бѹдѹштаѧ имѹтъ, и кодъ насъ еште и до днесъ не по старомѹ, но по послѣдномѹ регѹламентѹ, мы втом ѹвѣрени есмо, да оное свѧто и непорочное ихъ цесаро-крал. величество есте матернее дозволеніе за ѹтѣшеніе клера и народа дозволѣно, обаче по апстолѹ глаголюштѹ и искѹшаите ѹбо ѩко дніе лѹкавіи сѹтъ. Господинъ епископъ долженъ бѣ намъ сообштити не само ѹстмено но и копію издати от царс. резолѹціе, да бы и мы и свѧштеници со обштествомъ задоволно ѹвѣрени были, и пакь до каковаго несчастіѧ не дошли, того радѹ пречастни отацъ протопрезвитеръ, вчерашнаго дне собрали се есмо ѹ П. Т. призвавши и наше парохіалне свѧштен. еште и от обштества госп. пѹргере и пред ними ѩвили онѹю милостъ цесар. кралев. велич. кого вы изволѣли под 7. изтекшаго ѹстмено намъ ѩвити, обаче болшаѧ частъ не само свѧштеници но и обштество имѹште бодростъ на себѣ, да некако в напастъ паднѹтъ, и того ради сви во единомишленіи ѹчинивши договоръ, вашѹ пречес. молитъ да бы чрез листопринесца, копію от оніѧ резолѹціи ц. касаюштисѧ светаца и проч. намъ изволили послати, да бы и ѹ нашемѹ обштествѹ и свѧтои церкви чрезъ ѹгодниковъ благіих Богъ славилсѧ иначъ аште ваша пречест. при рѹкѹ не имѣютъ или оригиналъ или копію от цар. резолѹціе, то изволите намъ послати въ Сент-андрею до членовъ консисторіалнихъ, или како наилѹчшо знаете, за кое мы ѹбо просѧште, да бы нашъ посланикъ во тште неходилъ, и паче сего насъ скорбне да неоставите, за кое мы при засвидѣтелствовани

и нелестныи чада дѹховная изостаемо и есми вашеи пречестности.

У Бѹдимѹ Юліа 6.
1778. лѣта.

Добрыи желателіе,
Н. Н. бировъ и таначъ.

144.

Због поменутог несрећног деклараторијума, наш је народ веома огорчен био на своје угњетаче, а поглавито на своје хијерархе, који са бечком господом оковаше народ, и подчинише глупој калуђерштини. У Вршцу и у Новом Саду за мало није каменњем побио народ владику Путника, Јована Ђорђевића и Вићентија Видака. О том догађају пише Јосиф Керестури будимском бирову. Овај Керестури бејаше чиновник у угарској дворској канцеларији, онај исти, што је позније год. 1790 написао: „Dissertatio — — — de gente Serbica."

Благородныи почтеннѣишіи господинъ бировъ.

Ваша два писанія съ особитимъ ѹвеселеніемъ прочитао есамъ, и изъ тѣхъ перваго тое еже совѣтъ царскіи градскомѹ магистратѹ, а из дрѹгаго еже магистратъ томѹжде севѣтѹ послалъ, ѹ ризѹмѣхъ.

Два перва пѹнкта нашего прошенія, есѹ чрезъ височаишѹ резолѹцію благополѹчно окончана, да сирѣчъ Греческіи неѹниатскіи народъ ѹ досадашнемѹ обичаю како погребавана, тако и онихъ при цркви зидатися обычнихъ криптахъ и далше оставитеся, обаче съ нѣкиме чрезъ госп. бирова от Штеркъ цесаро-кралевскаго дворнаго лѣкара преписанними договори и примѣчаніами, которе народъ точнѣише хранити долженъ естъ; ибо въ противномѹ слѹчаю вся она мѣста, коя истыя договори обдержавати небѹдѹтъ, самимъ дѣломъ како въ призрѣніи погребаваня, тако и криптахь семѹ последнѣмѹ ѹрежденію подпасти имѣютъ.

старомъ како при свѧтопочившемъ митрополитѣ Ненадовичѣ држатисѧ въ бѹдѹштаѧ имѹтъ, и кодъ насъ еште и до днесъ не по старомѹ, но по послѣдномѹ регѹламентѹ, мы втом ѹвѣрени есмо, да оное свѧто и непорочное ихъ цесаро-крал. величество есте матернее дозволеніе за ѹтѣшеніе клера и народа дозволѣно, обаче по апстолѹ глаголюштѹ и искѹшаите ѹбо ѩко дніе лѹкавіи сѹтъ. Господинъ епископъ долженъ бѣ намъ сообштити не само ѹстмено но и копію издати от царс. резолѹціе, да бы и мы и свѧштеници со обштествомъ задоволно ѹвѣрени были, и пакь до каковаго несчастіѧ не дошли, того радѹ пречастни отацъ протопрезвитеръ, вчерашнаго дне собрали се есмо ѹ П. Т. призвавши и наше парохіалне свѧштен. еште и от обштества госп. пѹргере и пред ними ѩвили онѹю милостъ цесар. кралев. велич. кого вы изволѣли под 7. изтекшаго ѹстмено намъ ѩвити, обаче болшаѧ частъ не само свѧштеници но и обштество имѹште бодростъ на себѣ, да некако в напастъ паднѹтъ, и того ради сви во единомишленіи ѹчинивши договоръ, вашѹ пречес. молитъ да бы чрез листопринесца, копію от оніѧ резолѹціи ц. касаюштисѧ светаца и проч. намъ изволили послати, да бы и ѹ пашемѹ обштествѹ и свѧтои церкви чрезъ ѹгодниковъ благіих Богъ славилсѧ иначъ аште ваша пречест. при рѹкѹ не имѣютъ или оригиналъ или копію от цар. резолѹціе, то изволите намъ послати въ Сент-андрею до членовъ консисторіалнихъ, или како наилѹчшо знаете, за кое мы ѹбо просѧште, да бы нашъ посланикъ во тште неходилъ, и паче сего насъ скорбне да неоставите, за кое мы при засвидѣтелствовани

и нелестныи чада дѹховная изостаемо и есми вашеи пречестности.

У Бѹдимѹ Юліа 6.
1778. лѣта.

Добрыи желателіе,
Н. Н. бировъ и таначъ.

144.

Због поменутог несрећног деклараторијума, наш је народ веома огорчен био на своје угњетаче, а поглавито на своје хијерархе, који са бечком господом оковаше народ, и подчинише глупој калуђерштини. У Вршцу и у Новом Саду за мало није каменьем побио народ владику Путника, Јована Ђорђевића и Вићентија Видака. О том догађају пише Јосиф Керестури будимском бирову. Овај Керестури бејаше чиновник у угарској дворској канцеларији, онај исти, што је позније год. 1790 написао: „Dissertatio — — — de gente Serbica."

Благородныи почтеннѣишіи господинъ бировъ.

Ваша два писанія съ особитимъ ѹвеселеніемъ прочитао есамъ, и изъ тѣхъ перваго тое еже совѣтъ царскіи градскомѹ магистратѹ, а из дрѹгаго еже магистратъ томѹжде севѣтѹ послалъ, ѹ разѹмѣхъ.

Два перва пѹнкта нашего прошенія, есѹ чрезъ височаишѹ резолѹцію благополѹчно окончана, да сирѣчъ Греческіи неѹниатскіи народъ ѹ досадашнемѹ обичаю како погребавана, тако и оних при цркви зидатися обычнихъ криптахъ и далше оставитея, обаче съ нѣкиме чрезъ госп. бирова от Штеркъ цесаро-кралевскаго дворнаго лѣкара преписанними договори и примѣчаніами, которе народъ точнѣише хранити долженъ естъ; ибо въ противномѹ слѹчаю вся она мѣста, кои истыя договори обдержавати небѹдѹтъ, самимъ дѣломъ како въ призрѣніи погребаванія, тако и криптахъ семѹ последнѣмѹ ѹвреждѣнію подпасти имѣютъ.

Но чтобы нѣкіи из народа не помыслили да ихъ цесаро-кралев. величество, къ овои резолуціи, чрезъ неразсуднюю у Новому Саду и у Вершцу ꙗвлшуꙗсѧ буну подвигнуласѧ есу, зато есу ихъ величество лупно повелѣли, да началници оне буне трудолюбно истражесе ꙗко да би над нами острое и всему народу къ примѣру служаштее наказаніе у законитисѧ могло. О да бы Богъ сохранилъ, что бы у напредъ ни наименша буна у народу непоꙗвиласѧ. Зане како все слободе народнѣ, на вѣрности народнои овноваютсѧ, тако могутъ сицево неверне буне первыи поводъ оати, да привилегіе воздвигнусе и съ всѣмъ уничтоже се. Мы убо съ нашимъ прошеніемъ тое еже просихомъ получили есмо. Само что Гробіѧ касаетсѧ, неимамо еште всевисочаишаго присужденіѧ. Но и сіе за насъ весма срећно хоштем быти зачто славныи магистратъ тако полезную репрезентацію сочиніо и славному совѣту послао естъ. Въ прочемъ ѧ безконечно радоватисѧ буду, аште и у напредъ како цѣлому народу во обште, тако и обштеству табанскому служити, штастіе возимѣю.

Молимъ мое поздравленіе господину Бозитовцу изручите, а ѧ всегда пребываю вашему благородію.

У Вѣнни 3. Априла
1778. года.

Къ услугамъ готовѣишіи
Іосифъ от Керестури.

145.

Овде износимо кратки нацрт историјски, што је написао заслужни Милош Светић по рукопису архим. Јована Рајића о жалосном стању просветног и верозаконског стања Срба у Аустрији, у времену од ступања Павла Ненадовића на митрополицку столицу до смрти митрополита Јована Ђорђевића. То је оно несрећно доба у прошлости аустријских Срба, кад је самовоља српске хи-

јерархије процватила, и кад оно наши црквени поглавари измајсторисаше „регуламенте,“ што бечка господа још од 1727 год. тежила, да наметну српском народу, и што је сада год. 1774 радо и весело потврдила. Речи савременика честитог нашег архиман. Рајића јамче за истину ових навода.

Павелъ Ненадовићь таки почне воскрешавати школе граматике славенске и латинске до риторике. На иждивеніе и садржаніе ѹчителѧ скѹплѧло е сваке године одъ клера и народа некѹ извѣстнѹ сѹмѹ (одъ свое епархіе подъ одвећъ сѹбтилнимъ видомъ). Одтѹдѹ постане школскіи фѹндѹсъ, ѹ коме е после нѣгове смрти остало 31.000 фор. внѣшнѣ благолѣпіе црковно онъ е весма любіо, и тимъ е ѹгађао народѹ и слави своиои. Но нити е онъ кадъ што народѹ проповѣдао, нити е допѹштао да дрѹгіи проповѣда. Мѣсто проповѣди наложіо е, да се сваке неделѣ и праздника чита слово изъ кньиге: „Обѣдъ дѹховныи и вечера.“

О катихисмѹ ништа се ніе радило, осимъ што е изъ великогь росіискогъ могилиногъ катихисма оно расположеніе ѹ почеткѹ назначено дао извадити, и ѹ малѹ кньижицѹ написати; кое е после Захарія Орфелинъ на бакарнимъ таблама изрезао и напечатао ѹ осмини и дана иои титла великогь оногъ катихисма „Ὀρθόδοξος Ὁμολογία.“ Овои кньижици подобнѹ написао е Орфелинъ „о поклоненіи его превосходителства и прочихъ архіереовъ, ѩко да приходѧштіи предъ нихъ на члены рѹчныѩ припадаютъ главою до земльи касаюштесѧ; кое се зове „великіи поклонъ или метаніѩ.“ У овомъ се Павелъ архіепископъ ѹподоблѩвао Павлѹ Самостатскомѹ, кои е одъ люди оваково метаніѩ изискивао. Све ово, вели Раичъ, дрѹги сѹ чинили, а и самъ самъ чиніо, да избегнемъ гнѣвъ и порѹганіе. Ове кньижице раздаване сѹ за новце клерѹ

и монашествꙋ епархіе сремске, да читаю прилѣжно и на изꙋстъ изꙋче; еръ кои то ние знао на изꙋстъ, ние могао быти свештеникъ. То е читано и ꙋ школи славенской и латинской предъ литꙋргію недельомъ и праздникомъ. Толико е Павелъ быо светанъ и высокомѣранъ, да е и одъ неки епископа, ньимъ посвеђены, подписе примао „подножіе ваше.“ кое самъ ꙗ самъ, вели Раичъ, видіо и ꙋкорео онога, кои е писао. Такавъ е быо катихисмъ за нѣгово време.

Кадъ ꙗ, говори Раичъ, пріимимъ наставленіе и попеченіе ꙋ латинской школи, примѣтимъ недостатакъ таи, и ꙋсꙋдимъ се съ метаніемъ приступити къ его превосходителствꙋ, молеђи, да бы ми съ благословомъ нѣговимъ дозволѣно было сочинити краткіи катихисмъ школске юности. Услишамъ (вели Раичъ) онъ сіꙗ, и взоромъ и гласомъ грознымъ отвѣшта мнѣ: „нетребꙋю, рече, твога катихисма, доста е то, обꙋчавай ты децꙋ тропаремъ и кондакомъ. У томъ состоитъ вѣра и законъ.“ Кадъ самъ ꙗ таково вѣре српске и закона несчано основаніе одъ толикогъ архіереа чꙋо, а ꙗ посрамлѣнъ съ ꙋдивленіемъ ꙋђꙋтимъ, и престанемъ о томъ мыслити; него опетъ продꙋжимъ обычно чтеніе оны кньижица. Господинъ овай ние хотео трпити проповѣдано слово божіе на паметъ говорено, боеђи се какове ереси, или да небы ко похвалꙋ одъ людіи осимъ нѣга полꙋчіо. Дакле изъ печатаны кньига се читало; зашто е онъ држао, да све што ние печатано, естъ ересъ. Житіꙗ свꙗтихъ и прологе ꙋ веђой е цени држао, него С. библію. Зато е оне, кои сꙋ читали библію, порꙋгателно библіашима назвао. Тако и за нѣгово време катихисмъ света невиди.

Овай великіи мꙋжъ, по мнѣнію простоте, светыи, седио е на престолꙋ архіепископскомъ свагда здравъ бывшіи до 90. године старости свое, сѣдинама

украшенъ. После падне у водену болестъ, за неколико месеціи болова и умре на данъ успенія богоматере у време ютренѣ. После две неделѣ тѣло нѣгово истлѣвше съ великимъ торжествомъ и иждивеніемъ (са 7000 ф.) предано буде земльи у соборнои церкви предъ олтаромъ.

Путникъ, епископъ бачкіи по обычаю као наиближіи пріими администрацію. Но вршачкіи епископъ Іоаннъ Георгіевичъ, наивеѣіи супостатъ Павловъ, првыи написа кодъ двора протестацію о администраціи, да то небыва по близости места, но по старѣшинству достоинства. По томе онъ и добые дозволенѣ, и пресели се у резиденцію карловачку. Међу тимъ пр†спѣ и допуштенѣ за народныи соборъ ради избиранія новога архіепископа. За комесара царскогъ опрѣделенъ буде генералъ одъ кавелеріе графъ Андреи отъ Хадекъ, кои е быо у старои резиденціи примлѣнъ (1769).

Безъ кандидаціе избранъ буде Іоаннъ Георгіевѣъ за архіепископа, кои е предварително кодъ царскотъ двора за себе устрои и препpавіо. (Што е на овомъ собору за Викентіа Видака, епископа темишварскога, и о краинѣмъ нѣговомъ обезчешѣенію рађено, описивати, овамо неприналдежи). Прво старанѣ Іоанна архіепископа, (да речи самога Раиѣа наведемо), было е: разорити и уничтожити все устроенное отъ почившаго Павла, да бы тѣмъ и памятъ его изгледати по архіепископіи. Тако во первихъ школы латинскія упраздни, якоже сотворилъ и въ поселеніи патриарха въ Карловцѣ, егда изгна россіискія учители (ово е онаи истыи горепомянутыи Іоаннъ архидіяконъ, коме е срамота била, да деца болѣ читати и писати знаду одъ нѣга), оставивъ точію славенскую тривіалную школу. Школскіи горѣ помянутыи фундусъ поглоти. О должностехъ архіпастирскихъ краинѣ

нерадѧше, но точію чревꙋ работаше тштателно. Добра достопамѧтнаго церкви и обштествꙋ несотвори сіѧ лишнаѧ земльи вага. Всѧ сіѧ и симъ подобнаѧ лꙋчше есть забвенію предати, неже ли на соблазнь и ꙋкоризнꙋ потомствꙋ описана оставити. Лꙋчшаго чего отъ таковаго господина неможно было ниже ожидати.

146.

За историју српске цркве у Аустрији, за време митрополита Јована Ђорђевића, познатог идиота и разоритеља српске просвете и просветских завода, служиће за велику поуку нашег народа. А рад расветлења оног најнесрећнијег доба у животу нашег народа навешћемо предстојећи кратки извод из рукописне књиге славног архиман. Јована Рајића „точное изображеніе катихисма“.

О предварителныхъ приключеніѧхъ до народнаго и сѵнодалнаго катихисма.

Прежде неже пристꙋпимъ ко описанію народна отъ сѵнода ꙋготованнаго и деннаго катихисма потребно быти видѣлосѧ въ кратцѣ представити слꙋчаи къ томꙋ поводомъ бывшыѧ. Возставлѧемѣи славеносербской тѵпографіи въ Віеннѣ отъ госп. Іосифа Кꙋрцбекъ требовашесѧ человѣкъ, ѩко въ славенскомъ ѩзицѣ, тако и граматическом вѣжетсѣ искꙋсенъ, и да бы кꙋпно тои свѧштеничкое лице былъ, ѩко да бы и исправштика дѣло, и свѧштенническꙋю слꙋжбꙋ въ капелѣ віенской сербской исполнѧлъ. Полꙋчивъ на то госп. Іоаннъ архиепископъ царскіи декретъ или пачꙙ рескриптъ совѣтъ сотвори съ секретаромъ своимъ Павломъ Ненадовичъ, изобрѣтоша за благо мене на взыскꙋемое дѣло определити и послати (мнѣ еште тогда въ мирскомъ чинѣ пребивающтꙋ въ Новомъ Садѣ при госп. Пꙋтникѣ епископѣ). По ꙋсовѣтованію ономꙋ позванъ быхъ въ Карловце къ госп. архіепископꙋ, иже многими словеси совѣтовавше мнѣ свѧштенство пріѧти, обѣштающтъ мнѣ

триста флоринтовъ имѣти отъ капели, и толикожъ отъ типографіи. Обѣштиваше къ томꙋ и титлꙋ придати мнѣ пресвитера великіѧ церкве. Тꙋ междꙋ прочимъ ꙋвѣштаніемъ изволи решти, ѧко онъ все попеченіе на мене возлагаетъ тако, да аште рече, что противное церкви и догматомъ нашимъ въ печатаемыѧ книги впълзнетъ, то ты Богꙋ, церкви и народꙋ отвѣтъ дати долженъ бꙋдеши, азъ же чистъ отъ всето пребꙋдꙋ. Таковымъ страшнымъ налогомъ иораженъ азъ поисках времене къ размишленію еже и полꙋчихъ. Возвраштсѧ же въ Новыи Садъ все дѣло и рѣчи госп. аркиепископа сообштихъ госп. Пꙋтникꙋ, и отрекохсѧ ѧтисѧ за таковое преꙋжасное дѣло. На ꙋтріи денъ извинихсѧ писменно слабостію здравіѧ и ча́стими болѣзнми, ѧко обоимъ тимъ должностемъ довлетворити немогꙋ. За таковое мое праведное отреченіе, отъ самаго того времене понесе злобꙋ въ сердцѣ своемъ на мене и краинюю ненавистъ, изъ нихже посихъ многаѧ послѣдовала порꙋганіѧ и гоненіѧ до смерти его.

Все доселѣ бывшее небреженіе и нерадѣніе о просвѣштеніи людеи въ богопознаніи, еже естъ, катихетическомъ наставленіи простаго народа и дѣтеи въ школахъ обꙋчаюштихсѧ, невѣдомо каковимъ пособіемъ вѣрꙋемо обаче есть, ѧко мановеніемъ божіимъ ꙋврачеватисѧ хотѧше. Зане покоинаѧ императрица вдоваѧ и кралица Маріа Ѳерезіѧ о томъ предпріѧтъ намѣреніе. Сердце бо царево въ рꙋцѣ божіеи (прит. 21. 1.) еже Богъ обрати на толь спасителное дѣло, изволила писати госп. архиепископꙋ Іоаннꙋ, и при немъ бившемꙋ архіереискомꙋ сѵнодꙋ, да бы послалъ во дворъ народныи катихисмъ, по коемꙋ народъ и юностъ обꙋчаетсѧ (негли ꙋвѣдомившисѧ о томъ, ѧко никакова катихисма необрѣтаетсѧ въ народѣ, ниже кто томꙋ обꙋча́етсѧ отъ мала и до велика) еже видѣти содержаніе его. Видѧшти

бо и разꙋмѣвающти госꙋдарина сіꙗ невѣдѣніе въ богопознаніи и грꙋбостъ въ нравахъ въ простомъ народѣ непштеваше, ꙗко народъ или онюдъ необꙋчается отъ свꙗштенниковъ, или въ небреженіемъ тое дѣлаетсꙗ, обоꙗ же истина бише.

Тогда архіепископъ съ синодомъ своимъ невѣдꙋште чимъ покрити срамотꙋ свою, послаша великіи росіскіи Могилинъ катихисмъ, ꙋповающте, ꙗко тимъ ꙋдовлетворитсꙗ изволенію и намѣренію еꙗ величества. Не по мнозѣ времени возвраштенъ быстъ катихисмъ той со обꙗвленіемъ, ꙗко онъ нѣстъ ꙋготованъ ради простаго народа и дѣтеи, но ради дѣиствителныхъ свꙗштениковъ и желаюштихъ свꙗштенства кандидатовъ: но инъ бы на простомъ, и всѣмъ вразꙋмителномъ матернѣмъ діꙗлектѣ, иже преподаетсꙗ народꙋ и дѣтемъ посланъ былъ незакосненно. Се и дрꙋгаꙗ срамота и изобличеніе.

Междꙋ прочимъ разговоромъ въ синодѣ и совѣтованіемъ, о искомомъ катихісмѣ, довелосꙗ слово и до мене негли по приличіи матеріи, ꙗко бы азъ дѣло тое исполнити моглъ, тогда господинъ архіепископъ воспомнивъ отрицаніе мое отъ типографіи, отверзъ ꙋста, начатъ ꙗдъ свои изливати на мене, називаꙗ мопсломъ за мое тꙋпоносіе, калмꙋкомъ за широко-образіе, и татарчетомъ за маленоочіе, и ни къ чемꙋ годним человѣкомъ. (О боже! таковаꙗ ли подобаше архіереꙗ твоемꙋ на созданіе твое произнести поношеніꙗ). На ꙋкореніꙗ грꙋбаꙗ и ꙋничиженіꙗ вси госп. архіереи и мои милыи Пꙋтникъ аки соизволꙗюште молчахꙋ. Единъ токмо новоизбраныи епископъ пакрачкіи госп. Атанасіи Живковичь, ставъ глаголаше архиепископꙋ. Немоите ваше превосходителство тако рꙋжити человѣка того, може быти да ѣе намъ отъ потреби быти. Сицеваꙗ слышавъ единъ отъ любезныхъ моихъ во дворѣ митрополитскомъ

проносимаꙗ обезчештеніꙗ мнѣ подробнѹ съ болѣзнованіемъ. Ꙗже азъ слышахъ, съ великимъ огорченіемъ дѹха сложихъ ꙗ въ сердцѣ моемъ въ молчаніи и терпѣніи пребывахъ разсѹждаꙗ въ себѣ, ꙗко отъ онакваго звѣровиднаго человѣка лѹчшаго чего и надѣꙗтисꙗ небыло.

Еште бавꙗштимсꙗ въ Карловцѣ епескопомъ паки инъ ресриптъ приспѣваетъ провелѣвающтъ, еже ѹскорити и послати искомыи катихисмъ. Нань же смѹтившесꙗ вси епископи съ архиепископомъ, недоѹмѣвающтесꙗ что дѣлати. Вѣдахѹ бо, ꙗко таковаго катихисма никогда небыло. И зато боꙗхѹсꙗ грознаго обличеніꙗ еꙗ величества, негодованіꙗ и обезчештеніꙗ. Тогда гос. Пѹтникъ обѣштасꙗ предъ всѣми епископы и архиепископомъ, ꙗко онъ дѣло взыскѹемое на себе пріемлетъ, и катихискъ ѹготованъ въ скорости послетъ къ госп. архиепископѹ, и синодъ безпечаленъ сотворитъ, кѹпно и чаемое обличеніе и ѹкоризнѹ отвратитъ. Онъ бо самъ не въ силахъ сочинити катихисмъ обѣштаныи отъ него, но въ несѹмненнои надеждѣ сѹштъ, ꙗко мене имѣꙗше при себѣ, и ꙗко азъ дѣло сіе ѹстрою в мѣсто его. И тако въ тои надеждѣ вси госп. епископи окончавше дѣла сѵнодалнаꙗ къ своимъ престоломъ возвратившасꙗ.

Во времꙗ оно, то естъ въ 1770. лѣто великое бꙗше наводненіе, и изъ своихъ предѣловъ изстѹпленіе рѣки великіꙗ дѹнава. Отъ того и весъ дворъ архиереискіи въ Новомъ Садѣ потопленъ бꙗше до толика, ꙗко нигдѣ и ꙗстіꙗ приѹготовити мошти. Принѹжденъ ѹбо бꙗше госп. Пѹтникъ изыти отъ тѹдѹ и преселитисꙗ со всѣм домомъ своимъ въ М. Ковилѣ, веземъ и мене съ собою за сочиненіе обѣштаннаго им катихисма. Идѣже пребивающте начатъ единошти госп. Пѹтникъ сладкими и благими словеси совѣтовати и молити мене всю нѹждѹ и опасностъ чести синода и архиепископа представлꙗꙗ, да бы азъ имъ въ синодѣ обѣштаныи

катихисмъ сочинилъ и избавилъ ихъ отъ градѫштіѩ скорби и безчестіѩ, невѣдыи ниже помишлѩше, ѩко азъ слышахъ и вѣдаю извѣстно ѹгризателнаѩ онаѩ поношеніѩ отъ госп. митрополита мнѣ въ синодѣ ѹчиненнаѩ. Отвѣштахъ емѹ со всѩкою ѹчтивостію, ѩко аште бы отъ него самаго взискѹемъ былъ катихисмъ той, на всѩ персти его рѹчныѩ по единъ ѹстроилъ быхъ: а на повелѣніе госп. архиепископа отнюдъ и коснѹтисѩ нехоштѹ, ниже пера взѩти. Зане катихисмы сочинѩютъ искѹсніи въ томъ и благолючиміи людіе, а не мѹслы, калмѹки, и татарчад. Онъ же слишавъ сіѩ отъ мене ѹмолча. Недоѹмѣваше бо, каковъ отвѣтъ подастъ митрополитѹ и синодѹ. Междѹ тѣмъ дваштн полѹчи госп. митрополитъ Іоаннъ отъ двора повелѣніе, еже послати что скорѣише обѣштаны катихисмъ.

Повнегда же ѹслыша отъ мене таковъ отвѣтъ господ. Пѹтникъ смѹтисѩ зѣло, и начатъ прилѣжише молити мене: но такѩже ѩже и прежде полѹчиви отъ мене во отвѣтъ въ точнихъ словахъ написавъ посла ко архиепископѹ въ Карансебешъ (и той бо помѩнѹтаго наводненіѩ ради избѣжа тамо). То же прочетъ писаніе госп. Пѹтника, распалисѩ по нравѹ своемѹ гнѣвомъ, и съ краинымъ негодованіемъ и ѹгроженіемъ отписѹетъ госп. Пѹтникъ полѹчивъ грозѩштее сіе писаніе паче опечалисѩ, и ѹбоѩсѩ ѹгроженіи тѣхъ, мене же онаѩ и малѣише необезпокоивахѹ ѩко человѣка мирѩнина и емѹ неподвластна. Того ради паки начатъ госп. Пѹтникъ съ вѩштшимъ прилѣжаніемъ просити мене, (поданъ мнѣ писаніе архиепископово прочести) да бы азъ пріимъ дѣло ѹготовалъ поскорѣе. Зато исто, отвѣштахъ емѹ, неће, еръ диві и богослови незнадѹ сочинѩвати и писати питоме катихисме. Некъ мѹ пишѹ татари и и калмѹцы, а моѩ рѹка писати га неће. Сіѩ паки моѩ словеса и послѣдныи отказъ восписа госп. Пѹтникъ ко

архиепископъ въ Карансебешъ. И тако престаша обои отъ мене того взискивати; прочее, видяште мене непреклонна пребывающта, ниже долженствующта. Отъ сего пасе умножися гнѣвъ и ненавидѣніе на мене. Все сіе дѣло искомаго катихисма видилося въ лето 1770.

Не по мнозѣ времени возвратися госп. митрополитъ въ резиденцію свою убѣжденъ частими взысканми катихисма начатъ промишляти о томъ, како бы удовлетворити цӑрскому требованію. Въ пѐрвыхъ убо посылаетъ высокому надлєжателству горѣ описанную Омологію госп. Ненадовича. Юже яко ни къ чему годную скартету воспріяша въ Віеннѣ, и просто отринуша, ниже имене катихисма достоину судивше: но требовашеся формалныи катихисмъ совершенъ и достаточенъ. По томъ посланъ и поднесенъ малыи нѣкіи катихисмъ единадесяточленнаго символа сочиненыи въ Галѣ госп. Петромъ Милорадовичь учениками медецины латински, а госп. Путнику прописаныи, егоже протопрезвитеръ карловачки Димитріи на славенски преведе. Въ томъ всю надежду положи госп. архиепископъ, яко удовлетворено будетъ требованію двора, абаче и тои таковуюжь почестъ воспріятъ, якоже и Омологіа. Сицевымъ образомъ со всѣмъ страпъ искусивши дворъ, увидѣ и точно увѣда, яко народнаго катихисма неимѣется въ церкви сербскои, и бѣдныи народъ въ непознаніи творца своего пребываетъ по подобію прочихъ животинъ, и яко все сіе дѣлается небреженіемъ духовнаго чина, иже должности своеа неисполняютъ. Преста прочее дворъ изискавати катихисмъ отъ синода и архиепископа: самъ же о томъ изволи промышляти, како бы церковъ сербскую снабдѣти катихисмомъ.

9. Сице мало отдухнувъ успокоися госп. архиепископъ Іоаннъ отъ толикихъ волнованіи и постидѣніи о катихисмѣ, еште два года съ половиною поживе въ

мирѣ. Между тѣмъ временемъ вопроси отъ двора, да бы и въ третыи годъ содержати моглъ вршачкую епархію во администраціи, два бо убо года держаше собирая приходы ея: обаче тое отречено бысть ему: вопреки же повелѣвашеся, да бы имена кандидатовъ послалъ за епископа на помянутую епархію, и мене бы уже постригшася, и архимандрита сушта непозабылъ. Еже чрезмѣрно опечалило госп. архиепископа. Но много по томъ въ 1773 лѣто промисломъ божіимъ Мая 13. дне въ вѣчностъ преселися. Тело его погребено бысть въ монастирѣ Крушедолѣ близъ рацѣ патриаршескои. И тако паки оста архиепископіа вдовою, ожидаюшти лучшаго себѣ женика и предстателя. Смертію его и ковильскіи архимандритъ избавися ужаснаго гоненія бывшаго на него отъ архиепископа Іоанна. Всячески бо старашеся лишити его креста и достоинства. За что чрезъ цѣлыи годъ процесъ водилъ съ Путникомъ. Но самъ невозможе совершити предхиштенъ смертію, тое аки наслѣдное остави своему тогда бывшему архидіакону, иже по дванадесяти лѣтѣхъ, то естъ въ 1785. Юніа 26. дне и дѣиствително соверши яко епископъ бачкіи и наругася бѣдномъ архимандриту. И тако отмсти по смерти архимандриту за отреченыи катихисмъ госп. Іоаннъ.

По упокоеніи госп. Іоанна архиепископа и митрополита. Госп. Путникъ по введенному старѣишинству воспріимъ администрацію карловачкаго архиепископата, въ надеждѣ и самымъ архиепископомъ по примѣру почившаго Іоанна быти. Абіе по силѣ народнихъ привилегіи представленіе сотвори двору яко о преставленіи госп. Георгіевича архиепископа, тако и о дозволеніи быти народному собору за избраніе новаго архиепископа. За тимъ и послѣдовало милостивое отъ двора царева допуштеніе быти по представленію его.

А отъ царскаго величества на саборъ за комисара опредѣленъ бысть комендирендеръ славоніи госп. генералъ ексцелленціа отъ Матезнъ.

Сошедшимся отъ всюду господ. дипутиртомъ отъ всѣхъ трехъ чиновъ, то есть отъ духовныхъ, военыхъ и цивилныхъ по два десятипяти человѣхъ по прописи царскому определенныхъ. А отъ архиереевъ поставлени быша два кандидати, госп. епископъ бачкіи Моvсеи Путникъ яко старѣишіи между епископами и администраторъ архиепископата и госп. Викентіи Іоанновичь Видакъ епископъ темишварскіи. Гос. Путникъ надѣяшеся по праву старѣишинства получити достоинство архиепископства, того ради ниже угоштеніами, ниже обѣштанми, ниже пѣнязми, ниже инимъ неправеднимъ путемъ восхотѣ присвоивати на страну свою госп. депутиртовъ На противъ того госп. Видакъ вся возможнія хитрости на то употреби. Непрестанная бо гоштенія творяше депутиртомъ всѣмъ, обѣштаніа архимандритомъ епископства, военнымъ его ходатаиствомъ ранги, а цивилныхъ умездяше пѣнязми, тимъ вся дипутирти привлече на страну свою.

12. На дозволеніе госп. комесара собрашася вси депутирти въ народную салу, и по обычаю затвореным салскимъ дверемъ чрезъ секретара Павла объявлени быша народу горѣ помянутіи госп. кандидати, и на негоже аште кто восхоштетъ, да подастъ вотумъ или гласъ свои. И абіе воспослѣдоваша гласы начевшу шишатовачкому архимандриту Викентію Поповичу (емуже епископство обѣштано бяше) на Видака даде вотум свои И за нимъ нечаянно вси гласы, аки единѣми, точію гласъ ковильскаго тогда бывшаго архимандрита. Прочимъ всѣмъ епархіи депутиртомъ начевшу протопресвитеру новосадскоиу Андрею Николичъ отступившимъ отъ него и приставшимъ къ госп. Видаку. Сице окончася соборъ

избраніемъ точію архіепископа. По томъ госп. дипутирти добре угоштени отъ новаго архиепископа по пріятіи дозволенія обычнаго отъ госп. комиссара разидошася во страны своя.

147.

Царица Марија Тереза рескриптом овим дозвољава будимским Србима долазак на сабор.

Eines Allerhöhst Kays. Königl. an mich Allergnedigst erlassenen Resctipts d. d. Vienne den 8. Martii 1769. et praest. d. 11. N. a. et m.

Maria Theresia von Gottes Gnaden Römische Kayserin. Wittib. zu Ungarn, und Böheim Apostolische Königin, Erz-Herzogin zu Oestreich.

Hoch und Wohlgebohrner! Lieber Getreuer! Wir haben auf die von dir untern 17. Hujus eingesendete Bittschrift der nicht unirten Dioecesan Gemeinde des vacanten Ofner Bisthums Graeci Ritus, und Uns darüber von Seiten Unserer Ilir. Hof-Deputation gehorsamst erstatteten Vortrag gnädigst bewilliget, das ersagte Ofnerische Dioecesan — Gemeinde, ihre sowohl geist als weltliche Deputirte, zu den bevorstehenden Illiirischen National-Congress, abschicken möge.

Welches du also denen Supplicanten zu erinneren, annebst aber auch nachdrücklich zu bedeuten haben wirst, das sie denen aus ihren Mittel zu obgedachten Congres absendenden Deputirten, den Ernstgemessenen Auftrag machen sollen, sich bey ermelten Congress mit aller Anständigkeit zu betragen, und gegen alle eines unstatthaften Benehmens halber wieder sie beibringen mögende Klagen, sorgsamst zu verwahren.

Hieran beschiehet Unser gnädigster Will, und Meinung Und Wir verbleiben anbey. etc. etc.

148.

Марија Тереза потврђује ново изабраног митрополита Јована Ђорђевића указом својим од 21. Октобра 1769. год.

Nos Maria Teresia memoriae commendamus, quod posteaquam anno proxime Praeterito 1768 Venerabili, ac Devoto Paulo Nenadovics Graeci Ritus orientalis Ecclesiae Nationis Illiiricae Seu Rascianae Archi Episcopus Metropolita Carloviczensi ex hac vita decedente, adeoque nunc dicta ejusdem Pauli Nenadovics Functione vacante venerabilis, Devotus Fidelis Noster nobis Dilectus Joanner Georgievits Episcopus adusque Versacz, et Caransebiensis per praefatae orientalis Ecclesiae Graeci Ritus Clerum, et universum Populum Rascianum, ex praevia Benigna Comissione nostra congregatum vigore Benignorum Indultorum, et concessionum Jisdem per Serenissimum quondam Principem Leopoldum Primum Romanorum Imperatorem, et Hungariae Regem Dominum quippe Avum, et Praedecessorum nostrum gloriasae memoriae desideratissimum diversis temporibus, signanter vero Sub Dato in Archi-Ducali Civitate nostra Viena Austriae Die 20. Mensis Augusti A. 1691. elargitarum, et tam harum quam caeterarum etiam per alterum Serenissimum olim Principem Dominum Josephum Similiter Romanorum Imperatorem, et Hungaria Regem Patruum utpote, et praedecessorem nostrum felicis Recordationis Tenore Benignarum Liberarum Suarum aeque in Archi-Ducali Civitate nostra Vienna Austriae Die 29. Mensis 7. anno 1706. nec von per Serenissimum quondam Principem Dominum Carolum sextum Romanorum Imperatorem, et Hungariae Regem immediatum Praedecessorem et Genitorem nostrum Gloriosae Recordationis desideratissimum, Tenore aeque benignarum Literarum suarum in Archi-Ducali Civitate nostra Vienna Austriae Die 8. Mensis 8. anni 1713. clementer confirmatarum, in antelatae orientalis Ecclesiae

Graeci Ritus Nationis Illiricae seu Rascianae Archi-Episcopum, et Metropolitam Carlovicensem, adeoque praementionati condam Pauli Nenadovics immediatum Successorem omni cum facultate, et Jurisdictione Functioni hujusmodi virtute praedeclaratorum Caesareo-Regiorum Indultorum, et Concessionum competentibus ad Benignam Ratificationem, et confirmationem nostram more solito electus, et denominatus exstitisset, ac ipse etiam memoratus Joannes Georgievits facto Majestatem nostram humilimo recursu demisse suplicaverit, quatenus eundem praevio modo in Archi-Episcopum, et Metropolitam electum, et denominatum, Authoritate nostra Regia clementer confirmare, et pro tali per universum in Provinciis nostris Caesareo-Regiis existentem ejusdem Graeci Ritus Populum agnosci, er honorari jubere, et mandare Jurisdictioneque, et Functione hujusmodi juxta praeatacto Caesareo-Regia Indulta privilegia, Concessiones, et praerogativas libere gaudere, et perfrui admitete clementer dignaremus. Nos proinde humillima antelati Joannis Georgievits Suplicatione nostrae, modo, quo supra porrecta Majestati Regiae Benignitate exaudita clementer, et admissa benigna etiam attentis, et consideratis non solum Constituti Ipsius erga Majestatem nostram fidelitate, vitaque, ac morum Integritate ac peculiaribus sibi jam antehac comparatis meritis, signanter dum annis superioribus cum defuncto orientalis Ecclesiae Graeci non uniti Ritus Patriarcha Arsenio Joannovits derelictis Partibus Turcicis, ad Ditiones nostras Haereditarias transmigrando, adeoque inde tempore tum devotionem erga Majestatem nostram inviolate testando cum et Zelum in promotionem altissimi servitii nostri directum laudabiliter prô quarumvis Circumstantiarum ratione et occasionum eligentia probando, sed et quasvis actiones suas, et functiones ea sinceritate, dexteritateque

obeundo, ut per id tam Majestati nostrae se se plurimum commendatum, quam et aliis ob prudentem rerum pertractandarum rationem, acceptum, gratumque reddere studuerit, habita denique clementi ad antelatos Gloriosorum Praedecessorum nostrorum Hungariae Regum liberam ipsi Populo Rasciano inter se, et ex natione sua Archi-Episcopum, et Metropolitam eligendi facultatem, admittentes concessionee, et indulta per nos quoque (uti praemissum est) clementer ratihabita, et confirmata Reflexione, praedeclaratam Ipsius Joannis Georgievich in praerepetitae orientalis Ecclesiae Graeci Ritus Illiricae seu Rascianae Gentis Archi-Episcopum, et Metropolitam Carlovicensem modo praevio institutam et factam Electione Authoritate nostra Regia clementer ratihabemus, approbamus, et corfimamus, consequenterque ipsum Joannem Georgievich quamdiu in debita erga nos et augustam Domum nostram fide et devotione Ipse Juramento superinde adstrictus, ac etiam Populus Rascianus, cui praest, perstiterit, libere perfrui, et gaudere posse, et insuper pro tali per universum Populum repetiti Graeci Ritus Rascianum in Provinciis (uti praemissum est) nostris existentem agnosci, et honorari jubemus, et mandamus, Quocirca Nobis uuiversis, et singulis Ecclesiasticis et Secularibus, Totique Communitati saepefati Graeci Ritus Rascianorum orientalis Ecclesiae ubicunque sub Jurisdictione sacrae praememorati Regni nostri Hungariae Coronae, Partiumque eidem annexarum degentibus, et comorantibus, praesentibus, et futuris harum serie firmiter praecipimus, et mandamus, quatenus antelatum Joannem Georgievich a modo imposterum pro vero, et indubitato orientalis Ecclesiae Graeci Ritus Illiricae, seu Rascianae Gentis Archi Episcopo, et Metropolita Carlovicensi habere, tenere, et recognoscere, debitamque Ipsi pro eligentia Ritus vestri obidientiam,

honorem, et Reverentiam exibere debeatis, ac teneamini, nec secus facturi Praesentibus (quibus secretum majus sigillum nostrum, quo ut Regina Hungariae utimur, appendi jussimus) perlectis exhibenti restitutis. Datum in Archi-Ducali Civitate uostra Vienna Austriae 21-a Octobris 1769 Regnorum nostrorum. etc. etc

149.

Краљевско угарско намесничко веће у Пожуну налаже Будимцима, да Јована Ђорђевића признаду за митрополита карловачког.

Prudentes, ac Circumspecti nobis honorandi.

Erga demisse factam sacrae Caesareae, et Regio-Apostolicae Majestati per Dominum Joannem Georgievich antehac Episcopum Versaczensem, ex Karansebessiensem, jam vero in Locum Pauli Nenadovics ex hac vita descedentis, in graeci ritus orientalis Ecclesiae Nationis Illiricae seu Rascianae Archi-Episcopum, et Metropolitam Carloviczensem electum, suplicationem, qualiter eundem Joannem Georgievich in antelato Archi-Episcopali munere clementer confirmare dignata sit altefata sua Majestas Sacratissima, ex hisce annexis Benignarum Cesareo-Regiarum eidem extradatarum Confirmationalium Literarum paribus uberius percipiet Civicus hic Magistratus.

Quas eidem Civico huic Magistratui de Benigno Jussu Caesareo-Regio finem in eum hisce communicandas esse duxit consilium hoc Locum. Regium, quatenus easdem pro requisita praedictae Gentis. Populique Greci Ritus non uniti notitia in Gremio, sui publicari facere noverit, et nec intermitat Idem Civicus Magistratus. Datum ex Consilio Regio Locumt. Hung. Posony Die 28. Mensis Novembris 1769. celebrato.

Albertus m. p.

Ladislaus Balogh m. p.
Josephus Klobusiczky m. p.

Prudentibus, ac Circumspectis N. N. Judici Primario Consuli, et Caeteris Senatoribus, ac Juratis Civibus, Totique Comunitati Liberae, ac Regiae Civitatis Budensis nobis honorandis.

140.

Уговор будимског танача српског са Тодором Илијћем молером из Темишвара.

Днесъ долѹ ставлѣнаго дна и года естъ междѹ почтеныи госп. таначомъ и госп. бировомъ Н. Н. и госп. сосѣдатели целаго обштества от едне стране и такожде и от дрѹге стране, почтени гос. Теодора Іліча молера бившыи темишварскыи слѣдѹюштіи контрактъ ѹговоренъ и ѹ твержденъ естъ.

Сице.

1. Зактева П. Т. граческаго закона и ѹ присѹтстви со обштествамъ, нашѹ церковъ ѹ Табани торонъ кои с бакаромъ покривенъ бѹдетъ молерскимъ посломъ лаотъ модела то естъ цветови послаћени бити добро и добримъ златомъ као показатои мѹстри без всякаго отвѣта во всякомъ сломъ и добромъ временѹ илити рећи киша снѣгъ иліи крѹпа не досадила, я Теодоръ облигирамъ до 12 лѣта да не операт иліи вчемъ наименшимъ да бы немангерамъ равнимъ пачиномъ.

2. Обѣштаю я Теодоръ торана више помянѹтаго циратне и 4 еуангелисти позлатити измоловати, како се надлежитъ, безъ всякаго отреченіа ексжѹзаціе да бѹдетъ, иліи акиби во время молераа моего кто пришелъ мнѣ физитирати и фалеръ находити а с пробомъ да покажатъ мои посао да ніе аѵдентишъ, то я потверждѹемъ противъ оніа проби ако би болша от моея била отъстѹпити.

3. Послѣ сего госп. Теодоръ Іличъ по ѹреченомѹ обѣштаніи циратнъ златомъ позлатити и 4 еуангелиста

моловати, како и горѣ гласитъ, златни грѫнтъ да ѫдетъ. За кое и емѫ почтени таначъ со обштествомъ и госпѫргери съ погодбомъ совершила, зато е 1300 фор. и словомъ иляда и три стотине форинти честно на совершеню емѫ исплатити, како и обѣшташа съ целомъ погодбомъ, молеръ злато да кѫпѫетъ с прочимъ надлежаштимъ матеріаломъ его да бѫдетъ.

4. Подвезѫем себе я Теодоръ Іличъ молеръ затови ѫречени и обѣштаніи добро безъ всякаго порока честно совершити, позлатити, измоловати, и за 12 година добаръ стоимъ да киша и зло време неће досадити; зато е овомѫ контрактѫ еште единъ равно гласно ексампларъ сочинѣнъ и печатію заклѫченъ и свакои страни поедине дорѫке врѫченъ бѫдетъ за болшее вѣроятіе.

У Бѫдимѫ Табани 24. Юніа
1775. года
(М. П.) Теодоръ Іличъ
молеръ.

(М. П.) Н. Н. бировъ и таначъ
греч. закона здашныи
со обштествомъ.

1775 Юніа 25. прими капаре готови новаца 100 поринти.

	фор.	кр.
Преводимъ капарѫ	100	
Юліа 5. от госп. епитропе	150	
Авгѫста 2. дето	150	
Авгѫста 11.	86	
Септемріа 5.	41	
Септемріа 33.	151	51
Октомріа	38	
Октомріа 5.	10	
Дето 7.	10	
Дето 12.	20	

	фор.	кр.
Дето 17.	60	
Дето 20.	10	
Васи Пандазићу плаћено	25	
Соколовичу	13	17
Порхета	1	12
Октомріа 23.	20	
Дето 26.	20	
Дето 28.	60	
Дето 30.	10	
Дето 30.	40	
Неом. 9. Сави Пандазићу	19	
Дето 10.	11	
Дето 11.	25	
Дето 11.	20	
Дето 17.	30	
Дето 30.	20	
Декем. 4.	30	
Декем. 6.	20	
Дето у хеспапу . . . , ...	7	40
8. изплаћуемо со всѣмъ	101	
Сума . .	1300	—

1775 Декембра 8. исплаћенъ бистъ сего контрактъ лаотъ више именовата сума со захвалности чрезъ гос. бирова и почтени таначниковъ.

Теодоръ Ілічъ молеръ
темишварски

151.

Будимски српски танач моли архијерејски синод, да одржи манастир Ковин, који је по налогу царском укинут, наводећи, како је овај манастир године 1320. први пут молован, и да га треба сачувати од пропасти, што је старији од свију манастира у Угарској. (Види бр. 152.)

Свꙗтѣиши архиереискіи правителствȣюшти синодъ намъ госп. госп. и архипастиръ, милостивѣишіи.

Междȣ биваемаго скорбию и тȣгою наижесточаиша и наичȣствителнѣиша иматъ быти она, христолюбивимъ дȣшамъ, коꙗ происходитъ или от внѣшнѣ бываемаго нȣжднаго совѣти поврежденаꙗ или отлишеніꙗ ȣживаемаго добра, пачеже церквеи и свꙗтихъ манастирехъ, иже сȣтъ обиталиште божіе и домъ молитвы коликое намъ единовѣрнимъ во епархіи бȣдимскои обрѣтаюштимсꙗ православнимъ христіаномъ все обштаꙗ во сердца наша болѣзнъ и тȣга глȣбоко проникла, ȣразȣмѣвше садъ ȣ послѣднѣмъ Авгȣстȣ от самихъ ȣстъ госп. епископа нашего, Софроніꙗ Кѵриловича, да е на недавно послѣдовавши, цесаро-кралевски все височаиши ȣказъ, манастиръ свꙗто ȣспененіи Ковинь касиратъ, и все кромъ церкве и церковнихъ вештеи податисꙗ бȣдетъ и потомъ въ манастиръ Грабовацъ принестисꙗ иматъ, ми доиста совершено чȣвствителностъ сада на сердцȣ нашемȣ дѣиствȣюштіꙗ скорби описати и изꙗвити неможемо.

Свꙗтѣишемȣ правителствȣюштемȣ архиереискомȣ сѵнодȣ госп. милостивѣишимъ болше нежели мы показати можемъ, познато естъ да манастиръ сеи Ковинъ всѣхъ прочихъ въ предѣлехъ кралевства мажарскаго сȣшти греческаго закона монастиреи древностію своего превосходитъ, ниже можетъ начело тоге извѣстно доказати се точію аште на надписатого посмотримъ видѣтіе, дае ȣ лѣтȣ еште 1320. перви кратъ изображеніемъ ȣкрашенъ. Ако и кромъ хȣдаго предложеніꙗ слишитсꙗ и взираемъ, да по всюдȣ во обште, аки нѣкое дражаише сокровиште, просвештенъ светъ иштетъ и штитсꙗ со все возможнимъ прилѣжаніемъ вешти древностію просиꙗвшисꙗ во своем вештествѣ сохранꙗти, и аки изъ нѣніꙗ тли во своть про-

износитсѧ и еште от болшихъ тою светлостъ засвидѣтелствовати могꙋштихъ доводомъ деноноштно трꙋдѧтсѧ, колми паче подобало би свѧтаѧ мѣста въ древности сиѧюштаѧ въ состоѧніи, въ которимъ находѧтсѧ опасно крепко и тшталива наблюдати и заштиштати, междꙋ коѧ наипаче и по правдѣ ꙋ первꙋ класꙋ овꙋ свѧтꙋю обителъ Ковинъ причитати, слѣдователнѣ от всѣхъ нападеніи и ꙋмысловъ ꙋпразнити тꙋю хотѧштихъ заштиштати приличествꙋетъ, къ чемꙋ и оваи ꙋзрокъ слꙋжити можетъ понеже насъ и тако до 35 домовъ точно находитсѧ, и то с временомъ лечко въ нечаѧнихъ и неꙋдо бо предвидетисѣ могꙋштихъ слꙋчаѧхъ неприѧтнихъ разсѣѧтисѧ можемъ, ꙋ коемъ слꙋчаи пꙋстꙋ сꙋштꙋ местꙋ и манастиръ тои запꙋстѣти, слѣдователнѣ инимъ въ рꙋки и притѧженіе приити би моралъ, и тако лишасѧ своихъ нарочнихъ и постоѧнихъ строителеи памѧти, имене права, которое нинѣ иматъ лишибитисѧ имелъ.

Сего ради наше все обштее колено преклонное моленіе и прошеніе, да би свѧтѣиши правителствꙋюшыи сѵнодъ, ѧко столпи церквеи сіѧ, и инаѧ къ семꙋ слꙋжаштаѧ, въ милцстивѣише разсꙋжденіѣ приѧти и едино дꙋшно ревностію, кодъ ихъ величества въ всевисочаишаго Ѳрона благоꙋтробно предъставити и ꙋмолити изволили; во еже би монастиръ сеи Ковинъ на славꙋ божію, а нашꙋ всеобштꙋю дꙋшевнꙋю ꙋтѣхꙋ во своемъ состоѧніи, ѧкоже дослѣ бѣ миренъ заосталъ, мы вси по бозѣ на теплѣишꙋю ревностъ свѧтѣишаго правителствꙋюштаго сѵнода надеждꙋ возвергаюште, въ смиреніи рабъскомъ изꙋмираемъ.

Свѧтѣишаго правителствꙋюштаго архиереискаго сѵнода нижаиши раби.

Обштина закона греческаго
неꙋниѧтскаго.

152.

Будимски танач моли свога владику Совронија Кириловића, да се заузме за одржање манастира Ковина, наводећи, да је овај манастир обновио — обогатио и калуђерима снабдео Стеван краљ српски, што би се подударало са оним, што говоре у бр. 151., да је Ковин први пут молован 1320 год. А у овом спису који је написан год. 1775. веле за овај манастир, да је зидан „прежде четири сотъ и осамдесетъ и шестъ лѣтъ“. дакле год. 1289.

Высоко-преосвѧштеннѣишіи, и высокодостоинѣишіи госп. госп, епискѹпе, намъ патронъ милостивѣишіи.

Печалное намъ, и зѣло скорбное благовѣстіе сербскомѹ породѹ, находѧштемѹсѧ въ Хѹнгаріи нижнои, наипаче бывателѣмъ вароши ковинскіѧ, егоже и намъ окрестнимъ з болѣзнованіе прикасаетсѧ живѹштимъ въ епархіи славнаго града Бѹдима, и въ епископіи вашего высоко-препсвѧштенства веліе сожалованіе откриваетсѧ сицевимъ образомъ, ѩко братію немногѹю собравшѹюсѧ въ обытелѣ ковинстѣхъ скоримъ временемъ воздвигнѹти, и имѧ монастирѧ касирати, по ѹказѹ ихъ цесаро кралѣвскаго величества иммѹтъ; коемѹ во всѧкое времѧ празднованіѧ оуспеніѧ пресвѧтіѧ богородици премногіи народъ от многихъ мѣстъ собирашесѧ, на величіе и похвалѹ богоматере зане единъ тои ѹ славнои вармеђи пештанскои находитсѧ, то ѹбо и того братію и монахи по возможности своеи драговолнѣ богомобывіи христіани и господари честныи кѹпци нетокмо бѹдимскіи но и пештанскіи, сентандреискіи и егарскіи и инніи прочіа подарствовали толико елико оны оухлѣбытисѧ чрезъ всѧкіи годъ и пожити возмогѹтъ. Не от мѣста до мѣста ходѧше насилѣ просили, и тако во обытелъ свѧтѹю доносили, да тимъ начиномъ христіанствѹ досадѹ творѧтъ, а на многаѧ мѣста пожелаемы быша пришествіемъ ихъ, ибо тіи

молитвенцы бихꙋ о дꙋшахъ нашихъ негасиміи къ божіеи матери въ еѧ обытелы котори прежде четири сотъ и осмъдесѧтъ и шестъ лѣтъ назижденнаѧ быстъ, и многи недꙋжніи исцелѣніа приѧша.

Мы оубо нинѣ вси единодꙋшно весъ народъ въ диштриктѣ бꙋдимстѣмъ къ вашемꙋ високо-преосвѧштенствꙋ молебно прилѣжимъ о немъ и просимъ Бога ради, да бы изволѣли кодъ цесаро-кралевскаго ихъ величества, таковꙋю милостъ изходатаиствовати, да предпомѧнꙋтіи сеи монастиръ Ковинъ въ первое состоѧніе привести, и братію въ немъ потвердити и изоставити, ѧкоже и доселѣ былъ естъ ꙋ всѧкомъ мирномъ постоѧнствꙋ житію монашеское имꙋште. Да за сицевіѧ трꙋды и оусердіе ваше воспріимите от господа Бога предивніи и весбогатіи оніи даръ, иже воспріѧ Стефанъ сербскіи кралъ глꙋбинꙋ богатства и дара божіѧ славꙋ, тамо восходитъ Стефанъ свѧтыи зрѧ пророки за истои монастири обогати, и обнови, и монахи постави, и преславнаѧ зданіѧ оустрои на сꙋгоштеніе странымъ и немоштнымъ и болнымъ людемъ, которіа славы и вашемꙋ высоко-преосвѧштенствꙋ желаюште от господа просимо, да преблагіи Богъ за великіѧ ваша трꙋди и подвиги совершивше мъздꙋ воспріимите глагола божіа: блаженіи милостивіи, ѧко тіи помилованіи бꙋдꙋтъ, въ нинѣшнѣмъ же вѣцѣ за правдꙋ и непорочіе и благочестіе, огребаѥштесѧ всѧкіѧ неподобніа вешти, кипѧ стади, и сꙋпрꙋзи воловъ, ѧкоже домꙋ Іововъ и Корныліевъ, сіѧ милосердіемъ и милостинѣю, дꙋхомъ горѧште господеви работаѧ, разꙋмъ всегда простираѧ къ Богꙋ, страшное оное сꙋдиште воспомѧнꙋвше всѧкаго благословеніѧ и благонадеждного, осемъ от глаголствіѧ от вашего вы-

152.

Будимски танач моли свога владику Совронија Кириловића, да се заузме за одржање манастира Ковина, наводећи, да је овај манастир обновио — обогатио и калуђерима снабдео Стеван краљ српски, што би се подударало са оним, што говоре у бр. 151.„ да је Ковин први пут молован 1320 год. А у овом спису који је написан год. 1775. веле за овај манастир, да је зидан „прежде четири сотъ и осамдесетъ и шестъ лѣтъ". дакле год. 1289.

Высоко-преосвѧштеннѣишіи, и высоводостоинѣишіи госп. госп, епискѹпе, намъ патронъ милостивѣишіи.

Печалное намъ, и зѣло скорбное благовѣстіе сербскомѹ породѹ, находѧштемѹсѧ въ Хѹнгаріи нижнои, наипаче бывателѣмъ вароши ковинскіѧ, егоже и намъ окрестнимъ з болѣзнованіе прикасаетсѧ живѹштимъ въ епархіи славнаго града Бѹдима, и въ епископіи вашего высоко-препсвѧштенства веліе сожалованіе откриваетсѧ сицевимъ образомъ, ѧко братію немногѹю собравшѹюсѧ въ обытелѣ ковинстѣхъ скоримъ временемъ воздвигнѹти, и имѧ монастирѧ касирати, по ѹказѹ ихъ цесаро кралѣвскаго величества иммѹтъ; коемѹ во всѧкое времѧ празднованіѧ оуспеніѧ пресвѧтіѧ богородици премногіи народъ от многихъ мѣстъ собирашесѧ, на величіе и похвалѹ богоматере зане единъ тои ѹ славнои вармеђи пештанскои находитсѧ, то ѹбо и того братію и монахи по возможности своеи драговолнѣ богомобывіи христіани и господари честныи кѹпци нетокмо бѹдимскіи но и пештанскіи, сентандреискіи и егарскіи и инніи прочіа подарствовали толико елико оны оухлѣбытисѧ чрезъ всѧкіи годъ и пожити возмогѹтъ. Не от мѣста до мѣста ходѧше насилѣ просили, и тако во обытелъ свѧтѹю доносили, да тимъ начиномъ христіанствѹ досадѹ творѧтъ, а на многаѧ мѣста пожелаемы быша пришествіемъ ихъ, ибо тіи

молитвеницы бѧхꙋ о дꙋшахъ нашихъ негасиміи въ божіеи матери въ еѧ обытелы котори прежде четири сотъ и осмъдесѧтъ и шестъ лѣтъ назиждена быстъ, и многи недꙋжніи исцелѣніа приѧша.

Мы оубо нинѣ вси единодꙋшно весъ народъ въ диштриктѣ бꙋдимстѣмъ къ вашемꙋ високо-преосвѧштенствꙋ молебно прилѣжимъ о немъ и просимъ Бога ради, да бы изволѣли кодъ цесаро-кралевскаго ихъ величества, таковꙋю милостъ изходатаиствовати, да предпомѧнꙋтіи сеи монастиръ Ковинъ въ первое состоѧніе привести, и братію въ немъ потвердити и изоставити, ѧкоже и доселѣ былъ естъ ꙋ всѧкомъ мирномъ постоѧнствꙋ житію монашеское имꙋште. Да за сицевіѧ трꙋды и оусердіе ваше воспріимите от господа Бога предивніи и весбогатіи оніи даръ, иже воспріѧ Стефанъ сербскіи кралъ глꙋбынꙋ богатства и дара божіѧ славꙋ, тамо восходитъ Стефанъ свѧтыи зрѧ пророки за истои монастири обогати, и обнови, и монахи постави, и преславнаѧ зданіѧ оустрои на сꙋгоштеніе странымъ и немоштнымъ и болнымъ людемъ, которіа славы и вашемꙋ высоко-преосвѧштенствꙋ желаюште от господа просимо, да преблагіи Богъ за великіѧ ваша трꙋди и подвиги совершивше мъздꙋ воспріимите глагола божіа: блаженіи милостивіи, ѧко тіи помилованіи бꙋдꙋтъ, въ нинѣшнѣмъ же вѣцѣ за правдꙋ и непорочіе и благочестіе, огребаѩштесѧ всѧкіѧ неподобніа вештй, кипѧ стади, и сꙋпрꙋзи воловъ, ѧкоже домꙋ Іововъ и Корныліевъ, сіѧ милосердіемъ и милостинѣю, дꙋхомъ горѧште господеви работаѧ, разꙋмъ всегда простираѧ къ Богꙋ, страшное оное сꙋдиште воспомѧнꙋвше всѧкаго благословеніѧ и благонадеждваго, осемъ от глаголствіѧ от вашего вы-

сокопреосвѧштенства чающте; свѧтꙋю десницꙋ цѣлꙋюште смирѣнѣишіи рабы изостаемъ.

Вашемꙋ высоко-преосв. ко ꙋслꙋгамъ присно готови.

Н. Н. бировъ греческаго неꙋнитскаго
закона съ прочими таначныци
обрѣтаюштимисѧ въ славном градѣ
Бꙋдимѣ ꙋ Табани.

153.

Јежувитски Ректор Антоније Ревицки, оптужује проту будимског Никетића, што је причестио војнике православне вере, који бејаху настањену у будимском граду. (Види бр. 125 и 134).

Species Facti.

Obwohlen schon öfters unter den kranken Soldaten im hiesigen Spital auch Schismatici (oder sogenannte Altgläubige) waren, so hat sich doch, (so viel uns bewusst ist), bisher noch kein Popp unterfangen allda die Sacramenten auszuspenden. Da escheinet aber den 31. July dieses laufenden Jahres auf öffentlicher Gasse ein schismatischer Popp in Begleitung eines Jünglings, der mit dem Licht in der Latern vor ihm her ging, und (wie einige sagen) in andern Gässen auch das Glöcklein erschallen liess. Der Popp ging gerad ins Spital. Eben jener Priester aus unserer Gesellschaft, der das Spital zu besorgen hat, hat ihn beobachtet und mir augenblicklich davon den Bericht gegeben, diesen habe ich dann alsobald ins Spital geschicket, mit dem Befehl, dass er dem Poppen die Ausspendung der Sacramenten untersage, und ihn weggehen heisse. Da der Popp meinen Auftrag von diesem Priester vernahm, hat er sich zwar auf die ernstliche Ermanung hinweg begeben; zugleich aber berufte er sich auf Hoh. Sr. Excellenz den H. Gouverneur mit bedeuten, dass er seine Sachen dort suchen wollte. Er kam auch gleich wiederum zurück, sa-

gend, er wäre zu mir angewiesen. Ich fragte ihn also, mit was für einer Erlaubniss er sich unterfangen hätte, dieses zu thun. Er antwortete anfangs, er seye Pfarrer zu Ofen, und könne also auch an diesem Orte von den Verrichtungen seines Amts nicht gestöret werde. Alsdann gab er vor, er wäre in usu, die Sacramenten auch hier in der Festung zu administriren. Endlich setzte er hinzu, es sey ihm dieses durch Allerhöchst-gnädigst königl. Befehle erlaubet.

Ich aber erkenne ausser mir, keinen Pfarrer von Ofen. Er, ob er schon Pfarrer der Schismaticorum angestellet ist, so darf er sich doch weiter, als über die Raitzen-Stadt nicht extendiren. Indem die Schismatici oder ihr Popp, laut der Allerhöchsten Königlichen Befehlen nicht einmal auf die Wasser-Stadt (geschweigen auf die Festung) einiges Recht haben. Fürwahr nicht ohne geringer Ärgerniss mussten die Bürger von der Festung diesen Menschen sehen, wie er öffentlich mit vorgetragenem Licht, den Kranken zu verseben ging, Alles erstaunte über eine Sache die hier niemahl gesehen haben.

Den Besitz, oder Usum, welchen der Popp vorgiebt kann er nicht beweisen; der Führer, der die Besorgung des Spitals hat, sagt, er habe dieses niemals gesehen. Von meinen Vorfahrern weiss ich auch nicht, dass sie jemal etwas dergleichen beobachtet haben. Nach einer langen Nachfrage habe ich endlich gehüret, es sey entweder dieser nämliche Popp oder ein anderer aus ihme in das Soldaten-Spital gekommen, und da man ihm um die Ursache fragte, habe er geantwortet, er brauche eben den Feldscherer vom Spital in seinen Gesundheits-Umständen, item, er wolle einen ihm bekannten Soldaten besuchen. Keiner aber findet sich der es wüsste, dass jemal ein Popp die Sacramenten administrirt habe; noch

viel weniger, dass dieses mit Wissen des Superioris castrensis geschehen wäre.

Da ich also dieses Eurer Hochgräfl. Excellenz in aller Unterthänigkeit berichte: so bitte ich nicht, so viel meinen Rechten, als der catholischen Religion und den gnädigsten Befehlen Ihro Königl. Apostol. Mayj. wegen der mit öffentlicher Ärgerniss angethanen Unbild eine hinlängliche Genugthuung zu verschaffen.

Antonius Reviczky S. J.
Coll. Rector et per Hung.
Const. Superior m. p.

153.

Посмртна наредба старца од 121 год. Стевана Тодоровића родом из Пожаревца. Он бејаше последњи од оних чарнојевићевих пресељеника, који је још задржао до смрти очевину своју у старом отачаству, у Пожаревцу.

Im Namen der Allerheiligsten Dreyfaltigkeit Gottes Vaters und des Sohnes und des heiligen Geistes Amen.

Ich Stephan Thodorovits von 121 Jahren, alt habe von allhiesigem Gericht ausgebeten, ehrsam schutzgeschworne mein Testament zu machen und eine Ordnung mit meinem Hab und Gut, welches mir der Allmächtige Gott gegeben hat, zu machen. Indem ich fürchte mich von dem Tod bezeuge, das hat sich von meinem Hab und Gut angetroffen als Grundstücker, Gold, Silber, u. audern unter in Pozarovitza 2 Häuser, ein Laden, 4 Weingarten, eine Mühle, auf dem Fluss Mlava, von welcher ist die Hälfte mein und die Hälfte des Ignat Abaczia, also auch zu Belgrad von Baarem was von meinem Sohn Spasoc ist übergeblieben, welche sich anjetzo befinden bey dem Michailo Philipovits laut Specificatton zugleich auch in Kupfer völlige Seyfensieder-Instrumente nemlichen grosse und kleine Kessel, Brandwein-Kessel,

und das übrige Geschirr und Zinngeschirr, dies alles ist beym Michailo, als auch bey mir befindet sich im baaren Geld, welches ich habe allhier von meines Bruders Sohns empfangen habe, das nemlich von Peter Dozics, die ihme gegeben habe. 2196 fl. 21 d. etwas von Silber, 4 Stück Dukaten a jeder zu 5 Dukaten th. 20 Dukaten, welche bis heutigen Tag stehen unter des Spasoe Sitzschaft und zu Belgrad, habe, dass mein Sohn gemäss meinen Befehlen gelassen hat beym Zivota, 100 fl. habe gelieheuen Geld zu Pozarovacz vermög Specification. — — — — — —

154.

27. Септ. 1770. год. изађе као решење неко на закључења последњега конгреса: „Илирски регуламент“ (Constitutiones Nationis Illiricae). Али овај регламенат не буде опште проглашен, него само поједиnим владикама ради равнања припослан. Осим овог у свој обширности владикама саобштеног регуламента буде такође и кратак извод на српском језику 20. Јулија 1771. год. издан.

Овај је регуламент у народу из више обзира на обште незадовољство и одпор наишао. Народ се јако тужио на владике ради овога акта, тако да је по неким већим местима и до немилих сукоба међу владикама и народом дошло. Народ је спремао тужбу и очекивао удесну прилику, да је може краљу изјавити; а ова се прилика на брзо појави, јер се 23. Маја 1774. год. престави у Карловцима новоизбраниј митрополит Јован Ђорђевић, и ради избора новога митрополита закаже се „црквено-народніи конгресъ“ год. 1774. у Карловцима.

По предлогꙋ илирске дворске депꙋтаціе бꙋде дозволѣно држанѣ како народнога конгреса, тако и синода по свршеткꙋ конгресꙋалнога рада.

У кралѣвскомъ решеню е стало, да конгресъ има избрати новога митрополита, а синодъ да продꙋжи саветованѧ о предметима, кои сꙋ на последнѣмъ народродномъ конгресꙋ нерешени (!) остали, као подизанѣ и

устроиство митрополитскихъ и епископскихъ консисторія, подизанѣ клирикалногъ завода, уређенѣ манастира, неке расправе ради старогъ календара, ограниченѣ светаца, рачунъ о народномъ фонду, юбилеи карлштадскомъ владици Стоіановићу, и попуненѣ удовихъ епархія.

Кралѣвскіи комисаръ на овоме конгресу было е баронъ Матезнъ. Конгресъ се састане, и темишварскіи владика Виђентие Іовановићъ Видакъ, буде 5 Юнія 1774. год. за митрополита изабранъ.

Али народни посланици незадоволѣ се само избор омъ новога митрополита, него поднесу кралѣвскомъ комисару свое тегобе у 31. точки противъ новооктроисаногъ регулакента. Говоре, да е по предлогу придворне илирске канцеларіе на ове народне тегобе изашло наивише решенѣ, али намъ ніе познато, како е оно гласило.

После распуста народнога конгреса започну се синодална саветованя владика. Оваи е синодъ израдио и познатыи тако званыи синодалныи катихисисъ, али већіи део послова одгоди до идућегъ синода.

У год. 1776. сакупи се изъ нова синодъ, кои се имао саветовати: 1. О дисциплини манастирскои. 2. О ритуалномъ календару и умальиваню праздника. 3. О системи клирикалнихъ школа. 4. О предметима, кои на последнѣмъ синоду несу били довршени. Дворска илирска депутація такође е предлагала, да оваи синодъ изради црквено право православне цркве (Corpus juris canonici). Али оваи предлогъ ніе усвоенъ.

Врло е знаменито о овоме синоду то, што су и владике имали више инструкціе. На синоду е као кралѣвскіи комесаръ было грофъ Антоніе Янковићъ дарувар скіи. По инструкціи, кою е кралѣвскіи комисаръ добіо, синодъ е имао млого више да ради, него што му е у рескрипту одъ год. 1774. обележено. „Правыи

и единый задатакъ синода — стои у инструкціи изме̂ђу осталога — састои се у томе, да грчко-несаединѣный клиръ сазна определеніа, кои су издана у последнѣмъ регуламенту, или ако бы имао противъ ньихъ какве примедбе учинити, да свои мотивованъ предлогъ вишои власти што пре поднесе, а тако исто и то да се изврши, што е у поединимъ местима регуламентна определѣно и заповеђено."

Кралѣвскіи комисаръ настаявао е у синоду око тога, да се изданіи регуламенатъ дотера и поправи, како бы се ньиме могле заменити народне привилегіе, и ставити границе „врло пространомъ тумаченю народнихъ привилегія." Ово е была права цель регуламента.

У овомъ се синоду узео у подробный претресъ новоизданый регуламенатъ. Чудно е да се синодъ овога посла подухватіо, кадъ е таи већиномъ у делокругъ народногъ конгреса спадао, и кадъ е унапредъ могао мыслити, да ће на великіи одпоръ у народу наићи, као што се доиста и збило.

Синодъ се ипакъ упустіо у претресъ поедннихъ точака регуламента додаваюћи свое примедбе. Грофъ Янковићъ, као кралѣвскіи синодалный комесаръ, шилѣо е илирскои депутаціи записнике синодалне дебате. Депутація е све примедбе и предлоге синода доставляла у препису чешко-аустріискои и угарскои канцеларіи, ратномъ дворскомъ савету, дворскои комори и наивышемъ судскомъ месту у Бечу. Ови су предлози претресани на поменутимъ местима, и свако решенѣ шиляло се у виду кралѣвскогъ рескрипта кралѣвскомъ комисару у Карловце.

И тако доврши оваи синодъ ревизію првога регуламента. Осимъ тога израђене су и инструкціе за митрополитске асистенте, и за дисциплину манастирску

После свршетка синода одреди се за митрополита и епископе награда. Митрополитъ постане таинимъ дворскимъ саветникомъ, темишварскіи владика добіе златанъ напрсныи крстъ, будимскіи и карлштадскіи драгоцену бурмутицу, а остале владике такође бурмутипе, а остале владике такође бурмутице одъ манѣ вредности. Народномъ секретару поклонѣнъ е златанъ сатъ. Ове кралѣве дарове раздао е кралѣвски комесаръ у послѣдньой седницы синода.

Као резултатъ синодалнихъ саветованя и кралѣвскихъ решеня изданъ е 2. Януара 1777. другіи кралѣвскіи регуламенатъ за православну цркву.

Али као што се напредъ могло предвидети, побуди се обште незадовольство и огорченѣ у целомъ народу, и то съ тога, што сâмъ народъ при саветованю о поединимъ точкама овогъ регуламента свои гласъ дао ніе. — По свима већимъ сербскимъ местима, а наиме у Новоме Саду и Вршцу подигне се народъ нашъ у гомилама, тражећи одъ владика да се укину све нове измене, и да остане онако, као што е народу србскомъ у нѣговимъ привилеђіяма уямчено, у коима се безъ нѣговогъ саизволеня никакве промене не могу предузимати.

У кньизи по званичномъ налогу израђенои: „Acten-mässige Darstellung der Verhältnisse der gr. n. u. Hierarchie in Oesterreich“ стои о овомъ предмету одъ речи до речи ово: „Кадъ се прогласіо регуламенатъ одъ год. 1777., и кадъ се у нѣму споменула радня два прошла синода, поче се народъ сумнати у свое владике, као да су ови изъ услужности према двору престали Да се измену заключеня народнаго конгреса одъ годъ. 1769. Народъ е држао, да привилегіе несу само за владике издане, него за цео клиръ и нарудъ срб-

скіи, те за то да не могу владике у име народа о привилегіяма пресуду изрицати.“

У слѣдъ израженогъ незадовольства нашегъ народа према новоизданомъ регуламенту добіе митрополитъ и темишварскіи владика налогъ, да иду у Бечъ, и да тамо предложе неке мере, кое бы одговарале желяма народнымъ.

Митрополитъ е имао оваи новъ предлогъ поднети угарскомъ дворскомъ канцелару, кои е по гласу ручнога писма одъ 10. Януара 1778. добіо налогъ, подъ своимъ председништвомъ држати конференцію са некимъ члановима чешко-аустриске продворне канцеларіе, и сврху горнѣгъ предмета наивишемъ месту месту мотивованъ предлогъ поднети.

Преговори о овои ствари трајаше готово месецъ дана, одъ 19. Фебр. до 12. Марта 1778. год.

Дворскіи саветникъ Издепски сачини на основу горньихъ саветованя трећіи регуламенатъ, тако звану „Декларторію“ (Rescriptum declaratorium), кои 16. Юліа 1779. годъ наивишу потврду добіе.

Декларторія е израђена у два текста. Латинскіи е текстъ быо наменѣнъ за провинціялъ, а немачкіи за воиничку границу. Ова декларторія сачинява одъ то доба црквеноправну норму за православну цркву како у Угарскои, тако исто и у свои осталои Аустріи, ма да и ніе путемъ редовногъ законодавства земальскогъ у законикъ угарскіи уврштена.

Пошто се оваи трећіи регуламенатъ прогласи, опозову се обадва пређашня. Издани примерци буду натрагъ изискани и већиномъ уништени тако, да се данасъ врло ретко где могу видети и наћи. И сама декларторія у мало се примерака налазила, пошто у 60 §. изрично стои: „Забранюемо, да се безъ полученога благоутробнога саизволеня нашега резолуціе, декрети и наредбе

ꙋ делꙋ закона и привилегіѫ православнима издане, или издати се имаюће, нигде ꙋ штампꙋ неиздаю, кое запрештенѣ и митрополитъ и люди нѣговога закона подъ жестокомъ на ньи ꙋ противномъ слꙋчаю определити се могꙋћомъ казни, да што точніе наблюдаваю.“ Деклараторіѫ е првыи пꙋтъ печатана на кꙋріллномъ езикꙋ славенскомъ ꙋ прво̂и свески Срб. Лѣтописа одъ год. 1856., а на срскомъ езикꙋ ꙋ преводꙋ гласи оваво;

Деклараторија од 16. Јулија 1779. (Rescriptum declaratorium).

Марија Терезија, императрица римска и т. г. Пречастни, верни, нама искрено љубазни! Благоутробно се свидило величаству нашем, да дела она, која је не давно укинута придворна депутација илирска у делима закона и привилегија народа илирскога одправљала, надлежним придворним дикастеријама, којима је одправљање остали, истога народа тичући се дела принадлежало, милостиво поверимо; дакле колико за то, што је овим догађајем измењен канал за одправљање дела, који се прописује објављеним год. 1777. регуламентом, толико и за то, што је од стране несаједињени грчкога закона пресмиреним молбама прошено било, да се од истога регуламента у некојим точкама из благоутробија и краљевске наше милости одступи, милостиво смо наредили, да оне власти, којима је овај регуламенат ради објаве и управе одслан био, исти заједно са пређашњим, год. 1770. изданим, одма поврате у руке наше придворне угарске канцеларије, а тако исто и од приватни лица која су тај регуламенат за своје собствено употребљење себи набавила, с обећањем, да ће га кадгод вратити, изишту, на овај начин, као што сљедује, измене, путем публикације објаве, и настоје, да га се они, којих се тиче, точно придржавају, и то:

§. 1. Илирски народ наш, докле год у верности и дужној покорности према нама остане, у уживању привилегија, која су од нас, а нарочито од блажене памети предака наши Леополда, Јосифа и Карла, императора и краљева угарски њему благоутробно дарована и потврђена, по смислу овога благоутробног рескрипта, Нашег изјаснителног (деклараторног) као и другога који је верности нашој у Априлу прошле године одаслан, милостиво ћемо заштићавати.

§. 2. Као што ће народ илирски, који у угарском провинцијалу станује, у делима, која се учења вере, савести и закона тичу, од својега митрополита и владика зависити; тако исти народ заједно са свештенством својим, као и остали краљевине становници, зависиће прво од провинцијални магистрата и земаљски власти, за тим од наше придворне краљевске угарске канцеларије, нити ће с обилажењем ове сад поменуте инстанције имати места рекурс какав на наше величаство.

§. 3. Архиепископ и митрополит, само је у црквеним делима врховни поглавар или предстатељ, а није никако у светским или мирским делима народа илирског глава. Такође остаје народу и у будуће слободно право бирати га; али потврђење овога избора и објави овога потврђења у сабору народном, као и инсталација новоизбранаго митрополита чрез нашега ц. и кр. комесара, пошто митрополит положи заклетву верности, благоговенства и покорности, коју нам је дужан, задржава се нашој ц. и кр. власти.

§. 4. Архиепископ и митрополит, што се тиче давања свитака епископски, точно се има држати оног правила, које је и осталим, долеименованим његовога закона епископима прописано. А приходи, који архиепископу обашка припадају, назначују се у следећим

а) Из каса коморски, и то из осечке 6.000 фор., а из темишварске 300 фор. по смислу благоутробне под 2. Августа 1749. издане резолуције, која и у будуће у својој снази постоји нему митрополиту даваће се сваке године.

б) Спајилук Даљ остављасе архиепископату као притежање дотле, док му се друго непокретно добро од равне вредности, које изван краљевине Хрватске лежи, благоутробно не дарује.

в) Будући да манастир Гргетег из особите благости и милости наше царске и краљенске за утеху народа треба да се у пређашње стање постави и из тога узрока 5,000 фор. прихода од села Нерадина и пустаре Банковца од архиепископата одпадају за то дотле, докле се други фонд не прибави, толико, т. ј. 5,000 фор. од ерарије или из наше благајнице даваће се архиепископату сваке године, но у исто време, кад се споменути манастир Гргетег успостави, да се они манастири упразне, за које је последњи синод наредио да се укину.

г) Имаће право примати таксе посвећења, које су у точки 22. опредељене, и друге онде назначене приходе.

§. 5. Благоутробно установљавамо, да право или власт, коју је грчко-несаједињени клер под различним видом себи присвојавао на ово имање мирјана њиовога закона, које је без наследства остајало, у будуће места нема; по том оно, што је у овој ствари посланицима илирскога народа у сабору год. 1769. држаном јаснима речима објављено, никада и никаквој промени не подложи. Тако исто и на лица црквена несаједињена, који из туђи предела у нашу државу доходе, исти клер да се не усуди себи захтевати никакву власт, нити на имање без наследства заостајуће, нити другу какву

власт. А што се тиче имања грчконесаједињени свештенски лица, која без деце и сродника умиру, да би се уклониле распре које се из тога родити могу, најблагоутробније установисмо, и то да

а) На добра непокретна, која је постављени поп имао пре но што је црквени чин примио, т. ј. још у стању мирском, епископ епархијални нема никаково право, но иста припадају спајији под тим условљем, да се такова добра недодирнута другоме становнику уступе. Политичне власти имају строго пазити, да се ово поступање, које се на сачување контрибуционога фонда клони, верно набљудава.

б) Добра непокретна, која је рукоположени поп већ у црквеној служби стекао, од спајије, да се по пропису одкупе или продаду, а новци отуда скупљени да се приложе останку наследства, које је иза попа или клера остало.

в) О овоме, и буди каквом другом покретном останку, (што буде остало после исплате дугова, ако се који покаже), допушта се несаједињеном свештенику, да може једну трећину на благоговјејне илирске потребе у нашим наследним државама завештати; а друге две трећине после наплате погребни трошкова и обични спомињања свагда имају припасти епископу. Тестаменти или завештања свештеника несаједињени, који би без деце и сродника умрли, ако би чрез исте епископи мало пре поканим начином у власти оштећени били, напотребна су и никаква; у таквом случају као и онда кад никакав тестаменат начињен не би био, сав остатак наследства да припадне епископу.

§. 6. Што се тиче наследства, које иза архиепископа заостаје, као што смо по примеру предака наши

коначно одступили од нашега права, које нам по закону припада; тако то одступање и у будуће у корист народа на тај начин најблагоутробније потврђујемо, да се,

§. 7. Кад архиепископ или који епископ умре, да се оно, што је црквено, одели, јер од онога, што је црквено, несме нити архиепископ, нити епископ, нити ико други, ма најмање што себи присвајати. Али међу тим, да неби због ове деобе какве распре произишле, треба да се не само у архиепископским и епископским него у парохијалним и другим црквама одма и за свагда два епитропа или црkве старатеља (тутора) поставе и при свакој цркви без изузетка о свима покретним и непокретним добрима и свештеним утварима тамо принадлежећима у присуству магистрата свакога места, инвентар у два ексемплара сачини, од којих један да се чува код епархијскога епископа или управо код конзисторије, а други код епитропа, у које инвентаре да се све верно уводи, што год временом прирасло или се умалило буде; а новци црквени да се у сваком месту под трегубим кључем чувају, од којих један да се уручи епитропима, други местноме попу, а трећи ономе чиновнику, кога земаљска власт на то определила буде, с таквим саветом, да један без знања другога не може од ови новаца ништа узети, али отуђити. К томе имају се давати рачуни сваке године о добрима црквенима у присуству спајинскога или жупанијскога чиновника, којом приликом треба да се ствари црквене, које се находе, са инвентаром спореде, и ако је што прирасло или се употребљењем погубило, да се у инвентару јасно побележи. А ако онај чиновник, код кога је кључ од црквене касе, буди којим начином, у то време неби могао доћи на развиђење рачуна, на састављање или на спорећивање инвентара и наплата, које из касе црквене бивају, да би се одклонило свако

штетно одлагање, које би у предреченим делима отуда произићи могло, најблагоутробније оћемо, да другога место себе нареди, али пазити треба кад се инвентари састављају, или рачуни сваке године прегледају, да се цркви или општини неправе трошкови частима, или динрнама, које би се присуствујућему чиновнику давале или буди којим начином.

§. 8. Што се тиче собственога имања архиепископског за прошло време:

a) Наредили смо, да се од свију добара непокретно која од стари времена архиепископату принадлеже, уједно и од покретни, а тако и од ствари драгоцени и сребрни утвари, којих је употребљење архиепископу ради чувања ауторитета и ради украшења дозвољено, као и од архиепископске библиотеке, три инвентара на ту цељ сачине, да се по тима инвентарима (од која три инвентара један ексемплар треба да се храни код наше придворне угарске канцеларије, а други при регустратури архиепископској) у њима означене непокретне, покретне и драгоцене ствари митрополиту предаду, коме ће слободно бити, ове употребљавати и уживати, али никако ма шта од исти отуђити, заложити, или другим којим начином од архиепископата отргнути. Непокретне ствари хране се у добром стању с умереним и довољним за обделовање опредељеним фундом, и заједно са покретним драгоценим стварима и библиотеком остављају се неповређена свакоме у архиепиткопату наследнику, на које предохране дело асисенти у точки 9. наређени имају прилежно пазити и сваке друге године ствари драгоцене себи показати, изискати, и уједно библиотеку, стање покретни и непокретни ствари, као и опредељени фунд брижљиво прегледати.

б) Милостиво заповедамо, да се утвари сребрне, драгоцене ствари, и свештене одежде, које архијепископској цркви принадлеже, од архиепископског имања разделе, и митрополитској цркви карловачкој од чести на њено, а од чести на лично употребљење свакога епископа предаду, и у инвентар те цркве уведу, које се са сваком прилежношћу и с онаким обазреностима, које су и осим тога за добра црквена прописане, верно чувати имају. А будући је садашњим митрополитом нашему величеству пресмирено представио, да оне драгоцене ствари и свештене утвари, које митрополит, кад у Карловцима служи, обично употребљава, архиепископату принадлеже; за то и кад он ову своју представку правно докаже, издаћемо о томе обширније милостиво решење, а међу тим оглашујемо га за слободна, да не мора епитропима рецепис издавати, кад усхте речене свештене утвари у другој којој цркви употребљавати.

в) А што се тиче друге масе наследства, која је од имања до сад умрши архиепископа остала, најблагоутробније наређујемо, да се пошто по прописаном начину драгоцености и остале покретне ствари продате буду, цела што буде сума у фонд публични или на довољну реалну ипотеку код приватни лица под интерес изда. У првом случају дозвољава се, да митрополит и архиепископски асистенти ово издавање тако изврше, да архиепископ буде дужан исто издавање нашему величеству само знања ради објавити, а у другом ће случају не иначе, него само после добивеног превисоког потврђења Нашег издавање ово места имати моћи, које потврђење нећемо дати одрећи, ако се правно докаже, да приватна лица толико имања имају,

да им се без опасности неприкосновенога фонда новци у зајам дати могу. Даље капитвл под именом неприкосновене масе на корист народа опредељен, да се цео храни, а интерес отуда припадајући по од нас учинити се имајућој премилостивој наредби у корист народа да се обраћа, најпосле митрополит са својима асистентима како о капиталу, тако и о приraштајима даваће рачуне, правнима доказима засведочене.

§. 9. А да би се како о предреченом неприкосновеном фонду, тако и о ономе, што је свакоме митрополиту на собствено употребљење дозвољено, као и о приращтају обојега особита брига водила, за то најблагоутробније наређујемо, да се за сдружено у таквој управи прилежавање архиепископу и митрополиту три асистента придаду, од којих један треба да је од стране клера несаједињени епископ, други од стране војничке штаба официр или оберофицир истога закона, а трећи од стране провинцијалне један од поштенији грађана несаједињеног закона, који у Карловцима, Новом Саду или у којем другом ближем месту живе.

Којим архиепископским асистентом особита овде прикључена упутства дадосмо и њима заповедисмо, да се осим званредни случајева, који би ово исто и међу тим изискивали, сваке друге године код архиепископа и митрополита у Карловцима скупљају, и како о предреченом неприкосновеном архиепископском, тако и о карловачком школском фонду исправне рачуне изиштy, и са сваком пристојећом обазреношћу прегледају.

§. 10. У обзиру на ово делење предпоменута три асистента упућујемо на великог жупана, или ако би овај препрећен био, на поджупана вировитичке жупаније и на главно заповедништво славонско (генералкоманду), које је у место делегиране до сада у Осеку

бивше комисије илирске постављено, који ће сложним настојавањем рачуне и инвентаре предречени фондова точно испитивати и известије о стварима како се пронађу, с приданим мњенијем својим нашему величеству својим путем одправљати.

§. 11. Ако који од ови асистента због смрти или због дужег одсуства не би могао наложеној себи дужности за доста учинити, то асистент, који би овакав догађај први сазнао, то исто митрополиту одма да објави, који ће у место онога друго лице, способно да дужности за доста учини, величеству нашему пресмирено представити, и најблагоутробније потврђење наше очекивати.

§. 12. Кад умре архиепископ и митрополит, расправак оставше иза њега масе припада главном заповедништву славонском, које ће у ствари овој поступати по правилу мало ниже у точки 25. о епископским наследствама прописаном. А да би се фондови у корист народа опредељени од наследства архиепископске масе што скорије одлучити, у безбедност поставити, а тако исто и о управи архиепископата за време докле је престол упразњен, што нужно буде, од величества нашег наредити могло, сваки од споменути асистента има што пре у Карловце доћи, и ствари умршег митрополита, док наше главно заповедништво славонско неузможе ствари запечатити и инвентар саставити, — одма ради безбедности времене запечатити, оне ствари, што се под кључ ставити могу, печатом назначити, а остале у сачинити се имајући инвентар увести, и брижљиво настојавати, да се од заоставшега имања што год не покраде, или тајно не однесе; а ако би било, да се онда, кад асистенти ово запечаћење ради изненадне безопасности извршити имају, ни један од ови у Карловцима не нађе, онда местни началник (биров), ако

је грчко-несаједињеног закона, а иначе један од способнији магистратски чиновника, који је овога закона, да испуни дужност одсуствујућега асистента, у колико се тиче дела предреченога запечаћења.

§. 13. Овом приликом речени асистенти (почем наименовање архиепископскаго администратора после смрти архиепископа зависи од нашега превисоког решења) имају наредити погреб умршега архиепискупа, којега трошак узимаће се само из собствене умршега масе, нити сме буди којим наћи бити од останка, а ако би заоставше имање умршега веће било од 3,000 фор., више да се нетроши па погреб, него што више колико спољашња велелепност и достојанство митрополита допушта, трошкове смањити нека се потруде.

§. 14. Трошкови архиепископскога дома и економије за оно време, док је престол упражњен, полажу се благоутробно следеће границе: да

а) Клер, што га је умрши архиепископ и митрополит за живота свога у двору својем ранио, и који се највећи и највише из два епархијска ексарха, једног протосинђела, једног капелана и једног духовника састоји, осим, ако би један или други својевољно пожелио, да се у свој манастир поврати, као и персонал канцеларије архиепископске који се има састојати из секретара, нотара и три канцелисте, за време док је престол упражњен, да пребуде у стању, у којем се нашао и при плати, коју је имао.

б) За послугу реченога клера и ради архиепископске канцеларије хоћемо, да се држе само одвећ нужни служитељи, са оном платом, коју су до смрти митрополита имали, са нужном стоком.

в) Препитавање више речени црквени и мирски званичника, домаћи и економни служитеља, пијћа стоке

не мање и дрва за огњиште и пећи уречена, које скоро све из онога, што је у готовости, или се дневно прима, треба да се из прихода архиепископата прибавља, администратора умерености тако се поверава, да се он, што се ови ствари тиче, потруди штедити, колико год буде можно.

г) Док је престол архиепископски упразњен, треба да се виногради и поља пристојним начином и временом обделавају, од насртаја скотова да се чувају, и того ради да се нужном оградом, или јендеком обграде, да се зданија резиденције и економска цѣла и ненарушена држе, а о трошковима, што се на то ишту, будући се определити не могу, да се исправни рачуни сачине, као што ће равно и сви чиновници духовнога и мирскога чина, који за време упразњена прѣстола о економији бригу воде, или се у издавање и примање тамо спадајући ствари упуштају, о издатку и примању водити дневник, који ће, ако потреба узиште, и заклетвом потврдити, и сваку позицију, која 10 фор. превазилази, достовернима квитама оправдати.

д) Администратору реченога архиепископата под именом путни трошкова, које ће од места своје резиденције у Карловце често морати правити, опредељују се одсеком 300 форинти, а за награду администраторства на сваки дан, који као администратор изван места своје резиденције у Карловцима проведе, 12 фор. опредељују му се тако, да му ова сума буде колико у његову награду, изузимајући трошкове за стране, примање и угошћење, толико и за издржавање његово и његови служитеља.

Као што дакле асистентима, који су после смрти архиепископа у Карловце доћи дужни, надлежи, да из-

датке прихода архиепископски, који су издатци предидућим начином за време упразњенога архиепископата определени, одма уреде, служитеље који нису нужни за економију и домаћу послугу, одпусте, равно и коње непотребне, што већом ценом узмогу продаду, најпосле кад се скупи сабор за бирање и инсталацију архиепискупа, о свима трошковима, за време упразњенога престола, учињенима, као и о приходима архиепископским, међу тим примљенима, исправне рачуне сачине, тако и горензначеои трошкови, за време упразњенога престола издани, неће се никако чинити из неприкосновенога имања архиепископскога, него само из прихода архиепископски за време упразњенога престола примљени, и ако потреба околности узиште, стесниће се.

§. 15. Приликом избора новога архиепископа, и приликом сабора, који се на ту цељ држати има, издатак на то нужни трошкова оссавља се расуђењу администратора архиепископскога, под тим уверењем, да такови трошкови никада непрећу суму од 1500 фор., али се овамо не броје они 500 фор., од којих се имају раздати 100 фор. под именом дара војницима, који долазећега цесаро-краљевског комесара нашега с оправом под оружјем дочекати имају, а други 100 фор. на барут ради пуцања из топова, кад се од споменутога краљевскога комесара благоутробно наше потврђење новоизбранога архиепископа објави, и по том исти архиепископ после објаве благоутробнога потврђења инсталује, остали 300 фор. војницима, који у време сад споменуте публикације и инсталације ради велелепности доћи имају, које три позиције нити се могу повисити, нит умалити; али сви трошкови, који се на сабор предпоменутога избора издају, ваде се из прихода, примани за време упразњена престола.

§. 16. Што пак или од собствене умршега архиепископа масе после наплате дугова и пошто се одбију трошкови погреба, из истога останка учињени, или што од примљени прихода за време упражњеног архиепископата претече преко они трошкова, који су се за време упражњене столице и за време изборног сабора издавати морали, то да се приложи фонду опредељене на корист народа непрекосновене масе.

Того ради постараће се главно војено заповедништву славонско, коме расправак заоставше архиепископске масе надлежи, да се код приватни без довољне реалне ипотеке у зајам дати новци покојнога архиепископа изишту, и да се јавна продаја на вишак (лититација) собствени његови покретни и непокретни добара и драгоцени ствари учини, од стране речене генералкоманде дан продаје у Карловцима определи, оближњим војним командама и местним магистратима ради публиковања објави, и у јавне новине благовремено стави; а кад опредељени рок дође, нарадиће се продаја на вишак у присуству једнога комесара, кога ће често споменута генералкоманда наименовати, и у присуству архиепископског администратора, не мање и једнога од архиепископски асистената.

Даље пак из скупљени дугова активни, као и од публичне продаје скупљени новци, и ако би се што у готову нашло, има се положити у фонд публични, или после добивеног од нас превисоког потврђења, код приватни људи на довољну реалну ипотеку под интерес дати, у корист неприкосновеног имања на корист народа опредељенога; и иста маса треба да се са сваком верношћу управља, у рачун исправно уведе, и архиепископски асистенти треба добро да пазе, да се не би никакав недостатак појавио.

§. 17. Ако би архиепископ и митрополит толиким дуговима обремењен умро, који би превазишли његову собствену сермију, која са неприкосновенима архиепископата добрама смешати не сме, милостиво установљавамо, да као год што пасивни дугови којега епископа, ако би заоставше његово имање премашили, нити на митрополита, нити на последујућега новога епискупа пасти, а још много мање на сам народ расметнути се могу; тако исто и ако би који од митрополита задужен био онда, кад је архиепископом постао, или ако би после тога дугове поправио, такови дугови немогу на терет пасти нит следујућему архиепископу и митрополиту, нити неприкосновеноме архиепископата имању, много мање целому народу, него ће кредитори имати право, искати и тражити наплату само од дужника архиепископа, а после његове смрти од његовог собственога останка, осим свакога дальега регреса.

§. 18. Да се не би сачињавањем тестамента нарушавала права опредељени на корист народни фондова, премилостиво наређујемо, да у напредак слободно буде архиепископима, од половине своје сермије, која после наплате дугова и погребни трошкова заостане, на побожне или светске цели у Нашим наследним државама завете чинити; а друга половина, и то, ако је реч о архиепископским сермијама, по пропису горенаведене точке 16. има се приложити фонду, на корист народа опредељеноме; а што се епископски наследства тиче, нека се храни норма у следујућој точки 29. и 30. про-

§. 19. После смрти којега несаједињеног епископа, докле год епископат упразњен остане, приходи епископски, који ће се примати за оно време, докле је столица упразњена, нетреба да припадају ни архиепископу, ни администратору упразњеног архиепископата, но нека се придаду фонду неприкосновеном, који је у

корист народа опредељен: али ово не смета ништа, да се из прихода упразњеног епископата, нарећеноме за време администратору епархије епископске за његове труде умерена награда даде, коју ће он као администратор молити, да му се за време администрације свака три месеца од Наше придворне угарске канцелерије назначи (асигнира), тако и трошкови који су на епископат нужни, нека се из речени прихода узимају, а администратор ће о примању и издавању за време док је столица упразњена била, митрополиту и његовим асистентом исправан са доказима укрепљен рачун показати, а ови ће као што то и са другима рачунима бива, исти рачун онима, који су на место илирске осечке комисије точком 10. нарећени, на развићење оправити.

§. 20. Наименовање администратора епархија и карловачке архидијецезе, кад се која од ови упразни, задржавамо себе такођер и даље; догађаји можни таковаго упразњења одма се јављају Нашој дворској угарској канцеларији а што се тиче администрације и прављенија архиепископата или дијецеза, то се има очекивати од Нашега благоутробнога решенија.

§. 21. Иначе на епископства, која буду упразњена, и на остала црквена достојанства да се производе не само они, који се наоде у двору архиепископском, или при епископима, него и остали способни, потребним преимућствима одарени клерици и манастирци; при раздавању пак црквени достојанства, нарочито при изборима синодални епископа, који увек морају бивати у присуству ц. и кр. комесара, они, који се међу манастирцима и осталим кандидатима у науци канонскога права и осталим наукама, у заслугама, зрелости ума и добродетељима одликују, да се имају увек нарочито у обзир узимати.

Даље понављамо и потврђујемо овде највише Наше узакоњење, већ пре овога у тому издано, ради сваке синодалне епископске скупштине, која има бити код њиовога митрополита, држала се она ради избора новога архиепископа, или ради какви други дела, да се увек има очекивати највише на то Наше дозвољење; и у тои скупштини да присуствује од Нас одређени ц. и кр. комесар; и као што се у испуњење ове највише одлуке имају нарочито за удове несједињене епархије друга способна лица од целога под председавањем митрополита скупљенога синода изабрати и потом Нама ради најмилостивијега потврђења представити: тако и присуство Нашега за синод нарећенога комисара, када бива избор епископа или расуђивање о стварима црквени догмата, није нужно при вотуму и исљедовању; али по упутству његовом, од Нас у таковом случају повереном му, да се има на пристојан начин поступати, и учињени избор или ма какво расуђење њему обзнанити, напослетку и најсмиреније митрополитско прошеније ради највишега потврђења избора, или ради ма каквога синодскога закључења и даљега у тој ствари наређења чрез њега Нама одправити.

У другим нарочитим случајима има Наш ц. и кр. комесар заједно са својим актуаријем присуствовати у синоду и саборима, које смо ми сазвали у делу, што се догмата нетиче, и он ће увек добити упутства нарочитим нашим благоутробним указом; и приложен церемонијел, оћемо, да се у таковим скупштинама обдржава.

А под власт карловачкога архиепископа и митрополита илирскога народа само ове овде наименоване епархије несједињене спадају, т. ј. вршачка или карансебешка, темишварска, бачка, арадска, пакрачка, будимска и (горњо-)карловачка.

§. 22. Давања нижега и вишега клера, као и права митрополитска и епископа на ова давања за будуће на такав начин најмилостивије одређујемо, да се

а) митрополиту од новоизбрани саутврђени епископа за уготовљење синђелије плаћа по четири ниже назначенима разделима, т. ј.

Што се тиче вршачкога или карансебешкога и темишварскога епископа, од свакога по 200, од бачкога и арадскога по 150, од пакрачкога 125, напоследку од будимскога и (горњо-)карловачкога по 100 кремнички дуката; нити исти митрополит било под овим, или другим којим именом за синђелију ма колико више, него што јео вде најмилотивије измерено, да иште; али станове, вртове, ствари потребне за економско правлјеније, свештене епископске одежде и књиге предходника да се потомку бадава даду, а излишне части приликом песвештења епископа, или други оваки досада у обичају бивши торжества, које су ради веће таксе за синђелију пре тога давали, оћемо да у будуће коначно престану.

б) Свештенички чини у будуће без свакога дара или награде де се имају раздавати.

в) Нити за произвеђење архимандрита, игумана и ексарха, нити за раздавање остали достојанства, којима се већи клер обичава украшавати, да није ништа слободно искати.

г) Таксу за декрет или синђелију намештенога пароха по броју домова у парохију спадајући тако измерити заповедам, да се за сваки дом илити 30 кр., али с овим даљим опредељењем:

1.) Ово давање, и ако би више него 100 домова у парохију спадајући припало у бригу једном пресвитеру, да никада непређе суму од 50 фор.

2.) Ако се више попова у исту парохију намести, да се домови у њу спадајући међу њима поделе, и свакому од њи опредељени део и број домова да се назначи; ако ли од ти попова један умре, то поп, који би на место умршега био постављен, нема платити за све домове у целој парохији, него само за назначени њему број домова, т. ј. за сваки дом 30 кр.

3.) Али ова такса, ако и јесте саобразна броју домова, ипак се нема плаћати од притежатеља домова, него само од пароха.

4.) Ове таксе норма нема места у бихарској жупанији, која спада у арадску епархију; јер тамо погодба с арадским епископом већ од старина учињена и за даље се потврђује, по којој за синђелију није више слободно узимати, него један дукат.

5.) Такса, која се епископу за посвећење цркве има платити, спушта се на девет, а за антимис на три кремничка дуката.

6.) У име сидоксије или годишњега давања попова својим епископима одсада ће се давати од свакога дома у парохију спадајућега 3 кр.. А ово давање дужни су плаћати не притежатељи домова, него сами дејствителни попови по расположењу броја домова назначени им.

§. 23. А сва остала давања нижега клера вишему, која се у овој норми ненаоде и необјављују се као таква, која би се имала истезавати, ако би се она састајала у новцу, натуралијама, помоћи подвоза, или у роботној служби, без свакога обзира на досадашњи или досада бивши обичај, као недозвољена истезавања најстрожије се запрећују, нарочито пак дари епископима у дане торжествени празника и честитка, који се обичавају у некојим местима давати, као и помоћи даване епископима у Беч или иначе куда одлазећима. Ово се

разуме и о свакому купљењу, којa се сва уобште под тешком казни запрећују.

§. 24. Запрећивање ово простире се такођер на новчане помоћи, које су неке епархије у име новаца синодални на држање синода и други происходећи трошкова досада обичавале давати; јер трошкове синодалне дужни су архиепископ и епископи сами плаћати.

§. 25. Што се тиче подвоза у визитацији епархије бадава давани, благоутробно наређујемо, да споменути несједињени епископи, ако би намеравану визитацију своји епархија, али не иначе него по добивеном Нашем благоутробном допуштењу, предузели, то најпре имају дотичном жупанијском магистрату објавити, а овај ће потом по потреби дјела речене помоћи подвоза само у оним местима, где је досада обичај био, с поразумљењем гдна властелина прибавити; а осим случаја епархијски посета нека епископи подвозне трошкове из собствене касе плаћају.

§. 26. Да се не би дакле кореспонденцијом епископа, коју воде силом своје дужности, домови пароха, црквени синова, епитропа или и сами пресвитери, које је (кореспонденције) шаљу осим царева друма, оправљањем отегођавали, најмилостивије наређујемо, да вармеђске катане и сеоски кнезови такове коресподенције с осталим писмима у назначена места односе; али никако се недозвољавају нарочите писмоноше; дакле и пароси нека знају, да им је запрећено налагати домовима црковни синова или епитропа одашиљање своји или епископски писама, или друге работне службе.

§. 27. Сва досада у обичају бивша давања, била она ма где или у које му драго име од клера или од мирјана давана епископским ексарсима или протопопима нареженима у место ексарха, одсада се уништују, будући су сами епископи узели на се у будуће издржавање

своји ексарха; дакле ради тога узрока за навек укидамо и запрећујемо и давање једне или више форинта, које су протопопи, када су у епархијској посети испуњавали дужност епископски ексарха, у некојим епархијама од свакога места узимати обичавали.

§. 28. Ако би се епископ карловачком архиепископу подложени представио, магистрат, коме спада дело расправљања оставшега имања, да прилежно пази, да кок се епископства администратор од Нас ненареди, заоставши добара маса ненарушена храни, и ништа од оставшега новаца или покретни ствари да се неизгуби, а погребни трошкови оному, који буде бригу погреба носио, а новце на то неби хтео дати, да се даду уз рачун, који се нађу, нарочито она, која су веће цене, или да се од магистрата запечате, у хранилишту на то опредељеном хране, врата да се забраве, судијским печатом утврди, или да се човеку познате верности повери старање ови добара по пређе судијски учињеној инвентарији.

А кад епископски администратор ступи на своје званије, магистрат, коме спада расправљање заоставшега имања, посаветовавши се с истим администратором и позвавши два епитропа епископске цркве и два приседника епископске консисторије, одбравши добра епископству ссојствена по устројеној у сваком епископству инвентарији, има их од приватних умршега епископа верно оделити, епископском администратору предати, а у обзиру на приватне умршега епископа субстанције правилну инвентарију сачинити, и ову јавном лицитацијом или у целом пределу, или само у знатим ближњим местима ради добитка већега броја купаца обнародовати и опредељену бившу року од три седмице који се има наредити, по предходном правичном процењењу ствари, на продају изнети и што већом могућом

ценом продати. А даље умршега дејствителне дугове, ако какви буде, да без закосњавања на пристојни начин да поиште, и тако да изради стално стање дејствително оставше умршега епископа масе, од које достоверан препис администратору се има саобштити, и да целу ону масу у магистратску охрану да узме.

Исти магистрат одма по смрти епископа, и то пре састављене инвентарије и наређене јавне лицитације, што се међу тим временом лако учинити може, да се потруди сазвати кредиторе умршега, определивши двомесечни рок, а дело што скорије поравнати по предходном доказу претенсија, које се имају осведочити, наредивши пре тога за обрану заоставше масе умршега куратора или прокуратора.

А даље стање страдателни с дејствителним дуговима да скупи, и ако је имање иза умршега епископа остьвше довољно за исплата потребни, то дугови правилни судом признати из масе умршега узете у охрану да се по облигацијама касирају и да се уништују чрез кредиторе сврху квите, која се има дати на њиово подпуно удовлетворење.

Што се пак тиче они кредитора, који се напуте на даље доказе, или нису предстали на опредељени им рок сума њиови дугова да се држи у охрани; напоследку они, којих је дугове суд признао за недоказане, ако благодејаније изнова или апелацију неупотребе, имају се искључити.

Почем се ови дугови страдателни точно сврше и расправе, остало, што претече, нека се сматра као остатак од умршега, који никаквом бремену неподлежи, и пошто се подужбине (ако се каква тестамента, умршега, подложна горњем расуђењу, по точки 18. прописаному, нађе) издаду, да се преда несаједињеном архиепископу на реверс, који се мора магистрату дати,

који споменути остатак расправља, а да се на благоговејне потребе обрати.

§. 29. Прејемнику умршега епископа не само оно, што је од пре већ припадало епископству, т. ј. дом, мајури и вртови, него и домаће у овим епископским домовима и зданијама нађене ствари, заједно са скотовима и осталим на економију нужним стварима, не мање и књиге и епископске свештене одежде, које нису у црквеној инвентарији, да се сачувају и по правилно устројеној инвентарији да се предаду.

А све остало, што се нађе или у готовом новцу, или у главници, са драгим камењем, или злату неспадајућем цркви, и сребру, вину, плодовима, натуралима, материјалу, платненим стварима, са коњима, колима, скотовима у рогатој, свињама и овчијој марви, има се у масу умршега епископа предати и по норми у непосредно предидућој точки означеној расправљати и разредити.

§. 30. Благоутробно узаконисмо, да наплаћеним бившим страдајућим дуговима, погребеним трошковима и овом, што при епископству има остати, остала наследна маса по умршем епископу оставша, у колико он врху ње по правици дарованој му крепко неби завештао, нека се на две части подели, од који једна у корист народа нарељеној неприкосновеној маси, а друга карловачком школском основанију (које за обште, и у колико се капитала тиче, никада недирнуто, најмилостивије одредисмо, и о којега интереса употребљењу но произићи могућим разни времена околностима собствену своју највишу вољу будемо објавити) буде се приложити.

§. 31. Протопопства досада по вољи измењена изискују постојано означење на такав начин определити се имајуће, да протопопи могу како себи подложене

парохије лако надгледати и њима чиновно управљати тако и својим умереним приходима пристојно живот свој одржавати; зато како начин о броју протопопства, тако и о точном предела њиови подељењу поднесени Нам милостиво одобрисмо, и оћемо, да се овај у будуће точно испуњава.

Али није нужно, да протопопи, нарочито где је на путу управа домаћега посла, парохију своју има у месту, од кога протопопство своје име носи; него он може парохију имати и у другом месту свога протопопства; само ако се у наименовању протопопова, као што се пристоји, увек буде сматрало на већу лица способност и прилежно старање на то се обрати, да протопопи парохије добију у онаким местима, где ради множине домова, а по тому определеногa броја дејствителни попова, више се попова наоди, како се неби, кад су протопопи у визитацији, или друге послове чине, попеченије душа пренебегло.

§. 32. Благодејаније достојанству протопопскому за то прикладно, што је он дужан подчињене му парохе у добром поредку или благочинију одржавати, њи понуђавати на вољно дужности своји испуњење, четири протокола, т. ј. крштени, умирајући, венчани и исповедајући се парохијана водити се имајућа што скорије завести, и ове међутим надгледати, — ради разнога у епархијама стања на такав начин опредељује се, да у епархијама: митрополитској бачкој, вршачкој темишварској и арадској

а) Сваки протопоп у својој парохији половину тала више, него други у истој парохији сушти свештеник од обшти парохијални прихода у напредак прима.

б) Да сваки протопоп, како досад, тако исто и у будуће од давања годишње сидоксије коначно буде

ослобођен, али коју ни протопопима никада недопушта се изискивати.

в) Да му сваки парох његовога протопопства, дакле и онај, који му је парохији придат, 100 ока чиста жита или 2 фор. (што се пак произвољењу давајућега попа оставља) даје; напоследку да је

г) протопопима (као што ће се ово ниже, где ће бити говора о норми свитка, јасније изјавити) за издано свакому за венчање о бившем трократном оглашавању писмено сведочанство 7 кр. узимати слободно. Али цедуља допуштења, која се досада од протопопа за само венчање издавати обичавала, у војничким и провинцијалним дистриктима свакојако се уништава, јер се ова свакому милитару који оће у брак да ступи, од свога комендантa бадава даје и милитар је њу пре венчања дужан показати. Протопопи епархије (горњо-)карловачке и пакрачке особни прихода досада лишени и плаћању сидоксије подложени, како од тога, тако и од таксе за декрет произведења или синђелију протопопску плаћати обикнуту ослобођени су; али за теготу надзиравања, коју носе, имају власт узимати од свакога у протопопству свом пароха сваке године толико крајцара, колико који од њи домова у парохији својој узима, у име помоћи колике толике.

Запрећење, да се протопресвитери неусуде давати цедуље дозвољења на венчање, које се у милитарским дистриктима од комендaнта бадава имају давати, простире се такођер и на ове две епархије.

§. 33 За сада се има уздржати од подизања клерикални школа, јербо је фонд на таково оснивање недовољан, а купљење на ту цел наредити неможе се допустити ради многи важни примедба.

§. 34. Чин ђаконства, или пресвитерства получити желећи, или о добивању парохије настојећи не само сведочбу учења од свога професора, који га је науком напојио, донети, него и приликом свакога стеченија чрез епархијску консисторију у потребним к степену исканога чина или достојанства наукама и у способностима строго се искушати дужан јесте, и у чин или парохију не иначе, него по закону испитани и по нађеној у њему способности да се пушта.

Тако надамо се, да ће у избору пароха епископи нарочито за оне старати се, који се међу стичућима нађу најдостојнији, а иначе ради бољега душа попечитељства бићемо принуђени тешњо у том делу пределе поставити.

§. 35. За пароха или попа не други него поданик Наши наследни држава може се поставити.

§. 36. Пређе 25. године од рођења сведочбом примљенога крштења доказати се имајуће, нико да се непушта к полагању торжестаени духовни објета, или к примању чина ипођаконства, ђаконства и поповства.

§. 37. Будући да се број свештеника и пароха често без нужде толико имножава, да се не само нужни к сахрањењу наследни земаља Наши фунд данодавања јако умаљава, него и сами попови и неунитске сеоске обштине у том случају себе не мало отегоћенима осећају, и зато, да би се извесне границе томе поставиле, често молише; јербо к одржању толики пароха парохијални приходи једнога места нису довољни, а одржање њиово обштине само већим бременом отегоћава, што оне не само слободни, који су нарочито богатији поповски домова количеству данка са већим остали поданика отегоћењем носе, нега и сваки дан множећим се поповски домова скотовима и пољском економијом од уживања и плода селима принадлежећи грунтова,

поља, ливада и паше не мали уштрб осеħају: то непременим законом установљавамо, да

а) у парохијама, у којима број неунитски домова непрелази 130, само један дејствителни поп приставља се.

б) Где оваки домова број неизноси 250, опет само два дејствителна попа слободно је приставити, ако ли би

в) где год више него 250 домова неунитски било, слободно да је три дејствителна попа поставити.

г) Али без Нашега нарочитога највишега саизвољења неможе се број три дејствителна попа умножити.

б) Што се протопопа наоди у овом или оном месту, ваља их у системски опредељени број дејствителни попова учети, и ни ових, овде или онде благочастија или трговине ради стичуħега се народа али ни ради свештени од епископа у којој парохији чешħе одправљени служба предсказаним начином опредељени број попова да се неумножава.

е) А у самом избору попова, који ħе се од садашњи по прописаној норми у дејствителности оставити, или као излишни уклонити, дијезецални епископ не толико на старешинство или седину, колико на способности к попеченију душа, чистоту нарава и остале заслуге дужан је обзирати се.

ж) Који су наħени за излишне, у колико је можно, нека се понамештају у друга обштеству полезна званија, нарочито на настављање младежи.

з) Докле се излишни или ради сада споменутога нормала дејствителности лижени попови у другу какву службу непоставе, никако се епископима недопушта нове попове постављати.

§. 38. А даље што строжије запреħујемо, да се ни један од наши поданика у Пеħи, или другом којем

турске државе месту за пресвитера поставити, или за архимандрита произвести недрзне, и као што сви попови по објављењу у 35. точкч имају бити поданици наши наследни држава: исто тако, и колико се монаха тиче, исти закон има се точно обдржавати. Ако би се дакле случило, да туђински монаси, који говорећи, да су из некоји свети места, народ источавају просећи новце, и ове у стране државе односе, у провинције наше ступе, таковима митрополит и епископи сва свештенослужења да запрети савршавати, а много мање купљење милостиња, које је забрањено и клеру Нашој држави подчињеному, да недопуштају, него одма како се дозна за долазак монаха или попа таковаго, без закосњавања ближњему провинцијалному или војничкому магистрату или старешинству верно и извесно да објави, од куда и којим послом такови људи долазе? где и докле се намеравају задржавати? како би по том власт могла известност у том делу дознати, вест онима, којима надлежи, послати, и на делање и почињање оваки људи строго мотрити.

Но ни у напредак без добивенога на то највишега дозвољења Нашега дошавшему из туђе земље црквеному лицу, нити онима, који се можда и сада без јавнога дозвољења Нашега у Нашим наследним земљама наоде, није слободно тамо задржавати се, ови да се одма оданде одправљају.

Напротив тому поповима и монасима у Нашим државама такође закона неунитскога што строжије запрећујемо, да без знања и дозвољења светске власти, необјавивши најпре дело, ради чега у стране земље намеравају одлазити, неодлазе. А преступници овога запрештења да се имају казнити каштигама установљенима чрез патент на осељенике.

§. 39. Већ је горе опредељено, што је нижи клер дужан давати вишему, а што клер од мирјана по правди може узимати, означава се начином под писмом С. приложеним садржавана норма давати се имајућега свитка.

Да би дакле ова свитка норма свакому знана била, њен на славенском или влашком језику наштампани образац један на врати сваке цркве да се прикује, други пак да се храни код кнеза свакога места; а сви податци противни тому (изузевши само оне, који су у предкоснутој норми свитка о парусијама и сарандарима у главном опредељени) под именом венчаница, милостиња, димнице и конака неприлично узимани свакојако уништују се, и епископи у то име од мирјана, осим онога, што им је на највишу заповест Нашу особним конвенцијама или погодбама опредељено, ништа друго истезавати и узимати власти немају, које конвенције, као неподложене никаквој измени, силом настојећега објављавамо.

§. 40. Наређени у сваком месту дејствителни попови заједно са својим под једним кровом и огњиштем и у заједници имања живећим сродницима (међу које само се оне породице могу бројати, које су с попом у време његовога рукоположења већ одељене, тек после к попу дођоше и у заједницу имања уђоше) у провинцијалу мађарском остављају се од свакота данодавања и остали данака слободни и изузети.

§. 41. По старом обичају женећи се увек у оној парохији да се венчавају, у коју спада невеста, а све епархије, у којима се можда од тога обичаја одступило, да се упуте на точно храњење благоутробне ове намере Наше и на предходно пред венчањем трократно оглашавање. Од којега оглашавања неунитски епископи у изванредним случајима, али неузимајући какве таксе, могу диспендовати или решити; али ако би ово ми-

лостиво Наше дозвољење који од ни злоупотребио, тај ће се свакојако жестоко казнити.

§. 42. Будући се злоупотребљење у том показало, што се телеса умрши много позније, него што је потребно, погребавају, и они, који у сиротињи умиру, не у гробљима, него уз јавне друмове земљи се предају: то најстрожије заповедамо, да попови погреб у ништоти умршега никако неодлажу, и телеса људи такога ćтања бадава да погребавају; ако би се ко од попова овој благоутробној наредби Нашој успротивио, да се лиши своје парохије; исто тако умршега поп из ближњега места на објаву местнога кнеза под истом казни дужан је погребсти, а погребна такса столарна да се одма с ексекуцијом узме од имања попа, који се одрекао погребсти мртваца. Да се ова благоутробна наредба Наша точно испуњава, не само неунитски епископи, но и политични магистрати дужни су позорствовати. Што се пак времена тиче, у које треба по смрти погребавати, и места, где обично погребавати, у томе да се остане пои наредбама изданима у делу здравља.

Будући се онај обичај неунита, да се утонљеници не у гробљима, но близу река у пољу погребавају, како и сами њиови епископи признају, на самому сујеверију оснива: то исти епископи најприљежније да се потруде, да би сујеверију овому мало одгнану бившу људе својега закона умније о ствари овој обучавали.

§. 43. Цедуља дозвољења у некојим епархијама од протопонова, епитропова, или и самога епископа о погребу писати се обичавана, као конaчно непотребна уједно са таксом од 7 кр. за исту цедуљу некојим протопопима даваном, сасвим се уништава; за звона о погребу недопушта се ништа истезавати, осим ако би породица умршега звонооглашење захтевало, у ком слу-

чају следујућа норма, колико се провинцијала мађарскога тиче, установљава се, која најточније да се одржава, т. ј. дом богатога житеља 20, среднега 15, а убогога 10 кр. само једанпут платити дужан је, ако би се и више пута звонило, али нико против воље на звоноглашавање при погребу неможе се принудити, а још мање слободно је неунијаскому клеру ради често споменутога звоноглашења увештавање или нижду или силу употребити.

Напоследку осим они горе у норми свиткя назначени никаква друга клеру од мирскога чина давана подат да нема места, и ни један овде речену норму под тешком казни, коју ће у противном случају осетити, да се неусуди преступити.

Одкуда само по себи следује, да онај зли обичај, по којему удовицама поповским сад коњ, сад пак књиге умршега мужа њенога под именом опела узете бише, или наплата сарандара или парусија, ако ове од своје воље неби хтела захтевати, неправедно им се налагала у класу запрећени спада, нарочито по тому, што таковим поповским удовицама дужни су и сами епископи и остали неунитски клер по могућству помагати. Напоследку потврђује се Наша благоутробна наредба, да се сачињавање завета мирјана или писање клеру запрећује, али и у будуће оставља се истим мирјанима слободна воља чинити душеспасителна завештанија, али не изван наследни држава Наши.

§. 44. Исповеди примати, равно и у оним епархијама, где је већи број манастираца, не само калуђерима, него и поповима без сваке разлике у времену да је слободно, и ови од такове службе никако да се неисклъучују, него још кад се кандидати на парохије по начину у 34. точки прописаному искушавају, на то прилежно мотрити треба, да би не други, него клерици

попеченију душа и примању исповеди као што треба обучени, уживање парохија добивали.

§. 45. Обичај на праву кононском неунитске цркве неоснивајући се, силом којега попови по смрти своји супруга у манастире одгнани, на полагање монашки обета против канона принуђени биваху, а деца њиова тешком невољом борише се, већ пре овога укинут, и у будуће оћемо да буде укинут, и удови пароси да се остављају у својим парохијама, и нити осим довољнога канонскога или другога препетства, као што су: престари његов век, или његово преслабо здравље, да се нелишавају против воље учешћа парохија или да се у манастир одашиљу; но ако би ово изискивали особити узроци, ови да се предузму у епархијској консисторији, да се као што треба испитају и реше, такођер од случаја до случаја Нашем Величеству пре испуњења пресуде својим путем најпокорније да се предложе, које наказаније протеже се и на остала лица клера, ако би се који од њи у манастир против воље имао одаслати.

§. 46. Из особити благодети и милости Наше царско и краљевске саизвољевамо, да се у уређењу и упразњењу манастира даљи поступак превине, али овде нетреба разумети манастире оне, које је синод закључио упразнити.

§. 47. Произведеније архимандрита да и даље бива оним обичајем, који је досада бивао.

Архимандрити и игумни не иначе него по дознању и окончању против њих у консисторији кривице од пре имавшега звания могу бити скинути, а кад то буде, онда ће и саседатељства звания, којим су можда у консисторији били почаствовани, тим самим, или од себе лишени бити.

Сврху прихода свакога манастира имају се рачуни исправни сачинити и одма по концу сваке године надлежному епископу предати, а од овога средством консисторије сваком строгошћу испитати, потом са искусом својим митрополиту одслати, који ће се пре свега старати, да кад би се видила потреба, надлежним дикастеријама придворним о вештаственом и личном стању поменути манастира савршено извешће послати може.

Нико се у који манастир неможе примити, ако сведочбом власти, којој је био подложан, недокаже, да је поданик наследне државе наше нити се на полагање торжествени обета пре навршени 25 година од рођења свога пуштати има.

Купљење милостиње манастирима била она у новцу или у натуралијама, под жестоком казни запрећује се, или доброволно црквама манастирским дана на одржање зданија ти цркви, на свештене утвари и остала на богослуженије нужна да се троше, и такова милостиња под особитом рубриком да се уводи у рачун манастирски прихода.

Ако би који манастир од ватре потопа или обштим безплодијем у крајну скудост пао, тај неко прибегне са сведочбом надлежнога магистрата к наместничком савету, нарочито к хрватскому, и примивши о том на неко време по околностима определити се имајуће Наше највише дозвољење, писмо на то препоручујуће да се изда и уготови само од надлежнога епископа, под којега власт манастир предсказаним начином пострадавши спада.

Зидати нове манастире, или обилније снабдети их већ је било запрећено 1753. године; али се без разлике допушта оправљање на сопствен манастира трошак; ако ли би се који манастир узсазидати или разпространити имао, оно, што се у тачки 66. прописује,

има се набљудавати под жестоким бременом одговорности.

Манастире чрез комесаре Наше такођер од чина световнога прегледати задржавамо Себи из подпуности највише власти.

Све оне податке, које су манастири епископима у новцу или натуралијама досада имали давати, коначно уништавамо, додавајући жестоко запрештење, да епископи недрзну ма што од манастирски прихода ни под којим именом истезавати.

§. 48. Оно, што се запта мтнастирскога унутрашњега тиче, предајемо најмилостивије попеченију вашега клера и управљењу с таковим поверењем, да ће тај клер силом надлежеће себи дужности таково старање имати, да ће се од једне стране калуђери у благочинију и дужности обдржавати, а од друге стране да ће се калуђери, где би околности положења манастирскога допустиле, у похвалном и обштинству полезном настављању јуности упражњавати.

§. 49. Будући се од субстанције манастира по разлици предела и различне уложењима свакога предела саобразне дужности и околности рађају: тога ради речени манастири што точније да се саображавају тим уложењима већ заведеним и у потреби завести се имајућим.

§. 50. Консисторијска дела до даље Наше највише уредбе ди се расправљају по норми од времена сабора године 1769. до год. 1774. у обичају храњеној. А даље се благоутробно надамо, да ће из тога узрока дела поверена одправљењу ординарни консисторија, које се сваке седмице заседавале, и само на дела духовна и црквена определљена, без закашњавања казни виновника, имати свој обични ток; али дотле, докле архиепископски фонд неприкосновени боље неприрасте, допуштамо

најмилостивије примати консисторијске таксе по приложеном прилогу. А ово назначење такса у канцеларију сваке консисторије да се прикује и најточније по њему да се набљудава, нити се има преко тога, што је у њему опредељено, најмање што изтезавати; али они, који убоштво своје довољном пароха или местнога магистрата сведочбом докажу, биће од давања такса слободни.

Даље се укида казан безрасудног парничења, која у законима мађарскога краљевства нема никакве заштите.

§. 51. Архиепископу и епископима најстрожије се запрећује, да недрзну наказавати подчињене своје свештенике бојем, путом, работном и ином радњом, осим кад би на тешке ове казни формалном парницом осуђена били, јер та не само што урон наносе свештеничком достојанству, него међу људма рађају у место поштовања уничижење и презрење пастира.

§. 52. Извржења или казан анатеме осим предварително добивенога саизвољења Нашега никоме, да се не налаже, нити који од неунитски епископа којему од људи свога закона, осим они, који су удржани, или би били прописаном епитимијом одлучени, да неодрече благослов обични код цркве неунитске.

§. 53. Како, као што је мало пре коснуто било, клер само у црквеним и духовним стварима од своји консисторија или епископа и митрополита, с удржањем прибежишта к самому Величаству, зависити има; тако на против у свим осталим криминалним и грађанским парницама на подобије световнога чина клер власти светској да је дужан подложан бити, и себе по обштим краљевства уставима управљати.

Ако би пак приликом такове против клера неунитскога закона подигнуте кривичне парнице митрополит

или епархијски епископ молбу учинио, да би два од духовна приседника консисторијски присуствовати могли, који би то јест сами мотрили, да се у процесу чиновно и точно поступа, али у време учинити се имајуће против таковога грешника пресуде црквени приседници из суда да се удале. Ако овакова пресуда у себи садржава казан криминалну, редовну или изванредну, делинквент или злочинац пре те ексекуције консисторији да се преда под безопасно сабљуденије ради деградације, која по црквеним закона неунитскога канонима и обичају што скорије има се учинити и потом злочинац добро сахрањен суду криминалном одма да се врати.

§. 54. Као што мало горе запретисмо бијење свештеника као карактеру њиовом противно, тако милостиво установљавамо, да клер у напредак неказни мирјане бијењем, или у јавне кладе, или јармове на углед да нечини изводити, нити да вдгони од обичнога у цркви целивања икона.

§. 55. Још запрећујемо клеру, да неналаже ма какве казни, које могу бити ма под којим именом, ни новчане; заповедамо, да би се избегнуо грех двејеженства, да се о њему највише наредбе Наше године 1754, 1759. и 1761. издане што точније набљудавају, и народ неунитски о жестокости безаконија овога и тежкој казни о томе нарећеној чрез попове да се обучава. А нико, многа мање страни, који или удовство доставерним о смрти своје прве супруге сведочанством, или безженство писменим признањем правилнога магистрата недокаже, од којега попа да се невенчава. А парохијалне протоколе или матрикуле крштени, умирући, венчани и исповедааи у свима парохијама по наштампаним и већ уведеним парохојалним књигама држати, и у овима све што тамо надлежи, верно записивати треба,

које се имају прегледати чрез епископе и протопрезвитере приликом парохијски визитација бодрим оком.

§. 56. Највишу наредбу Нашу под 14. Февр. год. 1763. о злочинцима у томе издану, да на смрт осуђенима грчкога закона тајне или причешће тога закона свештеник у сваком месту без разлике давати може, окови чрез потребно на предавање тајне време да им се скидају, и такове у свима местима, где је досада обичај био, да од тамнице до лобнога места свештеник, од кога закона јесу, спроводи — овим најмилостивије потврђујемо.

Али у местима, у којима предкоснути обичај неунита неспособствује, такове злочинце од тамнице до врати градски да спроводи католички свештеник, а потом у место овога да се пусти неунитски, ако би се који нашао у том месту или у близкости.

§. 57. Будући је добро и здраво јуности настављеније општунству врло користно, то ћемо устројити о школама тривијалним и маћарском провинцијалу потребно уведење и управљање, по системи наука одобреној ради мађарскога краљевства.

§. 58. Да би се лакше прибавити могле књиге клеру илирскому и народу потребне, учинисмо, да се особито илирскога и остали источни језика печатња у граду овом Нашем дигне, из које ће се књиге, које су се из туђи провинција много већим трошком прибављати морале, у будуће у истој каквоћи а мањом ценом моћи имати.

Ако ли типограф овдашњи неунитима потребне књиге оном ценом, којом их неунити из туђи страна прибавити могу, неби могао прискрбити, тим неунитима слободно ће бити такове књиге себи под таковом предосторожношћу прибављати, да се на првој државе Наше армицији правично назначење такови књига начини, од

армицара подпише и речене књиге с назначењем њиовим ценсури књижевној од Нас уређеној да се предаду.

§. 59. Даље запрећујемо, да се без полученога благоутробнога саизвољења Нашега резолуције, декрети и наредбе, у делу закона и привилегија неунита издане или издати се имајуће, нигде у штампу не издају, које запрештење и митрополит и људи његовога закона под жестоком на њи у противном случају определити се могућом казни да што точније набљудавају.

§, 60. Као досад, тако ни у будуће, без предходнога саизвољења Нашега, сабори публични или партикуларни да није неунитима слободно држати, и кад се буде искало допуштење за држање оваки сабора, то да се представи време и назначење тому потребни трошкова Нашему Величеству, но ни одсланија, или депутација какова од митрополита или од клера или уобште од неунита к двору Нашему у будуће да се вешаље, осим најпре наименованим бившим посланицима и објављену сушту посланства предмету, и по доказаном на то нужном, али на терет поданицима непадајућем трошку, такођер по добивеном о том благоутробном дозвољењу Нашем, у ком случају најстрожије запрећујемо купљење било под каквим именом како митрополиту, тако и епископима и осталим грчкога закона неунитским поданицима.

§. 61. Ни митрополиту ни епископима о трошку људи њиовога закона није слободно путовати, или друге трошкове чинити, а много мање дугове правити или облигације у име људства реченога закона, било под митрополитским или ма чијим другим печатом и подписом издавати. Ако ли би такова обвезна писма издана била, по самој ствари биће непотребна.

§. 62. А као што је по највишем Нашем определењу измерене, колико свакому од народа у сабор

одправљеном депутирту осим нужни, рачуном оправдати се имајући трошкова, док траје сабор, у име дијурна ничијим произвољењем повисити се или умалити се имајући пристоји, тако исто милостиво заповедамо, да се количина пописаним бившим свима грчконесједињеним домовима ради предречене потребе пореже, чрез провинцијалну и нарочно војничку власт од свију кућа без разлике искупи, и из фонда оваким начином сабрати се имајућега сваки дистрикт и епархија депутиртима својима, одбивши оно, што су може бити напред узели, пристојеће дијурне исплати; а што у једној или другој епархији из суме предреченим начином порезане количине претече, да се донесе у карловачко архиепископство, и отуда ће се удовлетворити како архиепископству, ако је оно што депутиртима напред платило, тако и другим епархијама, у којима скупљени новци нису били довољни на наплату депутирски дијурна. На што ће се пак сума, која од пореза предсказаним начином наредити се имајућега (али неимајући места никакво друго сбирање под овим такођер именом) можда претече, потрошити и на које се неунитима полезне потребе обратити има, то по благоутробној наредби Нашој такођер даље задржавамо.

§. 63. Кад се народни сабор торжествује, 25 депутирта од провинцијалнога и толико од војничкога чина, 25 такође од клера неунитскога, себе пред краљ. комесаром довољним и од њега благообретним пуномоћијем оправдавши, имају присуствовати; а младима бедства ради откровења тајне поради недостатка зрелога расуђења приступ или улазак унутра у сабор никако се недопушта; напоследку запрећује се држати без присуства краљевског комисара сваку скупштину.

§. 64. Употребљење старога календара, кога су неунити од старина све до год. 1769. употребљавали,

потврђујемо милостиво такође и даље; али у местима у којима неунити помешани живу с римокатолицима; ту неунити торжествене празнике римокатолика, т. ј. рождества и брашанчево (дану недељну осим тога од обојих у обште празновану сушту), сапразновати, или бар да би се саблазан избегла, дућане трговачке и занатлијске целога дана затворене држати и од свакога работнога дела уздржати се, а остале римокатоличке празнике никако сапразновати дужни нису; али од осам до једанаест сати у јутру, у које време католици у богослужењу упражњавају се, сви купаца или трговаца и художника дућани затворени да остану, у то време никакво художничко шум издавајуће дело да нечине, и да се уздржавају од свакога јавну препону полажућега или сметњу проузрокујућега делања.

§. 65. Само оне празнике, који су у синоду год. 1774 торжествованом потврђени, имају неунити хранити. А у остале празничне дане, који су од реченога и тому непосредно предидућега синода разрешени, свакому заповедамо, да дела своја и потребе извршује, и тако да се уздржава од свакога празника светковања.

Дакле тому непрепетствујућу, милостиво допуштамо, да ако неунити у једној или другој тешкој нужди некоје свете као собствене хранитеље или патроне избраше, њима завете празновања положише и овима такође своје потомке обвезивати обикоше, такове хранитељне светце било особено племе, било целе обштине или сав предео целога онога дана, у који пада, по старинском обичају празновено светковати могу, и нико да их на делање непринуђава.

Али ни једној обштини недопушта се у будуће себе и своје потомке таковим заветима обвезивати, осим ако најпре повод завета и његову каквоћу чрез епархијскога епископа и митрополиту објави и на то дозво-

љење, потврђење и благослов добије, а овај (митрополит) у давању, у колико се тиче оваки празника, да се непоказује брз, и ако из вашни узрока прозбу једне или друге обштине уважи, то да нашем Величаству својим путем објави.

Будући су у част некојим од синода у број разрешени празника узетим светцима цркве овде и онде дигнуте и посвећене: то у таковим местима, где би се подобно што случило, храм или патронство цркве такође да буде слободно празновати.

§. 66. Што се тиче зидања неунитски цркви, oћемо да се точно набљудава, да

а) у отвореним местима, и којима живе само неунити грчкога закона људи у 30 породица и имају и попа на одправљење божаствених, тамо се допушта зидати цркве без икакве разлике у материјалу и форми под набљудавањем мало ниже под словом е) наведених. Али за филијале неунитске у провинцијалу мађарском само она места имају се узети, где су 1746. год. у довољном броју сами неунити становали, место таково од парохије далеко одстојеће, и у том месту исте године 1746. ако су били дејствителним попом снабдевени.

б) У свим затвореним местима, као и у онима, где су становници различнога закона, па била она затворена или отворена; к томе и у оним затвореним или отвореним местима, где би била потреба осим једне, која већ постоји, и другу цркву такође зидати: тада се има увек учинити предходно објављење, нити се икад сме сидати црква, ако се недобије најпре путем надлежне дикастерије дворске од Нашега Величаства дозвољење.

в) Обнављање цркви, без дозвољења о том просити дужнога, предузимати допушта се, осим ако би

требало цркву на рушење наклоњену у онаковим местима оправљати, где би на само зидање цркве нужно било предходно дозвољење; у том дакле случају оправљање, као и

г) зидање цркви на древним зидинама не иначе, него по добивеној од Нас власти Нашој допушта се.

д) Политички магистрат има прилежно пазити, да зидање или грађење цркви онда такође, где није потребно предварително допуштење, без свакога поданика источења или обтерећења бива, и свако излишно и скупоцено зданије украшавање брижљиво да се избегава; чега ради

е) кад би потребно било градити цркву гдегод, по највишиј Нашој одлуци од 17. Дек. 1765. изданој зданија подигнути се имајућега план или изображење и рачун трошкова на то издати се имајуће, да се увек Нашем Величеству шаље се објављењем фонда, одкуда се поменути трошкови имају узети; овим дакле предследовавшим можемо врху ове ствари издати Нашу благоутробну одлуку.

§. 67, Што се тиче постројенија гробља, и неунитска обштества благоутробним наредбама у предмету здравља изданим најприлежније да се повинују; ако би дакле гробље у овом или оном месту постројити хтели, дело се објављује местному магистрату, коме подлежи, од њега се о пространству места за постројеније и о огради савет иште, и не иначе, него добивши од истога магистрата допуштење да приступе к постављењу гробља.

§. 68. Да би се уништила злоупотребљења произишавша досада у браковима разнога закона, височајше установљавамо, да кад год би се разнога закона људи хтели венчавати, или римокатолици или унијати код

неунитија службу примити, и ово и оно надлежному и грчкокатоличкому епископу увек објављује се.

Даље и ово установљавамо, да ако би ко од неунијата буди кога пола и стања проклету мухамеданску јерес примио, оваково безаконије, као смрти достојно, судом смрти код дотичне власти светске одмаштује се и казни; а епископа, ексарха и целога клера неунијатскога биће најточнија дужност објавити одма мирској власти не само нађене кривце богомрского греха овога, него и у том само подозрителне.

§. 69. Све, што се у будуће по благоутробној заповести Нашој краљевској чрез клер неунијатски истога закона народу буде објављивати, увек да се објављује присуствујући провинцијалному или војничкому послати се имајућему лицу, које је познато достоверношћу и уме народни језик, и од надлежне власти ради тога од неунијатскога клера с назначењем термина наредити се имајућега објављења умолити се има, да исти народ овим начином увери се, да је оно, што је објављено, из највише наредбе Наше произишло: а лице од стране провинцијалне или војничке у предпоменутом објављењу присуствоваше својим путем Величаству писмено објавити може: јесу ли, када, у којим начичином на објављивање наређена била објављена.

§. 70. Придана под писменима E и F прописује:

а) који у народном конгресу, и избору митрополита и епископа и инсталацији, који пак

б) приликом држања синода да се набљудава церемонијал.

в) Обрасци, под G. латинским и илирским језиком сачињени садржавају заклетву од митрополита и епископа, кад ова достојанства примају, у присуству комесара Нашега краљевскога пред целим

скупљеним народом у храму свога вероизповеданија свечано положити се имајућу.

г) Митрополит и епископи неунитски по примљеним архи или епископствима за благоутробне дипломе потврђујуће таксе по сиеми под Н. званију таксаторном придворни дикастерија положити дужни су.

А верности вашој по подобију остали твога закона епископа благоутробно и неослабно заповедамо, да предизложена и сам точно извршујеш и чрез клер себи подручни потанко испуњавати чиниш; као и надлежним местима магистратима путем својим такође милостиво налажемо, да са сваким прилежањем пазе на испуњење онога, што се тиче мирјанима од истога закона неунијатскога. У осталом верности вашој благодати и милошћу Нашом цесаро-краљевском благонаклоњени остајемо. Дано у надвојводском граду Нашем Бечу аустријском дана 16. месеца Јулија лета господња 1779. Марија Терезија с. р. гроф Франц Естерхазија, Јосиф Гаснер.

(По преводу Јована Ђорђевићагод 1861).